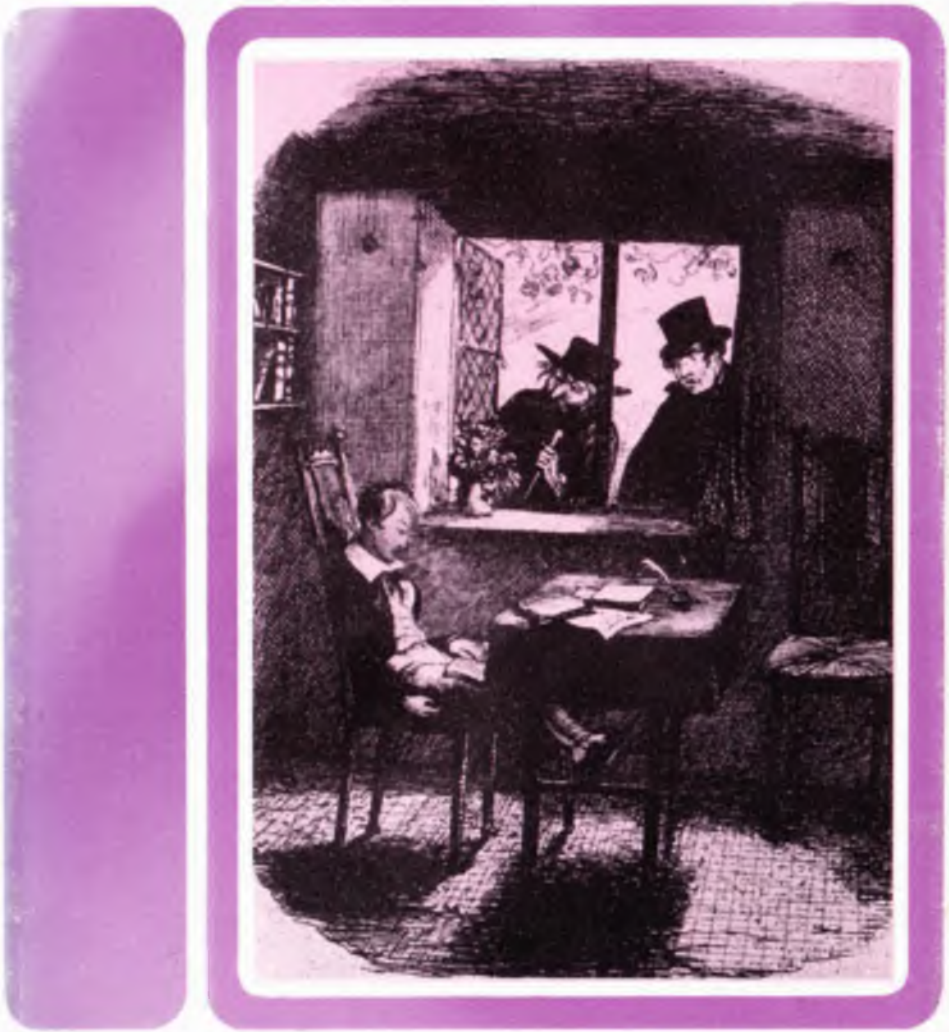
DICKENS

OLIVER TWIST

nihal yeğinobalı

sosyal yayınlar ● bilge pazarlama

DÜNYA KLASİKLERİ

DICKENS • OLIVER TWIST

SOSYAL YAYINLAR • BİLGE PAZARLAMA

Dizgi/Baskı Haziran/1982 • Kardeşler Basımevi • İstanbul.

CHARLES DICKENS

OLIVER TWIST

Çeviren
NİHAL YEĞİNOBALI

SOSYAL YAYINLAR • BİLGE PAZARLAMA
Kled Farer Cd. 16/2 Divanyolu/İstanbul Tlf 28 33 14
•
Vali Konağı Cad. 11 Harbiye/İstanbul Tlf : 48 22 04

BİRİNCİ BÖLÜM

Olivier Twist'in nerede doğduğunu ve hangi koşullar altında dünyaya geldiğini anlatır..

Bir çok nedenlerden ötürü adını söyleyemiyeceğim, uydurma bir ad vermeme de gerek olmayan bir kentin resmî yapıları arasında bir tanesi vardır ki, büyük-küçük çoğu kentlerde benzeri bulunur: yani bir yoksullar evi. İşte bu yoksullar evinde: okuyucu gözünde hiç bir önemi olamıyacağı için yinelemem gerekmiyen bir tarihte, adını bu romana veren küçük ölümlü dünyaya geldi. Belediye doktoru eliyle bu acılar ve dertler dünyasına getirildikten sonra, çocuğun ömrü yetip de bir ad taşımasının nasip olup olmayacağı uzun zaman askıda kaldı. Eğer ömrü olmasaydı bu anılar hiç bir zaman kaleme alınmayabilirdi. Kaleme alınsalar da, iki buçuk sayfaya sığacakları için, gelmiş gelecek bütün dünya edebiyatının en öz ve aslına uygun biyografyası olmak gibi paha biçilmez bir meziyet taşıyacaklardı herhalde. Gerçi, bir yoksullar evinde doğmak, insanoğlunun başına gelebilecek en hayırlı, en özenilecek bir şeydir, diye tutturmağa niyetim yok. Ancak, bu şartlarda Oliver Twist için bundan daha hayırlısı olamazdı demeğe niyetin var pekâlâ. Doğrusu şu ki, soluk alma görevini üstlenmesi için Oliver Twist'i kandırmak adamakıllı güç olmuştu. So-

lunum... zorlu bir iş! Ne yaparsınız ki çabasızca varolabilmemiz için gelenekler bunu zorunlu kılmış... Oliver, bir süre yün şiltede ağzı açık, soluma güçlüğü içinde yattı. Bu dünyayla öteki arasında dengesiz bir salınım durumundaydı ve ağırlık belirgin olarak öteki dünyadan yanaydı. Şimdi, bu kısa dönem içinde çevresi özenli ninelerle, kaygılı teyzelerle, yardımcı halalarla, deneyimli hastabakıcılarla ve son derece usta doktorlarla dolu olaydı, kuşku yok, Oliver'in göz açıp kapayıncaya kadar öteki dünyayı boylaması önlenemezdi. Gelgelelim, yavrunun başında birayı çokca çektiğinden kafası biraz dumanlanmış bir yaşlı yoksul kadından ve bu işleri sözleşmeyle yapan belediye doktorundan başka kimse bulunmadığından, Oliver ile doğa, sorunu kendi aralarında çözümlediler. Sonuçta Oliver azıcık çabadan sonra soluk alabildi, şöyle bir hapşırdı ve derken belediyenin omuzlarına yeni bir yükün daha yüklenmiş olduğunu yoksullar evindekilere duyurmaya koyuldu. Ses denen o pek yararlı araçtan üç dakikadan fazla yoksun kalan yeni doğmuş bir oğlan çocuğundan da ancak bu kadarcık bir bağırma beklenebilirdi!

Oliver, ciğerlerinin kendiliğinden ve düzgünce işlemekte olduğunun bu ilk kanıtını vermeğe başlayınca, demir karyolanın üzerine rasgele atılıvermiş olan parça-yorgan hışırdadı; genç bir kadının soluk yüzü yastıktan halsizce kalktı ve cılız bir ses, yarım-yamalak,

«Çocuğu göreyim de öleyim!» sözlerini fısıldadı.

Doktor yüzünü ocaktaki ateşe doğru dönmüş, ellerini bir ısıtıp bir oğuşturmakla uğraşıyordu. Genç kadının konuştuğunu duyunca yerinden kalktı ve karyolanın başucuna giderek, bir belediye doktorundan umulmayacak ölçüde sevecen:

«Yoo,» dedi. «Ölümden söz etmek yok.»

Bakıcı kadın, «Yok ya!» dedi. «Vah zavallı tazecik.»

Ve bir köşede, gözle görülür bir zevkle başına dikmekte olduğu yeşil şişeyi hemencecik cebine soktu. «Ah, Doktor bey, o da benim yaşıma gelsin hele... On üç çocuk doğursun da iki taneciği yaşasın... onlar da anaları gibi buraya düşsünler İşte o zaman öğrenir bu tazecik dünyaya pabuç bırakmamayı! Güzel kızım, tatlı kuzum, bir düşün. ana olmak ne demek!»

Ne var ki, ana mutluluğu üzerine avutucu amaçla söylenen bu sözlerin istenilen etkiyi uyandırmadığı anlaşılıyordu. Genç kadın başını yandan yana salladı ve kollarını yavrusuna doğru uzattı.

Doktor yavruyu ananın kucağına verdi. Genç kadın o bembeyaz, buz gibi dudaklarını ateşli bir sevgiyle yavrunun alnına bastırdı, gözlerini vahşi, çılgın bir bakışla çevrede dolaştırdı, baştan ayağa ürperdi ve öldü. Göğsünü, ellerini, şakaklarını ovdular ama kanı bir daha ısınmamak üzere soğumuştu. Umut ve avuntu aradılar, oysa genç kadın çoktandır bunlardan uzaktı.

En sonunda doktor, «Herşey bitti, nanım teyze!...» dedi.

Bakıcı kadın, çocuğu kaldırmak için eğildiği zaman yastığa düşmüş olan şişe tıpasını alarak:

«Evet, öyle!» dedi. «Zavallıcık. Vah, zavallı tazecik!»

Doktor eldivenlerini büyük bir özenle giyerek, «Çocuk ağlarsa beni çağırtmaktan sakın çekinme, teyze!» dedi. «Epey mızıklanacaktır, sanırım. Böyle zamanlarda biraz nişasta ver.» Şapkasını giydi, kapıya giderken karyola başında duralıyarak, «Güzel de bir kızcağızmış,» dedi. «Nerden gelmişti?»

İhtiyar kadın, «Dün gece getirdiler,» diye yanıtladı. «Kahya göndermiş. Sokakta baygın bulmuşlar. Uzun yol yürümüş besbelli. Kunduraları paramparçaydı çünkü. Ama nerden gelip nereye gidiyordu... kimsecikler bilmiyor.»

Doktor ölünün üzerine eğildi, sol elini tutup kaldırdı. Başını sallıyarak :

«Bilinen hikaye!» dedi. «Görüyorum, nikâh halkası filân yok. Aah... ah!... Hadi bakalım, iyi geceler.»

Tıp Adamı yemeğini yemeğe gitti, bakıcıysa, yine o yeşil şişeye başvurduktan sonra ocak başındaki alçak bir tabureye oturdu, yeni doğmuş bebeciği giydirmeğe başladı.

Oliver Twist, giyim - kuşamın ne derece önemli olduğunun öyle mükemmel bir örneğiydi ki! Şu ana kadar sırtındaki tek şey olan battaniyenin içinde, bir soylu çocuğu da olabilirdi, bir dilenci de! En burnubüyük bir yabancı bile onun soyunu sopunu belirlemekte güçlük çekerdi... Ama şimdi, hep aynı iş için kullanılmaktan sararmış, eski basma giysilere sarılmıştı ya, damgalanıp etiketlenmiş oldu ve derhal toplumdaki yerine oturuverdi: Yoksullar evinin bir öksüzü... Bağışla büyüyecek olan çocuk... karnı hiç bir zaman tam doymayacak, ömrü sille tokat yiyerek oradan oraya sürünmekle geçecek olan fazlalık, aşağı görülen bir yaratık ki, toplumca horlanacak ve kimseden güler yüz görmeyecek.

Oliver yüksek sesle bağırıp ağlıyordu. Eğer belediye ve kilise görevlileriyle yetimhane yöneticilerinin insafına bırakılmış bir öksüz ve yetim olduğunu bilseydi, belki de büsbütün çığlığı basardı.

İKİNCİ BÖLÜM

Oliver'in büyümesini, eğitimini ve barındığı yerleri ele alır..

*
**

Bunu izleyen sekiz - on ay süresince Oliver sistemli bir hile ve ihanetin kurbanı oldu: yani sözüm ona bir yuvada büyüdü. Yeni doğan öksüzün aç ve perişan durumu yoksullar evi yönetimince, gereğine uyularak Belediyedeki ilgili katlara bildirildi. Belediyedeki ilgililer o sırada yoksullar evinde Oliver'e gereken şefkat ve gıdayı sağlayabilecek herhangi bir kadın bulunup bulunmadığını, ağır başlılıkla sordular. Yoksullar evi yönetimi, ezilip büzülerek, «Yok!» diye yanıtladı. Bunun üzerine Belediye de soylu ve insancıl bir tutumla, Oliver'in «Dışarı verilmesini» kararlaştırdı. Yani yoksullar evinin bir şubesine gönderilecekti. Burada, onun gibi daha yirmi, otuz tane kimsesiz çocuk, yaşlıca bir çiftçi kadının sevecen bakımı altında, fazla bir yiyecek ve giyecek masrafı yüklemeksizin bütün gün yerlerde yuvarlanır, dururlardı. Yaşlı kadın bu çocuklara, her küçük kafa başına aldığı yedi buçuk peni haftalığın hatırı için bakardı.

Haftada yedibuçuk peniyle küçük bir çocuğa pekâlâ eksiksiz, iyi bir gıda sağlanabilir; hatta çocuğun midesini fazlaca doldurup rahatını kaçırmağa yetecek kadar çok. Yaşlı kadın görmüş, geçirmiş, akıllı bir insandı. Ço-

cuklara neyin yaradığını iyi bilirdi. Hele kendi yararıyla ilgili görüşleri hiç şaşmazdı. Bu yüzden haftalıkların aslan payını kendi cebine atar ve yeni yetişen kuşağı kıta kıt bir bütçeyle geçindirerek, pek büyük bir Deneyci Düşünür olduğunu ortaya koyardı.

Atının yemsiz yaşıyabileceği üzerine varsayım yürüten bir başka Deneyci Düşünürün başından geçenleri herkes bilir: bu bilgin, varsayımın doğruluğuna o kadar inanmıştı ki, atının yemini günde tek bir saman sapma kadar indirmişti. Elbet onun hiç yem yemeden de gayet canlı ve huylu bir küheylân olabilmesini sağlıyacaktı ya, gel gör ki hayvan, yem yerine havayı gövdeye indirmesine yirmi dört saat kala, tuttu ölüverdi!

Oliver Twist'in emanet edildiği dişi düşünür de bu yönden şanssızdı. Çünkü onun sisteminin uygulanması da çoğu zaman buna benzer sonuçlar veriyordu. Bir çocuk, en hafif gıdanın en az övünüyle yaşamasını tam öğrendiği sırada, şu tersliğe bakın ki, çoğu zaman ya üşütüp hastalanıyor, ya ocağa düşüp yanıyor, ya da kazara boğuluyordu. Böyle durumlarda da sefil yaratıkçık çoğu zaman öteki dünya tarafından çağırtılıyor ve bu dünyada tanıyamadığı ana babacığına kavuşuyordu.

Bazan yatak şilteleri dürülürken arada unutulmuş ya da çamaşır kazanına düşüp haşlanmış bir çocuğun (gerçi çiftlikte çamaşır yıkamağa benzer olaylar kırk yılda bir görüldüğünden bu türden kazalar da az olurdu) ölümü üzerine olağanüstü ilgi çekici bir soruşturma açıldığı zamanlar jüri üyeleri tutar rahat kaçırıcı sorular sormağa kalkarlardı; ya da halktan bazı kimseler protesto için imza toplarlardı. Ama bu kendini bilmezlikler doktorun ve kilise yazmanının kanıt ve ifadeleriyle hemen bastırılıverirdi. Doktor her seferinde, cesedi açtığını, ama içinde birşeycik bulamadığını söylerdi (ki büyük olası-

lıkla doğrudur); kilise yazmanı da her zaman belediyenin işine gelen ifadeyi verirdi. Hem zaten yönetim kurulu da bir kaç ayda bir çiftliği görmeğe gider ve geleceklerini haber vermek için yazmanı bir gün öncesinden gönderirlerdi. Gittikleri zaman da çocukları her zaman derli-toplu ve temiz bulurlardı! Şu insanlar daha başka ne isterlerdi, bilinmez!

Bu çiftlik düzeninden olağanüstü nitelikte ya da pek bol ürün elde edilebileceği herhalde beklenemez. Oliver Twist'in dokuzuncu yaş günü onu zayıf, soluk benizli bir çocuk olarak buldu... Boy bakımından kısa, en bakımındansa küçüktü. Ancak, doğa ya da soyaçekim Oliver'in bağrına sağlam, gürbüz bir ruh yerleştirmişti. Çiftliğin kıt besin rejimi sayesinde bu ruh iyice serpilip gelişmeğe fırsat bulmuştu; Oliver'in dokuzuncu yaş gününe erişebilmesi belki de bu yüzdendi. Her neyse, dokuzuncu yaş gününü bulmuştu ve bu mutlu olayı, iki arkadaşından oluşan seçkin bir çevre içersinde, kömürlükte kutlamaktaydı. Bu iki genç bay da Oliver'le birlikte, karınlarının aç olduğunu ileri sürmek küstahlığında bulundukları için, temiz bir dayak yedikten sonra buraya kapatılmışlardı; o sırada çiftliğin saygıdeğer sahibesi bayan Mann, hiç ummadığı bir anda yazman bay Bumble'yi bahçe kapısında ggörerek şaşalamıştı. Yazman bahçe kapısının sürmesini açmağa çabalıyordu.

Bayan Mann, gayet ustalıklı bir sevinç gösterisiyle başını pencereden çıkararak, «Aa... aaa!.. Siz misiniz Bay Bumble?» diye bağırdı. «Susan, Oliver'le öteki piç kurularını yukarki kata çıkar da hemencecik yıka. Aman Yarabbi! Ne iyi ettin de geldin, Bay Bumble! Pek sevindirdin beni, valla!»

Bay Bumble huysuz, sinirli, şişman adamın biriydi.. Bu yüzden bu açık yürekli hoşgeldine aynı biçimde karşılık vereceği yerde, küçük çit kapısını zangır zangır

sarstı ve sonra da ancak bir kilise yazmanının bacağından gelebilecek bir tekme savurdu.

Bu arada kömürlükteki çocuklar çıkarılmış olduğu için Bayan Mann bahçeye koşarak, «Aaa, bak hele şu işe!» diye bağırdı. «Bak hele! Çit kapısının çocuklar kaçmasın diye içerden sürgülü olduğunu unutmuştum bile! Buyur içeri beyefendiciğim; kuzum bay Bumble, içeri buyur.»

Bu çağrının yanısıra kadın, müdür yüreklerini bile yumuşatabilecek bir diz kırışıyla selâm verdiyse de yazmanın sinirini yatıştıramadı. Bay Bumble bastonunu kavrıyarak:

«Bu yaptığın iş saygıya, terbiyeye sığar mı, Bayan Mann?» diye sordu. «Öksüz çocuklarla ilgili bir iş için gelen bir memuru bahçe kapısında bekletmek olur mu? Bugüne bugün belediyeden para alan bir memur olduğunuzu size hatırlatabilir miyim, Bayan Mann?»

Bayan Mann iyice ezilip büzülerek, «Tanrı inandırsın, Bay Bumble,» diye yanıtladı. «Sizi pek seven çocuklarımıza geldiğinizi haber veriyordum, valla.»

Bay Bumble kendi önemine ve kendi söz gücüne pek inanırdı. Şimdi de birini kanıtlayıp öbürünü ortaya sermiş olduğu için artık gevşedi. Daha serinkanlı:

«Öyle olsun, bakalım, Bayan Mann,» dedi. «Senin dediğin gibi olsun. Lûtfen içeri girelim, Bayan Mann. Çünkü buraya görevli olarak geldim; söyleyeceklerim var.»

Bayan Mann yazmanı tuğla döşeli küçük bir odaya aldı, otursun diye bir koltuk çekti ve kokartlı şapkasıyla bastonunu işbilir bir tavırla, masanın üzerine koydu... Bay Bumble çektiği söylevin etkisiyle alnında belirmiş olan terleri sildi, şapkasından yana hoşnutlukla bakarak gülümsedi. Evet, gülümsedi. Kilise yazmanları da eninde sonunda insandır. Bay Bumble de gülümsedi işte.

Bayan Mann karşısındakini yumuşatan bir tatlılıkla, «Bir şey diyeceğim ama sakın darılmaca yok,» diye söze başladı. «Uzun yollardan geldin... yoksa sözünü etmezdim. Ama şöyle bir yudumcuk birşey almaz mısın bay Bumble?»

Bay Bumble sağ elini reddeden fakat yine de sakin bir tavırla sallıyarak, «Dünyada olmaz» dedi. «Bir damlacık bile alamam!»

Red yanıtının tonunu ve elin sallanış biçimini gözünden kaçırmayan Bayan Mann, «Alırsın, alırsın!» dedi. «Şöyle bir yudumcuk birşey... biraz soğuk su, bir lokma da şekerle birlikte.»

Bay Bumble bir öksürdü.

Bayan Mann kandırıcı bir tavırla, «Hadi, hadi, bir yudumcuk,» dedi.

Yazman bey, «Neymiş bu dediğin?» diye sordu.

«Aa, ne olacak, yavrucuklarım hasta olunca Daffy (1) şuruplarına katıştırmak için evde zorunlu olarak bulundurduğum bir şey, Bay Bumble'ciğim,» diyerek Bayan Mann köşedeki dolabı açtı ve bir şişeyle bardak aldı. «Cin yani. Sana yalan söyliyecek değilim ya, bay Bumble. Cin bu.»

Bay Bumble, cinle suyun ve şekerin pek ilginç olan karışım işlemini gözleriyle izleyerek, «Çocuklara Daffy şurubu veriyorsun demek?» diye sordu.

«Canlarını seveyim ben onların... veriyorum ya!... Hastalanınca gözlerimin önünde acı çekmelerine dayanamam ki, efendim.»

Bay Bumble onaylayıcı bir tavırla, «Yok,» dedi. «Yok, dayanamazsın, elbet. Sen insan bir kadınsın, Bayan

---

(1) **Daffy**: O devirde çocuklara verilen bir ilâç. İçine Cin karıştırıldığı için zamanla halk ağzında «Cin» anlamında kullanılır olmuştu. (Çevirenin notu)

Mann.» (Bu sırada bayan Mann bardağı masanın üzerine koymuştu.) «Bunu yakın bir fırsatta yönetim kurulunun dikkatine sunacağım, Bayan Mann.» (Bay yazman bardağı önüne doğru çekti.) «Bu çocuklara karşı ana gibisin, Bayan Mann.» (Adam bardaktaki cinle suyu karıştırdı.) «Kadehimi senin esenliğine kaldırıyorum, Bayan Mann.» Ve Bay Bumble bardağın yarısını içti.

«Şimdi de gelelim işimize,» diyerek cebinden bir deri cüzdan çıkardı. «Oliver Twist adıyle yarı vaftiz edilen çocuk bugün dokuz yaşında.»

Bayan Mann sol gözünü önlüğünün köşesiyle ovup sulandırarak, «Tanrıya emanet olsun,» diye araya karıştı.

«On altın ödül koyup bunu sonradan yirmi altına çıkardığımız halde; Belediyece yaptığımız en olağanüstü, hatta diyebilirim ki doğaüstü çabalara rağmen, Oliver Twist'in babasının kimliğini ve anasının yerini - yurdunu, adını - sanını bir türlü öğrenip ortaya çıkaramadık.»

Bayan Mann şaşkınlıkla ellerini açtı ama bir dakika düşündükten sonra, «Öyleyse çocuğa nasıl oldu da ad koyabildiniz?» diye sordu.

Yazman büyük bir gururla göğsünü kabartarak, «Bu adı ben buldum!» diye yanıtladı.

«Sen ha, Bay Bumble?»

«Evet, ben, Bayan Mann. Biz sokakta bulunan kimsesiz çocuklarımıza alfabe sırasına göre ad takarız. Bundan öncekinin adı S ile başlıyordu: Swubble, demiştim ona. Bu kez de sıra T'deydi. Ben de Twist, dedim. Bundan sonraki Unwin, daha sonraki de Vilkins olacak. Alfabeyi A'dan Z'ye kadar iki kez devirmeğe yetecek kadar isim var aklımda.»

Bayan Mann, «Aa, Vallahi sen neredeyse bir roman yazarısın, ayol, Bay Bumble!» dedi.

Bu pöh - pöhden besbelli pek hoşnut kalan yazman «Ne demezsin, Bayan Mann, olabilir, olabilir!» diye yanıtladı. Bardağındaki içkiyi bitirdi ve sonra, «Oliver'in artık bu çiftlikte kalacak yaşı geçtiği için, yönetim kurulu onu geri almaya karar verdi, ben de onu alıp götürmek için kendim geldim. İşte böyle... onu hemen çağır, bakalım.» diye ekledi.

Bayan Mann, «Şimdi getiririm,» diyerek dışarı çıktı..

Bu arada, yüzünü ve ellerini kaplıyan kir kabuğunun, ilk yıkayışta çıkabilecek kadarını çıkarmış olan Oliver de cömert ve sevecen koruyucusu tarafından odaya getirildi.

«Beyefendiyi bir selâmla, Oliver.»

Oliver, yarı koltuktaki yazmana, yarı masa üzerindeki kokartlı şapkaya doğru eğilerek selâm verdi.

Bay Bumble oldukça tumturaklı bir sesle, «Benimle gelir misin, Oliver?» diye sordu.

Oliver tam, kiminle ve nereye olursa olsun gitmeğe yürekten razı olduğunu söylemek üzereydi ki, başını kaldırınca yazman beyin arkasında durmuş olan Bayan Mann'a gözü ilişti. Kadın öfkeli bir yüzle, kendisine doğru yumruğunu sallamaktaydı. Oliver onun ne demek istediğini hemencecik kavradı, çünkü bu yumruk gövdesine o kadar çok inmişti ki. belleğinde de iz bırakmamasına imkân yoktu.

Zavallı Oliver çiftçi kadını kastederek «O da gelecek mi benimle?» diye sordu.

Bay Bumble, «Yazık ki gelemez,» diye yanıtladı. «Ama seni ara sıra görmeğe gelecektir.»

Bu, Oliver için büyük bir müjde sayılmazdı. Yine de çocuk yaşının küçüklüğüne rağmen, büyük bir üzüntü numarası yapacak kadar akıllıydı. Gözlerinden yaş fışkırtmak da onun için büyük bir beceri değildi. Canınız ağlamak istiyorsa açlık ve az önce yediğiniz dayak size

en büyük yardımcı olur. Böylece Oliver de büyük bir rahatlıkla ağlamağa başladı. Bayan Mann ona yüzlerce öpücük ve bir de çocuğun öpücükten çok gerek duyduğu birşey, yani bir dilim tereyağlı ekmek verdi. Yoksullar evine döndüğünde çocuğun pek aç olamamasını istiyordu.

Böylece, elinde ekmek dilimi, başında da o küçük yetimhane kasketi, Oliver, Bay Bumble'la birlikte bu düşkünler yuvasından ayrıldı. Bu çatı altındaki çocukluk yıllarının karanlığını ne bir tatlı söz, ne bir candan okşayış aydınlatmıştı. Yine de çit kapısı arkasından kapandığında Oliver çocuksu bir üzüntüyle burkuldu. Ardında bıraktığı yoksulluk ortakları gerçi pek zavallı kimselerdi ama Oliver onlardan başka arkadaş bilmemişti ki! Koca yeryüzünde yapayalnız olduğunu çocuk ilk kez kavradı ve bu duyguyla yüreği dağlandı.

Bay Bumble uzun uzun adımlarla ilerliyordu. Onun sırmalı kol yenini sımsıkı kavramış olan Oliver de yanıbaşında koşar adım gidiyor ve her yüz adımda bir, «Artık yaklaştık mı?» diye soruyordu. Bu sorulara Bay Bumble gayet kısa ve ters yanıtlar veriyordu çünkü, şekerli cinin verdiği geçici yumuşaklık artık uçup gitmiş ve Bay Bumble gene bir kilise yazmanı olmuştu.

Oliver Yoksullar Evinin çatısı altına geleli daha çeyrek saat olmamış ve ikinci bir dilim ekmeği ancak gövdeye indirmişti ki, onu yaşlı bir kadına teslim etmiş olan Bay Bumble geri geldi ve bu akşam idarenin toplantı gecesi olduğunu ve kendisinin hemen idareye çıkması gerektiğini haber verdi.

Canlı bir idare lâmbasının nasıl birşey olduğu konusunda açık bir düşüncesi olmıyan Oliver bu haber karşısında bir hayli şaşaladı ve gülsün mü, ağlasın mı, pek bilemedi... Neyse ki sorunun üzerinde kafa yoracak vakti olmadı. Bay Bumble onu, uyandırmak için bastonuyla

kafasına, canlandırmak için de arkasına vurarak geniş, beyaz badanalı bir odaya götürdü. Burada bir masa başında, diğerlerinden az daha yüksek bir koltukta da yusyuvarlak, kırmızı yüzlü, hepsinden şişman bir bay vardı.

Bay Bumble, «İdare heyetini selâmla,» dedi.

Oliver göz pınarlarındaki bir kaç damla gözyaşını sildi ve masa düzeyindeki avizeden başka «idare» görmediği için, yerinde bir kararla o yana doğru eğilerek selâm verdi.

Yüksek koltuktaki bey, «Adın ne, çocuk?» diye sordu.

Bu kadar beyefendiyi bir arada görünce Oliver korkudan tir tir titredi, yazmanın bastonu tekrar arkasına inince de ağlamağa başladı. Bu iki nedenle de gayet hafif, duraksayan bir sesle cevap verdi. Bunun üzerine, beyaz yelekli bir bay ona aptal olduğunu söyledi. Oliver'in korkusunu dağıtıp yüreklenmesini sağlamak için bundan güzel çevre olamazdı!

Masa başındaki bay, «Çocuk, beni dinle,» dedi. Öksüz ve yetim olduğundan haberin vardır elbet, değil mi?»

Olivercik, «O da nedir, efendim?» diye sordu.

«Sahiden aptalmış bu çocuk... bilmiştim zaten.»

Bunu, gayet kesin bir sesle, o beyaz yelekli bay söylemişti.

İlk konuşan bay, «Şşş!» dedi. «Oğlum, anan baban olmadığını ve seni devlet babanın büyüttüğünü biliyorsun, değil mi?» diye sordu.

Olivercik acı acı ağlıyarak, «Evet, efendim!» diye yanıtladı.

Beyaz yelekli bay, «Neden ağlıyorsun, çocuk?» diye sordu.

Gerçekten de anlaşılmaz bir şeydi bu... Çocuğun ağlaması için sanki ne sebep olabilirdi ki?...

Başka bir bay kalın bir sesle, «İnşallah her gece dua etmeyi unutmuyorsundur,» dedi. «Bu arada seni doyu-

ristiyanlığa bu yaraşır.»

Çocuk, «Evet, efendim,» diye kekeledi.

Gerçi bay haklı konuşmuştu: Oliver'in kendini doyurup büyütenlere şükür duası etmesi gerçekten Hıristiyanlığa yaraşan birşey olurdu. Ama Oliver hiç dua etmemişti, çünkü ona dua etmesini öğreten olmamıştı ki!

Yüksek koltuktaki kırmızı yüzlü bey, «Her neyse, şimdi sen buraya eğitilmeye ve yararlı bir zanaat öğrenmeğe geldin,» dedi.

Beyaz yelekli, ters olanı, «Yarın sabah saat altıda urganların liflerini tiftmeğe başlıyacaksın,» diye ekledi..

Urgan lifi tiftmek gibi basit bir iş yaparak hem öğrenim, hem de zanaat nimetlerine kavuşacağı için Oliver yazman beye doğru dönüp yerlere kadar eğildi ve sonra hemen geniş bir yatakhaneye götürüldü. Buradaki katı bir şilte üzerinde ağlıya ağlıya uyuya kaldı.

*
**

Oğlanların yemek yedikleri oda kocaman taş bir dehlizdi. Bir başındaki çevresi tuğlalı, yerleşik kazandan aşçıbaşı yemek saatlerinde, bir iki kadının da yardımıyla kepçe kepçe mısır unu lâpası dağıtırdı. Bu lâpadan çocuk başına bir tastan fazla verilmezdi. Ancak bayramlarda birer çeyrek de francala eklenirdi bunun yanına.

Lâpa taslarını yıkamaya hiç gerek yoktu. Oğlanlar tasları, yeni baştan cilâlanmış gibi parlatıncaya kadar sıyırırlrdı ve (kaşıklarla taslar hemen hemen aynı boyda olduğu için uzun sürmeyen) bu işi bitirince gözlerini öyle bir açlıkla ocağı dikerlerdi ki, bunun kiremitlerini bile yiyebilecek durumda olduklarını sanırdınız. Bir yandan da rastlantıyla sıçrayıp bulaşmış lâpa varsa boşa gitmesin diye, büyük bir çabayla parmaklarını yalar dururlardı.

Oğlan çocukları çoğunlukla boğazlı ve iştahlıdırlar. Oliver Twist'le arkadaşları üç ay boyunca, açlıktan yavaş yavaş ölmenin işkencesiyle kıvrandılar. Sonunda açlıktan öyle kudurdular ki, yaşına göre uzun boylu olan ve (babası ölmezden önce küçük bir aşçı dükkânı işlettiği için) böyle açlığa alışmamış bulunan bir çocuk bir takım ürkünç imalarda bulunmaya başladı: Her yemekle bir tas daha lâpa vermezlerse kendini tutamıyacağından ve yanında yatan küçük, cılız çocuğu bir gece yiyiveregeğinden korkuyormuş!

Oğlanın gözleri açlıktan dönmüştü. Öyle ki arkadaşları ona hemen inandılar. Toplantı yapıldı; o akşam yemekten sonra aşçıbaşıya kim gidip bir tas daha lâpa isteyecek diye kur'a çekildi ve kur'a Oliver Twist'e isabet etti.

Akşam oldu; çocuklar yerlerini aldılar. Aşçıbaşı, resmi kılığıyla ocak başında göründü, yardımcısı olan yoksul kadınlar onun ardında dizildiler. Lâpalar dağıtıldı ve bu iki lokma yemeğe başlanmazdan önce uzun bir şükran duası okundu. Lâpalar yenilip yutuldu; çocuklar kendi aralarında fısıldaşıp Oliver'e göz kırpmağa başladılar. Yanında oturan çocuk onu dirseğiyle dürttü. Oliver küçük yaşına rağmen açlıktan herşeyi göze almış, çektiği yoksulluk yüzünden gözü kararmış durumdaydı. Masa başından kalktı ve aşçıbaşıya yaklaşıp tasıyla kaşığını uzatarak, kendi gözüpekliğinden kendisi ürkmüş bir durumda:

«Efendim, lütfen biraz daha istiyorum!» dedi.

Aşçıbaşı şişman, güçlü kuvvetli bir adamdı ama benzi mum gibi sarardı. Bir kaç dakika, şaşkınlıktan sersemlemiş olarak karşısındaki küçük isyancıya baktı, sonra güç bulmak için ocağın kenarına tutundu... Yoksul kadınlar şaşkınlıktan, çocuklar korkudan donup kalmışlardı.

En sonunda aşçıbaşı kısık sesle, «Ne?» dedi.

Oliver, «Efendim, lütfen!» diye cevap verdi. «Daha istiyorum!»

Aşçıbaşı kepçeyi Oliver'in kafasına indirecekmiş gibi yaptı, çocuğu sımsıkı yakaladı ve sesinin son perdesiyle haykırarak yazmanı çağırdı.

Yönetim kurulu çok ciddî bir toplantı sırasındayken bay Bumble heyecanla koşarak içeri girdi ve masa başındaki beyefendiye dönerek,

«Bay Limbkins, özür dilerim, efendim,» dedi, «Oliver Twist daha istemiş, efendim!»

Genel bir irkilme oldu. Her yüzde dehşet okunuyordu.

Bay Limbkins, «Daha mı?» dedi. «Bay Bubble, lûtfen kendinize geliniz ve bana açıkça yanıt veriniz. Gıda kurulunun uygun gördüğü yemeği yedikten sonra daha mı istemiş, demek istiyorsunuz?»

«İstemiş, efendim.»

Beyaz yelekli beyefendi, «O çocuk, başına hayır getirmeyecek!» dedi. «Sonu mutlaka asılmak olacak!»

Bu kehanetleri savuran bayın düşüncesine karşı gelen çıkmadı. Ve bunu ateşli bir konuşma izledi. Oliver o saat hücreye kapatıldı. Ertesi sabah da bahçe kapısının üzerine bir duyuru yapıştırıldı. Oliver Twist'in yükünü belediyenin üzerinden kaldıracak kimseye beş altın ödül vadediliyordu. Daha doğrusu bir çırağa gerek duyan iş sahiplerine Oliver Twist ve üstüne beş tane de altın sunuluyordu.

Ertesi sabah, beyaz yelekli bay kapıyı çalarken duvardaki duyuruyu görünce, «Kalıbımı basarım vallahi,» diye düşündü. «Kalıbımı basarım ki bu çocuğun sonu asılmak olacak.»

Beyaz yelekli bayın haklı çıkıp çıkmadığını daha sonra anlatmak niyetinde olduğum için, Oliver Twist'in gerçekten de böyle feci bir sona uğrayıp uğramadığını şimdiden çıtlatırsam belki de bu hikâyenin heyecanını dağıtmış olurum. (Dağıtacak bir heyecanı olduğunu kabul edersek, elbette.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Oliver Twist'in hiç de makbul olmayan bir işe girmesine ramak kaldığını anlatır.

«Biraz daha istemek»le işlediği dine, imana aykırı suçtan sonra Oliver Twist yönetim kurulunun dirayet ve acıması sayesinde tek başına kapatıldığı karanlık odada bir hafta kaldı. İlk bakışta insana öyle gelir ki bu çocuk beyaz yelekli baya karşı biraz saygı besleseydi, mendilinin bir ucunu duvardaki bir çengele, öbür ucunu da kendi boynuna bağlar ve bu kişinin geleceği okumaktaki ustalığını kesinlikle kanıtlardı. Gelgelelim bu işi başarmasına engel olan bir şey vardı: yani mendil denen nesne lüks sayıldığı için yönetim kurulunun imzalı, mühürlü, resmî ve ciddî bir kararıyla, yoksullar evindekilere süresiz olarak yasaklanmış bulunuyordu. Daha büyük bir başka engel de Oliver'in küçüklüğü ve çocukluğuydu. Oliver sadece bütün gün ağlamakla kalıyordu. Sonra, uzun ve sıkıcı gece başladığı zaman da çocuk, karanlığı kapatmak için o küçücük ellerini yüzüne örtüyor ve bir köşeye büzülüp uyumağa çalışıyordu. Ama durup durup sıçrayarak uyanıyor ve duvara büsbütün sokuluyordu: duvarın o soğuk ve katı yüzeyini duyumsamak bile çevresindeki ıssızlık ve karanlığa karşı bir siper oluyordu sanki!

Bu hücre hapsi sırasında Oliver'in, beden hareketinin yararlarından, söyleşi zevklerinden ve dinin avuntularından yoksun bırakıldığı sanılmasın! Hava pek güzel, buz gibi soğuktu ve Oliver'in her sabah taş avludaki tulumbada, Bay Bumble'nin gözü önünde yüzünü yıkamasına izini veriliyordu. Yazman bey de bedeni işlesin ve üşümesin diye, bastonunu tekrar tekrar çocuğun sırtına indirerek kanını kızıştırıyordu. Konuşmaya gelince... Oliver her gün yemek salonuna alınıyor ve diğer çocuklara gözdağı olsun diye herkesin içinde sopa yiyordu. Dinsel teselliden de yoksun bırakılmak şöyle dursun, tersine, her akşam dua saatinde gene salona alınıyor ve çocuklara verilen vaazı dinleyip avunmasına izin veriliyordu. Yönetim Kurulunun kararıyla oğlanların duasına özel bir bölüm eklenmişti ki, buraya gelince çocuklar iyi, uslu, hayatlarından hoşnut, söz dinler birer çocuk olup Oliver Twist'in günah ve kötülüklerinden uzak kalmaları için Tanrıya yalvarıyorlardı. Bu dua Oliver'in, tümüyle kötülük güçlerinin etkisi altında olan, şeytanın atölyesinde üretilmiş bir nesne olduğunu açıkça belirtiyordu.

Oliver'in durumu böyle mutlu ve hayırlı bir dönemde bulunduğu sırada bir sabah baca temizleyicisi Bay Gamfield, yukarı sokaktan aşağı doğru iniyor ve birikmiş kira borçlarını nasıl ödeyeceğini düşünerek kafa patlatıyordu. Ev sahibi bu konuda baskı yapmağa başlamıştı. Bay Gamfield'in çıkardığı en iyimser gelir çizelgesi bile, bütün zorlamalara rağmen beş altınlık bir gedik bırakıyordu. Baca temizleyicisi bir aritmetik çıkınazı içinde kâh kendi beynini, kâh eşeğini kamçılıyarak yoksullar evinin önünden geçiyordu ki, gözleri kapının üzerindeki duyuruya takıldı.

«Çüüşş!...» dedi Bay Gamfield eşeğine.

Hayvana, kendi kendinin efendisi olmadığını ince-

likle anımsatmak için yuları tutup sertçe çekti ve kendisi dönünceye kadar sersemleyip kalsın diye kafasına da bir yumruk oturttuktan sonra kapıya yanaşıp duyuruyu okudu...

Bu sırada beyaz yelekli kişi, yönetim odasında bir takım felsefî düşünceler ortaya atıp, gelmiş, kapıda duruyordu. Bay Gamfield'le eşeği arasında geçenleri görmüş olduğu için bacacının duyuruyu okumağa geldiğini görünce sevinçle gülümsedi. Bu adamın tam Oliver Twist'e yakışan bir efendi olduğunu hemen sezmişti. Duyuruyu okurken Bay Gamfield de gülümsüyordu, çünkü beş altın tam ona gereken paraydı. Paranın ceremesi olan oğlan çocuğuna gelince; yoksullar evinin gıda rejimini bildiğinden bacacı, onun, tam dar bacalara sığabilecek yapıda, küçücük, sıska bir şey olacağından güvenliydi. Böylece duyuruyu bir kez daha baştan sona kadar okudu ve elini saygı belirtisi olarak başındaki kürk şapkasına götürerek beyaz yelekli baya yaklaştı.

«Efendim, çırak çıkartılmak istenen hani şu çocuk var ya...» diye söze girişti.

Beyaz yelekli bay küçümseyen bir gülümsemeyle:

«Evet, var,» diye yanıtladı. «Ne olmuş?»

Bay Gamfield, «Eğer onun baca temizlemek gibi dürüst bir mesleğe girip güzel, eğlenceli bir zanaat öğrenmesini isterseniz —bir çırak istiyorum da— onu yanıma alabilirim!»

Beyaz yelekli bay, «Gel içeri!» dedi.

Bay Gamfield bir an arkada kalıp eşeğin yularını bir daha tartaklıyarak kafasına bir yumruk daha indirdikten sonra beyaz yelekli bayı izledi ve yönetim odasına girdiler.

Bay Gamfield dileğini belirttiği zaman bay Limbkins, «Pis bir iş seninkisi!» diye düşüncesini söyledi.

Bir başka beyefendi, «Küçük çırakların bacalarda

dumandan boğulduğu görülmedik şey değil,» diye ekledi.

Bay Gamfield bu çeşit kazalara sebep olan yanlışları ve kendisinin bunları hiç yapmadığını anlatmağa başladı. Sonra yönetim kurulu başbaşa verdiler ve kendi aralarında görüşmeye başladılar. Ama öyle yavaş konuşuyorlardı ki yalnızca «Masraftan kısıntı», «iyi görünür», «rapor yayımlamalı» gibi sözler, onlar da iyice ısrarla ve döne döne söylendikleri için, duyulabiliyordu.

Sonunda fısıldaşmaların arkası kesildi. Yönetim kurulu üyeleri yerlerini alıp ciddiliklerini takındılar ve bay Limbkins konuştu:

«Önerinizi inceledik ama kabul etmedik.»

Beyaz yelekli bay, «Hiç bir biçimde» dedi.

Diğer üyeler de, «Asla» diye ekledi.

Bay Gamfield, bundan önce üç, dört çocuğun bacalarda boğulup yaralanarak ölmelerine neden olduğu için şimdi içinde bir kuşku belirdi: sakın yönetimdekiler tutarı tutup da konuyla hiç ilişiği olmayan o olayların üzerinde durmağa kalkışmasınlar?.. Gerçi bu onların alışılagelen tutum ve davranışlarından umulacak iş değildi ama gene de, Bay Gamfield o konuları deşmeğe pek yanaşmadığından başlığını elinde ezip büzerek ağır ağır masadan uzaklaştı. Tam kapıdan çıkarken:

«Demek çocuğu bana vermiyorsunuz, baylar, öyle mi?» diye sordu.

Bay Limbkins, «Hayır!» diye cevap verdi. «Daha doğrusu işin pis bir iş olduğuna göre beş altından daha az alman gerekir.»

Bay Gamfield yüzü parlıyarak hemen masaya doğ ru seğirtti.

«Ne veriyorsunuz, baylar?» diye sordu. «Kuzum, biraz insaf edin bu yoksul işçiye! Ne veriyorsunuz?»

Bay Limbkins, «Bence üç altınla on şilin yeter de artar bile!» diye cevap verdi.

Beyaz yeleklisi, «On şiline gerek yok!» dedi.

Gamfield, «Kuzum dört altın deyin!» diye yalvardı. «Dört altın derseniz oğlandan temelli kurtulmuş olursunuz. Hadi!»

Bay Limbkins kesinlikle, «Üç altın on şilin!» diye tekrarladı.

Gamfield, «Hadi hadi; ne senin dediğin, ne benim dediğim, üç altın bir çeyrek!» diye üsteledi.

Bay Limbkins gene kesinlikle, «Bir kuruş fazla olmaz!» diye cevap verdi.

Gamfield duraksayarak «Baylar, hiç insaf etmiyorsunuz bana!» diye sızlandı.

Beyaz yelekli bay, «Hadi canım, saçmalık!» diye araya girdi. «Hiç para almasan da sadece bir çırak kazansan bile kârda sayılırsın. Hiç durma, hemen kap, saçma herif! Tam sana göre çırak. Arada bir değnekle okşarsın onu, iyi gelir. Boğazına da çok para gitmez, çünkü nasılsa doğduğundanberi karnı doymuş değil. Hah! hah! hah!...»

Bay Gamfield masa başındakileri şakacı bir bakışla süzdü. Hepsinin gülümsediğini görünce yavaş yavaş kendi de gülümsedi. Pazarlıkta anlaştılar ve Oliver Twist'le kâğıtlarını, imza ve onaylama için hemen yargıca götürsün diye Bay Bumble'ye talimat verdiler.

Bu karar üzerine Oliver Twist hücreden çıkartıldı ve sırtına temiz bir gömlek giymesi söylendiğinde son derece şaşırdı. Bu hiç alışık olmadığı işi daha yeni bitirmişti ki, Bay Bumble ona kendi eliyle bir tas lâpa ve bir çeyrek de bayramlık francala getirdi. Bu müthiş görünüş karşısında Oliver'cik içler acısı bir ağlama tutturdu. «Yönetim»in kendisini öldürmeğe karar verdiğini, yoksa taş çatlasa böyle beslemiyeceklerini düşünüyordu ki böyle düşünmesi pek doğaldı.

Bay Bumble iyice tumturaklı bir sesle, «Oliver!» de-

di. «Ağlayıp gözlerini kızartacağın yerde yemeğini ye de şükürler et. Artık çırak oluyorsun, Oliver!»

Çocukcağız titriyerek, «Çırak mı, efendim?» dedi.

«Evet, Oliver. Anasız, babasız olduğun için annen-baban yerine geçen iyi yürekli baylar seni çıraklığa verip adam edecekler, geleceğini sağlıyacaklar, Oliver.. Hem de belediyeye üç altın on şiline patladığı halde yapacaklar bunu. Bir düşün, Oliver, üç altın on şilin verecekler, hem de kimselere kendini sevdiremiyen yaramaz bir yetim uğruna!»

Bu söylevi müthiş bir sesle çektikten sonra Bay Bumble soluk almak için duraladı. Oliver, gözyaşları yüzünden aşağı yuvarlanarak acı acı ağlıyordu.

Bay Bumble biraz daha az tumturaklı, «Hadi, sus artık, Oliver!» dedi. Çene gücünün doğurduğu sonucu görmek koltuklarını kabartmıştı. «Hadi, ceketinin kol yenleriyle gözlerini sil de ağlamayı kes. Gözyaşlarını lâpanın içine akıtıp duruyorsun. Bu çok aptalca birşey, Oliver!»

Gerçekten de öyleydi, lâpa zaten yeter derecede suluydu çünkü!

Yargıca giderlerken Bay Bumble Oliver'e neler yapması gerektiğini öğretti: bu da, oldukça sevinçli görünmek ve, «Çırak olmak istiyor musun?» diye sorulduğunda, «Çok istiyorum!» diye yanıtlamaktan ibaretti. Oliver bu iki öğütü de tutacağına söz verdi. Hele Bay Bumble; «Yanlış bir şey söylersen ne olur, bilemem!» diye incelikli bir uyarıda da bulununca!

Yargıcın bulunduğu yere vardıkları zaman bay Bumble çocuğu tek başına küçücük bir odaya kapadı ve kendisi gelip alıncaya kadar hiç bir yere kımıldamamasını öğütledi.

Burada çocuk, yüreği küt-küt atarak, yarım saat

kaldı. Yarım saat in sonunda Bay Bumble başını kapıdan içeri uzattı ve:

«Oğlum Oliver, hadi canım, bay yargıcın yanına gel!» diye seslendi. Ama yüzünde asık ve ürkütücü bir anlam vardı. Yavaş sesle de: «Dediklerimi tut ha. yumurcak!» diye fısıldadı.

Bu pek birbirini tutmayan ifade karşısında Oliver masum bir şaşkınlıkla bakakalmıştı. Lâkin Bay Bumble onun bu konuda herhangi bir düşünce yürütmesine engel olarak onu hemen, kapısı açık duran bitişik bir odaya aldı.

Burası kocaman pencereli, geniş bir odaydı. Bir yazı masasının başında, başları pudralı iki yaşlı beyefendi oturuyordu. Bunlardan biri gazete okuyor, öbürü de, gözünde bağa çerçeveli bir gözlük, elindeki bir evrakı gözden geçiriyordu. Bay Limbkins masanın bir yanında durmuştu; öbür yanında da, kısmen yıkadığı yüzüyle Gamfield durmaktaydı. Çevrede ayağı çizmeli, iri yapılı iki üç adam da vardı.

Gözlüklü ihtiyar elindeki kâğıdı okurken - okurken şekerlemeye daldı. Bay Bumble Oliver'i masanın önüne getirip durdurttu, sonra bir sessizlik oldu.

Bay Bumble. «İşte sözü geçen çocuk. yargıç hazretleri!» dedi.

Gazete okuyan yaşlı bay başını bir an için kaldırdı ve öteki yaşlıyı kol yeninden çekeledi. Bunun üzerine ikinci yaşlı adam da uyandı ve:

«Yaa, demek çocuk bu?» dedi.

Bay Bumble, «Evet, bu, efendim!» diye yanıtladı. «Bay yargıcı selâmlasana, yavrucuğum!»

Oliver kendini toparlıyarak yerlere kadar eğildi.

İkinci yaşlı adam, «Ee, bu çocuk baca temizlemek işine pek hevesli olsa gerek, öyle mi?» diye sordu.

Bay Bumble Oliver'e gizlice bir çimdik atarak, «Heves ki, ne heves!» diye yanıtladı.

«Baca temizleyicisi olmakta diretiyor öyle mi?»

Bay Bumble, «Bu çocuğu yarın başka bir zanaata versek, şıp diye kaçar, yargıç hazretleri!» diye cevap verdi.

Yaşlı adam, «Çocuğun patronu olacak olan bu adam —yani siz, beyefendi— ona iyi bakacaksınız, karnını filân doyuracaksınız elbet, değil mi?» diye sordu.

Bay Gamfield, kesinlik ve sertlikle, «Ben dedim mi, yaparım» diye yanıtladı.

Yaşlı adam, «Konuşman kaba - saba ya, açık yürekli, dürüst bir adama benzersin, dostum!» dedi.

Gerçi Gamfield'in yüzü, pullu - mühürlü bir zalimlik makbuzundan farksızdı, ama yarı kör, yarı bunak olan bay yargıçtan bunu görebilmesini beklemek herhalde umulamazdı.

Bay Gamfield pis bir sırıtışla, «Ben de o düşüncedeyim, beyefendiciğim!» dedi.

Yaşlı adam, «Bundan hiç kuşkum yok, dostum!» diye yanıtlayarak gözlüğünü burnunun üstüne daha sıkıca yerleştirdi ve mürekkep hokkasını arıyarak bakınmağa başladı.

Bu Oliver'in alınyazısının dönüm dakikasıydı. Eğer mürekkep hokkası umduğu yerde olsaydı yaşlı yargıç kalemini hemen batırıp kâğıtları imzalıyacak ve Oliver de alınıp götürülecekti. Ama rastlantıya bakın ki hokka yargıcın tam burnunun dibindeydi. Böyle olunca, o da, doğal olarak hokkayı masanın öbür yanlarında aramağa başladı ve bu arama sırasında bir ara tesadüfen tam karşıya bakınca Oliver Twist'in korku dolu, bembeyaz yüzü gözlerine çarptı. Çocukcağız Bay Bumble'nin bütün kaş çatıp çimdiklemelerine rağmen, patron adayının iğrenç

yüzüne, yarı kör bir yargıcın bile gözünden kaçmıyacak kadar belirli bir korku ve nefretle bakmaktaydı..

Yaşlı yargıç durdu, kalemini elinden bıraktı ve bir Oliver'e, bir de bay Limbkins'e baktı. Beriki tasasız ve sevinçli görünmeğe çalışarak enfiye çekiyordu.

Yargıç öne doğru eğilerek, «Yavrucuğum,» dedi.

Oliver bu sesi duyunca irkildi. Ona hak vermek gerek, çünkü ses sevecenlik doluydu ve alışılmadık seslerin de insanı ürkütmesi doğaldır. Çocukcağız yaprak gibi titremeğe başladı ve gözlerinden yaşlar boşandı.

Yaşlı adam, «Yavrucuğum!» dedi. «Benzin atmış, korkmuş görünüyorsun. Neyin var, söyle?»

Öteki yargıç da gazetesini elinden bırakıp ilgiyle öne doğru eğilerek, «Yazman efendi, az geri dur çocuktan!» dedi. «Oğlum, şimdi söyle bize, neyin var: korkma!»

Oliver diz üstü çöktü ve ellerini birbirine kenetliyerek, kendisini isterlerse gene hücreye kapatmalarını, aç bırakıp dövmelerini, hatta öldürmelerini, ama bu korkunç adama vermemelerini, yalvararak diledi.

Bay Bumble son derece ciddî bir ifadeyle ellerini kaldırıp gözlerini devirerek, «Bak hele!» diye söylendi. «Bak hele! Ömrümde çok kurnaz, çok hinoğlu hin öksüzler gördüm ama, senin kadar yüzsüzünü görmedim yani, Oliver Twist!»

İkinci yargıç, «Kes sesini, yazman!» dedi.

Bay Bumble doğru işittiğine inanamıyarak, «Ne buyurdunuz, yargıç hazretleri?» diye sordu. «Bana mı dediniz?»

«Evet. Kes sesini.»

Bay Bumble şaşkınlıktan aptallaşmıştı. Bir kilise yazmanına, «Sesini kes!» diye buyurulsun! Ahlâkta bir devrimdi bu! Kıyamet belirtisi!

Bağa gözlüklü yargıç, arkadaşına baktı ve anlamlı anlamlı baş salladı. Elindeki kâğıdı bırakarak:

«Biz bu evrakı imzalamayı reddediyoruz!» dedi.

Bay Limbkins, «İnşallah, yargıç hazretleri bacak kadar bir çocuğun tek yönlü açıklamasına bakarak, Yönetim kurulunun aleyhine bir not vermezler!» diye kekeledi.

İkinci yargıç sertçe: «Yargıçların görevi not vermek değildir!» diye cevap verdi. «Alın bu çocuğu, geri götürün ve sevecenlik gösterin kendisine sevgiye susamış bu çocuk!»

O akşam beyaz yelekli bay, Oliver Twist'in sadece asılmakla kalmıyacağını, leşini de köpeklerin sürükleyeceğini gayet emin ve kesin bir dille ileri sürdü.

Ertesi sabah Oliver'in yeniden kiralık olduğu ve kendisine sahip çıkana beş altın verileceği, halka ilân edildi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yeni bir iş önerisi alan Oliver, hayata ilk adımını atıyor

*
**

Köklü ailelerde, yetişen erkek çocuklar için kazançlı bir iş ya da mevki sağlanamazsa delikanlıyı denizci yapmak yaygın bir gelenektir. Yönetim kurulu da böyle yerinde ve denenmiş bir örneğe öykünmek amacıyla başbaşa verdiler ve Oliver'i küçük bir şileple şöyle elverişli, kötü iklimli bir limana göndermek düşüncesi üzerinde durdular. Oliver konusunda yapabilecekleri en iyi iş buymuş gibi geliyordu onlara. Şilep kaptanının bir gün yemekten sonra şakacılığı tutarak Oliver'i sopadan öldürmesi ya da bir demirle vurarak beynini dağıtması da olmayacak iş değildi. Çünkü kaptan takımının bu çeşit eğlencelere düşkün olduğu hemen herkesçe bilinen bir gerçektir. Böylece kurul üyeleri, Oliver'in geleceğini kesinlikle sağlamanın tek çaresinin, onu hemen denizcilik hayatına başlatmak olduğu kanısına vardılar. Kimsesiz bir kamarot arayan bir kaptan bulmak amacıyla Bay Bumble soruşturmalar yapmağa gönderilmişti ve bunun sonucunu bildirmek üzere yoksullar yurduna dönüyordu ki, bahçe kapısında kimle karşılaşsa beğenirsiniz? Cenaze işleriyle uğraşan Bay Sowerberry ile.

Bay Sowerberry uzun boylu, iri kemikli, çökük

avurtlu bir adamdı. Sırtında kapkara, yıpranmış bir giysi, ayaklarında aynı renkten yamalı çoraplar ve çoraplarına uygun kunduralar vardı. Yüzü, yaradılıştan güleç olmamakla birlikte bay Sowerberry mesleğiyle ilgili şakalar yapmayı oldukça severdi. Şimdi de Bay Bumble'ye doğru tokalaşmak için ilerlerken yaylanarak yürüyor ve için için güldüğü yüzünden okunuyordu.

Sowerberry, «Dün gece ölen iki kadının ölçüsünü almaktan geliyorum, Bay Bumble!» dedi.

Yazman, cenazecinin uzattığı, küçücük bir tabut biçimindeki enfiye kutusunun içine baş parmağıyla işaret parmağını daldırarak, «Bu gidişle yükünü tutacaksın, Bay Sowerberry!» dedi. Sonra bastonuyla onun omuzuna dostça dokunarak, «Yükünü tutacaksın diyorum, Bay Sowerberry,» dedi. «Mim koy bu sözüme!»

Sowerberry bunu yarı yarıya onaylayan bir sesle, «Öyle mi dersin?» diye söylendi. «Yönetimin biçtiği fiat pek az Bay Bumble!»

Bay Bumble, «Tabutlar da küçük!» diye yanıtladı ve yüksek rütbeli memurların atabileceği kahkahayı tıpatıp andıran bir kahkaha attı.

Bay Sowerberry bayıldı bu şakaya (zaten başka çaresi de yoktu) ve uzun uzun güldü. Sonunda:

«Hay Allah, Bay Bumble, hiç güleceğim yoktu!..» dedi. «Ama yeni gıda rejimi uygulanmağa başlıyalıberi tabutlar eskisinden daha ensiz yapılıyor; bunu inkâr edemem. Derinlikleri de daha az. Ama ne olsa biraz kâr etmek gerek, Bay Bumble. İyi fırınlanmış kereste de ateş pahası. Demir saplara gelince, tâ Birmingham'dan kanalla getirtiyoruz.»

Bay Bumble, «Ne yaparsın, her işin bir pürüzlü yönü vardır!» diye düşüncesini söyledi. «Bununla birlikte kazanç sağlamak da şartı hakçası.»

Cenaze işleri memuru, «Elbet, elbet!» diye cevap ver-

di. «Biz de önünde kazanamazsak, sonunda kazanıyoruz. Anlarsın ya, Bay Bumble! Keh! keh! keh!...»

Bay Bumble, «Ha şunu bileydin!» dedi.

«Yine de, ne yalan söyliyeyim, bizim meslekte her zaman belimizi büken, oldukça önemli bir püf noktası var: senin anlıyacağın, en çabuk gidenler şişmanlar oluyor.. Ortalama ölçünün beş - on santim üstüne çıkmak da bizim kazancımızın içine ediyor. Hele insanın eline bakan çoluk çocuğu olunca!»

Bay Sowerberry bunları hakkı yenmişlerin hışmıyla söylemişti ki Bay Bumble bundan, yönetim kurulu adına alındı ve böylece konuyu değiştirmeyi uygun buldu. Aklı Oliver'de olduğu için ondan söz açtı:

«Hâ, aklıma gelmişken: çırağa gerek duyan birileri var mı, bildiğin? Bizim yetimlerden biri var; çırak veriyoruz. Sırtımıza yük olup çıktı. Şartlarımız çok elverişli Bay Sowerberry! Bir hayli cömert!»

Bay Bumble bunları söylerken bastonunu duvardaki duyuruya doğru kaldırdı ve dev boyunda romen rakamlarıyla yazılmış olan «Beş Altın» sözüne üç kez ağır ağır vurdu.

Cenazeci Sowerberry yazmanın sırmalı yakasına yapışarak, «Şu Tanrının işine bak!» dedi. «Ben de seninle bu konuda konuşmak istiyordum. Biliyor musun, aa... Bunlar ne şık düğmeler böyle, Bay Bumble! Şimdiye kadar hiç farkına varmadıydım!»

Yazman ceketini süsleyen iri, sarı madenî düğmelere doğru gururla göz atarak, «Evet, bence de fena değil!... Yönetimin kulunuza yeni yıl armağanı, Bay Sowerberry Ey, bu çocuğa ne diyorsun, bakalım?»

Cenaze memuru, «Çocuk mu?» dedi. «Valla, Bay Bumble, ben yoksullar için hatırı sayılır yardım yaparım, bilirsin.»

Bay Bumble şöyle, «Hem!...» diye bir öksürdü. Son-

ra, «Ee?...» diye sordu.

Beriki, «Yani, benim düşünüşüme göre, ben onlara bu kadar yardım ediyorum madem, onlardan olabildiği kadar yararlanmak da benim hakkımdır, Bay Bumble İşte böylece... bu nedenle... bu çocuğu ben yanıma almayı düşünüyorum.»

Bay Bumble, Bay Sowerberry'yi kolundan kavradığı gibi içeri soktu. Bay Sowerberry yönetim odasına beş dakika kadar kapandı. Ve Oliver Twist'i «istenene uygun bulursa» hemen o akşam alıp götürmesi kararlaştırıldı. Yoksullar evinden bir yetimin «istenene uygun» bulunması demek, fazla yemek yemeden çok iş yapacağının anlaşılması ve patronun onu şu kadar yıl süreyle dilediği gibi kullanabileceğinin karara bağlanması demekti.

O akşam Oliver, «Beyefendi» nin karşısına çıkıp da, cenaze memuruna yamak verildiğini ve durumundan yakınır ya da geriye gelirse hemencecik bir gemiye verileceğini öğrendiğinde o kadar soğukkanlı davrandı ki, yöneticiler onun «kaşarlanmış bir hayta» olduğuna oybirliğiyle karar verdiler ve Bay Bumble'ye onu hemen alıp götürmesini buyurdular.

Çok basit olan gerçek şuydu ki, Oliver, onların dediği gibi duygusuz değil, tersine çok duyguluydu ve gördüğü kötü davranışlar yüzünden sersemlemiş, temelli aptallaşıp hayvanlaşmaya yüz tutmuştu. Hakkında verilen kararı çıt çıkarmadan dinledi; yirmi santim boyunda ve üç - dört santim eninde bir paketten ibaret olduğu için taşınması güç olmayan eşyasını eline aldı, kasketini gözlerinin üstüne indirdi ve bir kere daha Bay Bumble'nin ceketinin eteğine tutunarak, o saygıdeğer kişinin peşi sıra. yeni çilesine doğru yollandı.

Bir süre Bay Bumble hiç konuşmadan Oliver'i çekeleyip sürüdü; hava da rüzgârlı olduğundan küçük çocuk yazmanın savrulan palto eteklerinin kıvrımları arasın-

da tamamen gözden yitiyordu. Gelgelelim gidecekleri yere yaklaştıkları zaman yazman çocuğa bir göz atarak yeni efendisinin denetlemesinden geçebilecek durumda olup olmadığını anlamaya karar verdi. Ve bunu o yüce ve cömert kişiliğine yaraşır bir biçimde yaptı.

«Oliver!» dedi.

Oliver alçak, titreyen bir sesle, «Efendim,» diye karşılık verdi.

«Şu kasketi gözünden çek, kafanı da dik tut, küçük bey.»

Oliver denileni hemen yerine getirdi. Elinin tersini de çarçabuk gözlerinden geçirdi ama koruyucusuna baktığı zaman gene de gözünün birinde tek bir yaş damlası kalmıştı. Bay Bumble'nin sert bakışı karşısında bu yaş çocuğun yanağından aşağı yuvarlandı. Bunu bir ikinci, bir üçüncü damlalar izledi. Çocuk gözyaşlarını tutmak için çok çalıştı ama boşuna! Elini bay Bumble'nin yeninden çekerek yüzüne kapattı ve gözyaşları o cılız, kemikli parmaklarının arasından dışarı boşanarak ağlamağa başladı.

Bay Bumble zınk diye durup çocuğa zehir gibi bir bakış fırlatarak, «Bak şuna!» dedi. «Şuna bak be! Oliver, ben ömrümde çok nankör, çok huysuz çocuk gördüm ya, vallahi senin gibisini hiç...»

Oliver o ünlü bastonu tutan ele sarılarak, «Yok, yok, efendim, yok!» diye hıçkırdı. «Öyle değil. Çok uslu duracağım, efendim; vallahi, billâhi! Daha yaşım çok küçük, efendim. O kadar da... o kadar da...»

Bay Bumble şaşalıyarak, «O kadar ne?» diye sordu.

Çocuk, «O kadar yalnızım ki! Ah, efendim, öyle yapayalnızım ki!» diye ağlamağa başladı. «Herkes bana düşman. Efendiciğim, kulunuz, köleniz olayım bağırmayın bana!» Çocukcağız eliyle göğsünü yumrukluyor ve gerçek bir acı içinde adama bakıyordu.

Adam çocuğun o acıklı, acınacak yüzüne bir an şaşkınlıkla baktı. Bir kaç kere öksürerek boğazını temizledi ve sonra, «Şu kahrolası öksürüğe» ilişkin bir şeyler mırıldanarak Oliver'e gözlerini silip uslu durmasını söyledi.. Çocuğun elini tuttu ve sessizlik içinde yollarına devam ettiler.

Dükkânının kepenklerini yeni kapamış olan cenazeci, mesleğine şaşılacak kadar uygun düşen ölgün bir şamdanın ışığında defterine birşeyler not etmekteydi ki, Bay Bumble içeri girdi. Cenazeci başını defterinden kaldırıp bir kelimenin yarı yerinde duralıyarak:

«Oo... Sen misin, Bumble?» diye sordu.

Kilise yazmanı, «Ta kendisi!» diye yanıtladı. «İşte, oğlanı da getirdim.»

Oliver saygıyla eğildi.

Sowerberry, Oliver'i daha iyi ggörebilmek için şamdanı kaldırarak, «Demek oğlan bu, öyle mi?...» dedi. «Hanım, hanım, bir zahmet azıcık buraya gelebilir misin, ruhum?...»

Bayan Sowerberry dükkânın arkasındaki küçük bir odadan çıktı geldi. Kendisi şirret yüzlü, kısa boylu, kabuğunda kurumuş gibi sıska bir hatundu.

Bay Sowerberry saygılı bir tavırla, «Hayatım, işte sana sözettiğim şu yetim!» dedi.

Oliver gene eğildi.

Cenazecinin karısı, «Bakındı hele!» dedi. «Pek de küçümenmiş, ayol.»

Bay Bumble Oliver'e, daha iri olmadığı için kafa tutarcasına bakarak, «Sahi! Gerçekten ufarakmış!» dedi.. «İyicene ufakmış; orası muhakkak. Ama büyür elbet, bayan Sowerberry. Büyür elbet.»

Kadın ters ters, «Boğazı bizden olunca elbet büyür!» diye söylendi. «Valla bence bu yetimlerin astarı yüzünden pahalı oluyor. Yaptıkları hizmet bakım giderlerini

imkânı yok karşılamıyor. Şşşt, küçük sıska, hadi bakalım, sen aşağıya!»

Böyle diyerek cenazecinin karısı yandaki bir kapıyı açtı ve Oliver'i bir kat merdivenden aşağı iteliyerek karanlık ve rutubetli bir taş izbeye aldı. Burası kömürlükle «mutfak» arası bir yerdi. Mutfakta pabuçlarının topukları yenmiş, mavi pamuklu çorapları bir iyi yama isteyen, paçası düşük bir kız oturmaktaydı.

Bayan Sowerberry, «Şşşt, Charlotte, bu oğlana Trip'e ayırdığımız soğuk etlerden ver!» diye buyurdu. «Pis köpek, sabahberi görünürlerde yok. Bu oğlanın da karnı sabahberi aç olduğuna göre köpek yemeği yemiyecek kadar çıtkırıldım olacağını hiç sanmıyorum. Ne dersin, çocuk?»

Et lâfını duyunca gözleri parlayarak yutkunup duran Oliver hiç de çıtkırıldım olmadığını söyledi. Önüne bir tabak yiyecek konuldu.

Yediği içtiği yaramıyan, kanı buz, yüreği taştan olan bir zenginin, o sırada Oliver'i, köpeğin bile yüz vermediği şeyleri yiyip yutarken görebilmesini dilerdim! Oliver o kayış gibi et parçalarını nasıl kıtlıktan çıkmışlığın yırtıcılığıyla paralıyordu, bunu görebilmesini isterdim. Ve en çok, o zenginin aynı yiyeceği yediğini gözlerimle görebilmeyi isterdim.

Cenazecinin karısı Oliver'in yemek yiyişini sessiz bir dehşet içinde izlemiş ve oğlanın ileride yiyip içeceklerini görür gibi olarak içi çürümüştü. Oliver'in yemeği bitirmesi üzerine:

«Ee, tamam mı?» diye sordu.

Çevresinde başka bir yiyecek olmadığı için oğlan «evet» diye yanıtladı.

Bayan Sowerberry eline kirli bir kör kandil alarak, «Öyleyse benimle gel,» dedi ve gene yukarki kata çıktılar. «Senin yatak tezgâhın altında. Tabutların arasında yatmaya ses etmezsin sanırım, değil mi? Zaten ses etsen eline ne geçecek? Başka yatabileceğin bir yer yok ki! Hadi, bütün gece bekletme beni burada.»

Oliver daha fazla oyalanmadan ve hiç sesini çıkarmadan hanımının peşinden gitti.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Oliver, yeni insanlar arasına karışıyor. İlk kez bir cenazeye katılarak efendisinin mesleğine ilişkin olumsuz bir izlenimle dönüyor.

*
**

Cenaze gereçleri dükkânında tek başına kalan Oliver lambayı tezgâhın üzerine bıraktı ve çekinerek çevresine bakınınca öylesine dehşete düştü ki ondan çok daha büyük olan kimseler bile bunu anlamakta güçlük çekmeyeceklerdir. Dükkânın orta yerinde, siyah ayaklıklar üzerinde duran yarı bitmiş bir tabutun görünüşü öyle ürkünçtü, insanın aklına öylesine ölümü getiriyordu ki, gözleri ne zaman bu karanlık, korkunç nesneye ilişse Oliver buz keserek tiril tiril titriyor ve tabutun içinden korkulu bir görüntünün yükselerek aklını başından alacağına nerdeyse inanacağı geliyordu. Duvarda tabut kapağı olarak kesilmiş karaağaç tahtaları diziliydi, ve bunlar ölgün ışıkta, ellerini pantalon ceplerine sokup omuzlarını kaldırmış hortlakları andırıyorlardı. Yerde rezeler, tabut levhaları, parlak başlı çiviler, siyah kumaş ve tahta parçaları yayılmış duruyordu. Tezgâhın arkasındaki duvarı süsleyen resimde de, büyük bir konak kapısında bekleyen karalar giymiş ve cenazeye eşlik edecek iki kişi ile uzakta, dört kara atın çektiği bir cenaze arabası görülmekteydi. Dükkânın içi havasız ve sıcaktı. Ha-

va tabutların kokusuyla ağırlaşmıştı sanki. Tezgâhın altında, Oliver'in yatağının serili olduğu kuytu köşe, mezarı andırıyordu.

Oliver'in ruhunu kararan acı duygular bu kadarla kalmıyordu. Çocukcağız bilmediği bir yerde yapayalnız kalmıştı ki en yüreklimizin bile böyle bir durumda içinin nasıl ürperip karardığını hepimiz biliriz. Çocuğun yeryüzünde tek bir dostu bile yoktu ve daracık yatağına girip büzülürken, «Keşke bu benim tabutum olsaydı,» diyeceği geliyordu. «Keşke mezarlıkta rahat ve sonsuz bir uykuya yatırsalar beni. Otlar üzerimde yavaşça dalgalansa ve o eski kilise çanının derin sesi bana yattığım yerden ninni gibi gelse...»

Ertesi sabah Oliver dükkânın dış kapısına indirilen tekmelerin sesiyle uyandı. O çarçabuk giyininceye kadar kapıya, öfke ve hışımla, yirmi yirmibeş tekme atıldı. Tekmelerin arkası ancak Oliver zinciri açmağa başlayınca kesildi ve bu kez bir bağırma duyuldu. Kapıyı tekmeliyen ayakların sahibine ait olan ses:

«Açsana lân kapıyı?» diye haykırıyordu.

Oliver zinciri alıp anahtarı döndürerek, «Hemen açıyorum, efendim!» diye cevap verdi.

Dışardaki ses, «Sen yeni yamaksın herhalde, değil mi?» diye sordu.

«Evet, efendim.»

«Kaç yaşındasın lân sen?»

«On, efendim.»

Ses «Gelince şaklatayım da gör sen!» dedi. «Gör bak nasıl şaklatıyorum seni yetimhane piçi» Ve bu nazik vaadin ardından bir ıslık tutturdu.

Oliver, sözü geçen davranışla o kadar çok karşılaşmıştı ki, her kim olursa olsun ses sahibinin sözünü tümüyle tutacağından yana en ufak bir kuşkusu yoktu. Titreyen elleriyle sürmeyi çekip kapıyı açtı.

Oliver, bir an sokağın iki ucuna ve karşıya bakındıktan sonra ses sahibinin belki de ısınmak için yürüyüp gitmiş olacağı kanısına vardı, çünkü görünürlerde iri yarı bir delikanlıdan başka kimse yoktu. Parasız okulda okuduğunu ortaya koyan formasıyla delikanlı, evin önündeki parmaklık üzerinde tereyağlı ekmek yemekteydi. Büyük bir çakıyla ekmeğini ağız iriliğinde lokmalara bölüyor ve ustalıkla ağzına atıyordu.

Oliver, ortaya başkaca bir ziyaretçinin çıkmadığını görerek en sonunda, «Afedersiniz, efendim, kapıyı siz mi çaldınız.» diye sordu.

Delikanlı, «Tekmeledim be!» diye yanıtladı.

Oliver saflıkla, «Tabut mu istiyorsunuz, efendim?» diye sordu.

Bunu duyan delikanlı ateş püskürdü ve kendinden yüksek kişilerle bu yollu şakalaşmayı sürdürürse yakında tabutun Oliver'e gerekeceğini söyledikten sonra:

«Sen benim kim olduğumu bilmiyorsun anlaşılan; değil mi, yetimcik?» diye sordu.

Oliver, «Bilmiyorum, efendim,» diye yanıtladı.

Çocuk, «Bana Noah Claypole derler,» dedi. «Sen de benim buyruğumdasın. Aç şu kepenkleri be, miskin serseri!»

Bay Claypole böyle diyerek Oliver'e bir tekme attı, ardından kurumlu bir tavırla dükkana girdi. Az buz ustalık değildi bu, çünkü hareketleri hantal, yüzü ablak olan koca kafalı, ufak gözlü bir gencin, hangi durumda olursa olsun kurumlu görünmesi zordur. Hele çilli burnu kırmızı ve pantolonu da sarı olursa!

Kepenkleri kaldırıp, bir kanadını yan avluya taşımak için sendelerken bir de cam kıran Oliver, sonunda Noah'ın cömert yardımına kavuştu. Noah öncelikle «Şimdi paparayı yiyeceksin işte!» diye umut verdikten sonra Oliver'e yardım etmeyi gururuna yedirebilmişti. Az son-

ra Bay Sowerberry, ardından da karısı geldiler. Oliver, Noah'ın muştuladığı paparayı «yedikten» sonra yukarıya kahvaltı etmeye çıktı.

Charlotte, «Ocağa yakın gel, Noah!» dedi. «Sana efendinin kahvaltısından pek güzel bir parça sucuk ayırdım. Oliver, Bay Noah'ın arkasındaki kapıyı kapa da ekmek tepsisine bıraktığım parçaları al. İşte çayın da burada. Git, şu kasanın üstünde iç. Hem çabuk tut elini, çünkü seni dükkândan istiyorlar. Duydun mu?»

Noah Claypole, «Duydun mu, yetimcik?» diye sordu.

Charlotte, «Aman, Noah, sen çok yaşa emi? Ne tuhaf şeysin!» dedi. «Uğraşmasana çocukla!»

Noah, «Uğraşmayayım, öyle mi?» diye söylendi. «Aslına bakarsan hiç kimsenin uğraştığı yok onunla. Ne anası, ne de babası, işine bile karışmıyorlar. Bütün yakınları da onu rahat bırakıyor. Öyle değil mi, Charlotte? Kah! Kah!...»

Charlotte, «Ay, sen ne tuhaf şeysin!» diye kahkahaları koyuverdi. Noah da ona katıldı. Sonra ikisi birden, odanın en soğuk köşesindeki kasanın üzerinde oturmuş titreyen ve kendisine ayrılan bayat ekmek parçalarını yemekte olan Oliver'ciğe küçümseyerek baktılar.

Noah imaret çocuğuydu ama yoksullar yuvasından gelme bir yetim değildi ya! Sokakta bulunmuş, kimliği belirsiz bir çocuk değildi o; çünkü soy kütüğünü tâ ana - babasına kadar çizebiliyordu. Anası bir çamaşırcı kadın, babası da ayyaş bir askerdi. Tahta bir bacakla emekliye ayrılmış ve kendisine günde iki buçuk peni emekli maaşı bağlanmıştı. O dolaylardaki dükkânlarda çalışan çıraklar Noah sokaktan geçerken, «İmaretçi», «Bedavacı» gibi alçaltıcı damgalar yapıştırmak alışkanlığındaydılar. Noah oldum olası bunları hiç yanıtsız sineye çekmişti. Ama şimdi alınyazısı onun eline, en aşağı düzeydekilerin bile hor görebileceği adsız bir yetim vermişti ya, delikan-

lı bütün çektiklerinin acısını, faiziyle birlikte ondan çıkarıyordu. Bu düşünenler için pek ilginç ve tatlı bir konu olabilir, çünkü en yüksek lordla en yoksul bir delikanlının bile bazı bakımlardan nasıl aynı huyları edinebileceklerini ortaya koyar

Oliver'in cenaze gereçleri yapımcısının yanına girdiğinden üç, dört hafta kadar sonraydı. Dükkân kapanmış. Bay ve Bayan Sowerberry arkadaki küçük salonda yemek yiyorlardı ki, Bay Sowerberry karısından yana üç beş kere saygıyla baktıktan sonra:

«Hayatım...» diye söze başladı. Devam edecekti ya karısının her zamankinden daha ekşi bir yüzle baktığını görünce sustu.

Karısı sertçe, «Eyy?...» dedi.

Bay Sowberry, «Yok. ruhum, hiç bir şey yok!» diye yanıtladı.

«Taş yürekli sen de!» dedi Bayan Sowerberry.

Kocası başını eğerek, «Ne demek, iki gözüm!» diye mırıldandı. «Beni dinlemek istemediğini sandım da ondan sustum, hayatım. Sözüm sadece...»

Bayan Sowerberry kocasının sözünü keserek: «Yok. hiçbir şey söyleme sen bana!» diye tersledi. «Ben kim oluyorum ki bana akıl danışasın? Senin sırlarını paylaşmak ne haddimize, ayol!» Bayan Sowerberry bunu söylerken acı ve tiz biçimde gülmeğe başlamıştı ki, bu gülüş feci sonuçlar doğuracağa benzerdi.

Cenazeci, «Ama. gözümün ışığı, senin düşünceni almak istiyorum!» dedi.

Karısı acıklı bir pozla, «Yok, yok, alma benim düşüncemi!» diye bağırdı. «Git başkasınınkini al!»

Bunu yine aynı acı ve tiz gülüş izledi ve Bay Sowerberry'nin ödünü patlattı. Bu, evlilikte çok zaman

müthiş etkili olan ve çok beğenilen yaygın bir davranış biçimidir: Bayan Sowerberry kocasını yalvarttı, yakarttı ve aslında öğrenmek için meraktan çatladığı bir şeyin kendisine söylemesine, özel bir lütûf olarak izin verdi!

Bay Sowerberry, «Bizim küçük Twist'ten söz edecektim, ruhum!» dedi. «Çok yakışıklı bir çocuk bu, iki gözüm.»

Hanım, «Eh, olsun bari; yiyip içtiğine göre!» diye düşüncesini söyledi.

Kocası, «Yüzünde öyle hüzünlü bir anlatım var ki çok ilginç!» diye sözüne devam etti. «O yüz ondayken nefis bir cenaze refakatçisi olur o, hayatım.»

Bayan Sowerberry yabana atılmaz bir şaşkınlıkla kocasına baktı. Bunu gören kocası onun düşünce yürütmesine fırsat vermeden ekledi:

«Yetişkinlere refakat etmekten söz etmiyorum, sevgilim, yalnız çocuk işleri dalında. Çocuk cenazelerinde çocuk refakatçi kullanmak büyük bir yenilik olur, hayatım. İnan, olağanüstü etki bırakır».

Cenaze işlerinde incelmiş beğeni sahibi olan Bayan Sowerberry bu buluşun özgünlüğü karşısında enikonu afallamıştı. Ne var ki, şu sırada bunu açıklamak şanına yaraşmayacağından oldukça sert bir sesle, bu kadarcık basit bir şey şimdiye kadar neden akıl edememiş olduğunu sordu. Bay Sowerberry, bundan, kendi önerisinin olumlu karşılandığı sonucunu çıkardı. Böylece Oliver'in hemen mesleğin inceliklerini öğrenmesi ve yeni işe efendisiyle birlikte gitmesi kararlaştırıldı.

Cenazeciye yeni bir iş çıkması uzun sürmedi. Ertesi sabah kahvaltıdan yarım saat sonra Bay Bumble dükkâna girdi ve o büyük, meşin cüzdanından küçük bir kâğıt parçası çıkararak Sowerberry'ye uzattı.

Sowerberry kâğıdı büyük bir ilgiyle gözden geçire-

rek, «Hah, tabut siparişi, öyle mi?» dedi.

Bumble, kendi gibi şişko olan meşin cüzdanını ilikleyerek, «Önce bir tabut, sonra da bir cenaze töreni!» diye cevap verdi. «Bir yoksul cenazesi.»

Cenazeci bir kâğıda, bir de kilise yazmanına bakarak. «Bayton,» dedi. «Bu adı hiç duymadıydım şimdiye dek.»

Bay Bumble başını üzüntüyle sallayarak, «İnatçı kimseler!» diye yanıtladı. «Çok inatçı, hem de korkarım çok gururlu kimseler galiba.»

Bay Sowerberry, «Gururlu, ha?» diye burun kıvırdı. «Amma yakışıksız ha!»

Kilise kâtibi, «İğrenç, Bay Sowerberry, iğrenç!» diye yanıtladı. «Biz de bu ailenin adını daha önceki gece duyduk. Hiç haberimiz olmayacaktı ya aynı evde kiracı olan bir kadın bizim yönetime başvurmuş da çok ağır hasta olan bir kadına belediye doktorunu göndersinler demiş. Doktor bey yemeğe çıkmıştı ama uşağı uyanık oğlandır. Bunlara, ezbere, bir şişe şurup yollamış.»

Cenaze memuru, «Saat gibi çalışmak diye buna denir yani!» dedi.

«Hem de nasıl! Ama bu nankör kimseler bu iyiliği nasıl karşılasalar beğenirsin? Kadının hastalığına iyi gelecek cinsten değil, diye ilâcı geri göndermezler mi? Daha geçen hafta iki İrlandalı ameleyle bir hamalı turp gibi iyileştiren, en âlâsından, misler gibi ilâcı sen tut geri çevir!»

Bu yüzsüzcesine rezilliği kafasında tazeledikçe Bay Bumble öfkeden kıpkırmızı kesilmişti.

Cenaze gereçleri üreticisi «Ömrümde duymadım böyle şey!» diye homurdandı.

«Ne sen, ne de başka hiç kimse görmemiştir böyle şey! Sonunda kadın ölmüş, alıp gömmesi de bize düşüyor. İşte talimat bu. Bir an önce yapıp kurtulalım!»

Bay Bumble hırsından şapkasını önce ters giyip, son-

ra düzelterek hışım gibi dükkândan dışarı uğradı.

Bay Sowerberry, «Oliver, yazman bey öfkesinden seni bile sormayı unuttu.» dedi.

Yazmanın gözüne görünmemeğe dikkat etmiş olan Oliver, «Evet, efendim!» diye yanıtladı.

Aslında yazmanın gözünden kaçınmasına hiç neden yoktu. Çünkü Bay Bumble, deneme devresi dolup da yedi yıl süreyle esas çırak olarak cenaze memuruna bağlanıncaya kadar Oliver'i kendi haline bırakmak ve bu konuyu hiç kurcalamamak niyetindeydi.

Bay Sowerberry, «Ey, işimizi ne kadar çabuk bitirirsek o kadar iyi!» diyerek şapkasını aldı. «Noah, sen dükkâna göz kulak ol. Oliver, sen de kasketini giy, benimle gel.»

Oliver denileni yaptı ve efendisinin peşi sıra ilk iş gezisine çıktı.

Bir süre kentin en kalabalık, en sıkışık semtlerinden geçtiler. Sonra, şimdiye dek geçtiklerinin hepsinden daha dar ve pis olan bir sokağa saparak adresi verilen evi aramağa koyuldular. Yolun her iki yanındaki evler yüksek, büyük ve çok haraptı. İçlerinde yaşıyanların da en yoksul kesimden olduğunu anlamak için bir bakmak yeterdi... Ara sıra gelip geçen, büzülmüş, iki büklüm olmuş kadın ve erkeklerin perişan kılıkları göze batıyordu. Kaldırım kıyılarında durgun, iğrenç su birikintileri vardı. Bu birinkitilere bulanmış fareler bile açlıktan bir deri bir kemiktiler.

Oliver'le efendisinin önünde durdukları açık kapının üzerinde ne tokmak vardı, ne de zil. Böylece bay Sowerberry Oliver'e peşinden gelip korkmamasını söyliyerek ve karanlık koridorda el yordamıyla, sakına sakına ilerliyerek birinci kat merdiveni tırmandı. Aralıkta sendeliyerek çarptığı bir kapıyı parmaklarıyla tıklattı.

Kapıyı ondört - onbeş yaşlarında bir kız açtı. Cena-

ze gereççisi odanın içindekilere bakar bakmaz aradıkları yerin burası olduğunu anladı. İçeri girdi; Oliver de onu izledi.

Odada ateş yandığı filân yoktu ama adamın biri, alışkanlıktan olacak, yanmıyan sobaya sokulmuş oturuyordu. Yaşlı bir kadın da küçük bir tabure çekip onun yanına çökmüştü. Bir köşede partal kılıklı bir kaç çocuk vardı ve kapının karşısındaki bir girintide, yerde, üzerine battaniye örtülmüş birşey yatıyordu. Oliver buraya doğru baktıkça ürperdi ve ister istemez efendisine sokuldu.. Çünkü üzeri örtülü olmasına rağmen yerde yatan şeyin bir ceset olduğunu çocuk anlayabiliyordu.

Odadaki adamın yüzü zayıf ve sapsarı, saçıyla sakalı kırçıl, gözleri kan çanağı gibiydi. Yaşlı kadının yüzü de buruş buruştu; ağzında son kalan iki dişi alt dudağının üstüne doğru uzamıştı; gözleri parıl parıl ve keskindi. Oliver bu adamla kadına bakmaktan korkuyordu. Çünkü ikisi de dışarda gördüğü farelere benziyorlardı.

Cenazeci girintiye doğru ilerleyince adam hışımla ayağa kalkarak, «Kimse onun yanına gidemez!» diye homurdandı. «Geri dur! Tanrı kahretsin seni! Canını seviyorsan geri dur!»

Sefalet ve acının her biçimini kanıksamış olan Sowerberry, «Saçmalıyorsun, dostum!» dedi. «Saçmalık ediyorsun.»

Adam yumruklarını sıkıp öfkeyle ayağını yere vurarak: «Söyleyim sana,» dedi. «Toprağa gömdürtmeyeceğim onu. Rahat edemez ki orada. Kurtlar rahat bırakmazlar, yiyemezler de! Bir deri - bir kemik kalmıştı çünkü!»

Sowerberry bu çılgınca konuşmaya yanıt filân vermeden cebinden bir mezür çıkardı ve bir an ölünün yanıbaşında diz çöktü.

Adam, «Ah!» diye inleyerek ağlamağa başladı ve ölünün ayak ucunda diz çöktü. «Diz çökün, diz çökün! O-

nun çevresinde diz çökün hepiniz; sözlerimi can kulağıyla dinleyin. O açlıktan öldü, diyorum size. Ateşi yükselene kadar farketmemiştim ne kadar bitik olduğunu. O zaman gördüm ki kemikleri sayılıyor. Ne ateşimiz vardı yakacak, ne de mumumuz. Karanlıkta verdi son soluğunu... karanlıkta. Son soluğuyla çocuklarının adlarını saydığını duyabiliyorduk. Ama yavrularının yüzlerini bile göremeden gitti. Sokağa çıkıp dilendim onun için; tutup hapse attılar beni, çıktığımda o ölüm döşeğindeydi, çünkü aç bırakınışlardı onu, aç! Tanrının huzurunda yemin ediyorum: onu açlıktan öldürdüler!»

Adam parmaklarını saçlarına geçirip bağırarak kendini yere attı. Dudaklarının kenarında köpükler belirmişti. Dehşet içindeki çocuklar acı acı ağlıyorlardı ama, şimdiye kadar olup biteni hiç duymuyormuş gibi sessiz duran yaşlı kadın onları bir işaretle susturdu. Yerde yatan adamın kravatını gevşettikten sonra sarsak adımlarla Sowerberry'ye doğru yaklaştı. Başıyla cesedi gösterdi ve ölümün varlığından bile daha tüyler ürpertici olan aptal bir sırıtışla:

«Kızımdı benim,» dedi. «Hey güzel Tanrım! Sen şu işe bak! Ben ki onu doğurduğumda koca kadındım... ben şimdi dipdiri, capacanlı olayım da o ölsün! Hey güzel Tanrım! Bir düşün bunu hele: roman gibi, valla, roman!»

Düşkün yaratık korkunç ve iğrenç bir neşeyle gülüp söylenedursun, Sowerberry kapıya yönelmişti.

Kocakarı yüksek sesle, «Dur, dur!» dedi. «Yarın mı gömeceksin onu?... Öbürsü gün mü, yoksa bu gece mi? Çenesini ben bağladım; tabutunun ardından gitmem gerek. Şöyle bol bir pelerin gönder bana, kalın olsun da sıcacık tutsun beni, çünkü ayaz zehir gibi! Cenaze kalkmazdan önce pastayla şarap da gerek! Ama boş ver. Biraz ekmek gönder sen bize. Ekmekle su yetsin artık.» Ve

adamın eteğine sarılarak, heyecanla, «Ekmek göndereceksin, değil mi, paşam?» diye sordu.

Sowerberry, «Evet, evet, ne istersen!» diye yanıtladı ve kocakarının elinden kurtulup Oliver'i de çekeliyerek hızla oradan uzaklaştı.

Ertesi gün (bu arada Bay Bumble kendi eliyle ekmek ve peynir götürerek aileye yardımda bulunmuştu), Oliver'le efendisi bu düşkün eve tekrar gittiler. Bay Bumble, tabutu taşıyacak olan iki yoksulla birlikte, onlardan önce gelmişti. Adamla kocakarının sırtlarındaki partalların üzerine birer eski, siyah pelerin verilmişti. Çıplak tahta tabutun kapağı da kapanıp çakılınca yoksullar omuzladılar ve dışarı çıkardılar.

Sowerberry kocakarının kulağına, «Büyük hanım, haydi yaylan bakalım!» diye fısıldadı. «Geç kaldık biraz, papaz efendiyi bekletmeğe de gelmez. Yürüyün çocuklar, çabuk tutun ayaklarınızı!»

Böylece adamlar, omuzlarında o hafifçecik yük olduğu halde koşar adım bir yürüyüş tutturdular. İki yaşlı kişi de elden geldiğince yetişmeğe çalışıyorlardı. Bay Bumble'yle Sowerberry sert adımlarla önden gidiyor ve bacakları o kadar uzun olmayan Oliver efendisinin yanı sıra koşup duruyordu.

Meğer, acele etmenin Sowerberry'nin dediği gibi gereği yokmuş. Kilise yanındaki mezarlığın, yoksulların gömüldüğü, üzerini dikenler bürümüş, kuytu köşesine vardıkları zaman papaz efendi henüz görünürlerde yoktu. Kilisenin içinde, ateş başında oturmakta olan yamağı onun belki de bir saat kadar gecikebileceğini söyledi. Böylece tabutu mezar çukurunun kıyısına koydular. İki ihtiyar çiseliyen soğuk yağmurun altında, ıslak çamurlar içinde sabırla bekliye dursun, cenazeyle birlikte mezarlığa girmiş olan pırtık oğlan çocukları, mezar taşlarının arasında şamatalı bir saklambaç oyunu tutturdular. Bun-

dan sıkıldıkça da tabutun üzerinden atlıyarak eğleniyorlardı.

Bay Bumble ile Sowerberry papaz yamağının arkadaşı oldukları için onunla beraber ateş başında oturuyor ve gazete okuyorlardı.

Bir saatten fazla zaman geçtikten sonra, Bay Bumble, Sowerberry ve yamağın mezara doğru koştukları görüldü. Hemen arkalarından da papaz efendi belirdi. Bir yandan da mor renkli cübbesini giyiyordu.. Bu kez Bay Bumble, yiğitliğe leke sürdürmemek için bir iki çocuğu sopadan geçirdi Papaz efendi de cenaze duasının dört dakikaya sığabilecek kadarını okuduktan sonra cübbesini yamağına verdi ve gene çekip gitti.

Sowerberry mezar kazıcıya dönerek, «Hey, Bill, doldur artık!» dedi.

Ağır bir iş değildi bu. Ölüler üstüste gömüldüğünden toprak öylesine doluydu ki, yeni açılan çukur ancak bir - iki metre derinlikteydi. Mezarcı toprağı küreyip çukuru doldurdu. ayağıyla basarak düzeltti ve küreğini omuzuna vurup yürüdü. Pırtık çocuklar da eğlence pek kısa sürdüğü için yanıp yakılarak onun peşinden gittiler.

Bumble yaşlı adamın omuzuna dokunarak, «Gel, dostum!» dedi. «Kapıyı kapatacaklar artık.»

Mezar başındaki yerini aldığından beri bir kez bile kımıldamamış olan adam irkilerek başını kaldırdı. Kendisine seslenmiş olan adamın yüzüne baktı, bir kaç adım ilerledi ve sonra yere düşüp bayıldı. Bunak kocakarı cenaze memurunun geri aldığı pelerinin ardından vahlamağa öylesine kendini kaptırmıştı ki, adamın farkında bile değildi. Adamın yüzüne bir maşrapa soğuk su serptiler, ayılınca rahat bir nefes alarak mezarlıktan dışarı çıkarıp kapıyı kilitlediler ve sonra evli evine gitti, köylü köyüne.

Yolda Sowerberry, «Ey, Oliver, beğendin mi bakalım?» diye sordu.

Oliver hatırı sayılır bir duraksamayla, «Fena değil, efendim!» diye cevap verdi. «Ama pek de o kadar beğenmedim, efendim.»

Sowerberry, «Alışırsın, alışırsın, zamanla Oliver!» dedi. «Alışınca da peynir - ekmek yer gibi gelir adama!»

Oliver içinden, acaba bay Sowerberry'nin bu işe alışması çok uzun mu sürdü, diye merak etti. Ama bu soruyu sormamayı daha yeğ bularak, kafası bütün görüp duyduklarıyla dopdolu dükkâna döndü.

ALTINCI BÖLÜM

Noah'ın iğnelerine dayanamıyan Oliver, sonunda harekete geçiyor ve bir hayli şaşkınlık yaratıyor.

*
**

Bir aylık deneme süresi sona erince Oliver resmî olarak çırak çıkarıldı. Ortalığın hastalıktan kırılıp geçtiği, pek güzel bir dönemdi. Ticaret diliyle söylemek istersek, tabutlara karşı istek fazlaydı. Öyle ki, Oliver bir kaç hafta içinde bol bol deney edindi. Bay Sowerberry'nin ortaya attığı yenilik, umduğundan bile daha büyük başarı kazanmıştı. Kentin en yaşlıları bile kızamığın böylesine salgın hale geldiğini ve bu kadar çok çocuk canına kıydığını anımsayamıyorlardı. Bu nedenle küçük Oliver, kara şapkasının dize inen kara kurdelesiyle, sayısız çocuk cenazesinin önü sıra yürüdü ve gören annelerin hayranlığını kazanıp gözlerini yaşarttı. Oliver, mesleğinin eri bir cenazeci için şart olan ağırbaşlı davranışları ve soğukkanlılığı edinebilmek için efendisiyle birlikte yetişkinlerin cenazelerine de katıldığından, yaşlıları izlemek fırsatını bol bol bulabiliyordu. Ve sağlam karakterli bazı kişilerin ölüm acısına nasıl sabır ve cesaretle göğüs gerdiklerini görüyordu.

Sözgelimi, Sowerberry varlıklı bir bayan ya da bayın cenaze töreni için iş aldı diyelim. Yaşlının çevresini saran ve gerek hastalığı gerekse gömülmesi sırasında yatış-

mak bilmeyen sürü sürü, kızlı erkekli yeğenler sonradan aralarında pek güzel eğlenebiliyorlar ve hiç bir şey olmamışcasına gülüp söylüyorlardı. Kocalar karılarının ölümünü yiğitçe bir serinkanlılıkla karşılıyorlar, dul kalan kadınlar da yas kılıklarını ellerinden geldiği kadar güzelleştirmek için çabalayabiliyorlardı. Cenaze törenlerinde yastan saç baş yolan bayan ve bayların evlerine döner dönmez toparlanıp durulduklarını görülüyordu. Bütün bunlar insanı olgunlaştıran davranışlardı ve Oliver bunları gördükçe hayran kalıyordu.

Oliver bu saygıdeğer kişileri göre göre mi alınyazısına katlanmaya alıştı? Bilemem. Ama şurası kesin ki, çocukcağız Noah Claypole'nin zorbalık ve kötülüklerine aylarca gık demeden boyun eğdi. Noah zorbalığı şimdi büsbütün artırmıştı. Kendisi hâlâ parasız okulun kasket ve formasıyla dolaşırken yeni çırağın kara şapka ve kara sopaya yaraşır görülmesi onu kıskandırıyordu. Charlotte da Noah'ı izleyerek Oliver'e kötü davranıyordu. Ve Bay Sowerberry çocuğa dostluk gösteriyor diye Bayan Sowerberry açıkça düşmanlık ediyordu. İşte böyle, bir yandan bu üçünden çektikleri, öte yandan gına getirten cenaze törenleriyle, Oliver'in rahatının pek de yerinde olduğu söylenemez.

Şimdi Oliver'in tarihçesinde çok önemli bir bölüme gelmiş bulunuyorum. Anlatacağım olay görünüşte önemsiz, ufak bir şey olsa da, dolaylı olarak onun bütün geleceğini elle tutulur bir şekilde değiştirecekti.

Bir gün Oliver'le Noah her zamanki gibi öğle yemeği sırasında mutfağa inmiş, boynun en kötü yerinden kesilme, yarım kilo etle kendilerine şölen vermekteydiler ki, Charlotte bir ara dışarı çağrılınca bir süre için başbaşa kaldılar. Açlıktan iyice huysuzluğu üzerinde olan Noah Claypole, bu boş zamanı değerlendirmek için küçük Oliver Twist'i iğnelemekten daha soylu bir amaç bu-

lunamıyacağına karar verdi.

Bu masum eğlence sırasında Noah küçüğün saçını ve kulağını çekerek bir çok tatlı sözler söyledi ama ne ettiyse Oliver'i ağlatamadı. Bunun üzerine bugün bile, kendinden daha ünlü güldürücülerin, iyice gülünç olmak için başvurdukları yolu kullandı:

«Yetimhane piçi, anan ne âlemde?» dedi.

Oliver, «Ölmüş!» diye cevap verdi. «Sakın ona dil uzatmayasın ha!...» Bunu derken Oliver'in yüzü kızarmış, burun delikleriyle ağzı tuhaf bir şekilde oynamağa başlamıştı. Bunu şiddetli bir ağlama nöbetinin başlangıcı sanan Bay Claypole yeniden saldırıya girişerek:

«Neden ölmüş senin anan be yetimcik?» diye sordu.

Oliver Noah'a cevap vermekten çok kendi kendine konuşurcasına, «Kahırdan ölmüş!» dedi. «Yoksullar evindeki yaslı bakıcılardan biri dediydi. Bir insanın kahırdan nasıl ölebileceğini ben de anlıyorum.»

Oliver'in yanağından bir damla gözyaşı yuvarlandığını gören Noah, «Vah vah yavrum, vah zavallıcık!...» diye alay etti. «Ulan, durup dururken neden başladın zırıldamağa be?...»

Oliver, «Senin yüzünden değil herhalde!» diyerek hemen gözünü sildi.

Noah, «Benim yüzümden değil ha?» diye burun kıvırdı.

Oliver sertçe, «Elbet değil senin yüzünden!» diye cevap verdi. «Hem kes artık. Bir daha da sakın anama dil uzatmaya kalkışma!»

Noah, «Yetimcik, çizmeden yukarı çıkma!» dedi. «Bir de bana buyurmağa kalkıyor! Sanki anası bir matahmış gibi. Sevsinler anasını!» Noah başını anlamlı anlamlı salladı ve o ufak, kırmızı burnunu da kıvırabildiğince kıvırdı. Oliver'in ses çıkarmamasından azıtarak alaylı ve yapmacık bir acıma ifadesiyle (ki insanın sinirini bundan

daha çok oynatan şey olamaz), «Biliyor musun, yetimcik, senin suçun yok bu işte!» diye ekledi. «Elinden bir şey de gelmez. İçim parçalanıyor, valla. Hepimiz sana çok acıyoruz, inan ki. Ama artık senin de öğrenmen gerek, yetimcik: senin anan kötüymüş!...»

Oliver başını yıldırım gibi kaldırarak, «Ne dedin?..» diye çıkıştı.

Noah kılını kıpırdatmadan, «Düpedüz kötüymüş senin anan!» diye cevap verdi. «Hemencecik ölüp gitmesi de iyi olmuş, yoksa şimdi ya Bridewell zindanında ağır hapiste olacakmış, ya sürgüne gönderilecek, ya da asılacakmış, ki bu hepsinden daha akla yakın.»

Öfkeden yüzünü kan basan Oliver sandalyeyle masayı devirdiği gibi fırlayıp Noah'ın boğazına yapıştı ve dişlerini takırdatıncaya kadar sarstı. Sonra bütün gücünü yumruğunda toplayarak delikanlıyı bir vuruşta yere yıktı.

Bir an önce Oliver zulüm görmekten sinmiş, pısırıklaşmış, umutsuz ve ruhsuz bir yaratıktı. Ama en sonunda, ölmüş anasına yapılan sövme onun kanını oynatmış ve tutuşturmuştu. İnip kalkan göğsü, dimdik duran başı, ateş püsküren gözleriyle tepeden tırnağa değişmiş gibiydi. Şimdiye kadar bilmediği bir güçle yere yıktığı korkak zalimin başucunda durmuş, öfke saçıyordu.

Noah ağlıyarak, «Yetişin, öldürüyor beni!» diye bağırdı. «Charlotte! Hanımefendi! Yeni çırak beni boğuyor. İmdat! Yetişin! Oliver aklını oynatmış! Charlotte!»

Noah'ın bağırışlarına, hizmetçi kızın attığı bir çığlıkla, hanımın attığı daha yüksek çığlık cevap verdi. Charlotte yan yapıdan içeri dalmıştı. Hanımsa merdivende durmuş, aşağıya inmenin sakıncalı olup olmadığını anlamağa çalışıyordu.

Charlotte bütün gücüyle (ki orta boylu, gürbüz bir adama bedeldi) Oliver'i kavrıyarak, «Seni gidi küçük

rezil!» diye çığlık çığlık bağırmağa başladı. «Seni nankör, cani ruhlu, pis köpek!» Her heceden sonra da Oliver'e var gücüyle vuruyor ve yeniden bir çığlık koparmaktan da geri kalmıyordu.

Charlotte'nin yumruğu pek hafif sayılmazdı. Ancak Bayan Sowerberry bunun Oliver'i yatıştırmağa belki de yetmiyeceğini düşünerek mutfağa daldı ve kıza yardım olsun diye çocuğu bir eliyle tutup öbür eliyle tırmıklamağa koyuldu. Durum böyle olumlu bir yola girince Noah de yattığı yerden kalkarak Oliver'in kıçını tekmelemeğe başladı. Sonunda hepsi de bitkin düşünce Oliver'i bodruma sürüklediler ve kapadılar. Oğlan onlara yenik düşmüştü ama başkaldırmaktan asla vazgeçmiş değildi.

Bayan Sowerberry bir koltuğa çökerek ağlamağa başladı.

Charlotte, «Eyvah, bayılıyor!» dedi. «Kuzum Noah, bir bardak su getir, koş!»

Soğuk suyu başından aşağı devirirken soluk soluğa konuşmağa çalışan Bayan Sowerberry, «Ah, Charlotte!» diye inledi. «Ah, Charlotte, verilmiş sadakamız varmış da bu çocuk bizi geceleyin yatağımızda uyurken kesmemiş!»

Hizmetçi kız, «Gerçekten de öyle, hanımcığım!» diye yanıtladı. «İnşallah efendiye ders olur bu da, bundan böyle yetimhaneden kimseyi yanına almaz. Onların hepsi doğuştan hırsız, uğursuz, doğuştan katil oluyorlar... Zavallı Noah! İçeri girdiğimde yarı ölü gibiydi, vallahi!»

Evin hanımı. «Ne yapsak bilmem ki?» diye sızlandı. «Efendiniz evde değil, çevrede başka erkek de yok ki! Canavar on dakikaya kalmaz, o kapıyı kırar vallahi!...»

Oliver'in bodrum kapısına karşı giriştiği yaman saldırılar bu olasılığı büsbütün artırıyordu.

Charlotte, «Eyvahlar olsun!» dedi. «Valla ben de bil-

miyorum ne yapmalı. Acaba polis çağırsak mı hanımefendiciğim?»

Noah, «Ya da asker!» diye düşüncesini söyledi.

Bayan Sowerberry, «Yok, yok!» dedi. «Noah, hemencecik bay Bumble'ye koş da söyle, hiç vakit geçirmeden buraya gelsin. Boş ver şimdi kasketine. Gözünün şiş yerine bıçak bastır da insin!»

Noah cevap filân vermeden son hızla yola çıktı. Ve gözünün üstüne bıçak bastırmış, başı kasketsiz bir çocuğun sokaklar boyunca yel yepelek - yelken kürek koştuğunu gören insanlar şaşıp kaldılar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Oliver başkaldırmaya devam ediyor...

Noah Claypole sokakları son hızla koşarak geçti ve yoksullar evinin kapısına ulaşıncaya kadar bir an bile durmadı. Bahçe kapısında bir kaç dakika dinlenip kandırıcı bir acı ve korku görüntüsüne bürünerek kapıya hızla vurdu ve açan yaşlı yoksula öyle acıklı bir yüzle baktı ki, ömrü acıklı yüzler arasında geçen bu sefil bile afallıyarak:

«Aman Tanrım! Ne olmuş buna?» diye söylendi.

Noah, «Bay Bumble! Bay Bumble!» diye öyle yüksek ve titrek bir sesle haykırdı ki, o sırada yakınlarda olan kilise yazmanı sadece onu duymakla kalmadı, kokartlı şapkasını bile giymeden avluya fırladı. Bu görülmedik olay, kilise yazmanlarının bile çok heyecanlandıkları zaman kendilerini unutabileceklerini gösterir.

Noah, «Bay Bumble! Ah, efendim!...» diye inledi. «Efendim... Oliver Oliver...»

Bay Bumble'un o soğuk gözleri zevkten parlıyarak: «Ne oldu? Ne oldu?» diye sordu. «Kaçmadı ya sakın?... Yoksa kaçtı mı?...»

«Yok, efendim, yok. Kaçmadı ama kudurdu! Beni öldürmeğe kalkıştı, efendim. Sonra Charlotte'yi, sonra da hanımı öldürmeğe kalkıştı. Ah, neler çektik, efendim,

neler!» Ve Noah, Oliver'in saldırısı yüzünden incinip zedelenmişcesine, vücudunu sülük gibi kıvırıp bükmeğe başladı. Hele bahçe kapısından içeri beyaz yelekli bir kişinin girdiğini görünce büsbütün feryadı bastı.

Beyaz yelekli bey öfkeyle döndü ve bu pis köpeğin niçin uluduğunu sordu.

Bay Bumble, «Bu genç bakımevi okulu öğrencisidir!» dedi. «Kendisini az önce Oliver Twist az daha öldürüyormuş, beyefendi, öldürüyormuş!...»

Beriki zınk diye yerinde durarak, «Yaa?...» dedi. «Ama ben dedimdi zaten! Daha ilk baştan... Ne garip!... İçime doğduydu; o küçük vahşinin sonu darağacı olacak diye!...»

Bay Bumble kül gibi soluk bir benizle, «Kendisi hizmetçi kızı da öldürmeğe yeltenmiş, beyefendi,» dedi.

Claypole, «Hanımı da,» diye ekledi.

Bay Bumble, «Efendisine de saldırmış galiba?» dedi. «Öyle demedin miydi, Noah?»

«Yok, efendi dışardaydı. Yoksa Oliver onu öldürecekti. Kendi ağzıyla söyledi.»

Beyaz yelekli kişi, «Kendi ağzıyla ha?» diye sordu.

Noah, «Evet, efendim!» diye cevap verdi. «Affedersiniz, efendim, ama hanımefendi acaba bay Bumble bir zahmet gelemez mi, diye diliyor. Oliver'i dövmek için. Efendi yok da!»

Beyaz yelekli kişi tatlı tatlı gülümsedi ve kendinden en az altı yedi santim uzun boylu olan Noah'ın başını okşayarak:

«Elbette, yavrucuğum... neden gelmesin?» dedi. «Çok iyi çocuksun sen. Al sana bir peni. Bumble, sen de bastonunu kaptığın gibi Sowerberry'lere koş ve elinden geleni sakın ardına koyma. Gözünün yaşına bakma onun, Bumble.»

Yazman bastonunu kavrıyarak. «Hiç bakar mıyım, beyefendi?» dedi.

«Sowerberry'ye söyle, o da aman dinlemesin. O çocuk sopasız yola gelmiyecek.»

Yazman, «Ben gereğine bakarım, beyefendi!» dedi ve kokartlı şapkasıyla bastonu da tamam olduğu için, Noah Claypole'yle birlikte, hızla yola düzüldü.

Cenazeci dükkânında durum hiç de düzelmiş değildi. Bay Sowerberry henüz gelmemişti ve Oliver eksilmeyen bir şiddetle bodrum kapısını tekmeleyip duruyordu. Bayan Sowerberry ile Charlotte'nin, onun azgınlığına ilişkin anlattıkları şeyler o kadar ürkünçtü ki, bay Bumble kapıyı açmazdan önce Oliver'le konuşmayı uygun buldu.

«Oliver!...»

Oliver içerden, «Hadi be, aç şu kapıyı da çıkar beni!» diye haykırdı.

«Seninle konuşan bu sesi tanıdın mı, Oliver?»

Oliver, «Evet,» diye yanıtladı.

«Korkmuyor musun bu sesten, küçük bey? Dinledikçe elin ayağın titremiyor mu?»

Oliver atılganlıkla, «Yoo!» diye yanıtladı.

Umduğu ve alışık olduğu yanıttan çok değişik olan bu yanıt bay Bumble'yi bir hayli afallattı. Kilise yazmanı bir adım gerileyip omuzlarını dikleştirdi ve şaşkınlıktan dili tutulmuş bir halde çevresindekilere baktı.

Bayan Sowerberry, «Ah, bay Bumble'ciğim, bu çocuk mutlak aklını oynattı,» dedi. «Aklı bir parçacık başında olsa sizinle böyle konuşur mu?»

Bay Bumble bir kaç dakika derin derin düşündükten sonra, «Akıl sorunu değil bu, yenge!» diye yanıtladı. «Et sorunu, et.»

Bayan Sowerberry, «Ne?» diye bağırdı.

«Et sorunu, yenge, et!» diye Bumble sertçe yi-

neledi. «Yani gereğinden çok beslemişsin onu. Onun durumundaki kimselere yaraşmıyacak derecede semirmiş, palazlanmış. Yoksul - yetim takımının semirmek nesine? Yaşadığına şükretmeli. Yaa, yenge, sen bu oğlanı lâpayla besleyeydin bu iş gelmezdi başımıza.»

Bayan Sowerberry gözlerini tavana doğru çevirerek. «Vah! Vah! Vah! İşte cömert olmanın sonucu!» diye yakındı.

Aslında bu kadın Oliver'e sadece, başkalarının el sürmediği artıkları yedirdiği için bay Bumble'nin ağır suçlamasını haketmemişti. Tamamen suçsuzdu.

Yazman, «Benim bildiğim, şimdi yapabileceğimiz tek bir şey var!» diye sözü sürdürdü. «O da onu bir kaç gün iyice acıkıncaya kadar bodrumda kapalı bırakmak, sonra çıkarınca da yedi yıl çıraklık süresince lâpayla beslemek. Bunun besbelli soyu bozuk, yenge. Yırtıcı bir soydan geldiği belli. Zaten doktor da, bakıcı da söyledilerdi: bunun anası olacak kadın o durumuyla uzak yollardan gelmiş diye. Daha hanım bir kadın olaydı, onca çileye, acıya dayanamaz, daha kaç hafta önce ölüp giderdi!»

Bu sırada, bay Bumble'nin sözlerini duyabildiği kadar, anasına yeni baştan dil uzatıldığını anlıyan Oliver öyle bir şiddetle tekme savurmağa başladı ki, başka hiçbir ses işitilmez oldu!

Bu arada bay Sowerberry dönmüştü. Oliver'in suçu hanımlar tarafından iyice şişirilerek kendisine anlatılınca adam hemen bodrum kapısını açtı ve isyankâr çırağını, yakasından tuttuğu gibi dışarı çıkardı.

Demin yediği dayak sırasında Oliver'in üstü başı parçalanmış, yüzü yara - bere içinde kalmış ve saçları alnına dökülmüştü. Ama yüzündeki kızgınlık geçmemişti. Dışarı çıkartılınca kaşlarını çatarak Noah'a baktı. Hiç de sinmiş gibi görünmüyordu.

Sowerberry çırağını kulağından tutup sarsarak,

«Aferin sana!» dedi. «Beğendin mi yaptıklarını?»

Oliver, «Anneme hakaret etti!» diye cevap verdi.

Bayan Sowerberry, «Etmişse ne olmuş, yani?» diye sordu. «Daha bile hakaret etse yeridir.»

Oliver, «Hiç de değil!» dedi.

Hanım, «Yeridir işte!» dedi.

Oliver, «Yalan söylüyorsun!» dedi.

Bayan Sowerberry sel gibi yaşlar akıtarak ağlamağa başladı.

Karısının gözyaşları bay Sowerberry'ye çıkar yol bırakmadı. Oliver'i şiddetle cezalandırmak hususunda bir an bile duraksasaydı karısının gözünde bir canavar, bir düşman, bir erkek bozuntusu ve vatan haini olup çıkıverecekti. Adamcağızın hakkını yememeli. Bay Sowerberry Oliver'e karşı elinden geldiği kadar (ki elinden pek gelen bir şey yoktu) iyi davranırdı. Belki bunu çıkarına uygun bulduğu için, belki de karısı çocuğa kötü davrandığı için. Gelgelelim bu gözyaşları ona çıkar yol bırakmamıştı: Oliver'i hemen, bayan Sowerberry'nin bile gözünü doyuracak şekilde patakladıktan sonra bir dilim ekmek ve bir maşrapa suyla arka mutfağa kapadı. O gece Bayan Sowerberry kapının önünde, Oliver'in anası hakkında hiç de övücü olmayan çeşitli sözler sıraladıktan sonra çocuğu dışarı aldı ve Charlotte'yle Noah'ın alayları arasında yatağına gönderdi.

Ancak tabutçu dükkânının sessizliği ve ıssızlığı için de yapayalnız kaldıktan sonradır ki Oliver boşandı. Alaylara dudak bükmüş, dayaklara tek gözyaşı dökmeden dayanmıştı. Çünkü içinde kabaran gururu duyumsamıştı. Ama şimdi çevrede onu duyup görecek kimse olmadığı için diz çöktü ve ağladı, ağladı.

Oliver uzun zaman böyle dizüstü, hiç kıpırdamadan oturdu. Ayağa kalktığı zaman mum bitmek üzereydi. Çocukcağız çevreye bakındı ve dikkatle kulak kabarttı. Son-

ra sokak kapısını açarak dışarıyı gözledi.

Soğuk, karanlık bir geceydi. Yıldızlar gözüne, hiç erişemeyeceği kadar yükseklerdeymiş gibi göründü. Hiç rüzgâr yoktu ve ağaçların yere vuran gölgeleri, hareketsizlikten heyulâ gibi duruyordu. Oliver kapıyı usulca kapadı. Sonra bir kaç parçadan ibaret olan giyim eşyalarını bir çıkına sardı ve bir sıranın üzerine oturarak sabahı beklemeğe koyuldu.

Kepenklerin aralıklarından içeri sızan ilk gün ışığıyla birlikte Oliver ayağa kalktı ve kapıyı yeniden açtı. Ürkek bir bakış... bir anlık, kararsız bir duralama, sonra Oliver kapıyı arkasından kapattı ve kendini sokakta buldu.

Ne yana kaçacağını bilemiyerek bir sağa baktı, bir de sola. Kent dışına çıkan arabaların hep yokuş yukarı gittiğini anımsıyordu: kendisi de o yana saptı. Tarlalar arasından geçerek gene araba yoluna kavuşan bir patika vardı. Oliver çiftlikten yoksullar evine gelirken bay Bumble'nin peşi sıra bu yoldan geçtiğini oldukça iyi anımsıyordu. Patika tam çiftlik evinin önünden geçiyordu. Bunu düşününce Oliver'in yüreği çarpmağa başladı. Nerdeyse gerisin geriye dönüyordu. Ama, bunca yol yürümüştü ve geri dönerse çok zaman yitirecekti. Hem zaten bu erken saatte evden görünmek tehlikesi de pek yoktu. Onun için Oliver yoluna devam etti.

Çiftliğe vardı. Sabahın bu saatinde görünürlerde kimse yoktu. Oliver durdu ve sakınarak bahçeye baktı.. Bir çocuk bahçedeki çiçek yataklarından birinin otlarını ayıklamaktaydı. Oliver onun solgun yüzünü görünce eski arkadaşlarından biri olduğunu anladı. Gitmezden önce onu gördüğüne sevindi, çünkü Dick ondan küçük olmakla birlikte iyi arkadaşıydı. Birlikte oynarlardı. Ve kaç kez ceza olarak birlikte kömürlüğe kapatılıp aç bırakılmışlar, dayak yemişlerdi.

Çocuk onu görünce hemen çit kapısına koştu ve o sıskacık kollarını çit kapısının arasından ona doğru uzattı.

Oliver, «Şşş, Dick!» dedi. «Kimse kalktı mı?»

Çocuk, «Yalnız ben kalktım,» diye yanıtladı.

«Beni gördüğünü sakın söyleme, Dick. Ben kaçıyorum. Çok dövdüler, Dick; yapmadıkları kalmadı. Ben de tâ uzaklarda şansımı arıyacağım, ama nerde, bilmiyorum! Yüzün ne kadar solmuş, Dick!»

Çocuk belli belirsiz bir gülümseyişle, «Doktorun söylediklerini duydum; yakında ölecekmişim!» dedi, «Seni gördüğüme ne kadar sevindim! Ama durma, gitmene bak!»

Oliver, «Biraz durup seninle vedalaşmaktan birşey çıkmaz!» diye yanıtladı. «Seninle tekrar görüşeceğiz, Dick. Bak görürsün. İyileşeceksin. Mutlu olacaksın.»

Çocuk, «İnşallah,» dedi. «Ama öldükten sonra artık; bu dünyada değil herhalde. Doktorun kesin doğru söylediğini biliyorum. Çünkü rüyamda hep cenneti, melekleri görüyorum; uyanıkken hiç görmediğim iyi yüzler görüyorum.» Sonra çocuk kapıya tırmandı ve o küçük kollarını Oliver'in boynuna dolayarak, «Hadi, öp yanağımı!» dedi. «Güle güle, kardeşim! Tanrı yolunu açık etsin.»

Bu küçük bir çocuğun hayır duasıydı ama Oliver'in şimdiye kadar duyduğu ilk iyilik dileğiydi. Gelecekteki hayatının mücadele, sıkıntı ve değişiklikleri arasında Oliver bu küçük duayı asla unutmayacaktı.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Oliver yürüyerek Londra'ya gidiyor. Yolda oldukça şaşırtıcı genç bir bayla karşılaşıyor

Oliver patikanın sonundaki çite vardı ve yeniden araba yoluna çıktı. Saat sekiz olmuştu. Oliver şehirden yedi kilometre kadar uzakta olmakla birlikte, peşinden yetişip tutarlar diye korkusundan koşmayı ve çit arkalarında, hendek içlerinde gizlenip beklemeyi öğleye kadar sürdürdü. Sonra bir kilometre taşının dibine oturup dinlendi ve nereye gideceğini ilk olarak düşünmeğe koyuldu.

Dibinde oturduğu taşın üzerinde, büyük harflerle, o noktayla Londra arasında 70 mil'cik bir uzaklık olduğu belirtilmekteydi. Bu ad çocuğun kafasında yepyeni bir düşünceler zinciri uyandırdı. Londra —o koskocaman kent—, orada artık Oliver'i hiç kimse bulamazdı. Bay Bumble bile! Gözüpek, kafalı gençlerin Londra'da asla aç kalmıyacaklarını Oliver yoksullar evindeki yaşlılardan duymuştu. Londra'da öyle geçim yolları varmış ki, taşrada yetişenlerin aklının ucundan bile geçmezmiş. İşte tam, kimsesiz bir oğlan çocuğunun gideceği yer! Oliver yerinden fırladı ve tekrar yola düzüldü.

Londra'yla arasındaki uzaklığı tam altı kilo metre azaltmıştı ki Oliver menziline ulaşmak için neler çekmesi gerektiğini ilk kez düşündü. Yavaşladı ve durumu göz-

den geçirmeğe koyuldu. Yanındaki çıkında bir kabuk ekmek, bir bez gömlek ve iki çift çorap vardı. Cebinde de bir peni. Bunu, her zamankinden daha başarılı geçen bir cenaze töreninden sonra bay Sowerberry vermişti.

Oliver, «Temiz bir gömlek güzel şey!» diye aklından geçirdi. «İki çift yamalı çorapla bir peni de öyle. Ama kış gününde 65 millik yol yürüyecek olan insana pek fazla yararları dokunmaz herhalde!»

Oliver'in düşünceleri daha birçok kişilerin düşünceleri gibiydi: güçlükleri belirlemekte birebirdiler ama bu güçlükleri yenecek bir çözüm bulmağa gelince, tamamen fosluyorlardı. Böylece çocukcağız uzun zaman boş yere kafa yorduktan sonra çıkınını bir omuzundan alıp öbür omuzuna vurdu ve gene yollara düştü.

Oliver otuz kilometre yol gitti o gün. Bütün bu sürede midesi kuru ekmek kabuğuyla köy evlerinden dilendiği sulardan öte birşey görmedi. Gece olunca bir çayıra saptı ve bir saman yığınının altına sokularak orada sabahlamağa karar verdi. Önce korktu, çünkü rüzgâr boş tarlaların üzerinde uluyup inliyordu, Oliver açtı, üşüyordu ve ömründe görmediği ölçüde yalnızlık çekiyordu.. Ama çok yorgun olduğu için hemen uyuyakaldı ve dertlerini unuttu.

Ertesi sabah kalktığında her yanı buz kesmiş ve tutulmuştu. Karnı da o kadar açtı ki, vardığı ilk köyde peni'sini verip ekmek aldı. Yirmi kilometre ancak gitmişti ki, gene gece oldu. Çocuğun ayakları şişmişti ve bacakları dermansızlıktan titriyordu. Soğuk, rutubetli havada açıkta geçirdiği ikinci gece onu büsbütün tüketti. Ertesi sabah yolculuğuna başladığı zaman yürümekte güçlük çekiyordu.

Kimi köylerde kocaman renkli yaftalar dilencilerin hapse atılacağını bildiriyordu. Bunlardan çok korkan Oliver o köylerden son hızla uzaklaşıyordu... Başka köy-

lerde han avlularında duruyor ve tasalı gözlerle her gelip geçenin yüzüne bakıyordu. Ama sonunda han sahibinin karısı, etraftaki seyislerden birine, «Şu yabancı çocuğu kov; herhalde birşeyler aşırmağa gelmiştir!» diyordu. Oliver çiftlik evlerinden birşey dilendiği zaman da çoğunlukla evdekiler köpeği üzerine salıvereceklerini söyliyerek onu korkutuyorlardı. Kafasını herhangi bir dükkândan içeri uzattığı zaman da polisi çağırmaktan söz ediyorlardı ve bu da Oliver'in yüreğini ağzına getiriyordu.

Kısacası, iyi yürekli bir turnike bekçisiyle cömert bir yaşlı kadın olmasa, Oliver'in çilesi de annesininki gibi bitecekti: yani yol üstüne yığılıp kalacaktı. Ama bekçi ona ekmekle peynir yedirdi, yaşlı kadın da biraz para verdi. Ama öyle tatlı ve şefkatli sözler söyledi, Oliver'in haline acıyarak öyle gözyaşları döktü ki, bunlar çocuğun ruhunda, şimdiye kadar çektiği acıların hepsinden daha derin izler bıraktı.

Doğduğu kentten ayrılışının yedinci gününün sabahında Oliver ağır - aksak Barnet kasabasına girdi. Kepenk ve pancurlar kapalı, sokaklar bomboştu. Kimsecikler uyanmamıştı henüz. Güneş bütün parlaklığıyla doğmaktaydı ama ışığı sadece Oliver'e kendi perişanlığını ve yalnızlığını göstermeğe yaradı. Ayakları kan içinde, tozlara bulanmış bir durumda, soğuk bir kapı eşiğinde oturdu.

Kepenkler, pencereler birer birer açıldı, perdeler aralandı ve yoldan insanlar gelip geçmeğe başladı. Bir kaç kişi durup Oliver'i bir an süzdüler, ya da aceleyle geçerken şöyle bir göz attılar. Ama kimse yardım elini uzatmadı ve ona nerden, nasıl geldiğini sormak zahmetine katlanan da çıkmadı. Çocuğun dilenecek hali bile kalmamıştı artık. Orada, öylece oturuyordu.

Bir süre sonra Oliver, dalgın gözlerle gelip geçen arabalara bakar ve kendisinin, yaşından ileri bir atılım ve

yılmazlıkla bütün bir haftada geldiği yolu bu araçların bir kaç saat içinde, kolayca alıvermelerinin ne kadar tuhaf olduğunu düşünürken birden silkindi: demin ilgisizce önünden geçmiş olan bir çocuk şimdi dönmüş, yolun karşı tarafından büyük bir dikkatle onu süzmekteydi. Oliver önce pek oralı olmadı. Ama çocuk onu, aynı ısrarla o kadar uzun zaman süzdü ki, sonunda Oliver başını kaldırdı ve onun sabit bakışına karşılık verdi. Bunu gören çocuk hemen sokağı geçip geldi ve Oliver'in yanına sokularak:

«Merhaba, ahbap! Ne var ne yok?» dedi.

Küçük yolcuya bu soruyu yönelten çocuk onunla yaşıt gibiydi ama Oliver'in gördüğü en acayip tipli çocuklardan biriydi. Basık burunlu, yassı alınlı, kaba saba yüzlü bir sokak çocuğu olduğu belliydi ve herhangi bir sokak çocuğunun olabileceği kadar da pisti; ama; halleri, tavırları ve fiyakasıyla koca adam gibiydi. Yaşına göre boyu kısacana, bacakları içeri doğru çarpıkçanaydı ve küçük, keskin, çirkin gözleri vardı. Şapkası başına öyle hafif kondurulmuştu ki, her kımıldanışında düşüverecek gibi geliyordu. Düşecekti de; ama ne ki sahibi ara sıra başını şöyle bir irkilterek şapkayı gene yerli yerine oturtuyordu. Sırtında, hemen hemen topuklarına kadar inen bir erkek ceketi vardı. Kol yenlerini de hemen hemen dirseklerine kadar kıvırarak ellerini dışarda bırakmış ve çubuklu kadife pantolonunun ceplerine sokmuştu. Potininin topuklarıyla beraber bir buçuk metreden kısa olan boyuna rağmen çalımından, fiyakasından yanına varılmıyordu.

İşte Oliver'e, «Merhaba, ahbap! Ne var, ne yok?...» diye soran, bu acayip genç baydı.

Oliver gözleri yaş içinde kalarak, «Karnım aç, çok yorgunum!» diye yanıtladı. «Çok uzak yerden geldim. Yedi gündür yoldayım, yürüyorum.»

Genç bay, «Yedi gündür yürüyorsun, öyle mi?...» dedi. «Kumanya gerek sana. Gerçi ben de az buçuk meteliğe kurşun atıyorum ama, neyim varsa seninle bölüşmeğe hazırım. Hadi bakalım, arş, marş! İleri!...»

Genç bay Oliver'in ayağa kalkmasına yardım etti ve onu yandaki bir bakkal dükkânına sokarak biraz jambon ve yarım somun ekmek aldı. Jambonu tozdan, topraktan korumak için de gayet değişik bir usul bulmuştu: ekmeğin içinden birazını oyarak açtığı deliğe eti sokuşturdu ve ekmeği koltuğunun altına sıkıştırarak küçük bir meyhaneye girdi. Oliver'i arkadaki küçük bir odaya götürdü. Bu esrarengiz oğlanın buyruğu üzerine masalarına bir sürahi bira geldi. Oliver, yeni arkadaşının sözüyle yemeğe başlıyarak karnını tıka basa doyurdu. Bu esnada esrarengiz oğlan ona durup durup yakından bakıyordu. Oliver yemeğini sonunda bitirince çocuk:

«Yolculuk Londra'ya mı?...» diye sordu.

— Evet.»

«Yerin yurdun var mı?...»

«Hayır.»

«Paran?...»

«Yok.»

Oğlan hafif bir ıslık çaldı ve sonra ellerini gene, o koca yenlerin izin verdiği kadar, ceplerine sokuşturdu.

Bu kez Oliver, «Sen Londrada mı oturuyorsun?» diye sordu.

Çocuk, «Kentte olduğum zamanlar, evet!» diye yanıtladı. «Herhalde bu gece yatacak bir yer istersin, değil mi?» diye sordu.

«Hem de nasıl? Bizim oradan çıktım çıkalı bir gece bile bir dam altında uyumadım.»

Genç bay, «Sen üzme tatlı canını bunun için,» dedi. «Benim de bu gece Londraya dönmem gerek. Tanıdığım gayet namuslu, efendi bir yaşlı beyefendi var. Sana be-

davadan yatak verir de mangizin lâfını bile etmez. Tabii tanıdık biri tarafından takdim edilirsen. Beni de hiç tanımaz kendisi. Ne münasebet! Asla ve asla tanımaz beni! Hiç bir şekilde!»

Genç bay bu son kesik cümlelerin birer şaka olduğunu belirtmek ister gibi gülümsedi ve birasını bitirdi.

Bu hiç umulmadık barınak önerisi, karşı konulamıyacak kadar çekiciydi. Hele, esrarengiz çocuk sözü geçen beyefendinin Oliver'i hemencecik rahat bir işe yerleştireceğini de ekleyince can mı dayanır? Bunun üzerine daha yakınlaşıp birbirlerine açıldılar. Oliver arkadaşının adının Jack Dawkins olduğunu ve sözü geçen beyefendinin göz bebeği sayıldığını öğrendi.

Bay Dawkins'in giyim kuşamına bakınca, insan, gerçi efendisinin, gözdelerine sağladığı rahat ve bolluğun pek de parlak olmadığını düşünüyordu ama kendisinin hayli hafif ve uçarı bir konuşma biçimi olduğu, üstelik yakın arkadaşları arasında daha çok Ele Geçmez lâkabıyla tanındığını söylediği için, Oliver şu sonuca vardı: Anlaşılan bay Dawkins biraz serserî ve uçarı yaradılışta olduğu için, velinimetinin ahlâki üstünlüklerinden ders ve örnek almasını pek bilememişti. Bu düşünceyle, Oliver içinden, yaşlı beyefendinin derhal gözüne girmeğe ve hatta huylarını düzeltmediği takdirde Dawkins'le arasındaki ipi bile koparmağa karar verdi.

Jack Dawkins Londra'ya gece basınazdan önce girmek istemediği için Islington'daki turnikeye vardıkları zaman saat onbire geliyordu. Ele Geçmez, şehrin sokakları boyunca son hızla yürümeğe başladı ve Oliver'e peşinden ayrılmamasını söyledi.

Gerçi Oliver önderini gözden yitirmemek için gözlerini dört açmak zorundaydı ama gene de geçtiği yerlere ara sıra ivedi bakışlar fırlatmaktan kendini alamıyordu. Ömründe bundan daha pis, daha safil yerler görmemiş-

ti. İyice dar ve çamurlu sokaklar kokudan geçilmiyordu. Bir sürü küçük - küçük dükkânlar vardı ama görünürdeki tek mal, çevredeki çocuk yığınlarıydı: gecenin o saatinde bile yollarda koşuşup sürünen ve evlerin içlerinden bağırışları duyulan çocuklar. Bu yaygın sefalet arasında para kazanabilen yerler sadece meyhanelerdi sanki. Meyhane içlerinde, en aşağı tabakadan Irlânda göçmenleri bağrışıp çağrışıyorlardı. Ana yolun iki yanından ara sıra üstü kapalı yol ve avlular ayrılıyordu ki buralarda, sarhoş durumda kadın ve erkekler resmen çamurların içinde debelenmekteydiler. Bir çok kapılardan da, işlerinin hayırlı ve zararsız olmadığı ilk bakışta anlaşılan, kötü görünüşlü, iri kıyım adamların, sakına sakına dışarı çıktıkları görülüyordu.

Oliver, «Acaba kaçıp gitsem daha iyi olmaz mı?...» diye içinden geçiriyordu ki, bir yokuşun dibine vardılar.. Yol-gösteren'i Oliver'in kolundan tutarak Field Lane sokağının yakınındaki bir evin kapısını itip açtı; çocuğu içeriye çekti ve kapıyı gene kapadı.

Ele Geçmez'in çaldığı ıslığa karşılık aşağıda bir yerden, «Kim var orada?...» diye bir ses yükseldi.

Buna verilen cevap: **«Plummy and Slam!»** oldu.

Bu; işlerin yolunda olduğunu belirten bir parola, ya da işaret gibiydi. Çünkü koridorun öbür ucundaki duvara ölgün bir mum ışığı vurdu ve merdivenin kırık parmaklığının arasından bir erkek yüzü uzandı. Adam şamdanı daha ileriye uzatıp eliyle gözlerini gölgeliyerek:

«İki kişisiniz,» dedi. «Öbürü kim?»

Jack Dawkins Oliver'i öne doğru çekerek, «Yeni bir arkadaş,» diye yanıtladı.

«Nerden gelmiş?...»

«Toyistandan (1). Fagin yukarda mı?»

---

(1) Argo (Greenland) Toylar ülkesinden.

«Evet. Mendilleri ayırıyor. Çıkın bakalım!»

Şamdan geriye çekildi ve parmaklıktaki yüz görünmez oldu.

Bir eli arkadaşı tarafından sımsıkı tutulmuş olan Oliver, öbür elinin yardımıyla o yıkıntı ve karanlık merdiveni bir güçlükle çıktı. Arkadaşının kolayca ve çarçabuk tırmanışından, basamaklara iyice âşina olduğu anlaşılıyordu. Dawkins arkadaki bir odanın kapısını açtı ve Oliver'i de içeri çekti.

Bu odanın tavanı duvarları eskilikten ve kirden kapkara kesilmişti. Ocağın önündeki tahta masanın üzerinde bira şişesine sokulmuş bir mum, bir kaç tane çinko sürahi, ekmekle tereyağı ve bir tabak vardı. Ocak kenarına sapından iple tutturulmuş olan tavada bir kaç sucuk kızarmaktaydı ve tavanın başında da, elinde kızartma çatalıyla çok yaşlı, sıska ve buruşuk bir yahudi duruyordu. Kötü ve iğrenç bir anlam taşıyan yüzünü yarı kapatan uzun, gür, birbirine yapışmış kızıl saçları vardı. Sırtındaki kirden yağlanmış, uzun yün sabahlığın yakasından çıplak göğsü görünüyordu. Yahudinin dikkati, tavayla, üzerinde bir sürü ipekli mendil asılan bir askı arasında bölünmüş gibiydi. Yerde, eski çuvallardan meydana gelmiş bir sürü kaba - saba yatak yanyana serilmişti. Masanın etrafında, hiç biri Ele Geçmez'den büyük olmayan dört beş oğlan çocuğu, orta yaşlı birer adam tavrıyla çubuk tüttürüp içki içmekteydiler. Dawkins, kulağına bir kaç söz fısıldamak için yahudinin yanına yanaşınca arkadaşları da etrafını aldılar. Sonra Dawkins döndü ve Oliver'e bakarak sırıttı. Yaşlı adam da elinde kızartma çatalı olduğu halde döndü ve Oliver'e baktı.

Jack Dawkins, «İşte tâ kendisi, Fagin!» dedi. «Arkadaşım Oliver Twist.»

Yaşlı adam, ağzı kulaklarına vararak sırıttı ve yerlere kadar eğilip selâm çaktıktan sonra Oliver'in elini sı-

karak, onunla yürekten arkadaş olmak onuruna erişmek umudunda olduğunu bildirdi. Bunun üzerine, çubuk tüttüren küçük adamlar Oliver'in etrafını aldılar ve iki elini birden sıkmağa başladılar. Hele o küçük çıkını tutan elini daha bir candan kavrıyor gibiydiler. Çocukların biri Cliver'in kasketini alıp asmak için ısrar etti, bir başkası da: «Şu yorgun halinde sana zahmet olmasın!» diyerek, Oliver'in ceplerini boşaltmağa kalkıştı. Bu incelikli yardımlar herhalde çok daha ileriye götürülecekti ama yaşlı adam uzun saplı kızartma çatalıyla çocukların omuz ve kafalarına vurarak sevecenlik gösterilerine son verdi.

Sonra, «Hoş geldin, sefa geldin, Oliver..» dedi. «Ele Geçmez, sen sucukları indir; Oliver için de ateş başına bir tüçi çek bakalım... Hâ, görüyorum, gözün mendillere takıldı, yavrucuğum. Ne çok mendilimiz var, değil mi? Yarın çamışır var da, onun için çıkarıp hazır ettik mendillerimiz. Sorun bu, işte, Oliver'ciğim. Yâ, sorun bu. Hah! Hah! Hah!...»

Bu konuşmanın son kısmı neşeli ihtiyarın yetenekli çömezleri tarafından bol kahkahalarla karşılandı. Böylece kahkahalar arasında, yemeğe oturuldu.

Oliver kendi payına düşeni yedi. Sonra Fagin ona bir bardak sıcak cinle su verdi. Bardak başkalarına da gerekli olduğu için hemen içmesini söyledi; Oliver de denileni yaptı. Hemen sonra kendini yavaşça kaldırıp çuval yığınlarından birinin üzerine uzattıklarını duyumsadı ve derin bir uykuya daldı.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Sevimli ihtiyarla yetenekli çömezleri hakkında daha fazla bilgi vermektedir.

*
**

Ertesi sabah Oliver derin, dalgın bir uykudan uyandığında saat hayli ilerlemişti. Odada, kahvaltı için kulplu bir tasta kahve kaynatan ve bunu demir bir kaşıkla karıştırırken bir yandan da kendi kendine usul usul ıslık çalan Fagin'den başka kimsecikler yoktu. Ne zaman aşağıda gıt olsa Fagin durup kulak kabartıyor, sonra içi rahat edince gene eskisi gibi ıslık çalarak kahve karıştırmayı sürdürüyordu.

Gerçi Oliver uykudan uyanmıştı ama gene de tam uyanık değildi. Uykuyla uyanıklık arasında böyle dalgın, mahmur bir dönem vardır. Böyle zamanlarda, gözleriniz yarı açık ve çevrenizde geçenlerden yarı haberdar olduğunuz halde öyle çok düşler görürsünüz ki, beş gece gözleriniz kapalı, hiç birşeyden habersiz yatsanız bunları göremezsiniz. İşte böyle zamanlarda âdemoğlu, kafasının içinden geçenleri insan zihninin yüce güç ve yeteneklerine dair belirsiz bir düşünce edinebilecek kadar; insan zihninin maddî kafesinden kurtulduğu zamanlarda nasıl zaman ve mekân ölçülerini küçümseyip yerden yükseldiğini görecek kadar anlar.

Oliver işte tam bu durumdaydı. Fagin'i yarı kapa-

lı gözlerle görüyor; hafifçe çaldığı ıslığı duyuyor; kaşığın, tasın kenarlarına sürtündükçe çıkardığı sesi ayırt edebiliyordu. Ama gene de duyuları aynı anda, çocuğun bütün tanıdığı kişilerle manen kaynaşmış durumdaydı.

Kahve pişince Fagin saplı tası kenara çekti. Bir kaç dakika, ne yapacağını bilemiyormuş gibi kararsız durduktan sonra dönüp Oliver'e baktı ve çocuğa seslendi. Oliver ses vermedi. Görünüşe göre uykudaydı.

Fagin bundan emin olduktan sonra usulca gidip kapıyı içerden sürmeledi. Sonra, Oliver'e öyle geldi ki adam yerdeki bir kapağı açarak dışarı küçük bir kutu çıkardı ve bunu özenle masanın üzerine koydu. Kutunun kapağını açıp içine bakınca gözleri parladı. Eski bir sandalye çekerek masanın başına oturdu ve kutunun içinden, mücevherlerle ışıldayan şahane bir altın saat çıkardı. Yüzünün bütün çizgilerini çarpıtan iğrenç bir sırıtışla:

«A... ha! Kurnaz köpoğlular, kurnaz!» diye söylendi. «Sonuna kadar yılmazlar! İhtiyar papaza nerde olduklarını asla söylemediler. Koca Fagin'i gammazlamadılar hiç bir zaman! Hem neden söylesinler sanki? Ellerine bir şey geçmez ki! Yook, yok, yok! Mert çocuklar, neme gerek! Mert çocuklar!.....

Fagin, buna benzer sözler mırıldanarak saati gene kutuya koydu. Aynı kutudan en aşağı yarım düzine saat daha alınıp aynı beğeniyle gözden geçirildiği gibi; yüzükler, iğneler ve başka süs eşyaları da çıkarıldı. Bunlar öyle güzel bir şekilde işlenmiş, öylesine değerli taşlardı ki Oliver adlarını bile bilemezdi.

Bu süs eşyalarını yerli yerine koyduktan sonra Fagin kutudan bir şey daha aldı. Bu, o kadar küçüktü ki, avucunun içinde kalıyordu. Üzerinde ince yazılar olsa gerekti. Çünkü Fagin bu şeyi masanın üzerine bırakıp eliyle gölgeledi ve uzun uzun, dikkatle inceledi. Sonunda yazı-

yı okuyabilmekten umudunu kesmiş gibi arkasına yaslanarak:

«Ölüm cezası ne iyi şey!» diye söylendi. «Ölmüş bir adam pişmanlık getiremez; ölmüş bir adam biçimsiz gerçekleri açıklıyamaz! İş için çok iyi doğrusu! Beş tanesi sallandı sırayla! Korkup ağzından lâf kaçıracak, ya da başkalarını ele verecek kimse kalmadı!»

Fagin böyle mırıldanırken, boşluğa dikilmiş duran o parıltılı, kara gözleri Oliver'in yüzüne çarptı. Çocuğun gözleri de dilsiz bir merakla onun yüzüne dikilmişti. Gerçi bu bakış sadece bir an sürdü —insan aklının alabileceği en kısa zaman parçası— ama bu, yaşlı adama, görülmüş olduğunu anlatmağa yetti. Kutunun kapağını çat diye kapadı ve masanın üzerindeki bir ekmek bıçağını eline alarak öfkeyle yerinden fırladı. Ama tiril tiril de titriyordu. Evet, Oliver, dehşet içinde olduğu halde, onun elindeki ekmek bıçağının titrediğini görebiliyordu.

Fagin, «Bu da nesi?» dedi. «Ne demeğe gözetliyorsun beni? Neden uyanıksın? Ne gördün, bakayım? Konuşsana, çocuk! Çabuk... canını seviyorsan çabuk konuş!»

Oliver ürkekçe, «Daha fazla uyuyamadım, efendim.» diye cevap verdi. «Sizi rahatsız ettimse çok özür dilerim.»

Fagin korkunç bir şekilde kaşlarını çatarak, «Bundan bir saat önce uyanık mıydın?» diye sordu.

Çocuk, «Yok! Vallahi değildim!» diye yanıtladı.

Fagin deminkinden daha korkunç bir bakış ve tehdit edici bir tavırla, «Emin misin?» diye sordu.

Oliver, yürekten, «Vallahi uyanık değildim, efendim!» diye yanıtladı.

Fagin birden eski durumunu alarak, «Yok canım, değildin elbet!» dedi. Elindeki bıçağı biraz oynadıktan sonra masaya bırakarak, «Bunu bilmez değilim, yavrucuğum!» diye sözünü sürdürdü. «Seni korkutmak istedim azıcık. Ama sen cesursun, maşallah! Hah! Hah! Cesur ço-

cuksun sen, Oliver!»

Fagin ellerini uğuşturarak kıkır kıkır gülmekle birlikte, kutudan yana kaygıyla bakmaktan da geri kalmıyordu. Kısa bir duraklamadan sonra elini kutunun üzerine koyarak:

«Bu cicileri de gördün mü bari?» diye sordu.

Oliver, «Gördüm, efendim!» diye cevap verdi.

Fagin, biraz rengi atarak, «Ya!...» dedi. «Bunlar bana ait, Oliver. Benim mülküm. Yaşlılık yıllarım için köşeme koyduğum üç kuruş. Elalem bana pinti, der, çocuğum. Pintinin biriyim işte, o kadar.»

Oliver bu yaşlı adamın bunca altın saate sahipken bu pis yerde oturduğuna bakılırsa iyice pinti olması gerektiğini düşündü. Ama Jack Dawkins'le diğer çocuklara karşı gösterdiği iyilik herhalde epey paraya mal oluyordu. Bu düşünceyle Oliver adama saygıyla baktı ve yataktan kalkmak için izin istedi.

Adam, «Elbet, yavrum, elbet!» diye cevap verdi. «Dur. Şu kapı ardındaki köşede bir su ibriği var. Onu al, getir. Sana bir de leğen vereyim de elini, yüzünü yıka, çocuğum!»

Oliver kalkıp odanın karşı köşesine geçti ve ibriği almak için bir an eğildi. Doğrulup döndüğü vakit kutu ortadan kalkmıştı.

Oliver yıkanmasını ve (Fagin'in talimatına uyarak), ibrikteki suyu pencereden aşağı boşaltıp ortağı toplamasını ancak bitirmişti ki, bay Ele Geçmez geri geldi. Yanında da bir gece önce Oliver'in pipo içerken gördüğü çıta gibi bir delikanlı vardı. Bu çocuk şimdi Oliver'e Charley Bates adıyla, resmen tanıştırıldı. Sonra dördü de kahvaltıya oturdular ve Ele Geçmez'in şapkasının içinde getirmiş olduğu jambonla taze, sıcak francalaları yiyip kahve içtiler. Fagin yan gözle Oliver'e bakarak Ele Geçmez'e döndü ve:

«Ey,» dedi. «umarım bu sabah iş gördünüz, oğullarım?...» diye sordu.

Ele Geçmez, «Çok!» diye yanıtladı.

Charley Bates, «Hem de pek çok!» diye ekledi.

«Aferin size çocuklar, aferin! Sende ne var bakalım. Ele Geçmez?...»

Ele Geçmez, «Bir çift cüzdan!» diye cevap verdi.

Fagin sevinçle, «Astarlı mı bari?» diye sordu.

Ele Geçmez, biri yeşil, biri kırmızı, iki cüzdan çıkararak, «Epeyce!» diye cevap verdi.

Fagin cüzdanların içini dikkatle yokladıktan sonra, «Daha ağır olabilirlerdi!» diye bir düşünce ortaya attı. «Ama işçilikleri düzgün, güzel. Oliver, bu çocuk usta doğrusu. değil mi?»

Oliver, «Gerçekten pek usta, efendim!» diye yanıtladı.

Bunun üzerine bay Charles Bates kahkahalarla gülmeğe başladı ve olup bitenlerde gülünecek bir şey görmeyen Oliver buna pek şaştı.

Fagin bu sefer Charley Bates'e dönerek: «Ya sende ne var, oğlum?» diye sordu.

Bay Bates, «Silecek!» diye yanıtladı ve cebinden dört tane mendil çıkardı.

Fagin bunları gözden geçirerek, «Eh!» dedi. «Güzel olmuş bunlar, pek güzel. Ama Charley, markalarını iyi işleyememişsin. Onun için bu markalar iğneyle sökülecek. Bunun nasıl yapılacağını Oliver'e öğreteceğiz.» Oliver. «Siz uygun görürseniz, efendim!» dedi.

Fagin, «Sen de Charley Bates gibi kolaycacık mendil yapabilmeyi istersin, değil mi yavrucuğum?...» diye sordu.

Oliver, «Gerçekten çok isterim, efendim; siz öğretirseniz!» diye yanıtladı.

Bay Bates bu cevapta öyle olağanüstü gülünç bir yan buldu ki, bir kahkaha kopardı. Bu kahkaha da içtiği kah-

veye raslayarak kahveyi yanlış bir yola sürükleyince nerdeyse çocuğun vakitsiz boğulmasına neden oluyordu. Charley kendini toparlayınca, yakışıksız kaçan hareketi için özür dilercesine:

«O kadar toy ki!» dedi.

Ele Geçmez bir şey demedi ama Oliver'in saçlarını gözlerinin üzerine doğru sıvazlıyarak onun zamanla pişeceğini ileri sürdü. Bunun üzerine, Oliver'in kıpkırmızı kesildiğini gören yaşlı adam, konuyu değiştirdi ve iki çocuğa o sabahki idamda fazla kalabalık olup olmadığını sordu. Bu da bizim Oliver'i şaşkınlıktan şaşkınlığa sürükledi. Çünkü çocukların ikisinin de idam yerinde hazır bulundukları, verdikleri yanıtlardan açıkça anlaşılıyordu.. Oliver de, elbette, onların bu kadar işi bir arada nasıl başarabildiklerini merak ediyordu.

Kahvaltı sofrası toplandıktan sonra neşeli ihtiyarla iki çömezi gayet tuhaf, görülmedik bir oyuna başladılar. Bu oyun şöyle oynanıyordu: İhtiyar pantolon ceplerinden birine bir enfiye kutusu, öbürüne bir cüzdan, yelek cebine de bir saat koyup boynuna bir zincir asarak ve gömlek yakasına elmas taklidi bir iğne takarak ceketini sımsıkı ilikliyordu. Gözlük kılıfıyla mendilini de ceket ceplerine yerleştirdikten sonra, elinde baston, sokakta yürür gibi, odanın içinde bir aşağı, bir yukarı dolaşıyordu. Bazan ocak başında, bazan da kapıda duralıyarak, büyük bir dikkatle dükkân vitrinlerine bakar gibi yapıyordu. Böyle zamanlarda durmadan, hırsız korkusuyla etrafına bakınıyor ve herhangi birşeyini kaptırmadığına güven getirmek için bütün ceplerine sırayla, öyle gülünç ve doğal bir biçimde vuruyordu ki Oliver, gözlerinden yaşlar akıncaya kadar gülüyordu. Bu arada iki çocuk onu adım adım izliyorlardı ama onun her dönüşünde öyle çeviklikle sıvışıp saklanıyorlardı ki, hareketlerini izlemek imkânsızdı.

Sonunda Ele Geçmez yaşlı adamın ayağına basıyor, ya da kazara ona çarpıyordu. Charley Bates de arkadan ona tosluyordu ve bu bir tek an içinde çocuklar şaşılacak bir el çabukluğuyla onun enfiye kutusunu, cüzdanını, saat ve zinciriyle iğnesini, mendilini ve hatta gözlük kılıfını bile alıyorlardı. Eğer yaşlı adam cebinde bir elin varlığını duyarsa bağırarak hangi cepte olduğunu söylüyordu ve oyun yeni baştan başlıyordu.

Bu oyun bir çok kez oynandıktan sonra delikanlıları görmeğe iki genç bayan geldi. Bunlardan birinin adı Bet, öbürününki Nancy'ydi. Gür ve uzun saçları pek de bakımlı olmadığı gibi pabuç ve çorapları da eski ve kirliceydi. Tam anlamıyla güzel sayılamazlardı belki, ama yüzleri kanlı - canlıydı ve besili, gürbüz görünüyorlardı. Durum ve davranışları da görülmedik derecede serbest ve samimi olduğu için Oliver onların pek iyi birer kız olduğuna karar verdi. Onların gerçekten iyi birer kız olduğu da kuşku götürmez.

Bu ziyaretçiler uzun süre kaldılar. Genç bayanlardan birinin «içindeki bir üşüme» den yakınması üzerine içkiler çıkarıldı ve konuşmalar neşeli, eğitici bir yola döküldü. Sonunda Charley Bates, cızlamı çekmek vaktinin geldiğini söyledi. Oliver bunun Fransızca «Dışarı çıkmak» anlamına geldiğini tahmin etti. Çünkü bunu dedikten hemen sonra Ele Geçmez'le Charley ve iki genç bayan hep birlikte dışarı çıktılar. İyi huylu yaşlı Fagin onlara harcasınlar diye para vermişti!

Fagin, Oliver'e: «Görüyorsun ya, çocuğum, tatlı bir hayat, değil mi?» diye sordu. «Artık akşama kadar gezerler.»

Oliver, «İşleri bitti mi, efendim?» diye sordu.

«Evet, meğer ki gezerlerken karşılarına beklenmedik bir fırsat çıksın. Çıkarsa hiç kaçırmazlar, bunu bilesin. Sen de onları örnek al kendine, yavrum!» Fagin ateş

küreğini ocağın kenarına vurarak sözlerinin üzerinde durdu: «Örnek al onları. Sana ne yap diyorlarsa yap ve her konuda onların öğütlerini tut. Hele Ele Geçmez'inkini! Kendisi büyük adam olacak. Ona benzersen seni de büyük adam yapar.» Sonra Fagin birden duralıyarak, «Mendilim cebimden sarkıyor mu, yavrucuğum?» diye sordu.

«Evet, efendim.»

«Dene bakalım, bana duyurmadan alabilecek misin... hani demin biz oyun oynarken onlardan gördüğün gibi!...»

Oliver Ele Geçmez'den gördüğü gibi bir eliyle cebin dibini tutup öbür eliyle mendili hafifçe dışarı çekti.

Fagin, «Oldu mu?» diye sordu.

Oliver elinde tuttuğu mendili göstererek, «İşte, efendim!» dedi.

Oyunbaz yaşlı Oliver'in başını hoşnutsuzlukla okşayarak, «Akıllı oğlansın sen, çocuğum,» dedi. «Senden daha ateş gibisini görmedim! Al sana bir şilin. Böyle gidersen devrinin en büyük adamı olabilirsin. Haydi bakalım, şimdi gel, sana mendillerdeki markaların nasıl sökülleceğini göstereyim.»

Oliver, yaşlı adamın cebinden öte beri aşırmanın büyük adam olmakla ilgisini anlıyamamıştı. Ama kendinden bunca yaş büyük olan Fagin'in elbet bir bildiği vardı ve hiç sesini çıkarmadan, onun peşinden masa başına yürüdü. Çok geçmeden yeni öğrenimine iyice dalmış bulunuyordu.'

ONUNCU BÖLÜM

Oliver yeni arkadaşlarının karakterini daha yakından tanıyor ve edindiği deneyim kendisine pahalıya mal oluyor. Hikâyemizin kısa, fakat çok önemli bir bölümü..

Oliver günlerce Fagin'in evinde kaldı ve çocukların çok sayıda getirdikleri mendillerin markalarını sökmekle vakit geçirdi. Bazan da, iki çocukla Fagin'in her sabah sektirmeden oynadıkları, yukarıda anlatılan oyuna katılıyordu. Sonunda, havasızlıktan sararıp solmağa başlayınca, bir çok kez yaşlı adama, iki arkadaşıyla bir işe gitmesine izin versin diye yalvar - yakar oldu.

Oliver ihtiyarın karakterinin ahlâkî yönden ne kadar sert olduğunu gördükçe, işe başlamak için büsbütün sabırsızlanıyordu. Ele Geçmez'le Charley Bates ne zaman akşama elleri boş dönseler Fagin büyük bir şiddetle, tembellik ve aylaklığı kötüleyen demeçler veriyor ve çalışkanlığın gereğini kafalarına sokmak için onları o gece aç bırakıyordu. Hatta birinde çocukları merdivenden aşağı atacak kadar ileri gitti.

Sonunda bir sabah Oliver o kadar yürekten istediği izne kavuştu. İki üç gündür eve markası sökülecek mendil gelmemiş ve sofraları oldukça yoksullaşmıştı. Yaşlının rıza göstermesine neden belki bunlardı; ama nasıl olursa olsun, sonunda Fagin Oliver'e işe gidebileceğini söyledi

ve onu Charley Bates'le Ele Geçmez'e emanet etti.

Üç oğlan böylece çıktılar yola. Ele Geçmez'in kolları her zamanki gibi yarı yerine kadar sıvanmış ve şapkası yan yatırılmıştı, Charley Bates, elleri ceplerinde yürüyordu. Oliver de ikisinin rtasında giderken, nereye gittiklerini ve hangi yapım dalında çalıştırılacağını merak ediyordu.

Yürüyüş tempoları öylesine yakışıksız bir tembellikteydi ki, Oliver çok geçmeden, arkadaşlarının yaşlı adamı atlatıp işe gitmeyeceklerinden kuşkulanmağa başladı. Aynı zamanda Ele Geçmez'in sokaktaki küçük çocukların başlarındaki kasketleri kapıp atmak gibi haince bir huyu vardı. Charley Bates ise mülkiyet hakkı konusundaki düşünüşlerinin hayli gevşek olduğunu belirten bir tutumla, kaldırım kenarındaki satıcıların el arabalarından elma ve soğan aşırarak ceplerine atıyordu. Bu cepler o kadar şaşılacak derecede büyüktü ki, giydiklerinin alt tarafının boydan boya cep olduğunu sanırdınız.

Bütün bu davranışlar oldukça kötü kaçıyordu ve Oliver nerdeyse, elinden geldiği kadar onları incitmeden: «Ben geri döneceğim,» demek üzereydi. Ama tam bu sırada Ele Geçmez'in durumunda beliren gizemli bir değişim onun düşüncelerine bambaşka bir yön verdi.

Şimdi bile, tuhaf bir terslikle, «Yeşil alan» diye anılan Clerkenwell Alanı'nın yakınlarındaki dar bir avludan çıkmak üzereydiler ki, Ele Geçmez ansızın bir durdu ve sonra parmağını dudağına götürerek, son derece gizli ve ihtiyatlı bir tavırla, arkadaşlarını gerisin geriye çekti.

Oliver, «Ne oldu?» diye sordu.

Ele Geçmez, «Şşş!» dedi. «Şu kaldırım kitapçısındaki pinponu görüyor musun?»

Oliver, «Karşıdaki yaşlı bay mi?» diye sordu. «Evet, görüyorum.»

Ele Geçmez, «Bize gelir!» diye düşüncesini söyledi.

Bay Cahrley Bates de, «Tam dişime göre!» diye ekledi.

Oliver şaşkın - şaşkın, bir birine, bir öbürüne bakıyordu. Ama soru sormasına fırsat verilmedi. Çünkü iki oğlan usulca sokağı geçmiş ve Oliver'e gösterdikleri yaşlı bayın arkasına iyice sokulmuşlardı. Oliver onların peşinden bir iki adım daha gitti ve sonra ilerlesin mi, geri mi dönsün, bilemiyerek durdu, sessiz bir şaşkınlık içinde baka - kaldı.

Yaşlı bay, altın gözlüklü, saçı pudralı, gayet saygıdeğer görünüşlü bir kişiydi. Sırtında siyah kadife yakalı, şişe yeşili bir palto, ayağında beyaz pantolon, koltuğunun altında da gayet şık bir bambu baston vardı. Kitapçıdan bir kitap almış, sanki kendi çalışma odasında, rahat koltuğundaymışcasına dalgın, okuyup duruyordu. Kendini gerçekten koltuğunda sanması akla yakın geliyordu, çünkü ne kitapçıyı, ne sokağı, ne çocukları, sözün kısası elindeki kitaptan başka hiç bir şeyi görmediği, üzerindeki dalgınlıktan anlaşılıyordu. Kitabı, sayfayı sonuna kadar okuyup çevirerek, bitirince de öbür sayfanın ilk satırından başlıyarak, büyük bir ilgi ve hevesle okumaktaydı.

Bir kaç adım geride durmuş, gözlerini olabildiği kadar açarak bakmakta olan Oliver, Ele geçmez'in elini yaşlı beyefendinin cebine sokarak bir mendil çıkardığını görünce öyle bir telâş ve dehşete düştü ki! Ele Geçmez mendili Charley Bates'e verdi ve sonunda ikisi birden son hızla koşarak köşeyi döndüler.

Bütün o mendillerin, saatlerin, ziynetlerin ve Fagin'in gizemi çocuğun kafasında çözülüverdi! Bir an durduğu yerde, korkudan, bütün damarlarındaki kan öylesine karıncalandı ki, ateşe düşmüş gibi oldu. Sonra şaşkına dönmüş, ödü kopmuş bir halde, tabanları yağladı. Ne yaptığını bile ayrımsayamadan, bacaklarının son hızıyla bir koşu kopardı.

Bütün bunlar bir dakikanın içinde olup bitmişti. Tam Oliver'in koşmağa başladığı anda yaşlı beyefendi elini cebine atıp mendilini bulamayınca sertçe arkaya döndü... Oğlanın son hızla tozuttuğunu görünce doğallıkla onu hırsız sandı. Var gücüyle:

«Tutun! Hırsız var!» diye bağırarak, elinde kitabı, oğlanın peşine düştü!

Ama, «Tutun!» diye bağıran tek kişi bu beyefendi değildi. Ele Geçmez'le bay Bates, sokak ortasında koşarak dikkati çekmek istemedikleri için sadece, köşeyi dönünce ilk önlerine gelen kapı aralığına sokulmuşlardı.. Bağırışı duyup Oliver'in koşuşunu görür görmez durumu kavrayıverdiler. Hiç zaman yitirmeden yerlerinden çıktılar ve:

«Tutun Hırsız var!...» diye bağırarak, namuslu vatandaşlar gibi kovalamacaya katıldılar.

Gerçi Oliver düşünürler tarafından büyütülmüştü ama, «Önce can - sonra cânan!» diyen ilkeyi henüz öğrenmemişti. Öğrenmiş olaydı belki bu durumu daha doğal karşılardı. Ama böyle bir şey beklemediği için büsbütün telâşlandı ve rüzgâr gibi uçmağa başladı. Bağırıp çağıran beyefendiyle iki oğlan da peşinde!

«Tutun!... Hırsız var!...»

Büyülüdür bu sözler. Bakkal dükkânını bırakır, arabacı arabasını.. Fırıncı sepetini atar elinden; sütçü göğümünü, çırak çocuk paketlerini, okul çocuğu bilyelerini, kaldırım işçisi çekicini, çocuk oyuncağını. Hepsi de başlarlar koşmağa yel yepelek, yelken kürek, soluk soluğa, bağıra çağıra, köşelerde insanlara çarpıp köpekleri heyecana vere vere, tavukları ürküte kaçıra, koşarlar.. Sokaklar, meydanlıklar, avlular çınlar:

«Tutun! Hırsız var!...»

Yüzlerce ses birden bağırmağa başlar. İnsanlar hızla koşuşur ve kalabalık her köşede biraz daha büyür...

Pencereler açılır: halk evlerden dışarı uğrar. Kalabalık koşmayı sürdürmektedir. Tam, gölge oyununun en sürükleyici yerinde. seyirciler kitle halinde perde başından ayrılıp kalabalığı ve şamatayı artırarak:

«Tutun! Hırsız var!...» bağırışına taze bir güç katarlar.

«Tutun! Hırsız var! Tutun!»

Herhangi bir av peşinde koşmak tutkusu insan ruhunda yer etmiştir. Yorgunluktan soluğu kesilmiş, dili sarkmış tek bir sefil çocuk; gözleri acı dolu: ter yüzünden aşağı akmış bir halde peşindekilerden uzaklaşmak için bütün gövdesini zorluyor. Peşindekiler koşarak her an yaklaştıkça onun güçten düşmekte olduğunu görüp seslerini büsbütün yükseltiyor ve sevinçle, zaferle bağırıp nâra atıyorlar:

«Tutun! Hırsız var!...»

Evet, tutun Tanrı aşkına! Hiç değilse acıyıp tutun!...

Tuttular sonunda. Usta bir vuruş. Hırsız yere yıkıldı ve kalabalık heyecanla onun çevresine üşüştü. Her gelen, hırsızı görebilmek için etrafına dirsek vurup itişiyordu.. «Açılın!», «Biraz hava alsın!», «Bırak canım, boğulsun!», «O bay nerde?», «İşte, sokak başındanberi geliyor!», «Yol açın. beyefendiye!», «Bu muydu, efendim?», «Evet.»

Oliver, çamur ve toza batmış bir halde, ağzından kanlar akarak, yattığı yerden, çılgın gözlerle, çevresini saran yığın yığın yüzlere bakıp duruyordu. İşbilir eller yaşlı beyefendiyi çekeliyerek en öne aldılar.

Beyefendi, «Evet!» dedi. «Korkarım bu çocuktu!»

Çevresindekiler, «Korkarım, diyor!» diye mırıldandılar. «İşte bu güzel!...»

Beyefendi, «Zavallıcık,» dedi. «Yaralanmış!»

İri kıyım bir herif ilerliyerek, «Ben yaptım bunu, efendim,» dedi. «Yumruğumu vuruverdim ağzına. Ben durdurdum onu, efendim.»

Adam, yorucu çabasına karşılık birşey umup sırıtarak elini şapkasına götürdü. Ama beyefendi onu hoşnutsuz bir yüzle süzdükten sonra kayguyla etrafına bakındı: sanki kendisi de kaçmayı aklından geçiriyordu.. Belki de böyle bir işe kalkışır ve ikinci bir kovalamaca çıkmasını sağlardı ama tam o sırada, (bu durumlarda çoğunlukla olay yerine en son gelen kişi olan) bir polis memuru kalabalığı yarıp geçti ve Oliver'in yakasına yapıştı.

Sertçe, «Kalk bakalım!» dedi.

Oliver ateşli bir yalvarışla ellerini kilitleyip çevresine bakınarak, «Vallahi ben yapmadım, efendim!» dedi. «Vallahi başka çocuklardı. Onlar da buradalar şimdi!»

Polis, «Değiller işte!» diye yanıtladı.

Gerçi bunu alay olsun diye söylemişti ama, aslında sözleri doğruydu; çünkü Ele Geçmez'le Charley Bates önlerine çıkan ilk elverişli avluyu sapıp tüymüş bulunuyorlardı.

«Hadi, hadi, kalk!...»

İhtiyar beyefendi acımayla, «Canını acıtma çocuğun!» dedi.

Polis, «Acıtır mıyım hiç?» dedi ve sözlerinin kanıtı olarak Oliver'i öyle bir çekeledi ki. ceketini boydan boya yırttı.

«Kalk!...» diye yineledi. «Biliyorum ben seni; bana kül yutturamazsın. Ayağa kalkacak mısın sen, köpoğlu?...»

Dizleri tutmaz olan Oliver ayağa kalkınağa yeltendi ve yakasından kavrıyan el onu hemen, hızlı hızlı, sokaklar boyunca sürüklemeğe başladı. Beyefendi polisin yanı sıra yürüyor ve kalabalıktan sıyrılabilen kimileri öne doğru koşup dönerek Oliver'i gözlüyorlardı. Sokak çocuklarının zafer çığlıkları arasında yola devam ettiler.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Sorgu yargıcı Bay Fang'ı ele alıyor ve kendisinin adalet uygulayışına ufak bir örnek veriyor..

*
**

Suç, gayet ünlü bir karakolun bölge sınırları içinde, hatta çok yakınında işlenmiş bulunuyordu. Kalabalık, Oliver'e eşlik etme zevkini ancak üç sokak boyunca ve Mutton Hill denilen bir yokuştan aşağı indiği sürece tadabildi. Sonra Oliver'i alçak bir kemerin altından ve kirli bir avludan geçirerek, ayak üstü adalet uygulayan bu karakolun arka kapısından içeri soktular... Girdikleri yer parke döşeli, küçük bir bahçeydi. Burada, elinde bir deste anahtar ve suratında bir deste bıyık olan bir adama rasladılar. Adam umursamadan:

«Gene ne var?» diye sordu.

Oliver'in yakasına yapışmış olan adam, «Küçük yankesicinin biri!» diye cevap verdi.

Anahtarlı adam, «Çarpılan siz misiniz bayım?» diye sordu.

Beyefendi, «Evet, benim!» diye yanıtladı. «Ama mendili bu çocuğun aldığından emin değilim. Dâvacı olmamayı yeğlerim»

«Sorgu yargıcının karşısına çıkmak şart bayım. Yargıç hazretlerinin odası yarım dakkada boşalır. Sen bu tarafa... Darağacı adayı!...»

Bu, kapısını açmakta olduğu taş hücreye girmesi için Oliver'e yönelttiği bir çağırıydı. Hücrede Oliver'in üzeri arandı ve hiç bir şey çıkmadı. Sonra onu oraya kilitlediler.

Anahtar kilitte döndüğü zaman yaşlı bey hemen hemen Oliver kadar üzgün görünüyordu. İçini çekti ve bütün bu kargaşalığın suçsuz nedeni olan kitaba baktı.. Kitabın kenarını dalgın dalgın çenesine vurarak, ağır ağır uzaklaşırken:

«Bu çocuğun yüzünde öyle bir şey var ki!» diye söylendi kendi kendine. «İçime dokunan, aklımı kurcalayan birşey... Suçsuz mu acaba? O bakışı...» Beyefendi ansızın durup havaya bakarak, «Allahallah!...» dedi.. «Vay canına! Bu bakışın benzerini nerede gördüm ben?»

Bir süre kafa yorduktan sonra beyefendi, düşünceli bir ifadeyle, bahçeye bakan bir arka odaya girdi. Bir köşeye çekildi ve uzun yılların isli perdesini bir kenara sıyırarak bu perdenin ardında kalmış olan sayısız yüzleri yeniden gözünün önünde canlandırmağa başladı. Başını yandan yana sallıyark:

«Yok,» dedi. «Hayal olsa gerek.»

Yine gözden geçirdi o yüzleri. Bir kez belleğine çağırmıştı ya onları, bunca yıldan sonra indirmiş olduğu perdeyi yine yerli yerine geçirmek kolay değildi. Dost yüzleri vardı burada, düşman yüzleri vardı; şimdi yaşlanmış olan genç, çiçek gibi kızların yüzleri vardı. Öyle yüzler vardı ki, toprak onları ölümün hazin birer andacı haline getirmişti. Ama ölümden güçlü olan insan onları hâlâ eski tazelikleriyle güzelliklerine büründürüyor; gözlerin ışığını, gülüşün parıltısını, et maskenin ardındaki ruhun aydınlığını yeniden canlandırıyor ve mezarla bitmeyen bir güzelliğin haberini fısıldıyordu. Öyle bir güzellik ki değişiyordu ama ancak daha güçlenmek için; yeryüzünden ayrılıyordu ama ancak yükseklerde

bir ışık olmak ve cennet yoluna hafif ve tatlı bir aydınlık serpmek için...

Ama yaşlı beyefendi Oliver'in yüz çizgilerinde izi olan herhangi birini anımsayamadı. Depreştirdiği anıların etkisiyle derin bir göğüs geçirdi ve (ne mutlu ki) unutkan bir bey olduğu için, onları gene o isli perdenin ardına gömerek, elindeki kitaba daldı.

Omuzuna bir elin dokunmasıyla kendine geldi. Anahtarlı adam ona peşinden gelmesini, yargıcın odasına gideceklerini söylüyordu. Beyefendi kitabını aceleyle kapadı ve derhal ünlü bay Fang'ın yüksek katlarına çıkarıldı.

Burası, duvarları tahta kaplı bir ön odaydı. Bay Fang başköşedeki bir kürsünün ardında oturuyordu. Kapının bir yanında tahta parmaklıklı bir kafes vardı. Küçük Oliver buraya kapatılmış, görüntünün ürkütücülüğü karşısında tiril tiril titreyip duruyordu.

Bay Fang dik omuzlu, dik enseli, zayıf, orta yapıda bir adamdı. Saçları pek gür sayılmazdı ve olduğu kadarı da kafasının arkasıyla yanlarındaydı. Yüzü sert ve kıpkırmızıydı. Sağlığı için yararlı olduğundan daha çok içki içmek alışkanlığında olduğunu söylüyordu bu yüz... Eğer söylediği doğru olmasaydı bay Fang kendi yüzüne karşı iftira ve hakaret dâvası açıp yüklü bir tazminat koparabilirdi.

Yaşlı beyefendi saygıyla eğildi ve sorgu yargıcının kürsüsüne doğru ilerleyip kartını bırakarak, «Adım ve adresim, efendim!» dedi.

Sonra bir kaç adım geriledi ve başını gene nazik ve efendi bir ifadeyle eğerek kendisine soru sorulmasını bekledi.

Olacak bu ya, bay Fang bu sırada, sabah gazetelerinin birindeki bir başyazıyı okumakla uğraşıyordu. Yazı, kendisinin almış olduğu son kararlardan birine değini-

yor ve belki de üçyüz ellinci kez olmak üzere İçişleri Bakanının özel dikkatini bu karar üzerine çekmeğe çalışıyordu... Bay Fang keyifsizdi. Yüzünü öfkeyle buruşturarak başını kaldırdı.

«Kimsin sen?» diye sordu.

Yaşlı bey, oldukça şaşkın, kürsü üzerindeki kartını gösterdi.

Bay Fang kartı gazetesinin ucuyla itip bir yana savurarak, «Memur bey, kim bu adam?» diye sordu.

Yaşlı beyefendi tam bir beyefendi gibi konuşarak, «Adım Brownlow'dur, efendim..» dedi. «İzin verirseniz ben de adalet kürsüsünün ardına sığınarak, namuslu bir vatandaşa nedensiz ve gereksiz yere hakaret eden sorgu yargıcının adını sormak istiyorum.»

Bay Brownlow, dilediği bilgiyi kendine verebilecek birisini ararcasına, çevreye bakınıyordu.

Bay Fang gazetesini elinden atarak, «Memur bey. bu herifin işlediği söylenen suç ne?» diye sordu.

«Hiç birşey, yargıç hazretleri. Kendisi şu çocuktan dâvacı olarak bulunuyor. efendim.»

Yargıç hazretleri bunu bal gibi biliyordu ama yaptığı şey karşısındakinin canını sıkmak için kullandığı, iyi ve tehlikesiz bir yöntemdi.

Bay Fang yaşlıyı küçümseyen bakışlarla baştan ayağa süzerek. «Oğlandan dâvacı, öyle mi?» dedi. «Yemin ettirt.»

Brownlow, «Yemin etmezden önce bir şey söylememe izin verin!» dedi. «Yani aslında, kendi gözlerimle görmedikçe...»

Bay Fang sertçe, «Beyefendi, çenenizi kısınız!» diye buyurdu.

Yaşlı bey, «Kısmayacağım, efendim!» diye yanıtladı. «Şu anda kıs çeneni, yoksa kapı dışarı ederim seni!

Küstah, terbiyesiz herifin birisin sen. Bir yargıca hangi cesaretle kafa tutarsın?»

İhtiyar kıpkırmızı kesilerek, «Ne?» diye bağırdı.

Fank yazmanına, «Yemin ettirt şuna!» diye buyurdu. «Bu kadar konuşma yeter. Yemin ettirt.»

Bay Brownlow'un iyice tepesi atmıştı. Ama belki de öfkesine kapılırsa çocuğa kötülük getirebileceğini düşünerek kendini tuttu ve yemin etti.

Fang, «Şimdii...» dedi. «Bu çocuğa yüklenen suç nedir? Anlatın, beyefendi.»

Bay Brownlow, «Bir kaldırım kitapçısının önünde duruyordum...» diye söze başladı.

Fang, «Susun beyefendi,» dedi. «Memur bey! Nerede o polis? Polise de yemin ettirtin bakalım. Memur bey, nedir bu işin aslı?...»

Polis memuru, şanına yaraşır bir alçak gönüllülükle, duruma nasıl kendinin el koyduğunu; Oliver'in üstünü aradığı halde hiç birşey bulamadığını ve soruna dair bildiklerinin bundan ibaret olduğunu anlattı.

Bay Fang, «Tanık filân var mı?» diye sordu.

«Hiç yok, efendim.»

Bay Fang bir süre sessiz oturdu. Sonra dâvacıya dönerek ateş püskürdü:

«Bayım, bu çocuktan hangi nedenle dâvacı olduğunu açıklayacak mısın, açıklamayacak mısın? Yemin ettin. Hâlâ orada dikilip ifade vermekten kaçınırsan mahkemeye hakaret nedeniyle ceza keserim sana. Anam av...»

Yargıcın anası hakkında söyliyeceği şeyin ne olduğunu kimse bilemiyor, çünkü yazmanla gardiyan, tam zamanında, korkunç bir öksürük nöbetine tutuldular. Hatta yazman yere çok ağır bir kitap da düşürdü ve yargın sözlerinin araya kaynamasına neden oldu. Kazara, doğal olarak.

Bir çok kez sözü kesilip hakarete uğrayarak bay

Brownlow dâvasını anlatabilmeyi başardı. O anın şaşkınlığı içinde, sırf kaçtığını gördüğü için bu çocuğun peşine düştüğünü belirtti. Çocuğun mendili kendisi çalmadığı halde hırsızlarla ilişkisi olduğu meydana çıksa bile, yargıç hazretlerinin ona karşı olabildiği ölçüde acımalı davranacağını umduğunu da bildirdi. Sözlerinin sonunda:

«Zaten yaralanmış durumda çocuk!» dedi. Gözlerini kürsüye dikti ve ısrarla, «Korkarım ki zavallı çok hasta durumda,» diye ekledi.

Bay Fang alayla dudak bükerek, «İnanırım!» diye söylendi. «Bana bak, küçük serseri, senin numaraların burada sökmez.»

Oliver yanıtlamağa yeltendi ama dilini döndüremedi. Sapsarı kesilmişti ve bütün oda gözlerinin önünde fırıl fırıl dönüyordu.

Bay Fang, «Seni kaşarlanmış it oğlu it!» diye gürledi. «Adın ne dedik? Memur Bey, adı ne bunun?»

Bu, kürsünün önünde duran, çizgili yelekli, babacan tavırlı bir yaşlı adama söylenmişti. Babacan adam Oliver'e doğru eğilip soruyu tekrarladı. Ama çocuğun gerçekten de soruyu kavrayabilecek durumda olmadığını anlamıştı. Yanıtsız kalmanın yargıcı büsbütün kızdırarak cezayı ağırlaştırmağa yarıyacağını bildiği için kafasından bir şey attı. Bu iyi yürekli hırsız tutucu:

«Diyor ki, adı Tom White'ymiş, yargıç hazretleri!» diye cevap verdi.

Fang, «İlle sesini yükseltmeyecek, öyle mi?» diye homurdandı. «Pekâlâ! Nerde oturuyormuş?»

Memur gene Oliver'in yanıtını dinler gibi yaparak, «Nerde olursa, yargıç hazretleri!» dedi.

«Ana babası var mıymış?»

Memur çoğu çocuk suçluların verdiği yanıtı yine-

ledi: «Ana babasını çok küçük yaşta yitirmiş, yargıç hazretleri.»

Sorgunun bu noktasında Oliver başını kaldırdı ve çevreye yalvaran gözlerle bakarak, cılız bir sesle bir yudum su diledi.

Bay Fang, «Yediği naneye bak!» dedi. «Sen benimle alay mı ediyorsun be?...»

Memur, «Çocuk galiba gerçekten hasta, efendim!...» diye fikir yürüttü.

Yargıç, «Bana mı öğreteceksin?» diye gürledi.

Yaşlı bey, «Dikkat et, memur bey oğlum!» dedi. «Çocuk yere yıkılacak.»

Fang yırtıcı bir tavırla, «Geri dur, memur bey!» diye bağırdı. «Canı isterse yıkılsın.»

Oliver bu incelikli izinden yararlandı ve baygın bir halde yere yıkıldı. Odadakiler birbirlerine baktılar. Ama hiç kimse yerinden kımıldamağa cesaret edemedi.

Fang, çocuğun bayılması kesin bir delilmişcesine, «Biliyordum numara yaptığını.» dedi. «Bırak, zıbarsın orada. Çok geçmeden sıkılıp kalkar.»

Yazman yavaş sesle, «Ne türlü karar vereceksiniz, efendim?» diye sordu.

Bay Fang, «Duruşmasız,» diye cevap verdi. «Suçluyu üç aya mahkûm ediyorum. Ağır hapis, tabii. Boşaltın odayı!»

Kapı bu amaçla açılmış ve adamlardan ikisi baygın çocuğu hücresine taşımak üzere eğilmişlerdi ki, içeri telâşla yaşlı bir adam girdi ve kürsüye doğru ilerledi. Bu, sırtında eski bir siyah takım elbise olan, yoksul, ancak efendi kılıklı bir adamdı. Soluk soluğa:

«Durun! Durun! Kaldırmayın onu!» diye bağırdı.. «Tanrı aşkına bekleyin bir an!»

Gerçi böyle sorgu odalarının üstü olan kişilerin; vatandaşların, özellikle yoksulların, özgürlüğü, hayatı ve

onuruyla ilgili kesin ve keyfî kararlar verme güçleri vardır; gerçi bu duvarlar arasında her Tanrının günü, meleklerin gözünü ağlamaktan kör edecek nitelikte, akıl almaz dolaplar çevrilir Ama yine de bu çeşit odalar halka kapalıdır. Ancak günlük gazetelerin aracılığıyla izlenebilirler. Bu nedenle bay Fang çağrısız bir konuğun böyle yol - yöntem dışı bir biçimde içeri girdiğini görünce hayli küplere bindi.

«Bu da ne? Kim bu?... Atın dışarı. Boşaltın odayı!...» diye bas bas bağırmağa başladı.

Adam, «Mutlaka konuşmalıyım!» diye bağırdı. «Atamazsınız beni dışarı! Herşeyi gördüm ben! Kitaplığın sahibiyim. Yemin ettirtin bana. Geri dönemem. Bay Fang, beni mutlaka dinleyeceksiniz. Bunu geri çeviremezsiniz, efendim.»

Adam doğru söylüyordu. Çok kararlı görünüyordu ve durum, örtbas edilemeyecek bir ciddilik kazanmaktaydı.

Bay Fang, yüzünden düşen bin parça, «Yemin ettirtin şuna!» dedi. «Ee, bayım, neymiş söylemek istediğin:»

Adam: «Şu, efendim!» diye yanıtladı. «Bu bey kitap okurken üç çocuğun karşı kaldırımda oyalandıklarını gördüm. Şuradaki sanık ve başka iki çocuk. Mendili ötekilerden biri çaldı. Gözlerimle gördüm. Bu çocuğun da bu işin karşısında şaşkınlıktan ağzının açık kaldığını gördüm.»

Bay Fang biraz duraladıktan sonra, «Neden daha önce gelmedin buraya?» diye sordu.

Adam, «Kitaplığa göz kulak olacak kimsecikler yoktu!» diye cevap verdi. «Herkes hırsız peşinde düşmüştü.. Ancak beş dakika önce birini bulabildim. Koşa koşa geldim buraya kadar.»

Fang bir ikinci duraklamadan sonra, «Dâvacı kitap okuyordu, öyle mi?» diye sordu.

Adam, «Evet,» diye cevap verdi. «Şu anda elinde tuttuğu kitap.»

Fang, «Yâ, bu kitap, öyle mi?» dedi. «Bedelini ödemiş miydi?»

Kitapçı gülümseyerek, «Hayır, ödememişti.» diye yanıtladı.

Dalgın yaşlı, gayet safça, «Aman Tanrım! Unuttum gitti!...» diye söylendi.

Fang acıyor görünmek için, gayet gülünç kaçan bir çaba harcıyarak, «Zavallı bir yoksul çocuğundan dâvacı olmağa utanmıyorsunuz!» dedi. «Beyefendi, bana kalırsa, bu kitabı gayet kuşkulu ve onursuz biçimde ele geçirmişsiniz. Talihiniz varmış ki mal sahibi sizden dâvacı olmuyor! Yani bu sana ders olsun, bayım... Yoksa yasa er - geç yakana yapışır. Çocuğu serbest bırakıyorum. Boşaltın odayı!»

Yaşlı beyefendi bunca zamandır içinde tuttuğu öfkeyi sonunda püskürerek, «Vay canına be!...» diye bağırdı. «Vay canına be! Ben şimdi...»

Yargıç, «Boşaltın odayı!» diye tekrarladı. «Duymuyor musunuz? Boşaltın odayı!...»

Buyruğa boyun eğildi. Bay Brownlow bir elinde kitabı, bir elinde bambudan bastonu olduğu halde, bir öfke ve başkaldırı nöbeti içinde dışarı çıkarıldı.

Ama bahçeye çıkınca öfkesi bir anda yok oldu. Küçük Oliver Twist taşların üzerinde sırtüstü yatıyordu.. Gömleğinin düğmeleri çözük, saçları yüzüne dökülen sudan ıslanmış, yüzü ölü gibi sapsarı. Bütün vücudu titriyordu.

Brownlow ona doğru eğilerek, «Zavallı yavru! Zavallı yavru!» diye mırıldandı. «Bir araba çağırın. Çok rica ederim. Çabuk!»

Araba bulundu ve Oliver özenle taşınıp sıralardan

birinin üzerine uzatıldı. Beyefendi de binip öbür yana oturdu.

Kitapçı başını içeri uzatarak, «Ben de sizinle gelebilir miyim, efendim?» diye sordu.

Bay Brownlow hemen, «Aa... elbet, beyefendiciğim» diye yanıtladı. «Sizi unuttum gitti. Ne kadar ayıp. Şu bahtsız kitap hâlâ elimde. Buyrun! Buyrun! Zavallı yavru! Yitirecek hiç vaktimiz yok!»

Kitapçı da bindi ve araba hareket etti.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Oliver'e ömründe görmediği kadar iyi bakılıyor. Bir resim hakkında bazı ilgiler...

*
**

Araba, tıngır mıngır, Oliver'in Ele Geçmez'le birlikte ilk Londra'ya girdiği zaman geçtiği yerlerden geçerek yoluna devam etti. Ancak Islington'daki Melek Hanına gelince değişik bir yöne saptı ve en sonunda, Pentonville dolayındaki sessiz, ağaçlı bir yolda, derli - toplu bir evin önünde durdu. Evde hiç vakit geçirilmeden bir döşek hazırlandı ve bay Brownlow kanadının altına aldığı küçüğün buraya dikkatle ve rahatça yatırılmasını denetledi. Bu döşekte Oliver'e sınırsız bir acıma ve özenle bakıldı.

Ne var ki çocuk, günler günü, yeni dostlarının iyiliğini ayrımsayamadı. Günler tekrar tekrar doğup batıyordu ama Oliver hâlâ yatakta bir yandan bir yana dönerek, yakıcı hastalığın kavurucu ve tüketici ateşiyle eriyip gidiyordu. Kurtlar bir ölüyü nasıl kemirirse bu yavaş yavaş yükselen ateş de canlı yapıyı aynı şekilde kemirip durur.

Sonunda Oliver, zayıf, soluk, dermansız, kendine uzun ve tedirgin bir uyku gibi gelen ateşli hastalıktan uyandı. Yatakta zorlukla biraz doğrulup başını titreyen koluna dayıyarak kaygıyla çevresine bakındı:

«Neresi bu oda?» diye sordu. «Nereye getirmişler beni?» Uyuduğum yer burası değildi.»

Bu sözleri, çok halsiz ve güçsüz olduğu için oldukça cılız bir sesle söylemişti ama yanıtını derhal aldı. Karyolanın çevresindeki perde hemen açıldı ve oldukça dolgun - toplu, hanım - hanımcık giyinmiş, anaç tavırlı bir yaşlı kadın yatağın başında nakış işlediği koltuktan kalkarak, yumuşak sesle:

«Şşş, yavrum!» dedi. «Konuşma, yoksa yine hastalanırsın. Zaten büyük hastalık geçirdin; çok ateşliydin... Yat yine yerine, âferin benim oğlum!»

Böyle diyerek kadın Oliver'in başını yavaşça yastığa yatırdı ve saçlarını arkaya doğru sıvazlıyarak yüzüne öyle tatlı, öyle sevgi dolu bir bakışla baktı ki, Oliver kendini tutamıyarak o minicik kalmış zayıf elini onun eline verdi ve kadının kolunu yavaşça çekip kendi boynuna dolandı.

Kadın gözleri yaş içinde kalarak, «Ulu Tanrım! Ne kadir bilen yavrucuk bu!» diye mırıldandı. «Güzel yavru! Şimdi anacığı benim yerimde olsa da onun bu halini görse ne yapardı, kimbilir!»

Oliver, «Belki de görüyordur annem beni!» diye fısıldadı. «Belki beklemiştir başucumda. İçimde öyle bir duygu var.»

Yaşlı kadın sevecenlikle «Ateşli yatmandandır, yavrucuğum!» dedi.

Oliver, «Herhalde!» diye fısıldadı. «Zaten cennetin yolu çok uzak. Oradakiler de öyle mutlu ki, cenneti bırakıp yoksul bir çocuğun başına gelecek değiller ya! Ama annem benim hasta olduğumu öğrendiyse cennette bile içi sızlamıştır. Ölmezden önce o da çok hasta olmuş da!» Oliver bir an düşündü, sonra: «Ama annemin benden haberi olmasa gerek!» diye ekledi. «Durumumu bilseydi üz-

gün durur du. Ama düşlerimde onun yüzünü hep sevinçli ve mutlu görüyorum.»

Yaşlı kadın bunu yanıtlamadı. Önce gözlerini, sonra da masa üstündeki gözlüğünü (gözlerinin ayrılmaz bir parçasıymışcasına) sildi ve Oliver'e içsin diye soğuk bir şeyler getirdi. Oliver'in yanağını okşayarak yine sessiz ve kımıldamadan yatmasını, yoksa yeniden hastalanacağını söyledi.

Böylece Oliver sessiz ve kımıltısız yattı yatağında. Bir kere, iyi yürekli kadının her sözünü yerine getirmeğe can atıyordu. İkincisi de, aslı aranırsa, biraz önceki konuşması onu tam anlamıyla yorgun bırakmıştı! Çok geçmeden tatlı, hafif bir uykuya daldı ve bu uykudan bir mum ışığıyla uyandı. Şamdan yatağın tâ yanıbaşına yaklaşınca ışığı bir adamı aydınlattı. Bu adam elinde, yüksek sesle tıkırdayan, büyük bir altın saat tutuyordu. Oliver'in nabzını saydı ve çok daha iyi olduğunu söyledi.

«Çok daha iyisin artık, değil mi, çocuğum?» diye sordu.

«Evet, efendim; sağğolun!» dedi Oliver.

«Evet, biliyorum zaten. Karnın da aç, değil mi?»

Oliver, «Hayır, efendim!» diye yanıtladı.

Bay, «Ehhe!...» diye öksürdü. «Biliyorum zaten aç olmadığını.» Sonra bay gayet bilgiç bir tavırla yaşlı Kadına dönerek, «Çocuğun karnı aç değil, bayan Badwin!» dedi.

Hanım, doktorun çok bilgin bir adam olduğunu söylercesine, başını saygıyla, hafifçe eğdi. Doktorun da onunla aynı düşüncede olduğu anlaşılıyordu.

«Uykun var, değil mi, oğlum?» diye sordu.

Oliver, «Hayır, efendim!» diye cevap verdi.

Doktor oldukça sevinmiş gibi, bilgiç bir bakışla, «Elbet yok uykun!» dedi. «Susamış da değilsin. Öyle değil mi?»

«Biraz susadım galiba, efendim.»

Doktor, «Aynen umduğum gibi,» dedi. «Susaması oldukça doğaldır son derece doğal. Hanımefendi ona biraz çayla yağsız, kuru kızarmış ekmek verebilirsiniz. Kendisini çok sıcak tutmayın, her ne kadar zahmetse; ama üşütmemeğe de dikkat buyurun... olmaz mı?»

Yaşlı kadın bir diz kırışıyla yanıtladı. Doktor onun hastaya verdiği serin şerbeti tattıktan sonra onayladığını bildirdi ve hiç oyalanmadan dışarı çıktı. Merdivenden aşağı inerken pabuçları kendisini önemseten gıcırtılar çıkarıyordu.

Az sonra Oliver yine bir uyku kestirdi. Uyandığında saat onikiye geliyordu. Yaşlı kadın çok geçmeden iyi geceler diledi ve onu yeni gelen şişman bir yaşlı kadına emanet ederek gitti. Şişman kadın, elindeki çıkının içinde küçük bir dua kitabıyla kocaman bir gecelik başlığı getirmişti. Bu sonuncusunu başına, birincisini de masanın üzerine koyduktan sonra Oliver'e, geceleyin onun başında beklemeğe gelmiş olduğunu söyledi; koltuğunu ateşin başına çekti ve durup durup uyuklamağa başladı. Uykuları, zaman zaman yere yuvarlanmasıyla ve çeşitli horultu ve hırıltılarla bölünüyordu. Ama bunlar kadının üzerinde pek bir değişiklik yapmıyordu. O sadece burnunu bir sıkı uğuşturduktan sonra tekrar uykuya dalıyordu.

Bu doğrultuda, gece yavaş yavaş ilerledi. Oliver bir süre uyanık yatarak hasır abajurdan tavana vuran küçük ışık beneklerini saydı ve duvar kâğıdının karmaşık desenlerini dalgın gözleriyle ayırıp çıkarmağa çalıştı. Odanın karanlığı ve sessizliği iyice ağırdı, çünkü çocuğa, burada günler ve gecelerdir ölümün nöbet tutmakta olduğunu anımsatıyordu. Oliver ölümün belki şimdiden sonra bu odayı, korkunç varlığının karanlığı ve ürkütücülüğüyle dolduracağını düşünerek yüzünü yastığa gömdü ve

yüreğinin bütün ateşiyle Tanrıya dua etti.

Zamanla derin, durgun bir uykuya daldı. Bu uyku, ancak çekilen acıların dinmesiyle mümkündür. O durgun, derin uyku ki bundan uyanmak insana acı verir. Bu uyku ölüm bile olsa kim uyanıp da gene yaşamanın bütün çile ve yüklerine; bu günün dertleriyle yarının kaygılarına ve hele dünün üzücü anılarına yeniden dalmak ister?

Oliver gözlerini açtığı zaman gün doğalı saatler oluyordu. Çocuk sevinçli ve mutluydu. Hastalığın bunalımı atlatılmıştı. Oliver gene bu dünyaya dönmüştü artık.

Üç gün içinde, sırtını yastıklara dayıyarak rahat bir koltukta oturacak duruma geldi. Hâlâ yürüyemiyecek kadar zayıf olduğu için kâhya kadın bayan Bedwin onu aşağı kattaki kendi küçük odasına kucakta taşıttı. Onu ocak başına yerleştirdikten sonra kendi de oturdu ve çocuğu bu kadar iyi gördüğü için yüreği sevinçle dolup taşarak, hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. Biraz sonra:

«Sen benim kusuruma bakma, yavrum!» dedi. «İçimi boşaltıp rahatlıyorum ben. İşte, tamam artık. Birşeyciğim kalmadı.»

Oliver, «Siz bana çok, çok iyilik ediyorsunuz, efendim!» dedi.

«Aa, hiç bir şey değil, yavrum. Sen onu düşünme de çorbanı içmeğe bak. Doktor bey diyor ki, bay Brownlow belki de bu sabah seni görmeğe gelecekmiş. İyi görsün bizi. Ne kadar iyi görürse, o kadar sevinir çünkü.»

Böyle diyerek yaşlı hanım saplı bir tasta çorba ısıtmağa başladı. Oliver bu kopkoyu çorbanın yönerge gereğince sulandırıldığı zaman yoksullar evinde üç yüz elli kişiye yetebileceğini düşündü.

Bayan Bedwin onun gözlerini, tam koltuğunun karşısındaki duvarda asılı duran bir portreye dikkatle dikmiş olduğunu farkedince:

«Resim sever misin, yavrum?» diye sordu.

Oliver gözlerini portreden ayırmaksızın, «Bilmiyorum, efendim!» diye yanıtladı. «O kadar az resim gördüm ki, bilemiyeceğim! Şu kadının ne güzel, ne tatlı bir yüzü var!»

Kadın, «Ah, ressamlar kadınları hep olduklarından daha güzel çizerler, yoksa müşteri bulamazlar, çocuğum!» dedi. «Resim çeken makineyi her kim bulduysa, tutmayacağını bilmesi gerekirdi: makine gereğinden çok doğruyu söylüyor çünkü; gereğinden çok!» Ve böyle diyerek yaşlı kadın kendi nüktesine bol bol güldü.

Oliver, «Bu... bu birinin gerçek resmi mi, efendim?» diye sordu.

Yaşlı kadın biran gözlerini çorbadan ayırıp resme bakarak, «Evet,» diye yanıtladı. «Bir portre bu.»

«Kimin acaba?...»

«Vallahi, bilmiyorum, çocuğum. Senin, benim bildiğimiz birinin resmi olmasa gerek. Galiba bu resim senin hoşuna gitti, yavrum.»

Oliver, «Yüzü öyle güzel ki!» dedi.

Kadın çocuğun resme, kendinden geçmişcesine bakmakta olduğunu görerek, «Sakın korkmayasın!..» diye şaşkınlıkla sordu.

Oliver hemen, «Yok, hayır, hayır!» diye cevap verdi. «Ama gözleri öyle üzgün bakıyor ki! Hem de sanki bana dikilmiş.» Sonra çocuk yavaş sesle, «Baktıkça yüreğim çarpıyor!» diye ekledi. «Sanki bu resim canlıymış da benimle konuşmak istiyormuş ama konuşamıyormuş gibi!...»

Kadın irkilerek, «Tanrım, sen bizi koru!» diye bağırdı. «Konuşma böyle, a çocuk! Hastalık sinirlerini zayıf bırakmış senin. Gel, koltuğunu öte yana çevireyim O zaman resmi göremezsin.» Hanımcağız dediği gibi ya-

parak, «Tamam!» dedi. «Gözün o resme takılmaz hiç olmazsa...»

Gerçi resimdeki yüz Oliver'in hâlâ gözlerinin önündeydi ama çocuk iyi yürekli hanımcağızı üzmek istemediği için yavaşça gülümsedi. Bayan Bedwin de onun daha rahat olduğu kanısıyla çorbaya tuz attı ve ekmek doğradı. Bu hanımcağızın önemli ve ciddî işe yaraşır, eteği belinde bir havası vardı. Oliver çorbayı şaşılacak bir çabuklukla bitirdi. Son kaşığı anca yutmuştu ki kapıya usulca vuruldu. Bayan Bedwin:

«Girin,» deyince bay Brownlow içeri girdi.

Gerçi yaşlı bay odaya oldukça sevinçli adımlarla girdi, ama Oliver'i yakından incelemek için gözlüğünü alnına kaldırıp ellerini arkasında kavuşturur kavuşturmaz, yüzünün çizgilerinde bir takım tuhaf değişiklikler olmağa başladı. Hastalıktan sonra erimiş, gölge gibi kalmış olan Oliver, koruyucusuna saygı göstermek için kalkmağa çalıştı ama başaramadı ve bu çaba onun gene koltuğa çökmesiyle sonuçlandı. Aslı aranır ve doğrusunu söylemek gerekirse, bay Brownlow'un, altı tane sıradan, insancıl baya yetecek kadar büyük olan yüreği, gözlerine bir miktar yaş fışkırtmıştı. Bunun hangi emme - basma düzeniyle yapıldığını anlatabilecek kadar bilgin değiliz.

Bay Brownlow öksürüp boğazını temizleyerek, «Zavallı çocuk! Zavallı çocuk!» dedi. «Bayan Bedwin, sesim biraz kısık bu sabah. Korkarım soğuk almış olacağım.»

Bayan Bedwin, «İnşallah değildir, efendim!» dedi. «Bütün giyecekleriniz iyice havalandırılmıştı.»

«Bilmiyorum, Bedwin, bilemiyorum. Dün öğle yemeğinde kucağıma serdiğim peçete biraz yaştı gibi geliyor bana. Ama zararı yok... Oğlum, nasılsın bakalım?»

Oliver, «Çok mutluyum, efendim!» diye yanıtladı. «Bana gösterdiğiniz iyilikten ötürü size de çok borçluyum, efendim.»

Bay Brownlow duygularını belli etmiyerek, «İyi çocuk!» dedi. «Oğlana yemek verdin ya, Bedwin?»

Bayan Bedwin, «Daha şimdi bir kâse güzel, kopkoyu çorba içti, beyefendi!» diye cevap verdi.

Adam hafifçe ürpererek, «Öf!» dedi. «İki bardak kırmızı şarap daha iyi gelirdi oğlana. Öyle değil mi, ha, Tom White?»

Hastamız büyük bir şaşkınlıkla, «Adım Oliver Twist, efendim!» dedi.

Bay Brownhow, «Oliver mi? Oliver ne?» diye söylendi. «Oliver White mı dedin?»

«Hayır, efendim; Twist. Oliver Twist.»

Beyefendi, «Acayip bir ad!» dedi. «Öyleyse yargıca neden adının Tom White olduğunu söyledin?»

Oliver şaşkınlık içinde, «Ben öyle birşey demedim, efendim!» diye cevap verdi.

Bu, yalana öyle benzer bir sözdü ki, beyefendi çocuğun yüzüne sertçe baktı. Ama ondan kuşkulanmak mümkün değildi: yüzünün iyice incelmiş olan çizgilerinin her birinde dürüstlük okunuyordu.

Bay Brownlow, «Bir yanlışlık olsa gerek.» dedi.

Gerçi Oliver'in yüzüne yakından bakması için neden kalmamıştı. Ama onun yüzüyle başka bir tanıdık yüz arasındaki benzerlik gene o kadar güçle gözüne çarptı ki adam bakışlarını ayıramadı. Oliver, gözlerini bir yalvarışla onun yüzüne doğru kaldırarak:

«İnşallah bana kızmadınız ya, efendim?» dedi.

Yaşlı bay, «Yok, yok!» diye cevap verdi. Sonra: «Güzel Tanrım, bu da nesi? Bedwin! Bak... şuraya bak, kuzum!...»

Bir eliyle duvardaki portreyi, sonra da çocuğun yüzünü gösterdi. Yüz, resmin yaşıyan bir kopyasıydı. Gözler, baş, ağız, her çizgi birbirinin aynıydı. Hele yüzlerdeki anlam, şu anda, o kadar birbirinin eşiydi ki, en ufak çizgiler bile, akıllara durgunluk veren bir titizlikle kopya çekilmiş sanırdınız.

Oliver beyefendinin neden böyle ansızın bağırdığını anlıyamadı. Çünkü henüz bu anlık bağırışın verdiği heyecana dayanacak kadar güçlü olmadığı için, bayılıvermişti.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tekrar o neşeli yaşlıyla genç çömezlerine dönüyor Zeki okuyucu onlar yoluyla yeni bir dost ediniyor ve onlara ilişkin, bu hikâyeyle ilgili bir çok tatlı şeyler anlatılıyor

Ele Geçmez'le becerikli dostu bay Bates, bundan önceki bir bölümde büyük bir dil yatkınlığıyla anlatıldığı üzere: kendilerinin bay Borwnlow'a ait bir eşyayı yasal olmayan yoldan taşımalarının bir sonucu olarak, küçük Oliver'in ardından yükselen, «Hırsız!...» yaygarasına katıldıkları zaman (sırasında da belirttiğimiz gibi), oldukça gelişmiş ve övülecek bir bencillik duygusuyla hareket etmekteydiler. Madem ki vatandaşın özgürlüğü ve kişinin bağımsızlığı bütün gerçek İngilizlerin en çok üzerinde durup övündükleri değerlerin başında gelir, öyleyse bu hareketin onları, bütün vatan severlerin gözünde yükseltmesi gerektiğini okuyucunun dikkatine sunmama herhalde hiç gerek yok. Onların kendi canları için besledikleri bu şiddetli kaygu, aynı zamanda, bazı derin ve sağlam yargılı düşünürlerin ortaya serdikleri Doğa Yasasını da kanıtlamağa yarar. Adı geçen düşünürler, akıllarıyla bin yaşasınlar, kutsal Doğa Anamızın davranışlarını, varsayım ve yasa halinde yalınlaştırmayı başarmışlardır. Doğa Ananın yüksek bilgi ve anlayışını, kibar ve in-

ce bir şekilde pohpohlamak için de, bu varsayım ve yasalarda, bütün, «duygu», «cömertlik» ve «acıma» gibi şeyleri tamamen hasır-altı etmişlerdir. Öyle ya, böyle şeylerle uğraşmak, kendi cinsiyetinin kapris ve zaaflarının üstüne yükseldiği evrence kabul edilmiş olan bir bayana, herhalde yakışmaz!

Ele Geçmez'le Charley'in şu çok nazik durumda izledikleri hareket biçiminin, tam düşünürlere yaraşır biçimde olduğuna başkaca kanıt göstermek isteseydim, bu kanıtı onların (anlatmış olduğum) sonraki hareketlerinde derhal bulurdum: yani, halkın dikkati Oliver'e çevrilir çevrilmez küçük beylerimizin kovalamacayı bırakıp hemen, en kestirme yoldan evlerine dönmeleri!

Gerçi ünlü ve bilgin düşünürlerin, istedikleri sonuçlara kısa yoldan vardıklarını ileri sürmek istemem. Onların yöntemi, tersine, çeşitli dolambaçlar ve söylem yalpalamalarıyla yolu uzatmaktır. Ama şunu demek isterim ve açıkça derim ki: bir çok yüce düşünürler varsayımlarını hayata uygularken, ucu kendilerine dokunabilecek olan bütün olasılıklara karşı, tedbirli davranmakta büyük sağduyu ve ön-görü gösterirler. Meselâ düşünürlere göre, çok yararlı bir iş yapıyorsanız, yanısıra ufak bir zarar yapmanıza izin vardır. Gene düşünürlere göre, sonuca ulaşabilmek için herhangi bir çareye başvurabilirsiniz. Ama yapılan yararlı işle zararlı işin çapını, hattâ ve hattâ yararla zararı ayırt etmek, tamamen, bu işle ilgili düşünüre kalmıştır. Onun kendi kişisel sorunlarına doğru yönelttiği açık, tarafsız ve geniş görüş, bütün bu sorunlara ilişkin gerekli kararları verecektir.

İki genç büyük bir hızla, bir sürü dolambaçlı, daracık, birbirine girmiş yollardan ve avlulardan geçtikten sonra, sonunda, alçak ve karanlık bir kemerin altında durup dinlenmeğe cesaret edebildiler. Burada kısa bir süre sessizce durdular ve soluklarının yavaşlayıp konuşabi-

lecek duruma gelmesini beklediler.

Sonra Bay Bates sevinçli bir kahkaha attı ve kendini tutamayıp makaraları koyuvererek bir kapı eşiğine yattı. Sevinçten kendinden geçmiş bir halde yerlerde yuvarlanmağa başladı.

Ele Geçmez, «Ne oldu?» diye sordu.

Charley Bates, «Hah! Hah! Hah!...» diye gürlüyordu.

Ele Geçmez sakınarak etrafına bakındı ve «Kes şamatayı,» dedi. «Enselenmek mi istiyorsun, enayi?»

Charley, «Elimde değil!» diye yanıtladı. «Tutamıyorum kendimi! Onun öyle rüzgâr gibi tabanları yağladığı ggözümün önüne geliyor da! Düşe kalka! Direklere tosluya, tosluya! Sonra kendi de demirdenmiş gibi hiç gözünü kırpmadan, gene başlıyordu koşmağa. Ben de, mendil cebimde, bağırıp duruyordum onun ardından! Ay. anacığım!...»

Bay Bates'in düş gücü bu sahneyi oldukça renkli olarak canlandırmaktaydı. Küçük bey gene yerde yuvarlanarak, eskisinden daha hızlı gülmeğe başladı.

Ele Geçmez, arkadaşının bir kere daha soluksuz kaldığı bir aradan yararlanarak, «Fagin ne diyecek?» diye sordu.

Charley Bates, «Ne?» diye tekrarladı.

«Evet, ne?...» dedi Ele Geçmez.

Charley, «Canım, ne der ki?» diye sordu ama sevinci ansızın bir biçimde sönüverdi biraz. Çünkü Ele Geçmez'in durumu onu etkilemişti. «Ne der ki yani?»

Bay Dawkins bir iki dakika ıslık çaldı, sonra şapkasını çıkararak kulağının ardını kaşıdı ve üç kez baş salladı.

«Ne demek istiyorsun?» dedi Charley.

Ele Geçmez o bilgili, okumuş yüzünde hafif bir alay ifadesiyle, «Dam üstünde saksağan, vur beline kazmay-

lan!» diye söylendi. «Söz kıtlığında asmalar budayım!»

Bu sözler öğretici olabilirdi ama doyurucu değildi. Bu yüzden bay Bates yine:

«Ne demek istiyorsun?» diye sordu.

Ele Geçmez yanıtlamadı. Sadece şapkasını yeniden giydi, uzun kuyruklu ceketinin eteklerini koluna astı, dilini ağzına soktu, burnunun üzerine beş - altı kez lâubali ama anlamlı biçimde vurdu ve gerisin geri dönerek avlunun karşı tarafına doğru süzüldü. Bay Bates, düşünceli bir yüzle onun peşinden gitti...

Bu konuşmadan bir kaç dakika sonra gıcırtılı merdivende duyulan ayak patırtıları, ateşin başında oturmakta olan neşeli ihtiyarın dikkatini çekti. Kendisinin sol elinde ufak bir somun ekmek ve bir domuz sucuğu, sağ elinde bir cep bıçağı ve ocak başındaki kancada da teneke bir tas vardı. Başını kapıya doğru çevirip kulaklarını dikerek dışarısını dinlerken gür, kızıl kaşlarının altında gözleri keskin bakıyordu ve o beyaz yüzünde haince bir gülüş vardı. Ama birden yüzü değişerek:

«Aa, nasıl olur?» diye söylendi. «Sadece iki tane... Üçüncüsü nerde ki?... Başlarına bir iş gelmiş olmasın! Dur!...»

Ayak sesleri daha yaklaştı, sahanlığa ulaştı. Kapı ağır ağır açıldı. Ele Geçmez'le Charley Bates içeri girerek kapıyı arkalarından örttüler.

Fagin ateş püskürerek, yüzünde korkutucu bir ifadeyle yerinden fırladı ve, «Oliver nerde, it oğlu itler?» diye sordu. «Nerde çocuk?»

Genç yankesiciler karşılarındaki ustaya, öfkesinden ürkmüş gibi bakıyorlardı. Sonra da kaygıyla birbirlerine baktılar. Ama yanıtlamadılar.

Fagin, Ele Geçmez'i sımsıkı yakasından kavrıyarak ve müthiş sövgülerle tehditler savurarak, «Ne oldu ço-

cuk?» diye bağırdı. «Konuş, Tanrının belâsı, yoksa boğarım seni!...»

Fagin'in dediğini yapacağa benzer bir görünüşü vardı. Öyle ki, her zaman kendi güvenliğini sağlamayı akıl harcı sayan Charley Bates, boğulma sırasının kendine de geleceğini düşünerek diz üstü çöktü, yüksek sesle, hiç alçalmıyan ve arkası kesilmiyen bir yaygaraya başladı. Çıkardığı ses azgın bir boğayla borazan arası birşeydi.

Fagin, «Konuşacak mısın sen?» diye bağırıyor ve Ele Geçmez'i öylesine sarsıyordu ki oğlanın o kocaman ceketin içinde kalışı bile mucize sayılırdı.

Nihayet Ele Geçmez somurtarak, «N'apalım yani, aynasızlar enseledi!» diye cevap verdi. «Bana bak, bırak yakamı be!...»

Ve bir silkelenişte o koca ceketten sıyrılıp, ceketi de Fagin'in elinde bırakarak uzun saplı kızartma çatalını kaptığı gibi şen ihtiyarın yeleğine doğru bir hamle yaptı. Eğer tutturabilseydi o yelekten dışarı boşalacak olan şen ruhun yeri bir daha kolay kolay doldurulamazdı!..

Bu anlık durumda Fagin, o yaşlı, bitik görünüşünden hiç umulmayacak bir çeviklikle geri sıçradı ve kancadan asılan tası kavrıyarak saldırganın kafasına atmağa hazırlandı. Ama bu sırada Charley Bates'in çıkardığı son derece acıklı bir ses dikkatini çektiği için Fagin tasın yönünü birden değiştirerek, uluyan çocuğun kafasına fırlatıverdi.

Kalın bir sesin, «Hey, ne haltlar oluyor burada be?» diye homurdandığı duyuldu. «Suratıma kim fırlattı bu tası? İyi ki tas değil de içindeki bira isabet etti bana!... Yoksa fırlatanın hesabını görürdüm. Ama sudan gayri içkiyi böyle boşa atmak kimin harcıdır zaten? Ancak böyle zengin, aşağılık soyguncuların harcıdır! Neler oluyor, Fagin? Hay Allah! Boynumdaki mendilin içi de bira doldu. Hey, sinsi hayvan, sen de içeri girsene be!... Ne

sürünüp durursun dışarlarda; sahibinden utanır gibi?... Gir içeri!»

Bu homurtuları çıkaran adam otuz beş yaşlarında, tıknaz yapılı biriydi. Siyah kadife ceket, iyice kirli kahverengi dizlik pantolon, baldıra kadar çıkan bağcıklı poturlar ve kurşunî iplik çoraplar giymişti. Bunların içinden görünen bacaklar öyle kalın, baldırları öyle şişkindi ki bu tip bacaklar, bileklerinden demir ve zincirle bağlı olmadıkça neredeyse çıplak kaçar. Adamın başında kahverengi şapka, boynunda rengârenk, pis bir mendil vardı... Kendisi bunun uzun ve sökük uçlarıyla yüzündeki biraları siliyordu. Biralar silinince, üç gündür sakal tıraşı olmamış ablak, etli bir yüz ve etrafa yiyecek gibi bakan bir çift göz ortaya çıktı. Gözlerden birinin etrafında, yakın bir geçmişte yumruk yediğinin belirtisi olan çok renkli bir şişkinlik görülüyordu.

Bu sevimli haydut, «Gel dedik, duydun mu?» diye bağırdı ve yüzünde en azından yirmi tane yara ve yırtık bulunan, karmakarışık, uzun tüylü, beyaz bir köpek, kuyruğunu kısıp başını eğmiş olarak içeri girdi.

Adam, «Daha önceden niçin girmedin?» diye köpeğine gürledi. «Burnun büyüdü de benimle insan içine çıkmaktan utanıyorsun galiba, öyle mi? Yat aşağı!»

Buyrukla beraber savrulan bir tekme hayvanı odanın karşı köşesine gönderdi. Ne var ki, o buna alışığa benzerdi. Ses çıkarmadan bir köşeye kıvrılıp yattı ve hain bakışlı gözlerini dakikada belki yirmi kez kırpıştırarak odayı gözden geçirmeğe başladı.

Sahibi ağır ağır ilerleyip oturarak, Fagin'e, «Nedir bu yaptığın?» diye sordu. «Oğlanları tartaklıyorsun değil mi, seni aç gözlü, doymak bilmez alçak herif?.. Şaşıyorum bu çocukların seni öldürmeyişlerine. Ben olsam yapacağım buydu. Senin çıraklarından biri olsam çoktan öldürürdüm seni; sonra da... Ama yok, ölünü satamaz-

dum. Para veren olmaz ki! Senin ölün ancak çirkinlik örneği diye bir şişeye koyup saklamağa yarar. Ama bu boyda şişe de yapmıyorlar herhalde!»

Fagin tiril tiril titreyerek, «Sus, sus, bay Sikes!» diye yalvardı. «Bağırma öyle.»

Haydut, «Yağcılığa kalkıp bay may deme bana!.» diye gürledi. «Sözü bay'a döktün mü niyetin bozuktur senin. Adımı biliyorsun ya, söyle! Adından utanıcılardan değilim ben!»

Fagin yaltaklanarak, «Sakin ol, sakin ol, Bill Sikes!» dedi. «Ters yanından kalkmışa benziyorsun, Bill.»

Sikes, «Olabilir!» dedi. «Senin de tersliğin üzerinde gibiydi demin. Yok, etrafa bira tasları fırlatmak senin huyunsa bilmem. Karakolda bülbül gibi ötüp de...»

Fagin adamın kolunu kavrayıp çocuklardan yana işaret ederek, «Delirdin mi sen?» diye söylendi.

Bay Sikes yanıt olarak, boynunun sol tarafına bir düğüm çalar gibi yaptı ve başını hızla sağ omuzunun üstüne doğru düşürdü. Bu dilsiz oyununun anlamını Fagin oldukça iyi anlamışa benziyordu. Sonra Bill Sikes, konuşmasını daima yer yer süsleyen, ama burada yinelersek hiç kimsenin anlıyamıyacağı sövgülerle, bir bardak içki istedi. Şapkasını masanın üzerine bırakarak:

«Sakın içine zehir katayım deme ha!» dedi.

Bunu şaka diye söylemişti. Ama Fagin'in dolaba doğru dönünce nasıl yılan gibi bir bakışla alt dudağını dişlediğini görse bu uyarının hayli gerekli olduğuna inanabilirdi. Şen yaşlının şişedeki içkiyi daha etkili bir hale getirmeyi tasarlamasa bile az buçuk gönlünden geçirdiğini anlardı o zaman!

Bay Sikes, iki üç bardak içki devirdikten sonra odadaki küçük beylerin farkına varmağa tenezzül etti. Bu sayede söyleşi başladı ve Oliver'in ele geçişi (Ele Geçmez'in bu şartlar altında gerekli gördüğü ballandırma-

lar ve değişikliklerle birlikte) ayrıntılı olarak anlatıldı.

Fagin, «Korkarım ağzından birşey kaçırıp başımızı belâya sokacak!» dedi.

Sikes kötü bir sırıtışla, «Olur mu, olur!» dedi. «Defterin dürüldü demektir, Fagin.»

Fagin bu sözü duymamışcasına, «Korktuğum ne biliyor musun?» diye sözüne devam etti. «Benim defterim bir kere dürüldü mü, başka birçoklarının defteri de dürüldü demektir. Senin başın benimkinden beter yanabilir diye korkarım, iki gözüm kardeşim!»

Öbürü bir irkildi ve hışım gibi Fagin'den yana döndü. Ama o, omuzlarını tâ kulaklarına kadar kaldırıp kısmış, bomboş gözlerle karşı duvara bakmaktaydı.

Uzun bir sessizlik oldu. Bu seçkin topluluğun her bir üyesi kendi düşüncesine dalmıştı; hatta köpek bile! Ağzını şöyle haince şapırdatmasından anlaşıldığına göre, köpek sokağa çıkınca karşılaşacağı ilk bayın ya da bayanın bacağına saldırmayı kuruyordu galiba.

Bay Sikes geldiğindenberi kullanmakta olduğundan çok daha alçak bir sesle, «Birisi gidip karakolda neler geçtiğini öğrenmeli!» dedi.

Fagin ona hak vererek başını eğdi.

«Çocuk konuşmadan deliğe atıldıysa, çıkana kadar tehlike yok demektir. O zaman gereğine bakılması gerekir. O zaman, ne yapar yapar onu ele geçirirsin.»

Fagin yine, evet, gibilerden başını eğdi. Bu hareket biçiminin çok yerinde olduğu gün gibi ortadaydı. Ama ne yazık ki uygulanması için çok büyük bir engel vardı. Yani Ele Geçmez, Charley Bates, bay Fagin ve Bill Sikes, topu birden, herhangi bir nedenle herhangi bir polis karakolunun yakınından geçmek konusunda köklü ve şiddetli alerjileri olan kişilerdi.

Böyle daha ne kadar zaman oturup hiç de hoş olmayan bir kararsızlık içinde birbirlerinin yüzüne bakmayı

sürdürürlerdi? Kestirilmesi güç! Neyse ki bu konuda tahmin yürütmemize de hacet yok. Çünkü, Oliver'in bir kez görmüş olduğu iki genç bayanın tam o sırada, ansızın içeri girmeleriyle, odadakilerin dilleri yeni baştan çözüldü.

Fagin, «İşte tam aradığımız insan!» dedi. «Bet gider. Gidersin, değil mi, güzelim?»

Genç bayan, «Nereye?» diye sordu.

Kendisine karşı hakça davranacaksak Bet'in, «Gitmem!» diye kestirip atmadığını belirtmemiz gerek. Kendisi sadece, «Eğer gidersem kurtlu peynir olayım!» diye bir dilekte bulundu ki, bu da küçük hanımın yaradılıştan kibar ve ince mizaçlı olduğunu, bir dosta doğrudan doğruya, «Hayır!» diyerek acı vermeğe dayanamadığını gösterir.

Fagin, gülümseyişi sönerek, diğer küçük hanıma döndü. Cicili - bicili, hatta denilebilir ki çarpıcı bir biçimde giyinmiş olan bu bayanın üzerinde kırmızı esvap, ayağında yeşil çizmeler vardı ve saçlarına da, kıvırmak için, sarı kâğıt parçaları sarmıştı.

Fagin, kandırıcı bir dille, «Nancy, kızım, ya sen ne diyorsun?» diye sordu.

Nancy, «Sökmez diyorum: boşuna soluk tüketme, Fagin,» diye yanıtladı.

Bay Sikes başını kaldırıp ters ters bakarak, «Ne demek istiyorsun yani?» diye sordu.

Genç bayan kılını kıpırdatmadan, «Ne diyorsam onu, Bill!» diye yanıtladı.

Bay Sikes, «Oysa sen tam bu işe göre biçilmiş kaftansın, Nancy,» dedi. «Burada seni hiç tanıyan yok.»

Nancy hep o aynı serinkanlılıkla, «Tanımalarını da istemem zaten!» diye cevap verdi. «Benim bu işte sayım - suyum yok, Bill!»

Sikes, «Fagin, Nancy gidecek!» dedi.

Nancy, «Hayır, Fagin, Nancy gitmeyecek!» diye bağırdı.

Sikes, «Evet, Fagin, Nancy gidecek!» dedi.

Ve bay Sikes'in dediği çıktı. Kâh göz dağı, kâh vaat, kâh rüşvet vererek, adı geçen dilber yaratık sonunda yola geldi ve bu işi üzerine alınağa razı oldu.. Gerçekten de, şirin arkadaşı Bet'in elini ayağını bağlıyan kaygılar onun için söz konusu değildi. Zira Field Lane sokağı dolaylarına, uzak, fakat seçkin Ratcliff banliyösünden yeni taşınmış olduğundan, sayısız dostları tarafından tanınmak olasılığı onu henüz Bet kadar korkutmuyordu.

Böylece beline temiz bir önlük bağlanıp sarı kıvırma kâğıtları da hasır bir şapkanın altına gizlenince (bu giysiler Fagin'in dipsiz anbar gibi olan giyim kolleksiyonundan sağlanmıştı), bayan Nancy görevine gitmek üzere hazır oldu.

Fagin, «Bir dakika, güzelim!» diyerek küçük bir de hasır sepet çıkardı. «Bunu da eline al. Daha namuslu görünürsün, kızım.»

Sikes, «Öbür eline de bir kapı anahtarı ver, Fagin!» dedi. «Daha gerçek ve inandırıcı görünür.»

Fagin, «Gerçekten de öyle, dostum, sahi öyle!» diyerek bayanın sağ elinin işaret parmağına kocaman bir sokak kapısı anahtarı geçirdi. «İşte!» diye ellerini uğuşturdu. «Gerçekten de pek güzel oldu, iki gözüm.»

Bayan Nancy bu sefer, «Ah kardeşciğim! Vah benim küçük, tatlı kardeşciğim!» diye ağlamağa ve sepetle anahtarı tutan ellerini üzüntüyle uğuşturmağa başladı. «Ne oldu yavrucuğa? Nerelere götürdüler onu? Ah, baylar, bana acıyın da minik kardeşciğimin başına neler geldiğini söyleyin. Yalvarırım size, baylar, ne olur, söyleyin!»

Son derece acıklı, yürekler paralayıcı bir sesle bunları söyleyerek seyircileri beğeniden dört köşe eden Ba-

yan Nancy bir an duraladı, dostlarına göz kırptı, hepsini gülümsiyerek başıyla selâmladı ve gözden yitti.

Fagin dönüp çömezlerine bakarak, «Ah, çok akıllı kız, bu Nancy, dostlarım!» diye ciddî ciddî başını salladı. Sanki onlara, üstü kapalı gözlerinin önündeki bu parlak örnekten yararlanmalarını öğütlemek istiyordu.

Bay Sikes bardağını yeniden doldurdu ve o koca yumruğunu masaya indirerek, «Kadınlığın şeref madalyası!» diye bağırdı. «Nancy'nin sağlığına içiyorum. Keşke bütün kadınlar onun gibi olabilseydi!»

Fagin'in evinde buna benzer övgülerle göklere çıkarıladursun, hünerli Bayan Nancy, elinden geldiği kadar hızla karakola gitti. Arka kapıdan girerek elindeki anahtarla, hücrelerden birinin kapısına usulca vurdu, sonra kulak kabarttı. İçerde ses - seda yoktu... Nancy öksürdü, sonra gene kulak kabarttı. Hâlâ yanıt çıkmayınca Nancy tatlı bir sesle:

«Nolly?» dedi. «Nolly'ciğim!»

İçerde sadece yalınayak, sefil bir suçlu vardı. Kendisi flüt çaldığı için tutuklanmış ve topluma karşı işlediği bu suç açıkça kanıtlandığından, bay Fang tarafından bir aya mahkûm edilmişti. Bay Fang bu cezayı verirken, «Madem ki soluğun bu kadar güçlü, ağır iş yaparken harca; daha sağlam olursun!» diye çok yerinde bir nükte de savurmuştu. Flütçü Nancy'ye yanıt vermedi. Çünkü bütün düşüncesi güvenlik güçlerince el konulan flütündeydi. Onu yitirdiğine yanıyordu.

Böylece Nancy öbür hücreye gidip kapıya vurdu.

Hafif, ölgün bir ses, «Ne?» diye yükseldi.

Nancy bu hazırlık hıçkırığıyla, «Bir oğlan çocuğu var mı orada?» diye sordu.

Ses, «Yok!» diye yanıtladı. «Tanrı saklasın!»

Bu, altmış beş yaşında bir yersiz - yurtsuzdu ki flüt çalmadığı için, daha doğrusu, ekmeğini çalışmakla kazan-

mayıp dilendiği için hüküm giymişti. Onun yanındaki hücrede, izinsiz teneke kap kacak sattığı, yani ekmek parasını, Belediyeden izinsiz çıkarmağa çalıştığı için aynı hapishaneye gönderilecek olan bir adam vardı.

Ama bu suçlulardan hiç biri Oliver adını taşımadığı ve Oliver'e ilişkin birşey bilmediği için Nancy dosdoğru, çizgili yelekli babacan memurun yanına gitti. Sokak kapısı anahtarıyla küçük sepeti de oldukça yerli yerinde kullanarak, yürekler acısı çığlık ve dövünmelerle, minicik kardeşciğinin hesabını sordu.

Yaşlı memur, «Kardeşin bende değil, kızcağızım!» diye yanıtladı.

Bayan Nancy, aklı başından gitmiş gibi bir tavırla, «Nerede öyleyse?» diye çığlığı bastı.

Memur, «O bey aldı götürdü!» diye yanıtladı.

Bayan Nancy, «Hangi bey? Aman Yarabbi! Hangi bey?...» diye haykırdı.

Bu çılgın sorulara karşılık olarak memur üzgün ablaya Oliver'in karakolda hastalandığını; bir tanığın, yankesiciliği tutuklu olmayan bir başka çocuğun yaptığını kanıtlaması üzerine serbest bırakıldığını; bunun üzerine dâvacının onu, baygın bir durumda, kendi evine götürdüğünü anlattı. Dâvacı beyin evine ilişkin memurun bütün bildiği, bunun Pentonville dolaylarında olduğundan ibaretti. Memur, arabacıya verilen buyruk arasında bu adın geçtiğini duymuştu.

Üzgün kız, korku ve kaygıdan yıkılmış bir durumda sendeliyerek bahçe kapısına kadar gitti. Orada titrek adımlarını hızlı bir koşuyla değiş tokuş ederek akıl edebildiği en dolambaçlı yoldan, Fagin'in evine döndü.

Bay Bill Sikes bu görev yolculuğunun ayrıntılarını dinler dinlemez hemen beyaz köpeğini çağırıp kahverengi şapkasını giydi ve odadakilere iyi sabahlar dilemek törenine bile vakit ayırmadan, hızla dışarı çıktı.

Son derece heyecanlanmış olan Fagin, «Onun nerede olduğunu bilmemiz gerek, yavrularım; bulunması şart,» diyordu. «Charley, her tarafı gözetliyerek ondan haber getirmeğe çalışacaksın. Nancy, güzelim, onun bulunması şart bana. Tamamen sana güveniyorum; kızım sana ve Ele Geçmez'e!» Sonra, «Durun! Durun!» diye ekliyerek titreyen ellerle bir çekmece açtı. «İşte size para, kuzularım. Bu gece bu dükkânı kapatıyorum gayri. Beni nerede bulacağınızı bilirsiniz Bir dakika bile oyalanmayın burada. Bir saniye bile durmayın, yavrularım!»

Böyle diyerek gençleri dışarı attı. Sonra kapıyı özenle döne döne kilitleyip demirleyerek, Oliver'e istemiyerek göstermiş olduğu kutuyu yerinden çıkardı ve saatlerle mücevherleri çabuk çabuk esvaplarının içine saklamağa başladı.

Bu işle uğraşırken kapıya vurulunca yerinden sıçradı ve tiz bir sesle, «Kim o?» diye sordu.

Ele Geçmez'in sesi anahtar deliğinden, «Benim!» diye cevap verdi.

Fagin, sinirli, sinirli, «Ne var yine...» diye bağırdı.

Ele Geçmez, «Nancy soruyor!» dedi. «Onu öbür eve mi kaçıracağız?»

Fagin, «Evet, bulunur bulunmaz!» diye yanıtladı. «Siz hele bulun onu; yerini öğrenin, yeter. Sonra ne yapılacağını ben bilirim, siz hiç korkmayın!»

Ele Geçmez söyleneni anladığına ilişkin bir yanıt mırıldanarak merdivenden aşağı, arkadaşlarının yanına koştu.

Fagin işini sürdürürken, «Şimdiye dek ağzından söz kaçırmamış!» diye söylendi. «Bizi yeni dostlarına gammazlamağa fırsat vermeden onu susturabiliriz inşallah.»

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Oliver'in bay Brownlow'un evindeki hayatına dair başkaca ayrıntılı bilgiyi içine alır ve bay Grimwig diye birinin, Oliver bir yere gittiği zaman savurduğu şaşılacak kehaneti anlatır..

Oliver bay Brownlow'un ani bağırışı üzerine düşüp bayılmıştı. Ama kendini çabuk topladı. Bundan sonraki konuşmalarda gerek bay Brownlow, gerek bayan Bedwin, portre konusundan dikkatle kaçındılar. Oliver'in geçmişinden ve geleceğinden de hiç söz etmiyerek, onu heyecana vermeden eğlendirecek konular üzerinde durdular.

Oliver henüz kahvaltıya kalkamıyacak kadar zayıftı ama ertesi gün kâhya kadının odasına indiğinde ilk işi, o güzel hanımın yüzüne tekrar bakabilmek umuduyla, gözlerini hevesle duvardan yana çevirmek oldu. Ne yazık ki umudu boşa gitti, çünkü resim kaldırılmıştı.

Kâhya kadın Oliver'in ne yana baktığını farkederek. «Ya!...» dedi. «Görüyorsun ya, kalktı artık!»

Oliver bir göğüs geçirerek. «Görüyorum, efendim!» dedi. «Neden kaldırdılar?»

«Bay Brownlow, bu resim seni üzdüğü için, belki iyileşmene engel olur diye onu indirtti.»

Oliver, «Hiç de değil, beni üzdüğü filân yoktu, efen-

dim!» dedi. «Hoşuma gidiyordu ona bakmak. Çok seviyordum.»

Yaşlı kadın güler yüzle, «zararı yok çocuğum!» diye yanıtladı. «Sen bir an önce iyileşmene bak; resim gene asılır yerine. Bak. söz veriyorum. Şimdi başka şeylerden konuşalım artık.»

O gün Oliver resim hakkında ancak bu kadar bilgi edinebildi. Hastalığı sırasında bu kadından çok iyilik gördüğü için o da bu konuyu daha çok düşünmemeğe çalıştı ve hanımcağızın kendine anlattığı bir sürü şeyi can kulağıyla dinledi. Bunlar hanımın, taşrada oturan güzel ve iyi huylu kızıyla, kızının yakışıklı ve iyi huylu kocasına: Batı Hint Adalarında. bir tacir yanında yazmanlık yapan oğluna ilişkindi. Bu da öyle iyi huylu bir gençmiş ki ve yılda dört kez evine öyle güzel mektuplar yolluyormuş ki, bunlardan konuşmak bile annesinin gözlerini yaş içinde bırakıyordu.

Kadıncağız çocukların olağanüstülüğünü ve tam yirmialtı yıl önce sizlere ömür olan melek gibi kocasının erdemlerini uzun uzun sayıp döktükten sonra çay vakti gelip çattı. Çaydan sonra bayan Bedwin Oliver'e pişpirik oynamasını öğretmeğe başladı. Çocuk oyunu hemen kaptı. Uzun zaman büyük bir ilgi ve ciddilikle oyun oynadılar. Sonra artık hastanın biraz sıcak suyla şarap içip bir dilim peksimet yiyerek sıcacık yatağına yatmasının zamanı geldi.

Mutlu günlerdi bunlar Oliver'in toparlanma günleri. Her şey öyle dingin. derli toplu. düzenli; herkes öyle iyi ve nazikti ki, ömrü boyunca hep şamata ve kargaşalık arasında yaşadıktan sonra bu, çocuğa cennet gibi geliyordu. Doğru dürüst giyinebilecek kadar iyileşir iyileşmez bay Brownlow ona baştan aşağı yeni bir takım yaptırttı ve yeni bir kasketle bir çift yeni pabuç aldırttı. Oliver eski esvaplarını ne dilerse yapabileceğini öğre-

nince, kendine çok hizmet etmiş olan bir hizmetçi kıza vererek, «Sat, parası senin olsun!» dedi. Kız bunu hemen yaptı. Oturma odasının penceresinden bakan Oliver eskici Yahudinin esvapları dürüp büküp torbasına koyarak uzaklaştığını görünce, partalların hayırlısıyla elden çıktığını, artık onları bir daha sırtına geçirmek tehlikesinin kalmadığını düşünerek iyice sevindi. Gerçekten de paçavraydı bunlar. Oliver şimdiye kadar hiç yeni birşey giymiş değildi.

Resim olayından bir hafta kadar sonra bir akşam üzeri Oliver bayan Bedwin'le sohbet ederken evin efendisinden bir haber geldi. Beyefendi, eğer Oliver iyiyse çalışma odasına gelmesini, onunla biraz konuşmak istediğini bildiriyordu.

Bayan Bedwin, «Tanrım sen bizi koru!» diye telâşlandı. «Çocuğum, dur elini yüzünü yıkıyayım senin; saçlarını da bir güzel ayırayım. Gördün mü sen şimdi olanı? Seni çağırtacağını bilsek yeni yakalık takardık da iki dirhem bir çekirdek yapardık seni.»

Oliver, kadıncağızın bütün dediklerini yaptı. Bayan Bedwin bu arada, Oliver'in yakasının etrafındaki fırfırı fırçalamağa bile vakit olmadığı için dövünüp duruyordu. Ama bu önemli kusura rağmen çocuğun öyle ince öyle güzel bir görünüşü vardı ki, bayan Bedwin onu sevinç içinde tepeden tırnağa süzerek, saatlerce süslense bile bundan daha güzel olamıyacağını söyleyecek kadar ileri gitti.

Bundan cesaret bulan Oliver çalışma odasının kapısını tıklattı. Bay Brownlow, gir, deyince çocuk kendini, penceresi güzel bir bahçeciğe açılan, kitaplarla dopdolu bir küçük arka odada buldu. Pencerenin önüne çekilmiş duran bir masa başında Brownlow oturmuş kitap okuyordu. Oliver'i görünce masa başına gelip oturmasını söyliyerek kitabı elinden bıraktı. Oliver onun dediğini

yaptı. Bir yandan da bütün dünyayı daha akıllı yapmak için yazılmışa benziyen bunca kitabı okuyacak kadar çok insanın nerde bulunacağını merak ediyordu. Zaten bu, Oliver Twist'ten çok daha deneyimli insanların bile her Tanrının günü merakını çeken bir konudur.

Yerden tavana kadar yükselen rafları Oliver'in nasıl merakla süzdüğünü gören bay Brownlow, «Epey kitap var, değil mi, oğlum?» diye sordu.

Oliver, «Bir dolu, efendim!» diye yanıtladı. «Ömrümde bu kadar çok kitap görmemiştim.»

Yaşlı adam iyi yüreklilikle, «Uslu durursan bunları okuyabilirsin!» dedi. «Bu da kitapların ciltlerine bakmaktan daha fazla hoşuna gider senin. Gerçi bütün güzellikleri ciltlerinden ibaret olan kitaplar da vardır ya, o başka!»

Oliver, ciltleri ağır ve bol yaldızlı olan bir dizi kalın kitabı göstererek, «Söz ettikleriniz herhalde bu kocamanlarıdır, efendim!» diye fikir yürüttü.

Beyefendi Oliver'in başını okşayıp gülümseyerek, «Şart değil!» diye cevap verdi. «Zaten bir kitabın ağırlığı boyundan anlaşılmaz... Bana bak, büyüyünce akıllı düşünceli bir adam olup kitap yazmak ister misin?...»

Oliver, «Sanırım kitap okumak bana daha iyi gelir!» diye cevap verdi.

«Yâ... demek yazar olmak istemiyorsun?»

Oliver birazcık düşündü ve sonra, kitap satmanın onca çok daha iyi olduğunu söyledi. Bunun üzerine beyefendi kana kana güldü ve bu yanıtı pek beğendiğini söyledi. Oliver de söylediklerinin neresinin iyi olduğunu bilememekle birlikte buna sevindi.

Beyefendi yüzüne ciddi bir anlam vererek: «Herneyse!» dedi. «Sakın korkma, seni yazar yapacak değilim. Dünyada alın teriyle öğrenilecek daha bir sürü zanaat var, meslek var!»

Oliver, «Tanrı sizden razı olsun, efendim!» dedi. Onun bu ciddiliğini gören bay Brownlow gene güldü ve: «tuhaf bir içgüdüsü» ne ilişkin bir şeyler geveledi ama Oliver, aklı ermediği için bu sözlere fazla kulak asmadı.

Bay Brownlow her zamankinden daha ciddî ve (mümkünse) daha sevecen bir tavırla, «Şimdi oğlum!» diye söze başladı. «Söyleyeceklerimi can kulağıyla dinlemeni istiyorum. Seninle hiç sakınmadan konuşacağım... Çünkü beni bir çok büyük kişiler kadar anlıyabileceğinden eminim.»

Yaşlı beyin böyle ciddilikle söze girişinden telâşlanan Oliver, «Ah, ne olur, sakın beni buradan göndereceğinizi söylemeyin, efendim!» diye bağırdı. «Ne olur, beni atmayın buradan; gene sokaklarda sürünmek zorunda bırakmayın beni. Bırakın burada kalayım da uşak olayım! Beni geldiğim o sefil yere göndermeyin. Zavallı bir çocuğa acıyın, efendim!»

Oliver'in bu ani yürekten yalvarışının karşısında duygulanan bay Brownlow, «Sevgili oğlum,» dedi, «korkma, sen neden olmadıktan sonra ben seni bırakmam!»

Oliver hemen, «Ben hiç bir zaman, asla neden olmam efendim!» diye onun sözünü kesti.

Beyefendi, «İnşallah!» dedi. «Ben de ummuyorum zaten. Şimdiye kadar, yardım etmek istediğim kişiler tarafından aldatıldığım çok oldu. Buna rağmen içimden sana güvenmek geliyor. Sana karşı duyduğum ilgiyi kendim de tam olarak anlıyamıyorum. Ömrümde en çok sevdiğim kişiler çoktan toprak olmuş. Gerçi hayatımın zevki, sevinci de onlarla beraber gömüldü ama ben gene de yüreğimi tabuta çevirmedim. Sevmek yeteneğimi sevdiklerimle birlikte gömmedim. Çektiğim derin acılar duygularımı sadece güçlendirip inceltmeğe yaradı.

Bunu bay Brownlow, karşısındakiyle değil de kendi kendiyle konuşur gibi yavaş sesle söyleyip, sonra da sus-

tuğu için Oliver hiç sesini çıkarmadı. Sonunda yaşlı adam daha sevinçli bir sesle:

«Bütün bunları söyleyişimin nedeni senin gönlünün genç oluşu!» dedi. «Benim çok büyük acılar, üzüntüler geçirdiğimi bilirsen, belki dikkatli davranırsın da beni yeniden yaralamazsın. Yeryüzünde kimsesiz bir yetim olduğunu söylüyorsun. Yapabildiğim bütün soruşturmalardan da aynı sonucu aldım. Şimdi sen bana hayatını kendin anlat: nerden geldin, seni kim büyüttü, o sabahki insanların arasına nasıl karıştın? Doğruyu söylersen ben yaşadıkça kimsesiz kalmazsın.»

Oliver'in hıçkırıkları dakikalarca konuşmasına engel oldu. Tam çiftlikte nasıl büyüdüğünü ve sonra nasıl bay Bumble tarafından yoksullar evine götürüldüğünü anlatmağa başlamak üzereydi ki sokak kapısına iki kez üstüste, oldukça sabırsız bir şekilde vurulduğu duyuldu. Ve koşarak yukarı gelen uşak bay Grimwing'in geldiğini haber verdi.

Bay Brownlow, «Buraya mı çıkıyor?» diye sordu.

Uşak, «Evet, efendim!» diye cevap verdi. «Taze çöreğimiz olup olmadığını sordu. Ben, var, deyince o da çaya kalacağını söyledi.»

Bay Brownlow gülümsedi ve Oliver'e dönerek bay Grimwing'in eski bir dost olduğunu, sert tavırlarının pek kusuruna bakılmaması gerektiğini, çünkü aslında çok değerli bir insan olduğunu söyledi.

Oliver, «Ben aşağı ineyim mi, efendim?» diye sordu.

Bay Brownlow, «Yok, bence burada kalman daha iyi olur!» dedi.

Tam bu sırada içeriye, bastonuna dayanarak, bir ayağı biraz aksıyan, tıknaz bir yaşlı adam girdi. Sırtında mavi ceket çizgili yelek; ayağında bej renkli Çin kumaşından yapılma dizlik pantolon ve getr, başında da kenarları yeşil zıhlı, geniş, beyaz bir şapka vardı. Yele-

ğinin yakasından ince plili fırfırlar taşıyordu. Yeleğine de, ucundan sadece bir anahtar sallanan çok uzun, çelik bir anahtar zinciri asılmıştı. Yüzüne verdiği çeşit - çeşit biçimleri anlatmağa imkân yoktu. Konuşurken başını bir yana eğip karşısındakine gözünün ucuyla bir bakışı vardı ki, insana, ister istemez bir papağanı anımsatıyordu.

İçeri girer girmez bu papağan duruşunu almış ve elinde tuttuğu küçük bir parça portakal kabuğunu ev sahibine doğru uzatarak hoşnutsuzluk dolu bir sesle homurdanmaya başlamıştı:

«Bak şuna! Görüyor musun şunu? Ne garip, ne olmayacak şey, değil mi? Kimin evine gitsem merdivende bu Tanrının belâsı nesneyi buluyorum ille! Zaten bir kez portakal kabuğu yüzünden topal kaldım! Biliyorum, ölümüm de portakal kabuğu yüzünden olacak sonunda! Olacak, efendim; ölümüm portakal kabuğu yüzünden olacak! Olmazsa kendi kafamı kendim yemeğe hazırım, efendim!»

Zaten bay Grimwing ortaya attığı hemen her savı bu cömert öneriyle desteklerdi. Onun böyle bir öneride bulunması özellikle ilgi çekiciydi. Zira, bilimin bir insanın canı isteyince kendi kafasını yiyebilmesini olabilir kılacak kadar ilerlediğini, söz gelişi, kabul etsek bile bay Grimwing'in kafası öyle kocamandı ki, en iyimser insan bile bunu bir oturuşta bitirebileceğini umamazdı. Saçlarındaki bol pudra tabakasıysa böyle bir işi tamamen imkânsız bir hale getirirdi.

Bay Grimwing bastonunu yere vurarak:

«Kendi kafamı kendim yerim efendim!» diye yineledi. Sonra Oliver'den yana bakıp birkaç adım geriliyerek. «Hoppala!» dedi. «Bu da nesi?»

Bay Brownlow, «Hani sana söz ettiğim çocuk; Oliver Twist» diye yanıtladı.

Oliver, eğilerek selâm verdi.

Grimwig biraz daha geriliyerek, «Hani şu ateşli hastalık geçiren çocuk değil ya, inşallah?» diye sordu. Sonra: «Dur bir dakika! Konuşma! Bekle!» diye bağırdı. Aklıma gelen bir buluş ona hastalık korkusunu tamamen unuttturarak bir zafer duygusu vermişti: «Portakalı yiyen çocuk bu! Eğer portakalı yiyip kabuğunu merdivene atan çocuk bu değilse, ben de kafamı yerim, efendim. Hem kendiminkini, hem de onunkini, efendim.»

Bay Brownlow, «Yok, yok, Oliver portakal filân yemedi!» diye güldü. «Raydi, şapkanı çıkarıp otur da küçük dostumuza merhaba de!»

Sinirli bey eldivenlerini çıkarırken, «Bu konuda titizimdir, efendim!» dedi. «Bizim sokağın kaldırımında aşağı yukarı her gün portakal kabuğu bulunur. Bunları, köşedeki çıkıkçının oğlu koyuyor oraya, biliyorum bal gibi. Dün akşam genç bir kadın bir kabuk parçasına basıp sendeledi; benim bahçe parmaklığına doğru devrildi.. Kalkar kalkmaz çıkıkçının kapısının üzerindeki kırmızı ışığa doğru baktığını gördüm. Pencereden, 'Ona gitmeyin sakın' diye seslendim. «Kasaptır o! İnsan cellâdının biri!' dedim. Gerçekten de öyle. Eğer değilse, ben de...»

Ve sinirli yaşlı bastonuyla yere pat diye vurdu ki, bunun bilinen kafa yeme önerisi yerine geçtiğini bütün dostları anlarlardı. Sonra Grimwig, bastonu hâlâ elinde olduğu halde oturdu ve siyah bir kurdelenin ucundan asılan, ikiye katlanmış bir ggözlük çıkarıp açarak Oliver'i gözden geçirdi. Gözden geçtiğini anlıyan çocuk kıpkırmızı kesilerek gene eğilip selâm verdi.

Sonunda bay Grimwig, «Çocuk, demek bu?» dedi.

Bay Brownlow, «Çocuk bu!» diye cevap verdi.

Grimwig, «Nasılsın, çocuk?» diye sordu.

Oliver, «Çok daha iyiyim, sağolun.» diye yanıtladı.

Bay Brownlow galiba, acayip huylu dostunun ters bir şey söylemesinden çekinerek Oliver'e hemen aşağıya

inmesini ve çaylarını beklediklerini bayan Bedwin'e haber vermesini söyledi. Oliver ziyaretçinin tavırlarından pek hoşlanmamış olduğu için sevinerek gitti.

Bay Brownlow arkadaşına, «Sevimli çocuk, değil mi?» diye sordu.

Grimwig huysuzlanarak, «Bilmem!» dedi.

«Bilmem ne demek?»

«Bilmem demek işte. Oğlan çocukları bence hep birbirine benzer. Benim gözümde iki cins oğlan çocuğu vardır: Sıska suratlılarla şişko suratlılar.»

«Ya Oliver bunlardan hangisine giriyor?»

«Sıska. Bir dostumun şişko suratlısından bir oğlu var. Aslan gibi oğlan, diyorlar. Yuvarlak kafalı, kırmızı yanaklı, parlak gözlü, iğrenç bir oğlan. Gövdesi giydiklerini delip fışkıracak gibi duruyor. Sesi köpek havlaması, iştahı kurt iştahı. Bilmez miyim ben onu! Sefil!»

Bay Brownlow, «Hadi hadi, Oliver'cik bu anlattığın gibi değil nasılsa!» diye güldü. «Onun için yok yere safranı kabartma.»

Bay Grimwig, «Böyle değil ama bin beter olabilir!» diye bir düşünce ortaya attı.

Bunun üzerine bay Brownlow sinirli bir şekilde hafifçe öksürdü. Bu da besbelli dostuna derin bir zevk verdi. Kendisi:

«Tekrar ediyorum: bin beter olabilir!» dedi. «Nerden geldi bu çocuk? Neyin nesidir, kimin fesidir? Humma da geçirdi: buna ne buyurulur? Hummalar ille iyi insanlar arasında görülen şeyler değildir, değil mi? Kötü kimseler de ara sıra hummaya yakalanmaz mı yani?... Jamaika'da bir adam bilirdim; ustasını öldürdüğü için astılar. Tam altı kere humma geçirmişti. Bu hiç de hafifletici bir neden sayılmadı. Poh!... Saçma!»

Şimdi, işin aslı şu ki, bay Grimwing Oliver'in görünüş ve davranışlarının olağanüstü sevimli olduğunu ka-

bul etmeğe, dcrinden derine, hazırdı. Ama kendisi herşeye karşı çıkmayı severdi ve merdivende bulduğu portakal kabuğu bu sevgiyi bilemişti. Herhangi bir oğlan çocuğunun sevimli olup olmadığı konusunda kimsenin düşüncesine boyun eğmeyeceğine gizlice yemin ederek, dostunun görüşlerine karşı gelmeğe daha ilk baştan karar vermişti... Bay Brownlow, yaptığı araştırmaların hiç bir dalında henüz doyurucu bir sonuca ulaşamadığını açıklayınca bay Grimwig hain hain bir güldü. Ve burun kıvırarak, kâhya kadının her akşam sofra takımlarını saymak alışkanlığında olup olmadığını sordu. Çünkü er geç bir sabah kâhya kadın bir kaç kaşık çatalın eksik olduğunu keşfetmezse bay Grimwig kendi kafasını yemeğe falan filân, vesaire...

Bay Brownlow kendisi de birden köpüren bir insan olmasına rağmen dostunun acayipliklerini iyi bildiği için bütün bu sözlere güler yüzle dayandı. Çay sofrasında bay Grimwig de çöreklerden tümüyle hoşnut kaldığını söylemek inceliği gösterince hava iyice düzeldi ve sofrada hazır bulunan Oliver bu hışımlı bayın karşısında duyduğu tedirginlikten az çok kurtuldu. Derken çaydan kalktıkları zaman Grimwig gene eski konuyu tazeledi ve Oliver'e yan gözle bakarak bay Brownlow'a:

«Peki, Oliver Twist'in hayatının ve serüveninin eksiksiz, aslına uygun ve ayrıntılı bir hikâyesini ne zaman dinleyeceksin?» diye sordu.

Bay Brownlow, «Yarın sabah!» diye cevap verdi. «Hayatını anlatırken onunla yalnız olmayı yeğlerim. Çocuğum, yarın sabah saat onda benim yanıma geleceksin.»

Oliver, «Başüstüne, efendim!» dedi.

Biraz çekinerek yanıtlamıştı. Çünkü bay Grimwig'in öyle dik dik bakması onu ürkütmüştü.

Grimwig dostuna doğru eğilerek, «Bak sana söyleyivereyim: bu çocuk yarın sabah gelmiyecek!» diye fısılda-

dı. «Yanıtlamazdan önce şöyle bir duraladığını gördüm. Seni aldatıyor, dostum.»

Brownlow coşkuyla, «Hiç de değil!» dedi.

Grimwig yanıtladı: «Eğer aldatmıyorsa ben de...» Ve bastonu tak diye yere vurdu.

Brownlow, «Bu çocuğun doğru söylediğine hayatımla bahse girerim!» dedi.

Grimwig bu sefer masaya da vurarak, «Ben de kafamla!» diye direndi.

Brownlow gitgide artan öfkesini bastırarak, «Görürüz!» dedi.

Grimwig insanı çileden çıkartan bir gülüşle, «Elbet!» diye cevap verdi. «Elbet görürüz!»

Kaderin bir cilvesi olarak tam bu sırada bayan Bedwin bir kitap paketi getirdi. Bunları bay Brownlow hikâyemizde zaten rolü olan o kaldırım kitapçısından o sabah ısmarlamıştı. Kâhya kadın kitapları masa üzerine bırakıp çıkmak üzereydi ki bay Brownlow:

«Kitapçının çocuğunu biraz beklet, bayan Bedwin!» dedi. «Para vereceğim.»

Bayan Bedwin, «Çocuk gitti bile, efendim!» dedi.

Bay Brownlow, «Arkasından seslen!» dedi. «Çok önemli. Kitapçı yoksul adamın biridir. Parasını vermek gerek. Zaten geri verilecek kitaplar da var.»

Sokak kapısı açıldı. Oliver bir köşeye, hizmetçi kız öbür köşeye koştular. Bayan Bedwin de kapı önünde durmuş kitapçı çırağının ardından bağırıyordu. Ama oğlan görünürlerde yoktu. Oliver'le kız, soluk soluğa dönerek oğlanı bulamadıklarını haber verdiler.

Bay Brownlow, «Vah, vah, pek üzüldüm!» diye hayıflandı. «Bu kitapların bu akşam mutlaka geri verilmesini istiyordum.»

Bay Grimwig alaycı bir gülümseyişle, «Oliver götürse ya!» dedi. «Yerli yerine geri verir elbet.»

Oliver, «Evet, bırakın ben götüreyim, efendim!...» diye yalvardı. «Koşa koşa giderim.»

Beyefendi tam Oliver'in dışarı çıkmasının hiç doğru olmayacağını söylemek üzereydi ki, bay Grimwig'in hinoğlu hin bir gülüşü üzerine, kararını verdi. Oliver bu görevi derhal yerine getirerek, Grimwig'in kuşkularının haksızlığını kesinlikle ortaya çıkarmış olacaktı.

Bay Brownlow, «Peki, git, evlâdım!» dedi. «Kitaplar masamın yanıbaşında, bir sandalye üzerinde duruyor.. Git, getir!»

İşe yarayacağı için sevincinden uçan Oliver, kitapları koltuğunun altına koymuş olarak geri geldi ve elinde kasket, buyruk bekledi.

Bay Brownlow gözlerini Grimwig'den ayırmaksızın, «Kitapçıya bu kitapları geri getirdiğini söylersin!» dedi. «Borcum olan dört sterlin on şilini de ödeyeceğini söylersin. İşte sana bir beşlik. Demek ki bana bir on şilin geri getireceksin.»

Oliver hevesle, «On dakika bile sürmez!» dedi.

Kâğıt parayı ceket cebine ilikleyip kitapları koltuğunun altına yerleştirdikten sonra saygıyla eğildi ve dışarı çıktı. Bayan Bedwin onu sokak kapısına kadar geçirerek, en kısa yoldan nasıl gidebileceğine ilişkin bir sürü bilgi verdi; kitapçının adıyla sokağın adını yineledi durdu. Oliver bütün bunları anladığını söylüyordu. Kadıncağız yol göstermelerine, üşütmemesi için de bir sürü öğütler ekliyerek, en sonunda Oliver'in yola çıkmasına izin verdi. Onun arkasından bakarak:

«Tanrıya emanet ol, tatlı şey!» diye söylendi. «Nedendir bilmem, gözümden ayırmağa kıyamıyorum onu.»

Tam bu sırada köşeye gelen Oliver sevinerek arkasına baktı ve elini salladı. Kadın bu selâma gülümseyerek karşılık verdi ve kapıyı örterek kendi odasına gitti.

Bay Brownlow saatini çıkarıp masanın üzerine koyarak, «Dur bakayım!» dedi. «En gecinden yirmi dakika sonra döner. O zamana kadar da hava kararacak.»

Bay Grimwig, «Yaa, demek onun geriye geleceğini umuyorsun, öyle mi?» diye sordu.

Bay Browlow gülümsedi. «Sen ummuyor musun?»

Grimwig'in aksiliği iyice üstündeydi o an. Arkadaşının kendisine güvenen gülümseyişi de bunu büsbütün depreştirdi. Yumruğunu masaya vurarak:

«Hayır!» dedi. «Ummuyorum. Oğlanın sırtında yeni giysiler, kolunun altında üç beş tane değerli kitap, cebinde de gıcır gıcır bir beşlik var. Dosdoğru hırsız arkadaşlarının yanına dönüp seninle alay edecektir. Eğer o çocuk bir daha bu eve dönerse ben de kendi kafamı kendim yemeğe hazırım, efendim!»

Böyle diyerek huysuz ihtiyar sandalyesini masaya daha yaklaştırdı ve böylece iki dost, aralarında saat, sessiz bir bekleyiş içinde oturmağa koyuldular.

Kendi yargılarımıza ne derece değer verdiğimize ve en ölçüsüz, en acele kararlarımızı bile nasıl gururla ortaya attığımıza bir kanıt olarak şunu belirtmek yararlı olur: Gerçi bay Grimwig aslında hiç de kötü yürekli bir adam değildi ve sevgili dostu Brownlow'un aldatılıp dolandırılmasına candan üzülürdü. Ama gene de o anda Oliver Twist'in geri gelmemesini gerçekten ve bütün yüreğiyle dilemekteydi.

Hava öylesine kararda ki, saatin yüzündeki rakamlar güçlükle seçilir oldu. Ama iki yaşlı bay, aralarında saat, orada, sessizlik içinde oturmakta devam ediyorlardı.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

Şen yaşlıyla bayan Nancy'nin Oliver'i nasıl candan sevdiklerini gösteriyor..

Küçük Safran Tepesinin en çöplük bölgesindeki bayağı bir meyhanenin bir basık ve karanlık odasında; kışın çıplak bir gaz lambasının bütün gün yandığı, yazın da asla gün ışığının giremediği bu karanlık ve sıkıcı inde, küçük bir çinko sürahiyle bir kadehin başında, burcu burcu alkol kokan bir adam oturmaktaydı. Kadife ceket, dize inen kahverengi pantolon ve baldırlarına kadar gelen çizmeler giymiş olan bu zatın bay William Sikes olduğunu, tecrübeli polis ajanları, bu sönük ışıkta bile tanımakta asla duraksamazdı. Bay Sikes'in ayakları dibinde beyaz tüylü, kızıl gözlü bir köpek yatmaktaydı. Kân efendisine bakıp gözlerinin ikisini birden kırpıştırmak. kâh ağzının bir yanındaki. yeni bir çarpışmanın yadırgârına benziyen bir yarayı yalamakla uğraşıyordu.

Bay Sikes sessizliği birden yırtarak, «Sus be pis yaratık!... Sus!...» diye gürledi.

Acaba düşünceleri çok derindi de köpeğin göz kırpışı bile aklını mı dağıtıyordu? Yoksa duyguları öylesine ayaktaydı ki yatıştırıp ferahlamak için zararsız bir hayvanı tekmelemekten mi medet umuyordu? Bu nokta üzerinde durup tartışılmağa değer. Neden ne olursa olsun,

sonuç, hayvana aynı anda yapıştırılan bir sövgü ve tekmeydi.

Köpeklerin, sahipleri tarafından yapılan kıyıcılıklardan öç alınağa kalkışmaları olağan değildir. Ancak sahibininkine benzer huysuzlukları olan ve şu anda belki de kıyıcılığa uğradığını pek derinden duyan bu köpek hiç lâm cim demeden dişlerini çizmelerden birine geçiriverdi. Çizmeyi bir güzel sarsaladıktan sonra, hırıldıyarak, bir sıranın altına çekildi. Bay Sikes'in fırlattığı sürahiyi başına yemekten de kıl payıyla kurtuldu.

Sikes bir eline ocak maşasını alıp öbür eliyle de cebinden koca bir cep bıçağını çıkararak, «Yâ, öyle mi?..» dedi. «Gel buraya, şeytan soyu! Gel buraya! Duydun mu?...»

Köpek duymuştu kuşkusuz. Çünkü bay Sikes zaten kırıcı olan sesinin en sert perdesiyle konuşmuştu. Ama hayvan boğazının kesilmesini nedense hiç istemediği için yerinden kımıldamadı. Sadece eskisinden daha şiddetle hırıldadı ve maşanın ucuna dişleriyle yapışarak vahşi bir hayvan gibi gevelemeğe başladı.

Bu direnişin büsbütün çileden çıkardığı bay Sikes diz üstü çöktü ve hayvana daha öfkeyle saldırmağa başladı. Hayvan bütün gücüyle bir sağa, bir sola sıçrayarak dişlerini gıcırdatıyor, homurdanıp havlıyordu. Adam sövgüyü basarak saldırıyor, vuruyor ve lânet yağdırıyordu. Çekişme oldukça kritik bir noktaya varmak üzereydi ki oda kapısının birden açılmasıyla köpek dışarı fırladı. Bill Sikes de bir elinde maşa, bir elinde bıçak, kala kaldı...

Bir kavgaya mutlaka iki taraf gerektir, diyen eski bir ata sözü vardır. Köpeğinin taraf olmaktan vazgeçmesi üzerine Bill Sikes kavgayı derhal yeni gelene yöneltti.

Kolunu kızgınlıkla kaldırarak, «Köpeğimle benim arama ne bok yemeğe giriyorsun be?» diye bağırdı.

Fagin ezilip büzülerek, «Bilmiyordum, iki gözüm, haberim yoktu!» diye yanıtladı. Çünkü yeni gelen, oydu.

Sikes, «Haberin yoktu ha! Yüreksiz sefil!» diye homurdandı. «Sesleri duymadın mı?»

Fagin, «Çıt bile duymadım, Bill. duydumsa canım çıksın,» diye yanıtladı.

Sikes dudağının korkunç bir bükülüşüyle: «Yok, sen hiç bir şey duymazsın zaten!» diye söylendi. «Sinsi sinsi girip çıkarsın, kimse de seni duymaz! Keşke yarım dakika önce köpeğin yerinde sen olaydın, Fagin?»

Fagin zorlama bir gülümseyişle, «Nasıl?» diye sordu.

«Öyle ki, hükümet senin gibi, köpekten korkan adamların canlarını korur ama, köpek öldürenlere ses etmez.» Bill Sikes bıçağını, oldukça anlamlı bir bakışla kapıyarak, «İşte böyle!» diye ekledi.

Fagin ellerini uğuşturdu ve masa başına oturarak dostunun şakasına gülmek için kendini zorladı. Gelgelelim diken üstünde olduğu belliydi.

Sikes maşayı yerine koyup Fagin'e burnunun ucundan bakarak, «Sırıt bakalım pişmiş kelle gibi!» diye söylendi. «Ama bana esaslı olarak sırıtman ancak darağacında olabilir. Elimdesin, Fagin! Anam avradım olsun, göz açtırtmam sana! Bunu böyle bilesin! Bana bir hal olursa sana da olacak demektir. Onun için bana gözün gibi bak.»

Fagin, «Elbet, iki gözüm kardeşim, elbet; bilmez olur muyum bunu?» diye cevap verdi. «Yani bizim çıkarlarımız ortak, Bill'ciğim: anca beraber, kanca beraber...»

Bill bu işte Fagin'in daha çıkarlı olduğunu ima edercesine bir, «Hıh!...» çekti. Sonra, «Ey, nedir bana diyeceğin?» diye sordu.

Fagin, «Hepsini kazasız, belâsız erittik,» dedi. «Senin payın da burada. Aslında bu kadar etmez, iki gözüm; ama sırasında senin de beni gözeteceğini bildiğim için...»

Haydut, «Palavrayı bırak!...» diye sabırsızlandı. «Nerde para? Uçlan!»

Fagin onu yatıştırmak çabasıyla, «Veriyorum, canım, veriyorum!» dedi. «Sık boğaz etme adamı... İşte, al! tastamam!» Bir yandan da koynundan eski bir basma mendil çıkarıp ucundaki iri düğümü çözerek kasap kâğıdına sarılmış ufak bir paketi aldı. Sikes bunu Fagin'in elinden kaptığı gibi açtı ve içinden çıkan paraları saymağa girişti.

«Hepsi bu kadar ha?...»

«Bu kadar.»

Sikes kuşkuyla, «Yolda paketi açıp paraların bir kaç tanesini yutmak gibi bir iş becermedin ya?» diye sordu. «Ne bakıyorsun öyle gücenmiş gibi? Kaç kez yaptığın iş değil mi sanki? Çal şu çıngırağı.»

Çıngırağın çalınması üzerine içeriye bir ikinci Yahudi girdi. Fagin'den daha genç olmakla birlikte yüzü hemen hemen onunki kadar kurnazdı.

Bill Sikes sadece boş sürahiyi gösterdi. Yahudi anlıyarak sürahiyi tekrar doldurtmağa gitti. Ama odadan çıkmazdan önce Fagin'le arasında oldukça ilginç bir bakışma geçti. Fagin, onun bakacağını bilmiş gibi bir an gözlerini kaldırmış ve başını geri çevirme anlamında sallamıştı. Ama o kadar hafif ki, en keskin bakışlı bir üçüncü kişi bile bu hareketi anlayamayabilirdi. Sikes hiç sezmedi, çünkü o anda, köpeğinin kopardığı pabuç bağını bağlamak üzere eğilmiş bulunuyordu. Bu kısa bakışmayı görseydi herhalde kendisi için hiç de hayra yormazdı!

Fagin, «Dışarda kimse var mı, Barney?» diye sordu. Bill Sikes doğrulmuş olduğu için Fagin şimdi gene gözleri yerde olarak konuşuyordu.

Barney, «Himşecidled yod!» diye yanıtladı. Yürekten konuşup konuşmadığı bilinemezse de burnundan konuştuğu belliydi.

Fagin şaşmış gibi, «Kimsecikler yok, ha?» dedi. Belki de Barney'e, doğruyu söyleyebilceğini duyumsatmak istiyordu.

Barney, «Bayad Dadsi'ded başda himşedidled yod,» diye yanıtladı.

Sikes, «Nancy ha?» dedi. «Nerde? Kör olayım, bu kıza öyle derin bir saygım var ki.. Tanrı vergisi cevherlerinden ötürü..»

Barney, «Bad hışmıdda haşladmıd sığıd edi yiyod,» diye haber verdi.

Sikes bardağına içki boşaltarak, «Gönder onu buraya!» dedi. «Gönder!..»

Barney, çekinerek, izin istercesine Fagin'e baktı. Ancak onun başını kaldırmadığını, yanıt da vermediğini görünce çekildi ve biraz sonra yanında Nancy ile geri geldi. Nancy tam takım şapka, önlük, sepet ve anahtarla bezenmiş durumdaydı.

Bill Sikes doldurduğu bardağı ona sunarak, «İz üstündesin, herhalde, değil mi, Nancy?» diye sordu.

Nancy bardağın içindekilerin gereğine bakarak: «Evet, Bill, iz üstündeyim!» diye yanıtladı. «Ama artık gık da demek üzereyim. Piç kurusu hastalanıp yatağa düşmüş; sonra...»

Fagin, «Nancy, güzelim!» diyerek başını kaldırdı.

Acaba Fagin'in kızıl kestane rengindeki kaşlarının garip bir çatılışı ve o çukura batık, parlak gözlerinin yarı kapanışı bayan Nancy'ye dilinin fazlaca çözük olduğunu mu hatırlatmıştı? O kadar önemli değil. Burada bizi ilgilendiren tek şey gerçeklerdir. Gerçek de şu ki, hanım kız birden kendini toparladı ve Bay Sikes'e bir çok tatlı gülüşler yöneltterek sözü başka konulara çevirdi.

Aşağı yukarı on dakika sonra Bay Fagin bir gıcık tutmasıyla öksürmeğe başladı. Bunun üzerine Nancy de şalını omuzuna aldı ve artık gitmek saatinin geldiğini

söyledi. Yollarının bir yere kadar birlikte olduğunu öğrenen Bill Sikes ona eşlik etmek dileğinde bulundu ve ikisi birlikte yola düzüldüler. Efendisi uzaklaşınca bir duvar ardından çıkan beyaz köpek de, biraz geriden, peşlerine düştü.

Sikes gittikten sonra Fagin başını kapıdan dışarı uzatıp haydutun karanlık sofada uzaklaşmasını izledi. Arkasından yumruğunu sallayıp korkunç bir sövgü savurdu. Sonra korkunç bir sırıtışla geldi ve yine masa başına oturdu. Çok geçmeden **Hue and Cry** (Velvele) adlı polis gazetesinin ilginç sayfalarına iyice dalmış bulunuyordu.

***

Bu arada Oliver Twist, şen yaşlının ne kadar yakınında olduğundan tamamen habersiz, kitapçıya gitmekteydi. Clerkenwell'e girince yanlışlıkla başka bir sokağa saptı. Yaptığı yanlışı sokağın ortasına gelince anladı ama herhalde bunun da aynı yöne çıkacağını düşünerek geri dönmedi. Kolunun altında kitaplar, elinden geldiği kadar hızlı hızlı yürüyerek yolu sürdürdü.

Yürürken ne kadar mutlu olması gerektiğini ve şu anda herhalde dayaktan ve açlıktan perişan bir halde acı acı ağlayan küçük Dick'çiği bir kez daha görebilmek için ne kadar çok şey verebileceğini düşünüyordu ki, birden bir genç kızın :

«Ah! Kardeşim!...» diye haykırmasıyla yerinden sıçradı.

Ne olduğunu anlamak için başını kaldırıp bakmağa zaman bulamadan bir çift kol boynuna sımsıkı dolanarak onu durdurdu.

Oliver çırpınarak, «Yapma! Bırak beni!» diye bağırdı. «Kimsin sen? Ne tutuyorsun beni?»

Onu kucaklıyan ve elinde bir sepetle anahtar tutan kızdan buna yanıt olarak bir sürü acı çığlık yükseldi.

Hanım kız, «Ah, Tanrım!» diyordu. «Buldum onu.. Oliver! Oliver'ciğim! Ah seni yumurcak! Neler çektirdin bana, neler! Senin yüzünden! Evine gel, kardeşcağızım, evimize gel. Onu buldum Tanrı'ya şükür, buldum onu!»

Bu birbirini tutmaz bağırışlarla genç bayan yeniden ağlamağa başladı. Öyle katılırcasına ağlıyordu ki, sokaktan geçen iki kadın durup baktılar ve onlar gibi görüntüyü izleyen, saçı yağla yapıştırılıp parlatılmış bir kasap çırağına, doktor çağırmasının yerinde olup olmayacağını sordular. Bunun üzerine, aheste, hatta belki de miskin yaradılışlı bir çocuğa benziyen kasap çırağı, «Bence yerinde olmaz!» diye yanıtladı.

Hanım kız Oliver'in elini sımsıkı tutarak, «Yok. yok, doktor istemez!» dedi. «İyiyim artık. Zalim çocuk, yürü bakayım benimle! Çabuk!»

Kadınlardan biri, «Ne oluyor, hanım kızım?» diye sordu.

Genç bayan, «Ah efendim, bu velet bir ay kadar önce çok namuslu, temiz kişiler olan ana - babasının evinden kaçtı. Gidip bir sürü hırsızın, uğursuzun arasına karışmış. Anacığının nerdeyse yüreğine iniyordu.» dedi.

Kadınlardan biri, «Küçük hınzır!» dedi.

Öteki, «Hemen evine git, küçük canavar seni!» diye buyurdu.

Oliver korku içinde, «Değilim!» diye cevap verdi.. «Tanımıyorum ben bu kızı. Ablam - mablam yok. Anam babam da yok. Öksüzüm ben. Pentonville'de oturuyorum.»

Anahtarlı genç kız, «Dinleyin hele! Amma da yüzsüz ha!...» diye bağırdı.

O anda genç kızın yüzünü ilk olarak görebilen Oliver, «Aa, Nancy'ymiş!» dedi.

Nancy, sokaktakilere döndü: «Görüyorsunuz ya, nasıl tanıyor beni?... Nasıl tanımaz? Ah, dostlar, söyleyin ona, evine dönsün. Yoksa anacığıyla babacığının ölümüne sebep olacak. Beni de perişan edecek!»

Peşinde beyaz bir köpekle bir meyhaneden çıkan bir adam, «Ne oluyor?» diye gürledi. «Oliver bu! Hemen anamın yanına döneceksin, köpoğlusu! Hemen!»

Oliver adamın güçlü kollarından kurtulmak için çırpınarak, «Ben onlardan değilim! Bilmiyorum onları! İmdat! İmdat!...» diye bağırmağa başladı.

Adam, «İmdatmış!» dedi. «Gösteririm ben sana imdat nasıl olurmuş, küçük domuz! Nedir bu kitaplar? Çaldın, değil mi? Ver bakayım şunları!»

Böyle diyerek adam kitapları Oliver'in elinden çekip aldı ve başına - başına vurdu.

Bir tavan-arası penceresinden olup biteni izlemekte olan bir adam, «Aferin!...» diye bağırdı. «Başka türlü yola gelmez bu piçler!»

Uykulu yüzlü bir marangoz, tavan-arası penceresine doğru onaylayıcı bir bakış fırlatarak, «Çok doğru!» diye bağırdı.

Sokaktaki iki kadın, «Çocuğun kendi iyiliği için!...» diye fikir yürüttüler.

Beyaz köpekli adam Oliver'in yakasına yapışıp yine kafasına vurarak, «Elbet kendi iyiliği için!» diye yanıtladı. «Yürü bakayım, küçük bıçkın! Hey!...» diye köpeğine seslendi. «Anasının gözü! Tut şu çocuğu, tut!...»

Geçirdiği hastalıktan zayıf düşmüş; uğradığı saldırının birden bireliğinden ve yediği dayaktan yılmış; köpeğin korkunç hırlamasıyla adamın yabanıllığından ödü kopmuş; kendini gerçekten de kaşarlanmış bir küçük serseri sanan halka derdini anlatamamış, tek başına bir zavallı çocuğun elinden ne gelebilirdi? Karanlık basmıştı. Sıradan bir mahalledeydiler. Ona yardım edebilecek kim-

yoktu. Direnmek boş. Bir an içinde Oliver Twist dar ve küçük yollardan oluşan bir labirente sürüklendi. O kadar hızlı sürükleniyordu ki, bir kaç kere bağırdığı halde sözleri anlaşılamadı. Ama zaten fark etmezdi ki! Sözleri oldukça açık anlaşılsa bile ne dinleyen vardı, ne de aldıran!

Gaz lambaları yakılmıştı. Bayan Bedwin açık duran sokak kapısında, kaygılar içinde beklemekteydi. Uşak, belki yirmi kere, Oliver'e raslıyabilmek umuduyla köşeye kadar koşup gelmişti ve karanlık odada iki ihtiyar adam, aralarında saat, hâlâ inatla oturmaktaydılar.

ONALTINCI BÖLÜM

Nancy'nin sahip çıkmasından sonra Oliver Twist'in başına gelenleri anlatıyor..

***

Dar sokak ve avlular, sonunda geniş, açıklık bir alanda son buldu. Bu alana serpiştirilmiş duran hayvan kafesleri burasının bir koca-baş hayvan pazarı olduğunu gösteriyordu. Buraya gelince Sikes adımlarını biraz yavaşlattı. Çünkü Nancy'nin o hızla yürüyecek hali kalmamıştı. Sikes Oliver'e döndü ve sertçe, Nancy'nin elini tutmasını buyurdu. Oliver duralıyarak çevreye bakınınca haydut

«Duydun mu?» diye homurdandı.

Karanlık bir köşede, hiç kimsenin gelip geçmediği bir yerdeydiler. Karşı gelmenin hiç işe yaramıyacağını Oliver açıkça görüp elini uzattı. Nancy onun elini sımsıkı kavradı.

Sikes, «Öbürünü de bana ver!» diyerek çocuğun öteki elini tuttu. «Hey, Anasının Gözü!»

Köpek, başını kaldırıp sahibine baktı ve homurdandı. Sikes öbür elini Oliver'in boynuna götürüp korkunç bir küfür savurarak, «Bak, Anasının Gözü!» dedi. «Bu çocuk gık dese hemen tutacaksın. Tamam mı?»

Köpek gene hırıldadı ve ağzını şapırdatarak Oliver'e öyle bir baktı ki, hemen gırtlağına yapışmak için can atar

gibiydi. Sikes köpeğine yüzü gülmez, yırtıcı bir beğenmeyle bakarak:

«Hazır ve nâzır, namussuzum!» diye söylendi. «Küçük bey, artık başına geleceği biliyorsun. İstediğin zaman hemen bağır. Bak köpek senin sesini nasıl kesecek! Düş önümüze, çocuğum!»

Bu hiç alışık olmadığı sevecen söze karşılık Anasının Gözü kuyruk salladı ve Oliver'e fiyaka olsun diye bir kere daha hırıldadıktan sonra öne düşüp yola düzüldü.

Geçtikleri semt Smithfield'di ama kibar Grosvenor Meydanı da olsa Oliver bilemezdi. Karanlık, sisli bir geceydi. Dükkânların ışıkları, her an koyulaşıp evleri ve sokakları karanlığa boğan kalın sis tabakasını delip geçmekte güçlük çekiyordu. Sis her yeri Oliver'e daha yabancı gösteriyor ve büsbütün içini karartıp korkusunu arttırıyordu.

Beş on adım gitmişlerdi ki, kalın sesli bir kilise çanı saat başını vurdu. İlk vuruşları duyar duymaz Oliver'in yanındaki iki kişi durdular ve başlarını sesin geldiği tarafa doğru döndüler. Çan sesleri dinince Nancy:

«Saat sekiz, Bill!» dedi.

Sikes, « Söylemene ne hacet? Kulağım yok mu benim? Duydum elbet!» diye söylendi.

Nancy, «Acaba **onlar** da duydular mı?» diye mırıldandı.

Sikes, «Elbet duymuşlardır!» diye cevap verdi. «Ben enselenip içeri girdiğimde Bartlemey (1) günüydü. Bayram yerindeki oyuncak düdüklerin bile seslerini duyabiliyordum.»

Yüzü hâlâ çan seslerinin geldiği yere doğru dönük duran Nancy, «Zavallı delikanlılar!» dedi. «Ah, Bill, öyle aslan gibi gençler!»

---

(1) Aziz Bartholomew'ın 24 Ağustostaki yortusu.

Sikes, «Öyle ya, siz kadın kısmının aklı hep böyle işler zaten!» dedi. «Aslan gibi delikanlılarmış! Valla artık ölü sayılabileceklerine göre aslan gibilikleri hiç önemli değil!»

Bu avuntuyla Bay Sikes içinden kabaran kıskançlık eğilimini bastırmış gibiydi. Oliver'in bileğini daha sıkı kavrıyarak pergelleri açmasını söyledi ona.

Kız, «Dur bir dakika!» dedi. «Bir akşam saat sekizi vururken asılmağa götürülen sen olsan yürüyüp geçmezdim elbet, Bill. Ortalık diz boyu kar olup omuzumda şalım bile olmasa, yorgunluktan yerlere düşünceye kadar döner dolaşırdım, Bill.»

Hiç de romantik olmayan bay Sikes, «Peki, ne işe yarardı bu?» diye sordu. «Benim pencereme bir eğeyle şöyle yirmi metrelik sağlam urgan atamadıktan sonra ha yüz kilometre yürümüşsün, ha hiç yürümemişin, bana göre hepsi bir olurdu! Yürü, haydi... Orada durup söylev çekmenin âlemi yok!»

Kız bir kahkaha attı ve şalını omuzlarına daha sıkı sardı. Gene yürümeğe başladılar. Ama Oliver onun elinin titrediğini duyumsadı ve bir sokak fenerinin önünden geçerken yüzüne bakınca renginin ölü gibi bembeyaz kesildiğini gördü.

Tam yarım saat tenha ve pimpis sokaklar boyunca yürüdüler. Çok az insana rastlıyorlardı... Rasladıkları kimseler de, görünüşe bakılırsa, bay Sikes'in yer ve işinden kişilerdi. Sonunda daracık, çöplük bir yola saptılar. Burası eskici dükkânlarıyla doluydu. Artık nöbet tutmasına gerek kalmadığını bilmiş gibi, köpek koşup ilerledi ve kapalı, boş duran bir dükkânın kapısının önünde durdu. Yapı harap durumdaydı ve kapıya, yıllardan beri burada dururmuş gibi görünen bir kiralık levhası çakılmıştı.

Sikes sakınarak çevreye bakındıktan sonra: «Tamam!» dedi.

Nancy kepengin altına doğru eğildi ve Oliver bir çıngırak sesi duydu. Sonra sokağın karşı yanına geçtiler ve bir kaç dakika bir lambanın altında beklediler. Bir pencere camı usulca kaldırılmış gibi bir ses oldu ve az sonra kapı da yavaşça açıldı. O zaman Sikes, korku içindeki Oliver'i apar - topar yakasından tuttu ve üçü birden çarçabuk dükkâna girdiler.

Sofa koyu karanlıktı. Kendilerine kapıyı açan insanın kapıyı içerden sürmeleyip zincirlemesini beklediler.

Sikes, «İçerde kimse var mı?» diye sordu.

Oliver'e tanıdık gelen bir ses, «Yoo!» diye cevap verdi.

«Moruk yok mu?...»

Ses, «Var!» diye cevap verdi. «Suratından düşen de bin parça. Sizi gördüğüne sevinecek mi acaba? Valla hiç sanmam! Ne gezer!»

Ses kadar bu cevap biçimi de Oliver'e tanıdık geliyordu ama karanlıkta konuşanın şeklini bile ayırt etmek güçtü.

Sikes, «Işık yak be!...» dedi. «Yoksa düşüp kafamızı kırarız ya da köpeğin kuyruğuna basarız. Böyle birşey yapacak olursan kendini kolla. Benden haber vermesi!»

Ses, «Bir dakika yerinizde durun, ışık getireyim!...» dedi.

Konuşanın ayak seslerinin uzaklaştığı duyuldu. Bir an sonra bay Jack Dawkins, diğer adıyla Ele Geçmez'in görüntüsü ortaya çıktı. Elinde, çatal bir sopanın ucuna takılmış bir mum vardı.

Küçük bey Oliver'e karşı, alaycı bir gülümseyişten başka tanışıklık belirtisi göstermedi. Ziyaretçilere kendini izlemelerini işaret ederek, döndü ve bir merdivenden aşağı inmeğe başladı. Boş bir mutfaktan geçtiler ve kü-

çük bir arka avluda olduğu anlaşılan basık tavanlı, toprak kokulu bir odanın kapısını açınca kendilerini çıngıraklı bir kahkaha karşıladı.

Bu kahkaha ciğerlerinin eseri olan bay Charles Bates, «Amanın dostlar! Amanın!...» diye bağırdı. «İşte geldi. Vay canına, geldi be! Ah, Fagin, bir bak şuna!... Kuzum Fagin, bir bak! Dayanamıyorum. Ne zevk, Yarabbi, dayanamıyorum valla! Tutun beni dostlar, tutun ki öleceğim gülmekten!...»

Bu taşkın sevinç içersinde bay Bates boylu boyunca yerlere serildi ve sözüm ona zevkten çatlıyormuş gibi, beş dakika debelendi, tepindi durdu. Sonra ayağa fırlıyarak çatal sopadan yapılma şamdanı Ele Geçmez'in elinden kaptı ve Oliver'i çevresinde sürekli dönerek izledi. Bu arada Fagin de başındaki gecelik takkesini çıkardı ve şaşkına dönmüş olan Oliver'in karşısında, yerlere kadar tekrar tekrar eğildi. Daha ciddî kişiliği olan ve iş sırasında zevzekliği sevmiyen Ele Geçmez ise, sağa sola bakmadan Oliver'in ceplerini karıştırmaktaydı.

Charley, «Bak şunun cicilerine, Fagin!» diyerek mumu Oliver'e öyle yaklaştırdı ki, nerdeyse ceketi tutuşuyordu. «Bak şunun cicilerine! En lüks kumaş en şık dikiş! Ah, babamın köse sakalı, ne iş bu!... Şu kitaplara da baksanıza! Tam bir beyefendi olmuş bu, Fagin!»

Fagin, alaycı bir alçak gönüllülükle eğilerek, «Seni çok iyi gördüm, yavrucuğum!» dedi. «Sevindim buna. Bizim Ele Geçmez sana başka bir takım versin de bayramlık cicilerine yazık olmasın, e mi, paşam? Ah, iki gözüm, iki satır mektup atıp da geleceğini haber vereydin sana sıcak bir yemek hazırlardık!»

Bunu duyan Charley Bates gene makaraları koyuverdi. Fagin de gevşemişti. Hatta Ele Geçmez bile gülümsedi. Ama tam o sırada Oliver'in ceket cebinden beşliği bulmuş olduğu için onun yüzünü, savrulan şakaların mı,

yoksa bu beşliğin mi güldürdüğünden emin olamıyoruz..

Tam Fagin beşliği kaparken Sikes, «Hey!... Bu da nesi?...» diye ileri atıldı. «O para benim, Fagin!»

Fagin, «Yok, iki gözüm, yok!» diye cevap verdi. «Bu para benim. Kitaplar senin.»

Bill Sikes şapkasını yeni baştan başına geçirerek, «Bu para benim «...Yani Nancy'le ikimizin olmazsa ben de oğlanı geri götürürüm.»

Fagin irkildi. Oliver de irkilmişti ama bambaşka bir nedenle. Çünkü çocukcağız bu çatışma sonunda belki gerçekten geldiği yere dönebileceğini ummuştu.

«Çabuk, Fagin. Verecek misin şunu bana?»

Fagin, «Ama haksızlık bu, Bill!» dedi. «Sen söyle, Nancy... haksızlık değil de nedir bu?»

Sikes, «Haksız maksız anlamam ben!» diye çıkıştı. «Uçlan dedik! Nancy'le benim hiç işimiz yok da bütün vaktimizi senin elinden kaptırdığın veletleri bulup kaçırmakla mı geçireceğiz sanıyorsun? Yağma yok, aç gözlü iskelet sen de; uçlan şu parayı lân!...»

Bu tatlı sitemlerle bay Sikes parayı Fagin'in baş parmağıyla işaret parmağının arasından çekip aldı. Ve yaşlının gözünün içine baka baka dürüp bükerek mendilinin ucuna düğümledi. Sonra:

«Bu bizim yorgunluğumuzun karşılığı!» dedi. «Az bile!... Kitaplar sende kalsın, eğer okumayı seversen.. Yok, sevmezsen, satarsın!»

Yüzünü bin türlü kılığa sokarak kitaplardan birini okur numarası yapmakta olan Charley Bates, «Çok güzel kitaplar!» dedi. «Ne güzel yazı, değil mi, Oliver?»

Bu acımasızlıklar karşısında Oliver'in yüzünde beliren perişanlığı görünce, herşeyin gülünç yönünü sezmekte birebir olan Cahrley Bates, eskisinden daha şakrak kahkahalarla gülmeğe başladı.

Oliver ellerini uğuşturarak, «Beyefendinin bu kitaplar!» dedi. «Beni evine alıp bakan, hummadan ölmek üzereyken beni kurtaran, iyi yürekli beyefendinin. Ah, yalvarırım size, geri gönderin onun parasıyla kitaplarını. Beni ölünceye kadar buraya kapayın. Ama ne olur, ne olur bunları geri gönderin. Yoksa beyefendi, ben bunları çaldım sanacak. Hanım da öyle. Bana çok iyi baktılar onlar, hepsi de bunları ben çaldım sanacaklar. Acıyın bana da geri gönderin bunları.»

Büyük bir üzüntü içinde söylediği bu sözlerden sonra Oliver, Fagin'in ayakları dibinde dize geldi ve çaresizlik içinde ellerini birbirine vurmağa başladı. Fagin etrafındakilere gizlice göz kırptıktan sonra o çalı gibi kaşlarını çatarak:

«Çocuğun hakkı var!» dedi. «Haklısın, Oliver. Haklısın. Gerçekten de sen çaldın sanacaklar. Heh! Heh!...» diye gülerek ellerini uğuşturdu. «Önceden ayarlasak bile bundan uygun bir zaman seçemezdik!»

Sikes, «Elbet!» diye cevap verdi. «Onun, koltuğunda kitaplarla Clerkenwell'den geldiğini görür görmez ben hemen kestirdim bunu. İşler gül gibi yolunda. Bu insanlar yufka yürekli enayi dümbelekleri olsa gerek. Yoksa piçolozu zaten evlerine almazlardı. Şimdi de işi eşelemeğe filân kalkmazlar. Çünkü çocuktan dâvacı olup da hapse attırmak zorunda kalırız, diye kıyamazlar. Onun için hiç tehlike yok sayılır.»

Bu konuşmalar sırasında Oliver, aklı karışmış da, olup bitenleri anlıyamıyormuş gibi bir birinin, bir öbürünün yüzüne bakıp duruyordu. Ama Bill Sikes sözlerini bitirince çocuk birden ayağa sıçradı ve imdat, imdat, diye bağırarak odadan dışarı fırladı. Bağırışları boş evin içinde tâ çatılara kadar yükselen yankılar yapıyordu. Fagin ile iki çömezi onun peşinden dışarı uğradılar. Tam o sıra-

da Nancy bir sıçrayışta kapıyı tutup kapadı ve önüne geçerek:

«Bill! Salma köpeği!» diye haykırdı. «Tut köpeği, yoksa çocuğu param parça edecek!»

Sikes kızın ellerinden kurtulmağa çalışarak, «Parçalasın, parçalarsa!» dedi. «Savul kız, yoksa duvara çarptığım gibi kafatasını ikiye bölerim senin!»

Kız adamla boğuşarak, «Vız gelir, Bill, vız gelir!» diye çığlık çığlığa bağırdı. «Önce beni öldürmedikçe salamazsın köpeği çocuğun üstüne!»

Sikes dişlerini hırsla sıkarak, «Salamam ha?...» diye söylendi. «Şimdi gösteririm ben sana!»

Ve haydut, kızı bir silkişte odanın öbür ucuna fırlattı. Tam o sırada da Fagin'le iki çömezi, Oliver'i tutmuş, sürüyerek geri geldiler. Fagin çevresine bakınarak:

«Neler oluyor burada?» diye sordu.

Sikes vahşi bir tavırla, «Bu kız çıldırmış galiba!» diye cevap verdi.

Sapsarı kesilmiş olan Nancy soluk soluğa, «Hiç de değil!» diye araya karıştı. «Çıldırdığım filân yok, Fagin. Bunu böyle bil!»

Fagin, tehditle, «Öyleyse kes sesini, anladın mı?» diye söylendi.

Nancy avazı çıktığı kadar, «Sesimi de kesmiyeceğim işte!...» diye bağırdı. «Bir diyeceğiniz var mı?»

Nancy türünden kadınların huy ve davranışlarını yeter derecede bilen Fagin, şu sırada onunla daha çok konuşmanın pek tekin olmayacağından az çok emindi... Bu nedenle, çevredekilerin dikkatini başka yöne çekmek için Oliver'e döndü:

«Demek kaçmağa yeltendin, öyle mi, çocuğum?» diyerek ocağın köşesinde duran çentikli ve düğümlü bir sopayı eline aldı. «Öyle mi?»

Oliver yanıtlamadı. Fagin'in hareketlerini bakışla-

rıyla izliyordu ve nefesi sıklaşmıştı. Fagin çocuğu kolundan çekerek alayla:

«İmdat istedin, polis çağırdın, değil mi?» diye söylendi. «Biz seni bu huyundan vaz geçireceğiz, küçük beyciğim.»

Fagin sopayla oğlanın omuzuna hızla vurdu. İkinci bir kez vurmak için sopayı kaldırıyordu ki, Nancy ileri doğru atılarak sopayı onun elinden kaptığı gibi öyle hızla ocağa attı ki, ateşlerden bir kısmı etrafa sıçradı.

Kız, «Ben böyle işe göz yummam, Fagin!» diye bağırdı. «Oğlanı buldum işte. Daha ne istiyorsun? Bırak çocuğu, bırak kendi haline. Yoksa vaktinden önce darağacına gitmeyi bile göze alır; bir iş açarım başınıza!»

Kız bu tehdidi savururken yumruklarını ve çenesini kısmış, ayağıyla yere vurarak bir Fagin'e, bir hırsıza bakıyordu. Öfkesinden yüzünde bir damla bile renk kalmamıştı.

Yahudiyle hırsız bir süre ne yapacaklarını bilemez gibi bakıştılar. Sonra Fagin yumuşatıcı bir tavırla:

«Nancy'ciğim!» dedi. «Bu gece sen... her zamankinden daha hünerlisin bu gece. Heh! Heh! Çok güzel rol kesiyorsun, şekerim.»

Kız, «Öyle mi?» diye sordu. «Ayağını denk al da fazla azıtmıyayım rol kesmekte! Yoksa kabak senin başına patlar, Fagin. Onun için vakit varken kulağına küpe olsun, üstüme varma, benim!»

Ateş püsküren bir kadında öyle bir hal vardır ki... Hele öfkesinin yanı sıra üzgünse ve gözü de kararmışsa, onu daha fazla kışkırtmayı göze alabilecek pek az erkek vardır. Nancy'nin öfkesinin gerçek olduğunu bilmezlikten gelmeyi sürdürmenin daha çok sökmeyeceğini Fagin görebiliyordu. Elinde olmadan bir kaç adım geriye giderek, Sikes'den yana yarı yalvarır, yarı ürkek bir ba-

kış fırlattı. Sanki, «Bu konuşmayı sürdürmek için en uygun adam sensin!» demeğe getiriyordu.

Sikes, «Ne demek istiyorsun?» diye gürledi ve sonra insan yüzünün en güzel yönlerinden biriyle ilgili bir lânet savurdu ki, Tanrı Baba yeryüzünde savrulan bu çeşit lânetlerin hepsini dinlese, insanlar arasında körlük, kızamık kadar yaygın olurdu. «Ne demek istiyorsun yani? Sen kim olduğunu, ne olduğunu bilmiyor musun yoksa?...»

Kız acı acı güldü ve başını, kayıtsız görünmek için zavallı bir çaba harcıyarak şöyle bir arkaya itip, «Aa... Evet, bal gibi biliyorum!» dedi.

Sikes köpeğine seslenirkenki sesiyle: «Sus öyleyse!» diye cevap verdi. «Yoksa ben seni uzun süre susturmasını bilirim!»

Kız, eskisinden daha sınırlı olarak gene güldü; hırsızdan yana çarçabuk bakarak başını öte yana çevirdi ve alt dudağını öyle bir ısırdı ki, kan çıktı.

Sikes onu bir dudak büküşüyle süzerek, «tam da insanlıktan dem vurup incelik taslayacak adamsın hani!..» diye ekledi. «Tam çoluk çocuğa göre arkadaş, maşallah!»

Kız öfkeyle, «Neden olmasın?» diye bağırdı. «Keşke sokakta düşüp öleydim, ya da bu gece asılacak olanlarla yer değiştireydim de bu sübyanı alıp buraya getirmek işine karışmayaydım. Bundan böyle artık o da hırsızın, uğursuzun, namussuzun biri olup çıkacak. Zavallı çocuk! Bu kadar ceza yetmez mi ki bir de dayak atıyorsunuz?...»

Fagin hırsıza doğru döndü ve kulak kesilmiş dinleyen oğlanları işaret ederek. «Sikes, kapatalım artık bu konuyu!» dedi. «Dostça konuşmak gerek kendi aramızda, tatlı tatlı!»

Hırsından titreyen Nancy, «Tatlı söz mü?» diye bağırdı. «Tatlı söz ha! İblis! Evet, benden ancak tatlı söz

yaraşır sana.» Oliver'i göstererek, «Nah, şunun yarısı kadar çocukken senin için yankesicilik, hırsızlık ederdim!» diye ekledi. «Oniki yıldır hep aynı yolda, aynı ustanın emrindeyim. Bilmez değilsin bunu. Susma, söyle; biliyorsun!»

Fagin onu yatıştırmağa yeltenerek, «Güzelim, biliyorum ama, bu senin ekmek paran yani!» diye yanıtladı.

Kız, «Öyle, orası doğru!» dedi. Konuşmuyor; kelimeler ağzından sürekli bir çığlık halinde boşalıyordu. «Ekmek param bu benim! Soğuk, ıslak, pis sokaklar da evim! Yıllar önce beni sokağa düşüren; öldüğüm güne kadar, gece gündüz beni sokaklarda süründürecek olan alçak da sensin!»

Bu suçlamalar karşısında sabrı tükenen Fagin, «Sesini kes!» dedi. «Yoksa daha beter ederim seni; bin beter ederim bundan!»

Kız yanıtlamadı. Ama üzüntü ve öfkeyle kendinden geçmiş bir halde saçını başını yolarak öyle bir atılış atıldı ki, herhalde Fagin'in yüzünde öcünün korkunç izlerini bırakacaktı. Ama o anda Sikes onu bileklerinden kavradı. Kızcağız boş yere biraz çırpındı, sonra baygın düştü.

Hırsız onu bir köşeye yatırarak, «İşi tamam!» dedi. «Böyle şeylere kalkışınca pek kuvvetli oluyor kolları.»

Fagin alnındaki terleri silerek, olayın kapandığına oh çekercesine gülümsedi. Ama besbelli hem o, hem Sikes, hem köpek ve hem de çocuklar buna tamamen olağan bir şey gözüyle bakmaktaydılar. Fagin sopasını ocaktan kurtararak:

«Kadın kısmıyla iş görmenin ceremesi bu!» diye fikir yürüttü. Ama kurnaz mı kurnaz olurlar. Bizim meslekte onlarsız iş yürümez... Charley. Oliver'i götür, yatır.»

Charley Bates, «Fagin, yarın Oliver bu cicilerini giymese iyi olur; ne dersin?» diye sordu.

Fagin, çömezinin sırıtışına aynı sırıtışla karşılık vererek, «Elbet derim!» dedi.

Kendine verilen görevden besbelli pek hoşnut kalan bay Bates, çatal sopayı eline aldı ve Oliver'in önüne düşüp bitişikteki mutfağa götürdü. Burada eski evdeki yatakların iki üç tanesi serili duruyordu. Ve Charley Bates durup durup kahkahaları koyvererek Oliver'in bay Blownlow'larda o kadar sevinçle çıkarıp hizmetçiye verdiği eski esvapları ortaya çıkardı. Zaten Oliver'in bulunduğu yer hakkında ilk ip ucunu veren de, partalları satın alan Yahudinin bunları bilmeyerek, satmak amacıyla Fagin'e göstermesi olmuştu.

Charley, «Çıkar bakalım cicilerini!» dedi. «Fagin'e vereyim de iyi saklasın. Aa... Valla pek hoş bu!»

Zavallı Oliver hiç istemeye, istemeye, denileni yaptı. Charley yeni elbiseleri katlayıp kolunun altına sıkıştırarak dışarı çıktı ve kapıyı dışardan kilitledi. Oliver karanlıkta yalnız kalmıştı.

Charley'in çıngıraklı kahkahaları ve tam sırasında yetişerek Nancy'yi ayıltmak için üzerine su serpen ve de buna benzer hanım - hanımcık yardımlarda bulunan Bet'in sesi Oliver'den çok daha mutlu durumda olan birçok kişilerin bile uykusunu kaçırabilirdi. Ama Oliver hasta ve yorgundu. Bu yüzden hemencecik derin bir uykuya daldı.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

Oliver'in kötü talihi sürüyor ve büyük bir adamın Londra'ya gelip onun adına leke sürmesine neden oluyor...

Melodramlı cinaî oyunların hepsinde acıklı ve gülünçlü olayların, geceyle gündüz gibi düzenli olarak birbirini izlemesi bir sahne geleneğidir. Baş roldeki bayın engeller ve felâketlerle çökerek yatağa düştüğünü görürüz. Derken vefalı fakat durumdan habersiz olan uşağı gülünçlü bir şarkıyla seyirciyi oyalar. Kadın kahramanın, göğsü inip kalkarak, gururlu ve amansız bir lord'un kollarında çırpındığını görürüz: kızın namusu da, canı da tehlikededir. Birincisini ikincisinin pahasına korumak için tam hançerini çekmiş ve bizi heyecanın doruğuna getirmiştir ki, zil çalıp perde kapanır. Derken kendimizi şatonun ana holünde buluruz. Burada ak sakallı bir vekilharç gülünç türküler söylemekte ve ondan daha bile gülünç olan bir grup hizmetkâr kendisine eşlik etmektedir. Zaten bu adamlar şaşılacak derecede özgür dolaşırlar ve her gittikleri yerde durmadan şarkılar söyliyerek, kilise mahzeninden saray salonuna kadar her yere girer çıkarlar.

Bu tür geçişler, saçma görünürse de ilk bakıştaki kadar yapmacık değildir. Gerçek hayatta da şölen sofrala-

rından ölüm yataklarına, yas karalarından bayram kıyafetlerine geçiş sahnedekilerden hiç de aşağı kalmaz. Ne var ki, gerçek hayatta bizler pasif birer seyirci olacağımız yerde uğraşı olan birer oyuncuyuzdur ve bu da çok fark eder. Sahnede oynanan oyunlardaki şiddetli duygu değişiklikleri sadece birer seyirci olarak gözlerimizin önüne serildiği zaman bunlara hemen saçma damgası vururuz.

Beri yandan sahne, zaman ve yerin ani değişmesi kitaplarda eskiden beri sadece hoş görülmekle kalmaz. bazıları tarafından yazarlığın en ince hüneri sayılır. Böyle düşünen eleştirmecilere göre, her bölümün sonunda kitabın kahramanları ne kadar çözülmez bir düğüm içinde kalırsa, yazar o kadar usta demektir. Eğer bu düşüncede gerçek payı varsa, bu hikâyenin yazarının da Oliver'i şimdilik burada bırakmasını ve bir süre için, onun doğum yeri olan şehre dönmesini, ince bir ima kabul ediniz.

Okuyucu bu yolculuğu yapması için çok yerinde ve önemli nedenler olduğunu, yoksa kendisini asla bu zahmete sokmayacağımızı doğal saymalıdır.

Bay Bumble sabahın erken saatinde yoksullar evinin bahçe kapısından çıktı ve o kalantor tavrıyla, o sert adımlarıyla, Yukarı Sokaktan yukarıya doğru yürüdü.. Kilise yazmanlığının bütün görkem ve gösterişi üzerindeydi. Kokartlı şapkasıyla sırmalı ceketi sabah güneşinde göz alıyor, baston kavrayışından sağlık ve güç fışkırıyordu. Bay Bumble hep başı dik gezerdi ama bu sabah her zamankinden daha dik tutuyordu başını. Gözlerinde bir dalgınlık, üzerinde bir çalım vardı ki, keskin görüşlü biri onun kafasının, sözle anlatılamayacak kadar yüksek düşüncelerle dolu olduğunu anlardı.

Bay Bumble yol üzerindeki küçük esnafla ve kendisini saygıyla selâmlıyan diğer kişilerle durup konuşmadı.

Selâmlara sadece elini sallıyarak cevap verdi ve yürüyüşünün o ağır başlı temposunu hiç bozmayarak, yoksullar yuvasının yetimlerine bakan bayan Mann'ın çiftliğine vardı.

Bayan Mann bahçe kapısındaki tanıdık tıkırtıyı duyunca, «Öf... yazman gibi, yere batasın e mi?...» diye söylendi. «Sabahın köründe ne işi var acep?... Aaa... Bay Bumble'ciğim, sen misin ayol? Aa, çok sevindim valla... Konuk odasına buyur, kuzum beyefendiciğim!»

Bayan Mann ilk cümleleri Susan'a, sondaki sevinç nidalarını da, bahçe kapısını açarken, bay Bumble'ye söylemişti. Kilise yazmanı. büyük bir saygıyla çevresinde dönerek içeri aldı.

Bay Bumble gösterilen koltuğa, sıradan kişiler gibi basbayağı oturacak, ya da kendini bırakacağı yerde, yavaş yavaş, kademe kademe alçalıp indi.

«Bayan Mann!» dedi. «Sabah şerifleriniz hayırlı olsun, sayın bayan Mann.»

Bayan Mann da kilise yazmanından yana gülücükler saçarak: «Eksik olma, bay Bumble, senin de!» diye yanıtladı. «İnşallah âfiyettelersiniz ya, beyefendiciğim?»

Yazman, «Eh, iyi demek âdet olmuş, bayan Mann!» dedi. «Ama hükümet görevi dediğin çocuk oyuncağı değil, bayan Mann. Yoksullar evi insaf dinlemiyor.»

Eğer yoksullar evinin yetimleri orada olaydılar, oldukça sıcak bir biçimde bu sözleri onaylarlardı herhalde.

Kadın, «Gerçekten dinlemiyor, bay Bumble!...» diye yanıtladı.

Bay Bumble masaya bastonuyla vurarak, «Hükümet görevi demek, bayan Mann, baş ağrısı, baş belâsı ve çile demektir!» diye sözü sürdürdü. «Ama önemli kişi olmak böyle işte: yüksek dağın üstünden kar eksik olmaz!»

Bayan Mann yazmanın ne demek istediğini tam ola-

rak kestiremediği için sadece ellerini hak verir gibi bir ifadeyle kaldırdı ve bir göğüs geçirdi.

Yazman, «Evet, bayan Mann, ne kadar içini çeksen yeridir!»

Doğru iş yapmış olduğunu anlıyan bayan Mann tekrar içini çekti. Besbelli «hükümet görevlisi» pek hoşnut kalmıştı bundan. Ağzı kulaklarına varmasın diye gözlerini sert bir bakışla kokartlı şapkasına dikerek:

«Bayan Mann, Londraya gidiyorum, ben!» dedi.

Bayan Mann irkilip dikilerek, «Fe süphanallah, bay Bumble!» diye bağırdı.

Yazman, «Londra'ya gidiyorum, efendim!» dedi. «Posta arabasıyla. Ben ve iki yetim gidiyoruz, bayan Mann... Bu yetimlerin bakımı konusunda bir dâva açılmış. Yönetim kurulu da Clerkinwell Mahkemesi huzurunda bu işi çözümlemekle beni... evet, beni görevlendirdi, bayan Mann.»

Bay Bumble, büsbütün dikelip oturarak: «Clerkinwell yargıçları beni karşılarında bulunca bu dâvaya girdiklerine bin pişman olmazlarsa çok şaşarım, bayan Mann.»

Bayan Mann onu yola getirmeğe çalışarak, «Ah, efendim, pek de sert davranmayın onlara!» diye yalvardı.

Bay Bumble, «Vallahi, hamfendiciğim, Clerkinwell yargıçları bu işi kendi başlarına kendileri açtılar!» diye yanıtladı. «Eğer zararlı çıkarlarsa suçu sadece kendilerinde bulsunlar.»

Bay Bumble'ın bu sözleri söyleyişinde öyle derin bir güven ve kararlılık vardı ki, bayan Mann kendinden geçmiş gibiydi. Sonunda:

«Posta arabasıyla mı gidiyorsunuz, efendim?» diye sordu. «Ben yetimlerin köy arabasıyla gönderilmesinin gelenek olduğunu sanıyordum.»

Kilise yazmanı, «Bu, hasta oldukları zamandır, bayan Mann!» diye cevap verdi. «Hasta yetimleri yağmurlu havada üstü açık köy arabasına bindiririz ki soğuğa karşı dayanıklı olsunlar.»

Bayan Mann, «Ya?...» dedi.

Bay Bumble, «Karşı taraf bu iki yetim için posta arabası tutmuş, ucuza götürüyor!» diye anlattı. «İkisi de kötü durumda. Zaten onları taşımak gömmekten ucuza gelir bize; yani komşu kasabaya kadar dayanabilirlerse. Götürüp ora belediyesine teslim ederiz. Bunu da yapabileceğimizi sanıyorum. Ama bize nisbet olsun diye tutup yarı yolda ölmezlerse tabii. Hah! Hah! Ha!...»

Bay Bumble biraz güldükten sonra gözleri gene kokartlı şapkasına takıldı ve ciddileşti:

«İşimizi unutuyoruz, hamfendi. İşte size belediyenin bağladığı maaşınızı getirdim.»

Bay Bumble bir kâğıt parçasına sarılmış bir kaç gümüş para çıkardı ve makbuz istedi. Bayan Mann makbuzu yazdı.

«Biraz silik oldu ama geçerlidir elbet, beyefendi!» dedi. «Eksik olmayın, bay Bumble. Size çok minnettarım, efendim.»

Çocuk kâhyasının diz kırışına bay Bumble ciddî bir baş eğişiyle karşılık verdi ve yetimlerin hatırını sordu.

Kadın duygulu bir şekilde, «Ah, canlarını seveyim ben o küçüklerin!» dedi. «Hepsi iyi, yavrucukların. Geçen hafta ölen iki tanesi başka, tabii. Bir de küçük Dick.»

«Daha iyileşemedi mi o çocuk?»

Bayan Mann, hayır, gibilerden baş salladı.

Bay Bumble öfkeyle, «Kötü huylu, kötü yaratılışlı, kötü yürekli bir yetim vesselâm!» diye düşüncesini belirtti. «Nerede o?...»

Bayan Mann, «Şimdi getiririm onu size, efendim!» dedi. «Dick, gel buraya!»

Bir kaç kez çağırıldıktan sonra Dick ortaya çıkarıldı. Yüzü tulumbanın altına tutulup bayan Mann'ın önlüğüyle kurulandıktan sonra kilise yazmanının yüksek katına çıkarıldı.

Solgun ve zayıftı. Yanakları çökük, gözleri kocaman ve parlak. Sefaletin üniforması olan yetim urbası o incecik vücudundan sarkıyordu. Körpe kollarıyla bacakları eriyip buruşarak yaşlılara dönmüştü. Gözlerini yerden kaldırmağa cesaret edemiyerek bay Bumble'in karşısında titreyen ve onun konuşmasını korku içinde bekleyen küçücük yaratık işte böyleydi.

Bayan Mann, «Beyefendiye baksan olmaz mı, katır inatlı?» diye sordu.

Çocuk söz dinleyerek gözlerini kaldırdı ve bay Bumble'ın bakışlarıyla karşılaştı. Bay Bumble çok yerinde ve sıralı bir şaklabanlıkla:

«Neyin var bakalım, yetim Dick?» diye sordu.

Çocuk ölgün bir sesle, «Hiç bir şeyim yok, efendim.» diye yanıtladı.

Bay Bumble'ın komikliğine pek gülmüş olan kâhya kadın, «Elbet yok!» diye araya girdi. «Neyin eksik ki?»

Çocuk kekeliyerek, «Yalnız... sadece...» diye söylendi.

Bayan Mann, «Vay efendimiz!» diye onun sözünü kesti. «Yoksa bir eksiğim mi var, diyeceksin şimdi de? Seni küçük piço...»

Kilise yazmanı bir tavırla kaldırarak, «Dur, bayan

Klise yazmanı elini hâkim bir tavırla kaldırarak, «Dur, bayan Mann! Dur!» dedi. Neymiş o sadece, küçük bey, söyle bakalım?»

Çocuk titrek bir sesle, «Yazı yazmasını bilen biri benim ağzımdan, bir kâğıda bir kaç şey yazabilse çok sevinirim!» diye yanıtladı. «Sonra kâğıdı katlayıp mühürle-

sinler. Ben öldükten sonrası için saklasınlar!»

Çocuğun içten anlatımı ve solgun, erimiş görüntüsü kilise yazmanını, böyle durumlara alışık olmasına rağmen az çok etkilemişti.

«Allahallah... Ne diyor bu çocuk? Bayım, ne demek istiyorsun sen?...»

Çocuk, «Zavallı Oliver Twist'e en candan sevgilerimi bırakmak istiyorum!» dedi. «Sonra kaç geceler tek başıma onu düşünüp ağladım. Karanlık gecelerde yapayalnız sokaklarda sürünüyor diye. Bunu bilsin istiyorum.» O küçük ellerini birbirine bastırıp büyük bir içtenlikle konuşarak, «İstiyorum ki Oliver bilsin: küçük yaşımda öleceğim diye üzgün değilim!» diye ekledi. «Çünkü yıllar geçip büyümüş olsaydım, şimdi cennette olan küçük kız kardeşim beni unuturdu belki. Zaten ben de değişmiş olurdum. Cennette ikimizin de çocuk olmamız çok daha iyi.»

Bay Bumble küçük çocuğu, tanımsız bir şaşkınlıkla tepeden tırnağa süzdü. Sonra bayan Mann'a dönerek:

«Hepsi de aynı ağzı kullanıyorlar, yenge!» dedi. «O Oliver olacak bıçkın hepsinin aklına fesat tohumları saçmış!»

Bayan Mann ellerini açtı ve Dick'ten yana yiyecek gibi bakarak, «Kendi kulaklarımla duymasam inanmazdım valla, bayım!» dedi. «Ömrümde görmedim böyle taş yürekli çocuk!»

Bay Bumble hışımla, «Kaldırın şunu karşımdan!...» dedi. «Bunu yönetime haber vermek gerek, bayan!»

Bayan Mann acıklı bir şekilde sesini titreterek, «İnşallah beyefendiler suçun bende olmadığını anlarlar?» diye sordu.

Bay Bumble, «Anlatırız, efendim; sorunun gerçek yüzünü tanıtırız kendilerine!» diye şişindi. «Kaldır şunu karşımdan be yenge! Gördükçe safram kabarıyor!»

Dick derhal uzaklaştırıldı ve kömürlüğe kapatıldı.. Bay Bumble da az sonra yol hazırlığını yapmak üzere aradan ayrıldı.

Ertesi sabah saat altıda, kokartlı şapkası yerine yuvarlak kenarlı bir şapka giymiş ve sırtına pelerinli bir mavi palto geçirmiş olarak, dâva konusu yetimlerin arabasının dış yerine oturdu. Bir kaç saat sonra da Londra'ya vardılar. Yolda kilise yazmanının karşılaştığı tek pürüz, ille soğuktan yakınıp tiril tiril titremekte ısrar eden yetimlerin bu inadı oldu. Bay Bumble, «Sizin bu durumunuz karşısında, sırtımda palto olmasına rağmen, benim bile dişlerim zangırdıyor!» diyordu.

Bu yezit kişileri geceleyin yerli yerlerine yerleştirdikten sonra bay Bumble arabanın konakladığı hana girdi ve istiridye soslu biftekle kırmızı şaraptan ibaret, hafif bir akşam yemeği yedi. Ocağın üzerine bir bardak sıcak suyla cin koyarak koltuğunu ateşe doğru çekti. Ne yazık ki pek yaygın olan, «aç gözlülük» ve «halinden şikâyet» gibi günahlara ilişkin çeşitli ahlâki düşünceler aklından geçirerek, gazetesini okumağa hazırlandı.

Bay Bumble'nin gözüne ilişen ilk paragraf şu aşağıdaki duyuruydu.

Beş Gine Ödül!..

> Oliver Twist adında bir erkek çocuğu geçen Perşembe akşamı, Pentonwille'deki evinden kaçmış, ya da kaçırılmış ve o zamandan beri kendisinden bir haber alınamamıştır. Yukarda söylenilen ödül, adı geçen Oliver Twist'in bulunmasını sağlıyacak veya geçmişine ışık tutabilecek bir bilgi verenlere ödenecektir. Çocuğun geçmişteki hayatı, bu duyuru sahibini, bir çok nedenlerden ötürü çok yakından ilgilendirmektedir.

Sonra Oliver'in kendisi ve sırtındakiler. görünüşü,

ortadan yitişi, bay Brownlow'un adı ve adresi, uzun uzadıya anlatılıyordu.

Bay Bumble gözlerini açtı. Duyuruyu ağır ağır ve dikkatle, tekrar tekrar okudu. Beş altı dakika sonra da Pentonville yolunu tutmuş bulunuyordu. Heyecanından, sıcak sulu cin'inin tadına bile bakmamıştı.

Kapıyı açan kıza, «Bay Brownlow evde mi?...» diye sordu.

Kız, alışıldığı üzere, «Bilmiyorum; siz nerden geliyorsunuz?» diye kaçamaklı bir cevap verdi.

Bay Bumble gelişinin nedenini anlatmak için Oliver'in adını söyler söylemez, oturma odasının kapısından kulak kabartmakta olan bayan Bedwin, helecan içinde sofaya çıktı.

«Buyrun, buyrun!» dedi. «Haberinin çıkacağını biliyordum zaten. Zavallı oğlancığım. Biliyordum. Emindim bundan. Tanrıya emanet olsun o. İşin başından beri söyledim ben, haberi çıkacak diye!»

Kadıncağız böyle diyerek gene oturma odasına döndü ve bir kanapeye oturarak ağlamağa başladı. Bu derece yufka yürekli olmayan hizmetçi kız bu arada yukarki kata koşup gelmişti. Bay Bumble'den kendisini izlemesini rica etti. O da kızın peşinden yürüdü.

Onu arka taraftaki küçük çalışma odasına aldılar. Bay Brownlow'la bay Grimwig, önlerinde bir sürahiyle iki bardak olduğu halde, burada oturmaktaydılar. Bay Grimwig derhal:

«Kilise yazmanı!» diye bağırdı. «Kilise yazmanı değilse kendi kafamı yerim!»

Bay Brownlow dostuna, «Çok rica ederim, söze karışma!» diyerek ziyaretçiye döndü: «Lütfen oturmaz mısınız?»

Bay Grimwig'in acayip davranışı karşısında afallıyan bay Bumble oturdu. Bay Brownlow lambayı, kilise

yazmanın yüzünü iyice görebilecek biçimde çevirdi ve biraz sabırsız bir tavırla:

«Beyefendi, gazetedeki duyuru dolayısiyle geldiniz, değil mi?» diye sordu.

«Evet, efendim.»

Bay Grimwig, «Kilise yazmanısınız, değil mi?» diye sordu.

Bay Bumble, göğsü kabararak, «Belediyenin Yoksullar Evinde görevliyim!» diye yanıtladı.

Bay Grimwig arkadaşına dönerek: «Ben bildimdi zaten!» diye fısıldadı. «Yazman olduğu üzerinden akıyor!»

Bay Brownlow onu susturmak için başını sallıyarak gene ziyaretçiye döndü: «Yavrucağın nerde olduğuna dair bilginiz var mı?»

Bay Bumble, «Ancak sizin kadar!» diye yanıtladı.

«Peki, ne biliyorsunuz onun hakkında? Söyliyeceğiniz varsa söyleyin lütfen. Ne biliyorsunuz?»

Bay Bumble'nin yüzünü dikkatle gözden geçirmiş olan bay Grimwig zehir gibi bir anlatımla, «Onun hakkında bildikleriniz hayırlı birşeyler değildir herhalde?» diye sordu.

Bu sorunun tonunu derhal kavrıyan yazman, felâket haberi verenlerin ağırlığıyla, başını yandan yana salladı.

Bay Grimwig dostundan yana zafer kazanmış gibi bir baktı: «Gördün mü?...»

Bay Brownlow da yazmanın buruk yüzüne korkuyla bakıyordu. Ondan, Oliver'e ilişkin bildiklerini en kısa şekilde anlatmasını rica etti.

Bay Bumble şapkasını elinden bıraktı, paltosunun düğmelerini çözdü, başını dalgın bir şekilde yan yatırdı ve bir kaç dakika düşündükten sonra hikâyesini anlatmağa koyuldu.

Yirmi dakika süren bu hikâyeyi kelimesi kelimesine verirsek çok can sıkıcı olur. Ama özet olarak, bay Bumble,

Oliver'in aşağı tabakadan, ahlâksız bir ana - babanın çocuğu, sokakta bulunmuş bir kimsesiz olduğunu söyledi... İlk baştan beri çocuk yalancılık, nankörlük ve hainlikten gayri hiçbir meziyet göstermemişti. Sonunda suçsuz bir çocuğa kalleşçe ve kahpece saldırıp dayak attıktan sonra, efendisinin evinden geceleyin kaçmıştı.

Bay Bumble kendi kimliğini ispat etmek için, yanında getirmiş olduğu belgeyi masanın üzerine serdi, sonra gene kollarını kavuşturdu ve bay Brownlow'un yanıtını bekledi.

Yaşlı Bay belgeyi gözden geçirdikten sonra, «Yazık ki hepsi doğru!» dedi. «Gerçi ödül size yaraşır değil ama, buyrun. Ne var ki, çocuktan yana haber getirmiş olaydınız size bunun üç katını seve seve verirdim!»

Eğer bunu önceden bilse, bay Bumble'in, anlattığı küçük hayat hikâyesine bambaşka bir renk vermesi pekâlâ iyi olabilirdi. Ama artık iş işten geçmişti. Bay yazman başını tasayla salladı ve beş gine'yi cebe indirdikten sonra dışarı çıktı.

Bay Brownlow bir süre bir aşağı, bir yukarı odayı arşınladı. Besbelli dinlediği şeyler çok canını sıkmıştı. Öyle ki bay Grimwig bile onu daha fazla sıkmaktan çekindi. Sonunda beyefendi durdu ve çıngırağı hızla çaldı. İçeri giren bayan Bedwin'e:

«Bayan Bedwin!» dedi. «Oliver denen çocuk sahtekârın biriymiş».

Yaşlı kadın canla başla, «Olamaz, efendim!» dedi. «Mümkün değil!»

Beyefendi sertçe, «Öyleymiş diyorum sana!» diye çıkıştı. «Olamaz, ne demek? Onun doğumundan beri bütün yaptıklarını dinledik şimdi. Ömrü boyunca hainlikten başka birşey bilmemiş, kerata!»

Kadıncağız kesinlikle, «İmkânı yok inanmam buna, beyefendi!» diye yanıtladı. «Asla!»

Bay Grimwig, «Zaten siz yaşlı kadınlar, şarlatan doktorlarla uydurma romanlardan başka neye inanırsınız?» diye homurdandı. «Başından bildim ben. Neden beni dinlemediniz ilk baştan?»

Bayan Bedwin kızarak, «Oliver kadir - kıymet bilen, uslu, uysal bir yavruydu, beyefendi!» diye söylendi. «Çocuk ruhundan anlarım ben. Kırk yıllık tecrübem var ne olsa. Tecrübe sahibi olmayanlar bu konuda hiç konuşmasalar daha iyi olur. Benim düşüncem bu.»

Bu, yaşlı bir bekâr olan bay Grimwig'e atılmış kocaman bir taştı. Ama bay Grimwig'in sadece gülümsediğini görünce kâhya kadın başını şöyle bir geriye atıp önlüğünü düzelterek yeni bir demeç vermeğe hazırlandı... Bay Brownlow tamamen uydurma olan bir öfke numarası yaparak:

«Susun!» dedi. «Bu çocuğun adını bir daha asla duymak istemiyorum. Seni bunun için çağırttım, bayan Bedwin. Asla, dedim. Hiç bir zaman, hiç bir biçimde. Gidebilirsin, bayan Bedwin. Unutma; ciddî konuşuyorum!»

O gece bay Brownlow'un evinde yürekler tasa doluydu.

Oliver de iyi, sevecen dostlarını düşündükçe kahroluyordu. Onların neler duyup dinlediklerini iyi ki bilmiyordu. Yoksa kahırından ölebilirdi.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

Oliver'in, saygıdeğer dostlarının diriltici meclisinde nasıl zaman geçirdiğine ilişkindir...

Ertesi gün öğle sularında, Ele Geçmez'le bay Charley her zamanki eylemlerini sürdürmek üzere dışarı çıktıkları zaman Fagin fırsattan yararlandı ve Oliver'e nankörlüğün ne derece korkunç bir günah olduğuna ilişkin bir söylev çekti. Oliver'in, kendini dört gözle bekliyen arkadaşlarının yanından kaçmakla ve hele, onu bulmak için girişilen bunca masraf ve yorucu çabadan sonra yine kaçmağa kalkışmakla nankörlük denen günahı işlemiş olduğunu Fagin açıkça ortaya koydu. Oliver'e açlıktan ölmek üzereyken tam sırasında yardım elini uzatıp bağrına bastığını da ısrarla belirtti. Sonra, buna benzer şartlar altında, insanlık gösterip kurtardığı bir genç çocuğun başına gelenleri anlattı. Çocuk ne yazık Fagin'in güvenine yaraşır çıkmamış ve polisle haberleşmek istekleri gösterdiği için bir sabah erkenden Old Bailey avlusunda asılmak felâketine uğramış. Fagin bu felâkette kendi oynadığı rolü saklamağa kalkışmıyor, ama bu delikanlının kalın kafalı, kalleş tutumu yüzünden kendisinin savcıya bir takım ip uçları vermek zorunda kalmasına, gözlerinde yaşlarla hayıflanıyordu. Bu kanıtlar tam anlamıyla doğru değilse bile kendisinin, yani bay Fa-

gin'in ve bir kaç seçkin dostunun esenlikleri için gerekliymiş. Bay Fagin konferansını, asılmanın rahatsızlıkları hakkında hoş olmayan bir tablo çizerek tamamladı. Sonra büyük bir incelik ve candanlıkla, «İnşallah seni böyle kötü bir ameliyata göndermek zorunda kalmam!» diye dilekte bulundu.

Fagin'in sözlerini dinler ve savrulan tehditleri yarım yamalak kavrarken küçük Oliver'in damarlarındaki kan buz kesmişti. Suçluyla suçsuz kazara bir araya gelince, Adaletin kendisinin bile onları birbirine karıştırmasının mümkün olduğunu Oliver öğrenmişti. Yaşlı Fagin'in, çok bilgi sahibi olan ya da çokça konuşan kişilerin ortadan kalkması için, bir değil, bir çok kez, kurnazca plânlar tasarlayıp uygulamış olduğundan asla kuşkulanmıyordu. Çünkü Fagin'le Sikes arasındaki ağız dalaşmalarını anımsayabiliyordu. Bunlar eskiden başvurulmuş, böylesi tertipten dem vurur gibiydi.

Oliver ürkek ürkek başını kaldırıp da Fagin'in keskin gözleriyle karşılaşınca anladı ki yüzünün soluşu ve korkudan titreyişi bu uyanık kişi tarafından farkedilmiştir ve keyifle seyredilmektedir.

Fagin iğrenç bir gülümseyişle Oliver'in başını okşayarak, uslu durur ve çok çalışırsa gene oldukça iyi dost olabileceklerini söyledi. Sonra sırtına kırk yamalı, eski püskü bir palto giyip şapkasını alarak dışarı çıktı ve kapıyı çocuğun üstünden kilitledi.

Oliver o gün bütün gün ve ondan sonraki günlerin büyük kısmını, sabahtan akşama kadar yapayalnız geçirdi. Hiç kimseyi görmediği uzun saatler boyunca, kendi düşünceleriyle başbaşa kalıyordu. Düşünceleri de, her seferinde, geride bıraktığı iyi yürekli dostlara ve onların kendini kimbilir nasıl suçladıklarına döndüğü için, son derece tasalıydı.

Bir iki hafta geçince Fagin oda kapısını kilitlemek-

ten vazgeçti ve Oliver evin içinde serbestçe dolaşabilmeğe başladı.

Çöplük gibi bir yerdi burası. Üst kattaki odaların kocaman, yüksek ocakları, büyük kapıları, kaplama duvarlarıyla kornişli tavanları vardı. Hepsi de bakımsızlık ve tozdan kapkara kesilmiş olmalarına rağmen aslında süslü püslüydüler. Bütün bunlara bakarak Oliver bu evin, şimdi pis ve perişan görünmesine rağmen çok eskiden, belki daha Fagin dünyaya bile gelmeden önce, herhalde kibar kişilere ait, bakımlı, gösterişli bir yer olduğu sonucunu çıkardı.

Duvar ve tavan köşelerine örümcekler ağ kurmuşlardı. Bazan, Oliver bir odaya sessizce girince yerde fareler kaçışıyor ve ödleri kopmuş bir halde deliklerine koşuyorlardı. Bunlar dışında herhangi bir canlı yaratık ne görülüyor, ne de duyuluyordu. Çok zaman, karanlık basmağa başlayınca, odadan odaya dolaşmaktan bıkan çocuk, insanlara olabildiği derece yakın olmak için sokak kapısının arkasına büzülüp oturuyordu. Ve orada, kulak kesilip saatleri sayarak Fagin ya da çocuklar dönünceye kadar bekliyordu.

Bütün odaların küften çürümüş pancurları sımsıkı kapalıydı. Demirler pervazlara geçmişti. İçeriye girebilen tek ışık yukarki yuvarlak deliklerden sızan ışıktı ki, bu da odaları garip gölgelerle doldurduğu için büsbütün kasvetli bir hava veriyordu.

Tavan arasının arkasında, pancuru olmayan, demir parmaklıklı bir pencere vardı. Oliver çok zaman buradan, hüzünlü bir yüzle, saatler saati dışarsını seyrediyordu... Ama buradan da, bir yığın üstüste binmiş, karma karışık damlarla kararmış bacalar ve çatılardan başka görülecek bir şey yoktu. Bazan uzak bir evin balkon parmaklığının üzerinden kırçıl bir başın uzandığı görülü-

yorsa da, görülmesiyle kaybolması bir oluyordu. Zaten Oliver'in gözetleme kulesinin penceresi de yılların yağmur ve isinden donuklaşmış ve kararmış, demirli bir yer olduğu için dışardakilere kendini gösterip duyurmak şöyle dursun, onların biçimlerini çıkarsamak bile sorundu.

Bir gün öğleden sonra Elegeçmez'le Charley Bates evdeydiler. Akşama gezmeğe gidecekleri için Elegeçmez beyefendi tuvaletine biraz özen göstermeyi aklına koydu. (Günahını almıyalım, aslında kendisinin süs merakı gibi bir zaafı yoktu). Bu amaçla Oliver'e, tuvaletinde yardım etmesi için emir vermek lütuf ve alçak gönüllülüğünde bulundu.

Oliver işe yaramağa dünden gönüllü, çevresindekileri, iyi yoldan, hoşnut bırakınağa çoktan hazır ve etrafında, kötü de olsa insan yüzü gördüğü için öyle sevinçliydi ki, bu öneriye olumsuz gözle bakamazdı. Hemen rızasını bildirdi ve masanın üzerine kurulan Elegeçmez'in ayağını kucağına koyarak, bay Dawkins'in, «Nalları parlatmak» diye tanımladığı bir işe girişti ki, gündelik dilde bu, kundura temizlemek anlamına gelir.

Rahatça masa üstüne kurulup pipo tüttürerek bir ayağını tembel tembel sallarken pabuçlarını temizletmek ve pabuçlarını çıkarmak zahmetinden kurtulmuş olmanın yanında tekrar giymek gibi bir kaygıyla da tedirgin edilmemek, insan denen düşünen hayvana bir özgürlük ve bağımsızlık duygusu verebilir. Ya bundan, ya da tüttürdüğü piponun sinir yatıştırıcı etkisiyle içtiği biranın düşüncelerini yumuşatmasından olacak, Elegeçmez besbelli şu sırada, yaradılışına yabancı olan bir heyecan ve romantizm havası içindeydi. Bir an düşünceli bir yüzle Oliver'i süzdü. Sonra başını kaldırıp yavaşça göğüs geçirerek yarı havaya, yarı Charley Bates'e:

«Ne yazık ki cep faresi değil!» diye söylendi.

Bay Bates, «Yâ!» dedi. «Kendi çıkarını bilmiyor da ondan!»

Elegeçmez gene içini çekti, sonra piposunu ağzına aldı. Charley Bates de öyle yaptı ve iki meslektaş bir kaç saniye sessizlik içinde pipo tüttürdüler. Sonra Elegeçmez tasayla:

«Herhalde sen cep faresi ne demektir bilmezsin bile, değil mi?» diye sordu.

Oliver onun yüzüne bakarak, «Galiba biliyorum!» dedi. «Hır... yani sizin gibi demek, değil mi?»

Elegeçmez, «Evet!» diye yanıtladı. «Başka birşey olmayı da ar sayarım zaten!»

Bay Dawkins bu duyguyu belirttikten sonra şapkasını şöyle cakayla yan yatırdı ve, «Haddin varsa aksini söyle!» gibilerden Charley'e baktı. Sonra:

«Ben hırsızım!» dedi. «Charley de öyle. Fagin de öyle. Sikes de öyle. Nancy de öyle. Bet de öyle. Hepimiz öyleyiz, köpeğe varana kadar. Köpek dersen hepimizin hırsızı.»

Charley, «Hem de ser verip sır vermez!» diye ekledi.

Tanık bölümüne koysalar, havlamaz bile! Zincirle bağlayıp onbeş gün aç bıraksalar gene havlatamazlar onu!»

Charley, «Ne münasebet!» diye Elegeçmez'i onayladı..

«Tuhaf köpekler, vesselâm. Tanımadığı birinin çok gülüp söylemesine öfkeyle bakmaz mı? Keman sesi duyunca homur homur homurdanmaz mı? Kendi cinsinden olmayan bütün köpeklerden nefret etmez mi? Yo, ne münasebet!»

Charley, «Sapına kadar Hıristiyandır o!» diye düşüncesini söyledi.

Bu. sadece, köpeğin yeteneklerini övmek için söylenmişti ama başka bir yönden de uygun düşüyordu. Çünkü saplarına kadar Hıristiyan olduklarını öne süren nice

bay ve bayanlar vardır ki bunlarla bay Sikes'in köpeği arasında ilginç ve güçlü benzerlikler bulunabilir.

Elegeçmez, sözü döndürüp dolaştırıp yine başladığı yere getirerek, «Her neyse, bütün bunların bizim agucuk bebekle ilişkisi yok!» dedi.

Charley, «Yok ya!» diye ona hak verdi. «Oliver be, sen neden Fagin'e çömez olmuyorsun?»

Elegeçmez sırıtarak, «Hem de kendi geleceğini kendi elinle kazanmış olursun!» diye ekledi.

Charley Bates, «Zamanla yükünü tutup emekliye ayrılır, kibar takımının arasında fink atarsın!» dedi. «Ben de zaten öyle yapacağım, gelmez yılın çıkmaz ayının son çarşambasında; balık kavağa çıkar çıkmaz!»

Oliver ürkek ürkek, «Hoşuma gitmiyor!» diye yanıtladı. «Beni bıraksalar da gitsem. Ben gitmek istiyorum.»

Charley, «Fagin de istemiyor!» dedi.

Oliver bunu çok iyi biliyordu. Duygularını daha açık olarak ortaya vurmanın tehlikeli olabileceğinden korkarak sadece içini çekti ve pabuç temizlemeye devam etti.

Elegeçmez, «Gitmek mi?» dedi. «Senin erkekliğin nerde kaldı? Hiç mi onurun yok? Gidip ona buna yük mü olacaksın?»

Bay Bates cebinden iki üç ipek mendil çıkarıp bir dolabın içine atarak, «Ne ayıp!» diye söylendi. «Yakışıksız bir şey.»

Elegeçmez gurur ve tiksintiyle, «Ben böyle bir şeye tenezzül bile etmem!» diye burun kıvırdı.

Oliver yarım bir gülümseyişle, «Ama arkadaşlarını bırakıp kaçınağa tenezzül ediyorsun!»

Elegeçmez piposunu şöyle bir sallıyarak: «Fagin'e olan saygımdan yaptım ben onu!» diye açıklamada bulundu. «Bizim Fagin'le çalıştığımızı aynasızlar biliyor da ondan. Biz tüymesek onun başına çorap örülecekti. Amacımız buydu, öyle değil mi, Charley?»

Bay Bates, evet, gibilerden başını eğdi. Bir şey söylemek üzereydi ama Oliver'in kaçışını birden anımsayınca, içine çektiği duman attığı kahkahaya takılıp kafasına sıçradı, sonra soluk borusuna kaçtı ve beş dakika kadar süren bir öksürüp tepinme nöbetine yol açtı.

Elegeçmez cebinden bir avuç dolusu bozukluk çıkararak, «Şuraya bak!» dedi. «Tatlı hayat be! Paranın geldiği yer senin nene gerek? Al, tut şunu! Bunları aldığım yerde daha bir sürüsü var. Ama sen yine de istemezsin, öyle mi? Ah, dangalak, ah!»

Charley Batees, «Bizim Elegeçmez'in yaptığına yaramazlık derler, değil mi, Oliver'ciğim?» diye sordu. «Sonu salıncak bunun, değil mi?»

Oliver, «Bunun ne demek olduğunu bilmiyorum!...» dedi.

Charley, «Şuna benzer birşey, ahbap!» diyerek mendilini tutup dimdik sallandırdı, başını omuzuna düşürdü ve dişlerinin arasından tuhaf bir ses çıkardı. Bu canlı pandomim oyunuyla, salıncak dediği zaman asılmayı anlatmak istediğini belirtiyordu.

«Bu demek işte!» diye ekledi. «Jack be, şu Oliver'in aval aval bakışına bak! Ben ömrümde bu çocuktan daha eğlenceli şey görmedim. Öldürecek bu çocuk beni, valla öldürecek!»

Bay Bates gene doya doya güldü ve sonra, gözlerinde yaşlarla, piposunu tüttürmeye devam etti.

Elegeçmez, Oliver'in boyamış olduğu pabuçlarına beğenerek baktı ve, «Seni kötü yetiştirmişler!» dedi «Ama, korkma, Fagin adam eder seni. Edemezse, ona kazanç getirmeyen tek çocuk sen olursun. Ama bir an önce başlasan iyi edersin. Nasılsa eninde, sonunda gireceksin mesleğe. Boşuna vakit geçiriyorsun, Oliver!»

Charley Bates de bu öğüdü kendince bir takım ahlâkî uyarılarla destekledi. Bunların sonu gelince Charley

ile Elegeçmez sürdükleri hayatın sayısız zevklerini ballandıra ballandıra anlattılar. Arada da, Oliver'in yapabileceği en sağlam işin hiç gecikmeden Fagin'in gözüne girmek olduğunu, bunun için de kendi kullandıkları çareye baş vurmasını dolaylı olarak anlatıyorlardı.

Bu arada Fagin'in yukarki kapıyı anahtarla açtığı duyuldu. Elegeçmez:

«Bak, kulağına küpe olsun, Nolly!» dedi. «Sileceklerle tık - tıkları sen almasan...»

Bay Bates, «Ne diye öyle konuşuyorsun?» diye arkadaşının sözünü kesti. «Ne dediğini anlamıyor ki!»

Elegeçmez konuşma dilini Oliver'in düzeyine indirerek, «Yani mendillerle saatleri sen almasan başka hergelenin biri alacak nasılsa!» diye sözünü sürdürdü. «Böylece çarpılan herif nasılsa zarar edeceği gibi sen de zarar edeceksin. Bu işten kazançlı çıkan tek kişi, herifi çarpan hergele olacak. Bu kazanç onun kadar senin de hakkın değil mi yani?»

Oliver'den habersiz odaya girmiş olan Fagin, «Elbet!' Elbet!» dedi. «İşte sana sorunun özü, evlâdım, tam özü, Sen Elegeçmez'in sözüne iyi kulak ver: mesleğinin amentüsünü iyi bilir o. Heh! Heh!...»

Yaşlı Fagin neşeyle ellerini uğuşturuyor ve öğrencisinin ustalığı karşısında zevkten dört köşe oluyordu.

Konuşmaya bu seferlik ara verildi, çünkü Fagin eve bayan Batsy ve Oliver'in şimdiye kadar görmediği bir bayla birlikte dönmüştü. Elegeçmez'in Tom Chitling adıyla çağırdığı bu bay, Bet'e biraz iltifat etmek için, merdivende birkaç dakika oyalandıktan sonra odaya girdi.

Kendisi yaşça Elegeçmezden daha büyüktü. Onsekizinde gösteriyordu. Ama delikanlıya karşı davranışında öyle bir saygı vardı ki, dehâ ve meslek adamlığı yönünden kendini ondan daha aşağı saydığını belli ediyor-

du. Tom Chitling'in cıvıl cıvıl, küçücük gözleri ve çiçek bozuğu bir yüzü vardı. Başına kürk kasket, üzerine koyu renk bir çubuklu kadife ceket, aynı kadifeden yağlı pantolon ve bir önlük giymişti. Aslı aranırsa giyim kuşamı hayli düzensizdi. O bunu şirin göstermek için, «vaktinin» ancak bir saat önce dolduğunu ve altı haftadır «üniforma» giydiği için kendi özel giysilerinin bakımsız kaldığını anlattı. Bir hayli sinirli bir ifadeyle, «içerde» giyecekleri buhardan geçirirken kullanılan yeni yöntemin korkunç biçimde ana yasaya aykırı olduğunu, çünkü herşeyi delik-deşik ettiğini söyledi. «İçerde»ki saç traşı biçimini de, yine yasaya aykırı sayıyordu. Bay Chitling bu görüşlerini belirttikten sonra çalışıp çabalıyarak geçirdiği upuzun, ömür törpüsü kırk iki gün boyunca ağzına bir damla bile «birşey» sürmediğine yemin etti ve: «İçim dışım çıra gibi çatır çatır kurumadıysa çarpılayım!» dedi.

Çocuklar masanın üzerine bir şişe içki koyadursun, Fagin, «Oliver, bu bey nerden geldi dersin?» diye sordu.

Oliver, «Bilmiyorum, efendim...» diye yanıtladı.

Tom Chitling Oliver'e burnunun ucuyla bakarak: «Bu da kim?» diye sordu.

Fagin, «Benim küçük bir dostum!» diye yanıtladı.

Delikanlı Fagin'e anlamlı bir bakış fırlatarak, «Ne mutlu ona!» dedi. Sonra: «Çocuk, sen şimdi boş ver benim geldiğim yere. Çok geçmez sen de oranın yolunu bulursun nasılsa!»

Bu şakaya çömezler güldüler. Aynı konu üzerine biraz daha şakalaştıktan sonra Fagin'le bir iki fis-kos ettiler ve çekildiler.

Fagin'le Tom Chitling arasında da gizli bir konuşma geçti. Sonra sandalyelerini ateş başına çektiler ve Fagin Oliver'i yanına çağırarak onun ilgisini çekeceğini sandığı konuları konuşmağa başladı: yani mesleğin çok yararlı ve kazançlı yanları, Elegeçmez'in ustalığı, Cahrley

Bates'in uysallığı ve kendisinin (yani Fagin'in) cömertliği. Sonunda bu konular iyice tükendi... Bay Chitling de öyle! Çünkü hapishane hayatı bir iki haftadan sonra adamı yormağa başlar. Böylece Betsy çekildi ve erkekleri başbaşa bıraktı.

Bugünden sonra evdekiler Oliver'i hemen hemen hiç yalnız bırakmaz oldular. Çocuk sürekli olarak iki çömezle beraberdi. Gençler her sabah Fagin'le o eski oyunu oynuyorlardı: kendi yararları için mi, yoksa Oliver'in yararı için mi? Artık orasını Fagin biliyordu. Başka zamanlarda yaşlı adam onlara, gençliğinde yapmış olduğu hırsızlık ve soygunlara dair hikâyeler anlatıyordu. Bunların içinde öyle garip ve gülünç şeyler geçiyordu ki, Oliver kendini tutamıyarak katıla katıla gülüyor ve bütün dürüstlüğüne rağmen bu hikâyelerden zevk aldığını belli ediyordu.

Kısacası, kurnaz Fagin, oğlanı iyice avucunun içine almıştı. Onu bu sıkıntılı yerde, karanlıklar içinde yapayalnız bırakarak ruhunu dileğince yoğurmuş ve çocuğun, herhangi bir kişinin arkadaşlığını, kendi hüzünlü düşüncelerine yeğlemesini sağlamıştı. Şimdi de çocuğun ruhuna damla damla zehir akıtıyor ve bununla onun rengini karartıp ebediyen değiştireceğini umuyordu.

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

Dikkate değer bir plân görüşülüp karara bağlanıyor.

Soğuk, ıslak, rüzgârlı bir gecede Fagin, o iskeleti çıkmış vücuduna paltosunu geçirerek ve yakasını, yüzünün aşağı kısmını tamamen gözden gizleyecek şekilde kulaklarının üstüne kadar kaldırarak ininden çıktı... Eşikte duralıyarak kapının içerden kilitlenip zincirlenmesini bekledi. Bu iş bitip çömezlerinin sofada uzaklaşan ayak sesleri duyulmaz olunca, Fagin duvar diplerine sine sine, son hızla yola koyuldu.

Oliver'in kapatılmış olduğu ev Whitechapel yakınlarındaydı. Fagin bir an köşe başında durup kuşkuyla çevresine bakındı. Sonra karşı kaldırıma geçti ve Spitalfields yönüne saptı.

Taşların üzeri vıcık vıcık çamurdu ve sokakların üzerine kapkara bir sis çökmüştü. Yağmur uyuşuk uyuşuk yağıyor, herşey ele soğuk ve yapışkan geliyordu.. Tam Fagin türü yaratıklara göre bir geceydi sanki. Duvar ve kapı diplerine sine sine, sinsi ve sessiz ilerleyen çirkin ihtiyar, karanlıktan, kir ve çamurdan doğmuş, karnını doyuracak pislik arıyan iğrenç bir sürüngeni andırıyordu.

Bir çok dar ve kıvrım kıvrım sokaklar boyunca, Bethnal Green alanına gelinceye kadar yolu sürdürdü. Orada birden sola saparak, kentin bu sıkışık, kalabalık semtin-

de pek bol olan pis ve yıkık sokakların karmakarışıklığı içine daldı.

Fagin besbelli ki, geçtiği yerleri, ne gecenin karanlığı, ne de yolların karışıklığı yüzünden yolunu şaşırmayacak kadar iyi biliyordu. Bir süre hızlı hızlı yürüdükten sonra sonunda, karşı köşedeki tek bir lambayla aydınlanan bir sokağa saptı. Bu sokaktaki bir evin kapısına vurdu ve kapıyı açan kişiyle birşeyler mırıldaştıktan sonra yukarı kata çıktı.

Bir oda kapısının tokınağına el atınca bir köpek hırıltısı duyuldu ve bir erkek sesi, kim olduğunu sordu.

Fagin başını kapıdan içeri uzatarak, «Yabancı değil, iki gözüm!» diye yanıtladı. «Ben geldim, Bill.»

Bill Sikes, «Öyleyse getir cenazeni içeri!» dedi. «Yat aşağı be hayvan! Palto giymiş diye İblis Hazretlerini tanımadın mı yoksa?»

Bebelli Anasınıngözü, Fagin'in poltosunu yadırgamıştı. Çünkü Fagin paltosunu çıkarıp bir sandalye arkasına atınca köpek de yine gidip göşesine yattı ve mizacının izin verdiği derecede hoşnut olduğunu belirtmek ister gibi, kuyruğunu salladı.

Sikes, «Hoş geldin!» dedi.

«Hoş bulduk, iki gözüm. Aa, Nancy!»

Bu son kelime belli - belirsiz bir çekingenlikle söylenmişti. Çünkü bay Fagin'le genç bayan, Oliver yüzünden dalaştıkları zamandan beri görüşmemişlerdi. Ne var ki, hanımın davranışı Fagin'in bütün kuşkularını çarçabuk ortadan kaldırdı. Nancy ayaklarını ocağın siperinin üstünden çekip sandalyesini arkaya itti ve Fagin'i ateş başına çağırdı. Daha fazla birşey söylemesine gerek yoktu: çünkü domuzuna soğuk bir hava vardı, dışarda.

Fagin, kemikli ellerini ateşe tutup ısıtarak, «Ah, Nancy'ciğim, soğuk mu soğuk sahiden!» dedi. Sonra eliyle

göğsüne vurarak ekledi: «Adamın tâ içine işliyor âdeta!...»

Bill Sikes, «Senin içine işleyebiliyorsa gerçekten keskin sayılır!» dedi. «Nancy, bir içki ver şuna. Hem çabuk ol, dinini seversen. Mendebur iskeletin böyle takırdadığını gördükçe fena oluyorum... Mezardan yeni çıkmış hortlaklara benziyor.»

Nancy, çarçabuk, dolaptan bir şişe aldı. Dolabın içi şişe doluydu ve boy boy, biçim biçim olduklarına bakılırsa şişelerde çeşit çeşit içki vardı. Sikes bir bardak konyak boşalttı ve Fagin'e bunu yuvarlamasını söyledi.

Fagin bardağı dudağına şöyle bir dokundurduktan sonra elinden bırakarak, «Eksik olma Bill, bu kadarı bana yeter de artar bile!» dedi.

Sikes gözlerini ona dikerek, «Ne o? Seni sarhoş edeceğimizden mi korkuyorsun yoksa?» diye sordu. «Tuh sana!»

Boğuk bir homurtuyla bardağı alıp içindekini ocağın küllerine döktü ve sonra içine kendisi için içki doldurdu.

Arkadaşı ikinci bardağı da başına dikedursun, Fagin çevresine bakındı. Merak değildi bu bakışın nedeni, çünkü odayı iyi bilirdi; ama huzursuz ve kuşkucu olmak onun kanına işlemişti. Yoksul döşenmiş bir odaydı burası. Dolabın içindekiler olmasa, sıradan bir işçinin odası sanılabilirdi.

Sikes ağzını şapırdatarak, «Tamam!» dedi. «Şimdi artık formumdayım!»

«İş için, değil mi?»

Sikes, «İş için!» dedi. «Hadi, söyle söyliyeceğini.»

Yahudi sandalyesini beriye doğru çekip oldukça alçak bir sesle konuşarak, «Şu Chertsey'deki yer var ya, Bill?» dedi.

«Ee, ne olmuş?...»

Fagin, «Ne demek isteğimi bilirsin elbet iki gözüm,»

dedi. «Nancy, bu çocuk benim ne demek istediğimi bilir, değil mi, yavrum?»

Bill Sikes, «Bilmez işte!» diye homurdandı. «Ya da bilmek işine gelmez, ikisi de aynı kapıya çıkar. Bana bak, adam gibi konuş... emi?.. Adlı adınca şöyle herşeyi. Senin o sırıtışlarına, göz kırpışlarına, gizli imâlarına karnım tok benim. Duyan da bu soygun düşüncesini ilk ortaya atan sen değilmişsin sanır be! Kör olasın, emi?... Nedir isteğin, söyle!»

Bu taşkın sözleri önlemek için boşuna çırpınmış olan Fagin, «Yavaş, Bill, yavaş!» dedi. «Bir duyan olacak, yavrum: yerin kulağı var.»

Bill, «Duyarlarsa duysunlar! Vız gelir!» dedi.

Ama vız gelmezdi elbet. Onun için bay Sikes daha, «vız gelir!» derken sesini alçaltmış ve durulmuştu.

Yahudi yatıştırıcı bir edayla, «Ne de olsa ayağımızı denk atmak gerek; değil mi?» diye mırıldandı. «Şimdi, iki gözüm kardeşim, şu Chertsey'deki yer... ne zaman yapıyoruz o işi? Ne zaman? Ah, Bill, iki gözüm, bir gümüş takımları var, bilsen! Takım ama öyle takım!»

Ve Fagin vecd içinde kendinden geçerek ellerini uğuşturmağa başladı.

Bill soğuk soğuk, «O iş yattı, babalık!» dedi.

Yahudi oturduğu yerde geriye doğru çekilerek: «Yattı mı?» diye söylendi.

Sikes, «Evet, yattı!» diye tekrarladı. «Daha doğrusu, umduğumuz gibi çıkmadı: içerden olamıyor.»

Fagin öfkeden bembeyaz kesilerek, «Öyleyse iyi çalışılmamış demektir,» dedi. «Olamıyor deme bana!»

Sikes, «Diyeceğim işte!» diye çıkıştı. «Sen kim oluyorsun da demiyecekmişim ulan? Diyorum sana... Toby Crackit iki haftadır orada. Ama uşaklardan birini bile ayarlıyamadı!»

Bill sertleştikçe Fagin yumuşayarak, «Yani evdeki

erkek uşakların birinden biri bile yola gelmiyor muymuş?» diye sordu. «Bunu mu demek istiyorsun, Bill?»

«Evet, aynen bunu demek istiyorum. Yirmi yıldır o kocakarının kapısında çalışıyorlarmış. Beşer yüz altın bile versen bu işi yapmazlarmış!»

Fagin, «Ama iki gözüm, kadınlar da ayarlanamazmış demezsin ya!» diye söylendi.

«Olacağı yokmuş, Fagin.»

Fagin inanmazlıkla, «Toby Crackit olsun da kadınların birini bile ayarlıyamasın!» diye söylendi. «Düşünsene, Bill! Kadın milleti, alt tarafı!»

Bill Sikes, «Toby Crackit bile yapamadı işte!» diye yanıtladı. «Dediğine göre, günler günü, kanarya sarısı yelek giyip, yapıştırma saç takıp dolaşmış ama gene para etmemiş!»

Fagin, «Keşke subay kılığına girip burma bıyık takmayı deneyeymiş!» dedi.

«Onu da yapmış ama o da beş para etmemiş... Saçlar gibi!»

Bunu duyan Fagin'in üzerine bir dalgınlık geldi. Bir süre, çenesi göğsünde, düşündükten sonra başını kaldırdı ve derin bir iç çekişiyle; Toby Crackit'in dediği doğruysa işin gerçekten yatmış sayılabileceğini söyledi. Ellerini dizlerinin üzerine bırakarak:

«Aklımıza iyice koymuşken böyle bir fırsat kaçırmak!» diye söylendi. «Çok üzücü bir şey, iki gözüm, kardeşim.»

Bill Sikes, «Üzücü ki ne üzücü!» dedi. «Kör talih!»

Uzun bir sessizlik çöktü odaya. Fagin derin düşüncelere dalmış, yüzünün buruşuklarında tamamen şeytani bir hainlik belirmişti. Sikes durup durup göz ucuyla ona bakıyordu. Besbelli haydutu sinirlendirmekten çekinen Nancy, gözlerini ateşe dikmiş, konuşulanları hiç duymaz

gibi oturuyordu. Birden Sikes odanın sessizliğini bozarak:

«Fagin be!» dedi. «İş selametle dışardan yapılırsa, fazlalıktan elli altını gözden çıkarır mısın?»

Fagin hemen canlanarak, «Elbet!» dedi.

«Söz, söz mü?» diye Bill sordu.

Fagin, gözleri parıl parıl, hırsızın elini kavrıyarak: «Söz evlâdım, söz!» diye cevap verdi. Heyecandan yüzünün her siniri ayrı oynuyordu.

Sikes onun elini biraz tiksintiyle iterek, «Öyleyse dediğin zaman yaparız!» dedi. «Önceki gece Tobby'yle ben bahçe duvarını aşıp pancurlarla kapı tahtalarını yokladık. Hapishane gibi kapatıp demirliyorlar mübarek evi.. Ama bir yer var ki ses etmeden açabiliriz.»

Fagin hevesle, «Neresiymiş o, Bill'ciğim?» diye sordu.

Bill, «Çimliği geçerken...» diye fısıldadı.

«Evet, Bill?» Fagin öne doğru iyice eğilmiş, gözleri kafatasından fırlıyarak gibi bakıyordu.

Tam bu sırada Nancy başını çevirdiği bile belli olmadan Bill'e doğru baktı ve çarçabuk Fagin'i işaret etti.

Bill, «Hımm!» diye bir öksürerek sustu. Sonra, «Sen boş ver şimdi neresi olduğuna!» dedi. «Nasılsa bu işi bensiz beceremezsin, biliyorum; ama seninle iş yaparken ne olsa sağlam tahtaya basmak gerek.»

Fagin, «Sen bilirsin, yavrucuğum; sen bilirsin!» dedi. «Toby'yle sen başkaca yardıma ihtiyacınız yok mu?»

«Yok. Sadece büyük matkapla bir de çocuk isteriz ama çocuk büyük olmayacak. Tuh be! Bacacı Ned'in çırağı elimizde olaydı şimdi? Ned oğlanı sırf bu amaçla sıska tutardı. İş başına parayla kiralardı onu bana. Ama oğlanın babası bir gün enseleniyor. Çocukları Koruma Derneği de sen gel; oğlanı tıkır tıkır para kazandığı mesleğinden ayır; tut, okuma yazma öğret! Bir de zanaat

sahibi ettiler sonunda. İşleri güçleri bu!» Uğradığı haksızlıkları düşündükçe hırsızın ayranı kabarıyordu. «İşleri güçleri bu. Neyse ki Derneğin elinde fazla para yok. Olsa, bir iki yıla kalmadan meslekteki çocukların dibine kibrit suyu ekecekler valla!»

Bu söylev sırasında başka şeyler düşünmekle ilgilenen Fagin, sadece cümleyi duyarak, «Ekerler, mîrim, ekerler!» dedi. «Bill!...»

«Ne var?...»

Fagin, hâlâ gözlerini ateşe dikmiş oturan Nancy'yi işaret etti ve onun dışarı çıkarılması gerektiğini belirtti. Sikes, bu tedbiri gereksiz buluyormuşcasına, sabırsızlıkla bir omuz silkti ama gene de Fagin'in isteğini yerine getirerek, Nacy'ye gidip bir sürahi bira getirmesini söyledi.

Nancy yerinden bile kıpırdamadan, oldukça durgun, kollarını kavuşturdu ve, «Bira filân istediğin yok senin!» dedi.

«İstiyoruz, dedik a!...»

Genç kadın istifini bozmadan, «Laf olsun!» diye söylendi. «Konuş, Fagin. Bill, ben onun söyliyeceklerini nasılsa biliyorum. Benden çekinmesine gerek yok.»

Fagin hâlâ kararsızdı. Bill biraz şaşkınlıkla, bir birine, bir öbürüne bakarak, sonunda:

«Yahu, Fagin, bu eksik etekten mi çekiniyorsun yoksa?» diye sordu. «Ona güvenmesem bunca zamandır dost kalır mıydık? Ağzı sıkıdır onun, değil mi Nancy?»

Kız sandalyesini çekip dirseklerini masaya dayıyarak, «Elbet!» diye yanıtladı.

Fagin, «Yok, yok, güzelim, bunu ben de bilirim, ama...» dedi ve gene duraladı.

Bill, «Aması ne?...» diye sordu.

Fagin, «Ne bileyim, belki gene canı sıkılır diye düşündüm de!» diye cevap verdi. «Hani geçen geceki gibi.»

Bu açıklama üzerine Nancy çıngıraklı bir kahkaha attı ve bir bardak konyak yuvarladıktan sonra başını meydan okur gibi sallayarak, «Su testisi su yolunda kırılır!», «Pilâvdan dönenin kaşığı kırılsın!» ve buna benzer sözler sıralamağa başladı. Bu sözler iki beyin de kararsızlıklarını ortadan kaldırmış gibiydi. Çünkü Fagin hoşnut bir edayla başını sallayıp yerine oturdu. Bill de öyle yaptı.

Nancy gülerek, «Ey, Fagin, hadi bakalım şimdi hıkmık etmeden Bill'e Oliver'den söz et!» dedi.

Bill, «Oliver'e ne olmuş?» diye sordu.

Fagin parmağını burnunun yan tarafına bastırarak korkunç bir sırıtışla, «Tam senin istediğin çocuk o, iki gözüm!» dedi.

«O ha?...»

Nancy, «Al onu, Bill!» dedi. «Ben senin yerinde olsam alırdım, valla. Ötekiler kadar hünerli değil ama sen hüner istemiyorsun ki! Madem yapacağı iş sadece bir kapı açmak! Emin ol, Bill, güvenebilirsin bu çocuğa.»

Fagin, «Güvenebilir ya!» diye kızın sözlerini onayladı. «Haftalardır onu yetiştirdim. Artık ekmek parasını alnının teriyle çıkarmak vakti geldi. Hem zaten ötekiler bu işe göre fazla iri.»

Bill, düşünceli, «Tam aradığım boyda olduğu kesin!» diye mırıldandı.

Fagin, «Senin bütün dediklerini de yapacaktır, mirim!» dedi. «Elinde değil. Yani, yeter derecede korkutursan elbet!»

Sikes, «Korkutmak mı?» dedi. «Yalancıktan korkutacağını sanmayın! Eğer iş başında en ufak bir davranışından kuşkulanırsam... adam sende... battı balık, yan gider! Bir daha onu diri olarak göremezsin, Fagin! Çocuğu göndermezden önce bunu iyi düşün! İyi kulak ver sözlerime!»

Hırsız böyle diyerek yatağın altından çektiği bir demiri şöyle bir kaldırdı.

Fagin istekle, «Ben herşeyi düşündüm!» diye cevap verdi. «Gözüm hep onun üstünde, yavrularım; atmaca gibi. Hele bir, tam anlamıyla aramıza karıştığına aklı kessin... hırsızlık yapmış olduğunu kavrasın bir kere; bizim oldu sayılır, ölünceye kadar bizim! Oh, işler bundan daha rast gidemezdi doğrusu!»

Sikes, «Bizim değil, senin oldu sayılır!» dedi.

Fagin tiz bir sesle gülerek: «Belki de öyle, iki gözüm,» dedi. «Senin dediğin olsun, Bill: benim sayılır, benim!»

Sikes şirin dostunun yüzüne çatık kaşlarla bakarak, «Kireç suratlı bir piç için bunca çabalamana sanki ne gerek var?» diye homurdandı. «Her gece parklarda uyuyan bir sürü çocuk var. Beğen, beğendiğini al.»

Yahudi biraz heyecanlanarak, «Onlar benim işime yaramaz da, ondan, dostum!» dedi. «Değmez onlar. Başları derde girince yargıç onların tiplerine bakar bakmaz cezayı basıyor: benim de elim boş kalıyor. Bu oğlanı iyi yönlendirirsem, öbürlerinin yirmi tanesiyle yapamıyacağım şeyler başarırım!» Kendini gene toparlıyarak, «Hem zaten Oliver bir kez daha kaçtı mı bizim işimiz bitti demektir,» diye ekledi. «Bizden biri haline getirmek zorundayız onu. Hele bir soygun işine karışsın, ağıma düşmesi yeter. Benim tek isteğim bu. Çünkü zavallı bir yavruyu ortadan kaldırmaktan çok daha iyi bir çözüm bu. Öteki türlüsü tehlikeli. Hem de zararımıza olur.»

Fagin'in merhamet gösterisi karşısında küfür savuran bay Sikes'i Nancy hemen susturarak, «Ne zaman yapılıyor bu iş?» diye sordu.

Fagin, «Öyle ya!» dedi. «Ne zaman, Bill?»

Bill ters ters, «Toby'yle, yarından sonraki gece diye kararlaştırdık!» dedi.

«Güzel. Aysız bir gece.»

Bill, «Öyle!» dedi.

«Her şey tasarlanmış durumda değil mi?»

Sikes, «Hepsi tamam!» dedi. «Sen işin ayrıntılarına kafa yorma. Yalnız yarın gece oğlanı buraya getirmen gerek. Şafaktan bir saat sonra yola çıkıyorum. Ondan sonra dilini tutup eritme kazanını hazır etmekten başka iş kalmıyor.»

Üçünün de katıldığı kızışmış bir konuşmadan sonra, ertesi akşam karanlık basınca Nancy'nin Fagin'lere giderek Oliver'i alıp gelmesi kararlaştırıldı. Kurnaz Fagin, eğer Oliver bu işe karşı bir isteksizlik duysa bile, daha geçenlerde kendini koruyan kızla beraber gitmeğe daha kolay razı olabileceğini söylüyordu. Tasarlanan işin yürütülebilmesi için Oliver'in şimdilik kayıtsız şartsız bay William Sikes'in buyruğuna verilmesi önemle kararlaştırıldı. Aynı zamanda, adı geçen bay Sikes, Oliver konusunda kendi uygun bulduğu gibi hareket edecek ve Oliver'in uğrayabileceği herhangi bir felâket ya da aksilik yüzünden ya da yiyebileceği herhangi bir cezadan, bay Fagin'e karşı sorumlu sayılmayacaktı. Bay Sikes'in sefer dönüşü vereceği bilgi ve haberlerin Toby Crackit tarafından da onaylanıp yinelenmesinin şart olduğunu, iki taraf da kabul ediyorlardı.

Bu konularda anlaşmaya varıldıktan sonra bay Sikes müthiş bir hızla konyak yuvarlamağa ve demir çubuğu tehlikeli bir şekilde sallıyarak gayet uyumsuz bir sesle şarkı söylemeğe başladı... Aralara da yakası açılmadık sövgüler serpiştiriyordu. Sonunda meslek aşkı iyice depreşerek, hırsızlık araç gereçlerinin durduğu sandığı ille de çıkaracağım diye tutturdu. Sandığı yalpalıyarak getirmiş ve her aracın amaç ve özellikleriyle işçiliklerinin üstünlüğünü anlatmak için kapağını anca açmıştı ki

sandığın üzerine yığılıverdi ve yığıldığı yerde sızdı, kaldı.

Fagin yine paltosunu giyip yakasını iyice kaldırarak, «iyi geceler, Nancy!» dedi.

«İyi geceler.»

Bakışları karşılaştı ve Fagin gözlerini kısarak kızı süzdü. Kız kaçınmadı bu bakıştan. Demek ki Toby Crackit kadar vefalı ve dürüst olduğuna inanılabilirdi.

Fagin tekrar iyi geceler diledi ve kızın bir an arkasını döndüğü bir sırada bay Sikes'in hareketsiz gövdesine gizlice bir tekme yapıştırdıktan sonra el yordamıyla aşağı indi. Evine doğru yürürken, kendi kendine:

«Hep aynı hikâye!» diye mırıldanıyordu. «Şu kadın milletinin en kötü tarafı şudur ki, en ufacık birşey, tutar içlerinde çoktan küllenmiş bir duyguyu alevlendiriverir... En iyi tarafları da şudur ki, bu durum hemen geçer! Heh!... Heh!... Koskoca herif küçücük bir çocuğa karşı! Para hırsı yüzünden».

Bay Fagin bu tatlı düşüncelerle vaktin nasıl geçtiğini bilmiyerek, çamur ve çirkeflerin arasından evine döndü. Elegeçmez yatmamış sabırsızlıkla, onun dönmesini bekliyordu. Merdivenden inerlerken Fagin'in ilk sözü:

«Oliver yattı mı?» diye sormak oldu. «Konuşmak istiyorum onunla.»

Elegeçmez, «Yıl oldu o yatalı!» diyerek bir kapıyı açtı. «İşte!...»

Çocukcağız yerdeki kaba saba bir yatağın üstüne serilmiş, mışıl mışıl uyuyordu. Kaygıdan, üzüntüden ve havasızlıktan öyle solmuştu ki, ölüye benziyordu. Ama ölümün kefen ve tabuta sarılı durumu değil! Genç ve munis ruhunu daha şu an teslim etmiş gibiydi.

Yahudi yavaşça dönerek, «Şimdi kalsın!» dedi. «Yarın, artık. Yarın.»

YİRMİNCİ BÖLÜM

Oliver, bay Wiliiam Sikes'e teslim ediliyor.

***

Oliver sabahleyin uyandığı zaman başucuna altları kalın ve sağlam, yeni bir çift pabuç konulmuş olduğunu ve eski pabuçlarının alındığını görerek çok şaştı. Önce, bir serbestlik habercisi saydığı için sevindi bu işe. Ama bu çeşit düşüncelerin dağılması uzun sürmedi. Kahvaltıya oturduğu zaman Fagin ona, korkusunu büsbütün arttıran bir tavır ve sesle o gece Bill Sikes'lere kalmağa gideceğini söyledi.

Oliver, yüreği ağzında, «Sakın... temelli mi, efendim?» diye sordu.

«Yok, yok, yavrucuğum, temelli değil. Biz seni yitirmek istemeyiz ki! Korkma, Oliver, gene bizim yanımıza döneceksin, güzelim. Keh! Keh!... Biz seni aramızdan atacak kadar taş yürekli değiliz ki! Olur mu hiç!»

Ateşin üzerine eğilmiş ekmek kızartmakta olan Fagin, bu şakalaşma sırasında dönüp Oliver'e şöyle bir baktı ve, «Elinden gelse senin yine kaçacağını bilmez değilim!» der gibilerden için için bir güldü. Sonra gözlerini çocuğa dikerek:

«Herhalde Bill'lere neden gittiğini bilmek istersin, değil mi, yavrucuğum?» dedi.

Kafasından geçenleri yaşlı hırsızın okumuş olduğu-

nu anlayınca Oliver, elinde olmadan hafifçe kızardı... Sonra, cesaretle:

«Evet, bilmek istiyorum!» dedi.

Fagin onu atlatarak, «Neden dersin?» diye sordu.

«Hiç bilmiyorum, efendim.»

Fagin, çocuğun yüzünü dikkatle süzdü. Sonra düş kırıklığına uğramış gibi:

«Puf!...» diyerek başını çevirdi. «Öyleyse bekle, Bill kendisi söylesin.»

Oliver'in bu konuda daha fazla merak göstermeyişi Fagin'i sıkmış gibiydi. Aslında Oliver son derece kaygılıydı. Ama Fagin'in gözlerindeki kurnaz bakışlar ve kendi kafasının içinden geçenler aklını öyle allak - bullak etmişti ki, soru soracak hali kalmamıştı. Soru sormak için başka fırsat da bulamadı. Çünkü Fagin bütün gün yüzü asık gezdi ve çok az konuştu. Akşam olunca da Oliver yol için hazırlandı. Fagin masanın üzerine bir şamdan koyarak:

«Al sana bir mum; bir de okuyacak kitap!» dedi. «Onlar seni almağa gelinceye kadar okuyabilirsin. İyi geceler.»

Oliver yavaşça, «İyi geceler!» diye yanıtladı.

Fagin omuzunun üstünden Oliver'e baka baka kapıya doğru yürüdü. Kapıda birden durdu ve:

«Oliver» diye seslendi.

Oliver başını kaldırıp baktı ona. Fagin parmağıyla yakması için şamdanı gösterdi. Oliver mumu yaktı. Şamdanı tekrar masanın üzerine bıraktığı sırada Fagin'in, kaşlarını çatmış, sabit bakışlarla kendini süzdüğünü gördü. Yaşlı adam sağ elini kaldırıp, bir uyarı işaretiyle sallıyarak:

«Sözümü iyi dinle, Oliver! Can kulağıyla!» dedi. «Sert adamdır Bill. Bir kere kanı oynadı mı, kan dökmekten

hiç çekinmez! Ne olursa olsun, gık, deme sakın. Onun her dediğini yap. Unutma!»

Bu son sözü, iyice üzerine basarak söylemiş olan Fagin, yüzünün çizgilerinin yavaş yavaş gevşeyerek sonunda iğrenç bir gülümseyişin doğmasına izin verdi ve başını sallıya sallıya dışarı çıktı.

O çıkınca Oliver elini şakağına dayadı ve onun sözlerini, yüreği korkuyla dolup taşarak düşündü. Ama Fagin'in uyarlarını anımsadıkça, gerçek amaç ve anlamlarını kavramakta büsbütün güçlük çekiyordu. Herhangi bir kötü iş için Sikes'lere gönderilmesine gerek yoktu ki!... Aynı hedefe, Fagin'in yanındayken de ulaşılabilirdi. Oliver uzun zaman kafa yorduktan sonra, Bill Sikes'in ev hizmetini görmek için seçildiğine ve bu işe daha uygun birisi bulununcaya kadar orada kalacağına inandı. Çile çekmeğe o kadar alışıktı ki, bulunduğu yerde de öyle mutsuzdu ki bu değişiklik düşüncesi karşısında çok hayıflanmadı. Bir süre düşüncelere dalmış olarak oturdu, sonra derin derin içini çekerek, Fagin'in bırakmış olduğu kitabı aldı ve okumağa başladı.

Sayfaları önce pek dikkat etmeden çeviriyordu. Ama bölümlerden biri ilgisini çekti ve çok geçmeden kitaba kendisini iyice kaptırdı. Bu, ünlü suçluların hayatlarını ve yargılanışlarını anlatan bir kitaptı. Sayfalar, tekrar tekrar okunmaktan kıvrılmış, kirlenmiş... Oliver bu kitapta insanın kanını donduran korkunç olaylar okudu: ıssız yollarda gizlice işlenen cinayetler; derin kuyu ve göllere atılan cesetler; bu suların, bütün derinliklerine rağmen cesetlerin saklanmıyarak, bazan yıllar sonra ortaya vuruşları; bunu görünce dehşetten çıldıran suçluların suçlarını itiraf ederek, vicdan azaplarını sona erdirmek için darağacına koşuşları... Gece yataklarında yatıp dururken, kendi içlerindeki şeytana uyarak etrafı kana boğan canavarlar vardı bu kitapta. Okurken insanın

tüyleri diken diken oluyor, dizlerinin bağı çözülüyordu. Bunlar öyle canlı, öyle açık anlatılmıştı ki okudukça o sararmış sayfalar kandan kıpkırmızı kesiliyordu neredeyse. Ve yazılı sözler, içi boş seslenişlerle, insanın kulağına ölmüşlerin ruhları tarafından fısıldanıyormuş gibi geliyordu.

Oliver bir korku çırpıntısı içinde kitabı kapadı ve elinden attı. Sonra diz üstü çökerek, kendini böyle şeyler yapmaktan koruması için Tanrıya dua etti. Daha doğrusu, böyle korkunç ve ürkütücü suçlar işlemek için büyümektense şu anda canının alınmasını istiyordu. Yavaş yavaş duruldu ve hafif sesle, kesik kesik, şimdi içinde bulunduğu tehlikelerden kurtulmak için dua etmeğe başladı. Ana - baba ve sevgi yüzü görmeden büyüyen zavallı, kimsesiz, yersiz - yurtsuz bir çocuğa yardım eli uzanacaksa, şimdi, şu günah ve kötülük bataklığında, tek başına kaldığı şu sırada uzansın, diye yalvarıyordu.

Duasını bitirmiş; hâlâ diz üstü, başı ellerinin arasında otururken, arkasında bir hışırtı duyarak doğruldu. Yerinden sıçrayarak:

«Ne var!» diye bağırdı ve kapıda bir karaltı durduğunu seçerek, «Kim var orada?» diye sordu.

Titrek bir ses, «Ben. Korkma, benim!» dedi.

Oliver şamdanı yukarı kaldırıp baktı. Bu, Nancy'ydi. Başını yana dönerek:

«İndir o mumu!» dedi. «Gözlerimi acıtıyor!»

Oliver onun iyice solgun olduğunu fark ederek hasta olup olmadığını sordu. Kız kendini, arkası ona dönük olarak bir sandalyeye bıraktı ve ellerini oğuşturmağa başladı. Biraz sonra:

«Bağışla beni!» diye inledi. «Bu hiç aklıma gelmediydi!»

Oliver, «Birşey mi oldu?» diye sordu. «Yardım ede-

bilir miyim? Elimden geleni yapmağa hazırım. İnan bana.»

Kız öne - arkaya sallanıp duruyordu. Boğazına bir şey takılmış gibi boğuk, soluksuz bir ses çıkardı.

Oliver, «Nancy!» dedi. «Neyin var?»

Kız elleriyle dizlerini dövüp ayaklarını yere vuruyordu. Sonra birden durup atkısına iyice sarındı ve soğuktan ürperdi. Oliver ateşi eşeledi. Kız da sandalyasını ocağa yaklaştırarak bir süre hiç konuşmadan oturdu. Ama sonunda başını kaldırdı ve çevresine bakındı. Eteklerini düzeltmekle uğraşıyormuş gibi yaparak:

«Üzerime bazan bir hal geliyor... anlamıyorum!» dedi. «Şu pis, ıpıslak yer içimi kararttı, zahir. Nolly'ciğim, hazır mısın?»

Çocuk, «Seninle mi gidiyorum, Nancy?» diye sordu.

«Evet. Bill gönderdi beni. Benimle geleceksin.»

Oliver geri geri çekilerek, «Ne yapmağa?» dedi.

Kız, «Ne yapmağa mı?» diyerek gözlerini kaldırdı ama çocuğun gözleriyle karşılaşır karşılaşmaz bakışlarını yine kaçırarak, «Korkma, kötü bir şey için değil!» dedi.

Gözlerini ondan ayırmamış olan Oliver, «İnanmıyorum!» dedi.

Kız zoraki bir gülüşle, «Senin dediğin olsun!» diye yanıtladı. «İyi bir iş için değil, öyleyse.»

Oliver, kızın benliğinin iyi yanı üzerinde bir etki yapabildiğini anlamıştı. Bu umarsız durumda onun acıma duygusuna sığınmak geçti bir an içinden. Sonra, yine yıldırım gibi, saatin ancak onbir olduğunu ve sokaklar henüz kalabalık olduğu için, kendine inanıp yardım edecek birini elbet bulabileceğini düşündü. Bunun üzerine, biraz telâşla, hazır olduğunu söyledi.

Nancy, onun aklından birşeyler geçtiğini gözünden kaçırmamış olduğu gibi, ne düşündüğünü de tahmin etmişti. Gözlerini kısarak onu dikkatle süzdü ve öyle bil-

giç bir bakış baktı ki, onun düşündüğünden haberi olduğunu açıkça ortaya vurdu. Korkuyla çevreyi süzüp kapıyı göstererek çocuğa doğru eğildi:

«Şşş!...» dedi. «Elinden hiç bir şey gelmez. Ben sana yardım etmeğe çok çalıştım ama boş! İyice kıstırılmışsın kapana. Bir gün gelip kurtulabilsen bile şimdi sırası değil!»

Oliver onun bu içten konuşmasına şaşalıyarak yüzüne baktı. Kız doğruyu söyler gibiydi. Yüzü bembeyaz kesilmişti, heyecan ve üzüntüden her yeri titriyordu.

«Seni geçen sefer hırpalanmaktan kurtardım; birşey olursa gene kurtarırım!» diye sözünü sürdürdü. «Zaten şimdi de senin hatırın için geldim. Çünkü seni alınağa benim yerime başkaları geleydi herhalde iyice tartaklarlardı. Senin sessiz sedasız, uslu uslu geleceğine söz verdim. Böyle yapmazsan sadece zararlı çıkarsın. Bana da kötülük etmiş olursun. Hayatıma bile malolabilir bu. Bak şunlara! Tanrı tanığım olsun ki senin için katlandım bunlara!...»

Boynundaki ve kollarındaki mor çürükleri gösterdi, sonra çabucak, «Bunları unutma!» diye ekledi. «Şu sırada senin için daha fazla eziyet çekmeme sebep olma. Elimden gelse sana yardım ederim ama hiç birşey gelmiyor elimden. Sana eziyet etmeyecekler. Yaptıracakları şeyler de senin suçun değil. Sus! Elini ver bana. Çabuk. Ver elini!»

Oliver'in iç güdüsüyle verdiği eli tuttu ve şamdanı üfleyip söndürerek, çocuğu ardı sıra merdivenden yukarı çekti. Herşey o kadar çabuk ve acele olup bitti ki, Oliver nerde olduğunu ,oraya nasıl geldiğini farketmeden araba, bir gece önce Fagin'in gitmiş olduğu evin önünde durdu.

Oliver kısa bir an için, çabucak çevresine, boş sokağa bakındı ve imdat diye bir bağırış dudaklarının ucuna ka-

dar geldi. Ama kız eğilmiş, öyle acı dolu bir sesle: «Beni düşün!» diye yalvararak fısıldıyordu ki, Oliver bir türlü bağıramadı. O böyle duraksadığı sırada fırsat da geçti: Oliver kendini evin içinde buldu. Kapı kapandı.

Kız onun elini nihayet bırakarak, «Şuradan!» dedi. Sonra, «Bill!...»

Bill Sikes elinde bir şamdanla merdiven başında görünerek, «Ooo, demek durumlar böyle!» dedi. «Gelin bakalım!»

Bay Sikes'in mizacına sahip olan bir adam için bu oldukça güçlü bir hoşnutluk ifadesi, candan bir karşılama sayılırdı. Nancy de buna sevindiğini belli ederek, içtenlikle yanıtladı. Sikes onların yolu aydınlansın diye şamdanı tutarak:

«Anasınıngözü Tam'la birlikte gitti!» diye haber verdi. «Burada olsa ayağa dolaşırdı.»

Nancy, «Pek doğru!» diye yanıtladı.

Üçü birden odaya girdiklerinde Bill Sikes, «Çocuğu getirdin demek,» dedi ve kapıyı kapadı.

Nancy, «Geldi işte!» diye yanıtladı.

«Sessiz sedasız geldi mi bari?»

Nancy, «Kuzu gibi!» dedi.

Sikes dik dik Oliver'e bakarak, «Buna sevindim, kendi iyiliği için!» dedi. «Yoksa çekeceği vardı da ondan. Gel buraya, küçük; sana bir çift sözüm var. Biran önce söyleyelim de kurtulalım.»

Bay Sikes yeni öğrencisine böyle diyerek onun kasketini başından çekip bir köşeye fırlattı. Sonra omuzundan tutarak masa başına oturttu ve kendisi de karşısına geçip durdu. Masanın üstündeki bir cep tabancasını eline alarak :

«Şimdi, birincisi!» dedi. «Bu nedir, biliyor musun?»

Oliver, evet, diye cevap verdi.

«Öyleyse bak şimdi. Bu barut, şuradaki de kurşun.

Bu da iç tarafı beslemek için bir eski şapka parçası.»

Oliver gösterilen kısımları anladığına ilişkin bir şeyler mırıldandı. Bay Sikes de büyük bir titizlik ve dikkatle, ağır ağır, tabancayı doldurmağa başladı. Bu işi bitirince:

«Şimdi bu tabanca dolu!» dedi.

Oliver, «Evet, efendim, öyle!» diye yanıtladı.

Bu sefer hırsız, Oliver'in bileğini sımsıkı kavradı ve tabanca namlusunu onun şakağına dayadı. Çocuk bir an için irkilmekten kendini alamadı. Haydut:

«İşte, ikimiz sokaktayken, benim sorduklarıma yanıt vermekten başka tek bir şey söylersen, bu tabancanın içindekiler, selâm - sabah demeden senin kafanın içine boşalır, anladın mı? Yani benden izinsiz sesini çıkarmağa kalkışırsan önce Tanrıya dua etsen iyi olur!» diye konuştu.

Bay Sikes bu göz dağının etkisini arttırmak için bir de kaşlarını çatıp gözlerini devirdikten sonra sözlerine devam etti:

«Benim bildiğim kadarı, bugün seni ortadan kaldırsak bile pek arayanın, soranın çıkacağını sanmıyorum.. Onun için sana durumu anlatmak için böyle göbeğimi çatlatıyorsam senin iyiliğin içindir... Anladın mı?»

Nancy de büyük bir ciddilikle, «Yani kısacası, senin demek istediğin şu!» diye söz karıştı. «Bu yapacağınız işte bu çocuk bir aksilik çıkarırsa sen onun ağzını ebediyen kapatmak için beynine bir kurşun sıkacaksın. Bu yüzden sallanmayı bile göze alacaksın. Nasıl ki mesleğin gereği, ömrünün hemen hemen her günü bu tehlikeyi göze almaktasın.»

Bay Sikes hayranlıkla, «Tam üstüne bastın!» dedi. «Karı kısmı her şeyi kısaca özetlemekte birincidir zaten, esip yağdıkları vakitler hariç, tabii. O zaman uzattıkça uzatırlar Ee. artık bu çocuk her şeyi iyice anladı

sayılır. Karnımızı doyuralım da yola çıkmazdan önce az buçuk uyku kestirelim.»

Bu istek üzerine Nancy çabucak sofrayı kurdu ve birkaç dakika ortadan kaybolduktan sonra bir sürahi bira ve bir sahan koyun başıyla döndü. Bu, bay Sikes'in bir çok tatlı mükteler savurmasına yol açtı. Çünkü, halk ağzında koyun başı anlamına gelen «jemmy» sözcüğü aynı zamanda kendi mesleğinde kullanılan ince bir aracın da adıydı. Zaten bu saygıdeğer kişi, belki de çok yakında eyleme geçeceğini bilmenin verdiği heyecandan, bu gece oldukça sevinçli ve güler yüzlüydü. Bunun kanıtı olarak onun bütün birayı bir dikişte içip bitirdiğini ve yemek boyunca kırk - elli taneden fazla küfür savurmadığını belirtebiliriz.

Yemek sona erince (Oliver'in pek iştahlı olmadığını tahmin edebilirsiniz), bay Sikes bir iki bardak cin ve suyun da gereğine baktı, yatağa uzandı ve Nancy'ye kendisini saat tam beşte uyandırmasını söyledi. Bunu yapmazsa başına neler gelebileceğine dair bir sürü tehdit savurmaktan da geri kalmadı. Oliver, Sikes'in buyruğuyla, soyunmadan yerdeki bir şiltenin üzerine uzandı. Kız da ateşi tazeledi ve onları gereken saatte uyandırabilmek için ocak başına geçip oturdu.

Oliver uzun zaman uyanık yattı. Nancy belki bu fırsattan yararlanır da ona gizlice bir kaç öğüt daha fısıldar, diye umuyordu. Ama kız, dalgın, ateş başında oturuyor ve ancak ara sıra, lambayı düzeltmek için yerinden kalkıyordu. Oliver, bekleyiş ve kaygıdan bitkin bir halde, sonunda uyuyakaldı.

Uyandığı zaman kahvaltı sofrası kurulmuştu ve Bill Sikes, bir sandalyenin arkasında asılı paltosunun ceplerine çeşitli şeyler yerleştirmekle meşguldü. Nancy kahvaltı hazırlığına dalmıştı. Gün ışımamıştı henüz. Çünkü içerde şamdan yanıyordu ve dışarsı da adamakıllı karan-

lıktı. Pencere camlarına sert bir yağmur vurmaktaydı. Gökyüzü kapkara bulutlarla kaplı gibiydi.

Oliver yatakta doğrulunca Sikes, «Haydi bakalım, saat beş buçuk oldu!» diye gürledi. «Elini çabuk tut, yoksa kahvaltı edemezsin Zaten geç kaldık.»

Oliver'in sabah tuvaleti uzun sürmedi. Biraz da kahvaltı yaptıktan sonra, Bill Sikes'in homurdanarak sorduğu soruya karşılık olarak, «Evet, hazırım!» yanıtını verdi.

Nancy çocuğun doğru dürüst yüzüne bile bakmıyarak, boynuna dolasın diye bir mendil attı. Sikes de ona, omuzunun üstüne düğmelenecek büyüklükte bir pelerin verdi. Oliver böylece giyinip kuşanarak elini hırsıza verdi. Hırsız sadece, bir gece önceki tabancanın paltosunun cebinde olduğuna işaret edecek kadar oyalandıktan sonra çocuğun elini sımsıkı tuttu ve Nancy'ye veda ederek yürüdü.

Kapıda Oliver, kızla hiç olmazsa gözgöze gelebilmek umuduyla bir an duraladı. Lâkin Nancy gene ocak başındaki yerine geçmişti ve ateşin karşısında heykel gibi hareketsiz oturuyordu.

YİRMİNCİ BÖLÜM

Yolculuk...

*
**

Kasvetli bir sabahtı sokağa çıktıklarında; sert bir rüzgârla birlikte sert bir yağmur yağıyordu. Bulutlar donuk renkli ve fırtınaya gebe gibiydi. Gece iyice yağışlı geçtiğinden yollarda kocaman su birikintileri ortaya çıkmıştı ve kaldırım kıyıları dere gibi akıyordu. Gökyüzü, günün yaklaşmasıyla hafifçe ağarmıştı ama bu, manzaranın karanlık ve kapanıklığını hafifletecek yerde arttırmağa yarıyordu sanki. Hafif aydınlık, ıslak damlarla kasvetli sokaklara sıcak bir renk ya da bir parlaklık serpmeden sadece, sokak lambalarının ışığını sönükleştirmekle kalıyordu. Kentin bu semtinde henüz hiç kimse ayaklanmamış gibiydi. Evlerin pencereleri sımsıkı kapalı ve geçtikleri sokaklar sepesessiz, bomboştu.

Onlar Bethnal Green sokağına sapıncaya kadar gün iyice ağardı. Sokak lambalarından bir çoğu söndürülmüştü. Tek tük köy arabalarının ağır ağır Londra'ya doğru geldikleri görülüyordu. Arada bir de çamurlara batmış bir posta arabası hızla takırdayıp geçiyordu. İçlerinde gaz lambaları yanan meyhaneler, aşçılar ve kahveler açılmıştı bile. Yavaş yavaş diğer dükkânlar da açılmağa ve yolda bir kaç kişiye rastlanmağa başlandı. Sonra işbaşı yapmağa giden bölük pörçük işçi kafilelere be-

lirdi. Daha sonra da, başlarında balık sepetleri taşıyan kadın ve erkekler; zerzevat yüklü eşek arabaları; canlı kasaplık hayvanlar ya da parçalanmamış hayvan etleriyle yüklü arabalar; ellerinde kovalarla sütçü kadınlar sökün etti: kentin doğu mahallelerine doğru kesintisiz akın eden bir insan dizisi.

Kentin göbeğine yaklaştıkça gürültü ve kalabalık derece derece artıyordu. Shoreditch ile Emithfield arasındaki sokaklara vardıkları zaman iyice gürültü ve kargaşalık arasında kaldılar. Gün ağaracağı kadar ağarmıştı artık ve Londra halkının yarısının, sabah uğraşıları başlamış bulunuyordu.

Smithfield'e vardıkları vakit öyle karmakarışık yaygaralardan oluşmuş bir şamatayla karşılaştılar ki, Oliver Twist şaşkınlıklar içinde kaldı.

Pazar kurulmuştu Smithfield'de... Yerler, hemen hemen ayak bileklerine kadar çıkan çamur ve pislikle kaplıydı. Kocabaş hayvanların pis kokulu gövdelerinden durmaksızın yükselen kalın buhar bulutları, bacaların üzerine çökmüş duran sislere karışarak havada, kopkoyu dalgalanıyordu. Geniş pazar yerinin orta yerindeki bütün kafesler koyun doluydu. Kaldırım kenarındaki direklere, üç dört sıra halinde, öküzler ve başka kocabaş hayvanlar bağlanmıştı. Köylüler, celepler, sığırtmaçlar, çığırtkanlar, çocuklar, yankesici ve hırsızlar, her çeşit it uğursuz, bir kitle halinde birbirine girmişti. Sığırtmaçların ıslıkları, köpek havlayışları, sığırların böğürüp boynuz vurmaları, koyun melemeleri, domuzların kâh homurtu halinde, kâh tiz çıkan sesleri, çığırtkanların bağırışları, dört bir taraftan yükselen haykırmalar, küfürler, kavga yaygaraları, çalınan çıngıraklar ve kahvelerden taşan gürültüler... Sıkışıklık, itişip kakışmalar, hayvan sürülerinin geçişleri, kamçı ve dayaklar, seslenişler, pazar yerinin her köşesinden yükselen kulak tırmalayıcı kargaşa;

durmadan oradan oraya koşuşan pis, traşı uzamış, eski püskü giyimli, yoksul insanlar, etrafta baş döndürücü, sersemletici, akıl karıştırıcı bir görüntü yaratıyordu.

Oliver'i elinden tutmuş olarak Bill Sikes dirsekleriyle kalabalığın en civcivli yerinde kendine yol açarken, çocuğu afallatan ses ve görüntülere pek az dikkat ediyordu. İki üç kez bir arkadaşına raslıyarak başıyla selamlaştı. Bunların, sabah sabah bir «yudumcuk» almak çağırısına kapılmadı ve ısrarla yoluna devam etti. Sonunda kargaşanın içinden sıyrıldılar ve Hosier Lane yolundan geçerek Holborn'a ulaştılar.

Bay Sikes St. Andrews Kilisesinin çan kulesindeki saate bakarak, «Saat yediye yaklaşmış, küçük!» dedi. «Pergelleri aç bakalım. Yürü; öyle gerilerde kalma, küçük haylaz!»

Böyle diyerek küçük yol arkadaşının bileğini şöyle bir çekeledi. Oliver de adımlarını, hızlı yürümekle koşmak arası bir çeşit tırıs tempoya uydurarak haydutun attığı uzun uzun adımlara yetişmeğe çabaladı.

Hyde Park köşesini dönüp Kensington yoluna düzülünceye kadar bu hızı sürdürdüler. Sonra Sikes biraz yavaşladı ve arkalarından gelmekte olan boş bir köy arabasının yaklaşmasını bekledi. Arabanın üzerinde, **Hounslow** diye yazdığını görünce, elinden geldiği kadar incelikli davranmaya çalışarak, arabacıya, kendilerini İsleworth'e kadar götürüp götüremiyeceğini sordu.

Arabacı, «Atlayın bakalım!» dedi. «Senin oğlan mı bu, ahbap?...»

Sikes, «Evet, benim oğlan!» diyerek yiyecek gibi Oliver'e baktı ve elini, dalgınlıkla, tabancanın durduğu cebe soktu.

Oliver'in soluk soluğa kalmış olduğunu gören adam, «Baban çok hızlı yürüyor da, yetişemiyorsun galiba, değil mi, ahbap?» dedi.

Sikes hemen, «Hiç de değil!» diye atıldı. «Alışıktır o. Ned, tut elimi de atla içeri.»

Böyle diyerek Oliver'in arabaya binmesine yardım etti. Arabacı da bir çuval yığınını göstererek çocuğa yatıp dinlenmesini söyledi.

Bir çok kilometre taşlarının önünden geçtikçe Oliver yol arkadaşının onu nereye götürdüğünü merak edip duruyordu. Kensington, Hammersmith, Chiswick, Kew Köprüsü, Brentford; hepsi geride kalmışlardı. Ama haydutla Oliver hâlâ, evlerinden yeni çıkmışlar gibi, yollarını sürdürüyorlardı. Sonunda adı «At ve Araba» olan bir hana vardılar. Biraz ötede yol ikiye ayrılıyordu. Araba burada durdu.

Bill Sikes hemen apar - topar yere atladı. Oliver'i de yere indirdi ve dik dik yüzüne bakarak paltosunun cebine anlamlı bir biçimde vurdu.

Arabacı, «Güle güle, oğul!» dedi.

Sikes oğlanı sarsalıyarak adama, «Somurtuktur bizim oğlan!» dedi. «Domuzluğu tutar bazan! Kusuruna bakma gayri.»

Arabacı yerine geçerek, «Neden bakacakmışım!» diye yanıtladı. «Her neyse, hava da açtı.»

Ve arabasını sürüp gitti.

Sikes onun iyice uzaklaşmasını bekledi. Sonra Oliver'e, isterse çevreye bakabileceğini söyliyerek gene yürümeğe başladı.

Sol tarafa dolanarak hanı biraz geçtiler; sonra sağa ayrılan bir yola saptılar ve bu yolda uzun zaman yürüdüler. İki tarafta da bir çok geniş bahçeler ve zengin evleri vardı. Sonunda bir kente ulaştılar. Burada, Oliver bir evin duvarı üzerinde, oldukça büyük harflerle, **Hampton,** diye bir yazı okudu. Tarlalar arasında bir kaç saat oyalandılar. Sonunda gene kente döndüler ve levhasının ya-

zıları silinmiş eski bir hana girerek mutfaktaki ocak başına oturup yemek ısmarladılar.

Mutfak basık tavanlı, eski bir odaydı. Tavanda kocaman bir atkı ve ateşin çevresinde yüksek arkalıklı tahta sıralar vardı. Buralarda, büzgülü gömlek giymiş, kaba saba görünüşlü bir sürü adam oturmuş, içki ve sigara içiyorlardı. Oliver ve Sikes'le hemen hiç ilgilenmediler. Sikes de onlarla ilgilenmediği için, Oliver'le birlikte bir köşede oturup rahatlarına baktılar.

Yemekte soğuk et yediler. Sonra da uzun zaman oyalandılar. Bay Sikes üstüste üç, dört çubuk tüttürerek keyif çattıkça Oliver artık herhalde buradan öteye gitmeyeceklerini sanmağa başladı. Sabah erken kalkıp onca yol yürümekten yorgun düştüğü için önce biraz uyukladı. Sonra halsizlik ve tütün dumanıyla kendinden geçerek büsbütün uyuya kaldı.

Sikes'in itelemesiyle uyandığında ortalık adamakıllı kararmıştı. Çocuk oturup çevresine bakabilecek kadar kendini topladığı zaman sayın dostunun bir işçiyle bira içerek, can ciğer kuzu sarması, dostluk edip söyleşmekte olduğunu gördü.

Sikes, «Demek Aşağı Halliford'a gidiyorsun, öyle mi?» diye sormaktaydı.

Adam, «Evet, öyle!» diye yanıtladı. Fena halde, ya da (görüşe göre) iyi halde içkili gibiydi. «Gecikmeğe de niyetim yok!» diye ekledi. «Atım sabah gelirken yüklüydü. Şimdi giderken yüklü olmayacağı için yolu çabucak alır. Atımın şerefine, dostum! Hakçası! İyi hayvandır!...»

Sikes bira sürahisini yeni arkadaşından yana iterek, «Oğlanla beni oraya kadar götürebilir misin?»... diye sordu.

Adam başını sürahiden kaldırarak, «Hemen gidiyorsanız götürürüm» diye yanıtladı. «Halliford'a mı gidiyorsunuz?»

Sikes, «Oradan Shepperton'a geçeceğiz!» dedi.

Beriki, «Gideceğim yere kadar sizinle beraberim!» diye yanıtladı. «Becky, hesap tamam mı?»

Barcı kız, «Evet, bu bay ödedi!» diye yanıtladı.

Adam sarhoş bir ciddilikle, «Bana bak, ahbap, olmadı bu!» diye karşı çıktı.

Sikes, «Neden olmasın?» diye sordu. «Sen bizi yanına alacaksın madem, ben de sana bir kaç bira ısmarlarsam ne çıkar?...»

Adam yüzünü derin bir düşünceyle buruşturarak bu sorunun üzerine eğildi. Sonra Sikes'in elini kavradı ve onun çok erkek adam olduğunu söyledi. Bay Sikes buna, «Şaka ediyorsun!» diye yanıt verdi ki, adamcağız ayık olsaydı herhalde şaka ettiğinden kuşkulanılabilirdi.

İki dost karşılıklı bir kaç iltifatta daha bulunduktan sonra çevrediklere iyi geceler dileyip dışarı çıktılar. Barcı kız masanın üzerindeki sürahi ve bardakları topladıktan sonra, onların yola çıkışını izlemek için, elinde tepsi, gidip kapıda durdu.

İçerde sağlığına kadeh kalkmış olan beygir, arabaya koşulmuş olarak dışarda hazır bekliyordu. Oliver'le Sikes hiç oyalanmadan bindiler. Atın sahibiyse bir kaç dakika oyalanarak hayvanı övdü ve seyis çocukla bütün dünyaya, bu atın bir eşini daha bulup çıkarmaları için meydan okudu. Sonra seyisten dizginleri aldı ve at da başını önce bir arkaya doğru atıp bir an ard ayaklarının üstünde doğrulduktan sonra hızla ileri atıldı ve alnının akıyla kentten çıktı.

Çok karanlık bir geceydi. Irmaktan ve yöredeki batak yerlerden bir rutubet sisi yükselerek ıssız tarlaların üzerine yayılıyordu. Soğuk da iliklere işliyordu; her yer kasvetli ve karanlık... Tek kelime konuşulmuyordu. çünkü arabacının uykusu gelmişti ve Sikes de onu konuşturacak kadar keyifli değildi. Oliver bir köşeye bü-

zülüp oturmuş, korku ve kaygıdan şaşkın haldeydi. Manzaranın ıssızlığı karşısında bir korkunç sevince kapılmışcasına dallarını sallayıp duran çıplak ağaçları olmayacak şeylere benzetiyordu.

Sunbury kilisesinin önünden geçerken saat yediyi çaldı. Karşıdaki vapur iskelesinin penceresinden görünen ışık yola vuruyor ve altında mezarlar olan kapkara bir porsuk ağacını büsbütün gölgelere boğuyordu. Oldukça yakından bir çağlayan sesi geliyor ve yaşlı ağacın yaprakları gece rüzgârında hafifçe kımıldıyordu. Ölmüşlerin rahat uyuması için söylenen hafif bir ninniydi bu sanki.

Sunbury'den geçtiler ve gene ıssız araba yoluna çıktılar. Dört, beş kilometre sonra araba durdu. Sikes indi, Oliver'i elinden tuttu ve bir kez daha yola düzüldüler.

Yorulan çocuk Shepperton'da bir eve gideceklerini ummuştu ama öyle olmadı. Çamur ve karanlığın arasından, ıssız kır yollarından ve soğuk kırlardan yürüyerek geçtiler. Sonunda, pek de uzak olmayan bir kentin ışıkları göründü. Oliver tam aşağıda bir su parıltısı gördü ve bir köprüye yaklaşmakta olduklarını farketti.

Sikes, köprüye iyice yaklaşıncaya kadar dosdoğru yürüdü, sonra birden sol taraftaki kıyıdan aşağı doğru döndü.

Oliver korkudan perişan olarak, «Irmak!» diye düşündü. «Beni bu ıssız yere öldürmeğe getirmiş!»

Kendini yere atmak ve hayatını bağışlasın diye hayduta yalvarmak üzereydi ki her yanı dökülen, harap, ıssız bir evin önüne gelmiş olduklarını gördü. Kapının iki yanında birer pencere vardı. Ev iki katlıydı ama görünürde hiçbir ışık yoktu. Karanlık, yıkık ve görünürse göre bomboş bir yerdi.

Hâlâ Oliver'in eli elinde olan Sikes, evin alçak sundurmasına çıktı ve kapı mandalını kaldırdı. Kapı itilince açıldı ve haydutla çocuk içeri girdiler

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

Soygun...

*
**

Sofaya ayaklarını basar basmaz içerden, «Kim var orada?...» diye boğuk bir ses yükseldi.

Sikes kapıyı demirliyerek, «Kıyamet koparmasana Toby!» dedi. «Işık tut bize!»

Aynı ses, «Vaay, dostum!» diye yükseldi. «Işık tut, Barney, ışık. Beyefendiyi içeri al. Ama zahmet olmazsa önce uyan bari!»

Bunları söyleyen adam, konuştuğu kimseyi uykusundan uyandırmak için, üzerine bir pabuç çekeceği ya da ona benzer bir şey fırlatmış olsa gerekti. Zira bir takırtı oldu, sonra da uyumakla uyanmak arasındaki bir insanın belirsiz mırıltısı duyuldu.

Deminki ses, «Duydun mu?» diye bağırdı. «Bill Sikes geldi ama bir karşılayan yok! Sen de yemekte afyon yemiş gibi horul horul uyuyorsun. Biraz gözün açıldı mı bari? Yoksa canlanıp uyanmak için başına demir şamdan yemek mi istiyorsun?»

Bu sorgu sırasında terlikli bir çift ayağın çıplak tahtalar üzerinde sürünerek ilerlediği duyuldu. Sağ yandaki kapıdan, önce ölgün ışıklı bir mum, sonra da, burnundan konuştuğunu ve Saffron Tepesindeki meyhanede garson-

luk ettiğini daha önce bildirdiğimiz kişi çıktı. Adı Barney olan bu kişi gerçek, yada yapmacık bir sevinçle:

«Bad Sides!» diye bağırdı. «Buddun; dedi, efendid, buddud.»

Sikes Oliver'i öne doğru iterek, «Yürü, sen önden git,» dedi «Çabuk ol, yoksa ayağına basarım ha!»

Çocuğu, ağırdan aldığı için sövüp sayarak iteledi. Ocağının dumanları tüten, basık tavanlı, karanlık bir odaya girdiler. İçerde iki üç kırık sandalye, bir masa ve iyice eski - püskü bir kanape vardı. Bunun üzerinde, ayakları başının hizasından iyice yukarda olmak üzere bir adam, boylu boyunca uzanmış, toprak bir pipo tüttürmekteydi.. Üzerine, tütün renginde, büyük sarı maden düğmeli, şık bir ceket, şal desenli yelek, dize kadar inen bej bir pantolon giymiş ve boynuna turuncu bir mendil bağlamıştı.. Bay Crackit'in (çünkü tâ kendisiydi) ne başında, ne de yüzünde fazla saç sakal yoktu. Ama olanı kırmızıya çalar renkteydi ve uzun, burgu burgu lüleler halinde kırılmıştı. Bay Crackit, kocaman, bayağı yüzüklerle süslenmiş ve iyice kirli olan parmaklarını ara sıra bu lülelerin içine sokuyordu. Orta boydan iriceydi ve yukarı kaldırmış olduğu bacaklarındaki çizmeleri derin bir beğeni ve hayranlıkla süzüp duruyordu.

Şimdi başını kapıdan yana döndürerek, «Bill! Oğlum! Ne sevindim geldiğine!» dedi. «Nerdeyse, vazgeçtin diye korkmağa başlıyordum. O zaman artık ben özel teşebbüse girişecektim. Vay Vay! Vay!»

Bu ünlemleri, gözleri Oliver'e takılınca, büyük bir şaşkınlıkla çıkaran bay Toby Crackit gövdesini doğrultarak oturma durumuna getirdi ve bunun da kim olduğunu sordu.

Sikes sandalyesini ateşe doğru çekerek, «Kim olacak, çocuk işte!» diye yanıtladı.

Barney sırıtarak, «Bad Fadid'id codudla dıddad bidi,» dedi.

Toby Oliver'e bakarak, «Fagin'in ha!» diye söylendi. «Ne eşsiz bir cep faresi olur bu çocuk; kiliselerdeki yaşlı hanımların cepleri için! Yüzü sayesinde servet sahibi olur.»

Sikes sabırsızlıkla, «Keselim artık!» diye araya girdi ve arkadaşına doğru eğilerek birşeyler fısıldadı.

Bunları duyan bay Crackit katıla katıla güldü ve Oliver'i, şaşkınlık dolu, uzun bir bakışla şereflendirdi.

Sikes yeniden yerine geçerek, «Şu beklediğimiz kadar bize yiyip içecek birşeyler verirsen azıcık canlanırız belki,» dedi. «Küçük, sen de ateş başına otur da biraz dinlen. Çünkü birazdan bizimle birlikte yine dışarı çıkacaksın. Gerçi gideceğimiz yer uzak değil ama, ne olsa!»

Oliver sessiz ve ürkek bir merakla Sikes'e baktı, sonra ateş başına bir sandalye çekerek oturdu, zonklayan başını elleri arasına aldı. Nerde bulunduğunun, çevresinde neler olup bittiğinin doğru dürüst farkında bile değildi.

Genç Yahudi, masanın üzerine bir kaç lokma yiyecek ve bir de şişe koydu. Toby:

«Haydi, işimizde başarı şerefine!» dedi.

Kadeh kaldırmak için kendi de ayağa kalktı. Boş piposunu dikkatle bir köşeye bırakarak masaya doğru ilerledi, bir bardağa cin doldurdu ve lıkır lıkır içti. Bay Sikes de öyle yaptı.

Toby bu sefer bir bardağa yarı yarıya şarap koyarak, «Oğlana da bir yudumcuk!» dedi. «Devir şunu, süt kuzusu.»

Çocuk acınacak bir ifadeyle adamın yüzüne bakarak, «Ama ben!» dedi. «Ama ben...»

Toby, «Devir şunu!» diye yineledi. «Ben sana neyin

iyi geleceğini bilmez miyim sanıyorsun? Bill, söyle şuna, içsin!»

Sikes eliyle palto cebine vurarak, «Hele bir içmesin!» dedi. «Anam avradım olsun; on tane Elegeçmez olsa adamı bu kadar üzmez be. İç şunu, mazarat yumurcak, iç...»

İki adamın ürkütücü tavırlarından ödü kopan Oliver'cik bardağın içindekini çarçabuk gövdeye indirdi ve indirir indirmez öksürmeğe başladı. Bu, Toby Crackit'le Barney'i gülmekten çatlattı ve hatta asık suratlı bay Sikes'i bile gülümsetti.

Bundan ve Sikes'in karnını doyurmasından sonra (Oliver, etrafındakilerin zoruyla yuttuğu bir kabuk ekmekten başka birşey yiyemedi), iki erkek kısa bir şekerleme yapmak üzere birer sandalyeye oturdular. Oliver ocak başındaki sandalyesinde kaldı. Barney bir battaniyeye sarınarak yere, ocağın hemen önüne uzandı.

Bir süre uyudular ya da uyur gibi yaptılar. Sadece Barney bir iki kere kalkıp ocağa kömür attı. Oliver'in üzerine bir ağırlık çökmüştü. Hâlâ o ıssız yollarda, karanlık mezarlıklarda dolaşır gibi oluyor, ya da o günkü yolculuğun bazı kısımlarını yeniden yaşıyordu. Toby Crackit'in yerinden fırlıyarak, saatin bir buçuk olduğunu söylemesiyle silkinip kendine geldi.

Barney'le Sikes de bir anda ayağa kalkmış ve üçü birden harıl harıl hazırlanmağa başlamışlardı. Soyguncular boyunlarına geniş, koyu renkli atkılar sarıp paltolarını sırtlarına geçirdiler. Barney bir dolap açarak bir çok araçlar çıkardı.

Toby Crackit, «Bana tabanca ver, Barney!» dedi.

Barney bir çift revolver çıkararak, «Al!...» dedi. «Kendin doldurmuştun.»

Bundan sonra iki hırsız gerekli araçları aldılar. Sonra Sikes:

«Âlâ!» dedi. «Barney, şu sırıkları da uçlan bakalım. Hah şöyle!»

Barney'in uzattığı kalın bir sopayı aldı. Barney, Toby'ye de bir sopa uzattı, sonra Oliver'in pelerinini ilikledi.

Sikes elini uzatarak, «Haydi bakalım!» dedi.

Soğuk havada uzun yol yürümekten ve zorla içtiği içkiden tamamen serseme dönmüş olan Oliver elini hiç düşünmeden Sikes'in eline verdi.

Sikes, «Toby, sen de öbür elini al!» dedi. «Barney, dışarı bir bak.»

Barney kapıya gitti. Geri dönünce görünürlerde hiç bir şey olmadığını haber verdi. İki hırsız, aralarında Oliver'le dışarı çıktılar. Barney onların arkasından kapıyı bacayı sımsıkı kapadıktan sonra gene battaniyesine bürünüp yattı ve çok geçmeden uyuya kaldı.

Şimdi karanlık iyice koyulaşmıştı. Sis akşamkine oranla daha yoğunlaşmıştı ve hava öyle rütubetliydi ki, yağmur yağmadığı halde dışarı çıkınca Oliver'in saçı ve kaşları, bir kaç dakika içinde buz tutuverdi. Köprüyü geçtiler ve gelirken görmüş oldukları ışıklara doğru yürümeğe başladılar. Bu ışıklar pek uzak değilmiş. Oldukça hızlı yürüdükleri için çok geçmeden Chertsey'e vardılar.

Sikes, «Kentin orta göbeğinden geçeceğiz!» dedi. «Bu gece yollarda, bizi görebilecek kimse yoktur.»

Toby ona hak verdi ve küçük kentin, bu geç saatte bomboş uzanan ana caddesinden çabuk çabuk geçtiler... Arada, bir evin yatak odasının penceresinde bir ışık görülüyor ve bazan da boğuk köpek havlamaları gecenin sessizliğini bozuyordu. Ama ortalıkta in cin yoktu. Kilise saati ikiyi çalarken onlar şehirden çıkmışlardı bile.

Adımlarını sıklaştırarak sol koldaki bir yola saptılar. Çeyrek kilometreden fazla yol yürüdükten sonra çev-

resi duvarla çevirli, ıssız bir evin önünde durdular ve Toby Crackit, soluk almak için bile duralamadan, göz açıp kapayıncaya kadar duvarın tepesine tırmanıverdi.

«Şimdi sıra çocuktal» dedi. «Kaldır onu, ben tutarım.»

Oliver daha çevresine bakacak zaman bulamadan Sikes onu koltuğunun altından kavrayıp kaldırmıştı bile! Üç dört saniye sonra da Toby'yle birlik, duvarın iç tarafındaki otların üzerindeydi. Sikes de hemen geldi ve usul usul eve yaklaştılar.

Oliver, şimdi, bu adamların, cinayet değilse bile hırsızlık ve soygun için buralara gelmiş olduklarını ilk kez anlıyordu, kahır ve korkudan nerdeyse delirecek haldeydi. Ellerini kavuşturdu ve dudaklarından, elinde olmadan, hafif bir dehşet çığlığı koptu. Gözleri karardı; kül gibi solan yüzünde soğuk terler boncuklandı ve bacakları neredeyse tutmaz olarak diz üstü çöktü.

Sikes öfkeden titreyerek, «Kalk!» diye mırıldandı ve cebinden tabancasını çıkardı. «Kalk, yoksa beynini dağıtırım!...»

Oliver, «Tanrı aşkına beni bırakın!» diye inledi. «Bırakın, gidip çayırlarda öleyim. Bırakırsanız bir daha Londra'nın semtine bile uğramam; ölünceye kadar! Ah, ne olur, acıyın bana! Hırsız yapmayın beni! Cennetteki kutsal melekler hakkı için bana acıyın!»

Kendisine böyle yalvarılan adam korkunç bir küfürle tabancasını doğrultmuştu ki Toby bir çarpışta bunu yere düşürdü ve elini çocuğun ağzına kapıyarak onu eve doğru sürükledi.

«Şşş!...» dedi. «Bağırmak sökmez burda. Tek bir söz daha edersen şu tabancanın kabzasıyla ben kendim hesabını görürüm senin Böylesi gürültü çıkarmaz ama tıpkı kurşun kadar etkilidir. Daha kibar oluşu da caba. Hey, Bill, çek aç pancuru. Oğlan yola gelmiştir artık. Ben so-

ğuk havada, çok daha deneylilerin bile böyle bir an için paniğe kapıldıklarını görmüşümdür.»

Sikes, böyle bir işe Oliver'i gönderdiği için Fagin'e korkunç lanetler yağdırarak demir çubuğu pancurun aralığına sokup kuvvetle ama ses çıkarmadan kanırttı. Biraz uğraştıktan sonra, Toby'nin de yardımıyla pancur açıldı.

Evin arkasında, yerden bir buçuk iki metre yükseklikte küçük, kafesli bir pencereydi bu. Bir sofanın dibinde kilerimsi bir yerin penceresiydi. O kadar küçüktü ki, evde oturanlar herhalde burasının güvenliğine pek önem vermemişlerdi. Bununla birlikte Oliver boyunda bir çocuğun sığabileceği büyüklükteydi. Bay Sikes sanatını gösterince kafesin çengeli de hemen açıldı.

Sikes cebinden karartılmış bir fener çıkarıp ışığını Oliver'in gözlerine tutarak:

«Şimdi dinle beni, küçük şeytan!» dedi. «Şu pencereden içeri sokacağım seni. Bu feneri al, karşısındaki merdivenden yukarı usulca çıkıp sofadan geç; git sokak kapısını içerden aç; bizi içeri al.»

Toby, «Kapının yukarsında bir sürgü var!...» diye araya karıştı. «Oraya boyun yetmez. Sofadaki sandalyelerden birini alıp üstüne bin. Sofada üç tane sandalye var, Bill. Üzerinde kocaman, mavi renkli, tek boynuzlu bir geyik, bir de altın yaldızlı tırmık var. Kocakarının aile armasıymış.»

Sikes gözlerini devirerek, «Kes çeneni, olmaz mı?» dedi. «Bu kilerin kapısı açık, öyle mi?»

Toby, emin olmak için içeri bir göz atarak, «Sonuna kadar!» diye cevap verdi. «Bu kapının püf noktası şu: köpek içerde yatıyor ya, geceleyin uyanınca çıkıp sofada dolaşabilsin diye kapıyı açık bırakıyorlar. Hah! Ha! Barney bu akşam köpeği evden uzaklaştırdı. Kıyak, değil mi?...»

Gerçi Toby zor duyulur bir fısıltıyla konuşuyor ve sessiz sedasız gülüyordu ama Sikes buyurucu bir tavırla ona, sesini kesip işe başlamasını söyledi. Toby onun sözünü dinleyerek önce fenerini çıkarıp yere koydu. Sonra başını duvara, pencerenin altına, ellerini de dizlerine dayıyarak sırtını bir basamak haline getirdi. Sikes de hemencecik bu basamağa tırmanarak Oliver'i pencereden içeri yavaşça soktu ve yakasını elinden bırakmaksızın, ayaklarının üstüne bastırttı. Başını pencereden uzatarak:

«Al şu feneri!» dedi. «Karşındaki merdiveni görüyorsun, değil mi?»

Oliver'cik yarı baygın bir halde, «Evet!» diye fısıldadı.

Sikes tabanca namlusuyla sokak kapısını gösterdi.. Sonra fısıldayarak, Oliver'e, tabancadan asla kaçıp kurtulamıyacağını anlattı ve yanlış bir adım atarsa o anda ölü olarak yere serileceğini belirtti. Sonra gene fısıldıyarak:

«Bir anlık iş!» dedi. «Ben seni bırakır bırakmaz git, yapacağını yap. Şşş!...»

Toby, «Ne var?» diye fısıldadı.

Dikkatle kulak kabarttılar.

Sikes, «Hiç bir şey yok,» diyerek Oliver'in yakasını bıraktı. «Hadi!»

Oliver, aklını başına toplamak için eline geçen kısa fırsatta kesin olarak şuna karar vermişti: bu uğurda ölse bile sofadan yukarki kata fırlayıp ev halkını ayağa kaldırınağa çalışacaktı. Kafası bu düşünceye dolu olarak derhal, ama sessizce yürüdü.

Ansızın Sikes, «Geri dön!» diye yüksek sesle bağırdı. «Geri dön!»

Etraftaki ölüm sessizliğinin böyle birdenbire yırtılmasından ve sonra yükselen bir bağırıştan ödü kopan

Oliver feneri elinden bırakıverdi ve ilerlesin mi geri mı dönsün, bilemedi.

Gene bir bağırış oldu. Bir ışık göründü. Merdiven başında, yüzleri korku dolu yarı giyinmiş iki adamın hayali Oliver'in gözlerinin önünde dalgalandı. Sonra bir parıltı - bir patlama - bir duman nereden geldiği belirsiz bir çatırtı ve Oliver geriye doğru sendeledi.

Sikes bir an için ortadan kaybolmuştu. Ama sonra yine belirdi ve daha duman dağılmadan Oliver'i yakasından tuttu. Kaçınağa başlamış olan adamların ardından kendi tabancasını sıktı ve çocuğu pencereye çekti. Pencereden dışarı çekerken,

«Daha sıkı tut kolunu!» dedi. «Bir atkı verin bana: oğlanı yaraladılar. Çabuk olun! Hay Anasını! Amma da kan akıyor yahu!...»

Sonra tabanca ve bağırış gürültülerine karışan yüksek bir çıngırak sesi duyuldu ve Oliver, inişli çıkışlı yerler üzerinden hızla taşındığını hissetti. Sonra gürültüler uzaklaşarak birbirinden ayırt edilmez oldu. Çocuğun yüreğini ölüm gibi soğuk bir duygu bürüdü ve ondan sonra artık Oliver hiç bir şey işitmedi ve görmedi.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bay Bumble ile bir bayan arasında geçen tatlı konuşmanın özünü veriyor. Ve kilise yazmanlarının bile bazı konularda zayıf olabileceğini gösteriyor.

*
**

Zehir gibi soğuk bir geceydi. Yerdeki kar kalın bir kabuk halinde donmuş olduğu için sadece köşelere ve aralıklara birikmiş olan yığınlar, ortalıkta uluyarak esen rüzgârla savuruluyordu. Rüzgâr, bütün hıncını eline geçirebildiği kurbanlardan alır gibi, bu karları şiddetle, bulutlar halinde savuruyor ve binlerce sis buruntusu halinde havaya dağıtıyordu. Issızlığı, karanlığı ve iliklere işleyen ayazıyla bu, karnı tok, sırtı pekler için, ateş başına sokulup, «şükür ki sıcak yuvamızdayız!» diye dua edilecek; evsiz barksız, aç-bülaç sefiller için de, bir köşeye kıvrılıp ölünecek bir geceydi.

İşte, dış sorunların görünüşü bu durumdayken, okuyucularımızın, Oliver Twist'in doğum yeri olarak tanıdıkları yoksullar yuvasının yönetmeni, Bayan Corney kendi şirin odacığında keyifle yanan ateşin başına oturdu ve hatırı sayılır bir hoşnutlukla küçük yuvarlak bir masanın üzerinde duran ve hemen hemen masa genişliğinde olan tepsiye baktı. Tepsinin üstü; bir yaşa gelmiş hanımların ve sevdiği şeylerle, yani dört başı mamur bir çay sofrasının ayrıntılarıyla doluydu. Kısacası Bayan

Corney, şöyle canına can katacak bir fincan çay içmek üzereydi. Bir masaya, bir de ocağın üzerinde incecik bir sesle neşeli bir şarkı söyliyen minicik çaydanlığa baktıkça hoşnutluğu göz görür bir biçimde arttı ve hatta Bayan Corney gülümsedi.

Dirseklerini masaya dayayıp dalgın gözlerle ateşe bakarak, «Valla, oturup kalkıp Tanrıya şükretmeliyiz,» diye söylendi. «Hepimizin elinde bir çok nimet var ama çoğumuz değerini bilmiyoruz. Aah, ah!»

Bayan Corney, değer bilmiyen yoksulların körlüğüne dövünür gibi tasalı tasalı başını salladı. Ve küçük bir çay kutusunun ta içine küçük bir gümüş kaşık (özel mülkü) daldırarak çayı yapmağa girişti.

İnsan denen zayıf yaratığın kafa dengesini bozmağa en eften püften birşey yetebilir bazan; Pek küçük olan ve fazla su almıyan siyah çaydanlık, Bayan Corney'in felsefe yürüttüğü sırada kaynayıp taştı ve Bayan Corney'in elini hafifçe yaktı.

«Tüh, Tanrı cezanı versin!» diyerek Bayan Corney çaydanlığı çarçabuk gene çengele astı. «Ne olacak, nohut kadar çaydanlık. Ala ala iki fincan çay alır! Kimin işine yarar ki böyle bir şey — benim gibi zavallı, yapayalnız bir yaratıktan başka?»

Böyle diyerek yönetmen hanım bir koltuğa kendini attı ve gene dirseğini masaya dayıyarak yalnızlığını düşündü. Küçük çaydanlık ve tek çay fincanı aklına, öleli topu topu yirmi beş yıl olan Bay Corney'e ilişkin hüzünlü anılar getirmiş ve maneviyatını iyice bozmuştu.

Bayan Corney Küskün küskün, «Öylesini bir daha bulamam ben!» dedi. «Öylesini bir daha, imkân yok, bulamam!»

Bu sözlerle çaydanlığı mı yoksa kocasını mı demek istediği kesin olarak bilinemiyor. Bayan Corney belki de

çaydanlığı kastediyordu, çünkü konuşurken gözü çaydanlıktaydı. Sonra da onu eline aldı.

Tek fincan çayının daha yeni tadına bakınıştı ki kapıya yavaşça vurulmasıyla keyfi yarım kaldı.

Sertçe, «Aman sen de, gir, gir!» dedi. «Koca karılardan bir kısmının öleceği tutmuş olsa gerek. Hep de benim sofra başında olduğum sırayı bulurlar. Ayol kapıda durup da odanın içini soğutmasana. Gene ne olmuş? Söyle!»

Bir erkek sesi, «Hiç bir şey, hamfendi, hiç birşey,» diye yanıtladı.

Yönetmen hanım bu kez çok daha tatlı bir sesle, «Aa, Bay Bumble mi o?» diye sordu.

Pabuçlarının altını silmek ve üzerindeki karları silkelemek için dışarda duralamış olan Bay Bumble şimdi, bir elinde kokartlı şapkası, öbür elinde bir çıkın olduğu halde eşikte belirmişti.

«Emrinizdeyim, hamfendi!» dedi. «Kapıyı kapatayım mı, hamfendiciğim?»

Hamfendi namusuna yaraşır bir çekingenlikle duraladı. Bay Bumble ile kapalı kapı ardında bir konuşma yapmasının bir sakıncası olmasın sakın? Bay Bumble onun kararsızlığından yararlandı ve kendisi de çok üşümüş olduğu için kapıyı izinsiz kapatıverdi.

«Hava çok sert, Bay Bumble» dedi yönetmen.

Kilise yazmanı, «Sert ki ne sert!» diye yanıtladı. «Hani **hava muhalefeti** derler ya! Bize karşı muhaliflik ancak bu kadar olur! Yirmi somun ekmekle bir buçuk tekerlek peynir dağıttık bugün öğleden beri. Ama yoksulların gözü hâlâ da doymuş değil!»

Yönetmen hanım çayını yudumlıyarak, «Doymaz tabii,» diye fikir yürüttü. «Onların doydukları ne zaman görülmüş ki Bay Bumble?»

«Ne doğru söylediniz, efendim! Örneğin bir adam

var, evdeki karısıyla sürü sepet çocuğunun yüzü suyu hürmetine, bir somun ekmek, eksiksiz yarım kilo peynir verdik. Ama minnettar kaldı mı acaba, hamfendi? Ne gezer! Tutup ne yapsa beğenirsiniz? Kömür istemez mi? Bir avuççuk da olsa razıyım, diyordu. Kömürmüş! Kömürü ne yapacak, biliyor musunuz? Üzerinde peynirini kızartıp yiyecek, sonra gelip dahasını istiyecek. İşte bu insanlar hep böyledir, efendim. Bu gün bir önlük dolusu kömür ver — yarından sonra gelir gene isterler. Ne yüz vardır bunlarda ne utanma!»

Yönetmen hanım bu düşünceye tamamen katıldığını belirtti ve bay yazman sözünü sürdürdü:

«Hiç bu kadar azıttıklarını görmemiştim ömrümde! Dünden öncesi gün adamını biri — başımızdan nikâh geçmiş olduğu için size söyliyebilirim, efendim — yarı çıplak bir sefil (Bayan Corney gözlerini yere indirdi), sen tut vekilharcımızın kapısına dayan! Hem de adamcağız akşam yemeğine konuk beklerken! İlle yardım isterim. diye tutturmuş. Şurdan şuraya da gitmemiş. Gelen konuklar korku içinde kalmışlar. Vekirharcımız da, çaresiz, adama yarım kilo patatesle yarım kutu yulaf unu göndermek zorunda kalmış. Ama nankör herif, «Vay canına, bunlar benim ne işime yarar ki!» demiş. Vehilharç da. «Pekâlâ!» diyerek verdiklerini geri almış. «Benden artık hiç bir şey alamazsın sen,» demiş. Serseri, «Öyleyse sokak ortasında ölür, kalırım,» diye yanıtlamış.

Yönetmen hanım, «Hah! Ha! Pek hoş doğrusu!» dedi. «Tam bizim Bay Garnett'ten umulacak lâf değil mi? Sonra, Bay Bumble?»

«Sonrası efendim, adam ordan uzaklaşmış. Gerçekten de sokak ortasında düşüp ölmüş. Al sana katır inatlı yoksulun biri!»

Yönetmen hanım sertçe, «Duymasam inanmazdım!» dedi. «Ama Yoksullar Evinin dışındakilere yardım yap-

mak zaten kötü birşey değil mi sizce, Bay Bumble? Siz görmüş - geçirmiş bir bey olduğunuza göre bilmeniz gerekir. Ne dersiniz?»

Kilise Yazmanı, karşılarındaki kadından daha bilgili olduklarını sezen erkeklerin gülümseyişiyle, «Dışarı Yardım... Gereğince... ama gereğince... yönetildiği zaman belediyenin yararına olabilir,» diye yanıtladı. Dışarı Yardım işinin başlıca ilkesi, hamfendiciğim, yoksullara, hiç, ama hiç ihtiyaçları **olmayan** şeyleri vermektir. O zaman seninkiler durmadan kapıya gelmekten bezerler.»

Bayan Corney, «Vay canına!» dedi. «Bu da çok hoş doğrusu!»

Bay Bumble, «Evet, efendim,» dedi. «Söz aramızda, başlıca ilke budur işte! Zaten o küstah gazetelere geçen olaylara bakarsanız, sürekli görürsünüz ki hasta ailelere örneğin peynir yardımı yapılmış. Memleketin her yanında izlenen kural budur, Bayan Corney'ciğim.» Bay yazman çıkınını çözmek için duralıyarak, «Yine de bunlar resmî sırlardır,» diye ekledi. «Bizler gibi yüksek belediye görevlilerinden başka hiç bir kimseyle konuşulmaması gerekir... Bakın, hamfendi, Yönetim Kurulunun revir için ısmarladığı kırmızı şarap. Halis, taze, sahici kırmızı şarap. Fıçıdan daha yeni boşalmış; billûr gibi berrak — ne tortusu var, ne birşey!»

Şişelerin birini, ışığa tutup çalkalıyarak deneyden geçirdikten sonra ikisini birden bir dolabın üzerine koydu. Mendili katlayıp dikkatle cebine yerleştirdi ve gitmeğe davranır gibi şapkasını aldı.

Yönetmen hanım, «Çok üşüyeceksiniz yolda, Bay Bumble,» diye düşüncesini söyledi.

Bay Bumble yakasını kaldırarak, «Yaman esiyor, hamfendi,» diye cevap verdi. «Adamın nerdeyse kulaklarını düşürecek.»

Yönetmen hanım, bir o küçücük çaydanlığa bir de kapıya doğru ilerlemekte olan kilise yazmanına baktı ve tam yazman bey, iyi geceler dilemeğe bir hazırlık olarak öksürürken, Bayan Corney utangaç bir tavırla ona, bir bardak çay içip içmiyeceğini sordu.

Bay Bumble o an yakasını indirdi ve şapkasıyla bastonunu bir sandalye üzerine bıraktığı gibi, masa başına bir koltuk daha çekti. Ağır ağır otururken yönetmen hanıma doğru baktı. Hanımsa gözlerini o küçücük çaydanlığa dikti. Bay Bumble tekrar bir öksürdü ve bıyık altından gülümsedi.

Bayan Corney kalktı; dolaptan bir fincanla tabak daha çıkardı. Yerine geçerken gözleri yine şövalye ruhlu yazman beyin gözleriyle karşılaştı. Kızardı ve kendini, onun cayını yapmak işine verdi. Bay Bumble bir kere daha öksürdü — bu sefer geçenkilerden daha hızlı.

Yönetmen hanım şekerdanlığı eline alarak, «Tatlı mı içersiniz. Bay Bumble?» diye sordu.

Bay Bumble, «Tatlı ki ne tatlı, hamfendiciğim,» diye yanıtladı.

Bunu derken gözlerini Bayan Corney'ye dikmişti. Eğer dünyada herhangi bir Kilise yazmanının romantik bir tavır takındığı görülmüşse, bu yazman işte şu anda Bay Bumble idi.

Çay demlendi ve sessizlik içinde sunuldu. Kırıntı düşüp de, dize kadar inen pantalonunun gösterişini bozmasın diye kucağına bir peçete sermiş olan yazman yeyip içmeğe başladı. Bu eğlencelere değişik bir çeşni katmak için durup durup derin bir göğüs geçiriyordu ama bu onun iştahı üzerinde hiç bir zararlı etki bırakmıyor; aksine, çay ve kızarmış ekmek doğrultusunda giriştiği eylemi, sanki daha bir kolaylaştırıyordu.

Bay Bumble, «Görüyorum, bir kedin var, hamfendiciğim.» diyerek, bu aile tablosunun orta yerinde, ateş ba-

şı sefası yapmakta olan hayvandan yana baktı. «Aa, yavruları da varmış!»

Yönetmen hanım, «Ben öyle kedi severim ki bilemezsin, Bay Bumble,» dedi. «Ne şen, ne oyunbaz şeylerdir; bana basbayağı arkadaş olurlar.»

Bay Bumble, «Çok şirin hayvanlardır,» diye hatun kişinin sözlerini onayladı. «Pek de evcildirler, yani.»

Hanım hevesle, «Hem de nasıl!» diye onun düşüncesine katıldı. «Evlerine öyle bağlıdırlar ki insan bayılır, valla.»

Bay Bumble ağır ağır ve çay kaşığıyla tempo tutarak, «Bayan Corney,» dedi. «Hamfendiciğim, şunu demek isterim ki, her hangi bir kedi ya da kedi yavrusu sizinle birlikte oturur da evini sevmezse, o kedi bir eşektir, hamfendiciğim.»

Bayan Corney, «Ah, seni Bay Bumble!» diye kaş çattı.

Bay Bumble,çay kaşığını, vakarına vakar katan âşıkça bir ağırlıkla sallıyarak, «Gerçekleri maskelemeğe çalışmak işe yaramaz, efendim,» dedi. «Böyle bir kedi çıkarsa, ben onu kendi ellerimle ve seve seve boğarım.»

Hatun neşeyle, «Öyleyse sen çok zalim bir erkeksin,» diyerek yazmanın fincanını almak üzere elini uzattı. «Hem de çok katı yürekli.»

Bay Bumble, «Katı yürekli mi, dedin, hamfendi?» diye sordu. «Katı ha?»

Fincanını başkaca söz etmeden verdi ve bu arada Bayan Corney'nin küçük parmağını sıkıştırdı. Sonra yeleğine elinin ayasıyla iki kere vurarak derinden derine bir iç çekti ve koltuğunu belli belirsiz ateşten uzaklaştırdı.

Çay masası yuvarlaktı. Bayan Corney'le Bay Bumble birbirlerinden pek uzak olmamak şartiyle ateşe ve birbirlerine karşı oturduklarına göre, Bay Bumble'nin ateşten uzaklaşmakla kendisinin Bayan Corney ile arasındaki uzaklığı da arttırmış olduğu meydana çıkacaktır. Erdem

sahibi kimi okuyucular bu tutumu kuşkusuz beğenecek ve Bay Bumble'nin büyük bir kahramanlıkta bulunduğunu düşüneceklerdir. Çünkü Bay Bumble içinde bulunduğu zaman, yer ve fırsatın uygunluğuna kapılıp şeytana uyarak bir takım anlamsız fakat tatlı şeyler söylemek isteğine kapılmış bulunuyordu ki bu çeşit sözler hafif ve uçarı kişilerin dudaklarına ne derece yaraşırsa yaraşsın, yüksek yargıtay üyelerinin, millet vekillerinin, kabinedeki bakanların, vali ve belediye başkanı gibi diğer yüksek devlet görevlilerinin... ve hele kilise yazmanlarının şanlarına pek yaraşmaz Çünkü (herkesin de bildiği gibi) yazmanlar, devlet görevlilerinin hepsinden daha sert ve katı, ilkeci insanlar olmak zorundadırlar.

Bay Bumble'nin niyetleri ne olursa olsun (ki bunların en halis cinsinden olduğu şüphe götürmez), ne yazık ki bundan önce iki kere daha belirtildiği üzere, masa yuvarlık bir masaydı. Bunun sonucu olarak da Bay Bumble koltuğu ucun ucun yürüterek, çok geçmeden, yönetmen hanımla kendi arasındaki uzaklığı azaltmağa başladı. Dairenin dış kenarı boyunca ilerlemeğe devam ederek, koltuğunu zamanla, yönetmenin koltuğuna yaklaştırmış oldu. O kadar ki koltuklar sonunda birbirine değdi. Bunun üzerine Bay Bumble'nin ilerleyişi de durdu.

Şimdi; Yönetmen hanım koltuğunu sağa çekse ateşten dağlanacak, sola çekse Bay Bumble'nin kucağına düşecekti. Böylece, erdemli bir hatun kişi olduğuna göre, bu sonuçları kuşkusuz ilk bakışta kavrayarak, hiç yerinden kımıldamadı ve Bay Bumble'ye bir fincan daha çay uzattı.

Bay Bumble çayının şekerini karıştırırken hanımın yüzüne bakarak, «Katı yürekli ha, Bayan Corney?» dedi. «Ya siz, Bayan Corney? Siz de katı yürekli misiniz?»

Hatun kişi, «Aaa!» diye mırıldandı. «Bekâr bir erke-

ğin böyle bir soru sorması ne tuhaf! Neden soruyorsun böyle, Bay Bumble?»

Bay Bumble çayını son damlasına kadar içip bitirdi; bir dilim kızarmış ekmek daha yedi; kucağındaki kırıntıları silkeledi, dudaklarını sildi ve sonra yönetmeni, gözünün içine baka baka öptü.

Sağduyulu hatun fısıltı halinde, «Bay Bumble!» diye inledi. Zira uğradığı korku öyle büyüktü ki dilini yutmuş gibiydi! Sonra,

«Bay Bumble, vallahi bağırırım!» diye ekledi.

Bay Bumble yanıtlamadı ama vakarlı ve ağır bir tavırla kolunu hatun kişinin beline doladı.

Hatun kişi bağırmağa niyetli olduğuna göre, bu ikinci küstahlık üzerine herhalde bağırırdı ama tam o sırada kapıya telâşla vurulması, onun bu zahmete girmesini gereksiz kıldı.

Kapıdaki tıklama duyulur duyulmaz Bay Bumble keklik gibi seğirterek şarap şişelerinin başına geçti ve bunları var gücüyle silmeğe koyuldu. Kadınsa, sert bir sesle, kapıda kim olduğunu sordu. Ani bir sürprizin, büyük korkuların etkisini gidermekte nasıl birebir olduğunun ilginç bir kanıtı olarak şunu belirtmeğe değer ki yönetmen hanımın sesi yine o herzamanki resmi ve buyurucu edasına kavuşuvermişti.

Son derece çirkin, çılız, buruşuk bir yaşlı yoksul kadın başını kapıdan uzatarak, «Afedersin, hanımcığım, Sally Nine gitti - gidiyor da!» dedi.

Yönetmen hanım öfkeyle, «Bundan bana ne, yani?» diye sordu. «Ben ona can veremem ya, herhalde»

Kocakarı elini kaldırarak, «Yok, hanımcığım. yok», dedi. «Kimse can veremez; artık yardım eli erişemez ona. Ben çok ölüm görmüşümdür: küçücük bebeler mi dersin, dağ gibi adamlar mı dersin! Ölümün yaklaştığını hemen sezerim. Ama Sally nine'nin içi rahat değil. Nöbet geçir-

mediği sırada (bu da yok gibi bir şey ya — Azrail canını direliye - direliye alıyor çünküm), hep sana diyeceği bir şey olduğunu söylüyor, hanımcığım. Mutlaka duymalı, diyor. Sen gelmeden taş çatlasa ruhunu teslim edemiyecek, hanımcığım.»

Bu bilgi üzerine Bayan Corney, ölürken bile üstlerini tedirgin etmeden duramıyan kocakarılar için ağzına geleni söyledi. Ve çarçabuk kalın bir şal alıp omzuna sararak, Bay Bumble'den kendisi dönünceye kadar gitmemesini diledi. Belki önemli birşey olabilirdi. Sonra haberciye, çabuk yürümesini, merdivenden yukarı çıkarken kırk yıl oyalanmamasını söyliyerek, onun peşinden oldukça huysuz bir biçimde, durmadan azarlar yağdırarak dışarı çıktı.

Odada yalnız kalan Bay Bumble'nin ise, davranışlarına anlam vermek bir hayli güç. Kilise yazmanı hemen dolabı açarak çay kaşıklarını saydı; şeker maşasını elinde tarttı; gümüş bir sütlüğü, madeninin halis olup olmadığını anlamak amacıyla elinde evirdi, çevirdi ve bu konulardaki merakını giderdikten sonra kokartlı şapkasını başına yan yatırarak masanın etrafında, oldukça ciddi bir biçimde dört kez dansetti. Bu şaşırtıcı işleri bitirdikten sonra Bay Bumble kokartlı şapkasını başından çıkardı ve ocağın önüne, sırtını ateşe vermek suretiyle yayılarak, odadaki eşyaların eksiksiz bir dökümünü çıkarınağa başlamış gibi bir hal aldı.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tatsız bir konuyu işliyor. Ama neyse ki kısa bir bölümdür ve bu hikâyede önemli bir yeri olduğu sonradan ortaya çıkabilir.

*
**

Yönetmen hanımın odasındaki huzuru bozmuş olan kocakarı tam ölüm haberciliğine yaraşır bir yaratıktı. Sırtı yaşlılıktan iki büklüm olmuş; kolları bacakları titrek; durmadan kendi kendine konuşmaktan çarpılmış olan sırıtkan suratı, doğanın elinin eseri değil de çılgın bir kalemin çizdiği bir ucube biçimini andırıyordu.

Heyhat! Doğanın yarattığı yüzlerden kaç tanesi yıllar boyunca canınızı tazeliyecek güzellikte kalabilir ki! Dünyanın mihnetleri kederleri, istekleri yüzleri de gönüller gibi değiştirir. Ancak bu dert ve acılar sonsuza kadar dindiği zaman kara bulutlar dağılır da Cennet görülür. Ölmüşlerin yüzleri çok zaman, ölümün soğukluğu ve katılığı içinde bile, çoktan unutulmuş olan uykulu bir çocuk görünümü alır ve öyle sakin, öyle huzurlu bir havaya bürünür ki onları mutlu çocukluk günlerinden tanıyanlar, tabutun yanında, huşû, içinde dize gelirler.

Kocakarı sarsak adımlarla sofalar boyunca ilerler ve merdivenlerden çıkarken üstünün azarlarına anlaşılmaz yanıtlar veriyordu. Sonunda soluktan kesildiği için durmak zorunda kalınca şamdanı yönetmene verdi. Ve da-

ha çevik olan yönetmen hanım önden ilerliye dursun, kocakarı da elinden geldiği kadar acele ederek onun peşinden, hasta kadının yattığı odaya doğru yürüdü.

Tavan arasında çıplak bir odaydı bu. Karşı köşede kör bir lâmba yanmaktaydı. Yatağın başında bir yaşlı yoksul kadın daha oturmuştu. Belediye hekiminin yardımcısı ocak başında bir kamış kalemi yontarak kürdan haline getirmekle uğraşıyordu.

Yönetmen hanım içeri girince bu genç adam, «Hava pek soğuk, Bayan Corney,» dedi.

Hanım en incelikli sesiyle, «Zehir gibi mübarek,» diye yanıtladı ve bir de diz kırdı.

Doktor yardımcısı pas tutmuş maşayla ateşin üzerindeki bir kömür topağını kırarak, «Müteahhitlerinizden daha iyi cins kömür istemelisiniz,» dedi. «Bunlar hiç de böyle soğuk havalara göre değil.»

Yönetmen Hanım «Yönetim Kurulunun seçtiği kömür bu, efendim,» diye yanıtladı. «Hiç olmazsa doğru dürüst ısınmamızı sağlasalar bari! Çünkü boğaz tokluğuna çalışıyoruz nasıl olsa.»

Bu arada hasta kadının dudaklarından kopan bir inilti konuşmayı kesti. Genç adam o ana kadar hastayı unutmuş gibi,

«Ha!» diyerek yüzünü yataktan yana döndü. «Bu hesap artık kapanmak üzere, Bayan Corney.»

«Demek öyle! değil mi, efendim?»

Hekim yardımcısı dikkatini yine kamış kürdanın ucuna vererek, «Daha iki saat sağ kalırsa şaşarım,» dedi. «Sistem toptan tükenmiş artık. Kocakarı, hasta uyuyor mu?»

Bakıcı kadın yatağın üzerine eğildi ve, evet gibilerden başını salladı.

Genç adam, «Öyleyse şamata etmeyin; belki uykusu-

nun arasında gidiverir,» dedi. «Yere koy lâmbayı. Oradan göremez.»

Bakıcı onun sözünü yerine getirdi. Bir yandan da hastanın öyle kolay kolay ölmeyeceğini belirtmek ister gibi başını sallıyordu. Sonra gitti, öbür yaşlı kadınla birlikte, yatağın yanına oturdu. Yönetmen Hanım da şalına bürünerek yatağın ayak ucuna geçti. Yüzünde sabırsızlık okunuyordu.

Kürdan yapımını tamamlamış olan doktor yardımcısı ateşin tam önüne geçti ve en azından bir on dakika kürdanı kullanmakla uğraştı. Sonra da canı sıkılmış olacak ki Bayan Corney'e iyi işler diledi ve ayağının ucuna basarak dışarı çıktı.

İki yoksul yaşlı, yatak başında bir süre ses çıkarmadan oturduktan sonra kalktılar ve ateşe doğru eğilerek, kemikli ellerini ısıtmaya uzattılar. Alevler o bumburuşuk yüzlerine ürkütücü bir ışık serpiyor ve çirkinliklerine büsbütün korkunçluk veriyordu. Ateşe eğilmiş olarak alçak sesle konuşmağa başladılar.

Haberci kocakarı öbürüne, «Anny'ciğim, benim yokluğumda Sally Nine bir şeyler dedi mi?» diye sordu.

«Gık demedi. Bir ara kollarını koparır gibi çimdikledi ama ellerini tutunca vazgeçti. Hiç gücü kalmadı gayri, onun için ben tutunca fazla kımıldıyamadı. Gerçi belediye yardımıyla geçiniyorsam da yaşıma göre gücüm yerindedir, maşallah!»

Beriki, «Doktorun dediği sıcak şarabı içti mi bari?» diye sordu.

Anny adındaki: «İçirmeğe çabaladım ama dişleri sımsıkı kapalıydı. Tası bir ısırış ısırdı ki söküp alana kadar akla karayı seçtim. Şarabı da kendim içtim. Pek iyi geldi, doğrusu!»

İki kocakarı, konuştuklarını duyan olup olmadığını anlamak için gizlice dört bir yanlarına bakındıktan sonra

ateşe doğru büsbütün eğildiler ve yavaş sesle, katıla katıla güldüler.

Birincisi, «Eskiden olsa o da senin gibi yapardı da şarabın bir güzel tadını çıkarırdı,» dedi.

Anny, «Hem de nasıl!» diye onun düşüncesine katıldı. «Pek şendi, doğrusu, ölüleri ne güzel süsler yatırırdı; derli toplu, mumya gibi. Kaç ölü gördü benim şu yaşlı gözlerim! Şu ellerim kaç tanesine değdi! Öyle ya — ben de Sally'ye yardım ederdim, çok kez.»

Titreyen parmaklarını ileri doğru uzatarak sevinç ve gururla salladı. Sonra ceplerinde arandı ve eskilikten sararmış bir teneke enfiye kutusu çıkardı. Biraz arkadaşının avucuna, biraz da kendi avucuna enfiye döktü.

Onlar böyle kendi işlerine dalmışken, hastanın dalgınlıktan uyanmasını sabırsızlıkla beklemiş olan Yönetmen Hanım ateş başına, onların yanına geldi ve sert bir sesle,

«Daha ne kadar bekliyeceğim ki?» diye sordu.

Anny denilen kocakarı, «Çok beklemezsin, hanımcığım,» diye yanıtladı. «Ölüm hiçbirimizi çok bekletmez. Sabret biraz, sabret! Hepimizin sırası çarçabuk gelecek!»

Yönetmen Hanım, «Kıs çeneni, sersem sen de,» diye onu payladı. «Martha, sen söyle — Sally Nine hiç, böyle dalar mıydı?»

Martha, «Çook,» diye yanıtladı.

Anny, «Ama artık bu sonuncusu,» diye söze karıştı. «Bu dalgınlıktan da son bir kez uyanacak. Ama haberin olsun, hanımcığım — uzun sürmeyecek bu.»

Yönetmen hanım, «Uzun, kısa bilmem ben!» diye tersledi. «Uyandığı zaman beni burda bulamıyacak. Bakın, ikinize birden söylüyorum: bundan böyle beni yok yere tedirgin etmeyin. Yurtta her ölen kocakarının son nefesinde bulunmak benim boynumun borcu değil! Zaten olsa da vız gelir. Artık küstahlığınız şurama geldi;

Çarşamba Karıları, siz de! Beni bir kez daha aptal yerine koyun hele, ben bilirim size yapacağımı!»

Yönetmen hanım, kıvrak adımlarla dışarı doğru seğirtmişti ki, bu arada yatak başına dönmüş olan kocakarılardan yükselen bir feryat üzerine dönüp baktı. Hasta dimdik doğrulup oturmuş ve kollarını onlara doğru uzatmıştı.

«Bu da kim?» diye kof bir sesle sordu.

Kadınlardan biri, «Şşş!» dedi. «Yat aşağı, kalkma.»

Kadın kendini kurtarmak için çırpınarak, «Ölünce yatırırsınız beni,» dedi. «Bırakın, diyeceğimi diyeyim ona! Beri gel! Daha yakına! Kulağına fısıldayım.»

Hasta kadın yöneticiyi kolundan kavrayıp zorla yatak başındaki bir sandalyeye oturttu. Tam konuşacaktı ki başını çevirince iki kocakarının da öne doğru eğilip kulak kesilmiş oldukları gözüne çarptı. Uykulu bir sesle,

«Kov şunları!» dedi. «Çabuk ol, ama, çabuk!»

İki kocakarı bir ağızdan feryat figana girişerek zavallıcığın artık en yakın dostlarını bile tanıyamıyacak hallere düştüğünü ileri sürdüler. Onu asla terketmiyeceklerine dair çeşitli yeminler etmekle meşguldüler ki yönetmen hanım onları ite kaka dışarı attı, kapıyı örttü ve gene yatak başına geçip oturdu.

Dışarı atılınca kocakarılar ağız değiştirerek anahtar deliğinden, «Sally sarhoş olmuş!» diye bağırdılar. Bu akla yakın bir şeydi. Çünkü hekimin yazdığı orta karar dozda afyondan başka, iki sayın yaşlı bakıcının, Sally'ye cömertlikle gizlice sundukları son bir kadeh cin de etkisini göstermişti.

Kadın son bir canlılık kıvılcımı çıkarmak için besbelli büyük bir çaba göstererek Bayan Corney'e,

«Şimdi dinle beni,» dedi. «Bu odada, aynen bu yatakta çok eskiden güzel, gencecik bir kız yatmıştı; ben bakmıştım ona. Yürümekten ayakları paralanmış, kan re-

van, toz - toprak içinde getirdilerdi onu. Bir oğlan çocuk doğurduktan sonra öldü. Dur bakayım, hangi yıldı o?»

Sabırsız dinleyici, «Bırak şimdi yılını mılını,» diye onun sözünü kesti. «Sonra ne oldu?»

Ölüm döşeğindeki kadın gene o eski, uykulu haliyle, «Öyle ya,» diye mırıldandı. «Sonra ne olduydu? Sonra... Ha, bildim!» diyerek hızla doğrulup oturdu. Yüzü kıpkırmızı kesilmiş, gözleri yuvalarından uğramıştı. «Onun üstünden birşey çaldım ben. Daha soğumamıştı, yazık. Soğumamışken üstünden bir şey çaldım, diyorum size!»

Yönetmen hanım yardım diler gibi bir hareketle, «Ne çaldın, Tanrı aşkına?» diye sordu.

Kadın elini yönetmenin ağzına kapıyarak, «O şeyi!» diye yanıtladı. «Başka bir şeyciği yoktu ki tazenin. Aç, çıplak kalmış ama bunu elinden çıkarmamış. Koynunda saklamış. Oysa altındı diyorum sana! Ağır altın hem de! Sataymış canını kurtarabilirmiş.»

Kadın kendini gene yatağa bıraktı. Bu sefer Bayan Corney heyecanla onun üzerine eğilerek,

«Altın ha!» diye tekrarladı. «Anlat, karı, anlat! Neymiş bu altın? Kız kimdi? Ne vakit olmuştu bu?»

Kadıncağız, dudaklarından bir inilti koparak, «Bana emanet etti onu,» diye yanıtladı. «O sırada, başında tek kadın olduğum için bana güvendi. Boynunda asılıydı. Daha gösterir göstermez yüreğimle çaldım onu. Çocuğun ölümünün günahı da benim boynumadır. Bilselerdi daha iyi bakarlardı yavruya!»

Bayan Corney, «Neyi bilselerdi?» diye sordu. «Söyle!»

Kadın soruya aldırış etmeden konuyu değiştirerek, «Oğlan büyüdükçe anasına öyle bir benzer oldu ki!» diye söylendi. «Yüzünü gördükçe unutmama imkân yoktu. Zavallı taze, zavallıcık! O genç yaşta! Öylesine nazlı bir çi-

çek! Dur, daha diyeceklerim var. Herşeyi anlatmadım daha, değil mi?»

Yönetmen hanım, can çekişen kadının gitgide sönen sesini daha iyi duyabilmek için eğilerek, «Yok, yok!» diye yanıtladı. «Çabuk ol, yoksa iş işten geçecek!»

Kadın bir öncekinden daha da yoğun bir çabayla, «Öldürücü sancı başladığı zaman,» diye anlattı, «zavallı ana benim kulağıma fısladı. Dedi ki, çocuğum sağ salim doğar büyür de anasının taşıdığı adı öğrenirse, bundan utanmıyacaktır, diye konuştu. Sonra o incecik ellerini kavuşturarak, Ulu Tanrım, diye dua etti. Kız da olsa, oğlan da olsa, bu dert dünyasında onu dostsuz koma; alınyazısının eline bırakılmış kimsesiz, zavallı yavruya merhamet et, diye acı acı yalvardı!»

Yönetmen Hanım, «Çocuğun adı?» diye sordu.

Kadın olgun bir sesle, «Adına Oliver dediler,» diye yanıtladı. «Çaldığım altın da...»

Beriki, «Evet? Neydi? Söyle!» diye bağırdı

Kadının yanıtını duyabilmek için heyecanla eğilmişti. Ama kadın yavaş yavaş doğrulup gene oturunca Yönetmen hanım içgüdüsüyle geri çekildi. Can çekişen kadın yorganın ucuna iki eliyle sımsıkı yapıştı, boğazının içinde bir takım belirsiz şeyler mırıldandı ve sonra cansız, yatağa serildi.

*
**

Kocakarılardan biri, kapı açılır açılmaz içeri dalarak, «Taş gibi ölü,» dedi.

Yönetmen hanım da umursamaz bir tavırla yatak başından uzaklaşırken, «Söyliyeceği filân da yokmuş!» diye yanıtladı.

Korkunç görevlerinin hazırlığına, bir şey söyliyemiyecek kadar dalmış görünen iki kocakarı odada, ölüyle başbaşa kaldılar.

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

Hikâyemiz gene Fagin ve ortaklarını ele alıyor.

*
**

Taşradaki Yoksullar Evinde bunlar olup bitedursun, Bay Fagin ininde (Nancy'nin gelip Oliver'i aldığı yer), isi tüten, ölgün bir ateşin başında, kara kara düşünmekteydi. Dizinde tuttuğu körükle besbelli ateşi canlandırıp diriltmeğe çalışırken derin düşüncelere dalmıştı. Kollarını körüğün üstüne devşirip çenesini baş parmaklarına dayamış ve gözlerini, dalgın dalgın, ocağın demirlerine dikmişti.

Arkasındaki bir masada Elegeçmez, Charles Bates ve Tom Chitling hararetli bir wist oyununa dalmışlardı. Elegeçmez iki arkadaşına karşı oynuyordu. Sürekli kendine özgü bir zekayı dışa vuran yüzü, oyunu son derece dikkatle izlediği için daha ilgi çekici olup çıkmıştı. Elegeçmez, Bay Chitling'in elini hiç gözden kaçırmamağa çalışıyor ve durup durup bakarak kendi oyununu onun elindeki kâğıtlara göre ayarlamak akıllığını gösteriyordu. Hava soğuk olduğundan şapkası başındaydı. Hoş, Elegeçmez çoğu zaman içerdeyken de şapkayla gezmek alışkanlığındaydı, o başka! Aynı zamanda dişlerinin arasında toprak bir pipo da vardı. Kendisi bunu dişlerinin arasından oldukça kısa süreler için çıkarıp masanın üze-

rindeki cinli su testisine sokuyor, sonra yine dişlerinin arasına sıkıştırıyordu.

Bay Bates de oyuna dikkat ediyordu ama becerikli arkadaşından daha heyecanlı bir mizaca sahip olduğundan, testiye daha sık baş vurduğu ve aynı zamanda bir çok şakalar yapıp ipe - sapa gelmez sözler söylediği görülebiliyordu ki bütün bunlar bilimsel oynayan bir oyuncuya yakışmayan şeylerdir. Hatta Elegeçmez, aralarındaki içtenliğe sığınarak bir kaç kez, büyük bir ciddilikle, bu yakışıksız tutumlarından dolayı arkadaşının kulağını bükmüştü. Bay Charles Bates bu eleştirilerin hepsini dostça karşılamış; arkadaşına sadece, «Git işine,» «Aldırma, canbaza bak,» ve buna benzer cuk - oturmuş şakalarla yanıt vermişti. Onun böyle taşı gediğine koyu koyuvermesi de Bay Tom Chitling'in bir hayli hayranlığını kazanmıştı.

Adı geçen bu son delikanlıyla ortağı Bay Bates'in her oyunda yenilmeleri, epeyce dikkate değer. Bu durumun Bay Bates'i kızdıracağı yerde son derece eğlendirmesi de ilginçtir. Çünkü kendisi her elin sonunda makaraları koyuveriyor ve ömründe böyle kıyak oyun görmediğine yeminler ediyordu.

Bay Chitling yelek cebinden yarım kron çıkararak asık suratla, «Ben senin gibisini görmedim, Jack!» dedi. «Her şeyi kazanıyorsun be! Elimizde iyi kâğıtlar olsa bile Charles'le ben hiç işe yaramıyoruz.»

Gayet tasalı bir tavırla söylenen bu sözün ya anlamı ya da anlatım biçimi Charles Bates'in iyice hoşuna gitmiş olsa gerek ki salıverdiği kahkaha Fagin'i dalgınlığından ayılttı ve ne oluyor, diye sormasına neden oldu.

«İlâhi, Fagin! Ne mi oluyor? Keşke bu oyunu seyredeydin! Tommy Chitling bir puan bile alamadı. Ben de Elegeçmez'e karşı onunla eştim.»

Yahudi, durumu kavradığını belirtmek için sırıtarak, «Evet, evet,» dedi. «Vazgeçme, Tom! Yine dene şansını.»

Bay Chitling, «Teşekkür ederim, Fagin ama bu kadarı bana yetti,» diye yanıtladı, «Şu Elegeçmez olacak herifin şansı öyle iyi gidiyor ki karşısında durulmuyor!»

Fagin, «Hey! Hey!» diye güldü. «Elegeçmez'e yetişebilmen için sabahları çok erken kalkman gerekir senin, evlâdım!»

Charles Bates, «Sabah mı?» dedi. «Elegeçmeze yetişebilmek için çizmeleri geceden ayağa giymek gerek! İki gözünde iki teleskopla arkanda da bir dürbün olmalı!»

Bay Jack Dawkins bu candan iltifatları gayet çelebi bir tavırla kabul etti ve bir oyun daha önerdi. Ama hazırdakiler yanaşmadılar. Piposu da sönmüş olduğu için Elegeçmez elindeki tebeşir parçasıyla masanın üzerine New Gate zındanının bir plânını çizmeğe koyuldu. Bir yandan da kendine özgü tiz bir sesle ıslık çalıyordu.

Uzun bir sessizlik oldu. Biraz sonra Elegeçmez durdu ve Bay Chitling'e dönerek,

«Sen ne salak çocuksun, Tommy!» dedi. «Fagin be, bu çocuk ne düşünüyor, dersin?»

Ateşi körüklemekte olan Fagin arkasına bakarak, «Ben ne bileyim, yavrucuğum?» diye sordu. «Belki yitirdiği paraları, belki de sayfiyede bir süre kaldığı dinlenme yurdunu düşünüyordur. Heh! Heh! Öyle mi, oğlum Tom?»

Elegeçmez, Tom'un yanıtlamasına fırsat bırakmadan, «Hiç bilem değil!» diye burun kıvırdı. «Sen ne diyorsun, Charles?»

Bay Bates pişmiş kelle gibi sırıtarak, «Ben diyorum ki Tommy'cik Betsie'ye iyice abayı yakmış,» diye yanıtladı. «Bak, nasıl kızardı pancar gibi! Ah, benim köse sa-

kalım, ne şenlik be! Tommy Chitling âşık olmuş! Ah, Fagin! Fagin! Bu çocuk dört kol çengi, valla!»

Bay Chitling'in aşkın tutsağı oluşunu düşünmeğe bile dayanamıyan Charles Bates kendini sandalyasına öyle bir bırakış bıraktı ki dengesini yitirip yere devrildi. Ama bu kaza neşesini bozmadığı için yerde boylu boyunca, gülmesi geçinceye kadar yattı. Sonra kalkıp yerine oturdu ve bir kahkahaya daha başladı.

Yahudi Bay Dawkins'e gizlice göz kırpıp Bay Bates'e de körüğün emziğiyle vurarak, «Sen ona bakma, oğlum Tom,» dedi, «Bet iyi kızdır; sen ondan ayrılma. Sakın ondan ayrılayım deme, evlâdım.»

Yüzü iyice kızarmış olan Bay Chitling, «Demek istediğim, bu iş burdakilerin hiçbirini ilgilendirmez, demek istiyorum, Fagin,» diye yanıtladı.

Fagin, «Elbet ilgilendirmez ya!» dedi. «Charles'in çenesi düşüktür zaten. Sen onun sakın kusuruna bakayım deme, evlâdım. Betsy şeker gibi kızdır. Sen onun sözünden çıkmazsan sayesinde yükünü tutarsın, Tommy.»

Tom, «Sözünden çıktığım yok ki zaten!» diye yanıtladı. «Onun öğüdü olmasa enselenmiyecektim. Ama zararı yok! Benim enselenmem senin işine yaradı, değil mi, Fagin? Zaten altı hafta nedir ki? Nasılsa eninde, sonunda gireceğiz deliğe. Bari kış mevsiminde girelim de sokaklarda sürtmekten kurtulalım, öyle değil mi, Fagin?»

Fagin, «Elbet, yavrucuğum,» dedi.

Elegeçmez, Fagin'le Charles'e gizlice göz kırparak, «Bet'in hatırı için gene seve seve girersin kodese, değil mi, Tom?» diye sordu.

Tom öfkeyle, «Deminden beri bunu söylemiyor muyuz, yahu?» diye söylendi. «Dedik ya işte. Bunu böylece söyleyebilecek başka babayiğit varsa çıksın karşıma! Ha, Fagin?»

«Nerde öyle babayiğit, evlâdım? Nerde? Ben senden

başkasını görmedim daha, oğlum Tom. Bir tanesin, sen!»

Zavallı yarım akıllı avanak, «Bet'i gammazlıyaydım kendi yakamı kolayca kurtarırdım, değil mi, Fagin?» diye hırsla sordu. «Tek bir sözümle Bet'i ele verebilirdim. Ha, Fagin?»

«Elbet verebilirdin, evlâdım.»

«Ama ağzımı sıkı tuttum. Tutmadım mı, Fagin?»

Tom artık iyice boşanmış, soru üstüne soru yağdırıyordu.

Fagin, «Tuttun, elbet, sımsıkı tuttun,» diye yanıtladı. «Zaten sen yüreklisindir evlâdım. Ağzından söz kaçırmıyacak kadar yürekli.»

Tom, «Öyleyimdir, zaar,» diyerek şöyle bir çevresine bakındı. «Eğer öyleysem bunda gülecek ne var, ha, Fagin?»

Bay Chitling'in adamakıllı ayranının kabarmış olduğunu gören Fagin onu hemen kimsenin gülmediğine inandırdı. Ve toplantının ciddiliğini kanıtlamak için de, baş kabahatli olan Bay Charles Bates'e döndü. Ama yazık ki, ömründe hiç şu anki kadar ciddi olmadığını söylemek için ağzını açan Charles kendini tutamıyarak öyle bir kahkaha kopardı ki artık şurasına gelen Bay Chitling, sağa sola bakmadan karşı tarafa atıldı ve suçluya bir yumruk salladı.

Kovalıyanın elinden kaçmakta zaten usta olan Charles, yumruktan kaçınmak için hemen eğildi ve bunun zamanını öyle güzel ayarladı ki yumruk şen yaşlının göğsüne indi ve onun duvara doğru sendelemesine neden oldu. Fagin duvara dayanmış soluk almağa çalışırken Tom Chitling korkuyla ona bakıyordu.

Tam bu sırada Elegeçmez, «Şşş!» dedi. «Çıngırak çaldı.»

Ve şamdanı eline alarak usulca yukarki kata çıktı.

Odadakiler karanlıklar içindeyken çıngırak, biraz sa-

bırsızlıkla, gene çalındı. Kısa bir zaman sonra Elegeçmez geri geldi ve Fagin'in kulağına bir şeyler fısıldadı.

Fagin, «Ne!» diye bağırdı. «Yalnız mı?»

Elegeçmez, evet gibilerden başını eğdi ve şamdanın alevini eliyle siperliyerek Charles Bates'e, gizlice. artık komikliğe son vermesi için işaret verdi. Bu arkadaşça uyarıdan sonra gözlerini Fagin'in yüzüne dikti ve buyruk bekledi.

Yaşlı sararmış parmaklarını dişliyerek bir süre düşündü. Bu arada, büyük bir korkusu varmış da bunun gerçekleştiğini öğrenmek istemiyormuş gibi heyecanla yüzünü oynatıp duruyordu. En sonunda başını kaldırdı.

«Nerde?» diye sordu.

Elegeçmez üst katı gösterdi ve dışarı çıkacakmış gibi bir hareket yaptı. Fagin onun bu sessiz sorusunu,

«Evet, onu aşağı getir,» diye yanıtladı. «Şş! Charley, Tom, sizler dışarı, bakalım. Ses etmek yok ha!»

Charles ile biraz önce kavgalı olduğu delikanlı bu uyarıya derhal ve sessizce boyun eğdiler. Elegeçmez, elinde şamdan, tekrar aşağı indiği zaman onlar sırra kadem basmışlardı. Elegeçmez'in peşinden kaba saba bir gömlek giymiş olan bir adam gelmekteydi. Bu adam etrafa alelacele bakındıktan sonra, yüzünün alt kısmını gözden gizlemiş olan kalın atkıyı çıkardı ve ortaya, hırsız Toby Crackit'in traşı uzamış, birden meşinleşmiş. çökmüş yüzü çıktı.

Bu saygıdeğer zat Fagin'i başıyla selâmlıyarak, «Nasılsın Fago?» diye sordu. «Elegeçmez, şu atkıyı benim göze koy da cızlamı çekerken nerde olduğunu bileyim. Hay yaşıyasın!»

Böyle diyerek hırsız büzgülü gömleğini çıkarıp kuşak gibi beline doladı, ateş başına bir sandalye çekti ve ayaklarını ocağın siperine dayadı.

Üzüntüyle çizmelerini göstererek, «Şu hale bak, Fa-

go.» dedi. «O gün bugündür ne pabuçlarım boya yüzü gördü ne de midem içki! Öyle bakıp durmasana yüzüme, herif! Her işin bir sırası var, elbet. Yeyip içmeden iş konuşamam. Hadi, getir rızkımı da üç günün sonunda şöyle bir rahat karın doyuralım!»

Fagin evde ne yiyecek varsa masaya koysun diye Elegeçmeze işmar etti ve kendi de hırsızın karşısına geçip oturarak, keyfi gelsin diye bekledi.

Görünüşe bakılırsa Toby'nin söze başlamak için hiç acelesi yoktu. Öncekileri Fagin, onun durumundan bilgi edinmek ister gibi yüzüne bakmakla yetindi ama boşuna. Toby yorgun ve bitik görünüyorsa da yüz çizgilerinde hâlâ her zamanki dünyayla barışık huzur okunuyordu ve kir tabakalarıyla sakal kıllarının arasından bile hırsız Toby Crackit'in, halinden hoşnut kendini beğenmiş sırıtışı bir ışık gibi vurmaya devam etti.

Sonra Fagin, bir sabırsızlık kıvranışı içinde onun ağzına götürdüğü her lokmayı saymağa ve bir yandan da bastıramadığı bir heyecanla odayı arşınlamağa başladı. Ama hepsi boşunaydı! Toby, dünya umurunda değilmiş gibi bir kayıtsızlıkla, ortada yenilecek şey kalmayıncaya kadar yemeyi sürdürdü. Sonra Elegeçmez'in dışarı çıkmasını buyurarak kapıyı örttü; bir bardakta cinle su karıştırdı ve konuşmağa başlamak için hazırlandı.

«İlk ve en önce olarak, Fago,» dedi.

Yahudi sandalyesini ona yanaştırarak, «Evet? Evet?» diye sabırsızlandı.

Bay Crackit bir yudum içki almak için duraladı; sonra cinin çok nefis olduğunu söyledi, sonra da ayaklarını, alçak olan ocağın tam üstüne dayayıp çizmelerini gözleriyle aynı düzeye getirerek, oldukça rahat,

«İlk ve en önce olarak, Fago,» diye yineledi. «Bill Sikes nasıl?»

Fagin yerinden fırlıyarak, «Ne!» diye haykırdı.

Toby, benzi atarak, «Aman sakın...» diye söze başladı.

Fagin öfkeyle tepinerek, «Ne sakını?» diye bağırdı. «Nerde onlar? Bill Sikes'le oğlan nerde? Nerdeler bunca gündür? Hangi cehennemde gizleniyorlar? Buraya neden gelmediler?»

Toby usulca, «Evi soyamadık,» dedi.

Fagin, «Haberim var,» diyerek cebinden bir gazete çekti ve gösterdi. «Sonra?»

«Evdekiler ateş açtı. Oğlanı vurdular. Bill'le ben onu aramıza aldık; dosdoğru vurduk arkadaki tarlalara. Sağa, sola bakmadan, Ne çit dinledik ne hendek. Peşimizi bırakmadılar. Tanrı belâlarını versin! Bütün memleket ayağa kalkmıştı, köpekleri de salmışlardı.»

«Çocuk?»

«Bill sırtlamıştı onu. Rüzgâr gibi kaçıyordu. Sonra bir an durup çocuğu aramıza aldık. Başı önüne düşmüş, buz kesmişti. Peşimizdekiler de ha yetişti, ha yetişecek! Gayri herkes kendi başının çaresine baksın, dedik. Her koyun kendi bacağından asılacağına göre! Böylece ayrıldık birbirimizden. Oğlanı da bir hendeğe yatırıp bıraktık. Öldü mü, kaldı mı haberim yok. Benim bildiğim işte bu kadar!»

Fagin ötesini dinlemedi bile. Tiz bir çığlık koparıp saçlarını yolarak odadan ve evden dışarı uğradı.

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM

Sahneye esrarengiz bir kişi çıkıyor. Bu hikâyenin bölünmez parçası olan birçok şeyler oluyor ve yapılıyor.

⁂

Yaşlı Yahudi ancak köşe başına vardığı zaman Toby Crackit'in verdiği haberin etkisinden sıyrılmağa başladı. Hep öyle çılgın bir hızla ve kendinden geçmiş, perişan bir halde ilerlerken bir araba tam yanından sıyırıp geçti ve tehlikeyi gören yayaların bağırışı Fagin'i kendine getirerek kaldırıma çıkmasına neden oldu.

Ana yollardan olabildiğince kaçınıp ıssız yan ve arka sokaklara sinerek ilerledi ve sonunda Kar Tepeye ulaştı. Buraya gelince adımlarını daha bile sıklaştırdı ve en sonunda bir avluya sapınca biran duraladı. Burada, artık kendi çevresine girdiğini bildiği için her zamanki gibi ayaklarını sürüye sürüye yürümeğe başladı. Sanki daha rahat soluk alıyordu, şimdi.

Kar Tepeyle Holborn Tepesinin birleştiği yerde, kentten çıkarken sağ kolda, daracık, pis bir yol vardır ki Safran Tepesine çıkar. Bu yolun berbat dükkânlarında yığın yığın, elden düşme ipek mendil satılır — her boy, her örnek. Çünkü yankesicilerden alış veriş eden tacirlerin yeri burasıdır. Bu mendillerin yüzlercesi vitrin kenarlarındaki çengellerde asılmış ya da kapı önündeki

direklerden bayrak gibi sallandırılmış durur. Dükkân içlerindeki raflar da bunlarla doludur.

Field Lane Sokağı gerçi dardır, kısadır ama gene de berberi, kahvesi, meyhanesi, kızarmış balık satan aşçısı tamamdır. Başlı başına bir ticari kolonidir burası: bir Yükte - Hafif Çalınmış Mallar Pazarı ki şafakta ve gün batarken buraya sessiz ve esrarlı tacirler gelir; karanlık arka odalarda alış veriş eder ve gene geldikleri gibi, bir gölge sessizliğiyle giderler. Burada eski urbacısı, elden düşme pabuççusu, parçacısı, mallarını, hırsızların gözünü çekmek için, dükkân tabelâsı gibi ortaya sererler. Burada yığın yığın demir ve tahta öteberi, ıslı bodrumlarda paslanır ve çürüyüp gider.

İşte Fagin'in saptığı yer burasıydı. Sokağın sarı benizli oturanları iyi bilirlerdi onu. Alış — veriş yapmak için çıkanlar onu başlarıyla selâmlıyorlardı. O, selâmlara aynı biçimde karşılık veriyor ama kimseyle durup konuşmuyordu. Ancak dar yolun ucuna varınca durdu. Gövdesini, dikkânın önündeki bir çocuk iskemlesine zar - zor sığdırmış oturan bir satıcıyı selâmladı ve hatır sordu.

Bu namuslu esnaf, «Sağol, Fagin; seni gördüm, daha iyi oldum,» diye yanıtladı.

Fagin kaşlarını kaldırdı ve kollarını çaprazlayıp ellerini omuzlarına koyarak, «Bu semt bize biraz haram oldu, Lively,» dedi.

Lively, «Ara sıra oluyor böyle şeyler.» diye yanıtladı. «Ama ,çok geçmeden yine helâl olur elbet — öyle değil mi?» dedi.

Fagin, evet, gibilerden başını salladı. Sonra Safran Tepesine doğru parmağını uzatarak bu gece o taraflarda birileri var mı, diye sordu.

Lively, «Sakatlar'da mı?» dedi.

Fagin gene, evet gibilerden başını eğdi.

Lively, biraz düşünerek, «Dur bakayım,» dedi. «Beş, altı kişinin girdiğini gördüm ama seninkinin orda olduğunu sanmıyorum.»

Fagin, düş kırıklığına uğradığı yüzünden okunarak, «Sikes de yoktur, herhalde, değil mi?» diye sordu.

Ufak tefek adam başını yandan yana sallıyarak, inanılmayacak kadar kurnaz bir anlatımla, «Avukatların dediği gibi, **non est — inventus»** (1) diye yanıtladı. «Bana göre bir şeyleri var mı elinde?»

Fagin, «Bu gece yok,» diyerek döndü.

Küçük adam, «Fagin, Sakatlar'a mı gidiyorsun?» diye onun ardından seslendi. «Beni bekle. Birlikte bir yudum birşeyler içelim!»

Ama Fagin arkasına baktı ve yalnız kalmak istediğini anlatmak için elini salladı. Zaten bücür de çocuk iskemlesinden, ha deyince inemediği için Sakatlar, bir süre için Bay Lively'nin varlığından yoksun kaldı. O ayağa kalkıncaya kadar Fagin gözden yitmişti. O da Fagin'i görebilmek için boş yere parmaklarının ucuna kalktıktan sonra gene zar - zor iskemleye sıkıştı ve karşı dükkândaki bayanla, kuşku ve güvensizliğin açık bir anlatımı olan bir baş işareti değiş-tokuşu yaparak ciddi bir tavırla yine piposunu tüttürmeğe başladı.

Üç Sakatlar, ya da müşterilerinin dediği gibi Sakatlar, Bay Sikes'le köpeğinin ziyaretine tanık olduğumuz meyhaneydi. Fagin sadece bardaki adama bir işaret yaparak dosdoğru yukarı çıktı. Bir kapıyı açıp yavaşça içeri süzülerek elini gözüne tuttu ve aradığı birisi varmış gibi kaygıyla çevresine baktı.

Oda iki yaz feneriyle aydınlanmıştı. Panjurlar ve sımsıkı çekilmiş, soluk al perdeler ışığın dışarıdan görülmesini önlüyordu. Tavan, lâmbaların isi belli olmasın diye

---

(1) Lâtince: Non est inventus=Bulunmuyor (Çevirenin notu)

koyu renk boyanmıştı ve çevre koyu bir sigara dumanıyla öylesine dopdoluydu ki ilk bakışta hiç bir şey seçmek mümkün değildi. Ama zamanla, kulağa çarpan sesler gibi karmakarışık bir sürü kafa ayırt edilmeğe başlıyordu. Ve göz alıştıkça insan, uzun bir masa çevresine toplanmış, kadınlı, erkekli bir kalabalığın farkına varıyordu. Masanın başında, elinde tokmağıyla oturum başkanı oturuyordu. Burnu morarmış, dişi ağrıdığı için yüzüne mendil bağlamış bir «sanatkâr» da, uzak bir köşede, tıngırtılı bir piyanonun başındaydı.

Fagin usulca içeri girdiği sırada piyanodaki «meslek erbabı» bey parmaklarını tuşlar üzerinde gezdirip bir prelüd çalarak çevredekilerin bir şarkı istemelerine neden oldu. Bunun üzerine genç bir bayan dört bölümlük bir halk türküsüyle meclisi eğlendirmeğe başladı. Her bölümden sonra piyanist ezgiyi, başından sonuna kadar ve en yüksek perdeden çalıyordu. Türkü bitince, başkan hayranlık belirtti. Sonra başkanın sağ ve sol yanlarında oturan meslekdaşlar bir düet söylemeye isteklendiler ve çok alkışlandılar.

Topluluğun arasından göze çarpan bazı yüzler gayet ilginçti. Örneğin bizzat oturum başkanı (ki meyhanenin sahibiydi) iri kıyım, kaba saba adamın biriydi. Şarkılar söylenirken onun gözleri dört dönüyordu. Kendini çevrenin neşesine kaptırmış göründüğü vakit bile ne gözünden ne de kulağından hiç birşey kaçmıyordu.

Yanında şarkıcılar duruyordu. Çevreden yükselen iltifatları, asıl meslekleri şarkıcılıkmış gibi soğukkanlılıkla kabulleniyor ve coşkun hayranlarının uzattığı içki kadehlerinin sırasıyla tadına bakıyorlardı. Kitaptaki her türlü şer ve kötülüğün her derecesini yansıtan yüzleri, sırf iğrenç oldukları için dikkati çekiyordu. Aldatmaca, vahşilik ve ayyaşlığın her cins ve kademesi apaçık yazılmıştı bu yüzlere.

Kadınlar da vardı burda. Bazılarının eski günlerinden kalma tazeliklerinin son izleri insanın sanki gözleri önünde uçup gidiyordu. Bazılarında kadınlıktan hiç bir belirti, hiç bir iz kalmamış; yüzleri iğrenç bir sefahat ve suç sayfasından oluşuyordu. Kimi gencecik kız, kimi gencecik kadın — hiç biri daha otuzunu geçmemiş olan bu bahtsızlar odadaki iç karartan görüntünün en karanlık ve en hüzünlü kısmını meydana getiriyorlardı.

Ama Fagin hiçbir biçimde duygulanmıyarak bakışlarını yüzden yüze dolaştırmaktaydı. Aradığını bulamadı galiba. Sonunda bay başkanın bakışlarıyla karşılaşarak ufak bir işaret yaptı ve geldiği gibi sessiz sedasız, dışarı süzüldü.

Adam Fagin'in ardından sahanlığa çıkarak, «Bir buyruğunuz mu var, Bay Fagin?» diye sordu. «Bize katılmaz mısınız? Arkadaşlar pek sevinir, valla.»

Fagin başını sabırsızlıkla yandan yana salladı ve, «Burda mı?» diye sordu.

Adam, «Yok,» diye yanıtladı.

«Barney'den haber çıkmadı ha?»

Sakatlar meyhanesinin sahibi, «Çıkmadı.» dedi. «Tehlike geçene kadar yerinden kıpırdamaz o. Tazıların iz peşinde olduğuna kalıbımı basarım. Barney ortaya çıkarsa bir çuval inciri berbat eder. Barney'e birşey olmamıştır. Olsa haberini alırdım. Kalıbımı basarım, Barney sağ ve esendir. Bırak, yerinde kalsın.»

Fagin, «Ya öteki?» diye sordu. «Bu gece geliyor mu buraya?»

Mal sahibi duraksayarak. «Yani Monks mı demek istiyorsun?» diye sordu.

Fagin, «Şşş!» dedi. «Evet.»

Adam, «Mutlak gelecek,» diye yanıtlayarak yelek cebinden bir altın saat çıkarıp baktı. «Ben onu daha önce bekliyordum. On dakika beklersen her...»

Fagin telâşla, «Yok, yok!» dedi. Aradığı adamı görmeyi çok istediği halde, bulamayınca gene de ferahlamış gibi bir hali vardı. «Sen ona benim gelip onu aradığımı söyle. Bu gece mutlak bana gesin. Yok, yarın gelsin. Madem burda yok, yarın da olsa olur.»

Adam, «İyi,» dedi. «Başka?»

Fagin merdivenden aşağı yürüyerek, «Şimdilik başka birşey yok,» dedi.

Öteki, trabzandan sarkarak boğuk bir fısıltıyla, «Bana bak, tam iş çevirmenin sırası bu gece,» dedi. «Phil Barker burda. Öyle zil zurna ki çocuk olsa soyar soğana çevirir.»

Fagin başını kaldırıp adama bakarak, «Evet, ama, Phil Barker'in vakti gelmedi henüz,» dedi. «Phil'in yapacağı bir iş daha var. Daha önce ayrılamayız ondan. Onun için sen konuklarının yanına dön, iki gözüm. Onlara söyle, gülsünler eğlensinler — ömürleri yettiğince. Heh he!.»

Mal sahibi de yaşlı adamın kahkahasına katıldı; sonra içeri döndü.

Yalnız kalır kalmaz Fagin'in yüzü gene eskisi gibi düşünceli ve kaygulu bir hal aldı. Biraz düşündükten sonra bir fayton çağırdı ve adama Bethnal Green Meydanına çekmesini söyledi. Bay William Sikes'in evinden biraz önce arabadan indi ve geri kalan kısa yolu yaya olarak gitti.

Kapıyı çalarken kendi kendine, «Şimdi, kızcağızım,» diye düşünüyordu. «Bu işin içinde bir iş varsa, ne kadar kurnaz olursan ol ben bunu senin ağzından almasını bilirim.»

Ev sahibi kadın, Nancy'nin odasında olduğunu söyledi. Fagin merdiveni hiç ses çıkarmadan tırmandı ve kapıyı çalmadan odaya girdi. Kız içerde yalnızdı. Başını masaya dayamış ve saçları salkım - saçak, aşağı doğru sarkmıştı.

Fagin serinkanlılıkla, «İçkili,» diye düşündü. «Ama belki sadece mutsuzdur.»

Dönüp kapıyı kapadı ve bunun çıkardığı ses kızı uyandırdı.

Nancy, «Haber var mı?» diye sordu.

Fagin, hırsız Toby'den duyduklarını yinelerken kız onun o kurnaz yüzünü dikkatle süzüyordu. Fagin anlatmasını bitirince gene eski halini aldı ve tek kelime söylemedi. Şamdanı sabırsızlıkla itti; bir kaç kez, ateşi varmış gibi başını ordan alıp oraya koydu, ayaklarını yerde sürüdü ama hepsi bu kadar.

Bu sessizlik süresinde Fagin yerinde kapırdıyarak çevresine bakınıyordu; Bill Sikes'in gizlice geri gelmediğinden emin olmak ister gibi. Teftişinin sonucundan hoşnut kalmış olacak ki, iki, üç kez öksürdü ve kızı konuşturmağa çalıştı. Ama kız ona hiç aldırış etmiyordu. Sonunda Fagin ellerini uğuşturarak en tatlı sesiyle,

«Ah, güzelim,» dedi. «Acaba Bill'imiz şimdi nerelerdedir, dersin?»

Kız iniltili bir sesle, hiç haberi olmadığına dair zor anlaşılır bir yanıt verdi. Dudaklarından kopan boğuk sese bakılırsa galiba ağlıyordu.

Fagin onun yüzünü görmeğe çalışarak, «Oğlancık da kayıp!» dedi. «Zavallı yavrucak! Bir hendek içine bırakıvermişler onu. Bir düşün Nancy'ciğim!»

Kız ansızın başını kaldırarak, «O çocuk!» dedi. «Bizim aramızda kalmasındansa hendekte olması yeğdir onun. Bill'in başına bir iş açılmayacağını bilsem, keşke o hendekte ölüp gitse, diyeceğim.»

Fagin, şaşkın, «Ne?» diye bağırdı.

Kız onun gözlerinin içine bakarak, «Evet, öyle diyorum,» dedi. «Hem o kurtuldu diye sevineceğim, hem de ben onu görmekten kurtuldum diye. Dayanamıyorum,

onu görmeğe. Ona baktıkça kendi kendime düşman kesiliyorum; sizlere de!»

Fagin, «Laf!» dedi. «Sarhoşsun!»

Kız acı acı, «Sarhoş muyum?» diye dudak büktü. «Eğer sarhoş değilsem suç senin değil! Sana kalsa benim hep sarhoş gezmemi istersin. Yalnız şimdi, ağzımdan laf almak için, ayık olayım istiyorsun. Bu durum hoşuna gitmiyor, değil mi?»

Fagin hışımla, «Hayır,» diye cevap verdi: «Hoşuma gitmiyor.»

Kız, «Değiştir öyleyse!» diye güldü.

O gece çektiği bütün sıkıntılardan sonra kızın umulmadık inadıyla çileden çıkmış olan Fagin, «Değiştireyim mi!» diye bağırdı, «Peki, değiştireyim de gör! Dinle beni, sokak şırfıntısı! Sen beni ne sandın? Tek bir cümleyle Bill Sikes'i öbür dünyaya gönderebilecek adamım ben — o öküz boynuna benziyen boynunu kendi parmaklarımla sıkmışcasına — anladın mı? Eğer Sikes yanında çocuk olmadan dönerse; eğer kendi kurtulur da çocuğu bana geri getirmezse, onu sen kendin gebert daha iyi — hiç olmazsa darağacından kurtarırsın. Hem de Bill bu odaya ayak basar basmaz yap bu işi. Yoksa iş işten geçmiş olur.»

Kız elinde olmadan, «Bu da nerden çıktı?» diye sordu.

Fagin ateş püskürerek, «Daha nerden çıksın?» diye konuşmasını sürdürdü. «Bu çocuk ağırlığınca altın değerinde benim için! Ayağıma gelen bu kısmeti bir sarhoşlar çetesi yüzünden kaçırayım mı yani? Öyle bir çete ki hayatları benim bir sözüme bağlı... Ona bakarsan benim canım da o insan kılıklı şeytanın sözüne bağlı ya! Biraz cesareti olsa beni...»

Soluk soluğa kalmış olan ihtiyar birden durdu ve öfkesinin gemini çekti. Bütün görüntüsü değişti. Bir an önce gözleri evlerinden uğramış, yüzü kızgınlıktan mo-

rarmış bir durumda yumruklarını havada sallarken şimdi bir sandalyeye çöküp büzülmüş, kendini ele vermiş olmak korkusuyla titriyordu.

Kısa bir sessizlikten sonra cesaret edip kıza baktı. Onun, o ilk odaya girişindeki gibi, kendinden geçmiş bir durumda oturduğunu görünce içine biraz su serpildi. Her zamanki havasıyla:

«Nancy, yavrucuğum!» dedi. «Ne dediğimi kulağına koydun mu, güzelim?»

Kız başını yavaş yavaş kaldırarak, «Şimdi rahatsız etme beni, Fagin!» dedi. «Bill bu seferki işi kıvıramadıysa başka zaman kıvırır elbet. Az çalışmadı senin için. Daha da çalışacak — çalışamaz olana kadar. Onun için, uzatma artık.»

Fagin, avuçlarını kaygılı bir tavırla birbirine sürterek, «Ya çocuk, güzelim?» dedi.

Nancy hemen, «Çocuk da bizden değil mi?» diye sordu. «Ne çıkarsa bahtına. Tekrar ediyorum: inşallah ölmüştür de senden de, bu kötü dünyadan da kurtulmuştur. Ölümü Bill'in başına iş açmamak şartiyle, tabii. Madem Toby yakayı kurtarmış, Bill de kaçmıştır. Toby benim Bill'in tırnağı olamaz!»

Fagin o ışıl ışıl gözlerini kızın yüzünden hiç ayırmaksızın, «O demin söylediklerimi de unutmazsın, değil mi, güzelim?» diye sordu.

Nancy, «Hepsini yeni baştan söylesen daha iyi olur, Fagin!» dedi. «Sonra benim yapmamı istediğin bir şeyse yarına kalsın. Bir an kendime gelir gibi olduydum ama kafam gene dumanlandı.»

Fagin, ağzından kaçırdığı şeyleri kızın anlayıp anlamadığını anlamak için bir sürü soru daha sordu... Ama kız bunlara öyle rahat yanıt veriyordu ve onun keskin bakışlarından o kadar kaçınmıyordu ki, Fagin ilk dü-

şüncesinde, yani kızın hayli çakır keyif olduğunda karar kıldı.

Gerçekten de Nancy, Fagin'in kız öğrencileri arasında oldukça yaygın olan bu alışkanlığa sahipti. Fagin bunu önleyeceği yerde, onları daha küçük yaşta içmeğe özendirirdi. Kızın şu anki perişan kılığı ve odaya yayılmış olan alkol kokusu, Fagin'in ilk düşüncesinin yerinde olduğunu belirtiyordu.

Yukarıda anlattığımız kısa heyecan parlamasından sonra kızın durgunlaşıp aptallaşması, sonra da karmakarışık bir takım içli duygulara kapılarak bir an gözyaşı döküp bir an sonra, «Ölmek var, dönmek yok!» ve «Gönüller şen olsun!» diye haykırması üzerine, bu konularda hayli deneyim sahibi olan Fagin, onun tamamen «zom» olduğunu büyük bir hoşnutlukla anladı.

Böylece içi rahatlıyan ve hem o gece öğrendiklerini kıza söyleyip, hem de Bill'in dönmediğini kendi gözleriyle görerek çifte muradına eren Fagin, Nancy'yi, başı masanın üzerinde uyur bırakarak yine evinin yolunu tuttu.

Gece yarısına bir saat kalmıştı. Gece karanlıktı, soğuk iliklere işliyordu. Onun için yollarda oyalanmak Fagin'in içinden gelmiyordu. Esen sert rüzgâr sanki sokaktaki toz ve çamurla beraber insanları da silip süpürmüştü. Çünkü görünürlerde tek tük kişi vardı. Onlar da son hızla evlerine döner gibiydiler. Ne var ki rüzgâr Fagin'in gittiği yönde esiyor ve onu arkadan iteliyerek, ürpere üşüye, koşturtuyordu.

Kendi sokağının köşesine varmış ve hatta anahtarını bulmak için cebini karıştırmağa başlamıştı ki, gölgeli, kuytu bir kapı aralığından bir karaltı çıktı ve gizlice ona yaklaştı. Kulağının dibinden:

«Fagin!» diye fısıldadı.

Fagin yıldırım gibi dönerek, «Ah!» dedi. «Sen misin?»

Yabancı sert bir sesle, «Benim ya!» diye cevap verdi. «İki saattir şurada seni bekliyorum. Ne cehennemdeydin?»

Fagin adımlarını yavaşlattı ve yanındakine tedirgin bir havayla bakarak, «Senin işini izliyordum, iki gözüm!» dedi. «Akşamdan beri senin işinin peşindeyim.»

Yabancı alayla, «Elbet!» diye burun kıvırdı. «Ee... sonuç nedir?»

— «Pek iyi değil.»

Adam irkilerek zınk diye durdu ve Fagin'e şöyle bir bakarak, «Kötü de değil ya, inşallah?»

Fagin başını yandan yana salladı. Yanıt vermek üzereyken yabancı, bu arada eve gelmiş olduklarına işaret ederek, onun söyleyeceğini içerde söylemesinin daha uygun olacağını belirtti. Çünkü saatlerce dışarda oyalanmaktan damarlarındaki kan buz kesmişti ve rüzgâr vücudunu delip geçer gibiydi.

Fagin'in bu geç saatte eve konuk almaktan kaçınmak ister gibi bir havası vardı. Hatta evin soğuk olduğuna dair birşeyler mırıldandı bile. Ama yabancı isteğini buyurucu bir tonla yineleyince Fagin kapıyı açtı.

«Yavaş ört kapıyı!» dedi. «Ben bir ışık bulayım.»

Adam el yordamıyla bir iki adım ilerleyerek, «Mezar gibi karanlık mübarek!» dedi. «Çabuk tut elini.»

Fagin sofanın başından, «Kapıyı ört!» diye fısıldadı.

Ve tam o sırada kapı 'trak' diye kapandı.

Yabancı el yordamıyla ilerliyerek, «Suç bende değil!» dedi. «Ya rüzgâr çarptı, ya da kendiliğinden kapandı. Çabuk ışık getir yoksa bu yıkıntıda bir yere çarpıp kafamı gözümü patlatacağım!»

Fagin usulca aşağı indi ve kısa bir süre ortadan kaybolduktan sonra elinde bir mumla geri geldi. Aşağıda, arka odada Toby Crackit'in, ön odada da oğlanların uyumakta olduğunu haber verdi. Yabancıya, peşinden gelme-

si için işaret ederek yukarı kata çıkan merdivene yürüdü. İlk kattaki bir kapıyı açarak:

«İşte şuracıkta iki satır görüşebiliriz, iki gözüm!» dedi. «Ne yazık ki pancurlarda delik var. Biz de komşularımıza hiç ışık göstermediğimiz için şamdanı merdiven başına bırakacağız. Tamam!»

Böyle diyerek Fagin eğildi, şamdanı odanın tam karşısına düşen merdivenin en üst basamaklarından birine bıraktı ve yabancının önüne düşerek, taşınır türden eşyadan hemen hemen tamamen yoksun olan odaya girdi. Burada sadece kırık dökük bir koltuk ve kapının arkasında, üzeri örtüsüz, kanapeyle divan arası birşey vardı.

Yabancı, gayet yorgun bir tavırla buraya çöktü; Fagin de koltuğu çekti ve karşı karşıya oturdular. Oda tamamen karanlık değildi. Kapı aralık durduğu için şamdandan karşı duvara ölgün bir ışık vuruyordu.

Bir süre fısıltı halinde konuştular. Gerçi ara-sıra bir kaç kelimeden başka hiç bir şey duyulmuyordu ama gene de bir dinleyen olsa Fagin'in kendini savunduğunu ve yabancının da iyice sinirli olduğunu anlıyabilirdi. Böylece belki çevrek saat, belki daha çok konuştuktan sonra Fagin'in, Monks, diye seslendiği adam sesini biraz yükselterek:

«Gene de söylüyorum: iyi plânlanmamıştı bu iş!...» dedi. «Onu burada, ötekilerin arasında tutsaydın da cep faresi yapsaydın olmaz mıydı sanki?»

Fagin, «Paşanın buyurduğuna bak!...» diye omuz silkti.

Monks sertçe, «Nasıl yani? İstesen yapamaz mıydın?» diye sordu. «Kaç çocuğu yankesici yapıp çıkaran sen değil misin? En çoğundan oniki ay sabretsen onu bir cezaya çarptırıp rahatça sürgün ettirtemez miydin — belki de ölünceye kadar?»

Fagin, gayet yumuşak, «Böyle bir şey kimin ekmeğine tereyağı sürerdi, yavrucuğum?» diye sordu.

Monks, «Benim elbet!» diye cevap verdi.

Fagin hâlâ aynı uysallıkla, «Ama benim değil!» diye yanıtladı. «Ortada pazarlık eden iki taraf olunca ikisinin de çıkarlarını gözetmek eninde sonunda en basit bir şarttır, değil mi, dostum?»

Monks, «Peki, şimdi ne oldu?» diye sordu.

«Onu yetiştirip mesleğe kazandırmanın kolay olmayacağını görmüştüm. Öteki çocuklar gibi değildi o!»

Adam, «Tanrısından bulsun!» diye söylendi. «Değil ya! Yoksa çoktan hırsız olup çıkardı.»

Fagin yanındakinin yüzünü kaygıyla süzerek, «Onu içimizden biri yapmak için elimde bir güç yoktu ki!» diye sözünü sürdürdü. «Eli çamura bulaşmamıştı. Ona şantaj yapmak için kullanabileceğim hiçbir şey yoktu ortada. Başlangıçta çocuğu kıskıvrak yakalamak için onun aleyhine bir şeyler bilmemiz şarttır — yoksa bütün uğraşmalarımız boşuna gider. Ne yapabilirdim? Elegeçmez'le yankesiciliğe mi göndereydim? O ilk gün olup bitenler bana yetti de arttı bile. Hepimiz yandık diye az korku çekmedim!»

Monks denilen adam, «O benim işim değildi!» diye yanıtladı.

«Yok iki gözüm, yok. Zaten olup bitenlere yakınmıyorum da artık. O iş olmayaydı belki de çocuk hiç karşına çıkmayacaktı da aradığın kişinin o olduğunu asla anlamayacaktın. Sonra Nancy yoluyla onu senin için kaçırttım. Neylersin ki sonradan kız onun tarafını tutmağa başladı.

Monks sabırsızlıkla, «Boğ gitsin kızı!» dedi.

Fagin gülümsiyerek, «Aa... hemen şimdilerde böyle bir iş yapacak durumumuz yok!» diye yanıtladı. «Zaten böyle şeyler bizim tarzımız değil. Yoksa bu günlerden

bir gün seve seve yaptırtırdım bu işi. Ben bu kızların ruhunu bilirim. Monks, hem de oldukça iyi. Oliver kaşarlanmağa başlar başlamaz Nancy de onunla ilgilenmez olur...»

«Sen Oliver'in yankesici ve hırsız olup çıkmasını diliyorsun. Eğer sağsa bundan sonra yapabiliriz. Beri yandan eğer...» Fagin, Monks'a biraz daha yaklaşarak sözünü sürdürdü: «Gerçi pek olası değil, ama... en kötü olasılıkla eğer oğlan ölmüşse...»

Öteki adam titreyen ellerle Fagin'in koluna yapıştı ve dehşet dolu bir ifadeyle: «Ölmüşse benim suçum yok!» diye söylendi. «Bunu aklında tut, Fagin. Ben karışmadım bu işe. Daha ilk baştan, ölümden başka, hodri meydan, dedim sana. Kana bulamam ben elimi. Eninde sonunda ortaya çıkar. Hem zaten azap olur adama. Eğer çocuğu vurdularsa bile ben neden olmadım. Anladın mı? Öf, şu yıkılası izbe! O da neydi öyle?»

Ve korkak yabancı yerinden fırladı. Fagin iki koluyla sarılıp onu tuttu ve:

«Ne oldu?» diye sordu.

«Bir gölge! Pelerinli, şapkalı bir kadın gölgesi gördüm! Tahta kaplamanın üzerinden rüzgâr gibi geçip gitti!»

Fagin adamı bıraktı. İkisi birden heyecanla dışarı fırladılar. Esintiden iyice erimiş olan mum konulduğu yerde duruyordu. Işığında sadece boş merdiveni ve birbirlerinin kâğıt gibi bembeyaz kesilmiş yüzlerini gördüler. Dikkatle çevreye kulak kabarttılar: Evin içinde derin bir sessizlik hüküm sürüyordu.

Fagin şamdanı yukarı doğru kaldırıp yanındakine bakarak, «Hayal gördün zahir!» dedi.

Monks sapır sapır titreyerek, «Canım çıksın ki gerçekten gördüm!» diye yanıtladı. «İlk gözüme çarptığında

öne doğru eğilmiş duruyordu. Ben konuşunca fırlayıp gitti.»

Fagin Monks'un kül kesilen benzine alay ve küçümsemeyle baktı. Sonra:

«İstersen peşimden gel!» diyerek aşağı kata indi.

Hepsi soğuk, çıplak ve boş olan odalara birer birer baktılar. Sofayı ve en alttaki bodrumları bile aradılar. Burada alçak duvarlar rutubetten yeşermişti ve sümüklü böceklerin izleri ışık vurdukça pırıldıyordu ama başka herşey bir ölüm sessizliği içindeydi.

Yeniden sofaya çıktıklarında Fagin:

«Şimdi ne buyrulur?» diye sordu. «Evet bizden başka bir Toby, bir de oğlanlar var. Onlar da yerli yerinde. Başkaca in - cin yok. Bak, işte!»

Sözlerinin kanıtı olarak Fagin cebinden iki anahtar çıkardı ve rahat konuşabilmelerini sağlamak için, ilk aşağı inişinde ön odayı da, arka odayı da kilitlemiş olduğunu söyledi.

Kanıtların böylece birikmesi bay Monks'un durumunu sarsmağa yaradı. Etrafta arama - tarama yapıp da hiçbir şey bulmadıkça onun, kadın gölgesi görmüş olmak iddiaları da gitgide şiddetini yitiriyordu. Sonunda birkaç kez, hiç de neşeli olmayan bir biçimde güldü ve gördüğünün düş gücüyle heyecan ürünü olabileceğini açıkladı. Yine de ansızın, saatin sabaha karşı bir olduğunu anımsadı ve o gece daha çok konuşmak istemedi.

Şirin dostlar böylece ayrıldılar.

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM

Bir bayanı apar topar bırakmış olan önceki bir bölümün kabalığını gideriyor.

*
* *

Değersiz bir yazarın, kendi paşa gönlü olana kadar, koskoca bir yazmanı, arkası ateşe dönük ve ceketinin uçları koltuğunun altında olarak bekletmesi hiçbir biçimde yakışık almıyacağına göre; hele kilise yazmanının sevecenlikle baktığı ve kulağına tatlı sözler fısıldadığı hanımı aynı ihmalciliğe kurban etmek yazarın mevki ve inceliğine hiç yaraşmıyacağına göre; bu hikâyeyi kaleme alan yazar (haddini bilmek ve bu dünyada kendilerine önemli ayrıcalıklar verilmiş kişilere karşı gereken saygıyı gösterebilmek umuduyla), bu iki kişiye, mevkilerinin hakkı olan ve yüksek rütbeleriyle (bu rütbenin doğal sonucu sayılan) üstünlüklerinin, zorunlu kıldığı alçakgönüllülük ve inceliği bir an önce gösterebilmek için çaba gösterir.

Aslında yazarınız bu amaçla, burada, kilise yazmanlarının tanrısal haklarına değinen bir söyleşi yazısına girişerek, onların hata işleyemiyecekleri tezini savunmak niyetindeydi. Böyle bir bölüm, aklı başında, âdil okuyuculara beğeni ve yarar sağlamaktan herhalde geri kalmayacaktı. Ama ne yazık ki yazarınız, yer ve zaman darlığı yüzünden, bunu daha elverişli ve daha uygun bir zamana

bırakmak zorundadır. Bay Bumble çay kaşıklarını yeni baştan sayıp şeker maşasını yeniden tartarak süt ibriğini daha dikkatle gözden geçirmiş ve odadaki mobilyanın tam durumunu (koltukların at kılı minderlerine varıncaya kadar) inceden inceye ölçüp biçmişti. Bütün bu işleri beş - altı kez de yinelemişti. Ancak o zaman bayan Corney'in yakında dönüp gelebileceğini düşündü. Düşünce, düşünceyi doğururmuş. Bay Bumble da bayan Corney'den henüz ses - seda olmadığına göre, onun çekmeceli dolabının içine şöyle acele bir göz atıp merak gidermenin, vakit geçrimek için gayet masum bir yol olacağını düşündü.

Gelip giden olmadığını anlamak amacıyla anahtar deliğinden dışarıya kulak verdikten sonra bay Bumble en alttan başlıyarak, o üç uzun çekmecenin içindekileri yakından tanımak için işe girişti. Bunlar iki gazete kâğıdı tabakası arasında, aralarına kuru lâvanta çiçeği serpiştirilmiş olarak yatan, iyi kumaştan yapılma, güzel, şık giyim eşyalarıydı. Bunları görmenin bay Bumble'a son derece büyük bir zevk verdiği belliydi.

Zamanla, Bay Bumble en üst sağ köşedeki içinde anahtar duran küçük çekmeceye geldi. Bu çekmecedeki, üzeri asma kilitli küçük bir kutunun da, sallanıldığı zaman, para şıkırtısına benzer tatlı bir ses çıkardığını duyunca, bay Bumble ağırbaşlı adımlarla ocak başına döndü ve eski duruşunu takınarak ağır ve azimli bir tavırla:

«Yaparım be!» dedi.

Bu şaşırtıcı sözden sonra Bay yazman böyle çapkının biri olduğu için kendi kendine, «Seni gidi seni!» der gibilerden, belki on dakika, başını sallayıp durdu. Daha sonra da besbelli büyük bir beğeni ve ilgiyle bacaklarının yandan görünüşünü seyre daldı.

O hâlâ seyrede dururken Bayan Corney alı al, moru mor, içeriye girdi; ateş başındaki bir koltuğa çöktü

ve gözlerine bir elini siper ederek soluk soluğa oturdu, kaldı.

Bay Bumble hanımcağızın üzerine doğru eğilerek, «Bayan Corney, bu ne hal, hamfendi?» diye sordu. «Bir şey mi oldu, efendim? Kuzum cevap ver bana. Öyle... öyle...» Telaşesinden 'diken üstünde' deyimini anımsayamayan Bay Bumble' 'kirpi üstündeyim ki!' deyip çıktı.

Kadın, «Ah, bay Bumble, ah!» diye inledi. «Nedir benim bu çektiklerim!»

Bay Bumble, «Çektikleriniz mi, hamfendi?» diye bağırdı. «Hangi küstah...» Sonra Bay Yazman, Tanrı vergisi bir görkemle kendini tutarak, «Biliyorum!...» dedi. «O aşağılık yoksullar olacak!»

Hanımcağız ürpererek, «Ah, düşünmesi bile korkunç!» dedi.

«Öyleyse düşünmeyin, hamfendi.»

Kadın hıçkırır gibi, «Elimde değil!» dedi.

Bay Bumble avutucu bir tavırla, «Öyleyse, birşeyler alın, efendim!» dedi. «Örneğin biraz şarap?»

Bayan Corney, «İmkânı yok!...» diye yanıtladı. «Dünyada olmaz! Ah! Ah! Sağ köşede, en üst rafta!... Ah!...»

Böyle diyerek hatun kişi, perişan bir halde camlı dolaba doğru işaret etti, sonra bir titreme ve kıvranma nöbetine tutuldu.

Bay Bumble hemen dolaba koştu ve kadının, kendinden geçmiş bir halde gösterdiği raftan büyükçe bir yeşil cam şişe alıp içindekinden bir çay fincanına boşaltarak, fincanı hanımın dudağına dayadı.

Bayan Corney bunun yarısını içtikten sonra arkaya doğru çökerek, «Şimdi daha iyiceyim!» dedi.

Bay Bumble önce gözlerini dinsel bir minnettarlıkla tavana kaldırdı. Sonra bu gözleri fincana doğru indirdi ve fincanı burnuna götürdü.

Bayan Corney ölgün bir sesle, «Nane!» dedi. Bir taraftan da yazmana tatlı tatlı gülümsüyordu. «Bir tadına bak. İçinde bir damla... başka birşey de var!»

Bay Bumble ilâcı önce kararsız tattı, sonra dudaklarını şapırdatıp bir yudum daha aldı ve çay bardağını boşalmış olarak elinden bıraktı.

Bayan Corney, «İnsana pek rahatlık verir!» diye düşüncesini açıkladı.

Yazman, «Gerçekten de öyle, hamfendi!» dedi.

Bir yandan da yönetmen bayanın yanına bir sandalye çekti ve sevecenlikle, onu bu kadar üzecek ne olduğunu sordu.

Bayan Corney, «Hiiç!...» diye yanıtladı. «Ben sersem, heyecanlı, zayıf yaratığın biriyim de ondan!»

Bay Bumble sandalyesini daha yanaştırarak, «Zayıf mı, hamfendi!» dedi. «Siz zayıf bir yaratık mısınız sahiden, Bayan Corney?»

Bayan Corney hemen, «Hepimiz zayıf yaratıklarız biz!» diye genel bir kural ileri sürdü.

Yazman, «Gerçekten öyle!» diye ona hak verdi.

Bunu izleyen bir kaç dakika boyunca ikisi de sessiz kaldılar. Bu süre içersinde Bay Bumble, Bayan Corney'in koltuğunun arkasında durmakta olan sol kolunu aşağı doğru, Bayan Corney'in önlüğünün bağına kadar kaydırıp, yavaş yavaş bu bağın çevresine dolayarak, ileri sürülen kuralın ne kadar doğru olduğunu ortaya koymuş bulunuyordu. Nitekim kendisi de:

«Hepimiz zayıf yaratıklarız!» diye yineledi.

Bayan Corney içini çekti.

Bay Bumble, «İçini çekme öyle!» dedi.

Bayan Corney, «Elimde değil!» diye yanıtladı. Sonra gene içini çekti.

Bay Bumble çevresine bakınarak, «Çok rahat bir oda

burası!» dedi. «Bir odacık daha olsa yeter de artar bile.»

Hanım, «Tek kişiye çok gelir!» diye mırıldandı.

Bay Bumble yumuşak bir sesle, «Ama iki kişiye de çok gelmez a!» diye düşüncesini açıkladı. Ha... Bayan Corney?...»

Yazman bu sözleri üzerine bayan Corney başını önüne eğdi. Yazman da onun yüzünü görebilmek için başını eğdi. Bayan Corney, iffetine yaraşır bir tavırla, başını öte yana çevirdi; elini, cebinden mendilini almak için uzattı ama şaşkınlığından bay Bumble'nin eline veriverdi.

Kâtip bu eli sevgiyle sıkarak: «Yönetim sana kömür tahsisatı çıkarıyor, değil mi, Bayan Corney?» diye sordu.

Bayan Corney de onun elini belli - belirsiz sıkarak: «Mum da veriyor!» dedi.

«Bedava kömür, bedava mum, kirasız mesken! Ah, bayan Corney, öyle bir meleksin ki sen!»

Bayan Corney bu coşkun duygulara kayıtsız kalamazdı! Kendini bay Bumble'nin kollarına bıraktı ve o bay da, heyecanından, tutkulu öpücüğünü hanımın bakire burnunun üzerine kondurdu. Kendinden geçmiş.

«Ah, ne iyi!» diye bağırdı. «Büyülü kadın; Bay Slout'un bu gece daha ağırlaştığından haberin var mı?»

Bayan Corney utangaç bir tavırla, «Var!» diye yanıtladı.

Bay Bumble, «Doktor diyor ki, haftaya sağ çıkmazmış!» diye sözünü sürdürdü. «Kendisi bu kurulun başıdır. Ölümü bir boşluk yaratacak. Bu boşluğun doldurulması şarttır. Ah, bayan Corney, ne ufuklar açılıyor!... Yüreklerimizi ve hanelerimizi birleştirmek için bu ne fırsat!...»

Bayan Corney hıçkırıyordu..

Bay Bumble utangaç dilberin üzerine doğru eğilerek: «Bir küçük sözcük?» diye yalvardı. «O küçücük, minicik

sözü benden esirgeme, bayan Corney. Kulun kurbanın olayım.»

Yönetici Bayan, iç çeker gibi, «E...vet!» dedi.

Yazman, «Bir söz daha!» diye ısrarda bulundu. «O tatlı heyecanını yatıştır da bir söz daha ver bana. Ne zaman?...»

Bayan Corney iki kez konuşmağa yeltendi. İkisinde de başarısızlığa uğradı. Neden sonra cesaretini toplıyarak bay Bumble'nin boynuna atıldı ve düğünün onun dilediği en erken zamanda yapılabileceğini söyledi. Aynı zamanda onun «dayanılmayacak kadar şirin!» olduğunu ileri sürdü.

Durumlar böyle dostça ve hoşnutluk verici bir biçimde düzenlendikten sonra sözleşme bir ikinci bardak nane ilâcıyla resmen damgalanıp mühürlendi. Zaten hatun kişinin halecanlı durumu bu ilâcı gerekli kılıyordu. Bayan Corney ilâcını aldığı sırada Bay Bumble'a yaşlı yoksulun ölümünü anlattı. Bay Bumble kendi nane suyunu yudumlayarak:

«Pekâlâ!» dedi. «Giderken Sowerberry'lere uğrar, yarın sabah gelmelerini söylerim. Seni korkutan bu mu oldu, sevgilim?»

Kadın kaçamakla, «Önemli bir şey değildi, ruhum!» diye yanıtladı.

«Ama herhalde önemliydi. Senin için yaşayan Bumble'cığına da söylemez misin?»

Bayan Corney, «Şimdi değil!» dedi. «Bir gün söylerim. Düğünümüzden sonra, canım.»

Bay Bumble, «Düğünümüzden sonra mı?» diye kabardı. «Sakın erkek yoksullardan biri bir küstahlık...»

Hatuncağız telâşla, «Yok, yok, aşkım!» diye onun sözünü kesti.

Bumble, «Eğer buna olasılık versem!» diye sözünü

sürdürdü. «Birinden birinin bayağı gözlerini bu dilber yüze dikmek cüretinde bulunduğunu sansam...»

Bayan Corney, «Ne hadlerine düşmüş, sevgilim!...» dedi.

Bay Bumble, «Hadlerine düşmese iyi olur!...» diye yumruğunu sıktı. «Bu kurulun ister içinde, ister dışından herhangi bir adam hele böyle bir küstahlık etmeğe kalkışsın, bunu ikinci bir kez yapamıyacağını söylerim ben ona!»

İfade ve jestlerin şiddetiyle zenginleştirilmiş olmasa, bu sözler, belki de bayan Corney için büyük bir iltifat sayılmayabilirdi. Ancak bay Bumble yaptığı tehdidin yanı sıra hamasi birçok kol hareketlerinde de bulunduğu için bayan Corney onun aşkının bu kanıtı karşısında pek duygulandı ve büyük bir hayranlıkla:

«Güvercinim benim!» dedi.

Güvercin bunun üzerine yakasını kaldırıp kokartlı şapkasını giydi ve gelecekteki eşiyle uzun uzun, sevecenlikle kucaklaştıktan sonra gene o soğuk gece rüzgârına bağrını siper etti. Dışarı çıkmazdan önce sadece birkaç dakikalığına erkek yoksullar koğuşuna uğradı ve Yoksullar Evi yönetmenliğini gereken hışımla yerine getirebileceğini kendi kendine kanıtlamak amacıyla, adamlara bir miktar sövüp saydı. Yetenekli olduğuna dair böylece güven kazanarak ferah gönülle ve parlak yükselme düşleriyle dışarı çıktı. Bu düşler cenaze gereçleri satıcısının dükkânına gelinceye kadar onun kafasını doldurdu.

İmdi, Bay ve Bayan Sowerberry akşam yemeği için dışarı çıkmışlardı. Noah Claypole de hiç bir zaman, yemek ve içmek faaliyeti için gerekli olanlardan ileri bir bedensel çaba göstermek eğiliminde olmadığına göre, dükkânların kapanış saati çoktan geçtiği halde cenazecinin kepengi hâlâ açık duruyordu.

Bay Bumble tezgâha bastonuyla birçok kez vurdu ama ilgilenen olmayınca gözüne dükkânın arkasındaki küçük pencerenin camında bir ışık olduğu çarptı. İçerde neler olup bittiğini görmek için hiç çekinmeden gidip baktı. Neler olup bittiğini gördüğü zaman da az şaşırmadı.

Akşam sofrası kurulmuş, üzeri ekmek ve tereyağ, tabaklar, bardaklar, bir sürahi bira ve bir şarap şişesiyle donanmıştı. Sofranın baş ucundaki koltuğa bay Noah Claypole kendini kayıtsız bir şekilde şöyle bırakıverip bacaklarını koltuğun kenarından aşağı sarkıtmıştı. Bir elinde açık bir katlanır bıçak, öbür elinde koca bir parça tereyağlı ekmek vardı. Onun yanı başında duran Charlotte, bir fıçının içinden istiridyeler alıp açıyordu. Bay Claypole de, şaşırtıcı bir iştahla, bunları yalayıp yutmak lûtfunda bulunuyordu. Burun çevresindeki olağanüstü kızarıklık ve sağ gözünün hep, kırpışıyormuş gibi kısık duruşu, küçük beyimizin az buçuk çakır keyif olduğunu gösteriyordu. İstiridyeleri böyle löp - löp yutması da çakır keyiflik belirtilerini onaylar gibiydi. Çünkü bu iştah ancak, istiridyelerin, insanın içine basan ateşi söndürmeğe birebir geldiğinin anlaşılmış olmasıyla açıklanabilirdi.

Charlotte, «Al sana bir tane şişkosu!» dedi. «Pek nefis. Hatırım için bunu da yiyiver, Noah'cığım.»

Bay Claypole istiridyeyi yuttuktan sonra, «İstiridye denen şey ne kadar nefis!» diye fikir yürüttü. «Yazık ki fazla yenince insanı rahatsız ediyor, çok yazık, değil mi, Charlotte?»

Hanım kız, «Haksızlık, valla!» dedi.

«Hem de nasıl. İstiridye sevmez misin sen?»

Charlotte, «Pek o kadar sevmem!» diye cevap verdi.

«Senin istiridye yiyişini seyretmek, kendi yiyişimden daha zevkli geliyor, canımın içi!»

Noah bu işe şaşarak, «Bak hele!» dedi. «Amma da garip»!

Charlotte, «Bir tane daha al. Bak bunun ne güzel, incecik bir sakalı var!»

Noah, «Bir tane bile yiyecek halim kalmadı artık!..» dedi. «Kusura bakma. Charlotte be... Yanıma gel de bir öpeyim seni!»

Bay Bumble yıldırım gibi içeri dalarak, «Ne!» dedi. «Ne dedin? Ne dedin?»

Charlotte bir çığlık kopardı ve yüzüne önlüğünü örttü. Noah, duruşunda, ayaklarını yere indirmekten ileri bir değişiklik yapmıyarak, sarhoş bir korkuyla Bumble'a bakıyordu.

Bay Bumble, «Ne dedin? Yine söyle bakayım, ahlâksız, küstah yezit!» diye kükredi. «Böyle bir şeyi nasıl ağzına alabilirsin sen? Ya sen, şıllık... ona cesaret vermeğe utanmıyor musun?» Sonra Bay Yazman kelimelerin üstüne basa basa, «Öpecekmiş!» diye söylendi. «Pöf!»

Noah, «Valla, yapmıyacaktım!» diye zırlamağa başladı. «Bu kız beni durmadan öpüyor: istesem, istemesem.»

Charlotte, «Yazıklar olsun sana, Noah!» diye sızlandı.

Noah, «Öpüyorsun ya... Bal gibi öpüyorsun işte!» dedi. «Ah, efendim, bay Bumble; hep böyle yapıyor bu kız. Her fırsatta tutup çenemi kaldırıyor; her türlü sevişip koklaşmaya başlıyor.»

Bay Bumble sertçe, «Susun!» diye bağırdı. «Küçük

hanım, sen lûtfen aşağı in. Noah, sen de dükkânı kapa.. Ustan dönene kadar gık dersen kendini malıvolmuş bil.. Ustan geldiği zaman da ona söyle: Bay Bumble bir kocakarı için tabut ısmarladı de. Yarın sabah kahvaltısından sonra getirsin. Duydun mu, küçük bey?...» Sonra bay Bumble, «Öpecekmiş!» diye ellerini açtı. «Bu şehrin aşağı tabakalarının arasındaki ahlâksızlık, günah çok korkunç! Eğer Parlâmento bunların iğrenç tutumlarını ele alıp çaresine bakmazsa bu ülke battı; köylünün saflığı sonsuza kadar elden gitti demektir!»

Böyle diyerek Bay Yazman gururlu ve karamsar bir tavırla dışarı çıktı.

Şimdi artık madem ki onu yolun bu noktasına kadar geçirdik ve yaşlı kadının gömülmesi için gereken bütün hazırlıkları yaptık, şimdi de küçük Oliver Twist'in arkasını arayıp soralım biraz. Bakalım hâlâ Toby Crackit'in onu bıraktığı hendekte mi yatıyor?...

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Oliver'e dönüyor ve onun serüvenlerini anlatmayı sürdürüyor.

***

Bill Sikes dişlerini gıcırdatarak, «Kopasıca gırtlaklarınızı kurtlar paralasın, emi?» diye mırıldandı. «Ah, ben şimdi sizin aranızda olmalıydım ki! Büsbütün bağırırdınız o zaman!»

Sikes yaradılışındaki vahşiliğini bütün şiddetiyle bu lânetleri savururken bir an dizini büküp çocuğu üzerine yatırdı ve başını döndürerek peşinden kovalıyanlara baktı.

Karanlık ve sisten pek bir şey seçilmiyordu ama yüksek sesle bağırışlar çevreyi çınlatıyor ve alârm çanıyla uyanmış olan semt köpeklerinin havlayışları dört bir yakada yankılar yapıyordu.

Haydut, uzun bacaklarından en iyi şekilde faydalanarak öne geçmiş olan Toby Crackit'in ardından, «Dur be korkak köpek!» diye bağırdı. «Dur!»

Sözün böyle tekrarlanması üzerine Toby zınk diye durdu. Çünkü tabanca kurşununun yetişemiyeceği kadar uzakta olduğundan pek emin değildi ve Sikes'in de şu anda şakaya gelmiyeceğini biliyordu.

Sikes ortağını öfkeyle yanına çağırarak, «Şu çocuğun bir ucundan tut, ulan!» diye bağırdı. «Gel buraya!»

Toby geriye dönüyormuş gibi yaptı ama soluk soluğa kalmış kısık bir sesle bu işteki gönülsüzlüğünü belirtmek cesaretinde bulundu.

Sikes oğlanı ayaklarının dibindeki kuru bir hendeğe yatırarak, «Daha çabuk!» diye bağırdı. «Madik oynama bana.»

Bu arada gürültü çoğalmıştı. Sikes gene arkaya bakınca, peşinden kovalıyan adamların, kendi bulundukları tarlanın çitinden atlamakta olduklarını, bir kaç köpeğin de onların önünden koştuğunu gördü.

Toby, «Herşey bitti, Bill!» diye bağırdı. «Bırak çocuğu — tabanları yağla!»

Dostu tarafından vurulmak olasılığını düşmanları tarafından yakalanmanın kesinliğine yeğleyen Bay Crackit bu öğüdü verdikten sonra gerisin geriye döndü ve son hızla koşmağa başladı.

Sikes dişlerini kıstı, arkasına yıldırım gibi bir kez daha baktı, sonra hareketsiz yatan Oliver'in üzerine pelerinini atarak arkadakilerin dikkatini yanlış yöne çekmek istercesine, hendeğin ön tarafına doğru koştu. Bu hendekle dik açı meydana getiren bir başka hendeğin başında bir an duralıyarak tabancasını tâ havaya attı, hendeği bir sıçrayışta atladı ve karanlıklara karıştı.

Arkadan titrek bir ses, «Hey... hey, Pincher! Hey, Neptune! Buraya gelin!» diye yükseldi.

Bu ava karşı efendileri kadar isteksiz oldukları anlaşılan köpekler emre hemen başeğdiler. Bu arada tarlanın ortalarına kadar gelmiş olan üç kişi de birbirlerine danışmak üzere durdular.

En şişmanları, «Benim önerim... daha doğrusu emrim, hemencecik eve geri dönmemizdir!» dedi.

Daha kısa boylu olmakla beraber asla, ince sayılamıyacak olan ikincisi, «Bay Giles'e uygun gelen herhangi bir şey bana göre de uygundur!» dedi.

Kendisi pek soluk benizli ve pek terbiyeliydi: korkmuş olan kimselerin çoğunluğu gibi.

Üçüncü, köpekleri geri çağırmış olanı, «Ben de saygısızlık etmek istemem!» dedi. «Bay Giles iyi bilir bunu.»

Kısaca boylusu, «Elbette!» diye ona hak verdi. «Bay Giles'in söylediği şeye karşı gelmek haddimize düşmemiş! Yoo, haddimi bilirim ben. Tanrıya şükürler olsun — bilirim haddimi!»

Aslını ararsanız bu adamın gerçekten de haddini bilir bir hali vardı. Ama bildiği haddin pek makbul birşey olmadığını da biliyordu besbelli. Çünkü konuşurken dişleri birbirine çarpıyordu.

Bay Giles, «Korkuyorsun, Brittles!» dedi.

Brittles, «Korkmuyorum!» dedi.

«Korkuyorsun!» dedi Giles.

Brittles, «Yanlışın var, bay Giles!» diye yanıtladı.

Giles, «Senin de yalanın var, Brittles!» dedi.

Bu atışmaya sebep bay Giles'in hıncıydı. Bay Giles'in hıncına sebep de yanındakilerin, onu pohpohlar görünerek oldu bitti yapmaları ve geriye dönmek sorumluluğunu ona yüklemeleriydi. Üçüncü adam tartışmayı filozofça bir sonuca bağladı

«Ben size söyleyim mi, nedir, baylar? Hepimiz korkuyoruz!» dedi.

Yüzü hepsininkinden daha sarı olan bay Giles:

«Sen kendinden sözet!» dedi.

Öbürsü, «Kendimden sözediyorum ya!» diye yanıtladı. «Böyle bir durumda korkmak yerinde ve doğaldır. Ben şahsen korkuyorum.»

Brittles, «Ben de korkuyorum!» diye yanıtladı. «Ama bunu öyle çat çat, adamın yüzüne karşı söylemenin âlemi var mı?»

Bu içten itiraflarla yumuşayan bay Giles, hemen, kendinin de korktuğunu kabullendi. Bunun üzerine üçü birden gerisin geriye döndüler ve tam bir beraberlik havası içinde eve koşmağa başladılar. Sonunda, en tık-nefes olan ve elinde bir de kürek bulunan Bay Giles, son derece efendi davranarak durmalarında ısrar etti. Demin, düşünmeden konuştuğu için özür dilemek istiyormuş. Özür dileyip bitirdikten sonra bay Giles:

«Ama şaşkınlık verici bir şey!» dedi. «Adamın kanı oynayınca yapmayacağı yok! O deyyusların birinden birini tutabilseydik katil olup çıkacaktım... resmen katil!...»

Öbür ikisinin içine de aynı şey doğmuştu. Ama onların kanının oynaması da, bay Giles'inki gibi artık durmuş olduğu için bir süre, heyecanlarının neden böyle ansızın sönmüş olabileceği hakkında tahminler yürüttüler.

Bay Giles, «Ben biliyorum bunun nedenini» dedi. «Çit kapısındaydı!»

Brittles bu düşünceyi hemen benimseyerek, «Hiç şaşmam!» diye bağırdı.

Giles, «Kalıbımı basarım ki heyecanımızı söndüren o çit kapısı oldu.» dedi. «Tam çit kapısının üstünden atlarken ben kendi heyecanının balon gibi sönüverdiğini duydum.»

Ne garip rastlantı! Öbür ikisi de aynı anda, aynı tatsız duyguya kapılmamışlar mı? Demek ki suçun çit kapısında olduğu gün gibi ortadaydı. Hem zaten heyecan sönüşünün ne zaman olduğu noktasında da hiç kuşku yoktu. Çünkü adamların üçü de, bu sönüş olduğu anda hırsızları görmüş olduklarını anımsıyorlardı.

Bu konuşmalar, evde hırsızlara baskın yapmış olan iki adamla bir gezgin tenekeci arasında geçmekteydi. Bahçedeki bir kulübede uyumakta olan zavallı tenekeci, yanında gezdirdiği iki sokak köpeğiyle birlikte uyandırılarak hırsız kovalamak zorunda bırakılmıştı.

Bay Giles köşk sahibi yaşlı kadının hem baş uşağı hem de vekilharcıydı. Brittles de uşak yamağıydı. Bu hizmete çocuk yaşında girdiği için, bugün yaşı otuzu aştığı halde çevresindekiler ona hâlâ yetenekli bir çocuk gözüyle bakarlardı.

Bu üç adam birbirlerini bu çeşit konuşmalarıyla yüreklendirmekle beraber, birbirlerine iyice sokularak ve rüzgâr dalları ne zaman hışırdatsa korkuyla çevrelerine bakarak, acele acele yollarına devam ettiler, ve fenerlerini bırakmış oldukları ağaç altına vardılar. Hırsızlara yönlerini belli etmemek için feneri ağacın arkasına saklamışlardı. Şimdi ellerine aldılar ve sıkı bir koşar - adım tutturarak evlerinin yoluna saptılar. Karaltıları seçilmez olduktan çok sonra, ışığın ta uzakta hoplayıp zıplıyarak parlayıp söndüğü görülebiliyordu. Rutubetli ve karanlık havanın içinden hızla kayıp giderken, havanın soluğundan çıkan ışıklı bir buğuyu andırıyordu.

*
**

Gün yavaş yavaş ağardıkça ayaz da keskinleşiyor ve sis, yerlerde kalın bir duman tabakası halinde dalgalanıyordu. Otlar ıslak, patikalarla çukur yerler su ve batak çamurdan ibaretti. Maraz bir rüzgârın nemli soluğu. kof bir iniltiyle, ölgün ölgün esip geçiyordu.

Oliver Twist, hareketsiz ve baygın, hâlâ Sikes'in kendisini bırakıp gittiği yerde yatmaktaydı.

Şafak söküyordu. Günün doğuşundan çok gecenin ölüşüydü bu. İlk donuk ışıklar gök yüzünde cansız cansız ışımağa başladıkça hava büsbütün soğur, ayaz inadına iliklere işler gibiydi. Karanlıkta belli bellisiz seçilen ve insana korkunç görünen şeyler gitgide daha belirli olup çıkıyor ve her zamanki biçimlerine bürünmeğe başlıyorlardı. Yağmur yağıyordu, sık ve hızlı; yaprakları dökülmüş fundalar arasında pıtır pıtır. Ama Oliver kendisini

döven damlaları duymuyordu bile. Çünkü balçık döşeğinin üzerinde, hâlâ baygın ve çaresiz, serilmiş yatmaktaydı.

En sonunda, çevreyi saran sessizliği alçak bir acı iniltisi bozdu ve bu inilti, dudaklarından kopar kopmaz, çocuk uyandı. Bir atkıyla rasgele sarılmış olan sol kolunu kıpırdatamıyordu. Sargı kan içindeydi. Oliver öyle dermansızdı ki doğrulup oturmakta bile güçlük çekti. Oturunca bir yardım aranarak, ölgün ölgün çevresine bakındı ve canının acısından gene inildedi. Üşümekten ve yorgunluktan her yanı titriyerek, ayağa kalkmağa yeltendi ama gövdesi tepeden tırnağa ürperdi ve çocuk, yüz üstü, yere kapandı.

Kısa bir süre için gene bayılan Oliver bu kez çabuk ayıldı. İçini kemiren ve ona, burada yatmayı sürdürürse mutlaka öleceğini söyliyen kötü bir duygunun zorlamasıyla ayağa kalkarak yürümeğe yeltendi. Başı dönüyor, gözleri kararıyor; sarhoşlar gibi sendeleyip duruyordu. Buna rağmen yılmadı ve başı uykulu gibi önüne düşerek, ayağı yerlere takıla - takıla, nereye gittiğini bilmeden yürümeye devam etti.

Şimdi sürü sürü, karmakarışık, şaşırtıcı düşünceler kafasını doldurmağa başlamıştı. Hâlâ Bill Sikes'le Toby Crackit'in arasında yürür gibiydi. Çünkü hırsızların söyledikleri sözleri açıkça duyabiliyordu. Sonra, yere düşmemek için yoğun bir çaba harcayıp da dalgınlığından uyanır gibi olduğu zamanlarda, kendisinin de hırsızlarla konuşmakta olduğunu farkediyordu.

Derken, Sikes'le ikisi yalnız kalıyorlardı. Dünkü gibi başbaşa yol yürüyorlardı ve yanlarından gölge insanlar gelip geçtikçe Oliver, hırsızın kendi bileğine sımsıkı yapıştığını duyumsuyordu.

Birden silâh patlamaları duyarak geriye sıçrıyor; yükselen çığlık ve bağırışları duyuyordu. Gözleri ışıktan

kamaşıyor ve çevre gürültü ve kargaşaya boğulurken görülmez bir el onu, aceleyle sürükleyip götürüyordu.

Bütün bu hızla birbirini izliyen düşler sırasında hiç kesilmeyen, belirsiz ancak tedirgin edici bir acı bilinci çocuğu perişan ediyor ve bitkin düşürüyordu.

İşte Oliver Twist böylece, önüne çıkan çit ve kapı aralıklarından kurulu bir makina gibi sıyrılıp geçerek, bir yola kavuşuncaya kadar, sürünürcesine yürümeye devam etti. Burada yağmur öyle sıklaştırdı ki çocuğu ayılttı.

Oliver çevresine bakındı ve oldukça yakında bir ev gördü. Oraya kadar belki gidebilirdi. Evdekiler belki onun haline acırlar da merhamete gelirlerdi. Böyle olmasa bile, ıssız bir tarla içinde, tek başına ölüp gitmektense insanların arasında ölmek elbet daha iyiydi.

Oliver en son bir atılım için bütün gücünü topladı ve titrek adımlarla eve doğru yürüdü.

Yaklaştıkça içinde, bu evi önceden görmüş olduğuna ilişkin bir duygu doğuyordu. Gerçi ayrıntılar aklında değildi ama yapının biçimi ve görünüşü tanıdık gibiydi.

Şu bahçe duvarı, örneğin! Bu duvarın arkasındaki çimenlerin üzerine dün gece diz çökerek iki soyguncuya yalvarmamış mıydı? Bu, soymağa kalkıştıkları evin ta kendisiydi!

Evi tanır tanımaz içini öyle bir korku kapladı ki çocukcağız bir an için yarasının korkunç acısını bile unutup sadece kaçmayı düşündü. Kaçmak mı! Ayakta duracak bile hali kalmamıştı. Zaten, gücü kuvveti yerinde olsa da, zayıfcacık bir çocuk, nereye kaçabilirdi ki?

Oliver bahçe kapısını itti. Kilitli olmayan kapı, rezeleri üzerinde dönerek açıldı. Oliver sendeliyerek çimliği geçti, merdiveni tırmandı ve dermansız eliyle kapıyı çaldı. Sonra, tamamen bitkin düşerek, küçük sundurmanın sütunlarından birinin dibine yığıldı, kaldı.

Tam bu sırada, Bay Giles, Brittles ve tenekeci de, mutfakta çay içip öte beri atıştırarak, o gece çekmiş oldukları korku ve zahmetlerden sonra kendilerini toparlamağa çalışıyorlardı. Sakın Bay Giles'in, kendinden daha aşağı düzeydeki hizmetçilerle çok yüz göz olmak alışkanlığında bulunduğu sanılmasın! Aksine, böylelerine karşı daima, tepeden bakan bir incelik ve iyi yüreklilikle davranırdı. Bu da, karşısındakini hoşnut bırakmakla beraber, Bay Giles'in toplum içindeki yüksek konumunu her zaman anımsatmaya yarardı. Gelgelelim ölüm, yangın ve hırsızlık karşısında bütün insanlar eşit olup çıkarlar. İşte Bay Giles de şu anda, mutfakta, bacaklarını ateşe doğru uzatıp sol kolunu masaya dayamış olarak oturmakta ve sağ koluyla da, anlattıklarına uygun hareketler yapmaktaydı. İnceden inceye, pek ayrıntılı olarak anlattığı hırsızlık hikâyesini, etrafındakiler (hele aşçıyla orta hizmetçisi), heyecandan solukları kesilerek dinlemekteydiler.

Bay Giles, «Saat, galiba iki buçuktu,» diyordu. «Gerçi yemin edemem — belki de üçe geliyordu... ki birden uyandım. Yatağımda bir yandan öbür yana dönerken; işte şöyle (Burada Bay Giles oturduğu yerde yan döndü ve masa örtüsünün ucunu, yorgan misali, üzerine doğru çekeledi), bir ses duyar gibi oldum.»

Hikâyenin bu noktasında aşçı kadın, benzi atarak, hizmetçiye kapıyı kapamasını söyledi. Hizmetçi, kapıyı kapasın diye, Brittles'e, Brittles de tenekeciye buyurdu; tenekeci de duymazlıktan geldi.

Bay Giles, «...Ses duyar gibi oldum,» dedi. «Önce kendi kendime: bana öyle geliyor, dedim. Gene uykuya dalmağa hazırlanıyordum ki sesi ikinci kez duydum; hem de apaçık.»

Aşçı, «Nasıl bir sesti bu?» diye sordu.

Bay Giles çevresine bakınarak, «Patırtı gibi bir sesti.» diye yanıtladı.

Brittles, «Daha çok rendeye demir sürtülüyormuşa benziyordu,» diye yanıtladı.

Bay Giles, «Sen duyduğunda öyleydi, küçük bey,» dedi. «Ama başlangıçta patırtı gibi birşeydi.» Sonra, «Yorganı ittim,» deyip masa örtüsünü iteliyerek, «Yatakta doğrulup oturdum ve kulak kabarttım!» diye ekledi.

Aşçı kadınla orta hizmetçisi bir ağızdan, «Aman Tanrım!» diye inlediler ve sandalyelerini birbirine daha yaklaştırdılar.

Bay Giles, «Şimdi açık-seçik duyabiliyordum artık,» diye anlatmayı sürdürdü. Kendi kendime: «Birileri bir kapıyı ya da pencereyi zorluyor; ne yapmalı?» diye düşündüm. Sonra. 'Zavallı Brittles'ciği uyandırayım!' diye karar verdim. 'Oğlancağızı rahat döşeğinde öldürülmekten kurtarayım, dedim kendi kendime. 'Bir de bakarsın çocukcağızın boğazını, bir kulaktan öbür kulağa kadar cart diye kesiverirler, de haberi bile olmaz, yavrucuğun,' diye aklıma geldi...»

Şimdi bütün bakışlar Brittles'e çevrilmişti. O da gözlerini konuşmacıya dikmiş, ağzı bir karış açılmış; yüzünde katıksız bir dehşet okunuyordu...

Giles masa örtüsünü şöyle bir savurarak, «Yorganı üzerimden attığım gibi usulca yataktan kalktım,» diye sözü sürdürdü. Gözlerini ısrarla aşçıya ve hizmetçiye dikmişti. «Sonra hemen ayağıma...»

Tenekeci, «Aramızda bayanlar var,» diye mırıldandı.

Bay Giles ona doğru döndü ve kelimelerin üzerine basa basa,

«Hemen ayağıma bir terlik geçirerek, beyefendi,» diye açıklamada bulundu, «daima yukarda bulundurduğumuz dolu tabancayı elime aldım ve ayaklarımın ucuna

basa basa Brittles'in odasına gittim. Onu uyandırdığım zaman, Brittles, dedim. Sakın korkayım deme!»

Brittles alçak sesle, «Gerçekten de öyle,» dedi.

Giles, «Dedim ki,» diye sözü sürdürdü. «'Brittles, son demimiz geldi, ama sakın korkma, dedim.»

Aşçı, «Korktu mu yoksa?» diye sordu.

Bay Giles, «Ne ilgisi var!» diye yanıtladı. «Cesur davrandı. Hemen hemen benim kadar.»

Hizmetçi, «Eğer sizlerin yerinizde ben olaydım, hemen oracıkta düşer ölürdüm,» dedi. «Hiç kuşkum yok.»

Brittles biraz silkinerek, «Ama sen kadınsın,» dedi.

Bay Giles başını sallıyarak, «Brittles doğru söylüyor, dedi. «Kadın kısmından ancak bu beklenir. Ama biz, erkek olduğumuz için, Brittles'in ocağının başında asılan karartılmış feneri elimize aldık ve el yordamıyla alt kata indik. İşte şöyle...»

Bay Giles yerinden kalkmış ve anlattıklarını hareket halinde belirtmek için, gözlerini sımsıkı yumup kollarını uzatarak bir iki adım atmışken, birden, çevredeki diğer kimselerle aynı anda, yerinden sıçradı ve gene sandalyesine koştu.

Hizmetçiyle aşçı kadın birer çığlık atmışlardı.

Bay Giles gene tam bir serinkanlılığa bürünerek, «Kapıya vuruldu,» dedi. «Gidin açın.»

Yerinden kımıldıyan olmadı.

Bay Giles etrafındaki sapsarı yüzleri süzerek, «Doğrusu çok tuhaf şey... sabahın bu saatinde kapıya vurulması...» diye açıklamada bulundu. Kendi yüzünde de bomboş bir ifade vardı. «Ama gidip açmak gerek. Duydunuz mu?»

Bay Giles böyle derken Brittles'e bakıyordu. Ancak

yaradılıştan alçakgönüllü olan bu genç, herhalde kendini adam yerine komadığı için, soruyu üzerine alınmıyordu. Her nedense yanıt vermedi. Bay Giles bu kez tenekeciden yana yalvaran bir bakış fırlattı ama tenekeci de birdenbire uyuyakalmıştı. Kadınlar da söz konusu edilemezdi.

Kısa bir sessizlikten sonra Bay Giles, «Eğer Brittles kapıyı tanık huzurunda açmayı yeğliyorsa, ben tanık olmaya hazırım,» dedi.

Brittles bu şartlara razı oldu. Panjurları açınca çavuşlar biraz daha güven bularak, köpekler önde, kendileri arkada, yukarıya çıktılar. Bay Giles'in verdiği öğüt üzerine üçü de gayet yüksek sesle konuşarak, eğer dışarda kötü niyetli biri varsa ona, kalabalık olduklarını anlatmağa çalışıyorlardı. Yine aynı parlak düşünceli kişinin beyninin ürünü olan üstün bir buluşla, sofaya gelince köpeklerin kuyruklarını bir güzel çimdikliyerek onların avazları çıktığı kadar havlamalarını sağladılar.

Bu tedbirler alındıktan sonra Bay Giles tenekecinin koluna (kaçmasını önlemek için) sımsıkı yapışarak, kapının açılmasını buyurdu. Brittles buyruğu yerine getirdi ve bizimkilerin, tiril tiril titriyerek birbirlerinin omzunun üzerinden kapıya baktıkları zaman gördükleri korkunç görüntü, zavallı, küçücük Oliver Twist oldu. Konuşamıyacak kadar bitkin olan çocukcağız baygın gözlerini kaldırdı ve sessizce onlardan acıma ve yardım diledi.

Bay Giles kahramanca ileri atılıp tenekeciyi geri iterek, «Aa, bir çocuk!» diye bağırdı. «Acep nesi var bu... Ha? Bu da nesi? Yahu, Brittles; bak şuraya! Tanımadın mı?»

Kapıyı açmak için ta arkaya çekilmiş olan Brittles, Oliver'i görür görmez yüksek sesle bir bağırdı. Bay Giles

de oğlanı bir bacağıyla bir kolundan (neyse ki yaralı olmayanından) kaparak hemen içeri çekti ve boylu boyunca yere uzattı. Sonra büyük bir heyecanla merdivenden yukarı seslenerek,

«İşte tuttuk!» diye bağırdı. «Hırsızlardan biri elimizde, hanımefendi! Küçük hanım, hırsızlardan biri burda! Hem de yaralı, küçük Hanımcığım. Ben vurdum onu... Brittles de ışık tuttu.»

Brittles, sesi daha iyi duyulsun diye elini ağzının kenarına dayıyarak:

«Fener tuttun, Küçük Hanım!» diye bağırdı.

İki hizmetçi kadın, Bay Giles'in hırsız tuttuğunun muştusunu vermek üzere yukarıya koştular. Tenekeci de Oliver, darağacında asılmasına fırsat kalmadan ölüp gitmesin diye, ayıltma çabalarına girişti.

Bütün bu kargaşa arasından yükselen çok tatlı bir genç kız sesi, curcunayı bir anda kesmeye yaradı.

Bu ses merdiven başından, «Giles!» diye usulca seslendi.

Giles, «Burdayım, Küçük Hanım,» diye yanıtladı. «Korkmayın, Küçük Hanım. Fazla birşey olmadı bana. Zaten hırsız pek fazla direndi sayılmaz. Çok geçmeden pes etti.»

Genç kız, «Şşş!» dedi. «Halamın hırsızlardan beter ödünü koparıyorsun... Zavallıcık, yarası ağır mı?»

Giles anlatılmaz bir övünçle. «Müthiş ağır, Küçük Hanım,» diye yanıtladı.

Brittles de aynı şekilde, «Can çekişir gibi bir hali var, Küçük Hanım,» diye yanıtladı. «Gelip bir görmek istemez misiniz? Belki ölüverir!»

Küçük Hanım, «Kuzum, susun, ne olur!» dedi. «Bir

dakika sessiz durun da halamla konuşayım.»

Ve sesi kadar yumuşak, hafif adımlarla çekildi. Çok geçmeden geri gelerek yaralının, dikkatle yukarı, Giles'in odasına taşınması için emir verdi. Brittles de kısrağı eğerlediği gibi Chertsey'e gidecek ve oradan, hemencecik, bir jandarmayla bir doktor gönderecekti.

Giles, «Ama önce bir gelip bakmıyacak mısınız ona, Küçük Hanımcığım?» diye sordu. Sanki Oliver onun ustalıkla avladığı zor bulunur bir kuşmuşcasına, gurur duyduğu belliydi. «Bir defacık olsun?»

Genç, kız, «Yok, yok, dünyada olmaz!» diye yanıtladı «Zavallıcık! Kuzum Giles, iyi davran ona, benim hatırım için!»

Yaşlı uşak genç kızdan yana, kendi öz kızıymış gibi övünç ve hayranlık dolu gözlerle baktı. Sonra eğildi ve Oliver'in yukarı taşınmasına, bir kadının özen ve sevecenliğiyle yardım etti.

YİRMİ DOKUZUNCU BÖLÜM

Oliver'in sığındığı evin insanlarını tanıtıyor.

Döşemesi modern bir şıklıktan ziyade eski tarz rahatlık havası taşıyan, güzel bir odada, dört dörtlük bir kahvaltı sofrasının başında iki hanım oturmuştu. Tepeden tırnağa siyah üniformalar giymiş olan Giles onlara hizmet ediyordu. Masayla kahvaltı sofrasının arasındaki yolun tam ortasında yerini almış; gövdesini elinden geldiği kadar dimdik tutarak başını arkaya atıp boynunu belli belirsiz bir yana doğru kırmış; sol bacak biraz ileri atılmış, sağ el yeleğinin içine sokulmuş, yana sarkan sol elde bir tepsiyle duruşundan anlaşılıyordu ki Bay Giles, kendi meziyetlerini, önemini bilen ve bu bilgiden büyük tad duyan bir kimsedir.

Sofra başındaki iki hanımdan birinin yaşı hayli ileriydi. Ama üzerinde oturduğu yüksek arkalıklı meşe sandalye ondan daha dimdik sayılamazdı. Gayet özenli ve titizlikle seçilmiş olan kıyafeti eski giyim tarzlarının birleşmesinden meydana gelmekle beraber, günün modasına da hafif ödünler vermişti ama bu ödünler giyimin etkisini zedeliyeceği yerde, sanki, eski tarzın zayıflığını büsbütün ortaya koymağa yarıyordu. Yaşlı hanım, ellerini masanın üzerinde dürmüş olarak, şahane bir tavırla oturmaktaydı. Yılların, parlaklığını pek az söndürmüş oldu-

ğu gözleri, dikkatle masadaki genç kıza dikilmişti.

Bu kız ömrünün ilkbahar çağının tam çiçek açma demindeydi. Eğer Tanrının, bazı hayır amaçları için melekleri insan kılığına soktuğu oluyorsa, bu yaşta ve bu biçimde insanları seçtiğini sanmak herhalde küfür sayılamaz.

Yaşı on yediden ileri değildi henüz. Yapısı öyle incecik, hafifçecik ve zarif, öyle tatlı ve yumuşak, öylesine saf ve güzeldi ki, bu dünya onun yeri ve haşin Ademoğlu onun soydaşı olmağa lâyık değil sanırdınız. Beri yandan o derin mavi gözlerinde ve başının soylu duruşunda okunan zekâ, yaşından çok daha ileri gibiydi. Ama tatlılıkla şirinlik arasında değişen tavırları, yüzünde hiçbir gölge bırakmaksızın oynaşan binbir ışık ve hele gülüşü, o şen, mutlu gülüş, tam bir yuva için, Ocak Başı dirliği ve mutluluğu için yaratılmış gibiydi.

Genç kız sofranın ufak tefek işlerine kendini tamamen vermişti. Bir ara rastlantıyla başını kaldırıp da karşısındaki kadının gözleriyle karşılaşınca, alnının üzerinde sade bir örgü halinde toplamış olduğu saçını, şakacı bir tavırla arkaya doğru itti ve o ışıl ışıl gözleri candan bir sevgi bakışıyla öylesine güzelleşti ki ona bakan melekler bile herhalde gülümsemekten kendilerini alamazlardı.

Yaşlı hanım biraz sonra, «Brittles gideli de bir saati geçti, değil mi?» diye sordu.

Bay Giles bir siyah kurdelenin ucunda asılan gümüş saatini çıkararak, «Bir saat oniki dakika oldu, hanımefendi,» diye yanıtladı.

Hanım, «Oldum olası ağırdır zaten,» dedi.

Uşak, «Evet, hanımefendi; eskidenberi ağır canlı çocuktur.» diye ona hak verdi.

Bu arada Brittles'in aşağı yukarı otuz yıldan beri ağır canlı bir çocuk olduğunu hesaba katarsak bir gün

gelip tez canlı olabileceğine pek olasılık tanıyamayız.

Hanım, «Düzeleceğine daha yaramaz oluyor gibi gelir bana,» diye açıkladı.

Genç kız gülümsiyerek, «Yolda oyalanıp başka çocuklarla oynamağa dalıyorsa doğrusu pek yaramazlık ediyor demektir,» dedi.

Bay Giles kendisinin de, saygıyı elden bırakmadan gülümsemesinin uygun kaçıp kaçmıyacağını düşünüyordu ki bahçe kapısından içeri bir araba girip evin önünde durdu. Arabadan şişman bir beyefendi atlayarak hemen sokak kapısına koştu ve gizemli bir biçimde derhal içeri girmiş olmalı ki apar topar odaya dalarak hem Bay Giles'i hem de kahvaltı sofrasını tepe taklak devire yazdı!

«Duyulmamış şey!» diye bağırdı. «Azizim Bayan Maylie — aman yarabbi — hem de gecenin en ıssız saatinde — hiç duymadım böyle şey!»

Geçmiş olsun, anlamına gelen bu sözleri söylerken şişman bey bir taraftan da hanımlarla tokalaşıyordu.

«Ölmeniz gerekirdi sizin,» diye sözünü sürdürdü. «Korkudan resmen ölmüş olmanız gerekirdi. Neden hemen haber salmadınız bana? Derhal uşağımı gönderirdim. Ben kendim de gelirdim. Asistanım da seve seve yardımınıza koşardı. Bu durumda kim olsa böyle yapardı elbet. Aman Tanrım! Akla gelmeyen başa geliyor! Hem de gecenin en ıssız saatinde!»

Soyguna hiç habersiz ve gecenin geç saatinde girişilmiş olması, doktor beyi özellikle kaygılandırmıştı, besbelli. Mesleği ev soymak olan beylerin, birkaç gün öncesinden mektupla randevu alarak öğle üzeri işe girişmeleri âdetmiş gibi!

Doktor genç kıza dönerek. «Siz de Miss Rose...» diye söze başladı.

Rose, «Çok, çok haklısınız,» diyerek onun sözünü

kesti, «Ama yukarda bir biçare var. Halam ona bir bakmanızı istiyor..»

«Evet, öyleymiş. Giles, anladığıma göre senin eserinmiş bu.»

Harıl harıl çay fincanlarını düzeltmekte olan Giles kıpkırmızı kesildi ve o şerefin kendine ait olduğunu söyledi.

Doktor, «Şeref mi?» dedi. «Valla, bilmem. Kimbilir, kilerde hırsız vurmak da belki düelloda hasım vurmak kadar şerefli sayılabilir.»

İşi böyle şakaya vurmayı, kendi şanına haksız yere gölge düşürmek sayan Bay Giles, saygılı bir tavırla, bu gibi sorunlar hakkında yargıda bulunmanın kendine düşmediğini söylediyse de işin karşı taraf için hiç de şaka sayılmıyacağını eklemekten de geri kalmadı.

Doktor, «Vay canına, pek doğru!» dedi. «Nerde bu hırsız? Dönüşe sizinle gene konuşurum, Bayan Maylie. Demek şu küçük pencereden içeri girdi ha! İnanılır gibi değil!»

Doktor durmadan konuşarak, Giles'in peşi sıra yukarı çıktı. O yukarı çıkadursun, biz de okuyucuyu aydınlatalılm ki bütün bu dolaylarda «doktor» deyince akla gelen ilk ve belki de tek hekim olan Bay Losberne, kese zenginliğinden çok gönül zenginliğinden şişmanlamıştı. Birisi çıksa da bütün ülkeyi dolaşsa ondan daha iyi yürekli ve babacan ve ondan daha tuhaf huylu bir yaşlı bekâr bulamazdı.

Doktor yukarda, kendisinin ve hanımların sandığından daha uzun zaman kaldı. Arabadan büyük, yassı bir kutu alınıp götürüldü, yatak odasının çıngırağı tekrar tekrar çalınıyor ve hizmetçiler bir aşağı, bir yukarı koşuşup duruyorlardı ki bu belirtilere göre, yukarda önemli bir şeyler olup bittiği sonucunu çıkarmak pek yerinde olurdu.

En sonunda doktor geri geldi ve hastası hakkında sorulan merak dolu sorular karşısında gizemli bir tavır takınarak dikkatle kapıyı örttü. Sonra açılmasını önlemek istiyormuş gibi sırtını kapıya dayıyarak,

«Bayan Maylie, çok şaşılacak bir iş bu.» dedi.

Yaşlı hanım, «Tehlike yok ya, inşallah?» diye sordu.

Doktor. «Tehlike olsa şaşılacak bir şey saymazdım,» diye yanıtladı. «Gerçi ben onun hayatının tehlikede olduğunu sanmıyorum. Siz bu hırsızı gördünüz mü?»

Hanım, «Hayır,» diye yanıtladı.

«Size onun hakkında bir şey söylemediler mi?»

«Yoo.»

Giles, «Afedersiniz, hanımefendi,» diye söze karıştı. «Doktor Losberne geldikleri zaman ben tam size bu hırsız hakkında bilgi vermek üzereydim.»

İşin aslı şu ki Bay Giles vurduğu hırsızın bacak kadar bir oğlan çocuğu olduğunu, bir türlü dili varıp da söyliyememişti. Cesurluğundan ötürü onu öylesine öğmüşlerdi ki adamcağız, gereken açıklamayı, hazlarla dolu birkaç an boyunca geciktirmekten kendini alamamış ve bu dakikalarda, yılmaz bir kahraman olarak kazandığı geçici ünün doruğuna erişmişti.

Bayan Maylie, «Rose adamı görmek istedi ama ben izin vermedim,» dedi.

Doktor, «Hem!» diye bir öksürdü, «Hırsızın halinde öyle pek ürkünç bir şey yok. Onu benimle birlikte görmek de sakıncalı mı sizin için?»

Hanım, «Ne münasebet!» dedi. «Eğer gerekliyse elbet görürüm.»

Doktor, «Öyleyse gerekli diyeceğim,» diye yanıtladı. «Çünkü bu işi geciktirirseniz sonradan pişman olacağınızdan eminim. Kendisi şimdi gayet sakin ve rahat. İzin verirseniz... Miss Rose, size eşlik edebilir miyim? Korkulacak bir şeysi yok. Şerefim üstüne söz veriyorum!»

OTUZUNCU BÖLÜM

Ziyaretçilerin Oliver hakkında neler düşündüklerini anlatıyor.

Doktor, haydutun görünüşünün onlar için hoş bir sürpriz olacağına ilişkin ağız dolusu söz verdikten sonra, genç kızın kolunu kendi kolundan geçirdi ve öbür elini de Bayan Maylie'ye uzatarak onları gayet nâzik ve resmî bir tavırla, yukarıya çıkardı. Burada bir yatak odasının kapı tokmağını çevirerek,

«Şimdi,» diye fısıldadı. «Bakalım hırsıza ne buyuracaksınız. Gerçi traş olmamış ama gene de korkunç bir hali yok. Ama durun, bir dakika! Önce, ziyaretçi kabul edecek durumda mı, bir bakayım!»

Doktor hanımların önlerine geçerek içeri baktı. Sonra onlara girmelerini işaret ederek kapıyı arkalarından kapadı ve karyolanın etrafındaki perdeleri usulca açtı.

Yatağın üzerinde, hanımların hayallerinde canlanan yabani, berbat suratlı haydut yerine, küçücük bir çocuk yatmaktaydı: acı ve yorgunluktan eriyip bitmiş, dalgın, uykuda bir çocuk. Sarılıp bağlanmış olan yaralı kolu göğsünün üzerindeydi. Başı öbür koluna yaslanmış ve uzun saçları yastığa dökülmüştü.

İyi yürekli doktor, perdeyi eliyle tutarak bir süre sessizlik içinde çocuğu seyretti. Bu sırada genç kız da ya-

yaşça süzüldü ve karyolanın başındaki bir sandalyeye oturdu. Oliver'in saçlarını yüzünde çekmek için eğilince göz yaşları çocuğun alnına damladı.

Oliver kımıldandı ve uykusunun arasında gülümsedi. Sanki bu acıma ve sevecenlik izleri onun ruhunda, hiç bilmediği bir sevginin düşlerini uyandırmıştı. Bazan tatlı bir müzik nağmesi, sessiz bir yerdeki bir su şıpırtısı, bir çiçek kokusu ya da tanıdık bir söz insanın hayalinde ansızın, silik bir anı uyandırıverir ki, bir soluk gibi uçup giden bu anı sanki bu yaşadığımız hayattan değildir de kafamızı ne kadar zorlasak asla hatırlıyamıyacağımız, çok eski, çok daha mutlu bir başka hayattan bize yadigâr kalmıştır.

Yaşlı hanım, «Bu da nesi?» diye hafifçe bağırdı. «Bu çocukcağız haydutların yetiştirmesi mi sakın?»

Doktor perdeyi yine örterek, «Günah denen şey, bir çok tapınakların içine sızmasını başarır,» diye açıkladı. «Güzel ve masum bir görünüşün içinde günahın gizlenmiş olmadığını kim ileri sürebilir?»

Rose, «Ama bu genç yaşta!» diye mırıldandı.

Doktor başını tasalı bir tavırla sallıyarak, «Sevgili kızım.» dedi. «Ölüm gibi suç da sadece yaşlıların ve çirkinlerin tekelinde değildir. Çok zaman kurbanlarını en genç ve en güzellerin arasından seçer.»

Rose kaygıyla, «Ama siz gerçekten... bu düşmanlarıyla istiye istiye birlik olabileceğine... siz buna gerçekten inanıyor musunuz?» diye sordu.

Doktor, bunun yazık ki pek mümkün olduğunu belirtmek istercesine baş salladı. Sonra, hastayı rahatsız etmekten çekindiğini söyledi ve yandaki odaya geçtiler.

Rose, «Ama bu çocuk gerçekten kötülük işlemiş bile olsa, yaşının küçüklüğünü düşünün,» dedi. «Belki de ana sevgisi ve sıcak bir yuva nedir, hiç bilmemiştir. Belki baskı ve dayak, hatta açlık, onu kötü insanların arasına at-

mıştır da onlar da onu yanlış yola sürüklemişlerdir.

«Biricik halacığım, ne olur, bu hasta çocuğu hapse attırmazdan önce bunları düşünün! Zaten bir kez hapse girerse artık bir daha yola gelmek umudu da kalmaz. Ah, halacığım, sizin iyiliğiniz ve sevecenliğiniz bana ana baba yokluğunu duyurmadı. Ama beni seviyorsanız düşünün ki siz olmasaydınız ben de bu zavallı çocukcağız gibi yapayalnız, çaresiz, ortada kalacaktım. İş işten geçmeden ona acıyın!»

Yaşlı hanım ağlıyor, kızı bağırına basarak. «Sevgili yavrum benim,» dedi. «Ben çocuğun kılına dokunur muyum sanıyorsun?»

Rose hevesle, «Hayır, hayır!» dedi.

Hanım, «Dokunmam, elbet,» diye ekledi. «Ömrüm sonuna yaklaşıyor artık. Bu dünyada başkalarına gösterdiğim merhameti öbür dünyada kendim bulurum, inşallah!... Doktor Bey, çocuğu kurtarmak için ne yapabiliriz?»

Doktor, «Bir düşüneyim, bakayım, hanımefendi,» dedi. «Bir düşüneyim.»

Ellerini ceplerine soktu ve odanın içini bir kaç kez döndü, dolaştı. Sık sık durup ayak parmaklarının ucunda yaylanarak iyice kaşlarını çatıyor ve yüzünü buruşturuyordu. Birçok kez:

«Tamam!» ve, «Yok, değil!» diye bağırıp yeniden kaşlarını çattıktan ve odayı bir kaç defa daha arşınladıktan sonra sonunda durdu ve şöyle konuştu:

«Eğer bana Giles'le o Brittles adındaki çocuğa baskı yapmam için tam ve sınırsız yetki verirseniz, bu işi becerebileceğimi sanıyorum. Gerçi Giles'in sadık bir emektar olduğunu bilmez değilim ama onu başka bir sürü yollardan sevindirmek sizin elinizde. Sonra usta bir nişancı olduğu için de ödüllendirip gönlünü alabilirsiniz.. Bir itirazınız var mı?»

«Çocuğu hapisten kurtarmak için başka çare yoksa karşı koymam.»

«Başka çare yok, efendim; başka hiçbir çare yok inanın bana.»

Rose, göz yaşlarının arasından gülümsiyerek, «Öyleyse halam size tam yetki veriyor,» dedi. «Ama, ne olur, zavallı uşaklara gereğinden fazla sert davranmayın!»

Doktor, «İlâhi Miss Rose!» dedi. «Bugün kendinizden gayri herkesi katı yürekli görür gibi bir haliniz var. Yeni yetişen erkek kuşağının hatırı için dilerim Tanrıdan, merhametinize sığınacak olan ilk değerli delikanlı da sizi aynen böyle yufka yürekli, böyle sevecen bir ruh hali içinde bulsun! Keşke ben de şimdi bir delikanlı olsaydım da sizin yumuşak yüzlülüğünüzden yararlanmak için elime geçen bu olağanüstü fırsatı kaçırmasaydım!»

Rose pespembe kesilerek, «Ah sizi!» diye söylendi. «Brittles'den de beter çocuksunuz siz!»

Doktor içten gülerek, «Senin karşında çocuklaşmak o kadar zor değil!» diye yanıtladı. «Ama biz gelelim şu çocuğa. Asıl önemli konularda henüz anlaşmaya varmadık. Bence çocuk bir saate kadar uyanır. Gerçi aşağıdaki kalın kafalı jandarma erine onun konuşur veya yerinden kalkarsa hayatının tehlikeye girebileceğini söyledim ama çocukla kendimiz konuşursak bir zarar vermez sanıyorum. Şimdi şu şartı koşuyorum. Onu sizlerin önünde sorguya çekeceğim. Eğer konuştuklarından onun gerçekten ve tamamen kötü bir kişi olduğu sonucuna varırsak, kendi haline bırakacağız ve hiç bir şeye karışmıyacağız. Ben kendi hesabıma buna kararlıyım.»

Rose, «Yok, olmaz, halacığım!» diye yalvardı.

Doktor, «Evet, olur, halacığım!» dedi. «Anlaştık mı?»

Rose, «Bir damla çocuk, kaşarlanmış bir haydut olamaz.» dedi. «İmkânsız bu!»

Doktor, «İyi ya!» diye yanıtladı. «Öyleyse benim

önerimi kabullenmeniz için daha çok neden var demektir.»

Sonunda antlaşma yapıldı ve oturup, biraz sabırsızlıkla, Oliver'in uyanmasını beklemeğe başladılar.

İki hanımın sabrı, doktor beyin tahmininden de uzun bir denemeden geçti. Çünkü saatler birbirini kovaladığı halde Oliver hâlâ derin derin uyuyordu. Kısacası, iyi yürekli doktor onlara hastanın artık konuşabilecek durumda olduğuna dair müjde getirdiği zaman akşam olmuştu.

Doktorun dediğine göre çocuk kan yitirme yüzünden oldukça zayıf ve hasta düşmüş durumdaymış. Ama içinde ukte kalan bir şeyi söylemek için öyle kaygıdaymış ki doktor onun bunu söyleyip kurtulmasını, ertesi sabaha kadar rahat ve sessiz yatmasına yeğlemiş.

Görüşme uzun sürdü. Oliver başucundakilere hayatının kısa hikâyesini olduğu gibi anlattı. Acı çektiği ve gücü kesildiği için sık sık duralamak zorunda kalıyordu. Bu loş odada hasta yavrunun, acımasız kişiler yüzünden uğradığı felâket ve kötülükleri o cılız sesiyle birer birer anlatışını dinlemek düşündürücü birşeydi...

Oliver'in yastığını o gece sevecen eller düzeltti ve o uyurken Güzellikle Erdem başucunda nöbet bekledi. Çocuk sakin ve mutluydu. Hiç şikâyet etmeden ölebilirdi.

Önemli görüşme sona erer ermez Doktor Bey gözlerini silip üçünün de zayıf davrandığını ileri sürerek, hemen, Bay Giles'e baskı yapmak üzere aşağı indi. Salonlarda kimsecikleri bulamayınca, işe mutfaktan girişmenin belki de daha etkili olacağını düşünerek mutfağa indi.

Burada; ev içi parlâmentosunun bu avam kamarasında, hizmetçi kadınların yanı sıra Bay Brittles'le, Bay Giles, yaptığı hizmete karşılık o günü içerde geçirmesi için özel çağırı almış olan tenekeci ve jandarma eri toplanmışlardı. Bu son adıgeçen efendinin iri bir sopası, iri

bir kafası, iri iri yüz çizgileri, kocaman çizmeleri ve gereğinden çok bira içmiş gibi bir hali vardı — ki gibisi de fazlaydı.

Hâlâ bir gece önceki serüvenler tartışılmaktaydı. Çünkü doktor içeri girdiği zaman Bay Giles kendi soğuk kanlılığını göklere çıkarmakla uğraşıyordu. Elinde bir kupa bira tutmakta olan Brittles de, üstünün her dediğini, daha o demeden onaylamaktaydı.

Doktor, «Oturun, kalkmayın,» diye elini salladı.

Bay Giles, «Eksik olmayın, efendim,» dedi. «Hanımefendi bira dağıtılmasını buyurdular da! Bendeniz de tek başıma oturmayı canım istemediği için biramı herkesin arasında içiyorum, efendim.»

Brittles'in önderliğinde yükselen hafif bir mırıltı, oradaki bay ve bayanların, Bay Giles'in alçakgönüllülüğüne pek minnettar kalmış olduklarını belirtti. Bay Giles, uslu oturdukları sürece onları bırakıp gitmeyeceğini söylemek ister gibi hepsini, ta tepeden, şöyle bir süzdü. Sonra doktora,

«Hastamız nasıl oldu, efendim?» diye sordu.

«Şöyle - böyle. Korkarım bu iş senin başını derde sokacak, Giles.»

Giles titremeğe başlıyarak, «Ölecek demek istemiyorsunuz ya, efendim?» diye sordu. «Böyle bir şey olursa ömrümce yüzüm gülmez artık. Dünyanın bütün gümüş takımlarını çalmış bile olsa ne ben, ne de Brittles bir çocuğun canına kıyamayız, efendim.»

Doktor muammalı bir tavırla, «Sorun o değil,» dedi. «Bay Giles, Protestan mısın sen?»

Benzi kül gibi solmuş olan Giles. «Evet, efendim, Tanrının izniyle,» diye yanıtladı.

Doktor sertçe Brittles'e dönerek, «Ya sen nesin, delikanlı?» diye sordu.

Brittles fena halde irkilerek, «Aman Tanrım, ben

mi?' Ben de aynen Bay Giles gibiyim,» diye yanıtladı.

Doktor, «Öyleyse bana şunu söyleyin!» diye gürledi. «İkiniz hem; ikiniz de! Yukardaki çocuğun dün gece pencereden giren çocuk olduğuna yemin etmeyi göze alabiliyor musunuz? Açık söyleyin bana!»

Herkes tarafından, dünyanın en iyi huylu yaratıklarından biri olarak tanınan doktor bunu, sesinde öyle korkunç bir öfkeyle sormuştu ki, zaten heyecan ve biradan kafaları iyice karışmış olan iki uşak serseme dönerek birbirlerine bakakaldılar.

Doktor işaret parmağını son derece büyük bir ciddilikle sallıyarak, «Verecekleri yanıta dikkat et, oğlum jandarma,» dedi. «Bu işin altından yakında bir çapanoğlu çıkabilir.»

Jandarma elinden geldiği kadar akıllı ve olgun bir tavır takındı, bacanın köşesinde duvara yaslanmakta olan resmî sopasını da eline aldı.

Doktor, «Dikkatinize sunarım,» diye sözünü sürdürdü: «Bu, basit bir kimlik sorunudur».

Jandarma bir öksürük nöbetine tutularak (çünkü birasını bitirmekte acele etmiş ve biranın bir kısmı yanlış yere gitmişti),

«Tam üstüne bastınız, Doktor Bey,» dedi.

Doktor, «Bir eve hırsız giriyor,» diye konuşmasını sürdürdü. «İki kişi de o karanlıkta, barut dumanlarıyla telâş, korku, kıyamet arasında bir çocuk görüyorlar... Sonra, efendim, bu aynı eve ertesi sabah bir çocuk çıkageliyor. Kolu sargılı diye bu iki adam çocukcağızı yakapaça tutuyorlar ve bu yüzden hayatını tehlikeye atıyorlar. Sonra da onun hırsız olduğunu öne sürüyorlar. Şimdi sorun şu: bu adamların böyle davranmağa hakları var mı? Eğer yoksa, acaba kendilerini ne duruma düşürüyorlar?»

Jandarma eri gayet bilgiç bilgiç baş salladı ve yasa

diye buna deneceğini, eğer yasa diye buna denmezse neye denebileceğini bilmek istediğini söyledi.

Doktor, «Tekrar soruyorum size!» diye gürledi. «Bu çocuğun kimliği üzerine, kitaba el basarak yemin etmeğe hazır mısınız?»

Brittles duraksamalı bir bakışla Bay Giles'den yana baktı. Bay Giles Brittles'e doğru duraksamalı bir bakış fırlattı. Jandarma eri onların yanıtı iyi duyabilmek için elini kulağına götürdü. İki hizmetçi kadınla tenekeci öne doğru eğildiler. Doktor da sert ve tetikte, çevresine bakınıyordu ki bahçe kapısının çıngırağı çalındı ve aynı anda tekerlek sesleri duyuldu.

Brittles, besbelli pek ferahlıyarak, «Polisler geldi!» diye bağırdı.

Onun ferahladığı oranda korkuya kapılan doktor, «Neler geldi?» diye feryadı bastı.

Brittles eline bir şamdan alarak, «Bow Sokağı Memurları, efendim,» diye açıklama yaptı. «Bay Giles'le ben onlara bu sabah haber salmıştım da.»

Doktor, «Ne?» diye bağırdı.

Brittles, «Evet,» dedi. «Arabacıyla beraber göndermiştim. Daha önce gelmeyişlerine şaşıyorum, efendim.»

Doktor, «Haber gönderdiniz öyle mi?» diye söylendi. «Tanrı sizin bin bir... iyiliğinizi versin, e mi? İşte o kadar!» dedi ve yürüdü gitti.

OTUZBİRİNCİ BÖLÜM

Nazik bir durum ortaya çıkıyor.

⁂

Brittles kapıyı, zinciri çözmeden aralayıp muma elini siper ederek,

«Kim o?» diye sordu.

Dışardaki adam, «Aç kapıyı,» dedi. «Bu sabah çağırtmış olduğunuz Bow Sokağı Polis Memurları geldi.»

Bu sözler üzerine içi rahat eden Brittles kapıyı ardına kadar açtı ve kalın palto giymiş, cüsseli, kalıplı bir adamla karşı karşıya geldi. Adam başkaca birşey söylemeden içeri daldı ve kendi evindeymiş gibi bir rahatlıkla ayağını paspasa silmeğe koyuldu.

Sonra, «Dışarı bir adam gönder de bizim arkadaşın yerini alsın, olur mu, ahbap?» dedi. «Bizim arkadaş faytonda, ata gözkulak oluyor. Sizin burda, faytonu beş - on dakikalığına sokabileceğimiz dam altı bir yer var mı?»

Brittles var diyerek sözü geçen yapıyı gösterince tıknaz adam gene bahçe kapısına kadar gitti ve faytonu dam altına sokmakta arkadaşına yardım etti. Brittles de, hayran hayran, onlara ışık tutuyordu. Arabayı yerli yerine yerleştirdikten sonra memurlar eve döndüler ve kendilerine gösterilen salonda palto ve şapkalarını çıkararak neye benzediklerini ortaya vurdular.

Kapıyı çalınış olan adam elli yaşlarında, orta boylu,

tıknaz bir kişiydi. İyice kısa kesilmiş parlak kara saçları, yarım sakalları, yuvarlak bir yüzü ve keskin bakışlı gözleri vardı.

Diğeri uzun çizmeler giymiş, iri kemikli, kızıl saçlı, biraz ters bakışlı bir adamdı. Yukarı kalkık burnunda sinsi bir ifade okunuyordu.

Tıknaz olanı masaya bir kelepçe bırakıp saçlarını düzelterek Brittles'e «Patronuna söyle, Blathers'le Duff geldiler, de, e mi?» dedi. «Hâ, iyi akşamlar, bayım. Sizinle, lûtfen, mahrem olarak iki çift söz edebilir miyim?»

Bu, tam o sırada içeri girmiş olan Doktor Losberne'ye yönelik söylenmişti. Doktor da evin iki hanımını içeri alıp Brittles'i dışarı yolladı ve kapıyı kapadı. Sonra Bayan Maylie'yi işaret ederek,

«İşte evin hanımı,» dedi.

Bay Blathers eğilerek selâm verdi. Hanım kendisinden oturmasını rica edince polis memuru şapkasını yere bırakarak bir sandalyeye kuruldu ve aynı şeyi yapsın diye arkadaşı Bay Duff'a işaret verdi.

Kibar kişilerin meclisine alışık değilmiş ya da böyle meclislerden zevk almazmış gibi bir hali olan Bay Duff kol ve bacaklarını türlü türlü biçimlerde kıvırıp büktükten sonra oturdu ve hayli utangaç bir tavırla, bastonunun sapını ağzına aldı.

Blathers, «Şimdi gelelim şu soygun konusuna,» dedi. «Nasıl oldu bu iş?»

Vakit kazanmak ister gibi görünen Doktor Losberne olayı uzun uzun ve hayli dolambaçlı olarak anlattı. Bay Blathers ve Bay Duff oldukça bilgiç tavırlarla onu dinliyor ve durup durup birbirlerine bakarak baş sallıyorlardı.

Blathers, «Yerinde inceleme yapmadan kesin konuşamam, tabii,» dedi. «Ama ilk ağızdaki düşüncemi sorarsanız, şu kadarcığını iddia edebilirim ki acemi işi değil

bu. Ne dersin, Duff?»

Duff, «Elbet değil,» diye yanıtladı.

«Soygun hakkında bildikleriniz bundan ibaret, öyle mi?»

Doktor, «Hepsi bu kadar,» diye yanıtladı.

Blathers, «Peki, şu uşakların söz ettiği oğlan çocuğunun aslı faslı nedir?» diye sordu.

Doktor, «Hiç birşey değil,» diye yanıtladı. «Uşaklardan biri, korkunun etkisiyle, çocuğun bu hırsızlık işiyle ilişkisi var sanmış, ama tamamen saçma bir şey. Hiç aslı yok.»

Duff, «Eğer öyleyse hemen anlaşılır,» dedi.

Blathers de, «Arkadaşımm dediği doğrudur,» dedi. Masanın üzerindeki kelepçeyle, kelepçe değil de kastanyetmiş gibi, dalgın dalgın oynayıp duruyordu. «Kimdir bu çocuk?» diye sordu. «Neler diyor? Nerden gelmiş buraya? Gökten zembille inmedi elbet, değil mi, bayım?»

Doktor, hanımlardan yana tedirgin bir bakış fırlatarak, «Elbet,» diye yanıtladı. «Ben onun hakkında herşeyi biliyorum. Ama bunu sonradan konuşuruz. İlk önce hırsızların eve girmeğe çalıştıkları yeri görmek istersiniz herhalde, değil mi?»

Blathers, «Elbet,» dedi. «Önce olay yerini gözden geçirelim, sonra da hizmetçileri sorgudan geçiririz. Bizim çalışma yöntemimiz böyledir.»

Bunun üzerine şamdanlar yakıldı ve Bay Blathers'le Bay Duff yanlarında yerel jandarma, Brittles, Giles, daha doğrusu hemen hemen bütün ev halkı olduğu halde koridorun dibindeki küçük kilere gidip pencereden dışarıya baktılar. Sonra dışarı çıkıp çimlikten dolanarak, kiler penceresinden içeri baktılar. Sonra içerden istedikleri bir şamdanın ışığında panjuru incelediler. Sonra bir fener getirterek yerde ayak izi aradılar. Daha sonra da bir tırmık alarak fundaları eşelediler.

Bütün izleyicilerin, merak ve heyecandan solukları kesilerek izledikleri bu işlerden sonra gene eve döndüler. Burada Bay Giles'le, Brittles geceki serüvende oynadıkları rolü, oldukça tiyatrovari bir biçimde canlandırmak fırsatını buldular. Bu oyunu belki altı kez üstüste oynadılar. Sorgularında birbirlerini tutmayan önemli noktaların sayısı ilk oyunlarında bir taneden çok değilse, son oyunlarında da bir düzüneyi geçmiyordu!

Bundan sonra Blathers'le, Duff odayı boşalttılar ve başbaşa uzun bir görüşme yaptılar. En büyük doktorların bir araya gelerek en çetin bir tıp sorunu üzerine konsültasyon yapmaları, ciddilik ve gizlilik yönünden kıyaslanırsa, bu görüşmenin yanında çocuk oyunu gibi kalırdı;

Bu arada Doktor Losberne, yan odada, büyük bir huzursuzluk içinde beş aşağı, beş yukarı dolalşıyor ve bayan Maylie'yle Rose da kaygıyla ona bakıyorlardı. Doktor, kaç kez, son hızla odanın göbeğini çevirdikten sonra durarak:

«İnan olsun, ne yapacağımı bilemiyorum!» diye söylendi.

Rose, «Ama yavrucuğun hikâyesini bu adamlara olduğu gibi anlatırsak herhalde temize çıkarınağa yeter!» diye görüşünü açıkladı.

Doktor, «Pek sanmıyorum, güzel kızım!» diye başını salladı. «Onun bu yolla kendini temize çıkarabileceğini sanmıyorum... Ne bu memurlara, ne de daha yüksek rütbeli hukuk görevlilerine karşı. Dinleyenler, bu çocuğun olup olacağı ne, diye soracaklardır. Bir kaçak. Pratik yönden yargıya vurulursa çocuğun anlattıkları pek inanılır gibi değil.»

Rose, «Ama siz inanıyorsunuz ya?» diye sordu.

«Evet... Gariptir ki, ben inanıyorum. Belki aptallık, bunaklık belirtisi bu. Ama gene de bunun deneyimli bir

adalet görevlisinin inanacağı bir hikâye olduğunu sanmıyorum.»

Rose, «Neden?» diye sordu.

«Güzel sorgu meleği, onların gözüyle bakılırsa bu hikâyede bir sürü kuşkulu noktalar var da ondan. Çocuk, sadece hikâyenin, kendi zararına olan yönlerini kanıtlayabilir. Kendisini temize çıkaracak şeylerin hiçbirini kanıtlayabilecek durumda değil. Tanrı bildiği gibi etsin! Ama bu herifler kılı kırka yararlar, hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmezler. Anlıyorsun ya; çocuk bir süredir hırsızlarla yoldaşlık ettiğini ve yankesicilik sanığı olarak karakola düştüğünü kendisi söylüyor. Sonra o beyefendinin evinden onu zorla kaçırmışlar ama nereye götürdüklerini anlatıp belirleyemiyor; bu yerin nerde olduğuna ilişkin en ufak bir düşüncesi yok. Ona şiddetli bir tutkuyla (!) bağlı oldukları anlaşılan bu haydutlar, istemediği halde onu Chertsey'e getiriyorlar. Ev soymak için pencereden içeri sokuyorlar onu. O sırada, tam o evdekilere işi haber verip kendini temize çıkarabilecek olan şeyi yapmak üzereyken, beceriksiz, yol - yöntem bilmez uşağın biri içeri girerek onu vuruyor! Çocuğun, kendini temize çıkarmasına engel olmak ister gibi. Anlamıyor musun?»

Rose doktorun heyecanı karşısında gülümseyerek, «Anlıyorum, tabii» diye yanıtladı. «Ama gene de bunda zavallı çocuğu suçlu çıkaracak bir şey göremiyorum.»

Doktor, «Yok, görmezsin elbet!» diye yanıtladı. «Siz kadınlar şu gözlerinizle bin yaşayın, inşallah! Sizin gözleriniz bir sorunun ancak bir yönünü görür iyi ya da kötü. Bu da, her zaman, karşılarına ilk çıkan yöndür.»

Hayat tecrübesinden edindiği bu sonucu böylece ortaya vurduktan sonra doktor ellerini ceplerine soktu ve odayı, eskisinden daha süratle arşınlamağa koyuldu:

«Düşündükçe şu inancım büsbütün güçleniyor ki, bu adamlara çocuğun anlattıklarını olduğu gibi verirsek başımız belâya girecek... Ona inanmayacaklarından eminim. Sonunda belki oğlanı hapse atamıyacaklar, ama bu hikâyenin ortaya atılması, polisin kuşku ve tereddütlerinin çevrede duyulması yeter! Senin o cömert yüreğinin, çocukcağızı dertten kurtarmak dileğini pek yerine getirememiş oluruz..»

Rose, «Ah, ne yapalım, peki?» diye inledi. «Ah, Tanrım! Bu adamları niçin çağırdılar buraya sanki?»

Bayan Maylie, «Vallahi öyle!» diye söylendi. «Haberim olsaydı, dünyayı verseler çağırtmazdım onları buraya!»

Doktor Losberne sonunda, çaresizliğin verdiği bir sakinlikle oturarak, «Benim bildiğim şu!» diye söylendi. «İşi yüzsüzlüğe vurup polislerin gözünün içine baka baka yalan atacağız! Amacımız iyilik etmek: özrümüz bu olacak. Çocukta humma belirtileri var; kimseyle konuşacak durumda değil. Bu da bize bir teselli. Elimizden geleni yapacağız artık. Kısmette yalan söylemek varsa, ne yapalım, suç bizde değil... Girin!»

Blathers içeri girdi; peşinden de Duff. Blathers ancak kapıyı sımsıkı kapadıktan sonra ağzını açarak:

«Ee, bayım, bu iş içerden değil!» dedi.

Doktor, sinirli, «İçerden değil ne demek?» diye sordu.

Blathers hanımlardan yana dönerek, «Bayanlar, hırsızlığa evin hizmetçileri karışmışsa biz buna içerden yapılmış iş deriz!» diye açıklamada bulundu.

Onların cahilliğine sadece acıdığını, doktorun cahilliğini ise düpedüz ayıpladığını belli eden bir hali vardı.

Bayan Maylie, «Zaten hizmetçilerimden kuşkulanmam ki!» diye söylendi.

Blathers, «Böyle olması akla yakındır, efendim!» dedi.» «Ama gene de bu işte onların parmağı bulunabilir.»

Duff, «Daha doğrusu onlardan kuşkulanmayışınız yüzünden olabilirdi!» diye araya karıştı.

Blathers, «Görüşümüze göre bu, kentten gelme birilerinin işi!» diye raporunu sürdürdü. «İşçilik tamamen birinci sınıf.»

Duff, yavaş sesle, «Gerçekten nefis!» dedi.

Blathers, «İki kişiymişler!» dedi. «Yanlarında da bir çocuk varmış. Pencerenin küçüklüğünden açıkça anlaşılıyor bu. Şimdilik diyeceklerimiz bundan ibaret. Şu yukardaki oğlanı derhal görmemiz gerek, lütfen.»

Doktor, aklına yeni birşey gelmiş gibi yüzü parlıyarak, «Bayan Maylie, arkadaşlar önce birer kadeh bir şey alırlar mı dersiniz?» diye sordu.

Rose hevesle, «Aa, tabii» diye bağırdı. «İsterseniz hemen söyliyeyim.»

Blathers kol yenini ağzının üstünden geçirerek:

«Eksik olmayın, Miss!» dedi. «Ne yalan söyliyeyim, bu çeşit işler adamın kanını kurutuyor. Hazırda ne varsa ondan olsun, Miss. Bizim yüzümüzden yormayın kendinizi!»

Doktor genç kızın peşinden büfeye giderek, «Ne olsun?» diye sordu.

Blathers, «Sizce bir sakıncası yoksa bir damla viski olsun, bayım!» diye yanıtladı. «Bu havada Londra'dan buraya gelene kadar insan buz kesiyor, hanımefendi. Viski de insanın içini ısıtmakta birebirdir.»

Bu ilgi çekici düşünceler bayan Maylie'ye söylenmişti. Yaşlı hanım bunları pek incelikli bir tavırla dinledi. Bu arada doktor usulca dışarıya çıkmıştı.

Bay Blathers içki bardağını sapından tutacak yerde dibini sol elinin baş parmağıyla işaret parmağının arasına alarak :

«Ben şunca yıllık meslek hayatımda buna benzer ne işler görmüşümdür, bilseniz, bayanlar!» diye konuştu.

Duff da meslekdaşının belleğini tazelemek amacıyla: «Hani Edmonton'da, o arka yoldaki soygunculuk, değil mi, Blathers?» diye sordu.

Blathers, «O da bu olaya benzer bir şeydi, değil mi?» dedi. «Conkey Chickweed'in işiydi o.»

Duff, «Sen hep bunu öne sürersin ama ben onu içerden birisi yaptıydı diyorum!» diye iddialaştı... «Conkey'in bu işte parmağı olduysa ben de arap olayım!»

Bay Blathers, «Hadi be, sen de, ben senden iyi bilirim!» diye arkadaşına çıkıştı. «Ama hani Conkey'in parasını kaptırdığı zamanı anımsar mısın? Ne hoş olmuştu ama. Romandan daha eğlenceliydi bence!»

Bu istenmiyen konukların gösterdiği neşe ve içtenlik belirtilerini özendirmeğe candan hazır olan Rose: «Nasıl olduydu o iş?» diye sordu.

Blathers, «Bu öyle bir hırsızlıktı ki hiç kimse suç sayamazdı!» diye anlatmağa başladı. «Bu Conkey Chickweed dediğimiz herif...»

Duff. «Conkey demek, her şeye burnunu sokan anlamına gelir!» diye söze karıştı.

Blathers, «Bayanlar bu kadarını bilir elbet!» dedi. «Öyle değil mi? Sen de hep sözümü kesiyorsun, be birader! Her neyse, efendim, bu Conkey Chickweed dediğimiz herif, Battlebridge dolaylarında bir meyhane işletirdi. Bir de bodrum katı vardı ki bir çok genç lordlar filân oraya horoz dövüşü seyretmeğe giderlerdi. Oldukça da entellektüel cinsinden sporlar yapılırdı; sık sık gider görürdüm...

«Conkey henüz sabıkalılar ailesine katılmamıştı. Bir gece, küçük bir heybe içinde duran üçyüz yirmi yedi altınını çalmışlar yatak odasından. Bir gözünün üzerinde siyah yama bulunan, uzun boylu bir adam yapmış bu işi. Yatağın altına gizlenmiş. Sonra da pencereden aşağı atlayıvermiş. Zaten birinci kattaymış. Hırsız çabuk davran-

mış ama Conkey de ondan aşağı kalmıyarak yataktan fırladığı gibi herifin ardından ateş etmiş. Böylece konu komşuyu ayağa kaldırmış...

«Hemen ortalığı velveleye verip hırsızı aramağa başlamışlar. Bir de ne görsünler: Conkey hırsıza isabet ettirmiş meğer. Çünkü yerlerde kan izleri varmış. İzler epey uzaktaki bir çite kadar gidiyor ve sonra kayboluyormuş...

«Ne var ki mangizler gitti, gider. Böylece meyhane ve lokanta sahibi Bay Chickweed'in adı, Gazette'de, iflâslar listesinde yer almış. Bunun üzerine eş - dost bir araya gelip adamcağız için önemlice yardımlar toplamışlar. Zavallıcık, maneviyatı iyice bozuk durumdaymış. Kaç günler, sokaklarda saçını başını yolup durmuş. Bir çokları onun kahrından canına filân kıymasından korkmuşlar...

«Günün birinde bizimki apar topar karakola gelir ve sorgu yargıcıyla gizli olarak görüşür. Uzun uzun görüştükten sonra yargıç Jem Spyers'i çağırtır. (Jem sivil memurdu). Gidip bay Chickweed'e yardım etmesini, soygunu yapan adamı tutacaklarını söyler. Chickweed de, «Gördüm onu, Spyers!» der. «Dün sabah bizim evin önünden geçti.» Jem de, «Öyleyse neden gidip yakasına yapışmadın?» diye sorar. Chickweed: «Öyle afalladım ki püf desen yere yıkılacaktım!» diye yanıtlar. Sonra, «Ama mutlak ele geçireceğiz onu, çünkü geceleyin, saat onla onbir arasında gene evin önünden geçti,» diye ekler..

«Bizim Jem bunu duyunca hemen, belki birkaç gün kalırım, olasılığıyla cebine bir takım temiz çamaşırla bir tarak attığı gibi meyhaneye gider. Pencerelerden birinin başına, kırmızı perdenin ardına geçer oturur. Hırsızı görür görmez dışarı fırlamağa hazır durumdadır

«Gece geç saatte Jem Spyers piposunu tüttürüp dururken Chickweed birden, «işte orada! Hırsız var! Tu-

tun! Yetişin! ..» diye böğürür. Jem fırlar dışarı ve Chickweed'in, ileride, bağıra bağıra koşmakta olduğunu görür. Jem koşar, Chirckweed koşar, millet dönüp bakar. Herkes, «Hırsız var!» teranesini tutturur. Chickweed de, deli gibi, hiç durmadan haykırmaktadır.

«Derken bir köşe başında Jem onu gözden kaybeder Kendi de köşeyi dönünce ufak bir kalabalığın birikmiş olduğunu görür. Dalar kalabalığın içine. «Hırsız hangisi?» diye sorar «Allah kahretsin!» der Chickweed, «Yine kaçırdım elimden!...»

«Şaşılacak bir iştir bu: hırsız sırra kadem basmıştır. Böylece bizimkiler meyhaneye dönerler. Ertesi sabah Jem Spyers yine eski yerini alır ve perdenin aralığından dışarı bakarak, bir gözünün üstü kara yamalı, uzun boylu adamın yolunu gözlemeğe başlar. Sonunda kendi gözleri kararır, habire bakmaktan... Öyle ki bir an dinlendirmek için gözlerini yummaktan kendini alamaz. Tam gözünü yumduğu anda, Chickweed'in gene, «İşte orada!.». diye haykırdığını duyar.

«Gene Chickweed önde, Jem arkada, başlarlar koşmağa! Dünkünden iki misli uzun süren bir koşudan sonra hırsız yine ortadan kaybolur! Bu olay bir iki kez daha yinelenir. Öyle ki sonunda konu komşunun yarısı Chickweed'in Şeytan tarafından soyulduğunu ve hınzırın sonradan zavallı adamla alay ettiğini söylemeğe başlarlar. Komşuların öbür yarısı da biçare Bay Chickweed'in kederden aklını oynatmış olduğuna inanırlar.»

Hikâyenin başlagıcından az sonra içeri girmiş olan Doktor Losberne, «Ya Jem Spyers ne diyordu bu işe?» diye sordu.

Polis memuru, «Jem Spyers uzun zaman hiçbir şey demedi!» diye yanıtladı. «Yalnız hiç çaktırmadan her anlatılanı dinliyordu ki bu da onun, işinin eri olduğunu gösterir

«Sonra bir sabah bizimki bar bölümüne giriyor ve enfiye kutusunu çıkararak, «Chickweed, ben bu hırsızlığı kimin işlediğini buldum!» diyor. Chickweed de, «Sahi mi?» diye bağırıyor. «Kuzum, Spyers, bir öcümü alayım, sonra artık ölsem gam yemem!» diyor. Ve: «İki gözüm, Spyers, nerde bu alçak?» diye soruyor Jem de ona bir tutam enfiye sunarak: «Kes,» diyor. «Bu numaraların hiç biri sökmez artık! Sen kendin yaptın bu işi!» diyor...

«Gerçekten de öyleymiş meğer! Herifçioğlu epeyce de kâr etmiş bu sayede. Görünüşü kurtarmak için bu derece yırtınmasa kimse de işin farkına varmıyacaktı yani!»

Bay Blathers böyle diyerek bardağını elinden bıraktı ve kelepçeleri şıkırdattı.

Doktor, «Gerçekten pek meraklıymış!» diye düşüncesini belirtti. «Şimdi artık emrederseniz yukarıya çıkabiliriz.»

Blathers, «Estağfirullah, efendim!» dedi.

İki polis memuru doktorun peşine düşerek Oliver'in yattığı odaya çıktılar. Elinde bir şamdanla Bay Giles en önden gidiyordu.

Oliver bir kaç kez uyuyup uyanmıştı ama eskisinden daha kötü görünüyordu. Ateşi yükselmiş gibiydi. Doktorun yardımıyla doğrularak bir kaç dakika oturabildi. Yabancılara bakışı, olup bitenlerden hiç bir şey anlamadığını, hatta kendinin kim olduğunu, nerde olduğunu bile unutmuş olduğunu belli ediyordu.

Doktor Losberne yavaş, fakat ısrarlı bir sesle, «İşte bu gördüğünüz çocuk, şu arkadaki Bay Bilmemkimin bahçesinde arkadaşlarıyla oyun oynarken kolunu acıtmış!» diye konuştu. «Yardım dilemek için buraya koşmasıyla, şu eli şamdanlı efendi tarafından yakalanıp hırpalanması bir olmuş! Bir doktor olarak söyliyebilirim ki bu yüzden yavrunun hayatı tehlikeye girmiş!»

Bay Blathers ve Bay Duff bu şekilde dikkatlerine sunulan bay Giles'e baktılar. Afallamış olan uşak, son derece gülünç; bir şaşkınlık ve korkuyla, polislerden Oliver'e. Oliver'den de doktora baktı.

Doktor Oliver'i yavaşça yatırarak uşağa: «Bunu inkâr edecek değilsin herhalde?» diye çıkıştı.

Giles, «Ben... herşeyi... iyi niyetle yaptım, efendim,» diye yanıtladı. «Bunu o çocuk sandım, yoksa elimi bile sürmezdim. Ben zalim bir insan değilim, efendim.»

Blathers, «Hangi çocuk sandın?» diye sordu.

Giles, «Hırsızların çocuğu sandım, efendim!» diye yanıtladı. «Onların... yanında bir çocuk vardı, bundan eminim.»

Blathers, «Ee, şimdi de aynı düşüncede misin?» diye sordu.

Giles aptal aptal polise bakarak, «Hangi konuda, efendim?» diye sordu.

Blathers sinirlenerek, «Yani bu çocuk o çocuk mu, sersem kafa?» dedi.

Giles tasalı bir yüzle, «Bilmiyorum, gerçekten bilmiyorum!» diye yanıtladı. «Odur, diye yemin edemem.»

«Peki, ne sanıyorsun?»

«Ne sandığımı da bilmiyorum!» diye zavallı Giles kekeliyerek yanıtladı. «Ama bunun o çocuk olduğunu hiç sanmıyorum. Hatta o çocuk olmadığından eminim. O çocuk olamaz bu; siz de biliyorsunuz!»

Blathers doktora doğru dönerek, «Bu adam içkili mi?» diye sordu.

Duff da sonsuz bir küçümsemeyle Giles'e, «Sen de ne eşi bulunmaz şapşalmışsın, meğer!» diye söylendi.

Bu esnada Doktor Losberne hastanın nabzını saymakla uğraşıyordu. Ama şimdi yerinden kalktı ve eğer memurların bu konuda herhangi bir kuşkuları varsa, belki

yan odaya geçip Brittles'i sorguya çekmek istiyeceklerini söyledi.

Bunun üzerine yan odaya geçtiler. Huzura çağrılan Bay Brittles kendisinin ve baş uşağın ifadelerini yeni baştan karman - çorman eden, öyle birbirini tutmaz, öyle olmayacak şeyler anlattı ki, sözlerinin aydınlattığı tek şey, onun hiçbir şeyden emin olmadığıydı. Genç uşağın kesinlikle söylediği şeyler, hırsız çocuğu şu anda karşısına getirseler tanıyamıyacağı, Oliver'i Bay Giles hırsız sandığı için kendisinin de bu savda bulunduğu ve Bay Giles'in de daha beş dakika önce mutfakta, «Ne yazık ki biraz fazla aceleci davrandım!» demiş olduğuydu.

Ortaya birçok zekice olasılıklar atılıp tahminler yürütüldü. Bu arada bay Giles'in gerçekten birini vurmuş olup olmadığı da sorgu konusu edildi. Bunun üzerine, kendisinin kullanmış olduğu tabanca incelenince içinde kaba kâğıtla baruttan gayri bir şey olmadığı ortaya çıktı. Bu bulgu da, on dakika kadar önce kovanı kendi eliyle çıkarmış olan doktordan başka herkesi epey heyecana verdi. Ama en fazla heyecanlanan herhalde Bay Giles'in kendisi oldu. Saatlerdir, bir insanın belki de ölümüne neden olmanın korkusu içinde gezen adamcağız bu yeni duruma dört elle sarıldı!

Sonunda polis memurları, tatlı canlarını Oliver için pek fazla üzmeden Chertsey'li jandarmayı evde bırakarak gittiler ve ertesi gün geri geleceklerine söz vererek o geceyi handa geçirdiler.

Ertesi sabah, Kingston cezaevinde iki adamla bir oğlan çocuğunun yattığına ve bunların bir gece önce kuşkulu durumda görülerek tutuklandıklarına dair bir haber geldi. Bunun üzerine bay Blathers'le bay Duff da doğallıkla tutup Kingston'a gittiler. Ama, biraz eşelenince anlaşıldı ki sözü geçen kuşkulu durum bu üç kişinin. bir saman yığınının dibinde uyurken görülmüş olmalarından ibaret-

ti. Gerçi bu ağır bir suçtur ama sadece hapisle cezalandırılabilir. Sevgisiyle Kralın bütün uyruklarını saran merhametli İngiliz Yasaları, samanlar arasında uyumanın, ille şiddet kullanarak hırsızlık yapmış olmak anlamına gelemiyeceğini ileri sürer ve aleyhlerinde başkaca kanıt olmadan sadece saman arasında uyuyanları ölüm cezasına çarptırmaktan kaçınırlar.

Bay Blathers'le bay Duff Kingston'da hiçbir şey öğrenemeden döndüler.

Uzun sözün kısası. daha biraz sorgu ve bir sürü lâk - lâkiyattan sonra, yerel sorgu yargıcı Oliver'i, çağırılınca gelmek kaydiyle, bayan Maylie ile Doktor Losberne'nin birleşik yeddieminliğine bıraktı. İkişer altınla ödüllendirilen Blathers'le Duff da, olay hakkında salim kafayla düşününce hırsızlığın içerden desteklenmiş olduğuna inanmışlardı. Bay Blathers ise bütün şerefin büyük Bay Conkey Chickweed'de olduğuna, aynı kesinlikle inanıyordu.

Oliver de bayan Maylie ile Rose'nin ve iyi yürekli Doktor Losberne'nin ortaklaşa özenli bakımları sayesinde yavaş yavaş iyileşmiş ve toparlanmağa başlamıştı. Eğer minnet ve şükranla dolup taşan yüreklerden fışkıran ateşli hayır duaları cennetten duyuluyorsa (zaten bu dualar duyulmazsa acaba hangileri duyulabilir?) Yetim çocuğun Tanrıdan dilediği iyilikler herhalde yeni dostlarının üzerine serpilip ruhlarına işleyerek benliklerine huzur ve mutluluk yayıyordu.

OTUZ İKİNCİ BÖLÜM

Oliver'in iyi yürekli dostlarıyla sürmeğe başladığı hayatı anlatıyor..

*
**

Oliver'in hastalıkları ne azdı, ne de hafif. Kırılan kolunun verdiği acıdan ve geç iyileşmesinden başka, uzun zaman rütubet ve soğuğun etkisinde kalmak yüzünden hummaya da tutulmuştu. Bu humma haftalar sürdü ve, onu fena halde yıpratıp zayıflattı. Ama çocuk zamanla yavaş yavaş iyileşmeğe başladı.

Arasıra, gözleri yaş dolarak, başındaki iyi yürekli hanımlara ne derece minnet duyduğunu ve yeniden iyileşip güçlendiği zaman minnetini gösterecek bir şeyler yapmayı ne kadar istediğini, kesik kesik anlatıyordu. Bir gün Oliver gene o soluk dudaklarına yükselen şükran sözlerini söylemeğe çalışırken Rose:

«Zavallı çocuk!» dedi. «İstersen bize hizmet etmek için bir çok fırsatlar bulabilirsin. Yakında yazlığa gidiyoruz. Halam seni de yanımıza almak niyetinde. O sessiz, sakin yerin temiz havası içinde, baharın binbir güzelliği ve zevki arasında, birkaç günde kendini toplarsın. Yorgunluğa katlanacak duruma geldiğin zaman da biz sana yaptıracak bir sürü iş buluruz!»

Oliver, «Yorgunluk mu?» dedi. «Ah, sevgili ablacığım, size hizmet edebilsem! Çiçeklerinizi sulayıp kuşlarınıza

bakmakla, ya da bütün gün koşuşturmakla sizin işinize yarıyabilsem!... Bunları yapabilmek için neler feda etmem ki!»

Rose Maylie gülümsiyerek, «Hiçbir şey feda etmeyeceksin!» dedi. «Dedim ya, seni belki yüz çeşit işte kullanacağız. Bize hizmet etmek üzere verdiğin şu sözlerin yarısını bile tutsan bize mutluluk vermeğe yeter de artar!»

Oliver, «Mutlu mu dediniz ablacığım?» diye sordu. «Ne kadar iyisiniz!»

Genç kız, «Evet, sen beni anlatamıyacağım kadar mutlu yapabilirsin,» diye yanıtladı. «İyi yürekli halamın bir insanı, senin bize anlattığın korkunç sefaletten kurtarabildiğini düşünmek benim için tanımsız bir mutluluk olur. Ama ondan iyilik ve sevecenlik gören kimsenin candan minnet ve sevgiyle karşılık vermesi beni öyle sevindirir ki, hayal bile edemezsin.»

Rose Oliver'in o düşünceli yüzünü dikkatle süzerek, «Anlıyabiliyor musun beni?» diye sordu.

Oliver hevesle, «Evet, ablacığım!» diye yanıtladı. «Ama şu arada ne kadar nankörlük ettiğimi düşünüyordum da!»

«Kime karşı?»

«Geçen kez bana bakan iyi yürekli beyefendiyle o sevecen kadına karşı. Benim ne kadar mutlu olduğumdan haberleri olsa, eminim çok sevinirler.»

Rose, «Ben de eminim bundan!» dedi. «Zaten Doktor Losberne de söz vermek lûtfunda bulundu: yola dayanabilecek kadar iyileştiğin zaman seni onları görmeğe götürecek.»

Oliver, yüzü sevinçten parlıyarak, «Sahi mi, efendim?...» diye bağırdı. «Ah, onların o melek yüzlerini yeniden gördüğüm zaman sevincimden ne yapacağımı bilemiyorum!»

*
**

Oliver az zamanda bu yolculuğun yorgunluğuna dayanabilecek kadar kendini toparladı ve bir sabah Doktor Losberne ile birlikte, bayan Maylie'ye ait olan küçük bir faytonla yola çıktılar.

Chertsey Köprüsüne geldikleri zaman Oliver sapsarı kesildi ve dudaklarından bir feryat koptu.

Doktor her zamanki gibi hemen heyecanlanarak, «Ne var, oğlum? Bir şey mi gördün? Bir şey mi duydun? Bir şey mi oldun?» diye sorular sıraladı.

Oliver araba penceresinden elini uzatarak, «İşte şu efendim!» dedi. «Şu ev!»

«Evet, ne olmuş bu eve? Arabacı dur!... Çek şu kenara. Söyle, oğlum, ne olmuş bu eve?»

Oliver, «Hırsızlar!» diye fısıldadı. «Beni götürdükleri ev!»

Doktor, «Deme yahu?» diye bağırdı. «Hey, arabacı, aç kapıyı da ineyim!»

Ama daha arabacı yerinden inemeden Doktor kapıyı açıp aşağı atlamıştı bile! Hemen karşıdaki bırakılmış gibi duran, yıkıntı eve koştu ve deliler gibi kapıyı tekmelemeğe başladı.

Eciş bücüş, çirkin, kambur bir adam: «Evet?» diyerek kapıyı öyle birdenbire açtı ki. Doktor Losberne son tekmesinin hızıyla nerdeyse yere kapaklanıyordu.

Kambur, «Ne oluyoruz böyle?» diye sordu.

Beriki bir an bile düşünmeden onun yakasına yapışarak: «Ne mi oluyoruz?» diye haykırdı. «Çok şey oluyoruz. Hırsız yakalıyoruz!...»

Kambur adam hiç kılını kıpırdatmadan: «Yakamı bırakmazsan işin içine cinayet de karışabilir!» diye yanıtladı. «Duydun mu?»

Doktor adamı bir güzel sarsarak, «Duydum!» dedi. «Nerde o?... Hay Allah belâsını versin, neydi o alçağın

adı? Siker.. Tamam! Bana bak, soyguncu herif, Sikes nerde?»

Kambur adam son derece şaşmış ve kızmış gibi bir baktı, sonra ustaca bir bükülüşle yakasını doktorun elinden kurtararak ağız dolusu sövgüler homurdandı ve içeri girdi.

Ama kapıyı kapayacak vakit bulamadan doktor da sofaya girmişti bile. Merak ve heyecanla etrafına bakındı. Çevredeki eşyaların hiçbiri, hatta dolapların yerleri bile Oliver'in tarifini tutmuyordu.

Onu dikkatle süzmekte olan kambur,

«Hesap ver, bakalım!» dedi. «Böyle zorla evime gelmekteki amacın nedir? Beni soyacak mısın, yoksa kesecek misin? Söyle!...»

Doktor sinirlenerek, «Gülünç baykuş!» diye burun kıvırdı. «Yahu hırsız ya da câni takımı kapıya çift at koşulmuş faytonla mı dayanır?»

Adam, «Ne istiyorsun öyleyse?...» diye öfkeyle sordu. «Elimden bir kaza filân çıkmadan defolup gidecek misin, Allahın belâsı herif?...»

Losberne, «Vakti gelince giderim!...» diye yanıtlayarak öbür odaya da baktı. Ama burası da Oliver'in tarifine hiç uymuyordu. Doktor, «Bir gün foyanı ortaya çıkarırım elbet, dostum!» diye söylendi.

Bet suratlı sakat, «Öyle mi?» diye onu alaya aldı. «Ne zaman istersen buyur... Ben hep buradayım. Yirmibeş yıldır bu evde tek başına oturan deli-dolu herifin biri senden mi korkacak? Ben de bunu senin yanına bırakmam elbet! Bak görürsün!...»

Ve iğrenç cüce öfkeden kendini yitirmişcesine tepinip haykırmağa başladı.

Doktor kendi kendine, «Aptallık ediyorum!» diye söy-

kendi. «Çocuk yanlışlık yapmış olabilir. Al, dostum! Koy şunu cebine de ağzını kapa artık!»

Böyle diyerek cüceye biraz para verdi ve gene arabaya döndü.

Adam korkunç küfür ve lânetler savurarak arabaya kadar geldi onun arkasından. Ama onun dönüp arabacıyla konuşmasından yararlanarak arabanın içine bir göz attı ve Oliver'e bir an için öyle keskin ve delip geçici, öyle öfke ve hınç dolu bir bakış fırlattı ki, bu bakış, belki bir ay, gece, gündüz, çocuğun aklından gitmedi!

Arabacı yerine geçip atlar hareket edinceye kadar cüce en korkunç küfür ve lanetleri savurmaya devam etti. Tekrar yola koyulduktan sonra bile arabadakiler onun, tâ gerilerde, bir öfke çılgınlığı içinde saçını - başını yolarak tepindiğini görebiliyorlardı.

Uzun bir sessizlikten sonra doktor, «Ben eşeğin biriyim!» dedi. «Bunu şimdiye kadar biliyor muydun, Oliver?»

«Hayır, efendim.»

«Öyleyse bir dahaki sefere unutma!»

Birkaç dakika süren ikinci bir sessizlikten sonra doktor, «Eşeğin biri!» diye tekrarladı. «Ev o ev olaydı, hırsızlar da orada olaydı bile, elimden ne gelirdi ki bir başıma?... Yanımda yardımcı da olsa ne başarabilirdim, bilmiyorum ya! Sadece kendimi ele vermekle kalır, bu sorunu örtbas edişimin ortaya çıkmasına neden olurdum. Gerçi iyi bir ders olurdu bu bana. Hep içimden geldiği gibi, duygularımla hareket ettiğim için başımı belâya sokuyorum. Oh olurdu bana!»

İmdi, bu çok üstün kişi ömrü boyunca hep içinden geldiği gibi hareket etmişti. Bu yüzden başının fazla bir belâya girmesi şöyle dursun, tersine, bütün tanıdıklarının en candan sevgi ve saygısını kazanmış olması onun içinden gelen duyguların iyiliğine kanıttır.

Aslını ararsanız doktor bir iki dakika için sinirlenmişti; Çünkü eline geçen ilk fırsatta, Oliver'in anlattığı hikâyeyi doğrulayacak bir ipucu bulamadığı için düş kırıklığına uğramıştı. Gerçi Oliver'e sorduğu sorulara eskisi gibi birbirini tutan, açık seçik yanıtlar alınca ve oğlanın hâlâ eskisi gibi candan ve dürüst bir tavırla konuştuğunu duyunca keyfi yine yerine geldi. Ve bundan böyle Oliver'in her anlattığına kayıtsız şartsız inanmağa karar verdi.

Oliver Bay Brownlow'un oturduğu sokağın adını bildiği için dosdoğru oraya gidebilmeleri mümkün oldu. Araba sokağa sapınca çocuğun yüreği öyle bir çarpmağa başladı ki, neredeyse soluğu kesildi.

Doktor, «Söyle oğlum, hangi ev?» diye sordu.

Oliver pencereden heyecanla dışarsını göstererek, «Bu, işte bu!» diye bağırdı. «Beyaz olanı. Ah, çabuk olun; ne olur, çabuk olun! İçim öyle titriyor ki, ölecek gibiyim!»

Doktor onun omuzunu okşayarak, «Hadi, hadi!» dedi. «Şimdi göreceksin onları. Onlar da seni böyle sağ - salim görünce sevinçten deli olacaklar.»

Oliver, «İnşallah!» dedi. «Öyle iyilik ettiler ki bana! Öyle büyük iyilik ettiler ki!»

Araba biraz daha gitti. Sonra durdu. Yok, yanlış evin önünde durmuşlardı. Bir sonraki... Bir kaç adım daha gidip gene durdular. Oliver, yanaklarından aşağı sevinçli heyecan yaşları süzülerek evin pencerelerine doğru baktı.

Heyhat! Beyaz ev boştu ve pencereye bir kâğıt yapıştırılmıştı. «Kiralık.»

Doktor Losberne Oliver'in kolunu kendi koluna geçirerek: «Yan kapıyı çalalım,» dedi. «Affedersiniz, şu yan taraftaki evde oturan Bay Brownlow'a ne oldu, haberiniz var mı?»

Hizmetçi kadın bilmiyormuş ama gidip sorabilirmiş. Biraz sonra geri geldi ve Bay Brownlow'un bundan altı

hafta önce eşyalarını satıp Batı Hint Adalarına gitmiş olduğunu söyledi.

Oliver ellerini üzüntüyle birbirine vurdu ve dermansız, duvara yaslandı.

Doktor Losberne biran durakladıktan sonra, «Kâhya kadın da gitmiş mi?» diye sordu.

Kadın, «Evet, efendim!» diye yanıtladı. «Beyefendiyle bir dostu ve kâhyası, hepsi birlikte gitmişler.»

Doktor Losberne arabacıya, dönerek, «Bizim oraya çek!» diye buyurdu. «Bu Tanrının belâsı Londra'dan çıkıncaya kadar da durma!»

Oliver, «O kitapçıya gidelim mi, efendim?...» diye sordu. «Yolu biliyorum. Ne olur, efendim, gidip görün onu. Ne olur.»

Doktor, «Zavallı yavrum, bu günlük bu kadar düş kırıklığı yetsin!» diye yanıtladı. «İkimize de yeter bu kadarı. Kitapçıya gidersek herhalde ya öldü diyecekler, ya da evine kundak soktu ve kaçtı filân diyecekler. Yok, dosdoğru evimize dönelim artık.»

Böylece, doktorun içinden geldiği gibi yaparak, evlerine döndüler.

*
**

Bu çok acı düş kırıklığı Oliver'e mutluluğunun arasında bile büyük dert ve üzüntü oldu. Çünkü hastalığı sırasında kaç kez, bay Brownlow'la bayan Bedwin'e kavuşunca neler anlatacağını düşünerek zevkli dakikalar geçirmişti. Gün gelip kendini onların gözünde temize çıkarmak ve nasıl zorla kaçırıldığını onlara anlatabilmek umudu, şu son başına gelen felâketler sırasında ona güç vermişti. Şimdi ise onların, kendinin bir hırsız ve düzenci olduğuna inanarak tâ uzaklara gitmiş olduklarını, bu inancı belki de ölünceye kadar düzeltemiyeceğini düşünmek, çocuğa dayanamıyacağı kadar güç geliyordu.

Bununla birlikte olaylar şimdiki velinimetlerinin davranışını hiç değiştirmemişti. Aradan iki hafta daha geçip de havalar tamamen ısınmağa, bütün ağaç ve çiçekler yeşerip tomurcuklanmağa başlayınca, bir kaç ay için Chertsey'den ayrılmak üzere hazırlıklara başladılar. Fagin'in o kadar gözünü döndürmüş olan gümüş takımlarını bankaya emanet edip Giles'le bir başka uşağı evde bekçi bırakarak epey uzaktaki bir köy evine hareket ettiler ve Oliver'i de yanlarına aldılar.

Hâlâ zayıf ve halsiz olan çocuğun, bu vadi köyünün mis gibi temiz havası içinde, yeşil tepeleri ve sık koruları arasında bulduğu zevk ve sevinci, huzur ve rahatı kim betimleyebilir? Sessiz ve dinlendirici yerler, kalabalık, gürültülü yerlerde yetişmiş ve acı çekmiş olanların ruhuna nasıl işler, onların bezgin yüreklerine nasıl kendi tazeliklerini bağışlar? Bunu kim anlatabilir!

Gittikleri yer olağanüstü bir köşeydi. Ömrü düşkün kalabalıklar, kavga, gürültü, patırtı arasında geçmiş olan Oliver burada yepyeni bir hayata başlamış gibiydi. Köy evinin duvarlarına gül ve hanımelleri; ağaç köklerine sarmaşıklar sarmıştı. Bahçedeki türlü çiçekler havayı nefis kokularıyla dolduruyorlardı.

Yakınlarında küçük bir kilise vardı. Kilise avlusundaki mezarlık yüksek, ürkünç mezar taşlarıyla değil de üzeri taze çimen ve yosunla kaplı, mütevazi tümseklerle doluydu. Buralarda köyün yaşlıları huzur içinde yatıyorlardı. Oliver çok zaman buraya gelip dolaşıyordu ve bazan annesinin gömülü olduğu yoksul mezarı düşününce oturup, gizlice ağlıyordu.. Ama sonra gözlerini yukardaki derin mavi gökyüzüne kaldırınca annesinin toprakta yatmadığını anımsayarak acısı diniyor ve daha tatlı hüzün gözyaşları döküyordu.

Mutluydu. Günleri sakin ve asude geçiyor, geceler beraberinde korku, dert ve kötü arkadaşlar değil, tatlı ve

güzel düşünceler getiriyordu. Her sabah,o küçük kilisenin yanı başında oturan ak saçlı bir yaşlı beye giderek daha iyi okuyup yazmasını öğreniyordu. Adamcağız ona öyle iyi davranıyor, onu eğitmek için öyle canla - başla uğraşıyordu ki, Oliver de onu hoşnut etmek için ne yapacağını bilemiyordu.

Sonra bayan Maylie ve Rose ile birlikte yürüyüşlere çıkıyor ve onların kitaplar üzerine konuşmalarını dinliyordu. Ya da gölgelik bir yere oturuyorlardı ve Rose onlara kitap okuyordu. Oliver bunu akşama kadar dinlese bıkmazdı.

Sonra, bahçeye bakan küçük bir odada istekle çalışarak ertesi günkü dersini hazırlıyordu. Yavaş yavaş akşam olurken iki hanım gene gezinmeğe çıkıyorlardı. Oliver de onlara katılıyor ve konuştuklarını hâz içinde dinliyordu. Öyle mutluydu ki, onların biri bir çiçek istese hemen tırmanıp koparıyor; unuttukları birşey olsa koşup alıyordu. Ve her istenileni hemen o an yapmak için çırpınıyordu.

Ortalık iyice kararıp da eve döndükleri zaman genç kız piyano başına geçerek hoş bir hava çalıyor ya da o yavaş, tatlı sesiyle, halasının sevdiği eski şarkıları söylüyordu. Şamdanları yakmıyorlardı böyle zamanlarda. Oliver bir pencere başına oturuyor ve yanaklarından aşağı sakin sevinç yaşları akarak tatlı müzik sesini dinliyordu.

Ya Pazar günü gelince, saatleri diğer günlerin saatlerinden ne kadar farklı olarak geçiriyorlardı! Ama gene de bütün diğer günler gibi mutlu! Sabahleyin o küçük kiliseye gidiyorlardı; pencerelerinde oynaşan yeşil yapraklar, bahçesinde öten kuşlar ve içersini dolduran tatlı çiçek kokularıyla. Yoksul köylüler öyle tertemiz ve derli toplu giyiniyor ve öyle içten bir saygıyla diz çöküp dua ediyorlardı ki, burada toplanmalarının sıkıcı bir görev değil, bir zevk olduğu belliydi.

Kiliseden sonra gene çıkıp dolaşıyorlar ve tertemiz köy evlerine konukluğa gidiyorlardı. Geceleyin de Oliver bütün hafta çalışmış olduğu İncil'den ev halkına bir iki sayfa okuyordu ve bu görevi yerine getirirken, papaz efendi kendisiymişcesine, koltukları kabarıyordu.

Oliver sabahları saat altıda kalkarak kırlarda dolaşıyor ve kucak kucak çiçek toplayıp getiriyordu. Eve dönünce bunları binbir emek ve özenle vazolara yerleştirerek kahvaltı masasını süslüyordu. Rose Maylie'nin kuşları için de hardal çiçekleri getiriyordu. Oliver belediye yazmanından da kuş bakımı dersleri aldığı için çiçekleri kafeslere, en uygun şekilde yerleştiriyordu.

Kuşların günlük tuvaleti bitince ya bir köy evine yardım etmeğe, ya da köy meydanındaki kriket oyununa gidiliyordu. Oyun yoksa bile bahçede yapılacak o kadar çok iş vardı ki!... Asıl mesleği bahçıvanlık olan yazmandan çiçek bakımı dersleri de alan Oliver, Rose Maylie kalkıp gelinceye kadar kendini canla başla bahçe işine veriyordu. Sonra da Rose Maylie'nin, yaptığı işlere ilişkin söylediği övgü sözlerini dinliyordu.

Böylece üç ay geldi geçti. Öyle bir üç ay ki Tanrının en bahtlı, en gözde bir kulunun hayatında bile katıksız bir mutluluk devresi sayılabilirdi, hele Oliver'in hayatında mutluluğun doruğuydu. Bir yanda en has ve sevecen bir cömertlik, öbür yanda en gerçek, en candan, en ateşli bir minnet duygusu... Oliver Twist'in çok geçmeden bayan Maylie'yle yeğeni tarafından tamamen benimsenişine ve o genç, duygulu gönlünün heyecanlı sevgi ve övünçle karşılık görmesine şaşmamak gerekir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Oliver'le dostlarının mutluluğu ansızın aksıyor..

Bahar hızla sona erdi ve yaz oldu. Köyde doğanın güzelliği şimdi bütün rengârenk görkemiyle doruğa ermişti. İlk aylarda ince ve çıplak duran ulu ağaçlar şimdi gürül gürül hayat ve sağlık dolmuştu. Yeşil kollarını susuz toprağın üzerine gererek açık ve çıplak yerleri, koyu ve serin gölgeli, kuytu birer köşe haline getiriyorlardı ve buralara sığınarak karşıda uzanan güneşli görüntüleri izlemek tatlı oluyordu. Toprak en yeşil paltosunu giymiş, en nefis kokularını havaya salıvermişti. Yılın en olgun, en canlı mevsimiydi: bütün yaratıklar hayat ve neşe dolu...

Küçük köy evinde günler hep aynı dinginlikle akıp geçiyor ve evdekilerin arasında aynı neşeli huzur hüküm sürüyordu.

Oliver çoktan sağlığını kazanmış ve toplayıp irileşmişti... Bir çok kişilerin çevresindekilere karşı tutumu sağlıklarında başka, hastalıklarında başkadır. Ama Oliver'in yeni dostlarına karşı duyduğu candan sevgi hiç değişmemişti. Hastalık ve acıdan bitik bir halde, tamamen çevresindekilerin eline bakarken nasıl sevgi dolu, uysal bir yaratıksa şimdi de öyleydi.

Güzel bir gece, her zamankinden daha uzun yürüyüş

yaptılar. Çünkü gündüz hava çok sıcak geçmişti ve akşamla çıkan hafif esinti her zamankinden daha çok yürek tazeliyordu. Ay parıl parıldı. Rose'nin de neşesi yerinde olduğu için, gülüp söyliyerek, her zamanki sınırlarını çok gerilerde bırakıncaya kadar yürümeyi sürdürmüşlerdi. Bayan Maylie yorulduğu için dönüşte daha yavaş yavaş yürüdüler. Evde genç kız, başından güneş şapkasını çıkarır çıkarmaz gene her zamanki gibi piyano başına oturdu. Bir kaç dakika kadar parmaklarını tuşların üzerinde gezdirdikten sonra yavaş ve ağır bir parçaya başladı. Biraz sonra, piyano ezgilerinin arasından, onun ağladığını duydular.

Yaşlı kadın, «Rose, bir tanem!» dedi.

Rose yanıtlamadan daha çabuk piyano çalmağa başladı. Sanki bu sözler onu dalmış olduğu acı düşüncelerden uyandırmıştı.

Bayan Maylie çabucak yerinden kalktı ve gidip kızın üzerine eğilerek, «Canım Rose!» diye bağırdı. «Bu da nesi? Ağlıyorsun! Yavrucuğum, derdin nedir?»

Genç kız, «Hiç, halacığım, hiçbir şey!» diye yanıtladı. «Ne olduğunu ben de bilmiyorum; anlatamam. Ama öyle...»

Bayan Maylie onun sözünü keserek, «Hasta filân değilsin ya?» diye sordu.

Rose, «Yok, yok, hasta değilim!» diye yanıtladı. Ancak fena halde üşümüş gibi ürperiyordu. «Şimdi iyileşirim. Ne olur, pencereyi kapayın.»

Oliver hemen onun dediğini yaptı. Rose da neşeli olmağa kendini zorlalyarak daha canlı bir hava çalmağa yeltendi. Ama parmaklarında tuşlardan ses çıkartacak güç kalmamıştı. Yüzünü elleriyle örterek kanapeye çöktü ve artık gözyaşlarını tutamıyarak başladı ağlamağa.

Halası, «Kızım benim!» diyerek kollarını ona sardı. «Şimdiye kadar hiç böyle görmediydim seni.»

Rose, «Sizi üzmemek için canımı veririm, halacığım!» dedi. «Çok da çaba harcadım ama elimde değil. Korkarım, gerçekten hastayım ben, halacığım.»

Gerçekten de hastaydı. Çünkü şamdanlar yakıldığı zaman, eve döndüklerinden beri geçen şu kısacık zaman içinde, yüzünün mermer gibi beyaz bir renk almış olduğunu gördüler. Yüz ifadesi de güzelliğinden bir şey yitirmemiş olmakla beraber değişmiş, o tatlı, uysal yüze şimdiye kadar hiç görmedikleri bir gerginlik, bir cökük-lük gelmişti.

Derken Rose'nin yüzünü bir ateş dalgası bürüdü ve o yumuşak mavi gözlerde dalgın, neredeyse çılgın bir bakış belirdi. Sonra bu, gelip geçici bir bulutun gölgesi gibi yitti ve kızın yüzü gene o ölüm beyazlığını aldı.

Kaygıyla Bayan Maylie'ye bakmakta olan Oliver. bu görüntülerin onu telâşa verdiğini görebiliyordu. Kendisi de kaygılıydı ama yaşlı kadının kaygısını gizlemeğe çalıştığını görünce kendi de öyle hareket etti. Bunu o kadar iyi başardılar ki, biraz sonra Rose yatmağa gittiği zaman neşesi yerine gelmiş, hattâ sağlık durumu bile biraz daha düzelmiş gibiydi. Ertesi sabaha kadar bir şeyciği kalmıyacağını söylüyordu.

Bayan Maylie yeğenini yatırıp dönünce Oliver, «İnşallah bir şeysi yok ya?» dedi. «Bu gece hasta bir hali var ama...»

Bayan Maylie ona susmasını işaret etti. Sonra odanın karanlık bir köşesine geçerek bir süre sessiz oturdu. Sonra titreyen bir sesle:

«İnşallah hasta değildir, Oliver!» dedi. «Kaç yıldır onunla beraber çok mutlu oldum. Kimbilir, belki de fazla mutlu!... Başıma bir felâket gelmesinin sırasıdır belki de, ama inşallah felâket bu olmasın.»

«Ne?...»

«Yıllardır benim için teselli ve mutluluk kaynağı olan sevgili kızımı yitirmenin acı darbesi.»

Oliver, «Tanrı saklasın!» diye inledi.

Yaşlı kadın ellerini kahırla uğuşturarak, «Âmin, yavrum, âmin!» dedi.

Oliver, «Ama ortada öyle korkunç bir olasılık olamaz! ..» diye ekledi. «Bir kaç saat önce bir şeyciği yoktu.»

«Şimdi çok hasta. Daha da ağırlaşacak, bundan eminim. Ah benim sevgili, biricik kızım! Onsuz nasıl yaşarım ben!»

Yaşlı kadın kendini öyle bir üzüntüye kaptırmıştı ki, Oliver kendi duygularına gem vurarak ona biraz söylenmek cesaretinde bulundu ve kendisiyle Rose'nin hatırı için sakin olmasını diledi. Sonra, bütün çabalarına rağmen gözlerine yaşlar dolarak:

«Bir düşünün, efendim!» dedi. «Rose Abla ne kadar genç ve iyi bir kız! Çevresine beğeni ve teselli saçıyor. Siz de o kadar iyisiniz ki... Eminim Tanrı hem sizin, hem onun hatırını tanıyacaktır... Ve onun mutlu ettiklerinin... bu yüzden de Rose ölmeyecek, eminim bundan. Tanrı onun bu kadar genç yaşta ölmesine izin veremez!»

Bayan Maylie elini Oliver'in başına koyarak, «Şşş!..» dedi. «Çocukça konuşuyorsun, zavallı yavrum. Ama herşeye rağmen görevimi anımsatıyorsun bana. Bir an için unutmuştum bunu. Kusuruma bakılmasın artık, çünkü yaşlı bir kadınım. Çok hastalık, çok ölüm gördüm ömrümde. Geride kalanların çektiği acıyı iyi bilirim. Sonra, ölümün sıra - saygı tanımadığını; gençliğe, iyiliğe bakmadığını bilecek kadar hayat deneyim var. Ama bu bizim acımıza teselli olmalı. Çünkü Tanrı âdildir. Böyle olaylar da, bu dünyadan daha güzel bir dünyanın varlığını ve buradan oraya bir anda gidildiğini bi-

zim kafamıza sokmağa yarar. Tanrının dediği olur! Rose'yi çok seviyorum. Ne kadar çok sevdiğimi ancak Tanrı bilir!»

Oliver, bayan Maylie'nin bu sözleri söylerken âdeta büyük bir çabayla gözyaşlarını tuttuğunu ve başını dimdik doğrultarak sakin ve azimli bir hal aldığını gördü ve şaşırdı. Bu serinkanlılığın hemen geçmeyip sürmekte oluşu çocuğu daha da şaşırttı. Bu akşamı izleyen dertli, yorucu ve kaygılı zamanlar boyunca bayan Maylie direnç ve çabasını hiç yitirmedi. Üzerine düşen görevleri hiç aksatmadan, hatta, görünüşe göre, neşeyle yerine getirdi. Oliver küçüktü ve güçlü ruhların zor şartlar altında neler yapabileceğini henüz bilmiyordu. Nasıl bilsin ki bu ruh gücüne sahip olanlar bile çok kez önceden kestiremezler bunu!

Kaygı dolu bir gece geçirdiler. Sabah olduğu zaman bayan Maylie'nin tahminleri yazık ki doğru çıktı. Rose yüksek ateşli ve tehlikeli bir hastalığın ilk devresindevdi.

Bayan Maylie işaret parmağını dudağına götürdü ve gözlerini Oliver'in gözlerinden ayırmadan:

«Harekete geçmeliyiz, Oliver!» dedi. «Yararsız üzüntüye kendimizi kaptırmakta anlam yok. Şu mektubu, en çabuk tarafından Doktor Losberne'ye iletmek gerek. Önce kır yollarından geçerek altı kilometre kadar ötede, pazar yeri kurulan kasabaya götürülecek... Ordan da atlı bir ulakla dosdoğru Chertsey'e. Kasaba Hanındakiler ulak işini hallederler. Senin de mektubu kasabaya kadar götürebileceğine güvenim var.»

Oliver yanıtlamadı ama bir an önce yola çıkmak için can attığını bakışlarıyla belirtti.

Bayan Maylie düşünceli bir tavırla duralıyarak, «Bir başka mektubum daha var!» diye mırıldandı. «Ama şimdi göndereyim mi, yoksa Rose'nin durumu belli olun-

caya kadar bekliyeyim mi bilemiyorum. Umudumu yitirmeden göndermek istemem.»

Kendine verilen işi biran önce başarmak için sabırsızlanan Oliver elini uzatarak, «O da Chertsey'e mi gidecek, efendim?» diye sordu.

Kadın, «Hayır,» diyerek mektubu ona verdi.

Oliver baktı ve zarfın, taşralı bir büyük Lord'un eliyle Bay Harry Maylie'ye yazılmış olduğunu gördü.

Sabırsızlıkla hanıma bakarak, «Gönderiyor musunuz, efendim?» diye sordu.

Bayan Maylie mektubu geri alarak, «Sanmıyorum!» dedi. «Yarına kadar bekliyelim.»

Sonra Oliver'e para verdi ve çocuk da bacaklarının var gücüyle yola düzüldü.

Çayırların içinden, tarlaların arasındaki patikalardan rüzgâr gibi koşarak geçiyordu. Kâh yüksek mısırların arasında gözden kayboluyor, kâh üzerinde ekin biçilen ya da harman dövülen tarlalara çıkıyordu. Ancak arada bir soluk almak için, bir anlık duralıyordu. Sonunda, tere batmış, toza toprağa bulanmış bir halde kasabadaki küçük pazar yerine ulaştı.

Buraya gelince durdu ve çevresine bakınarak hanı aradı... Beyaz bir banka, kırmızı binası vardı. Köşede de, çevresindeki tahta parmaklık baştan başa yeşile boyanmış olan kocaman bir köşk göze çarpıyordu ki önüne **«The George»** diye tabelâ asılmıştı. Bunu görür görmez Oliver oraya doğru koştu.

Kemerin altında uyuklayan bir yamak oğlana derdini anlattı. Oğlan, ne istediğini duyunca onu seyise havale etti. Seyis, dediklerini dinledikten sonra onu han sahibine gönderdi. Han sahibi, ahırın önündeki tulumbaya yaslanmış, gümüş bir kürdanla dişlerini karıştırmakta olan uzun boylu, boynu mavi mendilli, başı beyaz şapkalı bir adamdı. Bej rengi dizlik pantolon ve üst kısımları

pantolonuyla aynı renkte olan uzun çizmeler giymişti.

Bu bey ağır ve ölçülü adımlarla bar kısmına giderek faturayı yazdı. Çok uzun sürdü faturanın yazılması. Sonunda tamamlanıp parası da ödenince sıra atın eğerlenip ulağın giyinmesine geldi. Bu da bir on dakika daha aldı. Bu arada Oliver sabırsızlık ve kaygıdan deli gibiydi. Öyle ki içinden ata atladığı gibi, dolu dizgin Chertsey'e gitmek geliyordu. Sonunda bütün hazırlıklar tamamlandı ve mektup ulağa, acele etmesi için birçok uyarılarla birlikte emanet edildi. Adam atı mahmuzladı ve pazar yerinin eğri - büğrü taşları üzerinden bir nal şakırtısıyla geçerek bir kaç dakikada araba yolunu tuttu.

Hiç zaman yitirmeden yardım çağırmış olduğunu bilmek az şey değildi. Oliver biraz hafiflemiş olarak dönüp yürüdü... Tam avlu kapısından dışarı çıkmak üzereyken, o anda içeriye giren pelerinli, uzun boylu bir adamla çarpıştı.

Adam, «Öf!» diye söylenerek dik dik çocuğa baktı. Sonra birden irkilerek, «Bu da nesi?» diye bağırdı.

Oliver, «Özür dilerim, efendim!» dedi. «Çok acelem vardı da sizi görmedim.»

Adam iri, kara gözleriyle Oliver'e bakmayı sürdürerek «Hay Allah!» diye söylendi. «Kimin aklına gelirdi! Allah kahretsin; başıma belâ kesilmek için mezardan bile çıkacak demek!»

Yabancının acayip halinden ürküp şaşıran Oliver, «Bağışlayın!» diye kekeledi. «Bir yerinizi filân acıtmadım ya?»

Adam korkunç bir öfkeyle dişlerini kısarak, «Tanrı belâsını versin!» diye mırıldandı. «Cesaret edebilseydim, tek bir sözümle, bir gece içinde kurtulmuş olurdum ondan. Lânet sana, ölüm sana, küçük şeytan! Ne arıyorsun sen burada?»

Adam, ne yaptığını bilmez bir halde bu sözleri söylerken yumruğunu sallayıp dişlerini gıcırdatıyordu. Vuracakmış gibi Oliver'in üzerine yürüdü. Sonra birden, boylu boyunca yere devrildi ve ağzı köpürerek çırpınıp kıvranmağa başladı.

Oliver deli sandığı bu adamın korkunç çırpınışlarını izledi biran, sonra yardım çağırmak üzere içeri koştu. Adamın sağ - salim hana taşındığını görünce dışarı çıkıp evinin yolunu tuttu ve yitirdiği vakti kapatmak için son hızla bir koşu kopardı. Biraz önce gördüğü adamın acayip hallerini düşünerek son derece şaşmaktan ve biraz da korku duymaktan kendini alamıyordu.

Ama çok geçmeden bunu unuttu, gitti. Çünkü eve gidince Rose'nin hastalığından duyduğu kaygı kafasını öylesine doldurdu ki başka düşünceye yer kalmadı.

Rose Maylie'nin durumu hızla kötüleşmişti. Gece yarısına doğru ateşten kendini yitirip sayıklamağa başladı. Köy doktoru kızın başından ayrılmıyordu. Hastayı görür görmez bayan Maylie'yi kenara çekmiş ve hastalığının oldukça tehlikeli bir şey olduğunu söylemişti.

«Daha doğrusu kurtulması hemen hemen bir mucizeyle mümkündür!» demişti.

O gece kaç kez Oliver yatağından kalkarak sessiz adımlarla merdiven başına gitti ve hasta odasından gelebilecek en hafif bir çıtı duyabilmek için kulak kabarttı. Kaç kez ani bir koşuşma duyarak, aklına bile getirmek istemediği feci şeyin başına gelmiş olduğu korkusuyla baştan ayağa titredi ve soğuk terler döktü. Mezarın eşiğinde sendelemekte olan nazlı kızın hayatı ve sağlığı için o gece ettiği acı ve ateş dolu dualar yanında, o zamana kadar etmiş olduğu bütün dualar hiç kalırdı!

Ah, insanın candan sevdiği birinin hayatı sallantıdayken, elleri böğründe beklemek zorunda kalmanın heyecanı — bu keskin, korkunç heyecan! Ah, insanın beynine doluşan ve canlandırdıkları düşlerin gücüyle yüreği deli gibi çarptırıp soluğu sıklaştıran, kahredici düşünceler! Sevdiğimiz insanın acısını dindirip tehlikeyi hafifletebilmek için bir şeyler yapmak ihtiyacı ve hiçbir şey yapamıyacağımızı bilmek! Çaresizliğimizin doğurduğu iç çöküntüsü ve hüzün! Hangi işkence bu kadar ağır olabilir! O ânın ateşi içinde, kendimizi ve kafamızı ne kadar zorlarsak zorlayalım bu işkenceden imkânı yok kurtulamayız!

Sabah oldu. Ama köy evinde bir ıssızlık, bir sessizlik vardı. Herkes fısıltıyla konuşuyordu. Bahçe kapısına kaygılı yüzlerle gelen kadın ve çocuklar, ağlıyarak dönüyorlardı. Sabahtan akşama kadar bütün gün, karanlık olduktan sonra da saatler saati, Oliver bahçeyi arşınladı durdu. Gözleri her an hasta odasına doğru çevriliyor ve penceredeki perdeyi görünce, içerde ölüm varmış gibi ürperiyordu.

Gece geç vakit Doktor Losberne geldi. Konuşurken başını öte yana çevirerek:

«Çok güç!» dedi. «Bu kadar genç... bu kadar sevgili. Ama umut pek az.»

Yeni bir sabah. Güneş parıl parıldı; aydınlattığı yerlerde dert ve acıdan iz yokmuşcasına parlak! Ve çevresi çepeçevre bir yaprak ve çiçek cümbüşüyle, hayat ve sağlıkla, neşeli ses ve görüntülerle dolu olarak yatan o güzelim gencecik kız, ölüme her an biraz daha yaklaşıyordu.

Oliver usulca kaçarak köy mezarlığına gitti; o yeşil tümseklerden birinin üstüne oturarak Rose için sessiz - sessiz dua etti ve ağladı.

Çevre öylesine sakin ve güzel, güneşli görüntüler

öyle parlak ve şen, kuşların yaz şarkıları öyle sevinçli, ta havalarda dönüp dolanan kargaların hızlı uçuşu öyle özgür, herşey canlılık ve mutlulukla o kadar dopdoluydu ki çocuk başını kaldırıp da çevresine bakındığı zaman, elinde olmadan, ölünecek zaman değil bu, diye düşünüyordu. En alçakgönüllü yaratıklar bile şen — şakrak bayram ederken Rose nasıl ölebilirdi? Mezar denen şey soğuk ve sıkıntılı kış günleri içindi; güneş ışığı ve çiçek kokularıyla dolu yaz günleri için değil! Hatta çocuğa öyle geliyordu ki kefenler bile sadece yaşlı ve buruşuk gövdelere göreydi. O soğuk kıvrımları gençlerin taze ve kıvrak gövdelerini imkânı yok saramazdı.

Kiliseden ansızın yükselen bir çan sesi bu çocuksu düşünceleri dağıttı. Bir çan sesi daha! Bir tane daha! Ölüm çanıydı bu. Bir avuç yaşlı, mezarlık kapısından içeri girdi. Maviler giymişlerdi, çünkü ölen bir çocuktu. Köylüler üstü açık duran mezarın çevresine geçtiler. Çocuğun annesi de ağlıyanların arasındaydı. Ama güneş pırıl pırıldı ve kuşlar şakımaktan vazgeçmiyorlardı.

Oliver gene evin yolunu tuttu. Hasta kızdan görmüş olduğu sayısız iyilikleri düşünerek, duyduğu minneti göstermek üzere eline yeniden fırsat geçmesi için dua ediyordu. Rose'ye karşı duyduğu minnet ve sevgiyi belirtmekten ömrünün sonuna kadar vazgeçmezdi artık. Gerçi kendi kendini ihmalcilik ya da düşüncesizlikle suçlaması için bir neden yoktu, çünkü Rose'ye her zaman gönüllü olarak hizmet etmişti. Ama şimdi aklına bin türlü olay geliyor ve bu olaylar sırasında daha hevesli ve istekli olabilecekken, olmadığı kuruntusuyla pişmanlık duyuyordu.

Çevremizdekilere karşı davranışlarımızda dikkatli olmamız gerek. Çünkü her ölüm geride kalan bir avuç kimseye öyle düşünceler miras bırakır ki — yapılabilecekken yapılmamış, unutulmuş, boş verilmiş şeyler... ona-

rılabileceği halde onarılmamış kırgınlıklar, giderilmemiş eksiklikler İnsan için bunlardan daha acı bir düşünce olamaz! Hiçbir pişmanlık, iş işten geçtikten sonra duyulan pişmanlık kadar acı değildir. Kendimizi acıdan korumak istiyorsak bütün bunları vaktinde anımsayalım...

Oliver eve vardığında Bayan Maylie küçük salonda oturuyordu. Onu görünce Oliver'in içi çürüdü. Çünkü yaşlı hanım şimdiye kadar yeğeninin başucundan hiç ayrılmamıştı. Oliver onu hasta odasından çıkaran değişikliğin ne olabileceğini düşündü ve ürperdi. Sonra öğrendi ki Rose derin bir uykuya dalmış. Bu uykudan uyanınca ya iyileşip yeniden hayata dönecek ya da allahaısmarladık deyip ölecekmiş.

Konuşmaktan çekinerek, kulakları kirişte, saatlerce oturdular. Gelen yemek el sürülmeden kalktı. Akıllarının bambaşka bir yerde olduğu yüzlerinden belli olarak, güneşin gitgide alçalmasını ve sonunda yeri - göğü gurubun parlak renklerine boyamasını seyrettiler. İyice duyarlık kazanmış olan kulaklarına yaklaşan bir ayak sesi çarptı. İkisi de, kendilerini tutamıyarak kapıya koşarken Doktor Losberne içeri girdi.

Bayan Maylie, «Rose nasıl?» diye bağırdı. «Hemen söyle. Korkma, her şeye dayanırım, ama bu beklemeğe, heyecana dayanamıyorum. Tanrı aşkına, hemen söyle! Bırak beni, Tanrı aşkına, bırak gideyim! Yavrum benim! Öldü! Can çekişiyor!»

Doktor, ta yürekten, «Hayır!» diye bağırdı. «Tanrının rahmeti sayesinde yaşıyacak! Daha yıllar yılı mürüvvetini göreceğiz onun!»

Hanımcağız diz üstü çöktü ve ellerini kavuşturmağa çalıştı. Ama bunca zamandır onu ayakta tutan güç ilk şükran duasıyla birlikte havaya uçmuşcasına çöktü ve Bayan Maylie kendine doğru uzanan dost kolların arasına yığıldı, kaldı.

OTUZ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sahnede yeni beliren genç bir bay hakkında tanıtıcı bazı bilgiler veriyor. Oliver'in başına gelen yeni bir serüven.

Nerdeyse dayanılmayacak kadar büyük bir mutluluktu bu! Hiç beklemediği haber Oliver'i sersemletmiş, aptala çevirmişti. Çocuk ne ağlayabiliyor, ne konuşabiliyor, ne de durup oturabiliyordu. Olup bitenleri anlıyacak durumu bile kalmamıştı. Ancak akşam sakinliğinde yaptığı uzun bir gezintiden sonra göz yaşları boşanıp ağlayınca ferahladı. O zaman, sevinçli değişikliği ve üzerinden kalkan taşınmaz üzüntü yükünü, birdenbire ve tam anlamıyla kavramış gibi oldu.

Eli kolu, hasta odası için özenle seçtiği çiçeklerle dopdolu olarak geriye dönerken karanlık basıyordu. Birden yolda, arkadan son hızla yaklaşan tekerlek sesleri duydu. Atlar dört nala yaklaşmaktaydı. Yol dar olduğu için Oliver yana çekildi ve bir çit kapısına sokularak araba geçsin diye bekledi.

Araba rüzgâr gibi önünden geçtiği sırada Oliver, başı beyaz gecelik takkeli bir kişi gördü. Bu adamın yüzü tanıdık geldi ona. Ama hemen şöyle bir gördüğü için kim olduğunu çıkaramadı. Gelgelelim bir an sonra gecelik takkesi arabanın penceresinden dışarı uzanmış ve

buyurgan bir ses, arabacıya dur diye bağırmıştı. Arabacı atlarının hızını keser kesmez durdu. Sonra gecelik takkesi tekrar görüldü ve aynı ses Oliver'i adıyla çağırdı.

«Hey! Bay Oliver, haberler nasıl? Miss Rose nasıl, Küçük Bey?»

Oliver arabaya doğru koşarak, «Sen misin, Giles?» diye sordu.

Giles'in takkesi bir yanıt vermek üzere gene dışarı uzanmıştı ki, faytonun öbür köşesinde oturan bir genç adam onu hemen geri çekip kendisi dışarı sarktı ve heyecanla haber sordu.

«Çabuk söyle!» diye bağırdı. «İyileşti mi, kötüleşti mi?»

Oliver çabuk, «İyi, çok daha iyi!» diye yanıtladı.

«Çok şükür! Emin misin?»

«Elbet, efendim. Bir kaç saat önce iyiye döndü. Doktor Losberne diyor ki tehlike tamamen geçmiş artık.»

Genç adam başkaca bir söz söylemeden fayton kapısını açıp aşağı atladı ve Oliver'i kolundan tuttuğu gibi kıyıya çekti. Titriyen bir sesle,

«Tamamen eminsin değil mi, oğlum? Yanılmış filân olamazsın, değil mi?» diye sordu. «Sakın beni aldatıp da boş yere umutlandırma!»

Oliver, «Hiç yapar mıyım, efendim?» dedi. «Bana tamamen inanabilirsiniz. Bay Losberne onun daha yıllarca mürüvvetini göreceğimizi söyledi. Kulaklarımla duydum.»

En büyük mutluluğun başlangıcı olan sahneyi anımsadıkça Oliver'in gözleri yaş dolmuştu. Genç bay da başını çevirdi ve bir süre sessiz durdu. Oliver onun birkaç kere hıçkırdığını duyar gibi oldu. Onun duygularını tahmin edebildiği için herhangi birşey söylemekten kaçındı ve biraz geri durarak topladığı çiçek demetiyle uğraşır gibi yaptı.

Bu esnada, başında beyaz gecelik takkesiyle Bay Giles faytonun basamağında oturup dirseklerini dizlerine dayamış, beyaz benekli mavi bir mendille gözlerini silip duruyordu. Vefakâr uşağın duygulanmasının numara olmadığı gözlerinin kızarıklığından belliydi.

Biraz sonra genç adam ona dönerek, «Hadi sen faytonla annemin evine git, Giles,» dedi. «Ben, onu görmezden önce biraz zaman kazanabilmek için yavaş yavaş yürüyeceğim. Sen anneme benim yolda olduğumu söylersin.»

Giles, ağlamaktan buruşmuş yüzünü mendiliyle son bir kez silerek, «Kusura bakmayın, Bay Harry, ama bu işi arabacı çocuk yapsa çok minnettar olurum,» diye yanıtladı. «Hizmetçilerin beni bu hâlimle görmeleri yakışık almaz, efendim. Görürlerse üzerlerindeki otoritem artık sıfıra iner.»

Harry Maylie gülümsiyerek, «Peki, nasıl istersen öyle olsun,» dedi. «İstersen araba bavullarımızı götüre dursun; sen de bizimle arkadan gel. Yalnız önce şu gecelik takkesini çıkarıp daha uygun bir başlık giy, yoksa görenler bizi deli sanacak!»

Takkeli olduğunu ancak o zaman anımsayan Giles başındakini çıkardı ve arabanın içinden ağır başlı, ciddî bir şapka alarak giydi. Araba hareket etti ve Giles, Bay Maylie ve Oliver de ağır ağır yürümeğe koyuldular.

Oliver ara sıra, büyük bir merak ve ilgiyle, yeni gelen baya bakıyordu. Bu genç adam yirmibeş yaşlarında gösteriyordu. Orta boyluydu. Yüzü içtenlikli ve yakışıklı, tavırları rahat ve sevimliydi. Aradaki yaş farkına rağmen Bayan Maylie'ye de o kadar çok benziyordu ki genç adam ondan «annem,» diye söz etmemiş bile olsa Oliver onların arasındaki yakınlığı tahmin etmekte güçlük çekmezdi.

Köy evine vardıkları zaman Bayan Maylie oğlunu,

sabırsızlıkla beklemekteydi. Kavuşmak ikisini de heyecanlandırdı. Genç adam,

«Anneciğim,» diye fısıldadı. «Neden daha önce yazmadınız?»

Bayan Maylie. «Yazdım,» diye yanıtladı. «Ama sonra düşününce, Doktor Losberne'nin görüşünü aldıktan sonra yollamağa karar verdim.»

«Ama ya korkulan şey oluverseydi? Böyle bir tehlikeyi nasıl göze alabildiniz? Eğer Rose... söylemeğe bile dilim varmıyor ama eğer hastalık başka bir seyir izleseydi, kendi kendinizi bağışlar mıydınız? Mutluluk denen şey bana artık haram olmaz mıydı?»

Bayan Maylie. «Eğer korktuğumuz şeyin başımıza gelmesiyle senin mutluluğun yıkılacaktıysa» diye yanıtladı. «Buraya ha bir gün önce gelmişsin, ha bir gün sonra, ne fark edecekti?»

«Anne... anneciğim... niçin, eğer deyip duruyorsunuz? Benim mutluluğum ona bağlı. Bunu siz de biliyorsunuz anne... bilmezlik edemezsiniz.»

«Ben onun dünyanın en yüksek ve temiz sevgisine lâyık olduğunu biliyorum,» diye Bayan Maylie yanıtladı. «Kendi ruhu sevgi ve bağlılıkla dolu olduğu için sıradan bir aşk doyuramaz onu, derin ve sonsuz bir aşk ister o. Bunu biliyorum ben. Sevdiği erkeğin sonradan değişmesi onu yıkar, bunu da biliyorum. Bütün bunları bilmesem, üstüme düşen görevi, vicdan borcunu yerine getirmekte bu kadar güçlük çekmezdim. Kendi kendimle bu kadar mücadele zorunda kalmazdım.»

Harry, «Zalimsiniz, anneciğim,» dedi. «Beni hâlâ kendi duygularını ölçemiyen, kararsız bir çocuk yerine mi koyuyorsunuz?»

Bayan Maylie elini oğlunun omzuna koyarak, «Ben gençliğin birçok çömertçe duygulara kapıldığına, ama bunların çoğu zaman sürekli olmadığına inanıyorum, ev-

lâdım,» dedi. «Bu duygulardan hele bazıları, doyum sağlanınca hemen uçup gider.» Yaşlı kadın bakışlarını oğlunun yüzüne dikerek, «Herşeyden önce şunu düşünüyorum,» diye ekledi. «Hevesli, atılgan, tutkulu, gözü yüksekte bir genç erkek eğer adında leke olan bir kızla evlenirse, kız ne kadar günahsız olursa olsun, bir takım basit, pis düşünceli kişiler onu hor görürler — onun çocuklarını da... Böyle bir kızın kocası hayatta ilerlediği oranda, karısının adındaki leke yüzüne çarpılır ve alay konusu olur. Adamcağız, ne kadar cömert ruhlu ve iyi olursa olsun, gençliğinde böyle bir evlilik yaptığı için gün gelip pişman olabilir. Karısı da bunu bilmenin acısını çeker.»

Genç adam sabırsızlıkla, «Anneciğim, böyle bir erkek, sizin anlattığınız kişilerin adını taşımağa lâyık olmayan bencil, kaba herifin biri sayılır,» diye yanıtladı.

Annesi, «Şimdi böyle düşünürsün, Harry,» dedi.

«Şimdi değil daima böyle düşüneceğim ben. Şu son iki gün içinde çektiğim işkenceden sonra aşkımı size açmağa karar verdim. Bunun yeni ve geçici bir duygu olmadığını siz de biliyorsunuz. Dünyada hiçbir erkek benim Rose'yi sevdiğimden daha çok sevemez. Güzel, nazlı kız! Bütün mutluluğum ona bağlı benim. Ondan başka kimseyi düşünemem. Eğer siz de bu büyük davada bana karşı çıkarsanız bütün mutluluğumu ve huzurumu elinize alıyor ve sonra havalara savuruyorsunuz demektir. Anneciğim, daha iyi düşünün, bana da daha fazla güvenin. Hiç önem vermez göründüğünüz mutluluğu böyle kenara atmayın.»

«Harry, ben duygulu ve duyarlı yüreklere çok önem verdiğim içindir ki onların yaralanmasını önlemek istiyorum. Artık şu an için kapıyalım bu konuyu. Fazla bile konuştuk.»

Harry, «Kararı Rose'ye bırakalım öyleyse,» dedi. «İn-

şallah bu düşüncelerimizde, benim yoluma engel çıkaracak kadar üstelemeyeceksiniz ya?»

Bayan Maylie, «Hayır,» diye cevap verdi. «Yalnız düşünmeni istiyorum...»

Genç adam, «Ama çok düşündüm ben!» diye sabırsızlandı. «Anneciğim, yıllardanberi düşünüp duruyorum. Doğru - dürüst düşünebilecek yaşa geldiğimden beri düşünüyorum bunu. Duygularım o günlerden beri hiç değişmedi. Asla da değişmeyecek. Artık onları ortaya vurmak için daha fazla beklemem ne işe yarar? Hayır! Geri dönmezden önce Rose'ye açılacağım.»

Bayan Maylie, «Açıl bakalım,» dedi.

«Sanki onun beni soğuk karşılayacağını imâ eder gibi bir haliniz var, anne.»

Hanım, «Soğuk mu?» dedi. «Ne münasebet! Hiç değil.»

«Nasıl öyleyse? Yoksa Rose başka birini mi seviyor?»

«Yok canım! Onun gönlü tamamen sende; yoksa ben çok yanılıyorum demektir.» Kadın oğlunun konuşmasına engel olarak, «Demek istediğim şu,» diye sözünü sürdürdü. «Yavrucuğum, bütün hayallerini bu bir tek noktaya bağlamazdan ve parlak umutlara kapılmazdan önce, birkaç dakika Rose'nin tarihçesini düşün. Adındaki leke Rose'nin bu konuda vereceği karara nasıl etki yapabilir, onu düşün. Sonra onun bize olan bağlılığını, ruhunun soyluluğunu ve büyük - küçük her sorunda kendinden özveride bulunmanın nasıl eskiden beri onun bir özelliği olduğunu düşün.»

«Ne demek istiyorsunuz?»

Bayan Maylie, «Bunu da artık kendin bul çıkart,» dedi. «Ben Rose'nin yanına dönüyorum. Tanrıya emanet ol, evlâdım.»

«Bu gece sizi tekrar görebilecek miyim, anne?»

«Daha sonra. Rose'nin başından ayrıldığım zaman.»

«Benim burda olduğumu söyler misiniz ona?»

«Elbet.»

«Nasıl merak ve acı çektiğimi, onu görmek için nasıl sabırsızlandığımı da söyleyin. Bunu yapmayı reddetmezsiniz, değil mi, anne?»

Yaşlı hanım, «Yok, hepsini söylerim ona,» diyerek oğlunun elini sevgiyle okşadı ve çabucak dışarı çıktı.

Bu konuşma sırasında Bay Losberne'yle Oliver salonun başka bir köşesinde beklemişlerdi. Bayan Maylie çıkınca doktor elini Harry'ye uzattı ve onu candan selamladı. Genç adam da buna candan karşılık verdi. Sonra genç adamın sorduğu bol ve çeşitli sorulara karşılık doktor, hastasının durumunu inceden inceye ve tam olarak anlattı ki bu rapor, Oliver'in biraz önce dediği kadar olumlu ve umutluydu. Bu arada Bay Giles de, bir yandan bavullarla uğraşıyormuş gibi yaparak, öbür yandan can kulağıyla konuşulanları dinlemekteydi.

Sonunda doktor, «Nasıl, Giles, son günlerde bir şey vurduğun oldu mu?» diye sordu.

Giles kulaklarına kadar kızararak,

«Hayır, efendim, hiç olmadı, diye yanıtladı.

«Hırsız.? ırsız, soyguncu moyguncu tuttuğun da yok mu artık?»

Giles, ciddi mi ciddi, «Yok, efendim,» dedi.

«Vay vah, üzüldüm buna. Çünkü o biçim işler eline pek yaraşıyor da! Kuzum, Brittles nasıl?»

Bay Giles her zamanki buyurgan tavrını takınarak, «Delikanlımız maşallah çok iyi, doktor bey; eksik olmayın,» diye yanıtladı. «Saygılarını gönderdi size.»

Doktor, «Çok iyi» dedi. «Şimdi seni gördüm de aklıma geldi, Giles. Buraya gelmezden önce, iyi yürekli hanımının bana yüklediği, seninle ilgili bir görevi yerine getirdim. Bir dakika kenara gelir misin şöyle?»

Bay Giles ağırbaşlı olmakla beraber biraz da şaşkın

bir tavırla kenara geçti ve orada doktorun fısıldıyarak anlattığı bazı şeyleri dinledi. Bunların sonunda baş uşak bir kaç kez yerlere kadar eğildi ve her zamankinden de üstten alan bir tavırla uzaklaştı.

Bu görüşmenin konusu salonda açıklanmamakla beraber mutfakta hemen açıklandı. Çünkü Bay Giles dosdoğru oraya gitmiş ve bir maşrapa bira istedikten sonra, gayet etkili olan tantanalı bir anlatışla, hanımefendinin, soygunculuk olayında gösterdiği fedailiğe karşı bir minnet ifadesi olarak kendisine bankada yirmibeş altınlık bir hesap açtırtmak inceliğinde bulunmuş olduğunu haber verdi.

Bunu duyan iki hizmetçi kadın ellerini açıp gözlerini devirerek Bay Giles'in artık bundan böyle kendilerini hor göreceğine ilişkin tahminler yürüttüler. Bay Giles de gömlek fırfırlarını şişirerek.

«Yok, yok, ne münasebet!» diye yanıtladı. Eğer kendinden küçük mevkidekilere karşı burnu büyüklük etmeğe kalkarsa kendisine uyarıda bulunmalarını diledi. Gene alçak gönüllülüğünü belirten daha birçok sözler söyledi. Bunlar, büyük adamların çoğu konuşmaları kadar veciz ve orijinal (!) lâflardı ve de aynen onlar kadar beğenilip alkışlandılar!

Yukarki kattaysa akşamın geri kalan kısmı neşe içinde geçti. Doktor Losberne'nin keyfi yerindeydi. Harry Maylie de ne kadar yorgun ve düşünceli olursa olsun, sevimli doktorun bir sürü meslek şakaları, nükte ve fıkralar halinde taşan neşesine karşı koyamazdı. Hele Oliver ömründe böyle komik şeyler duymamış olduğunu düşünüyor ve eğlendiği oranda gülüyordu. Bu da, besbelli, anlattıklarına en çok kendisi gülen doktoru pek hoşnut bırakıyordu. Yani bu şartlar altında bundan daha neşeli ve daha içten bir topluluk düşünülemezdi. Yürekleri hafiflemiş, şükran dolu, son zamanlarda çektikleri merak

ve kaygılardan sonra çok ihtiyaçları olan uykuya kavuşmak üzere birbirlerinden ayrıldıkları zaman saat bir hayli ilerlemişti.

Oliver ertesi sabah günlerdenberi unutmuş olduğu bir neşeyle kalktı ve istekle, severek çalışmağa başladı. Rose'nin kuşlarını gene, ötsünler diye, eski yerlerine astı ve gene, en güzel kır çiçeklerini, renk ve kokularıyla Rose'nin içini açsınlar diye topladı. Günlerdir çevredeki bütün güzelliklerin üzerine inmiş olan hüzün sisi dağılmıştı artık. Yeşil yapraklardaki çiğ taneleri her zamankinden parlak, hafif esintinin dallarda çıkardığı hışırtının ezgisi daha tatlı, gökyüzü bile daha mavi, daha ışıklıydı sanki! İşte kendi içinizdeki duygu ve düşünceler dış evrenin görünüşü üzerinde bile bu derece etkili olur. Doğaya ve insanlara bakıp bakıp da herşeyi karanlık ve kasvetli gören insanlar haklıdır. Ne var ki bu karanlık ve kasvet onların kendi ruhlarının ve görüşlerinin rengini yansıtır. Gerçek renkler inceliklidir. Seçebilmek için daha açık bir görüş ister.

Oliver sabah yürüyüşlerini artık tek başına yapmaz olmuştu. Bu ilgi çekici durum onun kendi gözünden de kaçmış değildi. Onun eli kolu çiçek dolu olarak eve dönerken gördüğü o ilk sabahtan beri Harry Maylie öyle bir çiçek meraklısı olmuş ve çiçekleri vazolara yerleştirmekte öyle bir zevk edinmişti ki Oliver'i çok gerilerde bırakmıştı!

Gelgelelim Oliver de en güzel çiçeklerin nerelerde bulunduğunu bilmekte birinciydi. Böylece artık her sabah ikisi birlikte kırların, tarlaların altını üstüne getiriyor ve kırçiçeklerinin en güzellerini derip eve taşıyorlardı.

Genç kızın oda penceresi açılmıştı artık. Çünkü Rose şahane yaz havasının içeriye dolarak tazeliğiyle canına can katmasından büyük zevk alıyordu. Ama panjurun hemen iç tarafındaki bir vazo içine, her sabah bin

bir özenle hazırlanan özel bir buketin ıslatıldığı Oliver'in gözünden kaçmıyordu. Buketin her sabah tazelenmesine rağmen, buruşanların asla atılmadığını farketmemek de elde değildi. Doktor Losberne ne zaman bahçeye çıksa bakışlarını mutlaka pencerenin o köşesine doğru kaldırıyor ve başını gayet anlamlı bir şekilde salladıktan sonra sabah yürüyüşüne çıkıyordu.

Bu arada da günler uçup geçiyor ve Rose hızla iyileşiyordu.

Gerçi genç kız henüz odasından çıkmadığı için, ara sıra Bayan Maylie'yle yaptıkları kısa gezintilerin dışında artık akşam yürüyüşleri yapmıyorlardı ama Oliver saatlerini değerlendirmekte güçlük çekmiyordu. Ak saçlı yaşlı öğretmenden aldığı derslere iki kat çabayla sarılmıştı şimdi. O kadar çok çalışıyordu ki az zamanda gösterdiği ilerleme kendi kendini bile şaşırttı.

İşte bir gün gene derslerine çalışırken başına gelen hiç beklenmedik bir olay onu dehşetli şaşırttı ve korkuttu.

Ders çalışırken Oliver evin yer katında, küçük bir arka odada otururdu. Tam bir köy odasıydı burası. Kafesli pencerenin etrafına sarılmış olan hanımelleri ve yasemenler içeriye kadar girerek odayı o güzel kokularıyla doldururlardı. Pencere bahçeye açılıyordu. Bahçeden çitle ayrılan küçük bir binek yolunun ardında gözalabildiğine gümrah tarla ve korular uzanırdı. Görünürde başka hiç ev olmadığı için bu pencereden görünen görüntü çok genişti.

Güzel bir akşam, alaca karanlığın ilk gölgeleri yer yüzüne inmeğe başlarken, Oliver bu pencerenin önüne oturmuş ders çalışıyordu. Epey zamandır masa başındaydı. O gün hava çok sıcak olmuştu. Çocuk da epey yorulmuştu. Onun için kitabı okurken yavaş yavaş uykuya dal-

dığını söylersek kitabın yazar ya da yazarlarına hakaret etmiş sayılmayız.

Bazı kereler üzerimize öyle bir uyku çöker ki gövdemizi tutsak eder ama zihnimizi, çevrede olup biten şeylerin farkına varmaktan alakoyamaz. Ağır bir uyuşukluk, bir halsizlik; düşünce ve hareketlerimize egemen olamamak eğer uykuysa, bu duruma da uyku diyebiliriz. Bununla birlikte bütün olup bitenlerin de farkındayızdır. Böyle zamanlarda düş görsek bile o anda gerçekten konuşulan sözler ve gerçekten duyulan sesler, şaşılacak bir biçimde düşümüzün arasına karışırlar ve sonunda gerçekle hayal öyle birbirine girer ki sonradan bunları ayırt etmek hemen hemen imkânsızlaşır.

Bu uyku halinin en çarpıcı özelliği de bu değildir. Bu sırada görme ve dokunma duyularımız uyuşmuş olsa bile, dış dünyadaki bir eşyanın **hiç ses çıkarmadan sadece varoluşu** bizim rüyamızdaki hayal ve düşüncelere etki, hem de çok büyük etki yapabilir. Bazan uykuya daldığımız zaman bu eşya bizim yakınımızda değildir de biz uyurken yanımıza gelmiştir. Ama gene de varlığını düşlerimize duyurur.

Oliver de şu sırada küçük odasında olduğunu, kitaplarının masa üzerinde yayılmış durduğunu ve dışardaki sarmaşık çiçekleri arasında tatlı bir esintinin kıpırdadığını gayet iyi biliyordu. Ama yine de uykudaydı. Ansızın sahne değişti. Odaya kapanık, boğucu bir hava doldu ve çocuk içini bir korku ateşi basarak, yine Yahudinin evine dönmüş olduğunu anladı. İşte, çirkin ihtiyar orda, her vakitki köşesinde oturmuş, parmağıyla Oliver'i gösteriyor ve yanında, başı yana dönük olarak oturan başka bir adamla fis - kos ediyordu.

Oliver'e Fagin, «Şşş, iki gözüm, gerçekten de o; yürü, gidelim,» diyormuş gibi geldi.

Öteki adamın da, «Elbet o!» diye yanıt verdiğini du-

yar gibi oldu. «Tanımaz mıyım ben onu? Bir sürü şeytan onun kılığına girseler de çevresini alsalar bile, benliğinden taşan bir şey bana onu belli eder. Onu elli metre derine gömsen de beni üzerinden geçirsen, mezarının yerinde en ufak bir işaret bile bulunmasa onun orda gömülü olduğunu hissederim ben. Hissederim ya! Tanrı kahretsin onu!»

Adam bunu öyle korkunç bir nefretle söyler gibiydi ki Oliver korku içinde uyandı ve sıçrayarak doğruldu.

Ama, yarabbi o da neydi? Çocuğun kanını bir dalgada yüreğine saldırtan, onu dehşetten konuşamaz, kımıldıyamaz hale getiren neydi? İşte orda — orda — yanıbaşındaki pencerede — elini uzatsa dokunabilecek kadar yakınında, gerçekten de Yahudi Fagin duruyordu. Pencereden içeri bakan gözleri Oliver'in bakışlarına değdi. Yanında da, suratı korku ya da öfkeden, ya da hem korku hem öfkeden bembeyaz kesilmiş olarak, kasabadaki han avlusunda karşılaştığı adam vardı.

Oliver bir an gördü onları — göz açıp kapayana kadar. Görmesiyle yitirmesi bir oldu. Ama adamlar onu tanımışlardı; o da adamları tanımıştı. Ve yüzlerindeki ifade hiç silinmemecesine, çocuğun kafasına kazılmıştı. Oliver bir an donmuş gibi kaldı, sonra pencereden bahçeye atlıyarak, imdat çağırmağa başladı.

OTUZ BEŞİNCİ BÖLÜM

Oliver'in başından geçen olayın doyurucu olmaktan uzak sonunu ve Harry Maylie ile Rose'nin arasında geçen oldukça önemli bir konuşmayı anlatıyor.

*
**

Oliver'in bağırışı üzerine koşup gelen ev halkı onun, sapsarı kesilmiş, telâş içinde, evin arkasındaki tarlaları göstererek :

«Yahudi! Yahudi!» deyip durduğunu duydular. Heyecanından sözleri güç anlaşılıyordu.

Bay Giles bu çığlığın ne anlama geldiğini bir türlü anlıyamamıştı. Ama anlayışı biraz daha güçlü olan Harry Maylie, Oliver'in macerasını da annesinden duymuş olduğu için durumu derhal kavradı. Köşede duran kalın bir sopayı kaptığı gibi,

«Ne yana gitti?» diye sordu.

Oliver, «Şu yana!» ddiye gösterdi. «Bir saniye önce burdaydılar.»

Harry, «Öyleyse şu hendeğin içindedirler,» dedi, «Peşimden gel. Sakın fazla geride kalma.»

Genç adam böyle diyerek çitin üzerinden atladı ve öyle bir hızla koşmağa başladı ki geride kalmamak son derece güçtü.

Giles elinden geldiği kadar koşuyordu — Oliver de öyle. Bir kaç dakika sonra, yürüyüşünden yeni dönmüş

olan Doktor Losberne de çitten atlıyarak onların peşine düştü ve kendinden umulmayacak bir çeviklikle önemlice bir hız tutturup koşmağa başladı. Bir yandan da, sesinin son perdesiyle ne var, ne oluyor diye sorup duruyordu.

Böylece hepsi birden, bir an bile duraklamadan koşuyu sürdürdüler. Sonunda, önderleri, Oliver'in göstermiş olduğu tarlaya saparak hendeği ve çitlerin arkasını inceden inceye araştırmağa başladı. Bu da diğerlerinin ona yetişmesine ve Oliver'in olanları Doktor Losberne'ye anlatmasına fırsat verdi.

Bütün çabaları boşa çıktı. Yerde ayak izi bile yoktu. Şimdi, beş - altı kilometreye kadar, bütün çevredeki tarlalara egemen küçük bir tepenin üzerindeydiler. Gerçi sol yanda, aşağıda bir köyceğiz vardı ama Oliver'in belirlediği yönden buraya ulaşabilmek için iki adamın tarlaların içinden geçmeleri gerekti ki bunu da o kadar az bir zamanda başarmalarına imkân yoktu. Öteki yanda da çayırların ardında sık bir koru vardı ama iki adamın buraya varmış olmaları da, aynı nedenden ötürü, imkânsızdı.

Harry Maylie, «Rüyaydı herhalde, Oliver,» dedi.

Oliver hain moruğun yüzünü anımsayıp ürpererek, «Hayır, efendim, rüya değildi,» diye yanıtladı. «Öyle açık gördüm ki onu! İkisini de apaçık gördüm. Şu anda sizleri gördüğüm gibi.»

Harry'yle Doktor Losberne aynı zamanda, «Öteki kimdi?» diye sordular.

«Size anlattığım adamın ta kendisi, hani handa ansızın karşıma çıkıvermişti. İyice gözgöze gelmiştik. Onun için yemin bile edebilirim bu konuda.» Onların pencerede durduklarına emin olduğum kadar.» Oliver aşağıda, kendi evlerinin bahçesini kırlardan ayıran çite doğru işaret ederek, «Uzun boylu adam hemen oracıkta

çitin üzerinden atladı,» diye ekledi. «İhtiyar da birkaç adım sağa doğru koştuktan sonra aralıktan geçti.»

İki erkek bu arada Oliver'in yüzünü dikkatle süzüyorlardı. Sonra kendi aralarında, çocuğun dürüstlüğüne inandıklarını belli eden bir bakış geçti. Ama çevrede, buralardan telâşla kaçarak iki kişi geçmiş olduğunu belli eden hiç bir iz yoktu. Uzun çimenler dimdik yükseliyordu. Sadece kendi bastıkları yerler yatmıştı. Hendeklerin çamuru nemliydi ama üzerinde hiç bir ayak izi görülmüyordu.

Harry, «Çok garip!» dedi.

Doktor, «Garip ne söz?» diye yanıtladı. «Blathers'le Duff da gelseler çıkamazlar bu işin içinden.»

Yaptıkları araştırmanın boşuna olduğu belliydi ama yine de karanlık çökünceye kadar bırakmadılar. O zaman bile, eve istemiye istemiye döndüler.

Giles, Oliver'den, iki adamın tam tarifini alarak köydeki birahaneleri dolaştı. Hele Fagin, herhangi bir yerde bir şeyler içmiş ya da oyalanmış olsa, ilginç tipi yüzünden mutlaka çevredekilerin aklında kalırdı. Ama Giles gizemin çözülmesine ya da biraz aydınlanmasına yarıyacak hiçbir bilgi edinemeden geri geldi.

Ertesi gün etrafı yeniden arayıp taradılar ve soruşturmaları sürdürdüler ama yine hiç bir sonuç çıkmadı. Daha ertesi gün Harry Maylie'yle Oliver, adamların bir izine raslıyabilmek umuduyla kasabaya indiler ama bu çabaları da boş gitti. Aradan bir kaç gün geçince konu unutulmağa başladı. Zaten hemen her iş öyledir. Yeni besin bulamayınca kendiliğinden sönen merakla beraber, olaylar da unutulmağa başlar.

Bu arada Rose hızla iyileşmekteydi. Odasından çıkmış, evin içinde dolaşabiliyordu ve onun gene aile içine

karışması bütün yürekleri sevgiyle dolduruyordu.

Ama bu mutlu değişikliğin herkeste kendini belli etmesine ve köy evinde gene neşeli seslerle şen kahkahaların işitilmesine rağmen yine de bazan ortalığa bir gerginlik çöktüğü oluyordu. Bu gerginliğin Rose'yi de etkilediği Oliver'in gözünden kaçmıyordu.

Bayan Maylie'yle oğlu çok zaman saatlerce bir odaya kapanıyorlardı. Bir kaç kez Oliver Rose'inin ağlamış olduğunu yüzünden anladı. Doktor Losberne, Chertsey'e döneceği günü belirledikten sonra bu belirtiler arttı. Genç kızın ve çevresindekilerden en az bir kişinin huzurunu kaçıran bir durum olduğu belliydi.

En sonunda bir sabah Rose kahvaltı odasında yalnızken Harry Maylie içeri girdi. Biraz duraksadıktan sonra onunla bir kaç dakika konuşabilmek için izin istedi.

«Gerçekten de bir kaç dakika yeter, Rose,» diyerek sandalyesini ona doğru çekti. «Söyliyeceğim şeyi sen de biliyorsun çünkü. Gönlümün en yüce dileğini, gerçi ağzımdan hiç duymadın ama elbet biliyorsun.»

Rose onun içeri girişinden beri solgundu ama bu geçirdiği hastalıktan olabilirdi. Sadece bir baş selâmı verdi ve çiçeklere doğru eğilerek genç adamın konuşmasını bekledi.

Harry, «Benim... şimdiye kadar buradan gitmiş olmam gerekiyordu,» diye söylendi.

Rose, «Gerçekten de öyle,» diye yanıtladı. «Böyle dediğim için beni bağışla: ama keşke gideydin!»

Genç adam, «Buraya dünyanın en büyük, en feci korkusu içinde geldim,» dedi. «Bütün umut ve dileklerimi kendinde toplayan tek sevdiğim varlığı yitirmek korkusu! Sen ölmek üzereydin, Rose; iki dünya arasında sallanıyordun.»

Bu sözleri duyan nazlı kızın gözleri yaşla dolmuştu. Bu yaşlardan biri önündeki bir çiçeğin içine düştü ve titrek ışıltısıyla çiçeğin güzelliğine güzellik kattı. Sanki genç kızın saf ve genç ruhundan taşan duygular, ister istemez, doğanın en güzel yaratıklarıyla bir bağ kuruyordu.

Genç adam, bütün yüreğiyle konuşmasını sürdürerek «Cennetteki melekler kadar güzel ve tertemiz bir varlık iki dünya arasında kararsızdı,» dedi. «Ruhunun aşinası olan Cennet ülkesi gözünün önünde açılınca belki de bu dünyanın üzüntü ve felâketlerine dönmek istemiyecekti artık! Ah, Rose, Rose... Yüksekteki bir ışığın yeryüzüne düşürdüğü hafif bir gölge gibi geçip gidiyordun. Tanrının seni buradakilere bağışlayacağından pek umudum yoktu. Doğrusunu istersen bağışlaması için pek bir neden de görmüyordum ortada. Çünkü senin bundan daha parlak, daha güzel bir dünyaya ait olduğunu hissediyordum. Ama yine de, bütün bu avuntulara rağmen, seni, sevenlerine bağışlaması için Tanrıya dua ediyordum.

«Dayanılacak gibi değildi bu düşünceler! Gece gündüz aklımdan çıkmıyorlardı. İçim hep korku doluydu — seni nasıl sevdiğimi öğrenemeden ölüp gideceksin diye bencil bir korku, aklımı neredeyse başımdan alıyordu.

«Kurtuldun, Rose. Günler, saatler geçtikçe çoğalan iyileşme damlaları, senin içinde ölgün akan hayat pınarına karışarak onu kabarttı, coşturdu. Senin, ölümün eşiğinden tekrar hayata dönmeni, heyecan ve aşktan yaşaran gözlerle izledim... Şimdi de kalkıp bana, «Keşke bütün bunlar olmasaydı,» deme, çünkü bu çektiklerim beni bütün insanlığa bağladı.

Rose ağlıyarak, «Onu demek istemedim,» diye yanıtladı. «Ben sadece demek istedim ki, burdan bir an önce ayrılsaydın da gene o yüksek ve soylu işlerine dönseydin — sana onlar lâyık.»

Genç adam onun elini kendi eline alarak, «Senin yüreğin gibi bir yüreği kazanmağa çalışmaktan daha yüksek, daha soylu bir iş olamaz,» dedi. «Rose, sevgili Rose, bu dünyada gerçekten, bütün yüreğiyle âşık olan bir erkek varsa o benim işte! İzin ver, sana lâyık olmağa çalışayım. Yıllar yıllardır seviyorum seni. Bütün umudum ün ve itibar kazanmak; sonra göğsümü kabartarak sana dönmek ve bu ünü, sadece seninle paylaşabilmek için istediğimi söylemekti. Hayallerimde hep çocukken sana nasıl, hiçbir şey söylemeden, aşkımı belli ettiğimi düşünürdüm ve bunları sana hatırlatmayı kurardım. Ama hayallerim gerçekleşmedi henüz. Ne ün sahibiyim ne de saygınlık ama gene de yıllardan beri zaten senin olan yüreğimi sana veriyorum. Bütün herşey bana vereceğin yanıta bağlı, Rose.»

Rose kendisini coşturan duygulara egemen olarak, «Çok iyi, çok soylusun,» dedi. «Benim de duygusuz ve nankör olamıyacağımı biliyorsun. Yanıtımı ona göre dinle.»

«Sana lâyık olmağa çalışmama izin veriyorsun, veriyorsun, değil mi, bir tane Rose?»

Rose, «Beni unutmağa çalışmanı istiyorum,» diye yanıtladı. «Çocukluk arkadaşın olarak değil : çünkü arkadaşlığımızı unutursan yüreğimi burkarsın. Ama bana olan aşkını unutmalısın, Harry. Çevrene bak, kazanmakla gurur duyabileceğin kaç genç kız yüreği vardır, kim bilir! Gel, bana başkasını sevdiğini söyle — açıl. Senin en bağlı, en yakın, en kopmaz arkadaşın, sırdaşın olurum ben.»

Bir sessizlik oldu. Bir elini yüzüne örtmüş olan Rose kendini tutamıyarak ağlıyordu. Öbür eli hâlâ Harry'nin elindeydi. Genç adam sonunda, alçak sesle,

«Peki neden, sevgili Rose?» diye sordu. «Bu kararının nedeni nedir?»

Rose, «Bu nedeni bilmek senin hakkındır,» diye yanıtladı. «Ne söylersen söyle, benim kararımı asla değiştiremezsin. Sana bu yanıtı vermek benim için bir vicdan borcudur. Hem başkalarına karşı, hem de kendi kendime karşı bir vicdan borcu!»

«Kendine karşı mı?»

«Evet, Harry. Dostların ve yakınların ne sanırlar? Benim gibi kimsesiz, çeyizsiz çimensiz, adı lekeli bir genç kız, senin gençlik hevesinden çirkin bir biçimde yararlandı ve bir ayak bağı gibi sana yapışarak senin ilerlemene engel oldu sanmazlar mı? İşte bu düşünceleri önlemek benim kendi kendime karşı olan vicdan borcumdur. Senin, ruhunun cömertliği yüzünden, hayatta ilerlemene engel olacak bir ayak bağı edinmeni önlemek de sana ve senin yakınlarına karşı boynumun borcudur.»

Harry, «Eğer duyguların da vicdanının sesiyle aynı uyumdaysa...» diye söze başladı.

Rose pespembe kesilerek, «Ama değil!» dedi.

«Öyleyse sen de beni seviyorsun, değil mi? Bunu söyle bana yeter, Rose, sadece bunu söyle de bu acı düş kırıklığının zehirini al biraz.»

Rose, «Sevdiğim adama kötülük etmiş olmayacağımdan emin olmasaydım,» diye mırıldandı. «Onun...»

«Önerisini çok daha başka türlü kabûl ederdin, değil mi? Ah, Rose, hiç olmazsa bunu benden saklama.»

Rose, «Öyle,» diye yanıtladı. Sonra elini Harry'nin elinden alarak, «Dur,» dedi. «Bu acı konuşmayı niçin uzatıyoruz? Gelgelelim bütün acılığına rağmen bana sonsuz bir mutluluk da veriyor bu konuşma. Çünkü senin yüreğinde bir zamanlar böyle yüksek bir yerim olduğunu bilmek bana ileride gerçekten mutluluk verecek. Senin hayatta kazandığın her zafer benim için yeni bir direnç ve güç kaynağı olacak...

«Hoşçakal, Harry. Böyle bir konuşma aramızda bir daha hiç geçmiyecek. Ama ömrümüz boyunca iki yakın arkadaş olarak kalacağız. Dualarım sürekli seninle birlikte olacak, Harry.»

Harry, «Bir şey daha, Rose,» diye yalvardı. «Bu kararının nedenini kendi ağzından işitmek istiyorum.»

Rose kesin bir tavırla, «Senin önünde parlak bir gelecek uzanıyor,» dedi. «Yeteneklerin ve çevren sayesinde ilerliyeceksin. Ama bu çevrenin insanları kibirlidir, Harry. Ben karışamam onların arasına. Çünkü beni dünyaya getiren anayı küçümser onlar. Bu ananın yerini tutmuş olan kadının oğluna da çelme takmalarına, leke sürmelerine izin veremem.» Deminki gücünü yitirmeğe başlamış olan genç kız başını yana çevirerek, «Kısacası benim adım lekeli,» diye sözlerine ekledi. «Dünya böyle şeylerin hesabını suçsuzlardan sorar. Ben bu lekeyi kendimden başkasına bulaştıramam, Harry. Bunun cezasını sadece ben çekmeliyim!

Harry onun ayakları dibinde diz çökerek, «Bir sözüm daha var, «Rose,» dedi. «Biricik Rose... tek bir sözüm daha var. Eğer ben... daha sönük bir insan olaydım daha silik, daha sakin bir ömür sürmek yazılı olaydı alnımda — ya da, yoksul hastalıklı, kimsesiz biri olaydım — o zaman da geri çevirir miydin beni? Seni duralatan sadece benim ileride kazanabileceğim ün ve şan mıdır?»

Rose, «Bunu yanıtlamam için ısrar etme,» dedi. «Senin başka birisi olabilmen söz konusu değil ve olamaz. Benden bu yanıtı istemen haksızlık olur; hem de kalpsizlik.»

Harry, «Vereceğin yanıt umduğum gibiyse, bu, benim önümde uzanan yapayalnız yolun üzerine bir mutluluk ışığı serpecektir,» diye yanıtladı. «Seni dünyada herşeyden çok seven birisine bu iyiliği yapmak için birkaç söz

söylemek günah mı olur? Ah Rose, sana karşı duyduğum ateşli ve sarsılmaz sevgi adına; senin uğruna çektiğim ve bundan sonra da çekeceğim bütün acılar adına, bu bir tek soruma karşılık ver!»

Rose, «Vereyim öyleyse,» dedi. «Senin mevkiin ve hayatın başka türlü olaydı; benden bu kadar değil de azıcık üstün olaydın; parlak ve yüksek çevrelerde senin için bir ayak bağı ve bir leke olacak yerde mütevazi, huzurlu bir yuvada sana destek ve teselli kaynağı olabilseydim, bu acı konuşmayı yapmak zorunda kalmazdım. Şimdi de çok, pek çok mutlu olmam için bir sürü neden var, Harry. Ama itiraf ederim, o zaman daha da mutlu olurdum.»

Rose bu açıklamalarda bulunurken, çocukluğunda kurduğu tatlı hayalleri anımsadı. Gerçekleşmiyen bütün eski hayaller gibi bunlar da birlikte gözyaşları getirdi ve ağlamak onu biraz ferahlattı.

«Bu zayıflık elimde değil!» diyerek elini uzattı. «Ama bunu bilmek irademi büsbütün güçlendiriyor. Şimdi artık buradan gitmem gerek.»

Harry, «Senden tek bir söz istiyorum!» dedi. «Seninle bu konuda bir kez daha konuşacağız, tek bir kez daha. Örneğin bir yıl sonra. Ama daha da erken olabilir. Bu son konuşmamız olacaktır.»

Rose hüzünlü bir gülüşle, «Kararımı değiştirmem için ısrar etmeyi kuruyorsan vazgeç!» dedi. «Çünkü hiç yararı yok.»

Harry, «Hayır,» diye yanıtladı. «Kararını bir kez daha... son bir kez değiştirmeni dileyeceğim senden. Hayatta herhangi bir şey elde edebilmişsem, ayaklarının dibi-

ne sereceğim. Ama sen hâlâ bu kararında ısrar ediyorsan, bunu değiştirmek için ne bir söz söyliyeceğim, ne de bir harekette bulunacağım.»

Rose, «Peki, öyle olsun!» diye yanıtladı. «Beni bekliyen bir acı daha var, demektir. Ama bir dahaki kez buna daha iyi katlanırım belki.»

Yine elini uzattı. Ama genç adam onu birden tutup bağrına bastı ve güzel alnından öptükten sonra çabucak dışarı çıktı.

OTUZ ALTINCI BÖLÜM

Kısadır ve şu ara pek önemli gelmeyebilir. Ama yine de bir önceki bölümün arkası ve gelecekteki bir başka bölümün anahtarı olarak, okunmalıdır.

Doktor Losberne, Oliver'le başbaşa kahvaltı ederken içeri giren Harry Maylie'ye:

«Demek kararın karar?» diye sordu. «İlle bu sabah bana yol arkadaşlığı edeceksin, öyle mi?»

Genç adam, «Faytonunuzda bana bir yer verirseniz, evet.» dedi. «Benim fikrimden caydığımı mı sanmıştınız?»

Doktor, «Vallahi, doğruyu söylemek gerekirse caymış olman bana pekâlâ muhtemel gibi göründü!» diye yanıtladı.. «Çünkü siz gençler öyle aklınıza esene gidersiniz ki şu kilisenin tepesinde rüzgâra göre dönen horoz bile sizlerin yanınızda bir kararlılık simgesi gibi kalır. Horoz hiç olmazsa sürekli kendi çevresinde döner. Sizlerse dikdörtgenler çizer, türlü açılara sapar ve oldukça ilgi çekici zikzaklar yaparsınız.»

Harry gülümsiyerek, «Siz yaşlılar gayet ağır başlı ve ciddî olduğunuza göre, suç işlediğimiz zaman bizlerin kulağını çekmeğe hakkınız vardır!» diye yanıtladı.

Doktor, «Yahudili, Hıristiyanlı ,esrarengiz haydutların peşinde, meslek ciddiyetime ve yaşlı bacaklarıma yaraşmıyacak bir hızla koşuyorsam ve haftada sekiz on kez

gülünç hareketlerde bulunarak eşi dostu eğlendiriyorsam, işte benim hafifliklerim bundan ibarettir» dedi. «Ama sen!... Sen bir kararında bir saat bile direnmezsin ki!»

Harry, görünürde hiç neden yokken kıpkırmızı kesilerek. «Günlerden bir gün yanıldığınızı anlıyacaksınız!» dedi.

«İnşallah, oğlum, ama ben buna pek olasılık vermiyorum. Daha dün sabah, bir çırpıda karar vermiştin. Burada kalacak ve oğulluk görevini yaparak annenle birlikte deniz kıyısına gidecektin. Ama öğleye doğru Londra'ya döneceğini ve yolun bir kısmını benimle birlikte gelmek şerefini bahşedeceğini söyledin. Geceleyin, gayet esrarengiz bir tavırla, hanımlar yola çıkmazdan önce hareket edelim, diye yalvardın. Böylece bizim küçük Oliver, şu sırada kırlarda doğanın harikaları peşinde koşacağı yerde, kahvaltı sofrasına çakılıp oturmak zorunda kaldı. Pek yazık, değil mi, Oliver?»

Oliver, «Ama sizi ve bay Harry'yi geçiremeseydim çok üzülürdüm, efendim!» diye yanıtladı.

«Aferin, iyi çocuk. Chertsey'den dönüşünüzde beni görmeğe gelirsin artık. Her neyse, ciddi konuşalım, Harry. Senin bu apansız gitme kararını hangi kodamanlardan gelen haberlere bağlıyalım?»

Harry, «Kodamanlar derken çok şanlı dayımı da kastediyorsunuz herhalde!» dedi. «Ama ben buraya geleli, hiçbir kodamandan hiçbir haber almadım. Zaten bu mevsimde benim acele oralara dönmemi gerektiren herhangi bir şey olması da pek beklenemez».

Doktor, «Vallahi, tuhaf çocuksun, vesselâm!» dedi. «Ama Noelden önceki seçimlerde seni Parlâmentoya sokacaklar elbet. Bu âni dönüş ve değişiklikler de siyasî hayatın için sana iyi bir hazırlık olur. Haklı değil miyim? İster bir mevki, ister bir kupa, ister bir ödül, ne

için yarışırsan yarış, antrenmanlı olmak daima iyidir.»

Harry, «Peki, ya bu antrenmanlı adam (ya da yerine göre at) yarışmaya hiç gönüllü değilse? O zaman ne olur?» diye sordu.

Doktor Losberne, «O zaman o da at değil eşekmiş ki ilgilenmediği işlerle uğraşarak tatlı canını bu kadar sıkıntıya sokuyormuş, derim!» diye yanıtladı. «Onu böyle adlı adınca çağırmaktan çekinmiyorum, çünkü sözüm meclisten dışarıdır... Sen yarışa adaylığını koydun ve mutlaka gireceksin.»

Harry Maylie, doktoru hayli sarsabilecek birkaç sözü varmış gibi şöyle bir baktı. Ama sadece:

«Görürüz!» demekle yetindi ve konuyu burada kapattı.

Az sonra da fayton kapıya geldi. Giles'le doktor da bavulların yerleştirilmesini denetlemeğe gittiler.

Harry Maylie yavaş sesle, «Oliver!» dedi. «Seninle bir çift söz etmek istiyorum.»

Oliver onun gösterdiği cumbaya doğru yürüdü. Genç adamın neşeyle hüzün arasında değişen davranışları onu şaşalatmıştı.

Harry elini çocuğun koluna koyarak, «Yazı yazmasını iyice öğrendin mi artık?» diye sordu.

Oliver, «İnşallah, efendim!» diye yanıtladı.

«Ben belki de uzun zaman eve dönemiyeceğim, Oliver. Senin bana, örneğin onbeş günde bir mektup yazmanı istiyorum. İki pazarteside bir yazacak ve Londra'daki merkez postanesine yollayacaksın, diyelim. Yapar mısın?»

Kendine böyle bir görev yüklendiği için pek sevinen Oliver, «Aa, elbet, efendim!» diye yanıtladı. «Gurur duyarım.»

«Bana Mi... annemle Miss Maylie'nin nasıl olduklarını yazacaksın. Yaptığınız gezintileri, neler konuştuğu-

nuzu, onun, yani onların, iyi ve mutlu olup olmadıklarını anlatarak sayfayı doldurursun. Anlıyorsun ya?»

«Tabii... tabii anlıyorum, efendim.»

Harry biraz telâşla, «Ama bunu onlara söylemesen bence daha iyi olur!» dedi. «Haberi olursa sonra annem de bana daha sık yazmağa kalkar; bu da onun için yük olur. En iyisi bu bizim ikimizin arasında sır olarak kalsın. Yalnız unutma; herşeyi yazacaksın bana. Sana güveniyorum.»

Böyle adam yerine konduğu için sevinen ve koltukları kabaran Oliver mektuplarını gizli ve ayrıntılı olarak yazacağına söz verdi. Harry Maylie de döne döne minnet ve sevgi sözleri söyliyerek, onu daima koruyacağına söz vererek, oradan ayrıldı.

Doktor faytona binmişti. Burada kalmasına karar verilmiş olan Giles kapıyı açmış bekliyordu. Hizmetçi kadınlar da bahçeye seyre çıkmışlardı. Harry kafesli pencereye son bir kez baktı, sonra arabaya atladı.

«Sür atları!» diye bağırdı. «Çabuk dört nala, dolu dizgin! Ancak kanatlanmak yetecek bugün bana!»

Doktor da, «Duur, duur!» diye bağırarak arabacının arkasındaki camlı pencereyi telâşla açtı. «Benim canım da hiç kanatlanmamak istiyor bugün. Onun için lûtfen acele etmeden, doğru dürüst gidelim, olur mu?»

Arabacı gülümsiyerek elini şapkasına götürdü ve hareket ettiler. Ama doktorun değil de Harry'nin buyruğuna daha çok uyan bir hızla gidiyorlardı. Doktor başını çok geçmeden pencereden dışarı uzatarak arabacıyı azarlamaya başladı. Ama bu bir işe yaramadı.

Araba sarsılıp takırdıyarak uzaklaştı ve zamanla gürültüsü duyulmaz oldu. Bir toz bulutunun ortasına hemen hemen gömülmüş bir halde yolun bir dönemecinde

gözden kayboluyor, öbür dönemecinde gene ortaya çıkıyordu. Arkasından bakanlar, ancak toz bulutu da tamamen ortadan kaybolduktan sonra dağıldılar.

Sadece bunlardan birisi, aradan çok zaman geçtiği halde, gözlerini hâlâ ,arabanın görünmez olduğu yerden ayıramıyordu. Çünkü kafesli pencerede, kendisini Harry'nin gözlerinden gizlemiş olan beyaz perdenin arkasında Rose oturmaktaydı. Sonunda:

«Keyfi yerinde, neşeli gibiydi!» dedi, kendi kendine. «Üzülecek diye korkmuştum. Yanılmışım. Çok sevindim bu işe. Çok, çok sevindim.»

Gözyaşları üzüntü kadar sevinç anlamına da gelebilir. Ama, gözleri hep aynı yere dikili olarak dalgın dalgın pencere başında oturan Rose'nin yanaklarından aşağı süzülen yaşlar sevinçten çok üzüntü gözyaşlarını andırıyordu.

OTUZ YEDİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde okuyucu, evlilik durumlarında oldukça sık raslanan bir tezatla karşılaşacaktır.

*
**

Bay Bumble Yoksullar Evinin salonunda oturmuş, gözlerini, çatık bir ifadeyle, neşesiz duran boş ocağa dikmişti. Mevsimlerden yaz olduğu için şu sırada ocaktaki tek parıltı, soğuk ve cilâlı madenlere vuran güneşin cılız ışıltısıydı. Tavandan, sinek tutmağa yarıyan bir kâğıt kafes sallanıyor ve Bay Bumble ara sıra, kasvetli bakışlarla bu kafese bakıyordu. Gafil sinekler bu cicili bicili kafesin etrafında uçuştukça Bay Bumble derin derin göğüs geçiriyor ve yüzüne daha da kasvetli bir gölge yayılıyordu.

Bay Bumble düşünceler içindeydi. Kimbilir, belki de bu kafes ve sinekler aklına kendi hayatının acıklı bir bölümünü getiriyordu!

Seyredenin bağrında tatlı bir hüzün yaratmağa yarıyacak olan tek şey bay Bumble'nin kasvetli duruşu değildi. Ortada onun işlerinde büyük bir değişiklik meydana gelmiş olduğunu gösteren, hem de onun şahsıyla yakından ilgili başka belirtiler de vardı. O sırmalı ceket, o kokartlı şapka — nerelerdeydi şimdi? Ayağında hâlâ koyu renk çoraplar ve dizlik pantolon vardı gerçi — ama gel gör ki bu pantolon, o pantolon değildi! Sırtında-

ki ceket, geniş etekli olduğu için eski ceketini andırıyordu gerçi — ama nerde o ceket, nerde bu ceket? O korkutucu kokartlı şapkanın yerini ise mütevazi, yuvarlak kenarlı bir şapka almıştı.

Bay Bumble kilise yazmanı değildi artık.

Hayatta öyle mevkiler vardır ki getirdikleri daha esaslı yararların yanı sıra, kendilerine özgü kılıklar sayesinde özel bir ağır başlılık ve değer kazanırlar. Mareşalin üniforması, piskoposun ipek önlüğü, avukatın cübbesi ve kilise yazmanının kokartlı şapkası vardır. Piskoposun önlüğünü ve kilise yazmanının kokartlı şapkasıyla altın sırmasını alırsanız ne kalır geriye?... İnsanoğlu eninde sonunda insandır. Onları istediğiniz kadar yükseltin, daha yüksek, daha önemli mevkilere getirin, ipek önlükleriyle kokartlı şapkalarını aldığınız zaman eski ağır başlılıklarını kaybedecekler ve halk üzerinde eskisi kadar etki kuramıyacaklardır. Saygınlığın ve hatta bazı kere kutsallığın, giyilen yelek ve ceketle ilişkisi, bir çok kişilerin sandığından daha çoktur.

Bay Bumble Bayan Corney'le evlenmiş ve Yoksullar Evinin yönetmeni olmuştu. İktidarda başka bir yazman vardı gayri... Kokartlı şapka, sırmalı ceket ve baston — üçü de yeni yazmana miras kalmıştı.

Bay Bumble, «Yarın iki ay olacak, bu iş yapılalı!» diye içini çekti. «Yüz yıl gibi geliyor!»

Belki de Bay Bumble sekiz hafta gibi kısa bir zaman süresinin içine bir ömür dolusu mutluluk sığdırdığını kastediyordu. Ama ya o iç çekiş! O iç çekişte ne anlamlar gizliydi?...

Bay Bumble hep aynı düşünceyi izliyerek, «Sattım kendimi!» diye söylendi. «Altı çay kaşığıyla bir şeker maşası ve bir sütlüğe, bir odalık elden düşme mobilyayla

yirmi altın nakit paraya sattım kendimi! Ucuza gittim, körolayım! Bedava!»

Kulağının dibinde tiz bir ses, «Bedava mı?» diye birden bağırdı. «Ayol, üstüne para bile verseler pahalı sayılırdın sen! Oysa ben çok şey verdim sana karşılık olarak — Tanrı biliyor bunu!»

Bay Bumble başını çevirince sevgili hayat arkadaşının yüzüyle karşılaştı.

Duygusal bir sertlikle, «Bu ses mi bana bir zamanlar civcivim, demişti?» diye sordu. «Tepeden tırnağa uysallık, naz ve duygu olan yaratık bu muydu?»

Eşi, «Bu ya, ne haber?» diye söylendi. «Ama pek de öyle duygulu değilmişim herhalde. Yoksa bu kadar salaklık edip de bu özveriyi yapmazdım.»

Bay Bumble hışımla, «Ne özverisi, Bayan Bumble?...» diye sordu.

Hanımı, «Söyle, söyle!» dedi. «Bu özveri sözünü ben ağzımdan hiç eksik etmesem yeri var, Tanrı biliyor ya!»

Bay Bumble sertçe: «Zaten eksik ettiğini duymuyorum ki, hanım!» diye yanıtladı. «Bu söz daima senin ağzında hazır — ya çıktı, ya çıkıyor, aziz Bayan Bumble'ciğim benim!»

«Bak hele!»

Bay Bumble, «Lütfen bana bak!» diyerek gözlerini karısına dikti. İçinden de, «Eğer benim gözlerimin bakışına dayanabilirse herşeye dayanabilir bu kadın!» diye düşünüyordu... «Bakışım, yoksulları mum gibi eritegelmiştir. Eğer bu kadını eritemezse gücümü yitirdim demektir.»

Yoksulların tek bir bakışla mum gibi erimesi belki de, sürekli az beslendikleri için dayanma güçlerinin fazla yüksek olmayışındandır. Ama belki de sabık Bayan Corney'in kartal bakışlarına karşı olağanüstü bir direnç gücü vardı. Bu artık, bir yorum sorunudur. Olaysa şu mer-

kezdeydi: hâtun kişi Bay Bumble'nin dik bakışıyla mum gibi erimek şöyle dursun, küçümsemeyle burnunu kıvırdığı gibi, bir de gülüş güldü ki, bu, hiç de yapmacık değil, içten gelme bir gülüşe benziyordu.

Bu hiç beklenmedik sesi duyduğu zaman Bay Bumble önce inanmazlığa sonra da şaşkınlığa kapıldı. Sonra gene eski halini aldı ve bu dalgınlıktan onu ancak eşinin sesi uyandırdı.

Bayan Bumble, «Bütün gün oturup horlayacak mısın orada?» diye soruyordu.

Bay Bumble, «Burada canım istediği kadar oturacağım, hanım!» diye yanıtladı. «Gerçi şu anda horlamıyordum ama paşa gönlüm dilerse horlarım da! Hapşırırım, öksürürüm, gülerim, ağlarım. Bütün bunlar benim hakkım!»

Bayan Bumble, tarifi zor bir küçümseyişle, «Hakkıymış!» diye dudak büktü.

«Hakkım ya! Hükmetmek erkek kısmının ayrıcalığıdır.»

Ölmüş Bay Corney'in mirası, «Ya kadının ayrıcalığı nedir, Tanrı adına?» diye sordu.

Bay Bumble, «Boyun eğmektir, hamfendi!» diye gürledi. «Ölen saygıdeğer kocanızın bunu sana öğretmiş olması gerekirdi. Zaten öğretseydi bugün belki kendisi hayatta olurdu. Keşke hayatta olaydı — zavallıcık!»

Alınyazılarını belirleyecek olan ânın gelmiş olduğunu ve şu anda kim önce harekete geçerse üstünlüğün onda kalacağını bir bakışta kestiren bayan Bumble, ölen adamdan söz edildiğini duyar duymaz bir koltuğa çöktüğü gibi çığlığı bastı ve Bay Bumble'nin taş yürekli bir canavar olduğunu söyliyerek boğula boğula ağlamağa başladı.

Ne var ki bay Bumble'inin gönlüne göz yaşıyla girilemezdi; su geçirmez bir yüreği vardı çünkü. Yağmur

yedikçe güzelleşen, suya gelir kunduz kürkü şapkalar gibi onun sinirleri de başkalarının gözyaşlarıyla sağlamlaşır ve pekleşirdi. Zaaf belirtisi olan gözyaşları bir dereceye kadar onun gücünün zımnen kabulü sayılabileceği için ona gurur ve hoşnutluk verirdi.

Şimdi de sayın eşini, hayatından gayet hoşnut bakışlarla süzdü ve cesaret verici bir sesle ondan, ağlayabildiği kadar ağlamasını diledi. Ağlamanın, bilim adamları tarafından, sağlığa yararlı olarak nitelendirildiğini söyledi.

«Ağlamak ciğerleri açar, çehreyi yıkar, gözlere idman olur ve insanın içini boşaltıp sinirlerini yumuşatır!..» dedi. «Onun için, sen ağlamana bak!»

Bay Bumble bu şakayı savurduktan sonra, üstünlüğünü şânına yaraşır bir şekilde kanıtlamış olan bir adam tavrıyla şapkasını aldı, çapkınca başını yan yatırdı, ellerini ceplerine soktu ve ağır adımlarla kapıya doğru yürüdü. Bütün varlığından rahatlık ve caka taşıyordu!

Şimdi... sabık Bayan Corney, evlilik savaşının taktiklerinde büyük deneyimi olan bir hanımdı. Zira Bay Corney'le hayatını birleştirmezden önce bir başka erkekle daha evlenmiş ve o da sizlere ömür, bırakmıştı. Biraz önce gözyaşı silahını denemesi, bunun, «bedensel hücumdan daha az yorucu oluşuydu. Fakat sayın bayanın bu ikinci silâhı kullanmaya da tamamen hazır olduğunu Bay Bumble çok geçmeden sezdi.

Bu gerçeğin ilk belirtisi, duyduğu kof bir gürültü oldu... Hemen sonra da başındaki şapka odanın karşı tarafına uçtu. Bu peşrevler sayesinde Bay Bumble'nin kafası açılınca, uzman bayan bir eliyle onun boğazını sımsıkı kavradı ve öbür eliyle kafasına, görülmedik şiddet ve güçte, şamarlar indirmeğe başladı. Bundan sonra da biraz çeşit olsun diye, onun yüzünü tırmalayıp saçlarını yoldu. İşlenen suça bu kadar cezanın şimdilik yeteceği

kanısındaydı. Onun için adamı bir koltuğa itti ve karşısına geçerek, bundan sonra haddi varsa hak ve ayrıcalıklarını kullanabileceğini söyledi. Sonra buyurucu bir sesle :

«Kalk da yıkıl buradan!» dedi. «Yoksa elimden bir kaza çıkacak!»

Bay Bumble süngüsü gayet düşük bir halde kalktı. Karısının elinden çıkacak kazanın daha ne olabileceğini merak ediyordu.

Bayan Bumble, «Defoluyor musun?» diye sordu.

Bay Bumble kapıya doğru daha bir keklik gibi seğirterek: «Elbet, güzelim; hemen!» diye yanıtladı. «Kötü bir niye... gidiyorum, hayatım! O kadar öfkelisin ki vallahi ben...»

Bu sırada Bayan Bumble, kavga sırasında ucu kalkmış olan halıyı düzeltmek üzere yürüyünce Bay Bumble, yarım kalan sözünü bile düşünmeden, hemencecik odadan dışarı fırladı ve savaş alanını tamamen sâbık Bayan Corney'in üstünlüğüne bıraktı.

Koridorda, üstünü başını düzelterek, neredeyse sürüne sürüne ilerlerken, «Rüyamda görsem inanmazdım!» diye düşünüyordu. «Hiç de o biçim kadına benzemiyordu. Yoksulların bundan haberi olsa artık beni tefe koyup çalarlar.»

Bay Bumble'nin böyle gafil avlanması da, yenilgiye uğraması da hakça bir işti. Çünkü kendisinin zorbalık etmeğe karşı hatırı sayılır bir eğilimi vardı. Ufak, tefek zalimlikler yapmaktan oldukça büyük bir zevk alırdı. Bunlardan da anlaşılacağına göre (söylemeğe gerek yok) korkağın biriydi. Bunu, onun karakterini küçük düşürmek için söylemiyoruz. Çünkü çevresinde büyük saygı ve hayranlık uyandıran, yüksek mevki sahibi bir çok kimse de aynı zaaflar görülür. Aslında bu sözlerimiz ona karşı değil, ondan yanadır ve okuyucuya, onun yükseldi-

ği mevkie ne derece lâyık olduğunu anlatmak amacıyla söylenmiştir.

Ne var ki bay Bumble'nin rezilliği bu kadarla da kalmıyacaktı. Kendisi yoksullar evini baştan aşağı bir dolaştı. Bu arada, ömründe ilk defa olarak, imaret yasalarının fazla sert olduğunu düşünüyordu. Örneğin evden kaçıp da karılarını kilise ve belediyenin eline bırakan erkekler hiç ceza yememeli; aksine, gereğinden çok cefa çekmiş örnek kişiler olarak, ödül almalıydılar.

Bu düşünceler arasında Bay Bumble, yoksul kadınların çoğunlukla çamaşır yıkamak için kullandıkları bir odaya geldi. Buradan dışarıya bir takım konuşma sesleri taşmaktaydı.

Bay Bumble bütün ağır başlılığını takınarak, «Hım!» diye bir öksürdü. «Hiç olmazsa bu karılar benim otoriteme saygı göstermeyi sürdürecekler. Hey! Hey, içerdekiler!... Ne oluyorsunuz be, cadı karılar! Bu ne gürültü böyle?»

Böyle diyerek Bay Bumble kapıyı açtı ve gayet ürkünç ve öfkeli bir tavırla içeri daldı. Dalar dalmaz tavrı da derhal değişerek gayet ürkek ve sinmiş bir hal aldı, çünkü bakışları hiç ummadığı bir şeyle: sevgili karısının kendisiyle karşılaşmıştı.

«Hayatım!» dedi Bay Bumble. «Senin burada olduğunu bilmiyordum.»

Bayan Bumble, «Burada olduğumu bilmiyor muydun?..» diye sordu. «Öyleyse ne işin var burada?»

Bay Bumble, «Kocakarılar çene çalmaktan işlerine boş veriyorlarmış gibi geldi bana, ruhum!» diye yanıtladı.

Tekne başındaki yaşlı kadınlara gözü takıldıkça kahroluyordu. Çünkü kocakarılar yönetmen beyin bu süngüsü - düşük halini birbirlerine göstererek zevklenip duruyorlardı.

Bayan Bumble, «Demek çok çene çalıyorlarmış gibi geldi sana, öyle mi?» diye sordu. «Tasası sana mı düşmüş yani?»

Bay Bumble başını eğerek: «Şey... ama, güzelim...» diye mırıldandı.

Bayan Bumble, «Sana mı düşmüş tasası?» diye yeniden, hışımla sordu.

Bay Bumble, «Çok doğru, yönetici sensin!» diye hanımına hak verdi. «Ama amacım senin işine karışmak değildi ki!»

Eşi, «Bak sana söyleyivereyim, bay Bumble,» dedi. «İşimize burnunu sokmanı çekemeyiz biz, anladın mı?... Üstüne görev olmayan şeylere burnunu sokmaya pek bayılırsın. Ama her dakika sersem yerine sokuyorsun kendini. Herkes senin arkandan gülüyor, ayol. Hadi, hadi, yaylan buradan!»

Yaşlı yoksulların zevkten mestolarak başbaşa verip kıkırdaşmakta olduklarını içi ezilerek gören Bay Bumble bir an duraladı. Ama gecikmelere hiç gelemiyen Bayan Bumble elindeki tası sabun köpüğüyle doldurarak kocasına kapıyı gösterip derhal gitmesini, yoksa sabun köpüklerini başından aşağı yiyeceğini belirtti.

Bay Bumble'nin elinden ne gelirdi ki? Adamcağız perişan bakışlarla çevresine bakındı, sonra kapıya doğru sıvıştı. Bu arada kocakarıların kıkırtısı gevrek bir kahkaha halini almıştı. Bir bu eksikti yani! Bay Bumble rezil rüsva olmuştu artık; yoksulların gözleri önünde itibar ve şerefi beş paralık olmuştu.. Kilise yazmanlığının yüksek şan ve şatafatından, kılıbığın en alçak düzeyine düşmüştü.

Bay Bumble, içi kapkara tasalarla dolarak, «Hem de topu topu iki ay içinde!» diye söylendi. «İki aycık! Daha iki ay önce ben sadece kendi başıma değil, herkesin başına buyruktum bu kurulda. Ama şimdi!...»

Artık bu kadarı çoktu. Bu düşünceler arasında bahçe kapısına varmış olan Bay Bumble kendisine kapıyı açan çocuğun kulağını çekti ve ne yaptığını bilmez bir halde, sokağa çıktı.

Biraz gam dağıtmak için sokak sokak yürüdü. Duygularının dağdağası onu susatmıştı. Birçok meyhanelerin önünden geçti ama sonunda bir tanesinin önünde duraladı. Perdenin üzerinden içeri fırlattığı bir bakış ona salonun ıssız olduğunu ve tek bir müşteriden başka kimse bulunmadığını göstermişti. O sırada, bardaktan boşanırcasına yağmur da yağınağa başladı ve bu, Bay Bumble'ye kararını verdirtti.

Yönetmen Bay içeri daldı, barın önünden geçerken içecek bir şey ısmarladı ve sonra salona girdi.

Salonda oturmakta olan müşteri uzun boylu, esmerdi ve geniş bir pelerine bürünmüştü. Üzerinde bir yabancı hali vardı. Hem sırtındakilerin toz toprak içinde oluşundan, hem de yüzündeki yorgunluktan, onun uzun yollardan geldiği tahmin edilebilirdi. İçeri giren Bumble'yi şöyle bir süzddü ama onun baş selâmını pek yanıtlamak zahmetine katlanmadı.

Zaten daha lâubali olsa yüz bulamazdı. Çünkü Bay Bumble, iki kişiye yetecek kadar ağır başlıydı. Onun için, su karıştırılmış cinini sessizlik içinde yudumlayarak gazetesini gayet önemli ve tantanalı bir tavırla okumağa koyuldu.

Ama ne var ki böyle durumlarda çok zaman görüldüğü üzere, Bay Bumble ara sıra, yabancı adamdan yana bakmak için, karşı koyamadığı bir istek duyuyordu. Ve her seferinde, yabancının da kendinden yana bakmakta olduğunu görerek, utangaç bir biçimde bakışlarını kaçırıyordu. Yabancının bakışlarındaki ifade Bay Bumble'nin çekingenliğini büsbütün arttırıyordu. Çünkü oldukça keskin ve parlak olan bu bakışlarda, Bay Bum-

ble'nin şimdiye kadar hiç rastlamamış olduğu, bir güvensizlik ve kuşku gölgesi vardı ki insana sanki tiksinti veriyordu.

Birçok kez böyle göz göze geldikten sonra yabancı adam kalın, hoyrat bir sesle aralarındaki sessizliği bozdu.

«Demin pencereden içeri baktığınız zaman beni mi arıyordunuz?» diye sordu.

«Sanmıyorum. Ama sakın siz... Bay Bay... Şey olmayasınız?...»

Bay Bumble aradığı adı bulamamış gibi duraladı. Yabancının kimliğini merak ediyordu ve böylelikle onun ağzından lâf alabileceğini sanıyordu.

Yabancı dudaklarını için - için bir alaycılıkla bükerek: «Demek beni aramıyormuşsunuz!» dedi. «Yoksa adımı bilirdiniz. Ama bilmiyorsunuz. Sormanızı da tavsiye etmem.»

Bay Bumble gösterişli bir tavırla, «Kötü bir niyetim yoktu, bayım!» dedi.

Yabancı, «Ben de kötüye çekmedim zaten!» diye yanıtladı.

Bu kısa konuşmadan sonra aralarına yine bir sessizlik çöktü ve bu sessizliği yine yabancı adam bozdu. Önünde duran eski gazeteyi kenara iterek:

«Sizi bundan önce bir görmüşlüğüm yok mu benim?» diye sordu. «Sokakta şöyle bir yanınızdan geçmiştim; o zaman kılığınız da başkaydı ama sizi nerde olsa tanırım. Siz burada kilise yazmanıydınız eskiden, değil mi?»

Bay Bumble biraz şaşalıyarak, «Evet!» diye yanıtladı. «Yoksullar Evinde görevliydim.»

Beriki, «Tamam!» diye başını salladı. «Sizi o üniformayla görmüştüm.»

Bay Bumble, «Ya? Öyle mi?» dedi ve yabancıyı alıcı

gözüle süzerek görev sırasında karşılaştığı, yasa dışı çocuk babası, evini terketmiş koca filân türünden suçluları gözünün önünde canlandırmağa çalıştı. «Ben sizi anımsayamıyorum.»

Karşısındaki adam istifini bozmadan, «Zaten anımsasanız mucize olurdu!» diye yanıtladı. «Şimdi ne iş yapıyorsunuz?»

Bay Bumble yabancının herhangi bir şekilde lâubalileşmesini önlemek için tane tane ve sözlerin üstüne basa basa:

«Yoksullar Evi yönetmeniyim, bayım!» diye yanıtladı. «Yönetmen oldum yoksullar evine.»

Yabancı, «Evli misiniz?» diye sordu.

Bay Bumble, «Evet!» dedi ve yerinde rahatsız olmuş gibi bir kıpırdandı. «Yarın iki ay oluyor.»

Adam, «Biraz geç kalmışsınız!» diye görüşünü açıkladı. «Neyse, geç olsun da güç olmasın.»

Bay Bumble yeni bir ata sözü yaratarak, bu konuda: «Geç olmasın — güç olmasın — hiç olmasın!» demenin daha yerinde olacağını ileri sürmek üzereydi ki adam onun ağzını açmasına fırsat vermeden:

«Her zamanki gibi kendi çıkarınızı düşünmekten vazgeçmemişsinizdir herhalde, değil mi?» diye sordu.

Bay Bumble bu soru karşısında afallıyarak başını kaldırınca adam keskin bakışlarını onun gözlerinin içine dikerek:

«Açık konuşmaktan çekinme, babalık!» dedi. «Görüyorsun ya, seni oldukça yakından tanıyorum.»

Bay Bumble elini gözüne siper ederek yabancıyı tepeden tırnağa, görünür bir şaşkınlıkla süzdü. Sonra:

«Namusuyla üç beş kuruş kazanmak konusunda, evli bir erkek herhalde bir bekârdan daha çekingen davranacak değildir!» diye yanıtladı. «Kilise ve Belediye görevlilerinin maaşları o kadar yüksek değildir ki, karşı-

larına doğru yoldan çıkan ekstra bir kaç kuruşu geri çevirebilsinler!»

Yabancı adam gülümsedi ve yine: «Ben malımı bilirim.» gibilerden başını salladı. Sonra çıngırağı çaldı. Gelen meyhaneciye Bay Bumble'nin boş bardağını vererek :

«Doldur!» diye buyurdu. «Hem sıcak, hem sek tarafından olsun... Böylesini seversiniz herhalde, değil mi?»

Bay Bumble incelikli bir öksürükle, «Fazla sert olmasın!...» diye yanıtladı.

Yabancı alaylı bir edayla meyhaneciye, «Anlarsın ya!» dedi.

Adam gülümsiyerek çekildi ve çok geçmeden, dumanı tüten bir kupayla geldi. Kupanın içindekinden ilk yudumu alır almaz Bay Bumble'nin gözlerinden ateş fışkırdı.

Yabancı adam kapıyı ve pencereyi kapadıktan sonra, «Şimdi beni dinle!» dedi. «Bugün ben buraya seni arayıp bulmağa geldim. Şeytan, bazan dostlarının kısmetini ayağına getirirmiş. Ben de tam seni düşünürken sen tıpış tıpış yanıma geldin... Şimdi sana soracaklarımı çabuk yanıtla. Çünkü gecenin lânetli karanlığı çökmeden konaklıyacağım yere varmak istiyorum. Yollar ıssız, hava karanlık. Yalnız başıma olduğum zaman ıssızlıktan da karanlıktan da tiksinirim ben. Anlıyabiliyor musun?»

Bay Bumble, gizemin çözümünü sıcak suyla cinde arar gibi bardağına başvurarak, «Söylediklerini işitiyorum!» diye yanıtladı. «Ama, Allah var; şu anda anlıyorum desem pek de doğruyu söylemiş olmam!»

Karşısındaki, «Çok açık konuşacağım!» dedi. «Senden bilgi istiyorum. Gerçi ufak birşey ama bunu senden karşılıksız isteyecek değilim. Şimdilik şunu al, bakalım.»

Adam bunu söylerken iki altın çıkardı ve masanın üzerinden Bumble'ye doğru kaydırdı. Para şıkırtısının dı-

şardan duyulmasını istemiyormuş gibi, oldukça dikkatli davranıyordu. Bay Bumble altınları, gerçek olup olmadıklarını anlamak için titizlikle evirip çevirdikten sonra, hoşnut bir tavırla yelek cebine yerleştirdi. Bunun üzerine yabancı tekrar söze başlıyarak:

«Şimdi belleğini... dur bakayım... on iki yıl önceki bir kış gününe döndürmeni istiyorum!» dedi.

Bay Bumble, «Çok zaman geçmiş aradan!» dedi. «Pekâlâ, döndürdüm!»

«Sahne: Yoksullar Evi.»

«Mükemmel.»

«Vakit: Geceleyin.»

«Evet.»

«Yer de, oraya düşen zavallı düşkünlerin çocuk doğurdukları yer — her neresiyse!»

«Doğumhane olacak.»

«Evet. Orada bir oğlan çocuğu doğmuştu.

Bay Bumble başını umutsuzlukla sallıyarak, «Bir sürü oğlan çocuğu!» dedi.

Yabancı, «Canları çıkasıca küçük yezitler!» diye söylendi. «Ben bunlardan sadece birtanesinden sözediyorum: ezik bakışlı, soluk benizli bir köpoğlu. Onu burada bir tabutçuya çırak vermişler. Keşke kendi tabutunu kendisi yapıp da içine girip yataydı! Piç kurusu sonradan, tahmin edildiğine göre, Londra'ya kaçmış.»

Bay Bumble, «Haa, sen Oliver'i demeğe getiriyorsun!» dedi. «Oliver Twist! Anımsamaz mıyım onu? Ondan daha katır inatlı bir yezit daha...»

Yabancı, zavallı Oliver'in kötülükleri konusunda bay Bumble'nin girişmek üzere olduğu tiradı kısa keserek, «Benim öğrenmek istediğim o değil,» dedi. «Gına geldi artık onun adını duymaktan. Ben bir kadın hakkında bilgi istiyorum. Oğlanın anasına bakan kocakarı hakkında. Nerde bu kocakarı?»

Suyla cinin etkisiyle şakacı kesilen bay Bumble, «Nerde mi?» dedi. «Valla, pek bilemiyeceğim. Ama hangi tarafa gitmiş olursa olsun, oralarda ebelik yapamıyacağına göre, zavallı işsiz kalmış olsa gerek.»

Yabancı gülmez bir yüzle, «Ne demek istiyorsun yani?» diye sordu.

Bay Bumble, «Geçen kış öldü de!» diye yanıtladı.

Bunu duyan adam dik dik ona baktı. Gözlerini bir süre ondan ayırmadı ama bakışları zamanla dalgın, boş bir hal aldı. Derin bir düşünceye dalmış gibiydi. Bu duyduğu şeye sevinsin mi, yoksa üzülsün mü? Bir süre karar veremez gibi durdu. Ama sonunda derin bir soluk aldı ve bakışlarını başka yöne çevirerek meselenin önemli olmadığını söyledi. Böyle diyerek, gidecekmiş gibi, ayağa kalktı.

Ama Bay Bumble kurnaz adamdı. Kaşık düşmanı olan hanımın bildiği bir sırrı ağır - pahaya satmak için fırsat açılmış olduğunu derhal görmüştü. Sally Nine'nin öldüğü geceyi oldukça iyi anımsıyordu. Hele o gün olup bitenler yüzünden o geceyi kaç kez anmıştı! Çünkü bu, Bayan Corney'e evlenme önermiş olduğu geceydi. Gerçi karısı, sadece kendisinin bildiği sırra onu hiç bir vakit ortak etmemişti. Ama sorun, Sally Nine'nin hastabakıcılık ettiği sıralarda, Oliver Twist'in annesinin başında bulunmasıyla ilgili bir şeydi. Bay Bumble bu kadarını biliyordu.

Şimdi bunu hatırlıyarak gizemli bir tavır takındı ve yabancıya, kocakarının ölmezden önce bir kadınla başbaşa konuştuğunu ve bu kadının herhalde onu ilgilendiren soruna ışık tutabileceğini söyledi.

Yabancı gafil avlanarak, «Nerde bulabilirim bu kadını?» diye sordu.

Besbelli bu söylenilen onun bütün anlaşılmaz korkularını yeniden depreştirmişti.

Bay Bumble, «Ancak benim aracılığımla bulabilirsin!» diye yanıtladı.

Yabancı telâşla, «Ne zaman?» diye sordu.

«Yarın.»

Yabancı, «Gece, saat dokuzda!» diyerek bir parça kâğıt çıkardı ve üzerine, heyecanını belli eden titrek bir yazıyla, ırmak kıyısında, kuytu bir yerin adresini yazdı.

«Gece saat dokuzda kadını buraya getir, benim yanıma.. Kimseye bir şey söyleme, dememe herhalde gerek yok. Senin çıkarın.»

Böyle diyerek adam Bumble'nin önüne geçti ve yolda durup içkilerin parasını ödedikten sonra dışarıya çıktı. Kapı önünde ters bir tavırla, yollarının ayrı olduğunu söyledi ve ertesi geceki buluşma saatini tekrarlamaktan başka selâm - sabah etmeden yürüdü gitti.

Belediye görevlisi elindeki adrese bakınca isim yazılmamış olduğunu farketti. Yabancı pek uzaklaşmamıştı. Bumble onun adını sormak için arkasından koştu. Bumble'nin koluna dokunduğunu hisseden adam çarçabuk arkasına dönerek:

«Ne istiyorsun?» diye bağırdı. «Beni izliyor musun yoksa?»

Beriki, «Sadece bir soru sormak için,» diyerek elindeki kâğıdı gösterdi. «Kim diyeceğim?»

Adam, «Monks!» diye yanıtladı ve acele acele yürüyerek oradan uzaklaştı.

OTUZ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Gece buluşmasında bay Monks'la Bay ve Bayan Bumble arasında neler geçtiğini anlatıyor..

Donuk renkli, boğucu, kapanık bir yaz akşamıydı. Sabahtan beri yağmur tehdidinde bulunan ve uyuşuk bir buhar yığını gibi her yana yayılmış olan bulutlardan tek tük iri damlalar süzülüyordu. Bunlar şiddetli bir sağanağın öncülerine benziyorlardı. İşte bu arada Bay ve Bayan Bumble şehrin ana caddesinden ayrıldılar ve buradan iki kilometre kadar uzaklıkta, nehir kenarındaki çukur, hastalık yuvası bir bataklıkta kurulmuş olan issız, sefil bir mahalleye doğru yöneldiler.

İkisi de üzerlerine eski ve berbat şeyler giymişlerdi.. Bu, hem yağmurdan korunmak, hem de kimliklerini gizlemek için olabilirdi. Efendi, elinde henüz ışığı yanmıyan bir fener olduğu halde bir kaç adım önden ilerliyordu. Yol çok çamurlu olduğu için karısına kendi izlerinden yürümek kolaylığını sağlamak istiyordu belki de. Derin bir sessizlik içinde yürüyorlardı. Ara sıra Bay Bumble adımlarını yavaşlatıyor ve hayat arkadaşının yerli yerinde olduğunu anlamak ister gibi başını çevirip bakıyordu. Sonra onun hemen arkadan gelmekte olduğunu görerek yine adımlarını sıklaştırıyor ve yabana

atılmaz bir hızla menzile doğru ilerlemeyi sürdürüyordu.

Gittikleri yer şüpheli bir mahalle olmaktan çok uzaktı. Çünkü, işçi kılığında gezerek, soygunculuk ve suçla yaşıyan serseri ve kopuklukların yatağı olduğundan hiç kimsenin kuşkusu yoktu. Kırık dökük barakalardan oluşuyordu burası. Kimi tuğladan, kimi çürük gemi kerestesinden yapılmış ve plânsız, düzensiz, ırmağın hemen birkaç metre yakınına sıralanmış kulübeler. Dibinden su alan bir kaç döküntü kayık kıyıdaki çamurun üzerine çekilmiş ve bu çamurluğu sınırlayan alçak duvara bağlanmış olarak duruyordu. Şurda burda göze çarpan kürekler ve çöreklenmiş halatlar insana, ilk bakışta bu sefil mahallede oturanların, ekmeklerini ırmaktan çıkardıklarını sandırıyordu. Ama dikkatle bakan bir kimse bu şeylerin döküntülüğünü görünce, ortalıkta, kullanıldıkları için değil de gösteriş olsun diye durduklarını sezinlemekte pek güçlük çekmezdi.

Irmak kıyısında, üst katları suyun üzerine doğru çıkan bu izbelerin orta göbeğinde, eskiden bir yapımevi olarak kullanılan büyük bir yapı duruyordu. İşlediği zaman bu gecekondu mahallesinde oturanlara iş sağlamış olsa gerekti, ama çoktan yıkılıp gitmişti. Fareler, kurtlar ve rutubet, üzerinde durduğu direkleri çürütmüş olduğu için yapının önemli bir kısmı daha şimdiden suya çökmüş durumdaydı. Karanlık ırmağa doğru eğilmiş, sallanan öbür kısımlar da aynı kadere boyun eğmek için uygun bir fırsat bekler gibiydi.

İşte, uzaktan uzağa ilk gök gürültüsü gümbürder ve sağnak, bardaktan boşanırcasına akmağa başlarken, sayın dostlarımız bu yapının önünde durdular.

Bay Bumble elindeki kâğıt parçasına bakarak, «Buralarda bir yerde olacak!» dedi.

Tam o sırada yukardan, «Hey, bu yanda!» diye bir ses yükseldi.

Sesin geldiği yöne bakan Bay Bumble, yapının ikinci katındaki bir kapıdan dışarıya bakmakta olan bir adam gördü.

Adam, «Bir dakika durun! Şimdi geliyorum!» dedi.

İçeri çekildi ve kapı kapandı.

Bay Bumble'nin sayın eşi, «Bu adam mı?» diye sordu.

Bay Bumble evet gibilerden baş eğdi.

Hatun kişi. «Öyleyse uyarılarımı sakın unutma!» dedi. «Sonra elinden geldiği kadar az konuşmağa çalış. Yoksa elimizdeki kozu hemen belli ediverirsin.»

Yapıdan yana kaygılı bakışlar fırlatmakta olan Bay Bumble galiba, şimdilik daha ileri gitmemenin daha akıllıca bir iş olacağına dair düşüncelerini belirtecekti ama Monks'un yeniden görünmesi bunu önledi. Adam onların yakınında küçük bir kapıyı açarak içeri girmelerini işaret etti.

Ayağını sabırsızlıkla yere vurarak, «Girin, girin!» dedi. «Bekletip durmayın beni burada!»

Önce duraksamış olan kadın, ikinci bir çağrı beklemeden, cesur bir tavırla içeri girdi. Arkada kalmaktan utanan ya da korkan kocası da onu izledi. Besbelli iyice pirelenmişti. Her zaman en belli başlı özelliği olan çalımından şimdi iz yoktu.

Monks kapıyı onların ardından sürmeledikten sonra dönüp Bumble'ye bakarak, «Ne halt etmeğe kırk yıl durup oyalandınız o rutubette?» diye sordu.

Bumble ürkek ürkek etrafına bakınarak, «Hiiç!» diye yanıtladı. «Biz... sadece biraz serinlemek için duruyorduk.»

Monks, «Serinlemek içinmiş!» diye dudak büktü. «Göğün dibi yarılsa da bütün yağmurlar aynı anda boşansa, insanın kendi içinde yanan cehennem ateşini sön-

düremez. Kolay kolay serinleyemezsiniz siz; boşuna aldatmayın kendinizi!»

Bu tatlı sözlerle Monks bu sefer şöyle bir Bayan Bumble'ye dönüp gözlerini dikti. Öyle ki kolay kolay yılmayan bu hatun bile sonunda gözlerini çekip yere dikmek gereğini duydu.

Monks, «Demek kadın bu öyle mi?» diye sordu.

Bay Bumble karısının uyarısını aklından çıkarmıyarak: «Ehem!...» diye öksürdü. «Evet, bu kadın.»

Kadın, «Sen herhalde kadınlar hiç sır saklayamaz sanırsın, değil mi?» diye araya karıştı ve Monks'un keskin bakışlarına kendi bakışıyla karşılık verdi.

Monks küçümser bir tavırla, «Onların canla başla sakladıkları bir sır vardır sadece!» diye yanıtladı.

Kadın, «O da ne ola ki?» diye sordu.

Monks, «Kendi geçmişlerindeki leke!» diye yanıtladı. «Yani bir kadın kendini darağacına ya da sürgüne götürecek bir sır biliyorsa bunu başkalarına söylemesinden hiç korkmam! Anlarsın ya, yenge?»

Kadın belli belirsiz kızararak, «Yoo...» diye yanıtladı.

Monks, «Elbet anlamazsın ya!» dedi. «Nerden bileceksin sen böyle şeyleri!»

Sonra iki ziyaretçisine kaş çatmasıyla gülümseme arası bir yüz anlatımıyla bakarak peşinden gelmelerini işaret etti ve oldukça geniş ama basık tavanlı olan odanın karşı tarafına doğru hızla yürüdü.

Yukarıdaki depo kısmına çıkan dar ve dik bir merdivenden tırmanmağa hazırlanıyordu ki müthiş bir şimşek çaktı ve ışığı tavandaki yarıktan içeri vurdu. Sonra duyulan gök gürültüsü harap ve çarpık yapıyı baştan aşağı sarstı.

Monks duvara doğru büzülerek, «Dinleyin hele!» diye bağırdı. «Bir dinleyin!» İçinde şeytanların saklandığı

binlerce mağarada akisler yapıyor sanki! Yerin dibine batsın! Nefret ediyorum bu sesten!»

Birkaç dakika sessiz kaldı. Sonra ellerini ansızın indirince Bay Bumble onun yüzünün kül gibi solup çarpılmış olduğunu görerek anlatılmaz bir ürküntü ve kaygıya kapıldı.

Monks onun telâşını sezerek, «Bazan böyle haller geliyor üzerime.» dedi. «Gök gürleyince de oluyor. Siz bana bakmayın. Geçti artık!»

Böyle diyerek konuklarının önüne geçip merdivenden yukarı çıktı. Onlar da çıkınca Monks tavan deliğini hemen kapadı ve tavan atkılarının birinden sarkan makaralı bir ipin ucundaki feneri aşağı doğru sallandırdı. Fener, aşağıya konmuş olan eski masayla üç sandalyenin üzerine sönük bir aydınlık serpti.

Üçü de masa başına geçip oturdukları vakit Monks, «Şimdi!» diye söze girişti. «Bir an önce sadede gelirsek hepimiz için daha iyi olur. Kadın sorunun ne olduğunu biliyor, öyle mi?»

Soru gerçi Bay Bumble'ye sorulmuştu ama karısı onun ağzını açmasına fırsat vermeden, hemen, sorunu oldukça iyi bildiğini söyledi.

«Bu bay diyor ki, kocakarı ölürken sen başındaymışsın; sana birşey söylemiş.»

«Senin söz ettiğin oğlanın anasına ilişkin birşey söyledi.. Evet.»

Monks, «Birinci soru şu,» dedi. «Bu söylediği şey ne mahiyetteydi?»

Bayan Bumble adamın gözünün içine bakarak, «O ikinci soru!» diye görüşünü açıkladı. «Birinci soru şu. kocakarının söylediği şeyin sence değeri ne kadar?»

«Söylediği şeyin aslını bilmeden buna karşılık verilemez ki!»

Boyunduruk arkadaşının da oldukça iyi bildiği gibi

gözüpek bir kadın olan Bayan Bumble, «Verilebilir gibi geliyor bana!» diye yanıtladı.

Monks merak ve heyecan dolu bir bakışla: «Hımm!» dedi. «Demek para edecek kadar var!»

Yönetmen hanım istifini bozmadan, «Olabilir!» diye yanıtladı.

Monks, «Kadının üzerinde bulunan birşey,» diye mırıldandı. «Sürekli üzerinde taşıdığı birşey. Belki de...»

Bayan Bumble, «Bir an önce fiat bildirsen iyi olacak!» diye onun sözünü kesti. «Şimdiye kadar konuştuklarımıza bakılırsa sen de benim aradığım adamsın.»

Karısı tarafından, kocakarının sırrına hâlâ tamamen ortak edilmemiş olan bay Bumble bu diyalogu boynu uzamış ve gözleri irileşmiş olarak dinliyor ve gizlemediği bir şaşkınlık içinde, bir karısına, bir Monks'a bakıp duruyordu. Hele Monks kadına, bildiğini söylemek için kaç para istediğini sorunca Bumble'nin şaşkınlığı büsbütün arttı.

Karısıysa yine deminki serinkanlılığıyla, «Sence kaç para eder?» diye sordu.

Monks, «Belki hiç birşey etmez, belki de yirmi altın eder,» diye yanıtladı. «Baklayı ağzından çıkar ki karar verebileyim.»

Kadın, «Önce söylediğin sayıya beş daha ekleyip yirmibeş altına çık ki ben de sana bildiğimi söyliyeyim!» diye yanıtladı. «Yoksa konuşmam!»

Monks gerileyerek, «Yirmibeş altın mı?» diye hafifçe bağırdı.

Bayan Bumble, «Ben mümkün olduğu kadar açık konuştum!» dedi. «Çok birşey de istemedim.»

Monks sinirlenerek, «Belki de hiç önemi olmayan bir bilgi kırıntısı için çok değil mi yani?» diye bağırdı. «Hem de oniki yıllık bir iş.»

Hatun kişi hep aynı soğukkanlılıkla: «Bu tür işler dayanıklı olur; hem de nadide şaraplar gibi değerleri zamanla iki misline bile çıkar!» diye yanıtladı.

Monks kararsızlığa düşerek, «Ya param boşa gidersе?...» diye söylendi.

Kadın, «Geri alması güç değil a!» diye yanıtladı. «Ben eninde sonunda bir kadınım. Burada yalnız ve savunmasız bir durumdayım.»

Bay Bumble korkudan titreyen bir sesle: «Ne yalnız, ne de savunmasızsın, güzelim!» diye söze karıştı. «Ben buradayım ya!» Sonra dişleri birbirine çarparak, «Hem zaten Bay Monks centilmendir!» diye ekledi. «Bir Belediye görevlisine karşı asla zor kullanmaz. Gerçi bay Monks benim genç bir adam olmadığımın herhalde farkındadır, hayatım. Biraz hantal olduğum da Bay Monks'un gözünden kaçmamıştır elbet. Ama bay Monks benim tuttuğumu koparır cinsinden bir yönetici olduğumu elbet duymuştur. Duymamış olamaz. Kafam kızarsa aslan kesildiğim de kulağına mutlak gitmiştir, bir tanem. Hele kafam azıcık kızmaya görsün — işte o kadar!»

Bay Bumble bunları söylerken elindeki feneri hışımla sallar gibi hazin bir numara yaptı. Yüzünün her çizgisinde açıkça okunan korkudan da belliydi ki Bay Bumble herhangi bir savaş girişiminde bulunacaksa kafasının gerçekten kızması gerektir; hem de öyle az - buz değil. Şu anda saldırsa saldırsa yoksullara saldırabilirdi.

Karısı, «Süzme - salak sen de!» diye yanıtladı. «Dilini tutsan daha iyi edersin.»

Monks kaşlarını çatarak, «Daha yavaş sesle konuşamıyacaksa dilini buraya gelmeden koparsaydı herhalde daha iyi olurdu.» diye ekledi. «Evet! Demek senin kocan oluyor, öyle mi?»

Kadın kaçamak yaparak, «Öyle mi?» diye kıs - kıs güldü.

Onun konuşurken kocasından yana fırlattığı öfkeli bakış Monks'un gözünden kaçmamıştı.

«Zaten geldiğiniz zaman tahmin etmiştim,» dedi. «Çok daha iyi. Aralarında kafa birliği olduğunu bilirsem iki kişiyle iş yapmak benim için daha kolaylaşır. Ben ciddiyim. İşte!»

Elini yan cebine soktu ve bir kese çıkarıp içinden yirmibeş tane çil altın alarak masanın üzerinden Bayan Bumble'ye doğru kaydırdı.

«Haydi, topla da al. Şimdi yine gök gürleyecek, gürlemez olası! Gürleyip geçsin; sonra sen anlat anlatacağını.»

Bu kez çok yakından gelen ve âdeta hemen tepelerinde patlayıp zangırdıyan gök gürültüsü yatıştıktan sonra Monks başını masadan kaldırdı ve anlatacaklarını dinlemek üzere kadına doğru eğildi. İki adam işitebilmek hevesiyle, kadın da fısıltısını duyurabilmek çabasıyla, o küçük masanın üzerinde öne doğru eğilince üç kafa âdeta birbirine değdi. Asılı fenerin ölgün ışıkları tam üstlerine vurarak her birinin yüzündeki solgunluk ve kaygıyı büsbütün keskinleştirir gibiydi. Çepeçevre zifiri karanlıkla çevrili olan bu üç çehre, son derece korkunç görünüyordu.

Yönetmen hanım, «Sally Nine dediğimiz bu yaşlı kadın son soluğunu verdiği zaman!» diye anlatmağa başladı. «İkimiz yalnızdık.»

Monks kof bir fısıltıyla, «Hiç kimse yok muydu ortalıkta?» diye sordu. «Başka bir yatakta yatan sefilin, sersemin biri filân?... Konuşulanları duyabilecek hiç kimse yok muydu?»

Bayan Bumble, «Tek Tanrının kulu yoktu,» diye yanıtladı. «Yalnızdık! Ruhunu teslim ettiği zaman ölünün yanında ben tek başımaydım.»

Monks onu dikkatle süzerek, «İyi!» dedi. «Devam et.»

«Kocakarı yıllar önce aynı odada, hatta aynı yatakta çocuk dünyaya getirmiş olan genç bir kadını anlattı bana.»

Monks dudakları titreyerek, «Ya?» dedi ve şöyle bir arkasına bakındı. «Tanrı kahretsin! Ne garip şu dünyanın işleri!...»

Kadın başıyla kocasını göstererek, «Çocuk, senin dün akşam söylediğin çocukmuş!» dedi. «Ananın üzerinden bakıcı kadın birşey çalmış.»

«Hayattayken mi?»

Bayan Bumble belli belirsiz ürpererek: «Hayır, öldükten sonra!» diye yanıtladı. «Genç ana son soluğuyla bu kadına, yavrusuna saklasın diye birşey emanet etmiş. Kadın da ana ölür ölmez, daha ölüsü soğumadan bu şeyi alıp saklamış.»

Monks aşırı bir heyecanla, «Satmış mı yoksa?» diye bağırdı. «Satmış mı sakın? Nerde? Ne zaman? Kime satmış?... Ne kadar oluyor?...»

Kadın, «Kocakarı zar zor bu kadarını anlattıktan sonra devrildi ve öldü!» diye yanıtladı.

Monks, «Başkaca birşey demeden ha?» diye sordu. Bağırmamağa kendini zorladığı için öfkesi büsbütün belli oluyordu. «Yalan söylüyorsun!» diye ekledi. «Ben oyuna gelmem ha! Başka şeyler de söylemiştir mutlaka. Ciğerlerinizi sökmek pahasına da olsa öğreneceğim bunu!»

Kocasının aksine, yabancının şiddetinden hiç de ürkmüş görünmeyen Bayan Bumble: «Tek bir kelime bile söylemedi!» diye yanıtladı. «Ama bir eliyle eteğime sımsıkı yapışmıştı. Onun öldüğünü görünce elini zorla çektim. O zaman, avucunda pis bir kâğıt parçası olduğunu gördüm.»

Monks ileri doğru eğilerek, «Kâğıdın içinde de...?» diye sordu.

«Hiç bir şey yoktu. Bir rehincinin makbuzuydu.»

«Neye karşılık?»

«Sırası gelince söyliyeceğim. Benim tahminime göre Sally Nine ölüden aldığı şeyi bir süre işe yaratmak için saklamış, sonra da rehine vermiş olsa gerek. Yıllar yılı rehincinin faizini verebilmek için boğazından kesip üç beş kuruş biriktirmiş olsa gerek. Bir gün gelip o şeyi geri alarak bir işe yaratmak umuduyla. Ama hiç bir işe yaratamamış ki, dediğim gibi, elinde o buruşuk, paramparça rehin makbuzuyla öldü, gitti...

«Rehincinin süresi iki günde doluyordu. Ben de belki bir gün gelip bu şeyi bir işe yaratabilirim, diye düşünerek gidip rehin borcunu ödedim ve emaneti geri aldım.»

Monks hemen, «Nerede o şey şimdi?» diye atıldı.

Kadın, «Burada!» diye yanıtladı. Ve başından attığı için seviniyormuş gibi aceleyle masanın üzerine küçük güderi bir kese bıraktı. İçine, küçük bir cep saatinin bile zar zor sığabileceği bu keseyi Monks hemen atılıp kaptı ve titreyen ellerle açtı. Ortaya küçük bir madalyon çıktı. Madalyonun içinde de iki perçem saç ve dümdüz bir altın nikâh halkası vardı.

Monks kesenin içindekileri dikkat ve heyecanla evirip çevirdikten sonra, «Yani hepsi bu mu?» diye sordu.

Kadın, «Hepsi!» diye yanıtladı.

Bay Bumble, bu hikâyenin de böylece kapandığına sevinmiş gibi derin bir soluk aldı. Yirmibeş altının geri verilmesine dair de bir şey söylenmemiş olduğu için yönetmenimiz, şu âna kadar burnunun ucundan süzülüp akmakta olan ter damlalarını silecek kadar cesaretini topladı.

Kısa bir sessizlikten sonra Bayan Bumble Monks'a dönerek. «Bu sorun hakkında, tahminlerimi aşan başka hiçbir bilgim yok.» dedi. «Hiç birşey bilmek de istemiyorum — böylesi daha güvenli. Ama iki soru sormak istiyorum. Sorabilir miyim?»

Monks biraz şaşırdığı belli olarak, «Sorabilirsin!» dedi. «Ama ben karşılık verir miyim, vermez miyim? Bu da ayrı bir soru.»

Bay Bumble espri yapmak çabasıyla, «Etti üç soru!» diye araya karıştı.

Kadın Monks'a, «Bulmayı umduğun şey bu muydu?...» diye sordu.

«Buydu. Başka soracağın?»

«Ne yapacaksın bunu şimdi? Bana karşı kullanılabilir mi?»

Monks, «Asla!» diye yanıtladı. «Ne de bana karşı. Şimdi bana bakın. Ama yerinizden bile kımıldamayın, yoksa canınızı cehennemde bulursunuz.»

Böyle diyerek masayı birden yana doğru itti; taban tahtalarının birindeki bir demir halkayı çekti ve Bay Bumble'nin hemen ayağının dibinde bir kapak açıldı. Bu da dostumuzun hemen bir kaç adım geri geri gitmesine sebep oldu.

Monks feneri boşluğa doğru alçaltarak, «Bakın aşağıya,» dedi. «Benden korkmayın. Böyle bir oyun düşünseydim sizi demin otururken, hiç haberiniz olmadan düşürebilirdim bu deliğe.»

Bu sözlerden cesaret alan Bayan Bumble ilerledi. Bay Bumble bile meraka kapılarak aynı şeyi yapmaktan kendini alamadı.

Aşağıda, son yağıştan kabaran çamurlu sular hızla akıp geçiyordu. Sıvışık, yeşil yosunlu direklere çarpıp anaforlaşırken çıkardığı şapırtılar, etraftaki bütün öteki sesleri bastırıyordu. Bir zamanlar aşağıda bir su değirmeni varmış. Bunun kalıntısı olan bir kaç çürük direk ve makina parçasının etrafında köpük köpük sürtünüp dönen sular, hızlarını boş yere kesmeğe yeltenen bu engelleri aştıktan sonra yeni bir hamleyle ileri atılır gibiydiler.

Monks feneri karanlık kuyunun ağzında ileri geri sallandırarak, «Bu gece öldürüp buraya attığın bir adamın cesedi yarın sabah nerede olur acaba?» diye söylendi.

Bumble ürperip irkilerek, «Nehrin yirmi kilometre ötesinde — hem de param parça,» diye yanıtladı.

Monks ilk ağızda koynuna sokmuş olduğu keseyi çıkardı ve ucuna bir kurşun ağırlık bağlıyarak ırmağın sularına attı. Bir sakül gibi dosdoğru, dimdik düştü kese; suya «cup,» diye çarptığı duyuldu ve gözden kayboldu.

Birbirlerinin yüzüne bakan üç kişi şimdi daha rahat soluk alır gibiydiler. Monks tahta kapağı tak diye kapatarak:

«Tamam!» dedi. «Kitapların yazdığına göre deniz, içindeki ölüleri er - geç dışarı vururmuş. Ama altınlarla gümüşleri kendine saklar; bu döküntü de arada kaynar gider...»

«Ee. artık konuşacağımız birşey kalmadı. Neşeli topluluğumuzu dağıtabiliriz.»

Monks korkutucu bir bakışla, «Dilini tutacaksın değil mi?» diye sordu. «Karından korkum yok ama sen. »

Bumble aşırı bir kibarlıkla temenna çaka çaka merdivene doğru ilerliyerek, «Bana güvenebilirsin, Bayım,» dedi. «Başka kimsenin esenliğini düşünmesem kendi esenliğimi düşünürüm elbet; değil mi, Bay Monks?»

Monks, «Bu adı da artık unutsan iyi olur,» dedi.

Bay Bumble gerilemesini sürdürerek, «Unuttum gitti.» diye yanıtladı.

Monks kaşlarını çatarak, «Bir gün herhangi bir yerde karşılaşırsak tanıdık çıkmamıza hiç gerek yok,» dedi. «Anlarsın ya!»

Bumble, Senin hakkında tek söz söylemiyeceğime güvenebilirsin, bayım,» diye yanıtladı.

«Senin adına sevindim buna! Yak şu feneri de buradan son hızla uzaklaşmağa bakın.»

Konuşmanın tam bu noktada kesilmesi şans eseri oldu. Çünkü temenna ede ede merdivenin bir adım berisine gelmiş olan Bay Bumble, biraz daha konuşsaydı mutlaka tepe taklak aşağıya düşecekti. Elindeki feneri Monks'un, tavandan indirip çözmüş olduğu fenerden yaktı. Konuşmayı daha fazla uzatmak için hiç bir istek göstermiyerek sessizce aşağı indi. Karısı da peşinden. Monks da, dışardaki yağmur patırtısıyla aşağıdaki suyun şırıltısından başka hiç bir ses olmadığına inanmak için bir an basamaklarda duraladıktan sonra, en arkadan aşağı indi.

Aşağıdaki odayı yavaş yavaş ve büyük bir ihtiyatlıkla geçtiler. Çünkü Monks ne zaman bir gölge görse yerinden sıçrıyordu. Fenerini yerden bir iki karış yukarda tutan Bumble ise sadece şaşılacak bir dikkatle değil, aynı zamanda cüssesine göre oldukça hafif olan adımlarla yürüyor ve kaygıyla yerde dolaşan bakışları gizli bir kapak arıyordu.

Bahçe kapısı Monks tarafından usulca açılıp aralandı ve karı koca bu gizemli dostlarıyla sadece bir baş selâmı değiş tokuş ettikten sonra dışardaki yağmurun ve karanlığın içine çıktılar.

Onlar gider gitmez, yalnız kalmaktan kesinlikle nefret ettiği anlaşılan Monks, aşağılarda bir yerde gizlenmiş olan bir çocuğu çağırdı. Çocuğa feneri alıp önden gitmesini söyliyerek yine, biraz önce ayrılmış olduğu odaya döndü.

OTUZ DOKUZUNCU BÖLÜM

Okuyucunun tanıdığı bazı sayın kişileri sahneye çıkarıyor ve Monks'la Fagin'in nasıl kafa kafaya verdiklerini anlatıyor.

Bir önceki bölümde anlattığımız üç sayın vatandaşın, aralarındaki ufak sorunu, gene o bölümde anlatıldığı gibi çözümledikleri gecenin ertesi günü, bir şekerleme yapıp uyanan Bay William Sikes, uykulu bir homurtuyla saatin kaç olduğunu sordu.

Bay Sikes'in, içinde bu soruyu sorduğu oda. Chertsey seferinden önce oturduğu evde değildi. Gerçi kentin gene aynı semtinde ve eski eve oldukça yakındı ama onun kadar makbul bir yer sayılmazdı. Eğimli tavandaki tek küçük pencereden ışık alan, daracık, pimpis bir sokak üstünde, küçük, harap bir odaydı burası.

Sayın dostumuzun son zamanlarda ikbalden düştüğünü gösteren başka belirtiler de eksik değildi. Çünkü odadaki eşya ve konfor kıtlığıyla, yedek çarşaf ve giyecek gibi taşınır malların bile yok oluşu, aşırı bir yoksulluk durumunun işaretleriydi. Bu belirtilerin eğer onaylanmağa ihtiyacı olsaydı Bay Sikes'in erimiş bitmiş hali, pullu mühürlü bir onay yerine geçebilirdi.

Sabahlık yerine beyaz paltosuna sarınmış olarak yatakta uzanmakta olan soyguncumuzun yüzündeki, ka-

davrayı andıran hasta solgunluğu, bir haftadır traş yüzü görmemiş, fırça gibi kara sakalı ve başındaki kirli gecelik takkesi yüzüne hiç bir biçimde güzellik katmıyordu.

Köpek yatağın yanıbaşında oturmuştu. Kâh hüzünlü bakışlarla efendisine bakıyor, kâh sokaktaki ya da alt katlardaki bir ses dikkatini çekince kulaklarını dikerek alçak perdeden hırlıyordu.

Pencere başında ise bir kadın oturmuş, hırsızın gündelik giyiminin bir parçası olan eski bir yeleği yamamakla meşgüldü. Uykusuzluk ve açlıktan öyle zayıflamış, solup sararmıştı ki, Bay Sikes'in sorusuna karşılık veren sesi olmasa onun hikâyemizde bir kaç kez rol oynayan Nancy olduğunu tanımakta bir hayli güçlük çekerdik!

Genç kadın, «Saat yediyi az geçti, Bill,» diye yanıtladı. «Nasılsın bu akşam?»

Bay Sikes, «Hoşaf gibi,» diyerek kendi gözleriyle kol ve bacaklarına lânet okudu. Sonra, «Gel, yardım et de şu kahrolası yataktan kalkayım!» dedi.

Hastalık Bay Sikes'in huyunu düzeltmiş değildi. Çünkü onun kalkıp bir sandalyeye oturmasına yardım eden kıza, beceriksizliğinden ötürü sövüp sayınakla kalmayıp bir de tokat attı.

«Sızlanıyorsun, öyle mi?» dedi. «Hadi be, burnunu çekip durma orda. Kes şu mızıldanmayı; duydun mu?»

Kız başını yana doğru çevirdi ve gülmek için kendini zorlayarak, «Duydum,» dedi. «Söyle bakalım; ne koydun gene kafana?»

Sikes onun göz pınarında titreyen bir damla göz yaşını seçerek, «Demek aklını başına devşirmeğe karar verdin!» diye homurdandı. «Senin hesabına sevindim buna.»

Kız elini onun omzuna koyarak, «Bill, hiç olmazsa

bu gece beni hırpalamazsın herhalde, değil mi?» diye söylendi.

«Hırpalamaz mıymışım? Neden yani?»

Kız sesine tatlılığa benzer bir ifade veren hafif bir kadınlık sevecenliği, bir kadın yumuşaklığıyla, «Kaç geceler başında bekledim,» diye mırıldandı. «Çocuğummuşsun gibi baktım sana. Sonunda bu akşam biraz kendine geldiğini görüp sevindim. Bütün bunları düşünsen bana deminki ettiklerini reva görmezdin, değil mi? Hadi, hadi, görmezdim deyiver.»

«Görmezdim öyleyse be! Hayallah! Kız gene zırlamağa başladı.»

Kız, «Hiç de değil,» diye yanıtladı. «Sen bana bakma. Şimdi geçer.»

Sikes hoyrat bir sesle, «Neymiş, geçecek olan?» diye sordu. «Yine ne sersemlik tutturdun be? Kalk da iş gör biraz. Kadın saçmalıklarıyla bana yapışma öyle!»

Başka zaman olsa bu azar ve Sikes'in ses tonu istenilen etkiyi yaratabilirdi. Ama kızcağız gerçekten bitkin ve tükenmiş olduğu için başını sandalyenin arkasına dayadı ve Bay Sikes'in, böyle durumlarda tehditlerini süslemek için kullandığı seçme sövgülerden bir kaçını sıralamasına bile fırsat bırakmadan, bayılıverdi!

Bay Sikes bu alışılmadık bunalım anında ne yapacağını bilemedi. Çünkü Nancy'nin sinir nöbetleri çoğunlukla bağırtılı - çağırtılı türden olurdu ve dışardan fazla bir müdahaleye, yardıma gerek kalmaksızın gelir geçerdi. Bay Sikes şimdi onu kendine getirmek için biraz sövüp saymayı denedi ama bu tedavi usulünün hiç bir işe yaramadığını görünce, imdat istemeğe koyuldu.

Fagin kapıdan içeri başını uzatarak, «Ne oluyoruz?» diye sordu.

Sikes, «Gel, işe yara da şu kızın bir çaresine bakalım

be!» dedi. «Orda ne durmuş sırıtıp gevezelik ediyorsun öyle?»

Fagin hafif bir şaşkınlık bağırışıyla kızın başına koştu. Sayın koruyucusunun ardısıra odaya girmiş olan Bay John Dawkins (diğer adıyla Elegeçmez) elinde taşıdığı büyük bir çıkını yere bıraktığı gibi, hemen kendi peşinden içeri giren Bay Charles Bates'in elindeki şişeyi kaptı, gözle kaş arasında dişiyle tıpasını çıkardı ve içindekinden bir miktarını baygın kızın boğazından aşağı boşalttı. Ama bir yanlışlık olmasın diye önce kendisi bir tadına bakmayı da ihmal etmedi.

«Charley, körükle yüzüne hava ver şunun,» dedi. «Fagin, sen ellerini uğuştur. Korsesini de Bill çözsün.»

Büyük bir şevkle, hep bir elden uygulanan bu ayıltıcı yöntemler (hele Bay Bates'in kendine düşen görevi eşsiz bir eğlence saydığı belliydi) istenen sonucu vermekte gecikmedi. Kızcağız yavaş yavaş sandalyeye doğru sendeliyerek yüzünü yastığa gömdü.

Bay Sikes de, böyle beklenmedik bir anda çıkıp gelişlerine şaştığını gösteren bir tavırla, ziyaretçilerine doğru döndü.

«Ey Fagin, hangi uğursuz rüzgârlar attı seni buraya?» diye sordu.

«Uğursuz değil, canım kardeşim; hayırlı rüzgârlar attı beni buraya. Yanımda seni sevindirecek güzel birşeyler de getirdim hem. Evlâdım, Elegeçmez, aç şu çıkını da bu sabah çil para sayıp aldığımız ufak tefekleri Bill'e göster.»

Bu söz üzerine Elegeçmez eski bir masa örtüsüne sarılan ve iyice büyük olan çıkını açtı ve içindekileri teker teker Charley Bates'e vermeğe başladı. O da, her birinin zor bulunurluğu ve üstün kalitesi hakkında çeşitli övgü sözleri söyliyerek, masanın üzerine dizmeğe başladı.

Kocaman bir böreğin üstünü açarak, «Tavşan etli börek bu, Bill!» diye bilgi verdi. «Ne lâtif yaratıktır şu tavşan: eti de öyle yumuşak ki kemikleri bile ağzında erir adamın — ayıklamağa gerek yok! İkiyüz elli gram da yeşil çay — öyle kuvvetli ki, bir kaynar suya kattın mı çaydanlığı hop - hop oynatır, namussuzum! Al sana yediyüz elli gram da şeker. Afrikadaki o araplar bu şekeri böyle tatlı hale getirebilmek için uğraşmışlar mı dersin? Pek değil — ancak canları çıkana kadar! Bu da iki kutu yulaf ezmesi! Bir miktar nefis tütün ve — en son olarak, ömründe zıkkımlanıp zıkkımlanacağın en âlâ nesne!»

Bu son övgü sözleriyle birlikte Bay Bates o sayısız ceplerinin birinden, itinayla mantarlanmış büyük boy bir şarap şişesi çıkardı. Aynı dakikada Bay Dawkins de elindeki şişeden bir bardağa cin boşalttı ve hastamız bunu hiç duraksamadan bir dikişte içti.

Fagin ellerini büyük bir hoşnutlukla uğuşturarak, «Hah şöyle!» dedi. «Şimdi artık işin iş, Bill!»

Sikes. «İş mi!» diye bağırdı. «Siz beni arayıp sorana kadar nerdeyse yirmi kere işim bitiyordu benim be! Adamı üç haftadan fazla bu halde bırakmak ne demek - seni dönek deyyus!»

Fagin, «Bir kulak verin şuna, çocuklar!» diye omuz silkti. «Biz de ona bu gözelim şeyleri getirdik sözde!»

Masaya göz atınca biraz yatışan Bay Sikes, «Getirdiklerinize bir diyeceğim yok,» diye söylendi. «Ama hesap ver bakalım — beni burada böyle aç — bilaç, hasta, parasız - pulsuz bir halde bırakıvermenin âlemi var mıydı? Bunca hafta semtime bile uğramadınız — sanki insan değilmişim de şu köpekmişim gibi! Hey Charley, indir onu aşağı!»

Bay Bates köpeği masadan aşağı indirerek, «Ben ömrümde böyle maskara köpek görmedim!» dedi. «Pazar yerinde alışveriş eden yaşlı hanımlar gibi, bir kokluyor

nevaleleri! Bu köpek sahneye çıksa zengin olur, namussuzum! Hem de tiyatro sanatını yeniden canlandırır!»

Ve böyle diyerek Bay Bates kendi nüktesine öyle yüksek sesle güldü ki, insan düşmanı bir yaratılışa sahip olan Anasınıngözü deli gibi havlamağa başladı. Onu susturabilmek için de sahibinin bütün otoritesini kullanması gerekti.

Hâlâ kızgın kızgın homurdanarak yatağın altına sokulan köpeğin ardından Bill Sikes,

«Kıs çeneni ulan!» diye bağırdı. Sonra Fagin'e döndü «Ee, hesap ver bakalım, teneşir tahtası!»

Fagin, «Bir iş için bir hafta — on gün kadar Londradan uzaklaştım da, iki gözüm!» dedi.

«Ya geriye kalan iki hafta ne oldu? Tam iki hafta hasta halimle köpek gibi bıraktınız beni!»

«Elimden gelen birşey yoktu, Bill. Çoluk çocuğun yanında uzun uzun açıklamalara girişemem. Ama elimden gelen birşey yoktu — şerefim üstüne yemin ederim.»

Bill Sikes aşırı bir tiksintiyle, «Neyinin üstüne — neyinin üstüne?» diye homurdandı. «Hey, çocuklar! Biriniz bana şu börekten bir parça kesiverin de ağzımın pasını alsın. Yoksa boğulacağım!»

Kendisine, hemen kocaman, yumuşak bir parça börek sunulunca Bill Sikes bir süre konuşmadan çatal bıçak kullandı. Sonra tabağını itti ve Elegeçmez'in şişesinden bir bardak daha doldurup içerek Fagin'e seslendi:

«Fagin, durumu anlatayım sana; senin uğruna hummaya yakalandım ben. Senin başıma sardığın o püsküllü belâdan sonra kırk yıl yağmurda — çamurda yatıp köşe — bucakta gizlenmek yüzünden oldu. Nerdeyse darağacına gönderecekti bu iş beni! Sen de o küflü çuvallarındaki altın sayısını kabartmağa yarayan en usta yardımcından olacaktın! Sonra da beni burda aç biilâç, hasta halimle kasten süründürdün bunca haftadır. İyice

pes edeyim de bana verdiğin herhangi bir işi, senin şartlarınla kabul edeyim diye. İnkâra kalkışma çünkü işin aslı bu. Sen de bal gibi biliyorsun bunu. Şimdi benim sana tek bir sözüm var: hele bir kere daha bu oyunu oyna bana — herşey biter aramızda. Bu sıkıntıyı bir kere daha çekmektense sallanmak daha iyi bence. Hele seni de aynı yerde sallandırmanın zevki hepsinden iyi. Hele bir kere daha bu oyunu oyna bana, altı haftaya kalmaz ikimiz de sallanmazsak sana yılan oğlu yılan, bana da Bill Sikes demesinler. İşte benim deyip diyeceğim bu.»

Fagin uysallıkla, «Öfkelenme, iki gözüm kardeşim,» diye yalvardı. «Ben seni hiç unutmadım ki Bill! Bir an bile.»

Sikes acı bir sırıtışla, «Yoo, beni unutmadığına kalıbını basarım,» dedi. «Ben burda nöbetler içinde tutuşup titreşirken sen her dakikanı türlü fesat plânları kurmakla geçirdin elbet! Bill iyi olur olmaz, bedavadan ucuza şu işi yapsın, bu işi yapsın diye! Çünkü Bill senin her dediğine razı olacak kadar parasız kalmış olacaktı, değil mi? Ulan şu kız olmayaydı geberip gidiyordum be!»

Fagin, «Bağırma, Bill,» dedi. «Kız olmayaydı, diyorsun; ama sana bu eşsiz kızı kazandıran da zavallı, yaşlı Fagin olmadı mı?»

Nancy hemen, «Tanrı bilir a, ihtiyar doğru söylüyor,» diye araya girdi. «Boşver, Bill, uğraşma artık onunla.»

Nancy'nin ortaya çıkması konuşmaya yeni bir yön verdi. Çünkü kurnaz ihtiyarın gizli bir göz kırpışı üzerine delikanlılar kıza içki sunmağa başladılar. Gelgelelim Nancy pek fazla içmiyordu. Fagin de pek alışılmadık bir sevince büründü. Sikes'in tehditlerini küçük birer şaka yerine koyarak ve onun, içki şişesine tekrar tekrar baş vurduktan sonra tenezzül edip savurduğu bir kaç kaba nükteye kahkahalarla gülerek, yavaş yavaş keyfini biraz yerine getirir gibi oldu.

Sonunda Sikes, «Bunların hepsi iyi hoş ama bu akşam bana biraz mangır vermen şart,» dedi.

Fagin, «Üzerimde metelik yok,» diye yanıtladı.

«Ama evinde sandık dolusu var. Birazını al da bana ver bakalım.»

Fagin, «Sandık dolusu mu!» diye ellerini açtı. «Ne gezer bende o ka.....»

«Ne kadar paran olduğunu ben bilemem. Herhalde sen de bilemezsin çünkü hepsini saması yıl tutar. Ben sadece bu gece senden para istediğimi biliyorum. Bunun lâmı, cimi yok.»

Fagin, «Pekâlâ,» diye içini çekti. «Birazdan Elegeçmezi gönderir aldırtırım.»

Bay Sikes, «Yağma yok!» dedi. «Elegeçmez bu — adı üstünde! Bizim elimize de geçmez o. Ya unutur, ya yolunu şaşırır ya da aynasızlara enselenir. Hasılı sen akıl öğrettin mi, parayı bana getirmemek için elinden geleni yapar. İşi sağlama bağlamak için Nancy gidip getirecek parayı. Ben de bu arada yatıp birez kestiririm.»

Uzun çekişme ve pazarlıklardan sonra Fagin istenilen avans miktarını beş altından üç buçuk altına indirdi. Bu yüzden elinde ancak ucu ucuna geçinecek kadar para kalacağına ilişkin dizi dizi yeminler ediyordu.

Sikes yüzünü asarak, daha çoğunu koparamazsa şimdilik çaresiz, bu kadarla yetinmek zorunda olduğunu söyledi ve Nancy yaşlı Yahudiyle beraber gitmek için hazırlandı. Bu arada çömezler yiyecekleri dolaba kaldırdılar. Fagin de candan dostuyla helâllaşarak, yanında Nancy ve çömezleri olduğu halde evinin yolunu tuttu.

Sikes'e gelince, o kendini yatağın üzerine attı ve kız geri gelinceye kadar yatıp uyumak üzere hazırlandı.

Kafile sonunda Fagin'in evine vardı. İçerde Toby Crackit'le Bay Chitling'i on beşinci pişpirik oyununa dalmış buldular. Bay Chitling'in oyunu ve oyunla beraber

onbeşinci ve en son şilinini de yitirdiğini ve bu durumdan öteki çömezlerin pek zevklendiğini söylemeğe pek gerek yok, sanıyoruz.

Mevki ve kafaca kendinden çok aşağı olan bir çocukla vakit geçirirken yakalandığı için besbelli biraz utanan Toby Crackit bir esnedi; sonra Sikes'den haber sorarak şapkasını eline aldı ve gitmek üzere ayağa kalktı.

Fagin, «Gelen giden olmadı mı, Toby?» diye sordu.

Bay Crackit yakasını kaldırarak, «Bir Tanrının kulu gelmedi,» diye yanıtladı. «Sıkıntıdan patlıyordum. Valla, Fagin, bunca zamandır evinin bekçiliğini yaptığıma karşılık güzel bir bahşişi hakettim artık. Meteliğe kurşun atıyorum. Burası da öyle sıkıntılı ki şu çocuğu eğlendirmek içimden gelmeyeydi patlıyacaktım, namussuzum! İster inan, ister inanma!»

Bu ve buna benzer sözlerle Bay Crackit oyunda kazandığı paraları, bu çeşit ufaklıklar kendi çapında bir adamın gözünde birer hiçmişcesine kurumlu bir edayla toplayıp yelek cebine tıkıştırdı. Sonra öyle kibar ve zarif bir edayla, öyle kurumlanarak dışarı çıktı ki onun bacak ve çizmelerini, gözden yitinceye kadar hayran hayran izleyen Bay Chitling çevresindekilere dönerek, böyle bir insanı tanımak şerefi uğruna on beş şilin vermenin az bile olduğunu ve kumarda ona kaptırdığı parayı tamamen helâl ettiğini bildirdi.

Bu sözleri pek eğlenceli bulan Charley Bates, «Ulan Tom, ne komik herifsin be!» dedi.

Bay Tom Chitling, «Hiç de değil!» dedi. «Ben komik miyim, Fagin?»

Fagin onun omzunu sıvazlayıp öbür çömezlerine göz kırparak, «Çok zeki çocuksun, evlâdım,» diye yanıtladı.

«Bay Toby Crackit de yaman adam değil mi yani, Fagin? İki dirhem, bir çekirdek, değil mi?»

«Hiç şüphe yok ki öyle, iki gözüm.»

«Onunla arkadaşlık etmek de şereftir: öyle değil mi, Fagin?»

«Hem de nasıl! Sen bunlara bakma, yavrucuğum. Toby onlara hiç yüz vermediği için seni kıskanıyorlar da ondan.»

Tom zafer kazanmışcasına, «Tamam! Sorun burda!» diye bağırdı. «Gerçi Toby elimde, avucumda ne varsa aldı ama canım isteyince gider gene para kazanabilirim: öyle değil mi, Fagin?»

«Elbet, Tom. Hem biran önce gidip bu işi yapsan da verdiklerini yerine koysan pek iyi olacak. Elegeçmez, Charley! Artık işe başlamak saati geldi. Davranın! Saat ona geliyor — daha hiç bir şey yapmadınız.»

Çocuklar bu sözü dinliyerek şapkalarını aldılar ve Nancy'yi başlarıyla selâmladıktan sonra dışarı çıktılar. Bu arada Bay Chitling'i hedef alan bir çok alaylı nükteler savurmayı da ihmal etmediler.

Hakçasını söylemek gerekirse, Bay Chitling'in yaptığı iş öyle olağanüstü birşey sayılmazdı. Londra kentinde, Toby gibi şık ve kibar beyefendilerle ahbaplık edebilmek uğruna çok daha fazla para veren gençlerin sayısı belirsizdir. Şöhretlerini Toby Crakit'in yöntemleriyle sağlıyan şık ve kibar beyefendilerin sayısı da öyle!

Çömezler odadan çıkınca Fagin, «Şimdi de gidip sana para getireyim, Nancy,» dedi. «Bu anahtar, çocukların getirdiği birkaç, ufak tefeği kaldırdığım dolabın anahtarıdır, güzelim. Paramı asla kilit altında tutmam, çünkü kilit altında tutulacak kadar param yoktur — keh, keh, keh! Bizim piyasa kısırdır, Nancy; nankördür de! Ne var ki ben etrafımda gençler görmeyi seviyorum. Bu yüzden katlanıyorum, güzelim; katlanıyorum işte.»

Nancy, piyasayı onun kadar kendinin de bildiğini belirtmek ister gibi başını salladı. Fagin bir mum yaktı. Anahtarı da eline alarak tam yukarı çıkmak üzereydi ki

birden durdu: çömezler sokak kapısından dışarı çıktıkları sırada birisiyle karşılaşmışlardı. Fagin anahtarı telâşla koynuna sokarak.

«Şş!» dedi. «Kim acaba? Dinle! Bir gelen var!»

Masa başında kollarını kavuşturmuş oturan kız bu soruna hiç aldırış etmedi. Ne giden, ne gelen umurunda değildi besbelli — tâ ki kulağına bir erkek sesi çarpıncaya kadar! Bu sesi duyar duymaz yıldırım hızıyla pelerin ve şapkasını çıkardı ve masanın altına sokuşturdu. Sonra Fagin ona doğru dönünce kız, yaptığı hareketin olağanüstü telâş ve hızıyla son derece çelişen olgun bir sesle, odanın sıcağından yakındı. Neyse ki o sırada arkası dönük olan Fagin onun yaptığını görmemişti.

«Öf! Önceden beklediğim adammış!» dedi. «Buraya geliyor. O burdayken sakın para sözü etme; emi, Nancy'ciğim? Çok kalmaz. Bilemedin on dakika.»

Kemikli parmağını dudağına götürerek elindeki şamdanla kapıya doğru yürüdü. Merdivende bir erkeğin ayak sesi vardı. Fagin kapıya ziyaretçisiyle aynı anda vardı. Adam telâşla içeri girdi.

Bu, Monks'du. Nancy'yi ancak masa başına varınca gördü. Monks'un bir yabancıyla karşılaşınca irkilip gerilediğini gören Fagin,

«Benim gençlerden biri.» dedi. «Yabancı değil. Rahatsız olma, Nancy.»

Nancy masaya biraz daha sokuldu. Monks'dan yana hem umursamaz hem çapkın bir bakış fırlatıp döndü. Ama biraz sonra, onun Fagin'e bakmasından yararlanarak öyle keskin ve düşünceli, öyle amaç dolu bir bakış baktı ki bir üçüncü kişi bu değişikliği görse, bakışların ikisinin de aynı gözlerden çıktığına inanmak istemezdi.

İhtiyar yahudi elinde tuttuğu mumun fitilini düzelterek, «Ne vakit döndün kente?» diye sordu.

Monks, «İki saat oluyor,» diye yanıtladı.

«Gördünmü onu?»

Öbürü sesinin tonu kadar anlamlı bir baş işaretiyle, «Gördüm,» diye yanıtladı.

«Yeni bir haber var mı?»

«Müthiş.»

Fagin fazla iyimser olursa öbürünün sinirleneceğinden çekinir gibi duraklıyarak,

«Aynı zamanda... iyi haber inşallah?» diye sordu.

Monks, «Hiç olmazsa kötü sayılmaz,» diye yanıtladı. «Bu kez vaktinde davranabildim. Seninle bir çift sözüm var.»

Nancy masaya büsbütün sokuldu. Monks'un kendini işaret ettiğini biliyordu ama gene de hiç yerinden kımıldamadı. Fagin de bir şey söylerse kızın para hakkında bir lâf edeceğinden çekindiği için olacak, yukarı doğru bir işaret yaptı ve Monks'la birlikte odadan çıktı.

Nancy adamın merdivenden yukarı çıkarken, «Geçen seferki o lânet yere gitmiyelim, alasen;» dediğini duyabiliyordu.

Fagin güldü ve kızın anlıyamadığı bir yanıt verdi. Merdiven gıcırtılarından onun Monks'u ikinci kata çıkardığı anlaşılıyordu.

Daha onların ayak seslerinin ev içindeki yankısı yitmeden Nancy pabuçlarını ayağından atmıştı bile! Gölgesi vurursa biçiminden kimliği belli olmasın diye eteğini başına örtüp kollarına sararak kapıya gitti ve heyecandan soluğu kesilmiş bir halde çevreye kulak kabarttı. Ayak sesleri kesilir kesilmez genç kadın dışarı süzüldü ve merdivenleri inanılmaz bir sessizlikle tırmanarak üst katın karanlığına karıştı.

Alt kattaki oda çeyrek saatten fazla bir zaman boş kaldı. Sonra Nancy gene aynı hayalet sessizliğiyle geri

döndü. Hemen bundan sonra da iki erkeğin merdivenden aşağı indikleri işitildi.

Monks hiç durmadan sokağa çıktı. Fagin parayı almak için gene yukarı kata tırmandı. Geri geldiği vakit kız, dışarı çıkmağa hazırlanır gibi şalını ve şapkasını giymekle uğraşıyordu. Sinirli bir ifadeyle,

«Gelmek bilmedin be Fagin!» dedi. «Şimdi Bill küplere binecek.»

«Elimde değildi, sultanım. Bir iş konusunu görüştük. Beyefendinin sorgusuz sualsiz elden çıkarmak istediği biraz kadifeyle ipekli kumaş varmış da. Keh, keh!» Sonra yaşlı şamdanı elinden bırakırken duraklayıp irkilerek. «Nancy'ciğim!» diye bağırdı. «Ne kadar solgunsun!»

Kız ona daha iyi bakmak ister gibi elini gözlerine siper ederek, «Solgun mu?» diye mırıldandı.

«Pek feci! Ne oldu sana böyle!»

Kız umursamayarak, «Hiiç» diye yanıtladı. «Sadece kırk saattir bu boğuntu yerde bekliyorum! Kuzum Fagin, hadi, ben gideyim artık!»

Fagin her mangır için ayrı göğüs geçirerek parayı kızın eline saydı. Daha başka birşey konuşmadan, birbirlerine sadece iyi geceler diliyerek ayrıldılar.

Kız sokağa çıkınca bir evin eşiğine oturdu. Başı dönmüş gibi, ne yapacağını bilemiyormuş gibi bir hali vardı. Bir kaç dakika böylece oturduktan sonra ansızın kalktı ve Sikes'in beklediği yerin tam ters yönüne saparak hızla yürümeğe koyuldu. Adımlarını gitgide sıklaştırarak sonunda deli gibi koşmağa başladı. Ancak tam anlamıyla yorulduğu zaman, soluklanmak için durdu. Ansızın kendini toplamış ve aklına koyduğu bir şeyi yapamayışına kahrolmuş gibi ellerini uğuşturarak ağlamağa başladı.

Kimbilir, belki döktüğü göz yaşları onu ferahlatmıştı. Belki de durumunun umutsuzluğunu tamamen kavra-

mıştı. Herneyse, genç kadın gerisin geriye döndü ve hemen hemen geldiği kadar hızla, karşı yönde koşmağa başladı. Koşmaktan amacı, yitirdiği zamanı kapamak olduğu kadar, düşüncelerinin korkunç akışına da ayak uydurabilmekti.

Çok geçmeden hırsızın evine varmıştı.

Bay Bill Sikes'in karşısına çıktığı zaman üzerinde heyecanlı bir hal olmakla birlikte hazret bunun farkına varmadı. Çünkü hırsız sadece onun parayı getirmiş olup olmadığını sordu ve olumlu karşılık alınca bir hoşnutluk homurtusuyla başını gene yastığa koyarak, uykusuna bıraktığı yerden devam etti.

***

Paranın gelişi genç kadın için bir şans eseri oldu. Çünkü Bill Sikes ertesi gün yiyip içerek vaktini öyle bir doldurdu ve huyu suyu öyle bir düzeldi ki Nancy'nin hal ve tavırlarına dikkat etmeğe ne zaman buldu ne de niyetlendi. Kızın, olağan üstü bir iç mücadelesinden sonra karar verdiği atılgan ve tehlikeli birişi yapmağa hazırlanan insanlar gibi tedirgin ve dalgın olduğunu, keskin görüşlü Fagin olsa hemen anlar ve derhal meraklanırdı. Ama Bill Sikes görüş ve anlayış inceliğinden yoksun bir insandı. Demin dediğimiz gibi, keyfi de yerinde olduğu için kızın davranışlarında hiç bir tuhaflık görmüyordu. Daha doğrusu şu sırada kız Bay Sikes'in o kadar hiç umurunda değildi ki heyecan ve telâşı daha belirli bile olsa hırsızın dikkatini çekmezdi herhalde.

Gün sona yaklaştıkça Nancy'nin heyecanı da artmıştı. Geceleyin oturmuş, hırsızın içki içip sızarak uyumasını beklerken yüzünde öyle görülmedik bir solgunluk vardı ve gözleri öyle çakmak çakmak parlıyordu ki Sikes'in bile dikkatini çekti ve şaşmasına yol açtı.

Bay Bill Sikes, geçirdiği humma yüzünden hâlâ dermansız olduğu için yatakta yatmış, sıcak suyla cin içmekteydi. Bardağını, tazelensin diye üçüncü ya da dördüncü defa olarak uzatmıştı ki Nancy'deki bu belirtilerin farkına vardı.

Gözlerini kızın yüzüne dikti ve ellerine dayanıp doğrularak, «Ulan vay canına be!» diye söylendi. «Dünden ölmüş de bugüne kalmış gibi bir halin var. Ne oldu, yahu?»

Kız, «Hiç,» diye yanıtladı. «Birşeycik olmadı. Ne bakıyorsun öyle bel bel yüzüme?»

Sikes onu kolundan tutup tartaklıyarak, «Ne biçim oyun bu be?» diye homurdandı. «Ne oluyoruz? Anlamı ne bunun? Bir düşüncen mi var, yoksa?»

Kız bir ürperdi ve ellerini gözlerine bastırarak, «Bende düşünce çook!» diye yanıtladı. «Ama boş ver, Bill! Ne çıkar yani?»

Bu son sözleri söylerken sesine verdiği zoraki neşe Sikes'in üzerinde, önceki durağan ve hummalı bakışlarından daha büyük bir etki yaratmış gibiydi. Hırsız,

«Söyleyivereyim, ne çıkar?» dedi. «Ya benden humma geçti sana ya da bu işin içinde bir iş var — hem de tehlikeli bir iş. Yoksa sen tutup beni... Ama yok be! Sen böyle birşey yapamazsın?»

Nancy, «Nasıl birşey?» diye sordu.

Sikes, gözleri onun yüzüne dikilmiş, kendi kendine konuşarak, «Yok be!» diye tekrarladı. «Dünyada bundan daha vefalı bir kız olamaz! Yoksa aylar önce kesmiştim onu. Yok, yok, hummaya tutuluyor kızcağız; işin aslı bu.»

Bu düşünceden cesaret alarak bardağını bir dikişte boşalttı ve bir sürü köfürler homurdanarak ilâcını istedi.

Nancy hemen yerinden sıçrayıp koştu ve arkasını ona

döncrek ilâcı bardağa koydu. Sonra onun dudağına dayıyarak içirdi.

Bill Sikes, «Şimdi gel de şöyle yamacıma otur bakalım,» dedi. «Hem de her zamanki suratını takın. Yoksa öyle bir bozarım ki, alimallah, istesen bile eski halini bulamazsın.»

Kız gidip onun yanına oturdu. Bill de onun elini sımsıkı tutarak kendini gene arkaya doğru bıraktı. Gözleri onun yüzüne doğru çevrildi ve yavaş yavaş kapandı. Biraz sonra açıldı; gene kapandı, gene açıldı. Hırsız tedirgin bir şekilde bir kaç kez durum değiştirdi. İki üç dakika için dalıyor, sonra birden, dehşet içinde sıçrıyarak, görmez gözlerle etrafına bakınıyordu. Sonunda tam gene yerinden doğrulurken, yarı yolda yıldırım çarpmış gibi ansızın devrildi ve derin, ağır bir uykuya daldı. Parmaklarının sıkışıp gevşedi; uzanan kolu yanına düştü ve hırsız, kendini tamamen kaybetti.

Nancy, «Afyon ruhu sonunda etkisini gösterdi,» diye ayağa kalktı. «Ama geç kaldım. Belki iş işten geçmiştir bile!»

Aceleyle şapkasını başına giyip şalını omzuna örttü. Verdiği uyuşturucu ilâca rağmen her an hırsızın o ağır elini omzunda hissetmekten korkuyormuş gibi, durup durup korkuyla çevresine bakınıyordu. Giyinince yatağın üzerine doğru yavaşça eğilip haydutun dudaklarını öptü ve sonra kapıyı hiç ses çıkarmadan açıp kapıyarak son hızla yola koyuldu.

Ana yola, ulaşmak için geçmek zorunda olduğu karanlık bir yolda bir gece bekçisi bağırarak gecenin dokuz buçuğunu haber veriyordu.

Nancy, «Saat dokuz buçuğu vuralı çok oluyor mu?» diye sordu.

Adam fenerini kaldırıp onun yüzüne doğru tutarak, «Bir çeyrek sonra onu vuracak.» diye yanıtladı.

Nancy onun yanından rüzgâr gibi sıyrılıp son hızla yoluna devam ederken, «Oraya varmam da yarım saat sürer,» diye mırıldanıyordu. «Belki de daha çok.»

Nancy'nin, Londra'nın Spitalfields semtinde Batı yakasına gidebilmek için geçtiği arka yol ve sokaklardaki dükkânlardan bir çoğu kapanmağa başlamıştı bile! Saat onu vurdu ve genç kadının sabırsızlığını artırdı. Yolcuları dirsekleriyle iteliyerek dar kaldırımlar boyunca rüzgâr gibi koşuyor, araba atlarının âdeta boyunlarının altından sıyırarak kalabalık sokakların bir yanından öbürüne geçiyordu.

Ve son hızla uzaklaşırken çevredekiler onun arkısından bakarak, «Karı çıldırmış!» diyorlardı.

Şehrin daha varlıklı semtlerinde sokaklar biraz daha tenha olduğu için onun yıldırım gibi koşuşu, rasladığı tek-tük kişilerin daha da merakını çekiyordu. Onun böyle son hızla nereye gittiğini anlamak ister gibi peşine düşenler oldu. Ama onun azalmıyan hızı yanında hepsi de birer birer geri kaldılar. Hedefine yaklaştığı zaman Nancy yalnızdı.

*
**

Burası Hyde Park yakınlarındaki sessiz fakat seçkin bir sokakta bir aile oteliydi. Otelin kapısının önünde yanan fenerin parlak ışığı Nancy'yi kendine doğru çektiği sırada saat onbiri vurdu. Genç kadın önce, ilerleyip ilerlememek konusunda kararını veremiyormuş gibi biraz oyalanmıştı. Ama saatin sesi kararını verdirtti ve genc kadın otelin holüne girdi. Yöneticinin yeri boş duruyordu. Nancy ne yapacağını bilemiyerek çevresine bakındı ve sonra merdivene doğru yürüdü.

Şık giyimli bir kadın bir kapının ardından ona bakarak, «Bir dakika küçük hanım!» dedi. «Ne arıyorsun sen burda?»

«Burada kalan bir hanımı arıyorum.»

Kadın tepeden bir bakışla, «Hanım ha!» dedi. «Hangi hanım?»

Nancy, «Miss Maylie,» dedi.

Bu arada ,onun kılık kıyafetini iyice farketmiş olan kadın sadece, erdemli bir küçümseyişle dolu olan bir bakışla yanıt verdi ve başka birini çağırdı. Nancy isteğini bu adama da tekrarladı.

Garson olan bu adam, «Kim istiyor diyelim?» diye sordu.

Nancy, «Ad vermeğe gerek yok,» diye yanıtladı.

«Niçin istediğini söylemeğe de gerek yok mu?»

Nancy, «Hayır, yok.» dedi. «Onu mutlaka görmem gerek.»

Adam onu kapıya doğru iterek, «Yaylan!» dedi. «Bırak numarayı da bas git buradan.»

Kız. «Gitmem!» diye bağırdı. «Beni zorla sürükliyerek atabilirsiniz ancak. O zaman da öyle bir çıngar çıkarırım ki pişman olursunuz.» Sonra çevresine bakınarak, «Benim gibi zavallı bir insandan Miss Maylie'ye basit bir haber götürebilecek kimse yok mu burda?» diye sordu.

Kızın bu sözleri, birkaç hizmetçiyle birlikte durumu izlemekte olan iyi yürekli erkek aşçının üzerinde bir etki uyandırdı ve adam beri gelerek söze karıştı. Garsona,

«Yukarı çıkıp söyleyiversen olmaz mı?» diye sordu.

Garson Joe, «Neye yarar?» dedi. «Miss Maylie bunun gibisini kabul edecek değil a!»

Nancy'nin namusuna kuşku konduran bu sözler, kenardaki dört hizmetçi kadının iffetli bağırlarını büsbütün öfke ve isyanla doldurdu. Bu kadınlar Nancy'nin kadınlık için bir yüz karası olduğunu ileri sürerek, gözünün yaşına bakılmadan sokağa atılmasını önerdiler.

Nancy bunun üzerine gene erkeklere doğru dönerek,

«Beni ne yaparsanız yapın; yalnız önce isteğimi yerine getirin,» dedi. «Size Tanrı adına yalvarıyorum: bu haberi iletin ona.»

Yufka yürekli aşçı da araya girince sonunda garson Joe, haberi yukarı iletmeğe razı oldu. Bir ayağını basamağa dayıyarak,

«Ne denilecek?» diye sordu.

«Genç bir kadının Miss Maylie'yle yalnız konuşmak istediği söylenecek. Miss Maylie bu kadının ağzından çıkan ilk sözleri dinlesin, yeter. Gerisini dinliyecek mi, yoksa kadını kapı dışarı mı edecek — ondan sonra karar versin.»

Adam, «Bak hele!» dedi. «Nasıl da konuşuyor!»

Nancy kesinlikle, «Sen bunu söyle de bana yanıt getir,» dedi.

Adam koşarak yukarı çıktı. Nancy, solgun, âdeta soluğu kesilmiş bir halde duruyor ve iffetli hizmetçi kadınların bol-bol harcadıkları hakaretleri, dudakları titriyerek dinliyordu. Hele adam aşağı gelip de Nancy'ye yukarı çıkmasını söyleyince kadınlar büsbütün azıttılar.

Birinci hizmetçi kadın, «Bu devirde namus geçmez oldu gayri,» diye dudak büktü.

İkincisi, «Bakır altından daha rağbette,» diye akıl yürüttü.

Üçüncüsü sadece, «Hanımefendilerin aklının nerde olduğunu» merak etmekle yetindi.

Dördüncüsü, «Rezalet yani.» diye söylendi ve bu dörtlünün konseri de bu notayla sona erdi.

İçi ve kafası daha önemli düşüncelerle dolu olduğu için bunlara aldırış etmiyen Nancy dudakları titriyerek adamın peşine düştü ve tavandan sarkan bir lâmbayla aydınlatılmış küçük bir bekleme odasına girdi. Adam Nancy'yi burada tek başına bırakarak çekildi.

KIRKINCI BÖLÜM

Önceki bölümün devamı olan garip bir görüşme.

*
**

Bu kızın hayatı Londra kentinin kaldırımlarında ve en bayağı, en pis köşelerinde harcanıp boşa gitmişti ama ruhunda kadınlık hasletinin hiç bozulmadan kalabilmiş bir parçası hâlâ vardı. Kendi girdiği kapının karşısındaki kapıya yaklaşan uyumlu ayak seslerini duyup, bu odanın bir an sonra nasıl bir karakter çelişmesine tanık olacağını düşününce bir utanç yükünün ağırlığı altında ezilir gibi oldu ve konuşmak için ısrarla çağırdığı kimsenin varlığına dayanamıyacakmış gibi, duvara doğru büzüldü.

Ama bu temiz duygularla çarpışan gururu vardı: gurur denilen günah en yüksek ve saygın kişiler kadar en bayağı ve kirli kişilerin de malıdır! Hırsız ve haydutların dostu, kötülük yuvalarının sürgünü, zından ve hapis kalıntılarının suç ortağı olan ve darağacının gölgesinde yaşıyan bu sefil yaratığı; bir düşmüş, alçalmış kadını bile gururu, içindeki kadınlık duygusunu dışarı vurmaktan alakoyuyordu. Çünkü Nancy bu duyguyu bir zaaf sayıyordu. Oysa düştüğü kirli hayatın daha çocukken bütün izlerini sildiği insanlıkla arasındaki tek bağ. işte bu duyguydu.

Gözlerini, içeri giren kimsenin ufak tefek, narin ve

çok güzel bir kız olduğunu görmeğe yetecek kadar kaldırdı. Sonra gene yere doğru indirerek saçlarını yapmacık bir umursamazlıkla şöyle bir arkaya attı ve,

«Sizi görmek meğer pek güç bir işmiş, küçükhanım,» dedi. «Benim yerime başka kim olsa alınıp giderdi. Siz de bir gün bu işe pişman olurdunuz. Hem de gerçekten pişman.»

Rose Maylie, «Size kabalık eden olduysa üzülürüm,» diye yanıtladı. «Ama üzerinde durmayın da beni neden görmek istediğinizi söyleyin. Aradığınız kimse benim.»

Bu yanıtın nâzik ifadesi, genç kızın tatlı sesiyle yumuşak davranışı; kibir ve sertlikten tamamen uzak oluşu karşısında Nancy son derece afalladı ve gözlerinden yaşlar boşandı.

Ellerini acı içinde yüzüne kapıyarak, «Ah küçük hanım!» diye inledi. «Dünyada senin gibi insanlar daha çok olaydı, benim gibileri de daha az olurdu. Evet öyle!» öyle!»

Rose içtenlikle, «Kuzum otur,» dedi. «Yoksulsan ya da başka bir derdin varsa, sana elimden gelen yardımı seve seve yaparım. Emin ol bundan! Hadi, otur.»

Genç kadın ağlamayı sürdürerek «Bırak da ayakta durayım, küçük hanım,» ddei. «Beni daha yakından tanımadan önce de böyle nazik davranma. Vakit geçiyor. Şu kapı. kapalı mı?»

Rose, gerekirse daha çabuk yardımcı çağırabilmeyi sağlamak ister gibi kapıya doğru birkaç adım geriliyerek, «Evet,» dedi. «Neden sordun?»

«Çünkü kendi canımı ve daha başka bazı kişilerin hayatlarını senin eline teslim etmek üzereyim de ondan. Küçük Oliver Twist'i hani o Pentonville'deki evden dışarı çıktığı akşam yakalayıp ihtiyar Fagin'in evine zorla kaçıran kadın benim.»

«Sen ha?»

«Evet, ben. Herhalde benim adımı duymuşsundur. Hırsızların arasında yaşıyan sefir kız benim işte! Tanrı bilir ya, kendimi bildim bileli hırsızların bana verdiğinden daha güzel bir hayat bilmedim — ne de daha tatlı bir söz! Benden iğrenip ürktüğünü belli etmekten çekinme, küçük hanım! Gerçi yaşım gösterdiğinden daha küçüktür ama herkesin benden tiksinmesine alışığım! Ben kaldırımda gözüktüğüm zaman en yoksul kadınlar bile kaçınırlar benden.»

Rose kendisine çok garip gelen bu kadından, elinde olmadan uzaklaşarak,

«Ne korkunç şeyler söylüyorsun!» diye mırıldandı.

Nancy, «Diz çök ve Tanrıya dua et ki seni koruyan, çocuk masumluğunu koruyan yakınların var, küçük hanım!» dedi. «Şükret ki benim gibi beşikten itibaren aç - çıplak sokaklara, haydutların, sarhoşların arasına atıverilmediler seni; bunlardan, hepsinden daha kötü olan günahı hiç bilmiyorsun. Evet, benim beşiğim kaldırımlar ve sokak köşeleri oldu; ölüm döşeğim de onlar olacak.»

Rose titriyen bir sesle, «Acıyorum sana,» dedi. «Sözlerini dinledikçe içim burkuluyor!»

Genç kadın, «Tanrı senin iyiliğinin karşılığını versin!» diye hıçkırdı. «Benim bazı bazı ne hallere düştüğümü bilsen daha da acırsın. Ama dostlarım benim buraya, duyduklarımı sana haber vermeğe geldiğimi bilseler, gık demeden boğazlarlar beni. Gizlice kaçtım buraya. Sen Monks adında bir adam biliyor musun?»

«Hayır.»

Nancy, «O seni biliyor,» diye yanıtladı. «Burda olduğunu da biliyor. Ben seni, bu yerin adını filân ondan duydum da buldum.»

«Bu adı hiç duymadım.»

Nancy, «Belki de bizim aramıza geldiği zaman tak-

ma ad kullanıyor,» dedi. «Birkaç kere düşündüm bunu... Bundan bir süre önce... Oliver'i o gece zorla sizin eve soktuklarından az sonra ben, bu adamdan kuşkulandığım için, onun Fagin'le yaptığı bir konuşmayı gizlice dinledim. Konuşulanlardan anladım ki bu Monks denen adam, yani sana demin söylediğim...»

«Evet, anladım.»

«Bu Monks, bizim Oliver'i ilk kaybettiğimiz gün sokakta, bizim oğlanlardan ikisiyle bir arada görmüş. Onun, aradığı çocuk olduğunu hemen anlamış. Ama Oliver'i niçin aradığını ben anlıyamadım. Herneyse, Monks'la Fagin anlaşmışlar: Oliver'i tekrar ele geçirebilirse Fagin Monks'dan bir miktar para alacakmış. Oliver'i hırsızlığa alıştirabilirse daha fazlası geçecekmiş eline. Çünkü Monks Oliver'in ille hırsız olmasını istiyormuş.»

Rose, «Ne maksatla?» diye sordu.

Nancy, «Bunu öğrenmek için eğilince gölgem duvara vurdu; bu da Monks'un gözüne çarptı,» diye yanıtladı. «Benim yerime başka kim olsa öyle yıldırım gibi kaçmasını beceremez, mutlaka ele geçerdi. Ama ben kaçtım ordan. Monks'u da bir daha hiç görmedim — dün geceye kadar.»

«Dün gece ne oldu?»

«Anlatayım. Dün gece Monks gene Fagin'e geldi. Gene birlikte yukarki kata çıktılar. Ben de, gölgemden kim olduğum anlaşılmasın diye eteğimi başıma örtüp gene kapıdan dinledim. Monks'un ilk duyduğum sözleri şöyleydi: «İşte böyle, çocuğun kimliğinin tek kanıtı ırmağın dibinde yatıyor; bunu oğlanın anasından alan kocakarı da toprak olmuş,» diyordu. Sonra güldüler ve onun bu işi böyle güzel becermesinden dem vurdular. Sonra Monks Oliver'den sözetmeye başladı. Konuştukça âdeta burnundan soluyordu. Artık küçük şeytanın parasına konacağından eminmiş ama gene de işler başka türlü yürüsey-

miş daha hoşuna gidermiş. Babasının mirasına ortak çıkan zibidiyi zından zından süründürmek ne eğlenceli bir oyun olurmuş! Sonunda da Fagin bir kolayını bulup zibidinin elini kana bular ve sallanmasını sağlarmış. Tabii bu arada Fagin onun sırtından bir hayli kâr da yapmış olurmuş!»

Rose, «Nasıl söz bunlar?» diye sordu.

Nancy, «Gerçi benim ağzımdan çıkıyor ama gene de gerçek,» diye yanıtladı. «Sonra Monks, benim artık kanıksadığım ama senin herhalde hiç bilmediğin bir sürü küfür savurdu. Kendi hayatını tehlikeye atmadan oğlanın canını alıp kinini söndürebilirse hiç duraksamayacağını söyledi. Ama bunun imkânı olmadığı için Oliver'i ömrünün sonuna kadar gözetliyecekmiş. Oliver gün gelip taşıdığı kanı ve adı öğrenirse ve bundan yararlanmaya kalkışırsa Monks onun hesabını elbet görecekmiş. En sonunda da dedi ki 'Uzun lâfın kısası Fagin,' dedi. 'Sen kurnaz tilkinin birisindir ama benim küçük kardeşçağızım Oliver'e kuracağım tuzaklar senin aklının bile köşesinden geçmez,» dedi.

Rose, «Aynen böyle söyledi,» diyerek ürkek ürkek çevresine bakındı. Zaten geldiğindenberi böyleydi. Çünkü Sikes'in korkusu hiç içinden gitmiyordu. «Başka şeyler de söyledi!» diye ekledi. «Senden ve öbür hanımdan söz etti. Oliver'in sizin elinize gelmesi Tanrının ya da şeytanın kendisine karşı kurduğu bir komploymuş. Sonra Monks güldü: bunda da avunacak bir yan var, dedi. Siz, yani halanla sen çok paranız olsa, iki ayaklı köpeğinizin kimliğini bilmek için yüzler hatta binlerce lira vermeğe razı olurmuşsunuz!»

Rose sapsarı kesilerek, «Ama bunları ciddi olarak söylemiş olamaz!» dedi.

Nancy başını sallıyarak. «Tam anlamıyla ciddiydi,» diye yanıtladı. «Öfkeli, taş yürekli. Kini kabardığı za-

man ciddinin ciddisidir o. Ondan daha büyük kötülükler işliyen bir çok adam bilirim. Ama onun konuşmasını bir kez dinlemektense öbürlerini bin kez dinlemek daha iyi bence... Vakit de geç oldu artık. Kimse kuşkulanmadan eve dönmem gerek. Hemen gitmeliyim.»

Rose, «Peki, ben ne yapayım?» diye sordu. «Senin bana anlattıklarını nasıl işe yaratayım? Geri mi döneceksin? O kadar yerin dibine batırdığın kişilerin arasına dönmeyi niçin istiyorsun? İstersen şimdi yan odada kalan bir beyefendiyi çağırayım. Bana söylediklerini ona da anlatırsan yarım saat içinde seni emin bir yere yerleştirir.»

Nancy «Dönmeyi ben kendim istiyorum,» diye yanıtladı. «Geri dönmem şart, çünkü... ama böyle şeyleri anlatabilirim senin gibi tertemiz bir genç kıza?.. Döneceğin, çünkü sana sözettiğim adamların arasında bir tanesi var ki... hem de hepsinden azılı bir tane... onu imkânı yok bırakamam. Hatta şu sürdüğüm hayattan kurtulmak uğruna bile bırakamam onu!»

Rose, «Çocuğu daha önce de onlardan korumuşsun,» dedi. «Bu gece son derece büyük bir tehlikeyi göze alıp buraya, duyduklarını bana anlatmağa geldin. Doğruyu söylediğin her halinden anlaşılıyor. Pişmanlık getirdiğin, utanç duyduğun da besbelli. Bütün bunlar bana umut veriyor: seni kurtarabileceğime inanıyorum.» Genç kız, gözlerinden yaşlar akarak, «Ne olur, kendi cinsinden olan bir dostun yalvarışlarına kulağını tıkama,» diye ekledi. «Sana acıma ve sevgi gösteren ilk kadın belki de ben oldum. Bana inan — bırak sana yardım edeyim. Seni kurtarıp daha iyi bir hayata kavuşturayım.»

Nancy diz üstü çökerek, «Ah, küçük hanım!» diye hıçkırdı. «Güzel, tatlı, melek kız! Benimle bu şekilde konuşan ilk insan gerçekten sensin! Bu sözleri yıllar önce duymuş olaydım böyle günah ve acı dolu bir hayata sap-

mazdım. Ama çok geç artık — iş işten geçti!»

«Pişmanlık getirip doğru yola sapmak için vakit asla çok geç olamaz!»

Nancy kahır içinde, «Hem de nasıl olur!» diye yanıtladı. «Onu bırakamam artık. Ölümüne neden olamam.»

Rose, «Gene olmazsın,» dedi.

Nancy, «İmkânı yok kurtulamaz!» diye hıçkırdı. «Sana söylediklerimi başkalarına da söylersek hepsi ele geçer. O da mutlaka asılır. Çünkü en azılıları o. Yapmadığı zalimlik kalmamış!»

Rose şaşkınlıkla, «Böyle bir adam uğruna bütün geleceğini nasıl feda edeblirsin?» diye sordu. «Delilik bu!»

Nancy, «Ne olduğunu bilmiyorum; sadece böyle olduğunu biliyorum,» diye yanıtladı. «Sadece ben değilim böyle olan: benim gibi daha yüzlerce zavallı, kötü kadın aynı durumda. Geri dönmem şart. Bu, işlediğim günahlara karşı Tanrının bir gazabı mı, bilmiyorum. Ama bütün çektiğim çilelere rağmen, bana bütün ettiklerine rağmen, gene beni ona doğru çeken bir güç var. Sonunda ölümün onun elinde olacak, bile deseler hiç birşey değişmez!»

Rose, «Tanrım, ne yapmalı?» diye inledi. «Seni böyle bırakamam ki ben artık!»

Nancy, «Bırakacaksın, küçük hanım, bu şart,» diyerek ayağa kalktı. «Benim gitmemi önlemiyeceksin, biliyorum, çünkü ben senin iyiliğine güvendim. Senden yemin filân istiyebilirdim ama yapmadım bunu.»

«Öyleyse bana söylediklerin ne işe yarar? Bu esrarengiz işi kurcalayıp aydınlatmak gerek. Yoksa sevip iyiliğini istediğin Oliver'e ne yararı dokunabilir?»

«Her halde tanıdığın iyi yürekli bir bey vardır. Benim sırımı açığa vurmadan sana bir yol gösterebilir.»

«Peki, tekrar gerektiği zaman seni nerden bulacağım? O söylediğin kötü kimselerin nerde oturduğunu öğ-

renmek istemiyorum. Ama senin belirli bir zamanda geçtiğin, bulunduğun bir yer var mı?»

«Sırrımı açığa vurmayacağına, tek başına ya da sadece sana yol gösteren kişiyle geleceğine; beni izletmeyeceğine, gözetletmiyeceğine söz veriyor musun?»

Rose, «Kutsal inançlarım üzerine söz veriyorum,» diye yanıtladı.

O zaman Nancy hiç duraksamasız, «Her Pazar gecesi saat onbirden onikiye kadar Londra köprüsü üzerinde gezineceğim — sağkalırsam,» diye yanıtladı ve çabucak kapıya doğru yürüdü.

Rose, «Bir dakika daha dur,» dedi. «Kendi hayatını bir kere daha kafandan geçir; eline geçen kurtuluş imkânını düşün. Sana yardım etmek bana vicdan borcudur. Sadece bu gece, kendi gönlünden koparak buraya geldiğin için değil. İkimiz de kadınız ve sen yolunu kaybetmişsin. Tek bir sözle yakanı kurtarabilecekken tutup gene o haydutlar çetesine, o kötü adama dönecek misin? Seni geri çeken, günaha ve sefalete dört elle sarılmana neden olan bu büyü nasıl birşey böyle? Yüreğinde bana ses veren tek bir tel yok mu? Bu korkunç tutkuya karşı ayaklandırabileceğim hiç bir duygu yok mu içinde?»

Nancy, «Senin kadar genç, temiz bir kız bile birine gönül verdiği zaman nelere katlanmaz aşk uğruna!» dedi. «Gönlünü dolduracak evi barkı, eşi dostu olduğu halde! Peşinden başka koşanlar olduğu halde! Öyleyse benim gibi birisi kokuşmuş yüreğini bir adama kaptırırsa nasıl kurtulabilir? Başının üstünde tabut kapağından gayri güvenecek çatısı olmayan, hayatı bomboş, kimsesiz bir zavallı! Ah, küçük hanım, acı bana, benim gibilere. İçimizde kadınlıktan kala kala tek birşey kalmış. Onun da bizim için bir avuntu ve övünç kaynağı olmasını Tanrının taksiratı önlemiş; bir başka ceza ve acı kaynağı haline getirmiş bizim için.»

Bir duralama oldu. Sonra Rose:

«Ama hiç olmazsa bir miktar para kabul edeceksin, değil mi?» diye sordu. «Hiç olmazsa tekrar görüşünceye kadar senin şerefsiz bir şey yapmadan geçinmemi sağlasın?»

Nancy, «Tek kuruşunu almam!» diye elini salladı.

Rose yumuşak bir hareketle ona doğru yaklaşarak, «Yüreğini bana karşı kapalı tutma!» diye yalvardı. «Sana yardım etmeyi bütün yüreğimle istiyorum.»

Nancy, «Ah, küçük hanım; bana yapabileceğin en büyük yardım hemen canımı almak olur!» diye inledi. «Çünkü sürdüğüm kötü hayat yüzünden ömrümce duyduğum üzüntüleri bir araya toplasan, bu gece, buracıkta duyduğum üzüntünün yanında hiç kalır! Bütün ömrümü çürüttüğüm cehennemden uzak, böyle bir yerde ölebilmek de birşeydir! Tanrı seni saklasın, ipek kız — bana reva gördüğü utanç kadar sonsuz mutluluk versin sana!»

Bu sözlerden sonra mutsuz kadın, yüksek sesle ağlıyarak dışarı kaçtı. Gerçek bir olaydan çok gelip geçici bir düşe benzeyen bu garip görüşmenin serseme çevirdiği Rose Maylie ise kendini bir koltuğa bıraktı ve darmadağın olmuş düşüncelerini yeni baştan toplamağa çalıştı.

KIRK BİRİNCİ BÖLÜM

Yeni yeni gerçeklerin ortaya çıktığını anlatıyor ve sürprizlerin de, felâketler gibi, çoğu zaman birbirini izlediğini gösteriyor..

*
**

Aslında Rose Maylie'nin şu durumundaki güçlük ve düğüm, öyle küçümsenecek türden değildi. Kızcağız Oliver Twist'in tarihçesini saran esrar perdesini yırtabilmek için can atıyordu ama ayağına gelen zavallı kadıncağızın, onun masumluğuna ve dürüstlüğüne güvenerek emanet etmiş olduğu sırrı kutsal saymamasına da imkân yoktu. Kadının konuşması ve halleri Rose Maylie'yi duygulandırmıştı. Genç kızın kanadının altına aldığı çocuğa karşı beslediği sevgiye, bu düşkün kadını yeniden umut ve sevap dolu bir hayata döndürmek isteği de karışmıştı şimdi. Bu istek güç ve içtenlik yönünden Oliver'e olan sevgisinden hiç de aşağı kalmıyordu.

Niyetleri Londra'da sadece üç gün kalıp sonra uzak bir sahil kentine gitmekti. Şimdi Londra'da geçirdikleri ilk günün gece yarısıydı. Kırksekiz saatte uygulanabilecek nasıl bir plân düşünülebilirdi? Ya da Rose kuşku uyandırmadan yolculuğu geciktirmeyi nasıl başarabilirdi?

Doktor Losberne yanlarındaydı ve iki gün daha yanlarında kalacaktı ama Rose, iyi yürekli doktorun, içinden

geldiğine giden, heyecanlı doğasını çok iyi bildiği için sırrını ona açmağa cesaret edemiyordu. Çünkü doktorun hikâyeyi öğrenince zavallı Nancy'ye nasıl öfkeleneceğini neredeyse şimdiden görebiliyordu.

Bu durum sorunu hemen bayan Maylie'ye açmayı da güçleştirip engelliyordu. Çünkü yaşlı kadının ilk düşüncesinin hemen Doktor Losberne'ye akıl danışmak olacağı muhakkaktı. Herhangi bir avukata baş vurmaya gelince — Rose bunun nasıl yapılacağını bilse bile, yukarda saydığımız nedenler yüzünden yapmazdı.

Bir ara aklına Harry'den yardım dilemek geldi. Ama bu kez onunla son ayrılışını hatırladı ve onu çağırtmayı yakışıksız buldu. Öyle ya, belki de Harry (bunları düşünürken genç kızın gözleri yaş içinde kalıyordu), kimbilir, şimdiye kadar Rose'yi unutmağa başlayıp huzura kavuşmuş olabilir, Rose'den uzakta kalmayı yeğleyebilirdi.

Bu çeşit çeşit düşüncelerle içi kalkan Rose Maylie aklına gelen çarelerden kâh birine kâh öbürüne karar verip sonra düşününce hepsinden vazgeçerek; kaygılı, uykusuz bir gece geçirdi.

Ertesi gün bir süre daha düşündükten sonra herşeyi göze alıp Harry'ye başvurmağa karar verdi.

«Gerçi buraya gelmek onun için belki acı olacaktır ama benim için çok daha acı!» diyordu kendi kendine. «Ama belki gelmez, sadece mektup yazar. Ya da gelir de benimle hiç karşılaşmamaya dikkat eder. Giderken öyle yaptı ya! Hiç sanmadıydım bunu ama, ikimiz için de daha hayırlı oldu.»

Ve Rose kalemi elinden bırakarak başını öte yana çevirdi. Ağladığını, habercisi olacak olan şu kâğıt parçasının bile görmesini istemiyordu sanki!

Kalemi eline belki elli kez alıp bırakmış; yazacağı mektubun ilk cümlesini tekrar tekrar zihninde tasarladı-

ğı halde daha ilk kelimesini yazmağa karar veremezken Oliver içeri girdi.

Yanında koruyucu rolündeki Bay Giles'le birlikte gezmeğe çıkmış olan Oliver öyle apar topar, öyle bir heyecan içinde girdi ki, başına yeni birşeyler gelmiş olduğu belliydi.

Rose ona doğru ilerliyerek, «Nedir bu telâşlı halin?» diye sordu.

«Nerden başlıyacağımı bilemiyorum. Boğulacak gibi oluyorum. Ama Tanrım! Şu işe bakın! Sonunda görebildim onu. Bütün söylediklerimin gerçek olduğunu şimdi anlıyacaksınız»

Rose onu yatıştırmak için, «Bize söylediklerinin doğru olmadığı aklımızdan bile geçmemişti zaten!» dedi. «Ama ne oldu? Kimi kastediyorsun?»

Oliver dili dolaşarak, «O bayı gördüm!» diye yanıtladı. «Hani bana o kadar iyilik eden — yani hep sözettiğimiz şu Bay Brownlow.»

Rose hemen, «Nerde gördün?» diye sordu.

Oliver sevinç gözyaşları dökerek, «Bir faytondan çıkıp bir eve girdi!» diye anlattı. «Konuşmadım — konuşamadım.. Beni görmemişti. Ben de o kadar titriyordum ki, yanına gidemedim. Ama Giles benim yerime sordu: bu bay burada mı oturuyor, diye. Evet, dediler.» Oliver bir kâğıt parçası uzatarak, «İşte bakın, burada — adresi buymuş!» diye ekledi. «Hemen gidiyorum oraya. Aman Tanrım! Onu tekrar görüp konuştuğum zaman ne yapacağım ben!»

Oliver'in birbirini tutmayan sevinç sözleriyle kafası büsbütün karışan Rose kâğıtta yazılı olan adresi okudu. Burası Yalı Boyunda, Craven Sokağında bir evdi.

Genç kız hemen bu raslantıyı bir işe yaratmağa karar verdi. Oliver'e dönerek

«Çabuk, git söyle bir araba çağırsınlar!» dedi. «Sen

de hazır ol; benimle geliyorsun. Seni ben götüreceğim oraya — bir an bile gecikmeden. Halama sadece bir saat için gezmeğe çıktığımızı söylerim. Ondan sonra hazırım.»

Oliver'e, çabuk ol, demeğe gerek yoktu. Böylece beş - on dakika sonra Craven Sokağının yolunu tutmuş bulunuyorlardı.

Oraya varınca Rose, ihtiyarı bu sürprize hazırlayıp alıştırmak bahanesiyle Oliver'i arabada bıraktı. Kapıyı açan hizmetçiye kartını verdi ve Bay Brownlow'la çok önemli bir sorun hakkında görüşmek istediğini bildirdi Hizmetçi çok geçmeden geri gelerek ondan lûtfen yukarı buyurmasını rica etti.

Onun peşi sıra üst katta bir odaya giren Rose'yi, şişe yeşili ceket giymiş olan iyi yürekli ve halim selim görünüşlü bir yaşlı ihtiyar adam. Biraz ötede oturmuş olan bej pantolonlu ve getrli bir ikinci ihtiyar daha vardı ama o hiç de iyi huyluya benzemiyordu. Ellerini kalın bir bastonun topuzunun üstüne kavuşturmuş, çenesini de ellerine dayamıştı.

Şişe yeşili ceket giymiş olan bay telâşla ayağa kalkarak: «Buyrun, küçük hanım!» dedi. «Kusura bakmayın; kapıya rasgele birisi geldi sanmıştım. Çok afedersiniz. Lûtfen oturun.»

Rose adamların birinden öbürüne bakarak, «Bay Brownlow herhalde sizsiniz, değil mi, beyefendi?» diye sordu.

«Evet, kızım. Size arkadaşım Bay Grimwig'i tanıtayım... Grimwig, bizi bir kaç dakika yalnız bırakır mısın?»

Rose Maylie, «Görüşmemizin bu aşamasında beyefendinin rahatını bozmamıza gerek yok kanısındayım!» diye söz karıştı. «Eğer yanılmıyorsam kendisi zaten sizinle görüşmek istediğim konunun yabancısı değil.»

Bay Brownlow nezâketle başını eğdi. Oturduğu yerden

kalkarak Rose'yi oldukça resmî bir şekilde eğilerek selâmlamış olan Bay Grimwig, aynı resmilikte bir selâm daha verdikten sonra gene yerine oturdu.

Rose gayet doğal olan bir sıkılganlıkla: «Söyleyeceklerimle sizi çok şaşırtacağım; bundan hiç şüphe yok!» dedi. «Ama siz bir zamanlar benim küçük bir dostuma büyük iyilik ve cömertlik göstermişsiniz. Şimdi de ondan haber almayı isteyeceğinizden eminim.»

Bay Brownlow, «Yaa!» dedi. «Bu dostunuzun adını sorabilir miyim?»

Rose, «Oliver Twist!» diye yanıtladı.

Bu sözler onun dudaklarından dökülür dökülmez. masanın üzerindeki büyük bir kitabı karıştırıyormuş gibi yapmakta olan Grimwig, kitabı büyük bir patırtıyla yere düşürdü ve kendini arkaya doğru bırakıverdi. Yüzünde şimdi katıksız bir şaşkınlıktan başka hiçbir ifade kalmamış ve gözlerine boş, sabit bir bakış gelmişti. Sonra heyecanını bu kadar çok dışarı vurduğundan utanmış gibi, çırpınmaya benzer bir hareketle doğrulup oturdu ve gözlerini tam karşıya dikerek, yavaş sesle, uzun bir ıslık çaldı. Ama bu ses havada değil de onun karnının derinliklerinde uzar gider gibiydi.

Gerçi Brownlow duygularını böyle acayipliklerle ortaya vurmuyordu ama onun şaşkınlığı da arkadaşınınkinden geri kalmıyordu. Sandalyesini Rose Maylie'nin daha yakınına çekerek:

«Sevgili kızım, demin sözünü ettiğiniz iyilik ve cömertlik gibi şeyleri ne olur bir kenara bırakın da, o zavallı çocuğun aleyhine dönen düşüncelerimi değiştirebilecek bir kanıt filân göstermek elinizdeyse, Tanrı aşkına, bunu bana bildirin.»

Bay Grimwig, karnından ses verircesine, yüzünün tek bir kasını oynatmadan konuşarak, «Hayırsızın biriy-

di!» diye söylendi. «Hayırsız değilse kendi kafamı kendim yerim!»

Rose kıpkırmızı kesilerek, «Kendisi soylu ruhlu, sıcak kanlı bir çocuk!» dedi. «Tanrı onu yaşından ileri cefalarla deneyip sınavdan geçirmeyi uygun bulmuş ama yüreğine kendinden altı, yedi kez daha yaşlı olan kimselerin övünebileceği kadar duygu ve sevgi bahşetmiş.»

Bay Grimwig aynı donuk yüzle, «Benim yaşım topu topu altmış bir!» dedi. «Bu Oliver denilen çocuk da en azından oniki yaşında, hatta daha büyük olduğuna göre ben aradaki bağlantıyı göremiyorum.»

Brownlow, «Siz dostuma kulak vermeyin, Miss Maylie!» dedi. «Ciddi değil bu dedikleri.»

Grimwig, «Pekâlâ ciddi işte!» diye homurlandı.

Brownlow besbelli tepesi atarak, «Ciddi değil işte!» diye tekrarladı.

Grimwig, «Ciddi değilse dostunuz kendi kafasını yemeğe hazırdır, efendim!» diye söylendi.

Brownlow, «Ciddiyse o kafayı kesmek meheldir.» diye yanıtladı.

Grimwig bastonunu yere vurarak, «Bunu yapabilecek babayiğit varsa ortaya çıksın da görelim!» diye gürledi.

İş bu raddeye gelip dayanınca iki ihtiyar adam bir kaç tutam enfiye çektiler ve sonra, eskiden beri, hiç değişmez alışkanlıkları olduğu üzere, el sıkışıp barıştılar.

Brownlow, «Şimdi, Miss Maylie, sizin insanca duygularınızı çok ilgilendiren konuya dönelim!» dedi. «Lütfen bana o zavallı çocuk hakkında bildiklerinizi söyler misiniz? Bu arada, onu bulmak için elimden gelen herşeyi yaptığımdan ama hiç bir sonuç alamadığımdan emin olabilirsiniz.»

Bu arada kafasını toparlamağa fırsat bulmuş olan Rose, Oliver'in, Bay Brownlow'un evinden ayrılalıberi

başına gelenleri bir kaç yalın cümleyle anlattı. Sadece Nancy'den duyduklarını, bay Brownlow'la yalnız kaldığı zaman anlatmak üzere sakladı. Sonra şu son aylarda Oliver'in tek derdinin Bay Brownlow'u yeniden bulup konuşamamak olduğunu söyledi.

İhtiyar, «Tanrıma şükürler olsun!» dedi. «Bu, benim için büyük bir mutluluk, gerçekten büyük! Ama bana onun şimdi nerde olduğunu söylemediniz ki, Miss Maylie! Size kusur buluyorum gibi gelmesin ama... neden getirmediniz onu?»

Rose, «Kapıda, arabada bekliyor!» diye yanıtladı.

Yaşlı bey, «Benim kapımda ha!» diye bağırarak hemen dışarı fırladı. Başka tek kelime söylemeden merdivenden aşağı, ve araba basamaklarından yukarı koştuğu gibi içeri daldı.

*
**

Kapı Brownlow'un ardından kapanınca Bay Grimwig başını kaldırdı. Sandalyesinin arka ayaklarından birini bir eksen haline getirerek, masayla bastonunun yardımıyla üç kere kendi çevresinde döndü. Bu dönüşleri tamamladıktan sonra ayağa kalktı ve son hızla topalıyarak, odayı hiç olmazsa on-oniki kere arşınladı. Derken ansızın Rose'nin önünde durdu ve selâma sabaha girişmeden, kızı yanağından öpüverdi.

Genç kız bu beklenmedik olay karşısında telâşlanarak yerinden kalkmağa yeltenince Bay Grimwig, «Dur, korkma!» dedi. «Ben senin deden olacak yaştayım. Sen çok tatlı bir kızsın. Sevdim seni. İşte, geliyorlar!»

Gerçekten de yaşlı adam oldukça çevik bir manevrayla tam kendini gene sandalyesine atmıştı ki, Brownlow yanında Oliver olduğu halde içeri girdi. Grimwig çocuğu büyük bir yakınlıkla karşıladı. Oliver'in yüzünden çektiği bütün üzüntü ve sıkıntıların tek ödülü şu

yaşadıkları andan ibaret bile kalsa, Rose Maylie'ye yetip artardı?

Bay Brownlow, «Sahi, unutulmaması gereken bir kişi daha var!» diyerek çıngırağı çaldı. «Bayan Bedwin'i buraya gönderin, lûtfen!»

Yaşlı kâhya kadın çağırılır çağırılmaz geldi ve kapının iç tarafında bir diz kırışıyla selâm verdikten sonra efendisinin buyruklarını bekledi.

Bay Brownlow biraz huysuzca, «Gün geçtikçe gözlerin körleşiyor, Bedwin!» dedi.

Yaşlı hanım, «Gerçekten de öyle, efendim!» diye yanıtladı. «Bu yaşta artık, gözlerim gün geçtikçe güçlenecek değil a, efendim.»

Bay Brownlow, «Bunu ben de biliyorum!» dedi. «Tak şu gözlüklerini de bak bakalım, seni niçin çağırttığımı anlıyabilecek misin?»

Kadıncağız ceplerinde gözlüğünü aranmağa başladı. Ama Oliver'in sabrı artık tükenmişti. Çocuk içinden gelene uyarak bayan Bedwin'in kollarına atıldı.

Bayan Bedwin, «Tanrım sen beni koru!» diye bağırarak ona sarıldı. «Benim güzel oğlanım gelmiş!»

«Benim sevgili teyzeciğim!»

Yaşlı hanım onu bağrına basarak «Biliyordum zaten.. Dönüp geleceğini biliyordum! Maşallah, ne kadar sağlıklı. Gene paşalar gibi giyinmiş. Yüzü hep o tatlı yüz ama o kadar solgun değil artık. Gözleri hep öyle uysal bakıyor ama şimdi o kadar hüzünlü değil. Bu yüzü, bu gözleri, bu gülüşü hiç unutmadım ben. Kendi ölmüş çocuklarımın yüzleri gibi, hiç bir gün gözümün önünden gitmedi!»

Kadıncağız bu minval üzere konuşarak kâh Oliver'den geri durup boyu ne kadar uzamış diye bakıyor; kâh onu sımsıkı bağrına basıp parmaklarını saçlarının arasından geçirerek hem gülüyor, hem ağlıyordu.

Bay Brownlow Oliver'le kâhya kadını rahat rahat konuşsunlar diye başbaşa bırakarak Rose'yi başka bir odaya aldı. Burada Rose ona Nancy'yle yaptığı görüşmeyi baştan sona kadar anlattı ve Bay Brownlow'u iyice şaşırtıp afallattı. Rose ona, aile dostları Doktor Losberne'ye açılmayışının nedenlerini de söyledi. Bay Brownlow onun gayet basiretli hareket etmiş olduğunu ileri sürdü ve doktorla bu konuda kendisi konuşmayı hemen üzerine aldı. Bu plânın derhal uygulanabilmesi için Bay Brownlow'un o akşam saat sekizde otele gelmesi ve Rose'nin de bu arada Bayan Maylie'ye, olup biteni, yolu yordamınca anlatması kararlaştırıldı.

*
**

Rose sayın Doktor Losberne'nin kapılacağı öfkeyi hiç de gözünde büyütmüş değildi. Doktorumuz, Nancy'nin hikâyesini duyar duymaz tehditle karışık lânetler savurmağa başladı ve Nancy'yi, Bay Blathers'le Bay Duff'un ortak dehalarına, ilk kurban olarak teslim edeceğini bildirdi. Hatta bu sayın kişilerin yardımlarını sağlamak üzere yola çıkmak için şapkasını bile giydi! Şüphesiz şu ilk öfke ânında dediklerini, işin sonunu hiç düşünmeden yerine getirirdi de! Ama neyse ki, kendi de çabuk parlayan bir yaratılışa sahip olan Bay Brownlow bir taraftan kıyametleri kopararak, öbür taraftan da onu bu anlık davranıştan alakoyacak biçimde düşünceler öne sürerek, onun kalkıp gitmesini önledi.

Tekrar bayan Maylie'yle Rose'nin yanına döndükleri zaman heyecanlı doktor, «Öyleyse ne yapacağız?» diye sordu. «Bütün bu erkekli dişili serserilere açıkça teşekkür edip Oliver'e yaptıkları iyiliklere karşılık ve saygımızın ufak bir göstergesi olarak yüzer lira mı dağıtalım yani?»

Bay Brownlow, «Yok — o kadar da değil!» diye gül-

dü.. «Ama son derece ölçülü, oldukça dikkatli hareket etmemiz gerekiyor.»

«Ölçülü dikkatmiş!» diye doktor burun kıvırdı. «Bana kalsa topunu birden cehen.....»

Bay Brownlow, «Bırakın şimdi onu!» diye doktorun sözünü kesti. «Onları herhangi bir yere göndermekle amacımıza ulaşabilir miyiz, onu düşünün.»

Doktor, «Ne amacı?» diye sordu.

«Ne olacak, Oliver'in ana - babasını saptamak. Duyduklarımız doğruysa çocuk sahtekârlıkla mirastan mahrum bırakılmış. Onun, hakkı olan bu mirası elde edebilmesini sağlamalıyız.»

Doktor Losberne yanan yüzünü mendiliyle yelpazeliyerek: «Hâ, bak ben bunu unutuyordum!» diye mırıldandı.

Bay Brownlow, «Görüyorsunuz ya!» diye sözünü sürdürdü. «O zavallı kızcağızı hiç hesaba katmıyalım. Onu ele vermeden berikileri adalete teslim etmenin mümkün olduğunu varsaysak bile, ne kazanırız?»

Doktor, «Hiç değilse üç beşinin asılıp öbürlerinin de sürgün edilmesini sağlarız ya!» diye yanıtladı.

Bay Brownlow, «Pek güzel!» diye gülümsedi. «Ama şüphesiz bu herifler vakti - zamanı gelince kendi belâlarını gene kendileri bulacaklar. Bana öyle geliyor ki biz şimdi ille araya karışırsak kendi çıkarlarımıza tamamen aykırı bir şövalyelik taslamış oluruz. Yani Oliver'in çıkarlarına demek istiyorum ki aynı kapıya çıkar.»

Doktor, «Nasıl?» diye sordu.

«Şöyle. Şu Monks denilen herifi dize getiremezsek bu gizlerin düğümünü çözmekte son derece güçlük çekeceğimiz besbelli. Onu dize getirmek de ancak plân ve düzenle mümkün.. Onu, bu haydutlar takımından uzak olduğu bir sırada ele geçirmemiz gerekiyor. Tut ki herifi polise yakalattık: elimizde aleyhine tek bir kanıt yok!

Duyduklarımızdan anlıyabildiğimiz kadar bu adam, hırsızların yaptığı soygunlara bile karışmış değil. Öyleyse ya serbest bırakılacak, ya da, bilemediniz, serserilik suçundan biraz hapis yatacak. Tabiî sonra da ağzını öyle bir sıkı tutacak ki sağır, dilsiz, kör ve geri zekâlı olması bizim için aynı kapıya çıkar.»

Doktor gene ayranı kabararak, «Öyleyse tekrar soracağım size!» diye gürledi. «O sokak kızına verilen sözün her şeye rağmen tutulması gerekli midir? Evet bu söz en soylu, en katıksız niyetlerle verilmiş ama...»

Rose birşey söylemek üzereyken Bay Brownlow araya girerek, «Yavrucuğum, tartışmaya girişmeyin, kuzum!» dedi. «Verilen sözde durulacak. Zaten bunun bizim plânlarımızı zerrece etkileyeceğini sanmıyorum. Ne var ki kendimize tam bir hareket plânı kurabilmemiz için bu kızla görüşmemiz gerek. İşi polisle değil de, kendi aramızda halledeceğimize söz vererek Monks'u bize göstermeye razı olup olmıyacağını sormalıyız. Bunu yapamaz ya da yapmak istemezse Monks'un eşkalini alır, nerelerde bulunabileceğini öğreniriz...

«Kızı Pazar gecesine kadar görebilmemize imkân yok. Bu gün günlerden Salı. Ben diyorum ki, hafta sonuna kadar hiç bir girişimde bulunmayalım ve bu meseleyi Oliver'den bile gizli tutalım.»

Tam beş günlük bir beklemeyi gerektiren bu plâna Doktor Losberne hayli yüz ekşittiyse de o anda daha çıkar bir yol düşünemediğini itiraf etmek zorunda kaldı. Zaten Rose'yle bayan Maylie de şiddetle bay Brownlow'u desteklediklerı için onun önerisi çoğunlukla kabul edildi.

Brownlow, «Arkadaşım Grimwig'i de aramıza almak istiyorum;» dedi. «Kendisi gerçi tuhaf huyludur ama zehir gibi zekîdir. Bize çok yardımı dokunabilir, çünkü kendisinin mesleği avukatlıktır. Mahkemelerin işleyiş biçiminden gına getirdiği için barodan ayrılmıştı.»

Doktor, «Sizin dostunuzu aramıza almanıza ses çıkarmam ama ben de kendi dostumu çağırmak isterim!» dedi.

«Oya koyarız. Sizin dostunuz kim ola ki?»

Doktor, «Bayan Maylie'nin oğlu; Miss Maylie'nin de... çok... eski arkadaşı!» diyerek Bayan Maylie'yi gösterdi ve genç kızdan yana da anlamlı bir bakış fırlattı.

Rose kıpkırmızı kesildi ama önerinin aleyhinde oy kullanmadı. (Belki de tamamen azınlıkta kalacağına inanıyordu). Böylece Bay Grimwig'le Harry Maylie de Kurula alınmış oldular.

Bayan Maylie, «Bu soruşturmayı başarıyla yürütebileceğimizi umduğumuz sürece Londra'da kalacağız!» dedi. «Hepimizi yakından ilgilendiren bu amaç için ne masraf, ne de zahmetten kaçınacak değilim. Umudumuzu yitirmediğimiz sürece yıl oniki ay burada konaklamağa hazırım.»

Bay Brownlow, «Mükemmel!» dedi. «Yüzlerinizdeki anlamdan anladığıma göre bana, niçin öyle aniden yurt dışına çıktığımı sormak istiyorsunuz. Hemen söyliyeyim ki, bana bu konuda hiç bir soru sormamanızı şart koşuyorum. Sırası gelince zaten sizlerin sormanıza gerek bırakmadan bu hikâyeyi ben kendim anlatacağım. İnanın bana — bu dileğim nedensiz değil. Herşeyi şimdi anlatırsam bir çok umutlar uyandıracağım ki, bunlar tamamen boşa çıkabilir. Zaten çevremiz bir sürü düş kırıklığı ve güçlük dolu — bunları büsbütün arttırmaktan başka hiç bir iş yapmamış oluruz. Haydi, artık! Bu kadar konuştuğumuz yeter. Yemeğin hazır olduğu haber verildi... Öbür odada yapayalnız kalan Oliver'cik de ondan usandığımızı ve başımızdan atmak için bir takım karanlık komplolar kurduğumuzu sanacak!»

Yaşlı beyefendi böyle diyerek elini Bayan Maylie'ye verdi ve onunla beraber yemek odasına doğru ilerledi. Doktor Losberne de kolunda Rose olduğu halde onu izledi ve böylece düzenleme kurulu şimdilik dağılmış oldu.

KIRK İKİNCİ BÖLÜM

Oliver'in, kesin deha belirtileri gösteren bir eski tanıdığı başkentte önemli bir kişi olup çıkıyor..

***

Nancy'nin Bill Sikes'i ilâçla uyutarak kendi kendine yüklediği görevini yerine getirmek üzere Rose Maylie'nin yanına koştuğu o gece, Büyük Kuzey Yolunda, Londra'ya doğru ilerlemekte olan iki kişi vardı ki, hikâyemizin bu bölümünde onlarla biraz ilgilenmek yerinde olur.

Bunlar bir kadınla bir adamdı. Ama belki, bir dişiyle erkekti, diye tanımlasak daha iyi anlaşılır. Çünkü erkek, çocukken, bücür kalmış koca adamlara ve büyüdükleri zaman da fazla gelişmiş çocuklara benzedikleri için tam yaşları asla belli olmayan o uzamış - gitmiş, iri kemikli, çarpık bacaklı kişilerdendi. Kadın gençti ama gürbüz ve dayanıklı bir yapısı vardı. Sırtına sarılmış olan kocaman, ağır bir bohçanın yükünü kaldırabilmesi için de böyle olması şarttı zaten. Yol arkadaşınınsa yükü pek ağır değildi. Çünkü omuzuna vurduğu değneğin ucundan sadece ucuz bir mendile sarılı ufak (ve görünüşe göre hafif) bir çıkın asılıydı. Bu duruma bir de bacaklarının olağanüstü uzunluğu eklenince onun hiç zahmetsiz yol arkadaşından beş - altı adım ileride yürümesi mümkün oluyordu. Adam arasıra kadına doğru dönüyor ve onun yavaşlığını kınayıp daha hızlanmasını buyururcasına, başıyla sabırsız bir işaret yapıyordu.

Tozlu yolda böylece kentten çıkmakta olan posta arabalarına yol vermek için kenara çekilmekten başka, çevredeki şeylerle hemen hiç ilgilenmeksizin, yürümeyi sürdürdüler ve sonunda Highgate Kemerinden geçtiler. O zaman öndeki yolcu durdu ve sabırsızlanarak arkadaşına seslendi:

«Yürüsene be! Amma da haylazsın, Charlotte!»

Kadın yorgunluktan soluğu kesilmiş bir halde ona yetişerek, «Ne yapayım? Sırtımdaki yük öyle ağır ki!...» diye sızlandı.

Erkek yolcu, «Ağır mı? Neler zırvalıyorsun sen be? İşin ne?» diyerek kendi çıkınını bir omuzdan öbür omuza vurdu.. «Şuna bak be! Gene dinleniyor! Eğer sen adamı çileden çıkarmazsan ne çıkarır, bilmem!»

Kadın sırtını bir duvara dayadı ve yüzünden aşağı terler boşanarak arkadaşının yüzüne baktı.

«Daha çok var mı?»

Uzun bacaklı yolcu, «Çok mu? Yahu geldik sayılır! Bak!» diyerek ileriye doğru işaret etti. «İşte Londra'nın ışıkları.»

Kadın karamsarlıkla, «Hiç olmazsa üç kilometre var daha!» diye mırıldandı.

Noah Claypole (çünkü uzun bacaklı erkek yolcu oydu), «Üç olmuş, otuz olmuş, senin üstüne vazife değil!» diye yanıtladı. «Sen kalk da yürümene bak; yoksa tekmeyi yiyeceksin ha, bak deyivereyim.»

Noah burnu öfkeden büsbütün kızararak, söylediğini yapmağa cidden niyetliymiş gibi üzerine yürüyünce kadın başkaca söz etmeden ayağa kalktı ve onun yanısıra, iki büklüm, yola koyuldu.

Bir kaç yüz metre gittikten sonra, «Noah be, geceye nerde konaklıyoruz?» diye sordu.

Yaptığı, uzun yürüyüş nedeniyle sinirleri hayli bo-

zuk olan Bay Noah Claypole, «Ne bileyim ben?» diye homurdandı.

«Yakında bir yerde dururuz, inşallah.»

Bay Claypole, «Yok, yakın bir yerde filân değil!» diye yanıtladı. «Yakın yerde duraklayacak değiliz. Onun için hiç boşuna heveslenme.»

«Ama neden?»

Bay Claypole vekarla, «Ben sana birşeyi yapacağım ya da yapmıyacağım dedim mi yetmeli,» dedi. «Nedeni, niçini seni ilgilendirmez.»

Charlotte, «Bu kadar sinirlenme, canım!» diye söylendi.

«Kentin kapısındaki ilk gördüğümüz hana girip yatsak çok şirin olur, değil mi? Sowerbey bizi eliyle koymuş gibi bulsun diye!» Bay Claypole oldukça alaylı bir ses tonuyla konuşuyordu. «Yağma yok! Benim niyetim kente girip izimi en dar, en kuytu sokaklarda yitirmek. En kalabalık yerde, şöyle köşe bucak bir han buluncaya kadar duraklamağa hiç niyetim yok! Sersem kadın, sen otur kalk, Tanrına şükret ki benim kafam çalışıyor. Çünkü işin başında mahsus ters yola sapıp dolaşarak yoldan dönmemiş olaydık seni bir hafta önce yakalayıp deliğe tıkmışlardı bile, küçük hanım. Meheldi de yani — bu aptallığına!»

Charlotte, «Biliyorum, ben senin kadar kurnaz değilim,» dedi. «Ama her suçu da ille bana yükleyip sen deliğe tıkılırdın deme. Ben tıkılsaydım sen de tıkılacaktın elbet!»

Noah, «Parayı kasadan sen aldın, bal gibi biliyorsun bunu,» dedi.

Charlotte, «Senin için aldım, ruhum Noah,» diye yanıtladı.

Bay Claypole, «Benim için aldın da ben de parayı iç mi ettim yani?» diye sordu.

«Yok. Bana güvendiğin için parayı benim taşımama izin verdin, kuzular gibi.» Charlotte onun çenesini tutup kaldırarak, «Zaten kuzumsun sen benim.» dedi ve onun koluna girdi.

Durum gerçekten böyleydi ama hiç bir kimseye gözü bağlı, budalaca güvenmek Bay Claypole'nin huyu olmadığına göre, bu beyefendinin hakkını yememek için hemen belirtelim ki eğer parayı şu ana kadar Charlotte'ye teslim ettiyse bu, izlenilip ele geçtikleri takdirde paranın onun üstünde bulunmasını sağlamak ve kendini temize çıkarma fırsatı yaratıp kaçınayı kolaylaştırabilmek içindi. Ama elbet ki gizli amaçlarını dışarı vurmadı ve iki kader arkadaşı, çifte kumrular halinde yollarını sürdürdüler.

Bay Claypole, ihtiyatlı olmak kararı gereğince hiç durmadan, İslington'daki Melek Hanı'na gelinceye kadar yürüdü. Buradaki yolcu ve araba kalabalığından akıllıca bir sonuç çıkararak Londra'ya gerçekten ulaşmış olduklarını aklı kesti. Sadece hangi sokağın daha kalabalık ve dolayısıyla daha sakınılacak olduğuna bakabilmek için durahyarak Saint John Sokağına saptı. Çok geçmeden Grays' İnn yoluyla Smithfield arasında uzanan ve Londra'nın en kötü, en aşağılık semti olan pis ve karman çorman sokaklara dalmış bulunuyordu.

Bu sokaklar boyunca Noah Claypole, Charlotte'yi ardından sürükliyerek yürümeye devam etti. Bazan rasladığı küçük bir hanın dış görünüşünü bütünüyle kavrıyabilmek için kaldırımdan aşağı iniyor, sonra her nedense hanı fazla göz-önü bularak gene yürümeğe başlıyordu.

Sonunda, şimdiye kadar gördüklerinden daha pis ve kütüpiyoz duruşlu bir hanın önünde durdu. Bir de karşı kaldırıma geçip süzdükten sonra o gece bu handa konaklamağa karar verdiğini bildirmek lütfunda bulundu.

«Ver şu bohçayı artık,» diyerek kadının sırtındaki

yükü çözüp kendi omzuna attı. Sonra, «Sakın ben sana birşey sormadan ağzını açıp konuşmak yok ha!» dedi. «Neden bu yerin adı Üç Sa... üç neymiş?»

«Sakatlar.»

Noah, «Üç Sakatlar!» dedi. «İyiye alâmet. Yürü bakalım. Peşime düş ve hiç geride kalma.»

Bu uyarılarda bulunduktan sonra Bay Noah tangırtılı kapıyı omzuyla itti ve peşinde yol arkadaşı olduğu halde hana girdi.

Bar kısmında genç bir yahudiden başka kimsecikler yoktu, bu genç iki dirseğini birden tezgâha dayamış, pis bir gazeteyi okumaktaydı. Noah'a dik dik baktı; Noah da ona dik dik baktı. Sonra,

«Üç Sakatlar burası mı?» diye sordu.

Bardaki genç, «Budadıd adı okud,» diye yanıtladı.

Noah, «Kente gelirken yolda rasladığımız bir bay bize burayı salık verdi,» dedi ve saygı uyandırmak için bulduğu bu kurnazca çareye dikkatini çekmek, belki de şaşkınlık göstermesini önlemek için, dirseğiyle Charlotte'yi dürttü. «Bu gece burda kalmak istiyoruz.»

Barney, «Vadda bidmem yed vad mı ama bid sodayım,» dedi.

Bunun üzerine Barney onları ufak bir arka odaya aldı ve istenilen nevaleyi önlerine getirdi. Sonra bu gece burda kalabileceklerini bildirdi ve sevimli çifti, rahat rahat yeyip içsinler diye başbaşa bırakarak dışarı çıktı.

Efendime söyleyim; bu arka oda bar kısmının tam arka tarafına ve bir kaç basamak ağaşısına düşüyordu. Yani buradaki herhangi bir kimse, duvarda, yerde bir buçuk metre yukardaki küçük bir camlı pencereyi gizliyen perdeyi açmak yoluyla arka odadaki konukları sadece görmekle kalmaz, kulağını aralığa dayarsa içerde ne konuşulduğunu da açık - seçik duyabilirdi. (Bu işi yaparken kendisinin içerden görülme tehlikesi pek yoktu çün-

kü pencere duvarın loş bir köşesinde, bir tavan atkısının gölgesindeydi).

Han sahibi daha bu casusluk dikiz camından gözünü ayıralı beş dakika ya olmuş ya olmamış, Barney de konukların yanından yeni dönmüştü ki akşam mesaisine çıkmış olan Fagin, çömezlerinin bazılarından haber sormak üzere bara girdi.

Barney hemen, «Şş» dedi.! «İddede yabaddı vad.»

İhtiyar, «Yabancı ha!» diye fısıldadı.

Barney, «Heb de ped madrad!» dedi. «Tadradad yedme. Aba tat sada göde!»

Bu bilgi besbelli Fagin'i pek ilgilendirmişti. Bir tabureye çıkarak gözünü pencereye uydurdu. Buradan Bay Claypole'nin tabaktan soğuk sığır eti, sürahiden de bira alarak, lokma ve yudumlar halinde Charlotte'ye verdiğini ve Charlotte'nin de oturmuş, sabırla, erkeğinin keyfine göre yiyip içtiğini görebiliyordu.

Fagin dönüp Barney'e bakarak, «Hmm!» dedi. «Bu çocuğun hallerini beğendim. Kızı nasıl terbiye edececğini öğrenmiş bile. İki gözüm, hiç çıt çıkarma da şunların konuşmasını dinliyeyim — bakalım neler diyorlar.»

Fagin gözünü gene pencereye, kulağını da aralığa uydurdu ve dikkatle dinledi. Yüzünde ihtiyar bir şeytanın yüzüne yaraşacak kurnaz ve açgözlü bir ifade vardı.

Bay Noah Claypole bacaklarını uzatabildiği kadar uzattı ve başlangıcını Fagin'in duymamış olduğu bir konuşmayı sürdürerek.

«İşte böyle,» dedi. «Niyetim bir beyefendi olmak. Artık tabutçuluğa paydos, Charlotte'ciğim gelsin bana lüks hayat. İstersen seni de hanımefendi yaparım.»

Charlotte, «İstemez olur muyum, ciğerimin köşesi?» diye yanıtladı. «Ama patronun kasasını boşalttıktan sonra tüyüp gizlenmek insana her zaman nasip olmaz.»

«Satarım kasaların anasını be! Bu dünyada boşaltı-

labilecek kasadan başka şeyler de var!»

«Yani ne demek istiyorsun?»

Noah bira içtikçe coşarak, «Yani cep, kadın portföyü, ev, araba, banka demek istiyorum,» diye yanıtladı.

«Ama sen bütün bunları yapamazsın ki, canımın içi?»

«Ben de yapabilenlerle ahbaplık kurmak için gözümü dört açarım. Onlar elbet bizden faydalanmanın bir yolunu bulurlar. Yahu sen tek başına elli karıya bedelsin be! Ben ömrümde senin kadar hinoğlu hin, sinsi olabilen, fırsat verince senin kadar saman altından su yürüten karı görmedim be!»

Charlotte, «Ah, ne tatlı şeyler söylüyorsun bana!» diyerek Noah'ın o meymenetsiz yüzüne bir öpücük kondurdu.

Noah büyük bir ağırbaşlılıkla onun kollarından sıyrılarak, «Tamam, yeter artık!» dedi. «Fazla sırnaşma, yoksa kızıveririm ha!... Ben aslında bir çete reisi olup onların iplerini elimde tutmak, gizlice onları izleyip gözetlemek istiyorum. Kâr getirdiği takdirde tam bana göre bir iş olur. Bu meslekten bir bayla tanışabilirsek... ben derim ki, senin cebindeki yirmi altınlık banknot helâl olsun derim. Zaten kendimiz nasıl bozdurabileceğimizi pek bilemediğimize göre...»

Bu düşüncesini belirttikten sonra Bay Claypole gayet birgiç bir edayla bira sürahisinin içine baktı, sürahiyi iyice çalkaladıktan sonra uzun uzun yudumladı. Besbelli bu onun keyfini iyice tazelemişti. Genç adam bir ikinci yudum almayı tasarlıyordu ki birden kapı açılıp içeriye yabancı bir adamın girmesi buna engel oldu.

Gelen yabancı adam Fagin'di. Öyle bir güler yüzlü hali vardı ve yerlere kadar öyle eğildi ki demeyin gitsin! Böylece ilerliyerek yandaki bir masaya oturdu ve pişmiş kelle gibi sırıtmakta olan Barney'e içki söyledi. Ellerini

oğuşturarak,

«Bu gece hava pek tatlı olmakla beraber mevsime göre biraz serince sayılır, efendim,» dedi. «Anladığıma göre taşradan geliyorsunuz, değil mi, efendim?»

Noah Claypole, «Nerden anlıyormuşsun bunu?» diye sordu.

Fagin, «Bizim Londra'da bu kadar toz yoktur,» diyerek Noah'ın ve kız arkadaşının pabuçlarıyla bohçalarını gösterdi.

Noah, «Zehir gibi herifsin be! Hah hah ha!» diye güldü. «Duydun ya, Charlotte!»

İhtiyar yahudi sesini sır verir gibi yavaşlatarak, «İki gözüm, bu kentte zehir gibi olmazsan hapı yutarsın,» diye fısıldadı. «Yalanım yok, valla.»

Fagin böyle diyerek sağ elinin işaret parmağıyla burnunun yan tarafına şöyle bir vurdu. Noah da bu hareketi taklide özendi ama burnu o kadar büyük olmadığı için pek beceremedi. Gelgelelim Fagin bunu, onun kendisiyle tamamen aynı görüşte olduğuna dair bir işaret olarak kabûl etti ve Barney'in tam bu sırada getirdiği içkiyi, oldukça içtenlikli bir tavırla, yeni tanışlarına sundu.

Bay Claypole dudaklarını şapırdatarak, «Nefis doğrusu!» diye görüşünü açıkladı.

Fagin, «Pahalıdır da!» diye yanıtladı. «Bunu her zaman içebilmek için insanın daima kasalar, cepler, portföyler, evler, bankalar ve posta arabaları soyup boşaltması gerekir!»

Bay Noah kendi sözlerinin bu yinelenmesini duyar duymaz apıştı kaldı ve benzi kül gibi oldu, korku dolu gözlerle bir Fagin'e, bir Charlotte'ye bakınağa başladı.

Yaşlı adam sandalyesini onların yanına çekerek, «Senin benden hiç korkun olmasın, evlâdım,» dedi. «Keh, keh! Şansın varmış da rastlantıyla senin dediklerini benden başka duyan olmadı. Çok şansın varmış, doğrusu!»

Noah, bacaklarını, dediği dedik beyefendiler gibi uzatmaktan vazgeçip toparlıyabildiği kadar sandalyesinin altına sokuşturarak, «Ben çalmadım!» diye kekeledi. «Hep bu kızın başının altından çıktı! Para da hâlâ senin üstünde, Charlotte! İnkâr edemezsin bunu!»

Fagin, «Parayı kimin çaldığı, kimde olduğu farketmez, iki gözüm,» diye yanıtladı ama atmaca gibi gözlerle kızdan ve iki bohçadan yana bakmaktan da geri kalmadı. «Ben de aynı yolun yolcusu olduğum için bu yaptığınız işi beğendim.»

Bay Noah Claypole kendini biraz toparlıyarak, «Hangi yol?» diye sordu.

Fagin, «O mesleğin yolu,» diye yanıtladı, «Handakiler de bizdendir. İlk atışta isabet almışsın, yavrum. Burada tamamen güvenlik altındasın. Koca şehirde Sakatlardan daha güvenli yer yoktur, inan, — yani, bizden olanlar için, tabii. Sana da, yengeye de kanım kaynadı. Onun için herkes uyarıldı. Yani içiniz rahat edebilir.»

Bu sözler üzerine Bay Noah Claypole'nin içi rahat etmiş olabilirdi ama dışı hiç de rahat değildi. Çünkü ayaklarını ordan oraya sürtüp çeşitli münasebetsiz biçimlere girerek ezilip büzülüyor ve yeni dostunu korkuyla karışık bir kuşkuyla süzüyordu.

Fagin, «Dahasını da söyliyeyim.» diye sözünü sürdürdü. «Senin en büyük dileğini yerine getirebilecek bir dostum var benim. Sana yol gösterir. Önce kendine en uygun gelen meslek dalını seçer; sonra zamanla hepsini birer birer öğrenirsin.»

Noah, «Ciddi konuşuyormuş gibi bir halin var,» dedi.

Fagin, «Ciddi konuşmamakla elime ne geçer sanki?» diye omuz silkti. «Bana bak! gel dışarda konuşalım biraz seninle.»

Noah bacaklarını gene, derece derece uzatarak, «Ken-

dimizi zahmete sokup yerimizden kımıldamağa gerek yok,» diye yanıtladı. «Charlotte gider eşyaları yukarı taşır. Hey, Charlotte, sen şu bohçaların gereğine bak!»

Büyük bir azametle verilmiş olan bu emri kız gık demeden yerine getirdi ve bohçaları elinden geldiği kadar yüklenip dışarı çıktı. Noah da o geçebilsin diye kapıyı açtı ve uzaklaştığına güven getirmek için arkasından baktı. Tekrar yerine geçtiği zaman.

«Yukarı oldukça elimizde sayılır, değil mi?» diye sordu.

Vahşi bir hayvanı evcilleştirmiş olanların ses tonuyla konuşuyordu.

Fagin onun omzuna vurarak, «Bundan daha iyisi olamaz!» dedi. «Sen bir dahisin, iki gözüm.»

Noah, «Zaar öyle!» diye yanıtladı. «Zaar dahi olmasaydım şimdi burda olmazdım. Ama bana bak! vakti boşa geçirme; bizim kız handiyse gelir.»

Fagin, «Peki, sen ne diyorsun?» diye sordu. «Eğer dostuma ısınırsan, onun çetesine katılmaktan daha iyi iş olur mu?»

Noah o ufak gözlerinden birini kırparak, «Mesleğinin eri mi?» diye sordu. «Sen ondan haber ver.»

«En üst kademede. Elinin altında bir sürü insan. Mesleğin en seçkin çevresine sahiptir.»

Noah, «Hepsi kentli ya?» diye sordu.

Fagin, «Aralarında taşradan gelme tek bir çaylak yok,» diye yanıtladı. «Emin ol seni de almazdı. Benim tavsiyemi bile dinlemezdi ama şu ara yardımcı bakımından eli biraz darda da.»

Noah elini pantalon cebine vurarak, «Uçlanmamız şart mı yani?» diye sordu.

Fagin son derece kesin bir tavırla, «Başka türlü imkânı yok.» diye yanıtladı.

«Yirmi altın, ama! Çok para be!»

«Bozdurulamadıktan sonra hiç de çok sayılmaz. Numarası, tarihi belli değil mi? Bankaya da haber verilmiştir herhalde? Arkadaşının ne işine yarar ki? Ülke dışına aşırmak gerek. O zaman da karaborsada az bir şey getirir.»

Noah duraksayarak, «Kendisini ne zaman görebilirim?» diye sordu.

«Yarın sabah.»

«Nerde?»

«Burada.»

Noah, «Hım,» dedi. «Maaş nasıl?»

«Beyler gibi yaşayacaksın. Yatıp kalkmak, yeyip içmek, tütün, içki bedava. Kazandığının yarısını vereceksin. Hanım kız da öyle.»

Aç gözlülük bakımından pek de alımlı sayılamıyacak olan Noah Claypole dostumuz, eğer kendini tamamen bağımsız duyabilseydi bu öneriye (bütün parlaklığına rağmen), «he» der miydi? Burası hayli şüpheli. Ama kendisi olumsuz yanıt verirse yeni tanışının da kendini derhal polise verebileceğini düşündükçe yavaş yavaş yumuşadı ve bu şartları uygun bulduğunu bildirdi.

«Ama bana bak! bizim kız çok çalışacağına göre ben kendim çok hafif bir iş isterim.»

Fagin, «Şöyle fantezi birşey, öyle mi?» diye akıl verdi.

«Tamam öylesinde bir şey. Bana bak, bana nasıl bir iş uygun düşer dersin? Hani, bilirsin ya, fazla yorucu ya da tehlikeli olmayan bir şey. İşte bu cinsten bir iş gerek.»

Fagin, «Demin konuşurken ispiyonculuk konusunda birşeyler söylediğini duydum,» dedi. «Dostumun bu işi hakkıyla başaracak birine çok ihtiyacı var.»

Bay Noah Claypole ağır ağır, «Gerçekten de böyle bir lâf etmiştim,» dedi. «Günün birinde bu işte elimi denemeyi de isterim, namussuzum. Ama ispiyonluk bir ba-

şına para getirmez, biliyorsun.»

Fagin düşüncelere dalarak ya da dalmış gibi yaparak, «Pek doğru!» dedi. «Öyle. Para getiremiyebilir.»

Noah onu endişeyle süzerek, «Öyleyse başka ne iş düşünüyorsun?» diye sordu. «Sinsi bir iş olmalı ama sağlam olmalı. Hani kendi evimdeymiş gibisinden birşey.»

Fagin, «Yaşlı kadınlara ne buyurursun?» diye sordu. «Onların elindeki çantalarla paketleri kapıp kaçmakta iyi para vardır.»

Noah başını, olmaz, gibilerden salladı

«Ama avazları çıktığı kadar bağırıp bazan adama tırmık bile atmazlar mı? Hiç işime gelmez benim. Girebileceğim başka alan yok mu?»

Fagin elini Noah'ın dizine vurarak, «Dur! Buldum!» dedi. «Sübyan alanı!»

Bay Claypole, «O da nesi?» diye sordu.

Fagin, «Evlâdım, sübyan dediğimiz, annelerinin ellerine beş - on kuruş, bir lira filân verip bakkala, bakkala gönderdiği küçük çocuklardır, yapacağın iş de onların elinden paralarını çekip almak. Daima ellerinde hazır tutarlar nasılsa. Sonra ittirdiğin gibi yere düşürürsün veletleri; yavaş yavaş yürüyerek uzaklaşırsın. Gören de hiç kuşkulanmaz; çocuğu sadece yere düşüp bir yerini acıttı, sanır. Keh! Keh! Keh!»

Bay Claypole da mestolup bacaklarını havaya kaldırarak, «Keh! Keh!» diye güldü. «Vay canına be! Tam bana göre bu!»

Fagin, «Elbet sana göre,» diye yanıtladı. «Camden Town, Battle Bridge gibi semtlerde kendine şöyle, çarşıya giden piçlerin bol olduğu bir kaç güzel alan çizersin. Sonra artık günün her saatinde, paşa gönlünün dilediği kadar sübyan yolar durursun. Keh! Keh! Keh!»

Böyle diyerek Fagin dirseğiyle Noah'ın kaburgasını dürtükledi ve ikisi birlikte uzun uzun kahkahalarla gül-

düler.

Biraz sonra Charlotte geri geldi ve Noah da kendini toparladı.

«Bu iş artık tamam!» dedi. «Yarın saat kaçta diyelim?»

«On iyi mi?»

Noah, iyi, gibilerden baş sallayınca Fagin, «Dostuma ne ad bildireyim?» diye sordu.

Böyle bir kritik duruma önceden hazırlıklı olan Bay Claypole, «Bay Bolter, dersin,» diye yanıtladı. «Bay Morris Bolter. Bu da Bayan Bolter.»

Fagin gülünç bir resmilikle eğilerek, «Bayan Bolter'in emrine amadeyim, efendim,» dedi. «İnşallah yakın zamanda kendisini daha yakından tanımak şerefine kavuşurum.»

Noah, «Duydun mu, Charlotte?» diye gürledi.

Bayan Bolter elini yahudiye doğru uzatarak, «Evet, Noah'cuğum,» dedi.

Bir zamanların Noah Claypole'si olan Bay Morris Bolter, «Noah onun bana taktığı şakadan bir addır» dedi. «Anlarsın ya?»

Fagin bu seferlik nasılsa doğruyu söyleyerek, «Evet, anlıyorum,» diye yanıtladı. «Hem de tamamen. Şimdi artık size iyi geceler dilerim.»

Böylece uzun uzun vedalaşmalar ve iyilik dileklerinden sonra Fagin oradan ayrıldı.

Noah da hanım arkadaşına, kendisine iyi kulak vermesini uyararak, Fagin'le yapmış olduğu anlaşmayı anlattı. Üzerindeki, «küçük dağları ben yarattım,» gibilerden gururlu hava ona pek yaraşıyordu, doğrusu. Öyle ya, sadece erkek oluşunun şeref ve ciddiliğini bilmekle kalmayan; aynı zamanda Londra ve çevresi sübyan alanına kayırılmış olarak atanmanın önemini de kavrıyan bir beyefendiydi, bugüne bugün!

KIRK ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Elegeçmez'in başının nasıl derde girdiği görülüyor.

***

Bay Claypole, diğer adıyla Morris Bolter, varılan anlaşma gereğince ertesi gün Fagin'in evine gidince,

«Demek sözettiğin o yakın dost sen kendindin, öyle mi?» diye sordu. «Aşkolsun be! Ama dün gece aklıma geldiydi.»

Fagin en sevimli sırıtışıyla, «Herkes kendi kendinin en yakın dostudur, evlâdım,» dedi. «Dünyada hiç kimsenin kendisi kadar yakın dostu yoktur.»

Morris Bolter bi rdünya adamı tavrı takınarak, «Yalnız bazı kere de insanlar kendi kendilerinin en büyük düşmanı olurlar,» diye felsefe yürüttü.

Fagin, «Sakın buna inanma,» dedi. «Bir adam kendi kendinin düşmanıysa, bu, gene kendi kendini gereğinden çok kayırdığı ve ölçüyü şaşırdığı içindir, yoksa başkalarını kendinden çok gözettiği için değil. Hadi canım sen de! Doğada yoktur böyle şey.»

Bay Bolter, «Varsa bile olmaması gerekir,» diye yanıtladı.

«Akla uygun olan bu. Bazı sihirbazlara göre üç rakamı tılsımlıdır. bazılarına göre de yedi rakamı. Aslında ikisi de değildir, yavrucuğum. Aslında bir numaradadır tılsım bir numara!»

Bay Bolter, «Kah! Kah! Yaşasın bir numara!» diye bağırdı.

Fagin bu kez tezini biraz daha açmak gereğini duyarak, «Bizimki gibi içten bir topluluk içinde bir tek genel (bir numara) vardır, iki gözüm evlâdım,» dedi. «Yani kendini bir numara saymak istiyorsan beni de, bütün diğer arkadaşlarını da bir numara saymak zorundasın.»

Bay Bolter, «Bok yemenin arapçası!» diye homurdandı.

Fagin bunu duymazlıktan gelerek, «Yani demek istediğim,» diye sözünü sürdürdü. «Hepimiz öyle içli - dışlı olmuşuz; çıkarlarımız da o kadar birbirine eş ki başka çaremiz yok. Örneğin senin amacın bir numarayı, yani kendi kendini kayırmak, değil mi?»

«Elbet. Tam üstüne bastın, babalık!»

«Güzel. Ama kendini kayırabilmen için beni de kayırman şart. Demek ki böylece ben de oluyorum bir numara!»

Bencillikten yana nasibi pek bol olan Noah, «Yanı iki numara demek istiyorsun,» dedi.

Fagin, «Hayır, hiç de iki numara demek istemiyorum!» diye yanıtladı. «Senin için sen ne kadar önemliysen ben de o kadar önemliyim.»

Noah, «Baksana bana!» diyerek onun sözünü kısa kesti. «Sen çok iyi bir adamsın; benim kanım da sana iyice kaynadı; falan filân ama ne olsa artık bu derece de can - ciğer, kuzu - sarması değiliz be!»

Fagin omuz silkip el açarak, «Sen bir düşün!» dedi. «Sadece aklını kullan. Sen bugüne bugün gayet güzel bir iş basarmışsın; ben de bu yüzden sana hayranım! Ama beri yandan da bu iş senin boynuna, düğümlenmesi o kadar kolay, çözülmesi dersen o kadar güç olan o kravatı da takınağa yarar, evlâtçığım. Yani açık konuşmak gerekirse, yağlı ipi, iki gözüm!»

Bay Bolter, elini, birden boğazını sıkmış gibi boynundaki mendile götürdü ve kelimeleri ayırt edilememekle beraber, «Evet,» demeye geldiği tonundan anlaşılan bir yanıt mırıldandı.

Faggin, «Şu darağacı yok mu, iki gözüm, şu darağacı!» diye konuşmasını sürdürdü. «Pek biçimsiz bir trafik işaretidir ki sonu uçurumla biten keskin bir dönemeci gösterir. Kaç yiğidin parlak meslek hayatı bu dönemeçte sona ermiştir bir bilsen! Şimdi senin ereğin de yolu rahat ve güvenli tarafından yürüyüp, bu dönemeci uzakta tutmak olacaktır.»

«Gayet tabii! Ne demeğe açarsın sanki böyle sözleri?»

Fagin kaşlarını kaldırarak «Sadece sözlerimin anlamını sana açıkça gösterebilmek için,» diye yanıtladı. «Şimdi bu amacında başarılı olup olmaman biraz da bana bağlı. Benim şu küçük işimi alnının akıyla yürütebilmem de biraz sana bağlı. Birincisi sana göre bir numaraysa ikincisi de bana göre bir numara. Kendi bir numarana ne kadar değer veriyorsan benim bir numaramı o kadar gözetmen gerekir Yani dönüp dolaşıp sana ilk söylediğim şeye geliyoruz: bir numaraya verdiğimiz önem hepimizi birbirimize kaynaştırıyor. Ve kaynaştırmak da zorunda — yoksa hepimiz birden çözülür, darma duman oluruz!»

Bay Bolter düşünceli bir tavırla, «Çok doğru,» dedi. «Anasını satayım, sen de az kurnaz tilki değilsin hani!»

Fagin bu övgünün sadece bir nezâket gösterisi olmadığını ve kurnaz dehasıyla, yeni çömezinin gerçekten de gözlerini kamaştırdığını hoşnutlukla görebiliyordu. Ve yeni bir çömezin, işin dahailk başından gözlerinin kamaşması oldukça önemliydi. Gayet yararlı ve istenilen birşey olan bu etkiyi güçlendirmek için Fagin ilk vurduğu darbenin etkisi geçmeden bu kez, işinin genişliğini ve boyutunu, ayrıntılı olarak anlatmağa başladı. Hayalle

gerçeği işine geldiği gibi birbirine karıştırıyor ve ikisinden de öyle bir hünerle yararlanıyordu ki Bay Bolter'in ona karşı duyduğu saygı, her an gözle görülebilir derecede artıyor; aynı zamanda, Fagin'in plânları için gerekli olan bir korkuyla da karışıyordu.

Fagin sonunda, «İşte bu karşılıklı inan ve güvendir, beni en ağır kayıplar karşısında bile avutan!» diye ekledi, «Sağ kolum olan adamımı dün sabah yitirdim, ne yazık ki!»

Bay Bolter. «Sakın ölmedi ya?» diye telâşlandı.

«Yok, yok! O kadar da kötü değil. Pek o kadar kötü sayılmaz.»

«Yani? Sakın yoksa...»

Fagin onun sözünü keserek, «Emniyete çağrıldı,» dedi. «Evet. Emniyetten çağırdılar onu.»

«Ağır bir şey mi?»

Fagin, «Yok, pek ağır sayılmaz,» diye yanıtladı. «Yankesiciliğe teşebbüsten tutukladılar. Üstünde de gümüş bir enfiye kutusu buldular. Kendi malı halbuki, kendi öz malı, yavrucuğum. Çünkü kendisi de enfiye kullanırdı. Pek tiryakisiydi. Onu bugüne kadar içerde bıraktılar. Sözüm ona enfiye kutusunun sahibini tanıyorlarmış. Aah, ah, elli gümüş kutu ederdi o! Geri alabilmek için elli gümüş kutunun bedelini sayınağa hazırım. Ah, Elegeçmez'i tanımalıydın, evlâdım; Elegeçmez'i tanımalıydın!»

«Ama bundan sonra tanımak fırsatını bulurum ya, inşallah? Öyle değil mi yoksa?»

Fagin, «Bundan biraz kuşkuluyum» diye içini çekti. «Yani kanıtları toplamazlarsa kısa ceza yer. Bilemedin altı, yedi hafta sonra aramıza döner gene. Ama aleyhine yeni kanıtlar getirirlerse, yolculuk var, demektir. Elegeçmez'in ne yaman çocuk olduğunu da bildikleri için, bu yolculuk müebbet olur kesinlikle. Elegeçmez'e müebbetten

aşağısını vermezler.»

Bay Bolter, «Yolculuk varmış, müebbetmiş,» diye söylendi. «Ne demek bunlar? Benimle bu yollu konuşmanın ne anlamı var yani? Adam gibi konuş da ben de anlayayım.»

Fagin bu karışık deyimleri gündelik dile çevirmek üzereydi. Bu sayede Bay Bolter dostumuz onun bu sözlerle, «Ölünceye kadar sürgün»ü kastettiğini anlıyacaktı. Ama Bay Charley Bates'in içeri girmesiyle konuşmaları yarım kaldı.

Charley Bates'in elleri pantalon ceplerindeydi ve yüzü yarı gülünç bir üzüntü ifadesiyle buruşmuştu. Yeni meslekdaşıyla tanıştırıldıktan sonra ustasına dönerek,

«Herşey bitti, Fagin,» dedi.

«Ne demek istiyorsun?»

«Enfiye kutusunun sahibi olan beyi bulmuşlar. İki üç bey daha geliyormuş, Elegeçmez'e başka suçlar da yüklemek için Artık yol bileti kesilmiş sayılır. Fagin, bana tepeden tırnağa siyah bir yas kıyafeti düz artık, şapkama da bir kara kurdele al da yola çıkmasından önce gidip onu göreyim!...

«Jack Dawkins'in —yaman Jack'ımızın— bunca yıllık Elegeçmez'in, üç paralık bir enfiye kutusu uğruna yolcu olduğunu düşünmek! Ben onun altın saatle kordondan aşağıya tenezzül edeceğini hiç sanmazdım, valla! Ah, keşke bir para babasını filân soyup soğana çevireydi de, yolcu olacaksa, beyler gibi, sanıyla, şerefiyle olaydı böyle beş paralık kopuklar gibi değil!»

Bahtsız arkadaşının derdini paylaştığını bu şekilde belirttikten sonra Charley, yüzünde bir üzüntü ve umutsuzluk anlatımıyla kendini en yakın iskemleye bıraktı.

Fagin ondan yana öfkeli bir bakış fırlatarak, «Onun şansız, şerefsiz olduğunu da nerden çıkartıyorsun?» diye sordu. «Sizin aranızda o daima en yüksek düzeyde de-

ğil miydi? Herhangi bir konuda ona erişebilecek, hatta yaklaşabilecek tek kişi var mıydı aranızda? Ha?»

Charley Bates üzüntüden boğuklaşmış bir sesle, «Tek kişi bile yoktu, tek kişi bile!» diye yanıtladı.

Fagin öfkeyle. «Öyleyse neler saçmalıyorsun sen?» dedi. «Ne diye zırlayıp duruyorsun böyle?»

Üzüntüsünün derinliği yüzünden ustasına bile baş kaldıracak hallere gelen Charley, «Bütün bunları bizden başka bilen yok da ondan!» diye diklendi. «Mahkemede söylenmiyecek bunların hiç biri! Onun aslında ne büyük insan olduğunu yarı yarıya bi' kimse bilmiyecek. New Gate Takvim'ine (1) nasıl geçecek hayatı? Belki adı bile geçmiyecek. Ah, dertli başım! Ne acı! Ne acı!»

Fagin sağ elini uzattı ve vücudünü sarası tutmuş gibi sarsan, için için bir gülüşle Bay Morris Bolter'e doğru dönerek,

«Keh, keh!» dedi. «Bak, iki gözüm evlâdım; meslekleriyle nasıl övünç duyuyorlar, görüyorsun ya?»

Bay Bolter, evet, gibilerden başını eğdi, Fagin de Charley'in kederini bir kaç saniye belirgin bir memnunlukla seyrettikten sonra yanına yaklaştı ve omzunu okşadı. Avutucu bir sesle,

«Üzülme bu kadar, Charley,» dedi, «Herşey ortaya çıkar mutlaka, başka türlü olamaz. Elegeçmez'in ne akıllı çocuk olduğunu dünya âlem öğrenecek, bak göreceksin. Kendini belli edecek o! Ustasıyla arkadaşlarının yüzünü kara çıkarır mı hiç? Sonra bir düşün, Charley:: yaşı da ne kadar küçük! O yaşta müebbet sürgün! Ne büyük şeref, Charley'ciğim!»

Birazcık avunan Charley, «Evet,» dedi. «Şeref olma-

(1) Onsekizinci yüz yılın sonlarına doğru basılmağa başlanan ve New Gate zindanındaki suçluların yargılanmalarını, hayatlarını ve son günlerini anlatan bir dergi. (Çevirenin notu).

sına şeref gerçekten.»

Fagin, «Hiç bir eksiği olmayacak,» diye sözünü sürdürdü. «Zındanda beyler gibi yaşayacak, Charley; beyler gibi! Birası her gün gidecek. Cebinde de parası olacak — harcamasa bile yazı tura oynasın diye!»

Charley, «Sahi mi söylüyorsun?» dedi.

«Canım çıksın, sahi söylüyorum. İleri gelenlerden bir de avukat tutacağız, Charley, cenesi en güçlü olanlardan birini, Elegeçmez'in savunmasını yapsın diye. Canı isterse kendisi de bir demeç verir. Gazetelerden okuruz artık: 'Elegeçmez adı duyulunca kahkahalar yükseldi ve mahkeme salonu birbirine girdi!' gibilerden. Ha? Ne dersin, Charley'ciğim?»

Charley Bates, «Hah! Hah!» diye güldü. «Amma da matrak olur, öyle değil mi, Fagin? Elegeçmez onları nasıl da oynatır, değil mi?»

«Oynatır mı? Oynatacak! Mutlaka!»

Charley bu kez ellerini birbirine sürterek, «Elbet oynatacak!» dedi.

Yahudi gözlerini çömezine dikerek, «Daha şimdiden gözümle görür gibi oluyorum!» dedi.

Charley, «Ben de!» diye güldü. «Hah hah ha!»

Kısacası Fagin, genç ve tuhaf huylu dostunun suyuna gitmesini öyle iyi başarmıştı ki önceleri hapisteki Elegeçmez'e bir kurban gözüyle bakan Bay Bates şimdi onu nefis ve seçkin bir güldürünün baş artisti olarak görmeğe ve arkadaşının sahneye çıkıp hünerlerini ortaya dökeceği zamanı iple çekmeğe başlamıştı.

Fagin, «Bugün ne yapıp yapıp bir çaresini bulmalı, onun arkasını aramalıyız!» dedi. «Bir düşüneyim, bakayım.»

Charley, «Ben gideyim mi?» diye sordu.

«Dünyada olmaz! Deli mi oldun, evlâdım? Cinnet mi getirdin ki de kalkıp en olmayacak yere yok, Char

ley, yok! Kaybımız hiç olmazsa bir taneyle kalsın!»

Charley şaka ettiğini belirten bir sırıtışla, «Sen kendin gitmek niyetinde de değilsin ya, inşallah?» diye sordu.

Fagin, «O da pek olmaz!» diye başını salladı.

Charley elini Noah'ın koluna koyarak, «Öyleyse bunu neden göndermiyorsun?» diye sordu. «Onu tanıyan yok nasılsa.»

Fagin, «Valla, bilmem ki...» dedi. «Eğer kendisince bir sakıncası yoksa...»

Charley, «Sakınca mı?» diye onun sözünü kesti. «Ne sakıncası olacakmış bunun?»

Fagin bu kez Bay Bolter'e dönerek: «Hiiç..» dedi. «Gerçekten de hiç bir sakıncası olamaz, dostum.»

Noah, «Valla, artık orası pek belli olmaz!» diye başını sallıyarak kapıya doğru geriledi. Üzerine ağır başlı bir telâş çökmüştü. «Yok, yok, olmaz!» diye ekledi. «Benim yöntemim değil bu!»

Bay Charley Bates yeni meslekdaşının uzun ve zerafet yoksunu biçimini büyük bir tiksintiyle tepeden tırnağa süzerek, Bunun yöntemi de neymiş, be Fagin?» diye sordu. «Zorlukta kaçmak, bollukta sapur - şupur. Tanrıya şükür diye herşeyi yalayıp yutmak: bu mu bunun yöntemi?»

Bir günlük Morris Bolter, «Kıs çeneni!» diye Charley'i payladı. «Büyüklerine karşı arsızlık yapınağa da kalkışma, süt kuzusu, yoksa külâhları değişiriz!»

Bu görkemli tehdit karşısında Charley Bates öyle şiddetli kahkahalarla sarsılmağa başladı ki, Fagin bile bir süre konuşamadı. Sonunda, karakolu ziyaret etmesinin hiç bir şekilde tehlikeli olmayacağına Bay Bolter'i inandırmağa çalıştı. Çünkü Bay Bolter'in çevirmiş olduğu küçük işin haberi ve eşkalinin tarifi başkente ulaşmış olmadığı için, belki arkada bıraktıkları onun buraya sı-

ğındığından hiç kuşkulanmıyordu. Onun için güzelce kılık değiştirirse, polis karakoluna, pekâlâ, başka herhangi bir yere gider gibi elini - kolunu sallıya sallıya gidebilirdi: hatta daha bile rahat, çünkü onun tutup da kendi isteğiyle, tıpış - tıpış polis karakoluna gideceğine, hiç kimse ihtimal vermezdi!

Biraz bu düşüncelere aklı yatan, ama daha çok Fagin'e karşı duyduğu korkunun etkisine kapılan Noah, sonunda, iyice yüzünü asarak, bu işi yapmayı üzerine aldı.

Fagin'in talimatı üzerine, hemencecik kendi sırtındakileri çıkardı ve onların yerine, Yahudinin «kırk anbar»ında hazır duran bir arabacı gömleği, kadife pantolon ve deri çizmeler giydi. Kendisine aynı zamanda, şeridine turnike biletleri sıkıştırılmış bir fötr şapkasıyla bir kırbaç da verildi. Böyle donanmış olarak, dostumuz, örneğin Covent Garden'den kente yeni gelmiş, merak gidermek için çevreyi gezinen bir taşralı gibi, karakola girecekti. Zaten iyice tipsiz, dangıl dungul bir görünüşü olduğu için Fagin onun bu role tıpatıp uyacağından hiç kuşku duymuyordu.

Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra Noah'a Elegeçmez'i tanıyabilmesi için gerekli olan bilgi verildi ve Charley Bates onu kıvrım kıvrım, yıkıntı sokaklardan geçirerek Bow Sokağının çok yakınında bir yere götürdü. Burada Noah'a karakolun tam yerini tarif etti ve geçitten doğru gidip avluya çıkınca sağ taraftaki merdivenin üstündeki kapıdan girmesini ve girerken şapkasını çıkarmasını da uyardı. Sonunda da yolu artık yalnız yürümesini, kendisinin de onu tam burada bekliyeceğini söyledi.

Noah Claypole, ya da okuyucu isterse, Morris Bolter, aldığı görevi yerine getirdi. Bay Bates çevreyi yakından tanıdığı için talimatı o kadar kusursuzdu ki, Noah hiç soru sormak gereğini duymadan ve yolda hiç bir

güçlük çekmeden sorgu yargıcının odasına ulaştı.

Kendini, çoğunluğunu kadınların meydana getirdiği bir kalabalık arasında itile - kakıla, pis yayıntılı bir odada buldu. Odanın uç kısmında çevresi parmaklık çevrili yüksek bir plâtform vardı. Burada, sol duvarın önünde suçlu kafesi, ortada tanık hücresi ve sağda da sorgu yargıçlarının masası bulunuyordu.

Bu son saydığımız korkunç yerin önüne, masayı halk gözünden gizleyen bir paravana çekilmişti. Böylece adaletin tam görkemini gözünün önünde canlandırmak, avam tabakasının hayalgücüne (eğer varsa) bırakılmıştı.

Suçlu yerinde sadece iki kadın vardı. Bunlar, kendilerine hayran hayran bakan arkadaşlarını başlarıyla selâmlıyadursunlar, bir yazman elindeki tutanakları iki polisle bir sivil memura okuyordu. Bir gardiyan parmaklığa dayanmış, elindeki kocaman bir anahtarı hafifçe burnuna çarpıp duruyordu. Bundan sadece, dinleyicilerin aşırı gevezeliklerini susturmak için bağırdığı zaman vazgeçiyordu .Bazan da anasının kucağında yarı - boğulmuş cılız bir bebenin cılız ciyaklamaları adaletin ciddiliğini bozduğu zaman, gardiyan çocuklu kadına sertçe bakarak:

«Çıkar şu çocuğu!» diye buyuruyordu.

Oda havasızdı ve pis kokuyordu. Duvarlar kirden rengini yitirmiş; tavan kapkara kesilmiş... Şöminenin üzerinde eski, isli bir büst, plâtformun arkasındaki duvarda tozlu bir saat vardı — odada gerektiği gibi işleyen tek şey bu saatti galiba! Çünkü ahlâk düşkünlüğü, yoksulluk ya da her ikisiyle de içli dışlı olmak, odadaki bütün canlı varlıkların üzerinde kirli bir iz bırakmıştı ki bu iz, cansız varlıkların üzerindeki kalın, yağlı kir tabakasından daha az iğrenç değildi!

Noah heyecanla etrafına bakınarak Elegeçmez'i aradı. Ama görünürde o tanınmış kişinin anası ya da ablası

olabilecek bir çok kadınlar ve ablası yerine geçebilecek bir iki de erkek bulunmasına rağmen, kendisinin tanıına benzer kimsecikler görülmüyordu. Noah bir hayli merak ve kararsızlık içinde bir süre bekledi. Sanık yerindeki kadınlar, yargılanmalarına karar çıkınca, çevrelerine fiyaka sata sata dışarı yürüdüler. Sonra içeri bir başka tutuklu getirildi ve bunu görünce Noah Claypole'nin içi rahatladı. Çünkü yeni tutuklunun aradığı kişiden başkası olamıyacağını hemen kestirmişti!

Gerçekten de Bay Jack Dawkins'di bu gelen. Her zamanki gibi ceketinin kolları dirseklerine kadar kıvrılmış, sol eli cebinde, şapkası sağ elinde olduğu halde, ayaklarını sürüye sürüye ve o tarifi imkânsız, dalgalanırcasına yürüyüşüyle gardiyanın önü sıra ilerledi ve sanık hücresinde yerini alarak, herkesin duyabileceği bir sesle, bu rezil duruma niçin düşürüldüğünü bilmek istediğini söyledi.

Gardiyan, «Çeneni kapa, e mi?» dedi.

Elegeçmez, «Bugüne bugün bir İngiliz değil miyim ben?» diye karşılık verdi. «Hani bu sıfatla sahip bulunduğum ayrıcalıklar?»

Gardiyan, «Korkma, yakında verirler sana ayrıcalıklarını» diye onu payladı. «Hem de tuzlu, biberli!»

Bay Jack Dawkins, «Görürüz bakalım, İçişleri Bakanı neler diyecek aynasızlara!» diye söylendi. «Söylesenize! Nedir bu işin aslı? Sorgu yargıçları bu küçük işi hemen halletseler de gazete okuyacağız diye beni bekletmeseler pek memnun olurum, çünkü Batı yakasında bir beyle randevum var. Ben de kendim gayetle sözünün eri ve dakikasına dakik bir adam olduğumdan, zamanında yetişemezsem herif çekip gider sonra. O zaman da bana engel olanların aleyhine zarar - ziyan dâvası açılmaz mıymış, görürüz elbet!»

Sonra Elegeçmez bu konuda oldukça titiz davranaca-

ğını göstermek için gardiyandan. «yargıç kürsüsündeki şu iki pinponun isimlerini» sordu. Bu da dinleyenlerin öyle hoşuna gitti ki, herkes kana kana güldü, Charley Bates de orada hazır olsa, ancak bu kadar gülebilirdi.

Gardiyan. «Susun!» diye bağırdı.

Yargıçlardan biri, «Bu nedir?» diye sordu.

«Bir yankesicilik olayı, yargıç hazretleri!»

«Bu çocuk daha önce de gelmi şmi buraya?»

Gardiyan, «Çoktan gelmesi gerekirdi!» diye yanıtladı. «Gitmedik başka yer bırakmadığından emin olabilirsiniz. Ben kendisini oldukça iyi bilirim. efendim.»

Elegeçmez bu söze mim koyarak. «Beni biliyormuşsun öyle mi?» diye burun kıvırdı. «Hakkında hakaret dâvası açmama bu sözün yeter de artar bile!»

Yine bir gülüşme oldu ve yine sessizlik buyruğu verildi. Yazman, «Tamam; tanıklar nerde?» diye sordu.

Elegeçmez, «Evet, çok doğru!» diye araya girdi. «Nerdeymiş şu tanıklar? Onları görmeyi çok istiyorum.»

Bu isteği derhal yerine getirildi, çünkü tanık hücresine bir polis memuru çıkarak tutukluyu. kalabalık arasında, tanımadığı bir beyin cebinden mendil almağa yeltenirken gördüğünü; daha doğrusu tutuklunun, bu mendili cepten çekip aldığını; fakat çok eski birşey olduğunu görünce, kendi burnunu sildikten sonra gene beyin cebine koyduğunu anlattı. Bu nedenle polis memuru, hemen yanına yaklaşarak Elegeçmez'i tutuklamıştı. Karakolda aranınca Elegeçmez'in üzerinden, kapağında sahibinin ismi kazılı olan bir gümüş enfiye kutusu çıkmıştı.

Odada hazır bulunan beyefendi de enfiye kutusunun kendine ait olduğuna ve dün, polisin anlattığı kalabalıktan çıkar çıkmaz yokluğunu farkettiğine dair ifade verip yemin etti. Kalabalıkta, oradan oraya gitmekte pek usta olan bir delikanlı da gözüne ilişmişti ve bu delikanlı şimdi karşıda duran tutuklunun ta kendisiydi.

Yargıç, «Bu tanığa bir sormak istediğin var mı, oğlum?» diye sordu.

Elegeçmez, «Onunla konuşmak benim şanıma yaraşmaz!» diye yanıtladı.

«Herhangi bir diyeceğin var mı?»

Elegeçmez ses etmeyince gardiyan onu dirseğiyle dürterek, «Yargıç hazretleri, bir diyeceğin var mı, diye soruyor!» dedi.

Elegeçmez dalmış, düşünce dolu gözlerini gardiyana çevirerek, «Özür dilerim!» dedi. «Bana mı seslendiniz?»

Gardiyan yargıçlara dönerek, «Bu derece yüzsüzünü de hiç görmediydim, efendim!» diye güldü. «Bana bak, traşçı, diyeceğin birşey var mı senin?»

Elegeçmez, «Hayır,» diye yanıtladı. «Burada yok. Çünkü burası Adaletin esas dükkânı değil. Zaten bendenizin avukatım da bu sabah Avam Kamarasının müdür yardımcısıyla başbaşa kahvaltı etmekteler şu anda. Ama başka bir yerde diyeceklerim olacaktır benim. Avukatımın da! Gayet geniş ve itibarlı olan çevremdeki seçkin ahbaplarımın da! Aynasızları doğup doğacaklarına bin kez pişman edeceğiz biz! Bu sabah beni buraya çıkarıp üzerime çirkef çamuru sıçratacakları yerde, keşke kurtlu peynir olsaydık diye dizlerini dövecekler ama ben...»

Yazman, «Yargılanmak üzere tutuklanmıştır!» diye delikanlının sözünü kesti.

Gardiyan, «Hadi, yürü!» dedi.

Elegeçmez şapkasını avucuyla silerek, «Merak etme, geliyorum!» dedi. Sonra yargıç kürsüsüne dönerek, «Hah!» diye ekledi. «Öyle korkmuş gibi boyun bükmekte bir fayda yok. Hiç insaf göstermiyeceğim size! Zerrece bile! Bu size pahalıya oturacak, beyefendiler. Sizin yerinizde olmayı dünyada istemem! Zaten şu anda dize

gelseniz de, yalvarsanız da hapisten çıkacak değilim. Haydi, götürün beni! Atın zindana!»

Bu son sözlerle Elegeçmez yakasından tutulup dışarı çıkarılmasına izin verdi. Avluya vardığında hâlâ, bu sorunu meclise aksettirteceğine dair atıp tutup, sonra da, yaptığı işi çok beğenip zevkle sırıtıyordu.

Onu ufak bir hücreye tek başına kapatıldığını gören Noah, yolunu kaybetmemeye çalışarak, Charley Bates'ten ayrılmış olduğu yere döndü. Burada biraz bekledikten sonra Charley çıka geldi. Ölçülü davranmayı elden bırakmıyarak kuytu bir köşeye çekilmiş ve yeni dostunun peşine bir takılan olmadığından iyice emin oluncaya kadar beklemişti.

İki genç hiç gecikmeden eve döndüler ve Fagin'e, Elegeçmez'in, ustasının yüzünü ağartacak biçimde şan ve şöhret kazanmakta olduğunun müjdesini verdiler.

KIRK DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Nancy'nin Rose Maylie'ye verdiği sözü tutmasının vakti geliyor. Nancy bunu başaramıyor.

Nancy dedikleri kız, kurnazlık, yalan dolan ve aldatmacanın her türlüsünde çok deneyimli olmasına rağmen, atmış olduğu adımın, sinirleri üzerinde yaptığı baskıyı tamamen gizleyemiyordu. Hem kurnaz Fagin, hem de zalim Sikes kaç kez onun güvenirliğine, ondan kuşku duyulmayacağına tamamen inanarak, başkalarından gizledikleri sırları ona açmışlardı. Bu sırların hepsi kötü ve bayağıca şeylerdi; bu gizli plânları tasarlıyanlar gözü kanlı, kötü kişilerdi. Nancy'nin hele Fagin'e karşı beslediği duygularsa apacıydı. Çünkü onu dönüşü olmayan bir suç ve sefalet uçurumunun derinlerine, adım adım indiren Fagin olmuştu. Gelgelelim öyle zamanlar oluyordu ki, kız ona karşı bile yumuşuyordu neredeyse. Kendi vereceği bilgi yüzünden Fagin'in, uzun yıllardan beri kaçınmasını bildiği o demir pençeye yakalanabileceğini; sonunda, bin kez haketmiş olduğu âkıbete Nancy'nin elinin itmesiyle düşebileceğini aklına getirdikçe kızın içi bir tuhaf oluyordu.

Bunlar, eski anılardan ve yoldaşlardan tamamen kopmayı başaramıyan bir zihnin düğümleriydi. Gene de bu zihin tek bir amaca bağlanmasını bilmişti ve yolundan hiç bir biçimde dönmemek kararındaydı.

Genç kadın Sikes'in güvenliğinden kaygı duysaydı, belki yol yakınken cayabilirdi. Ama sırrının asla açığa vurulmıyacağına ilişkin karşı taraftan söz almıştı. Sikes'in yakalanmasını sağlıyabilecek hiç bir ipucu da vermemişti. Hatta çevresini suç, sefalet ve günah deryasından kurtulmak fırsatını, salt Sikes'in hatırı için tepmişti. Başka ne yapabilirdi?

Hayır. Kararından dönmeyecekti!

Nancy'nin bütün iç çatışmaları gerçi hep bu sonuca varıyordu. Ama gene de bu çatışmalar onu tekrar tekrar bunaltmaktan geri kalmıyorlar ve geride iz de bırakıyorlardı. Birkaç gün içinde kızcağız zayıflamış, solmuştu. Bazan dalıp gidiyor, çevresinde olup bitenlerle hiç ilgilenmiyor, bir zamanlar en çok kendi sesini duyuracağı konuşmalara katılmıyordu bile. Kimi de neşelenmeden gülüyor, nedensiz yere konuşup gürültü ediyordu. Sonra, birden susuyor; başı ellerinde, sessiz ve neşesiz, kara kara düşünmeğe başlıyordu. Bu halden kurtulmak için yaptığı çabalar ,onun huzursuzluğunu, kafasının, arkadaşlarını uğraştıran konulardan çok uzak, çok başka şeylerle dolu olduğunu, belki bu dalgın hallerinden daha iyi belirtiyordu.

Gecelerden Pazar gecesiydi. Civardaki kilisenin çanları saat başını çalmağa başladı. Bill Sikes'le Fagin konuşmaktaydılar ama durup çan seslerine kulak verdiler. Kız da büzülmüş oturduğu alçak sedirin üzerinden başını kaldırıp sesleri dinledi: On bir...

Bill Sikes, «Gece yarısına bir saat kaldı!» diyerek gidip perdeyi kaldırdı; dışarı baktı, sonra gene gelip yerine oturdu. «Karanlık, ağır bir hava var dışarda. Tam iş çevirecek gece ama!...»

Fagin, «Ah, Bill, iki gözüm!» diye içini çekti. «Hazırda yapacak işimiz bulunmayışı çok yazık doğrusu!»

Bill o boğuk sesiyle, «Kırk yılda bir doğru bir lâf

ettin!» dedi. «Gerçekten yazık. Çünkü canım da istiyor yani.»

Fagin bir göğüs geçirdi ve karamsarlıkla başını salladı.

Bill Sikes, «İşleri yeniden yoluna koyduğumuz zaman bu yitirdiğimiz zamanları telâfi etmeliyiz!» dedi. «Ben onu bilirim!»

Fagin, «Aferin, aslanım! İşte böyle olmak gerek!» diyerek hırsızın omuzunu okşamağa yeltendi. «Senin böyle konuşman yüreğime su serpiyor!»

«Su serpiyor ha! Serpsin bakalım!»

Fagin bu kadarcık ödüne bile sevinmiş gibi, «Keh! Keh!» diye güldü. «Formundasın bu gece, Bill! Tam formunda!»

Sikes yaşlı adamın elini iterek, «O uğursuz pençeni omuzuma koyduğun zaman formum bozuluyor; onun için çek!» diye homurdandı.

Alınganlık etmek işine gelmeyen Fagin, «Huylanıyorsun, değil mi, canım kardeşim?» dedi. «Aklına enselenmek geliyor!»

«Hem de şeytan tarafından enselenmek! Dünyada seninkisi gibi bir yüz daha yoktur, herhalde! Olmamıştır da — babanı saymazsak tabii. Baban da herhalde şimdi cehennemin ateşinde sakalını tütsülemekle meşguldür. Ama sen doğrudan doğruya Şeytan hazretlerinin dölüysen gene bilmem! Şu kadarcık da şaşmam ha!...»

Fagin bu komplimanlara hiç bir yanıt vermedi. Sadece Bill Sikes'in kolunu çekti ve parmağıyla Nancy'yi gösterdi. Genç kadın onların konuşmaya dalmasından yararlanarak şapkasını giymiş, dışarı çıkmak üzereydi.

Sikes, «Hayrola!» diye seslendi. «Nancy be! Gecenin bu saatinde ne cehenneme böyle?»

«Uzağa gitmiyorum.»

«O nasıl yanıt öyle, ulan? Nereye, dedik?»

«Biz de, uzağa gitmiyoruz, dedik a!»

Sikes, «Nereye, diyorum sana?» diye gürledi. «Kulağın sağır mı?»

«Bilmiyorum nereye!»

Bill, «Öyleyse ben biliyorum!» diye yanıtladı. Kızın dilediği yere gitmesine karşı olduğu için değil de, sırf inadından konuşuyordu. «Hiç bir yere gitmiyorsun. Otur aşağı!»

Kız, «Üstümde bir fenalık var!» dedi. «Demin de söyledim. Biraz temiz hava almak istiyorum.»

«Öyleyse temiz hava da alamazsın!»

«O kadarı yetmez. Sokağa çıkmak istiyorum.»

«Öyleyse temiz hav ada alamazsın!»

Bill böyle diyerek kalkıp kapıyı kilitledi, anahtarı aldı, kızın başından da şapkayı çektiği gibi bir köşeye fırlattı.

«Oldu mu? Şimdi sesini kes de, köşende zıbar bakalım!»

Kız sapsarı kesilerek, «Ben şapkasız da çıkarım dışarı!» dedi. «Ne oluyor sana, Bill? Neler yaptığının farkında mısın?»

Bill, «Neler yaptığımın ha?» diye söylendi. Sonra gene Fagin'e dönerek, «Bu kız oynatmış zaar!» dedi. «Yoksa benimle böyle konuşmak haddine mi düşmüş?»

Kız, kendine zorla hâkim olmaya çalışır gibi iki elini de göğsüne bastırarak, «Kendimi tutamayıp bir çılgınlık yapacağım!» dedi. «Bırak beni, kuzum — şimdi, hemen bırak.»

Bill Sikes, «Olmaz!» dedi.

Nancy ayağını yere vurarak, «Fagin!» diye bağırdı. «Söyle ona, beni bıraksın! Bırakması, hakkında hayırlı olur. Duydunuz mu?»

Sikes oturduğu yerde dönüp onun tam yüzüne bakarak: «Duymak mı?» dedi. «Evet, duyuyorum! Daha ya-

rım dakika duymayı sürdürürsem köpeği salacağım üstüne! Boğazına bir atıldı mı şu cırlak sesini bak nasıl susturur! Ne oldu sana, ulan kaltak? Nedir bu haller?»

Kız yürekten gelerek, «Bırak beni, Bill!» dedi. «Bırak, gideyim! Ne yaptığını bilmiyorsun, vallahi; anlamıyorsun. Bir saatçiğine bırak, ne olur — yalvarırım sana!»

Sikes onun kolunu hoyratça tutarak, «Anam avradım olsun, bu kız cinnet getirmiş be!» diye bağırdı. «Kalk, kahpe!»

Kız, «Bırakmazsan kalkınam işte! Bırakmazsan kalkmam!» diye çığlık çığlık bağırmağa başladı. «Kalkmam işte! Ölünceye kadar kalkmam!»

Sikes bir an fırsat kollıyarak bekledi. Sonra birden atılıp kızın ellerini sımsıkı tuttu ve tepinip, çırpınıp cebelleşmesine bakmadan onu yan taraftaki küçük odaya sürükledi. Kendisi bir sıraya oturdu. Kızı da bir sandalyeye oturttu ve kalkmasını önlemek için zorla tuttu.

Kız, saat gece yarısını vuruncaya kadar kâh cebelleşti, kâh yalvardı. Sonra yorulup bitkin düşerek, mücadeleden tamamen vazgeçti. Bill Sikes ona, o gece dışarı çıkamıyacağını söyleyip bunu bir sürü de küfürle destekliyerek dışarı çıktı ve gene Fagin'in yanına döndü.

Yüzündeki terleri silerek, «Pyü!» diye bir ıslık çaldı. «Ne acayip kız bu be!»

Fagin, düşünceli, «Hem de nasıl!» diye mırıldandı. «Hem de nasıl!...»

«Bu gece ille dışarı çıkacağım diye tutturmak da nerden aklına esti dersin? Söyle. Sen onu benden iyi bilirsin. Anlamı ne bunun?»

«İnat olsa gerek, yavrucuğum! Kadın inadı, zaar.»

Sikes, «Öyle olacak!» diye homurdandı. «Onu yola getirdim sanıyordum ama, gene eski hamam - eski tas!»

Fagin, hâlâ düşünceli, «Eskisinden de beter!» diye mırıldandı. «Böyle, bir hiç yüzünden ortalığı ayağa kal-

dırması görülmüş şey değil!»

«Öyle! Galiba kanına giren hummayı bir türlü söküp atamıyor, tamamı tamamına, öyle mi dersin?»

«Olabilir!»

Bill Sikes, «Gene böyle inadı tutsun hele, doktor çağırmadan kendim kan almasını bilirim ben ondan!» diye homurdandı.

Fagin bu tedavi yöntemini onayladığını belirterek başını salladı.

Sikes, «Hastalığımda da gece gündüz başucumdan ayrılmadı,» diye konuşmasını sürdürdü. «Hani şu senin hiç ortalarda görünmediğin sıralarda leş kargası! Meteliğe de kurşun atıyorduk. Bana öyle geliyor ki bütün bu sıkıntılar, meraklar dokundu kıza. Haftalar haftası kapanıp kalmak da sinirlerini bozdu zaar.»

Fagin, fısıldıyarak, «Tam üstüne bastın, canım kardeşim!» diye yanıtladı. «Şşş!»

Tam o sırada Nancy içeri girdi ve gene biraz önceki yerine geçip oturdu. Gözleri kıpkırmızı kesilip şişmişti. Oturduğu yerde öne arkaya sallanmağa ve durup durup saçlarını arkaya atmağa başladı. Biraz sonra da bir kahkaha kopardı.

Bill son derece şaşkın bakışlarla Fagin'e dönerek, «Hoppala!» dedi. «Şimdi de başka hava çalıyor!»

Fagin, «Şimdilik üstünde durma!» gibilerden bir baş işareti yaptı. Gerçekten de kız bir kaç dakika sonra her zamanki halini bulmuştu. Fagin, Bill'e, fısıltıyla, onun artık kendine geldiğini söyliyerek ayağa kalktı ve şapkasını alıp iyi geceler diledi. Oda kapısına gelince duraladı ve arkasına dönerek, karanlık merdivenden aşağı inebilmesi için kendisine bir ışık tutmalarını rica etti.

Çubuğunu doldurmakla meşgul olan Bill Sikes, Nancy'ye: «Tut şuna bir ışık!» dedi. «Merdivenden düşüp de kendi boynunu kendi kırarsa pek yazık olur. İdamını

dört gözle bekliyenlerin hevesleri kursaklarında kalır sonra! Tut bir ışık.»

Nancy eline bir şamdan alarak ihtiyar Fagin'in peşinden aşağı kata indi. Sofaya vardıkları zaman Fagin parmağını dudaklarına götürdü. Sonra kıza iyice sokularak:

«Nancy'ciğim, nen var senin?» diye fısıldadı.

Kız da fısıldıyarak, «Nasıl yani?» diye sordu.

Fagin, «Bütün bu hallerin nedeni nedir?» dedi. Sonra o kemikli parmağıyla üst katı göstererek ekledi: «Madem seni böylesine hor tutuyor... canavarın biri o, Nancy, bir vahşi canavar... Madem böyle neden sanki...»

Fagin, dudakları kızın âdeta kulağına değerek, gözleri onun gözlerinin içinde, susup duraladı.

Kız, «Neden ne?» diye sordu.

«Şimdi sırası değil. Gene konuşuruz bunu. Ben senin dostunum, Nancy. Sonsuza kadar. Derdinin çaresine bakabilirim — sessiz sedasız, hem de kesin olarak. Sana köpek muamelesi yapanlardan öç almak isteyecek olursan... Hatta köpekten bile aşağı tutuyor seni. Çünkü arada bir köpeğinin suyuna gittiği oluyor... Dedim ya, öç almak istersen doğru bana gel, Nancy. O, nihayet, üç günlük dostun. Oysa beni çocukluğundanberi bilirsin.»

Kız hiç bir duygu belirtmeden, «Evet, seni çok iyi bilirim!» dedi. «Haydi, güle güle Fagin!»

Kız, Fagin'in tokalaşmak üzere uzanan elinden kaçındı ama doğal bir sesle ona iyi geceler diledi; onun gözlerindeki bakışa, «anlıyorum,» diye bir bakışla yanıt verdi ve sonra arkasından kapıyı kapadı.

*
**

Fagin, kafasının içinde birbirini kovalıyan düşüncelere dalmış olarak evine doğru yürüyordu. Ne zamandan beri, yavaş yavaş şekillenmiş bir tahmini vardı ki,

biraz önce olup bitenler bunu büsbütün güçlendirmeğe yaramıştı: hırsızın zalimlik ve vahşiliğinden illallah diyen Nancy'nin başka birine gönül vermiş olabileceğini düşünüyordu. Kızın hallerindeki değişiklik; sık sık, tek başına sokağa çıkması; bir zamanlar çok sıkı bağlarla bağlı olduğu çetenin işlerine ve çıkarlarına karşı hayli ilgisizleşmiş olması... bütün bunlar Fagin'in tahminini güçlendiriyor ve hatta kesin olarak kanıtlamış kadar oluyordu. Nancy'nin gönlünün yeni sahibi Fagin'in fedailerinden biri değildi. Oysa bu adamı kazanmak herhalde, hele Nancy gibi bir yardımcısıyla beraber, çok kazançlı bir iş olurdu. Fagin bu işi hemen başarmaktan yanaydı.

Fagin'in ulaşmak istediği başka, (çok daha karanlık) bir amaç daha vardı. Bill Sikes, Fagin aleyhinde çok şey biliyordu. Gerçi Fagin bu konuda gocunduğunu hiç belli etmezdi ama Bill'in durmadan attığı taşlar canına yetmemiş değildi! Nancy Bill'den ayrılırsa hışmından asla kaçamıyacağını ve haydudun eninde sonunda öç alarak onu ve yeni sevgilisini sakat bırakacağını, hatta belki de hayatından edeceğini çok iyi biliyor olmalıydı.

Fagin, «Biraz aklını bu işe yatırmağa bakar!» diye düşünüyordu. «O zaman kızın Bill'i zehirlemeğe razı olması pek muhtemel! Kadın kısmının aşk yüzünden böyle işler, hatta daha bile beterini yaptıkları çok görülmüştür! Böylelikle bu tehlikeli hain, nefret ettiğim bu adam ortadan kalkmış olur. Onun yerine güvenilir bir ortak bulmuş olurum. Cinayet işlediğini bildiğim için, kızın üzerindeki nüfuzumun da artık sonu gelmez!»

Bütün bunlar, hırsızın odasında yalnız kaldığı kısa süre içinde Fagin'in zihninden şimşek gibi geçmişti. Ve bunları düşünerek, kızdan ayrılırken, o üstü kapalı îmalarda bulunmuştu.

Nancy ne şaşkınlık göstermiş, ne de onun amacını

anlamaz gibi davranmağa kalkışmıştı. Söylenmek istenilen şeyi tamamen anladığını, ayrılırken Fagin'e doğru fırlattığı o bakışla belli etmişti.

Fagin, evine doğru sürünürcesine yürürken, «Kızın üzerindeki nüfuzumu nasıl artırabilirim?...» diye düşünüyordu. «Sözümden hiç çıkmaması için onu yeni baştan, nasıl bağlıyabilirim kendime?»

Bu çeşit beyinler her işe çare ve yol bulmakta pek verimlidirler. Fagin de şunu düşündü: Nancy'den bir itiraf filân bekleyeceği yerde pusuya yatıp onun yeni sevdiğini kendisi öğrense, ya benim dediklerimi yapacaksın, ya da herşeyi Bill Sikes'e anlatacağım diye gözdağı verse? Nancy'nin Bill'den ödü kopuyordu. Fagin böylelikle onun baş eğmesini sağlamış olamaz mıydı?

Fagin neredeyse yüksek sesle, «Olurum!» dedi. «O zaman benim önerimi geri çevirmek cesaretini gösteremez. İmkânı yok bunun! İmkânı yok! Herşey tamam! Plân kuruldu. Derhal uygulamağa başlıyacağım... Görürsün, Bill Sikes! Ergeç haklıyacağım seni!»

Fagin arkaya doğru hışım dolu bir bakış fırlattı ve tehdit edercesine yumruğunu salladı. Sonra yoluna devam etti. O kemikli eller lime lime esvabının paçavralarını tutup tutup çekiştiriyordu. Parmaklarının her sıkışıyla bir can düşmanını eziyor, boğuyor sanırdınız.

KIRK BEŞİNCİ BÖLÜM

Fagin, Noah Claypole'ye gizli bir görev veriyor...

***

İhtiyar, ertesi sabah vakitlice kalktı ve yeni iş arkadaşı gelsin diye beklemeye koyuldu. Hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir gecikmeden sonra yeni dost göründü ve derhal aç kurtlar gibi kahvaltı masasına saldırdı.

Fagin bir sandalye çekip onun karşısına geçerek, «Bolter!» dedi.

Noah, «Efendim?» dedi. «Buradayız işte! Ne var be?... Bana bir iş yaptırtacaksan boşuna, önce karnımı doyurayım! Bu yerin en büyük kusuru bu! Sofrada yemeği adamın boğazına diziyorsunuz!»

Fagin içinden, yeni dostunun aç gözlülüğüne en ağır lanetler yağdırarak, «Bir taraftan yemek yerken konuşamaz mısın yani?» diye sordu.

Noah, «Konuşurum elbet!» diyerek dev gibi bir ekmek dilimi kesti. «Konuşurken yediğimi daha bile iyi öğütürüm. Cahrlotte nerde?...»

Fagin, «Dışarda!» diye yanıtladı. «Öteki kızla beraber dışarı gönderdim onları bu sabah. Çünkü seninle başbaşa olalım istedim.

Noah, «Yaa?...» dedi. «Keşke göndermezden önce bana biraz ekmek kızarttırıp tereyağı sürdürtüvereydin. Her neyse. Başla konuşmaya. Çekinme, ben yine yememi sürdürürüm.»

Gerçekten de, herhangi birşey onun yemesine engel olacak diye çekinmekte bir anlam yoktu. Çünkü sofraya, büyük işler başarmak niyetiyle oturmuş olduğu belliydi.

Fagin, «Dün iyi çalıştın, iki gözüm!» dedi. «Pek güzel. Daha ilk gününde altı tane şilinle dokuz peni bir de yarım peni toparlayabilmek! Kırkbir kere maşallah! Sübyan alanı senin için bir servet kaynağı olacak, evlâdım.»

Noah, «Üç bira sürahisiyle o süt kutusunu da unutma!» dedi.

«Unutur muyum, iki gözüm evlâdım? Bira sürahilerini almak bir dehâ eseri sayılır ya — hele o süt kutusu tam bir şaheser!»

Yeni bay Bolter kendini oldukça beğenerek, «İşin acemisi olduğuma göre fena sayılmaz, herhalde!...» diye akıl yürüttü. Sürahileri bir parmaklığın üzerinden aldım. Süt kutusu da bir han duvarının önünde, tek başına duruyordu. Belki yağmur yiye yiye paslanır, ya da üşütür, nezle olur, diye acıdım. Hah ha! Anlarsın ya!»

Fagin de kahkahalarla güler gibi yaptı. Bay Bolter gülmek işini tamamladıktan sonra üstüste bir kaç lokma ısırarak ilk parça tereyağlı ekmeğini bitirdi ve ikincisine başladı.

Fagin masanın üzerine doğru eğilerek, «Bolter, yavrucuğum senden bir iş istiyorum!» dedi. «Büyük dikkat ve özen gerektiren bir iş.»

Bolter, «Bana bak! Sakın beni aslanın ağzına atayım, ya da gene karakollara filân göndereyim deme ha!» diye yanıtladı. «Hiç işime gelmez böylesi — açık söyliyeyim.»

İhtiyar, «Bu işte hiç, ama hiç tehlike yok!» dedi. «Sadece bir kadının peşine düşeceksin!»

Bay Bolter, «Yaşlı bir kadın mı?» diye sordu.

«Genç..»

«Öyleyse iyi kıvırırım. Okuldayken kızların peşine

düşmekte benim üstüme yoktu! Ama izleyip ne yapacağım? Herhalde... şey değil ya?»

«Hiç bir şey yapacak değilsin. Sadece bana onun nereye gittiğini, kimlerle görüştüğünü; bir de mümkünse, neler konuştuğunu söyliyeceksin. Gittiği yer sokaksa adını, yerini; ev ise adresini unutmayacaksın. Toplayabildiğin kadar bilgi toplayacaksın.»

Noah elinden fincanını bıraktı ve patronunun yüzüne aç gözlülükle bakarak, «Ne vereceksin bana?» diye sordu.

Bu işin onu iyice sarmasını isteyen Fagin, «Hakkıyla başarırsan bir altın veririm, evlâdım!» dedi. «Bütün bir altın! Bu parayı şimdiye kadar hiç bir kimseye, hiç bir iş için vermedim ben! Meğer ki karşılığında yüz misli kâr bekleyeyim!»

«Kim bu kız.»

«İçimizden biri.»

Noah burnunu kırıştırarak, «Vay canına be!» dedi. «Demek ondan kuşkulanıyorsun ha?»

«Yeni bir takım arkadaşlar bulduğunu sanıyorum, iki gözüm. Bunların kim olduğunu öğrenmem şart.»

«Anladım. Eğer namuslu kişilerse onlarla tanışmak şerefine erişmek istiyorsun, değil mi? Hah! hah! ha!... Bu işi oldu bil!»

Önerisinin böyle hemen kabul edilişine sevinen Fagin. «Bundan emindim zaten!» dedi.

«Elbet. Peki, nerde bu kız? Nerde bekliyorum onu? Nereye gidiyorum.»

«Bunların hepsini sana söyliyeceğim, iki gözüm evlâdım. Sırası gelince onu sana göstereceğim. Sen sadece hazır ol. Gerisini bana bırak.»

O gece, sonraki ve daha sonraki gece, casususumuz o bildik arabacı kılığına bürünmüş olarak, Fagin'in bir sözüyle yollara düşmek üzere, çizmeleri ayağında, kırbacı

elinde, istim üstünde bekledi. Böylece altı gece geçti — upuzun, sıkıcı altı gece. Her gece Fagin, canının sıkılmış olduğu yüzünden okunarak eve dönüyor ve vaktin henüz tamam olmadığını söylüyordu.

Yedinci gece her zamankinden daha erken ve gizleyemediği bir sevinç içinde eve döndü. Günlerden pazardı.

«Bizim kız bu gece sokağa çıkıyor!» diye Noah'a haber verdi. «Hem de, eminim, umduğumuz iş için çıkıyor. Çünkü bütün gün yanında kimsecikler yoktu. Korktuğu adam dışarda — ancak sabaha karşı döner. Gel gidelim, çabuk!»

Noah hiç sesini çıkarmadan ayağa kalktı, çünkü ihtiyar öyle yoğun bir heyecan içindeydi ki, bu heyecan ona da geçmişti. Evden usulca çıktılar ve labirenti andıran bir sokaklar örgüsünü geçerek en sonunda bir meyhanenin önüne çıktılar... Noah bunun, Londra'ya ilk geldiği gece kalmış olduğu hanın meyhanesi olduğunu gördü.

Saat onbiri geçiyordu ve kapı kapalıydı. Ama Fagin'in çaldığı hafif bir ıslık üzerine, rezeleri hiç ses çıkarmadan döndü ve açıldı. İki dost da ses çıkarmadan içeri girdiler ve kapı arkalarından kapandı.

Fagin fısıldamağa bile cesaret edemeyip söz yerine dilsiz oyununa baş vurarak Noah'a duvarın köşesindeki camı gösterdi ve tabureye çıkarak yan odadaki insanı gözetlemesini işaret etti.

Noah soluk kadar hafif bir sesle:

«Bu kadın mı?» diye sordu.

Fagin, evet, der gibi başeğdi.

Noah, «Yüzünü pek seçemiyorum!» diye fısıldadı. «Başı önüne eğik. Şamdan da arkasında kalmış.»

Fagin, «Sen burada dur!» diyerek Barney'e bir işaret yaptı.

Barney çekildi ve bir an sonra yandaki odaya gire-

rek. fitilini düzeltecekmiş gibi yapıp şamdanı daha öne aldı. Bu arada birşeyler de söyliyerek kızın başını kaldırmasını sağladı.

Casus, «Şimdi görüyorum,» dedi.

«İyice görebildin mi?»

«Bin kişinin içinde olsa tanırım!»

Sonra yan odanın kapısı açılıp da kız dışarı çıkarken Noah Claypole gözetleme kulesinden apar topar aşağı indi. Fagin onu, perdeyle örtülü küçük bir bölmeye çekti. Soluklarını tutarak beklediler. Kız onların gizlendiği yerin hemen önünden geçerek onların girmiş olduğu kapıdan dışarı çıktı.

Kapıyı tutan oğlan, «Hişt!» dedi. «Pır.»

Noah'la Fagin bakıştılar. Noah hemen dışarı süzüldü.

Kapıdaki oğlan, «Sol yana!» diye fısıldadı. «Sola sap ama karşı kaldırımdan yürü!»

Noah bu denileni yaptı ve sokak lambalarının ışığında, kızın karaltısının epeyce ilerlemiş olduğunu gördü. Yaklaşmağa cesaret edebildiği kadar yaklaştı ve kızın hareketlerini daha rahat izleyebilmek için karşı kaldırımda kaldı.

Nancy bir kaç kere ürkek ürkek çevresine bakındı ve arkasındaki iki erkeğin geçmeleri için durup bekledi. İlerledikçe cesareti artar gibiydi. Daha güvenli, daha rahat adımlarla yürüyordu sanki. Gerideki casus da aralarındaki uzaklığı hiç bozmayıp gözlerini kızdan hiç ayırmayarak, onun ardından yürüyüp duruyordu.

KIRK ALTINCI BÖLÜM

Buluşma sözü yerine getiriliyor

*
**

Kilise çanları, onbirden sonraki üçüncü çeyrek saati vururken iki karaltı Londra köprüsüne çıktılar. Hızlı adımlarla ilerleyen birinci gölge, aradığı bir şeyi bulmak istercesine, heyecanla çevresine bakınan bir kadındı. Ötekisiyse, gölgelerin en koyu olduğu yerlere sinerek, biraz uzaktan onu izleyen bir erkek. O durduğu zaman duruyor; o yürümeğe başlayınca kendisi de gene sinsi sinsi hareket ediyordu ama, izlemenin heyecanına kapılıp da ona yaklaştığı hiç görülmüyordu.

Böylece Middlesex'den Surrey kıyısına kadar köprüyü geçtiler. Sonra kadın, besbelli heyecanla aradığı kişiyi çevredeki yayalar arasında bulamıyarak geriye döndü.

Ani bir dönüştü bu; ama kadını gözetliyen adam gafil avlanmadı! Köprü direklerindeki girintilerden birinin içine büzüldü ve kendini gizlemek için parmaklıktan aşağı doğru sarkarak, kadının karşı kaldırıma geçmesini bekledi. Aralarında yine önceki kadar uzaklık kalınca adam oyuktan usulca çıktı ve yine kadının peşine düştü. Köprünün hemen hemen orta yerinde kadın durdu. Adam da durdu.

Çok karanlık bir geceydi. Zaten hava bütün gün karanlık geçmişti. Bu geç saatte, bu ücra yerde de pek az

insan vardı. Ortada görünenler de acele acele yürüyüp geçiyorlardı. Ne kadını, ne de onu izleyen adamı belki görmüyorlardı bile; görüyorlarsa da hiç dikkat etmedikleri kesindi. Zaten ikisinin de görünüşü, o saatte kıvrılıp yatacak serin bir kemeraltı ya da kapısız bacasız bir oyuk aramak için köprüden gelip geçen Londra yoksullarının aç bakışlarını çekebilecek türden değildi.

Orada, orta yerde, sessiz, duruyorlardı: ne onlar birisiyle konuşuyordu, ne de onlarla bir konuşan çıkıyordu!

Irmağın üzerine bir sis çökmüş, çeşitli iskelelere bağlanmış duran küçük teknelerin üzerinde yanan ateşlerin kızıllığını büsbütün arttırıyor ve kıyıdaki puslu, loş yapıları daha karanlık, daha belirsiz gösteriyordu. Her iki kıyıdaki eski depolar, çevredeki yoğun çatı ve baca yığınlarının arasından, hantal ve donuk, yükseliyorlar ve kendi lenduha biçimlerini bile yansıtmayacak kadar siyah ve bulanık olan sulara çatık kaş, asık yüzle bakıyorlardı.

Kadın, yerinde duramıyarak bir kaç kez aşağı, yukarı gidip gelmişti (tabiî casusun gözleri üzerinden eksik olmamak şartiyle) ki St Paul kilisesinin ağır çanları bir günün daha ölümünü haber verdi. Kalabalık kent gece yarısına ermişti. Saraylar, sabahçı meyhaneleri, hapishaneler, tımarhaneler, doğum ve ölüme, sağlık ve hastalığa sahne olan her türlü yer... Ölünün donup kasılmış yüzü ve dingin çocuk uykusu... hepsinin üzerine gece yarısı çökmüştü şimdi.

Çanlar saat başını bildireli daha iki dakika olmamıştı ki, köprünün az ötesinde bir araba durarak içinden genç bir hanımefendiyle beyaz saçlı bir bey indiler ve arabayı göndererek hemen köprüye çıktılar.

Köprüye adımlarını daha yeni atarken demindenberi beklemekte olan kadın birden irkildi ve dosdoğru onlardan yana yürüdü.

Genç kızla yaşlı bey, pek umutları olmadığı halde yine de birşeyler bekler gibi etraflarına bakınarak yürürken, kadın birden yanlarına sokuldu. Kızla erkek bir şaşkınlık nidasıyla durdular ama sonra hemen seslerini kestiler. Çünkü köylü gibi giyinmiş bir adam o sırada, neredeyse onlara sürünerek, yakınlarından geçmekteydi.

Nancy çabucak, «Burası iyi değil!» dedi. «Sizinle burada konuşmaktan korkarım. Şu yana gelin... Yoldan çekilelim de şu basamaklardan aşağı inelim...»

Bunları söyler ve bir yandan da eliyle basamakları gösterirken, kaldırımdaki köylü ona baktı ve kaba bir tavırla, neden bütün yolu kapadıklarını sorarak geçip gitti.

Kadının gösterdiği basamaklar köprünün her iki yanında, suya kadar inen ve teknelerden inilip binilmesine yarıyan yerlerdi. Köylü gibi giyinmiş olan adam hiç kimseye görünmeden hemen o yana seğirtti ve bir an durup çevreyi gözden geçirdikten sonra basamakları inmeğe başladı.

Bu merdivenler köprünün bir parçasıdır ve üçer katlıdır. İkinci katın hemen aşağısında, sol yandaki taş duvar, süs olsun diye yapılmış, yüzü Taymis nehrine dönük bir sütün halinde son bulur. Bu noktada alt basamaklar genişler: öyle ki, sütunlu duvarın köşesini dönen bir kimseyi, bir basamak yukarsındaki insanlar bile göremez.

Köylü kılıklı adam buraya gelince aceleyle etrafına bakındı. Gizlenecek daha uygun bir yer göremediği, sular da çekilmiş olduğundan yer bol olduğu için, hemen köşeyi döndü ve sırtını sütuna vererek bekledi. Yukardakilerin bu kadar aşağıya inmeyeceklerinden hemen hemen emindi. Böylece, onların konuştuklarını dinleyemese de sonradan, gene peşlerine düşer ve tehlikesizce onları izleyebilirdi.

Bu ıssız yerde dakikalar öylesine hiç geçmek bilmi-

yordu ve casusumuz umduğundan apayrı çıkan bu buluşmanın amacını öğrenmek için öylesine sabırsızlanıyordu ki, nerdeyse umudunu kesecekti. Onların ya çok yukarlarda kaldıklarına, ya da gizli konuşmalarını yapmak için bambaşka bir yer seçmiş olduklarına inanmak ve gizlendiği yeri bırakıp yukarı çıkmak üzereydi ki, ayak sesleri ve hemen ardından da çok yakından gelen konuşma sesleri duydu.

Sırtını dimdik duvara yapıştırdı ve soluk almaktan bile çekinerek tümüyle kulak kesildi.

Kır saçlı beyin sesi, «Burası iyi!» diyordu. «Küçük hanımın daha aşağılara inmesine izin veremem. Başkası olsa senden kuşkulanır; buraya kadar bile inmezdi. Ama görüyorsun ya, ben senin kaprisine boyun eğmeye razıyım.»

Nancy'nin sesi, «Kaprisim ha!» dedi. «Gerçekten de naziksiniz, beyefendi. Benim kaprisim, demek! Her neyse, önemli değil.»

Beyefendi bu sefer daha tatlı bir sesle: «Ama, kızım, bizi bu acayip yere ne gibi bir amaçla getirmiş olabilirsin? Neden bırakmadın seninle yukarda, aydınlıkta, el - ayak yürüyen yerde konuşalım? Neden bu ıssız, izbe kovuğa sürükledin bizi?» diye sordu.

Nancy, «Demin de söyledim; orada sizinle konuşmaktan korktum!» diye yanıtladı. «Bu gece içimde öyle bir korku, öyle bir ürperti var ki dayanamıyacak gibi oluyorum.»

Yaşlı bey, besbelli ona acıyarak, «Neden korkuyorsun?» diye sordu.

«Ben de bilmiyorum. Bilebilsem! Sabahtan beri aklım hep korkunç ölüm düşünceleriyle dolu! Kan lekeli kefenler görür gibi oluyorum. Bir korku, alev - alev içimi dağlıyor. Akşamleyin vakit geçirmek için kitap okuyordum — aynı şeyler kitaba da girdi.»

Beyefendi onu avutmak için, «Evhamdır,» dedi.

Kadın boğuk bir sesle, «Evham değil!» diye cevap verdi. «Kitabın her sayfasında, iri siyah harflerle, TABUT, diye yazıldığını gördüm, yemin ederim. Bu yetmezmiş gibi demin sokakta da yanımdan bir tabut geçirdiler.»

Adam, «Olmayacak iş değil ki bu!» dedi. «Benim de kaç kez yanımdan cenaze geçtiği, olmuştur.»

«Ama sahici cenazeler! Benim yanımdan geçense sahici değildi!»

Kadının öyle garip bir ifadesi vardı ki, gizlendiği yerden onu dinleyen adam tüylerinin diken diken olduğunu ve kanının donduğunu hissetti. Bu kez genç kızın tatlı sesi yükselince adam üzerinden bir yük kalkmış gibi ferahladı. Genç kız Nancy'den kendini toplamasını ve böyle korkulu kuruntulara kaptırmamasını rica etti. Sonra beyefendiye seslenerek:

«Onu hoş tutun, efendim!» dedi. «Yakınlığa o kadar ihtiyacı var ki!»

Nancy, «Şimdi senin yerine bir din adamı olsa, bana mutlaka tepeden bakar ve katran kazanlarından, sırat köprülerinden dem vurup vaaz verirdi,» dedi. «Ah, güzel küçük hanım! Tanrının hizmetinde olduklarını söyliyenler acaba neden senin gibi sevecen, merhametli davranmazlar, bizim gibi zavallılara karşı! Oysa sen gençsin, güzelsin! Onlardan bu kadar daha alçak gönüllü olacağına, bin kat daha kibirli olsan hakkındır!»

Yaşlı bey, «Kızcağızım, Türkler dua ederken, yüzlerini yıkadıktan sonra gündoğusuna doğru dönerlermiş!..» dedi. «Oysa bizim din adamlarımız, yüzlerini ancak üzerlerinde gülümseyiş filân varsa yok olsun diye silerler ve sonra da, her defasında, gökyüzünün en karanlık tarafına doğru dönerler!»

Bu sözleri belki de Nancy'nin kendini toplamasına

fırsat vermek için söylemişti. Biraz sonra,

«Geçen Pazar gecesi gelmedin,» dedi.

Nancy, «Gelemedim,» diye yanıtladı. «Zorla tuttular beni.»

«Kim tuttu?»

«Bill, küçük hanıma da söylediğim adam.»

Beyefendi kaygıyla. «Senin böyle bir konu hakkında bazı kimselerle görüştüğünden kuşkulanmış değiller ya, inşallah?» diye sordu.

Nancy, «Yok,» diye başını salladı. «Ama neden göstermeden evden ayrılmak pek kolay birşey değil benim için Küçük hanımı görmeğe gittiğim zaman da ona afyon ruhu yutturmuştum. Yoksa çıkamazdım.»

«Sen dönmezden önce uyanmamıştı ya?»

«Yok. Ne o, ne de ötekiler benden kuşkulanmıyorlar.»

Bey, «Güzel,» dedi. «Şimdi beni dinle.»

«Dinliyorum.»

Bey bir an duraladı. Sonra,

«Bu küçük hanım, senin kendisine hemen hemen iki hafta önce söylediklerini bana ve tamamen güvendiğimiz bir kaç yakınımıza açtı. Ne yalan söyliyeyim, önceleri sana tam güven duyulup duyulamıyacağından kuşkum vardı. Ama şimdi, sana tamamen güvenebileceğimize inanıyorum.»

Nancy, candan, «İnanabilirsiniz,» dedi.

«Zaten tamamen inanıyorum. Sana ne kadar güvendiğimi belirtmek için hiç çekinmeden şunu söyliyeyim ki, niyetimiz, işin içindeki sırrı çözmek için şu Monks denilen adamı korkutmak. Ama... eğer onu bulamaz ya da umduğumuz gibi konuşturamazsak sana o ihtiyar yahudiyi ele vermek düşüyor.»

Kadıncağız geriye doğru büzülerek, «Fagin ha!» dedi.

Bey, «Onu ele vermen gerekiyor,» dedi.

Nancy, «Yapamam! Asla yapmam!» diye yanıtladı. «Gerçi ifritten farksızdır o. Bana da ifritten beter kötülük etmiştir. Ama gene de yapmam bu işi!»

Böyle bir yanıtı beklediği belli olan bey, «Demek yapmazsın ha?» dedi.

«Asla!» diye tekrarladı kadın.

«Nedenini söyle.»

Kadın kesinlikle, «Esas bir nedeni var,» dedi. «Bunu küçük hanım da biliyor. Bu konuda onun da beni destekliyeceğinden eminim, çünkü söz verdi bana. Sonra başka bir neden de var: Fagin ne kadar kötü bir hayat sürmüş olursa olsun — ben de kötü yaşadım. Kaç kişiysek, hepimiz aynı yolun yolcusu olduk. Şimdiye kadar hiç biri çıkıp da bana kalleşlik etmedi. Ne kadar kötü olsalar, ben de kalleşlik edemem onlara!»

Beyefendi, sözü zaten bu noktaya getirmek istiyormuş gibi çabucak, «Öyleyse şu Monks'u bana teslim et,» dedi. «Sonra ben bildiğim gibi hareket ederim artık.»

«Peki ama, ya Monks öbürlerini ele verirse?»

«Sana söz veriyorum: bu Monks denilen adam konuşursa, işin aslını onun ağzından alabilirsek, daha ileri gitmiyeceğiz. Küçük Oliver'in kısacık geçmişinde bir takım gizler olsa gerek. Bunları ortaya vurmak acı olabilir. Biz hele gerçekleri öğrenelim — senin dostlarına ilişmeyiz bile!»

«Peki, ya öğrenemezseniz?»

«O zaman da Fagin'i senin rızan olmadan adalete teslim etmiyeceğiz. Gelgelelim iş oraya dayanırsa sana öyle nedenler verebilirim ki eminim sen de ikna olursun.»

Nancy, «Buna küçük hanım da söz veriyor mu?» diye sordu.

«Evet.» dedi küçük hanım.

Nancy bir an durakladıktan sonra, «Bildiklerinizi

kimden öğrendiğinizi Monks hiç bilmiyecek, değil mi?» diye sordu.

Bey, «Hiç bir zaman,» diye yanıtladı, «işi öyle bir yönünden tutacağız ki aslını tahmin bile edemiyecek.»

Nancy gene bir sessizlikten sonra, «Çocukluğumdan beri yalan söyledim; yalancıların arasında yaşadım,» dedi. «Ama sizin sözlerinize inanıyorum.»

Beyefendiyle genç kız ona gene, kendilerine güvenebileceğini söylediler ve Nancy konuşmaya başladı. O kadar alçak sesle konuşuyordu ki çok zaman dinliyenler onu anlamakta güçlük çekiyorlardı. Böylece genç kadın önce üç Sakatlar Meyhanesi'nin adını ve yerini verdi. Arasıra duralayışından, beyefendinin bazı bilgileri not ettiği anlaşılıyordu. Nancy meyhanenin yerini, nereden en rahat gözetlenebileceğini ve Monks'un buraya hangi gecelerde, hangi saatlerde geldiğini iyice anlattıktan sonra bir kaç an sessiz kaldı. Sanki adamın görünüşünü kafasında büsbütün canlandırabilmek için belleğini zorluyordu.

Sonunda, «Uzun boylu, güçlü kuvvetli bir adam ama tıknaz filân değil,» diye anlatmağa başladı. «Sinsi bir yürüyüşü var. Yürürken de bir bu omzunun üstünden, bir öbür omzunun üstünden, arkasına bakar durur. Bunu unutmayın; gözleri o kadar görülmedik derecede çukura batık ki sırf bundan tanımanız bile mümkün. Yüzü esmer. Kaşı gözü, saçları da koyu. Gerçi yaşı yirmi yedi, yirmi sekizden çok olmasa gerek ama kırışmış, çökmüş bir hali var. Dudakları çok zaman kansız, soluktur; diş izleri taşır. Çünkü bu adam çok şiddetli nöbetler geçirir. Bu nöbetler sırasında bazan kendi ellerini bile dişleyip paramparça ettiği olur Ne oldu?» diyerek kız birden duraladı. «Neden irkildiniz öyle?»

Yaşlı bey, biraz telâşla, irkildiğinin farkında olma-

dığını söyledi ve Nancy'den sözlerine devam etmesini rica etti.

Nancy, «Bu anlattıklarımın çoğu kısmını söylediğim o meyhanedeki kimselerin ağzından öğrendim,» diye ekledi. «Çünkü ben kendim topu topu iki kez gördüm onu. İkisinde de geniş bir pelerine bürünmüş bir haldeydi. Onu tanıyabilmeniz için size söyliyebileceklerim, sanırım bu kadar. Ama durun... boynunda da, ta yukarda, öyle ki başını çevirince boynundaki atkının üzerinden görülebiliyor... bir leke var...»

Yaşlı bey, «Yanık izi gibi, kocaman, kırmızı bir leke mi?» diye neredeyse bağırarak sordu.

Nancy, «Bu da ne!» diye söylendi. «Siz onu tanıyorsunuz!»

Rose'nin dudaklarından da hafif bir şaşkınlık çığlığı kopmuştu. Bir an ortalığa öyle derin bir sessizlik çöktü ki duvarın ardındaki adam onların soluklarını bile duyabiliyordu.

Sonunda yaşlı bey bu sessizliği bozarak, «Evet, galiba tanıyorum onu,» dedi. «Senin tanımına göre benim tanıdığım biri olması gerekiyor. Bakalım... Dünyada insanlar bazan eş yaratılmıştır. Bu da benim bildiğim adam olmayabilir.»

Bunu, iğreti bir umursamazlıkla söylerken duvara doğru bir kaç adım atmış olmalı ki sütunun ardındaki casus onun, kendi kendine,

«Mutlaka odur!» diye söylendiğini açıkça duyabildi.

Sonra yaşlı adam yine eski yerine dönerek, «Kızım, sen bize son derece değerli bir hizmette bulundun!» dedi. «Bu yüzden Tanrıdan sen de iyilik bulursun inşallah. Ya ben sana ne gibi bir hizmette bulunabilirim?»

Nancy, «Hiçbirşey,» diye yanıtladı.

Bey, «Böyle deyip durmasana kızım!» dedi. Öyle bir sevecenlikle konuşmuştu ki duyan en taş yürekliler bile

yumuşardı. «Biraz düşün. Sonra söyle bana, ne yapabilirim?»

Genç kadın ağlamağa başlıyarak, «Hiçbirşey, efendim,» diye yanıtladı. «Benim için hiçbirşey yapamazsınız. İnanın bana, benim için hiçbir kurtuluş umudu yok artık!»

Bey, «Bunda sen zorla direniyorsun da ondan,» dedi. «Geçmişte hayatını, kendini iyice boşa harcamışsın. Boşuna harcamışsın ilk gençliğini. Tanrının her kuluna ancak bir kez bağışladığı paha biçilmez hazineleri har vurup harman savurmuşsun... Ama gelecekten umut kesilmez! Sana huzurlu ve sakin bir kafa sağlıyabileceğimizi iddia etmiyorum. Çünkü bunları ancak sen kendin aramakla bulabilirsin. Ama istersen İngiltere'de; yok, burda kalmaktan korkuyorsan başka bir ülkede, sığınıp huzur bulabileceğin sakin bir köşe... seni böyle bir yere göndermek bizim hem ödevimizdedir hem de en candan dileğimizdir. Bu sabah şafak sökmeden... şu ırmağın suları üzerinde gün ışımadan eski dostlarından tamamen uzaklaşabilirsin... arkanda hiç bir iz bırakmadan tamamen kaybolabilirsin. Haydi, kızım, bizimle gel! Ben senin yerinde olsam eski dostlarımın bir tanesiyle bile tek bir söz konuşmadan, eski bildiğim yerlere bir kez bile dönüp bakmadan, o ölüm ve felâket saçan havayı bir kez bile içime sindirmeden kaçardım! Hazır önünde fırsat varken, vakit varken, hepsine sırt çevir!»

Rose, «Razı olacak artık,» diye fısıldadı. «Aklı yatmaya başladı; eminim bundan.»

Yaşlı bey, «Ben, yazık ki emin değilim,» dedi.

Nancy kendi nefsiyle kısa bir mücadele geçirdikten sonra. «Yapamayacağım, efendim,» diye yanıtladı. «Eski hayatıma zincirle bağlıyım ben. Nefret getirdim bu hayattan artık; tiksindim. Ama gene de kopamam. Bundan sonra benim yolumun dönüşü yok artık... Böyle diyorum

ama, yine de... bilmem ki... Örneğin benimle bundan bir süre önce böyle konuşsaydınız, güler geçerdim.»

Sonra kadıncağız telâşla etrafına bakınarak, «Gene korkmağa başladım,» dedi. «Dönmem gerek evime.»

Rose, kelimenin üzerinde durarak, «Evine ha!» diye yineledi.

Nancy, «Evet, evime!» diye yanıtladı. «Kendimi bildim bileli tanıdığım hayata ve eve. Ayrılalım artık. Beni bir izleyip gören olabilir. Gidin artık! Size herhangi bir hizmet edebilmişsem karşılığında istediğim tek şey şu: yanımdan uzaklaşın; bırakın, ben kendi yoluma gideyim, tek başıma.»

Yaşlı adam bir iç çekişiyle, «Boşuna!» dedi. «Burda kalınakla kızcağızı belki tehlikeye atıyoruz. Belki geç bile bıraktık onu gideceği yere.»

Nancy. «Evet, evet.» diye ısrar etti. «Geç bıraktınız gerçekten!»

Rose, «Ama böyle zavallı bir kızın sonu ne olabilir?» diye inledi âdeta.

Nancy, «Ne mi olur?» dedi. «Önüne bak, küçük hanımcığım. Şu kapkara suya bak. Benim gibi kimselerin kendilerini ırmağa attıklarını kaç kez gazetelerde okursun! Arkalarında bir göz yaşı dökecek kişi bırakmadan göçüp giderler! İşte benim sonumun da olup olacağı bu — ama bir kaç ay sonra; ama birkaç yıl sonra!»

Rose, «Yalvarırım sana!» diye hıçkırdı. «Konuşma böyle.»

Kadın, «Korkma, senin kulağına gelmez!» dedi. «Tanrı saklasın seni, böyle facialarî duyup öğrenmekten! Tanrıya emanet olun artık! Güle güle gidin!»

Yaşlı adam basamaklarını çıkmağa başlamıştı.

Rose, «Şu para kesesini al!» dedi. «Benim hatırım için al! Bir ihtiyaç anında, bir sıkıntılı zamanında belki bir işe yarar.»

Nancy, «Olmaz!» diye yanıtladı. «Bu işi para için yapmadım ben. Bırak da hiç olmazsa bu düşünceyle avutayım kendimi! Yalnız, sana ait bir yadigâr ver bana. Elimde senden birşey kalsın istiyorum! Yok... yok, yüzüğünü değil... eldiven ya da mendil gibi birşey. Senden anı diye saklayayım onu, melek kız! Yeter. Teşekkür ederim. Tanrı ne muradın varsa versin. Güle güle, güzel melek! Güle güle!»

Kadıncağızın müthiş korkusuna acıyan ve orada görülürse başına bir kötülük gelebileceğinden çekinen yaşlı beyle Rose onu bırakıp gitmeğe karar vermiş olsalar gerekti. Casus uzaklaşan ayak sesleri duydu. Konuşmaların arkası kesilmişti.

Genç kızla yaşlı bey çok geçmeden köprüde belirdiler. Merdiven başında durakladıkları zaman Rose çevreye kulak kabartarak,

«Şş! Bizi çağırdı galiba!» dedi. «Sesini duydum gibi geldi.»

Bay Brownlow, «Yok, güzelim,» dedi ve üzgün üzgün, arkasına doğru baktı. «Yerinden bile kıpırdamadı o. Biz uzaklaşıncaya kadar kıpırdamaz da!»

Rose Maylie bir türlü ayrılmak istemiyordu ordan. Ama yaşlı bey onun kolunu aldı ve yumuşak bir hareketle uzaklaştırdı.

Onlar gözden kaybolurken aşağıdaki kız taş basamaklardan birinin üzerine âdeta boylu boyunca kapanmış, yüreğinde biriken bunca yılın zehirini boğuk hıçkırıklarla boşaltmağa çalışıyordu...

Bir süre sonra kalktı ve bitkin, sarsak adımlarla merdiveni tırmanıp sokağa çıktı.

Şaşırıp kalmış olan casus gizlendiği yerde daha bir kaç dakika hareketsiz kaldı. Sonra, etrafına tekrar tekrar, dikkatle bakıp da gene yalnız kaldığına inanç getirince, yavaş yavaş dışarı çıktı ve yine geldiği gibi duva-

rın gölgesine sokula sokula, sinsi sinsi, merdiveni tırmandı.

Yukarı varınca, başını usulca uzatıp çevreye yine bir göz atarak, kendini görebilecek kimsecikler olmadığını kestiren Noah Claypole son hızla bir koşu kopardı ve bacaklarının olanca gücüyle Fagin'in evinin yolunu tuttu.

KIRK YEDİNCİ BÖLÜM

Clay ölümle sonuçlanıyor.

Şafaktan hemen hemen iki saat önceydi. Öyle bir saat ki (hele sonbaharda) gecenin gerçekten de en ölü saati sayılabilir. Sokaklar sessiz ve ıssız, herşey uykuya dalmıştır sanki. Gürültü ve uçarılık yastığa baş koyup rüya görmek üzere çoktan eve dönmüştür.

İşte bu sessiz ve ıpıssız saatte Fagin, izbesine oturmuş beklemekteydi. Yüzü öyle solmuş ve çarpılmış, gözleri öyle kıpkızıl kan çanağına dönmüştü ki insandan çok, çirkin ve iğrenç bir hortlağı andırıyordu: mezardan yeni çıkmışcasına sıvışık hain bir ifritin pençesindeymişcesine tedirgin...

Eski, yırtık pırtık bir yorgana bürünüp, yanmıyan bir ocağın başına sokulmuş; yüzünü, yanındaki masanın üzerinde, sönmek üzere olan bir mumla doğru dönmüş oturuyordu. Sağ elini ağzına götürmüş, derin düşünceleri arasında o uzun ,pis, kapkara tırnaklarını kemirdikçe çenesinde dökülmeyip kalmış olan ve daha çok köpek ya da sırtlan dişini andıran bir kaç dişi görünüyordu.

Yerdeki bir şiltenin üzerindeyse Noah Claypole uzanmış, derin derin uyumaktaydı. Yaşlı adam gözlerini ara - sıra ona doğru çeviriyor, sonra gene mumdan yana döndürüyordu. Uzun fitili yarıya bükülmüş, durmadan ma-

zanın üzerine damlayıp duran mumun hali, Fagin'in aklının bambaşka yerlerde olduğunu açıkça belirtiyordu.

Gerçekten de bambaşka yerlerdeydi Fagin'in düşünceleri. Parlak plânının boşa çıkması; yabancılara sır vermek cüretini gösteren kıza beslediği hınç; onun kendini ele vermeyi reddedişinin içten olduğuna inanmayışı; Bill Sikes'den öç alamadığı için uğradığı acı düş kırıklığı; ele geçmek, mahvolmak, ölmek korkusu; ve bütün bunların alevlendirdiği müthiş bir öfke... İşte içi her türlü fesat ve kötülük niyetleriyle kaynaşırken, Fagin'in kafasında durmadan, fırtına gibi birbirini kovalıyan hırslı düşünceler bunlardı.

Durumunu hiç değiştirmeden ve ne kadar vakit geçtiğinin farkında bile olmadan, öylece oturuyordu. Sonunda keskin kulağı, sokakta yürüyen bir ayak sesini seçti.

Fagin o kavrulmuş, kupkuru kesilmiş dudaklarını silerek, «Sonunda» diye söylendi, «Sonunda!»

Daha o mırıldanırken kapı çaldı. Fagin sürünür gibi yukarı çıktı ve biraz sonra yanında bir adam olduğu halde geri döndü. Bu adam boynuna, çenesine kadar çıkan bir atkı sarmıştı ve koltuğunun altında bir bohça vardı. Oturup da paltosunu sırtından attığı zaman Bill Sikes'in iri kıyım yapısı ortaya çıktı.

Hırsız bohçayı masanın üstüne koyarak, «Al, hayrını gör» elinden geldiği kadar bir çaresine bakmağa çalış.» dedi. «Elde edene kadar akla karayı seçtim. Oysa en aşağı üç saat önce burda olurum sanıyordum.»

Fagin bohçayı alıp bir dolaba kilitledi ve sonra yine, hiç sesini çıkarmadan yerine oturdu. Ama bütün bu işleri yaparken yüzünü bir an bile hırsızdan ayırmış değildi. Karşı karşıya oturdukları zaman da gözlerini sabit bir bakışla ona dikti!. Dudakları öyle fena titriyordu ve yüzü o derece değişmişti ki Sikes ister istemez söyle bir geriledi ve onu gerçek bir korkuyla süzdü.

«Ne var, ulan?» diye sordu. «Neden öyle bel bel bakarsın adamın yüzüne?»

Fagin sağ elini kaldırıp işaret parmağını havada sallamağa başladı. Ama öyle ateş püskürüyordu ki bir an konuşamadı bile.

Sikes telâşla elini koynuna atıp silâhını yoklıyarak, «Ulan yuh be, herif resmen oynatmış!» diye homurdandı. «Tetik davranmak gerek.»

Fagin sonunda sesini yükselterek, «Yok, yok!» dedi. «Senin için değil... Seninle kavgam yok, Bill; sana sözüm yok.»

Sikes, «Bana sözün yok, öyle mi?» diyerek dik dik Fagin'e baktı ve tabancasını ona gösterecek biçimde başka cebine koydu. «Böyle olması bir tanemizin çıkarınadır. Artık hangimizin olduğu önemli değil.»

Fagin sandalyesini ona yaklaştırarak, «Sana öyle birşey söyliyeceğim ki durumun benimkinden bin beter olacak, Bill,» dedi.

Haydut inanmadığını belli eden bir tavırla, «Yok canım!» dedi. Sonra, «çabuk anlat anlatacağını!» diye ekledi. «Eveleyip geveleme. Yoksa bizim Nancy beni ele geçti filân sanacak!»

Fagin, «Ele geçmek ha!» diye bağırdı. «Nancy işin orasını kendi kafasında ayarlamış bile!»

Sikes büyük bir şaşkınlıkla Yahudinin yüzüne baktı. Ama orada bilmecenin yanıtını bulamayınca o kocaman pençesiyle ihtiyarın yakasına yapışıp bir güzel sarsarak,

«Konuş, ulan moruk!» diye homurdandı. «Aç ağzını da adam gibi söyle söyliyeceğini! Çıkar baklayı ağzından, kocamış köpek, sen de!»

Sikes, daha önceden farkına varmamış gibi döndü ve Noah Claypole'nin yattığı yere baktı. Sonra yine yaşlı adama dönerek,

«Eee?» dedi.

«Diyelim ki bu çocuk konuşup hepimizi gammazladı... önce kimlere gammazlıyacağını kararlaştırdı da arayıp buldu; sonra sokakta onlarla buluştu... orada onlara, bizi hemen tanıyabilsinler diye tarifimizi, en ince ayrıntısına kadar yaptı; nerelerde bulunabileceğimizi, en kolay ne yoldan enselenebileceğimizi anlattı. Diyelim ki bu genç bunların hepsini yaptığı gibi hepimizin çıkarına olan bir plânı da altüst ediyor. Hem de kendi keyfi için yiyor bu haltları. Ne yakalanıp baskı yapılmış; ne işkence edilip aç bırakılmış. Sırf kendi keyfinden, kendi zevki için beceriyor bunları. Geceleri bizi atlatıp gizlice dışarı çıkıyor, bizimle yakından ilgilenenleri buluyor ve onlara sır veriyor...» Yahudi, gözleri ateş püskürerek, «Anlıyor musun?» diye sordu. «Tut ki bu çocuk bütün bu dediklerimi yaptı. Ne olur?»

Sikes ağza alınmayacak bir küfür savurduktan sonra, «Ne mi olur?» diye gürledi. «Ben geldiğimde o alçak hâlâ sağsa çizmemin topuk demiriyle — ezerim onu — lime lime dağıtırım, alimallah!»

Fagin çığlığa yakın bir bağırışla, «Ya ben yapsam bu işi?» diye sordu. «Ben ki hakkınızda bilmediğim yok! Ben ki kendimle beraber çoğunuzu darağacına götürebilirim!»

Bunun lâfını bile duyunca bembeyaz kesilen Sikes dişlerini kısarak, «Bilmem artık,» dedi. «Zındanda, beni zincire vurdurtacak birşey yaparım. Eğer senin yanın sıra yargılanırsam orda, mahkemede, öylece üzerine atılırım da herkesin gözü önünde demirlerimle vura vura beynini dağıtırım senin!» Sonra o güçlü kolunun iri pazularını şişirerek, «Hıncım bana öyle güç verir ki, üzerinden araba geçmiş karpuz gibi ezerim kafanı!» diye ekledi.

«Sahi yapar mısın?»

«Hele bir dene bakalım, yapar mıyım, yapamaz mıyım?»

«Say ki ben değilim de Charley ya da Elegeçmez ve-ya Bet, yahut da...»

Sikes, «Kim olursa olsun, vız gelir!» diye sabırsızlandı. «Kim olursa olsun — aynı şeyi yaparım.»

Fagin haydutu alıcı gözüyle süzdü. Sonra sessiz durması için bir işaret yaparak yerdeki yatağın üzerine eğildi ve uyuyan genci uyandırmak için sarsmağa başladı. Sikes oturduğu yerden, ellerini dizlerine dayayıp öne doğru eğilmiş; bütün bu sorgu - sualli hazırlığın nereye varacağını merak eder gibi bakıyordu.

Fagin. «Bolter! Bolter!» diye seslendi. Sonra şeytani bir zevkle Sikes'e doğru baktı ve ağır ağır, tane tane konuşarak, «Zavallı genç!» diye ekledi. «Bitkin. zavallı! Saatler saati hanımefendimizi gözetlemekten halsiz düşmüş, Sikes! Hanımefendimizin yüzü suyu hürmetine, Bill'ciğim, iki gözüm!»

Haydut oturduğu yerde arkaya doğru çekilerek. (Ne demeğe getiriyorsun sen?» diye sordu.

Fagin yanıtlamadı. Gene Noah'ın üzerine doğru eğilerek tutup kaldırdı ve oturur duruma getirdi. Takma adı bir çok kez yinelendikten sonra Noah sonunda gözlerini uğuşturdu ve ağzını ardına kadar açıp esniyerek, uykulu uykulu çevresine bakındı

Fagin Noah'a bakıp Sikes'i göstererek, «Bir kez daha anlat da şu da duysun,» dedi. «Anlat bir kez daha.»

Daha tamamen uyanmamış olan Noah şöyle bir silkindi. Sonra ters ters,

«Neyi anlatayım be?» diye sordu.

Fagin, herşeyi dinlemeden kaçıp gitmesini önlemek istiyormuş gibi Sikes'in bileğini sımsıkı kavrıyarak, Noah'a,

«NANCY.yi anlat,» dedi. «Onu izliyordun ya?»

«Evet.»

«Londra Köprüsüne gittin ya onun peşinden?»

«Evet.»

«Orada Nancy iki kişiyle buluşmadı mı?

«Buluştuuu.»

«Bir bey ve bir genç hanımla buluştu, değil mi? Bunları daha önce, kendiliğinden gidip görmüş. Köprüde bu insanlar Nancy'ye bütün dostlarını ele vermesini söylemediler mi? Ama önce Monks'u istiyorlarmış. Nancy de onu, yani Monks'u bir güzel tanımlamış. Bizim nerde buluştuğumuzu sormuşlar. Nancy de söylemiş. Meyhanenin en iyi nerden gözetlenilebileceğini de, herkesin oraya ne zaman gittiğini de söylemiş. Hepsini yapmış bu işlerin. Hepsini birer birer söylemiş. Hem de hiç tehdit filân edilmeden — hiç nazlanmadan —, öyle değil mi?» Öfkeden yarı çılgınlaşmış olan Fagin, «Öyle değil mi?» diye yineledi. «Öyle değil mi?»

Naoh Claypole başını kaşıyarak, «Öyle, öyle,» diye yanıtladı. «Aynen öyle yaptı.»

«Geçen Pazar günü hakkında ne dediler, peki?»

Noah, «Geçen Pazar,» diyerek belleğini yokladı. «Hâ, şu mesele! Yahu, söyledim ya sana!»

Fagin, «Yine söyle! Yine!» diyerek Sikes'in bileğini büsbütün sıktı.

Öbür elini havalarda sallayıp duruyor ve ağzından köpük saçılıyordu.

Uykusu iyice açılmağa başlıyan ve bu arada Sikes'in kimliğini de tahmin eden Noah, «Kadına sordular,» diye anlatmaya devam etti. «Söz verdin de geçen Pazar gecesi neden gelmedin, diye sordular. O da, gelemedim, dedi.»

«Neden ama, neden? Bu adama onu söyle.»

Noah, «Çünkü Bill onu zorla evde tutmuş,» diye açıkladı. «Bill için de, size geçen defa sözünü ettiğim adam, diyordu.»

Fagin, «Bu adam hakkında başka neler dedi peki?» diye bağırdı. «Yani bu geçen defa sözünü ettiği adam

hakkında? Anlat, onları da anlat.»

Noah, «Nereye gittiğini bu adam bilmezse evden çıkmasının pek kolay olmadığını söyledi,» diye yanıtladı. «O küçük hanımefendiyi ilk görmeğe gittiği gece — heh heh! — Bunu duyunca güldüm, namussuzum! O gece afyon ruhu yutturmuş bu adama.»

Bill Sikes Fagin'in elinden bir çırpıda kurtularak, «Ben onun anasını...!» diye haykırdı. «Bırak beni be! Gidiyorum!»

Yaşlı adamı yere savurarak odadan dışarı attı ve kendini kaybetmişçesine, çılgınca yukarı fırladı.

Fagin telâşla onun peşinden giderek, «Bill! Bill!» diye bağırdı. «Bir dakika! Tek bir sözüm var sana!»

Bu sözü söylemeğe fırsat bulamıyacaktı ama haydut sokak kapısını açamadı. O, kapıya küfür ve tekmeler yağdırmakla uğraşırken Fagin ona yetişti.

Bill Sikes, «Aç şu kapıyı da çıkayım!» dedi. «Konuşma benimle! Günaha sokturtursun beni! Aç şu kapıyı diyorum! Aç da gideyim!»

Fagin elini kilide uzatarak, «Tek bir sözüm var.» dedi. «Sakın...»

«Sakın ne?»

«Sakın... öfkene... fazla kapılmıyacaksın, değil mi, Bill?»

Şafak söküyordu ve ortalık, onların birbirlerinin yüzlerini görebilecekleri kadar aydınlanmıştı. Aralarında kısacık, tek bir bakış geçti. İkisinin de gözlerinin derinlerinde öyle bir yangın vardı ki görüp anlamamak imkânsız!

Fagin artık her türlü yalan ve numaranın boşuna olduğunu belirterek, «Demek istediğim, öfkenden gözün kararıp da kendini tehlikeye atma,» dedi. «Kurnaz ol, Bill. Başını yakma.»

Sikes hiç yanıt vermeden Fagin'in açmış olduğu ka-

pının kanadını tutup ardına kadar ayırdı ve sessiz uzanan sokağa fırladı gitti.

*
**

Ne duruyor; ne bir an düşünüyor; ne başını sağa sola döndürüyor; ne gözlerini yukarı ya da aşağı çeviriyordu! Bakışları vahşî bir kararla ileri doğru dikilmiş; dişleri, çene kemiği avurdundan fırlıyacak kadar kasılmış; alabildiğiné koşarak, tek bir söz söylemeden ve gerili kaslarını bir an bile gevşetmeden kendi kapısını buldu.

Kapıyı anahtarla, usullacık açtı ve hafif adımlarla üst kata çıktı. Kendi odasına varınca kapıyı içerden kapatıp iki kez üst üste kilitledi ve arkasına ağır bir masa çekip dayadı. Sonra gidip karyolanın çevresindeki perdeyi çekti.

Nancy, yarı soyunuk bir halde yatakta yatıyordu. Uykusundan birden uyandığı için telâşlı, şaşkın bir halde yarı doğruldu.

«Kalk!» dedi haydut.

Kız onun geldiğine sevindiğini belli eden bir tavırla, «Hâ, senmişsin, Bill!» dedi.

«Benim ya! Hadi, kalk!»

Bir mum yanıyordu ama haydut bunu hemen şamdandan çekip kopardı ve ocağın içine fırlattı. Nancy, dışarda günün hafifçe ışımış olduğunu görünce kalktı ve pencerenin perdesini açmağa davrandı.

Bill Sikes elini onun önüne uzatarak, «Bırak kalsın!» diye gürledi. «Benim yapacağım işe bu kadar ışık yeter!»

Kız, kaygı ve korku dolu alçak bir sesle, «Bill!» dedi. «Neden öyle bakıyorsun yüzüme?»

Haydut bir kaç saniye onu, burun delikleri kabarmış, göğsü inip kalkarak süzdü. Sonra kafasından ve boynundan kavradığı gibi odanın orta yerine sürükledi ve kapıdan yana bir bakış fırlatarak elini onun ağzına kapadı.

Nancy can havliyle çırpınarak, «Bill! Bill!» diye soludu. «Bırak beni! Vallahi... bağırmam. Yalnız... söyle bana... ne yaptım?»

Bill Sikes dişlerini kısarak, «Bal gibi biliyorsun, yezit!» diye yanıtladı. «Bu gece izlendin. Bütün konuştuklarını öğrendik!»

Kız ona sarılarak, «Öyleyse canımı bağışlarsın,» dedi. «Çünkü ben senin hayatını korudum. Bill! Canım Bill! Bana kıyamazsın sen! Ah, bir düşünsene! Bu gece, tek bir gece içinde, nelerden vazgeçtim, ne fırsatları geri çevirdim senin hatırına! Biraz düşün de elini kana bulamaktan kurtul! Bırakmıyacağım seni! Devirip geçemezsin. Bill, Bill, güzel Tanrı adına... benim hatırıma... kendi iyiliğin için bir an dur da canımı almazdan önce düşün! Ben sana karşı bağlılıkta kusur etmedim, Bill! Günahlarımı bilen Tanrı bunu da biliyor!»

Bill kolunu kızdan kurtarmak için çabaladı ama ne yaparsa yapsın kızın yapışan kollarını silkip atamadı.

Kızcağız başını onun göğsüne yaslamağa çalışarak, «Bill!» dedi. «Bu gece görüştüğüm bayla bayan bana yabancı bir ülkede bir yer söylediler. Orada ömrünü huzur içinde geçirebilirsin, dediler. Ne olur, bırak onlarla bir kez daha görüşüp yalvarayım da sana karşı da aynı iyiliği, aynı merhameti göstersinler. Gel, ikimiz de bu pis yerden kaçalım. Ayrılsak bile temiz birer hayata başlıyalım. Bu çirkin hayatımızı ancak dualarda hatırlıyalım. Hiç görmiyelim birbirimizi artık. Yanlışın neresinden dönülse kârdır, Bill. Geç de olsa pişmanlık getirip doğru yolu seçebiliriz. Onlar böyle demişlerdi. Bunu şimdi ta içimde duyuyorum ben de. Ama zaman gerek bunun için — az bir zaman!»

Haydut bir kolunu ondan koparırak tabancasını aldı. Öfkesinin kudurganlığı arasında bile, ateş ederse ken-

dini derhal ele vereceğini düşünmekten geri kalmıyarak kendi yüzüne değecek kadar yakın duran o yüze, tabancayı var gücüyle iki kez indirdi.

Nancy sendeledi ve düştü. Alnındaki derin yarıktan boşanan kandan gözleri görmez olduğu halde bin güçlükle dizlerinin üstünde doğruldu ve koynundan beyaz bir mendil (Rose Maylie'nin mendili) çıkararak ellerinin arasında, kaldırabildiği kadar kaldırdı ve yaradanın, günahlarını bağışlaması için, son bir dua okudu.

Korkunç bir görüntüye bürünmüştü şimdi yüzü. Katil bunu görmemek için elinin tersini yüzüne kapıyarak duvara doğru sendeledi ve orada bulduğu kalın bir sopayı kaptığı gibi vurdu ve kızı yere serdi.

KIRK SEKİZİNCİ BÖLÜM

Sikes'in kaçışı.

***

O gece, karanlık bastığındanberi, koca Londra'nın geniş sınırları içinde işlenen kötü işler arasında en kötüsü buydu. Pis kokuları sabah havasını zehirliyen faciaların en haincesi, en korkuncu buydu.

Güneş — yeryüzüne ve insanoğluna sadece aydınlığı geri getirmekle kalmayıp yeni hayat, yeni umut da getiren ve ruhunu tazeliyen parlak güneş — duru ve parıl parıl bir gösterişle o civcivli kentin üstüne doğdu. Paha biçilmez renkli camlarla donatılmış pencercelerden, kâğıt yamalı pencerelere kadar katedral ışığını serpti her yana.

Öldürülen kadının yatmakta olduğu odayı da aydınlattı. Aydınlattı ya! Katil perdeyi ne kadar örtmeğe çalıştıysa da gün ışığı süzüldü içeriye. Ölünün görünüşü seher loşluğunda korkunç olmakla birlikte, şimdi bu parlak ışıkta daha da korkunçtu!

Katil yerli yerinde duruyordu. Yerinden kıpırdamağa korkmuştu! Yerde yatan şey bir kez inlemiş ve elini oynatmıştı. Öfkesine şimdi dehşet de katılan katil sopayla tekrar tekrar vurmuş, vurmuştu!

Bir ara kilim serdi onun üstüne. Ama kilimin altında kalan o gözlerin kendine doğru çevrildiğini düşünmektense, cam gibi tavana dikilişlerini görmek yeğdi. Katil

kilimi çekip aldı, ceset yine ortaya çıktı. Gözleri, tavandaki güneş ışığının içinde kıpkırmızı titreyen kan gölünü seyre dalmıştı sanki! Geri kalan yan et ve kan yığınından ibaretti artık. Ama ne et — ve — tanrım! Ne kadar çok kan!

Katil bir ışık yakıp ateşi tutuşturdu ve sopayı kömürlerin arasına sokuşturdu. Sopanın ucuna yapışmış olan saçlar birden alevlendi sonra büzüşerek incecik kömürleşti ve hava akımına kapılarak bacadan yukarı doğru uçtu, gitti.

Bu bile ödünü kopardı katilin — gözü pek, sağlam adam olduğu halde. Ama cinayet aracını yanıp iki parça olana kadar ateşin içinde tuttu. Sonra elinde kalan sapı da kömürlerin üzerine attı ve yanıp kül oluşunu izledi.

O zaman yıkandı; üstünü başını suyla sildi. Bazı lekeleri çıkaramadı. Kumaşın oralarını makasla kesip yaktı. Ah bu kızıl lekeler! Odanın dört bir yanına nasıl da dağılmışlardı! köpeğin ayakları bile kana bulaşmıştı!

Bu arada katil bir kerecik, bile sırtını cesede dönmüş değildi! Bir an için bile! Hazırlıklarını yapıp bitirdikten sonra, geri geri giderek kapıya yürüdü. Köpeği de beraberinde sürüklüyordu ki ayaklarını yeniden kana bulaştırıp sokağa suç kanıtlarını taşımasın! Kapıyı usulca kapayıp kilitledi; kilidi cebine attı ve sokağa çıktı.

Önce karşı kaldırıma geçti ve dışardan herhangi birşeyin görünmediğine inanç getirmek için, kendi penceresine doğru bir baktı. İşte, kızın bir daha görmesi nasip olmayan gün ışığını tamamen içeri almak için açmağa yeltendiği perde, hâlâ örtülü duruyordu. Yerdeki şey bu perdenin altında yatıyordu. Katil biliyordu bunu. Tanrım! Perde aralığından süzülen güneş ışığı, tam o noktaya nasıl da vurmuştu!

Bakışı ancak bir an sürdü. Odadan dışarı çıkmak ona

ferahlık vermişti. Köpeğine ıslık çaldı ve hızlı hızlı yürüyüp oradan uzaklaştı.

Islington'dan geçti. Highgate'nin tepesinde Dick Whittington'un anısına dikilmiş olan taşa kadar çıktı, sonra yokuş aşağı yollandı. Ne yapmak istediğini, nereye gittiğini bilmeyerek, biraz ilerde yine sağa doğru döndü ve tarlaların arasındaki bir patikayı izliyerek Caen Korusunun çevresini dolandı; böylece Hampstead Heath'e çıktı. Sağlık Vadisi denilen çukur yerden geçerek karşı taraftaki bayırı tırmandı. Hampstaed'le Highgate köylerini birbirine bağlıyan yolu da geçtikten sonra yine tarlalara çıktı. Bunların birinin hendeğinin kenarındaki çitin dibine yattı ve uyudu.

Çok geçmeden gene kalkmış ve yollara koyulmuştu. Ama kırlara ve tarlalara değil, araba yolu boyunca Londra kentine doğru. Gelgelelim kente varmadan yine geri döndü sonra yine, demin geçtiği yolların bazılarından geçmeye başladı. Bir süre tarlaların arasında, bir o yana, bir bu yana, döndü, dolandı. Yorulunca dinlenmek için hendek kıyılarına yatıyor sonra yine kalkıp bir başka yöne yollanıyordu. Oradan da apayrı bir yana yürüyordu.

Biraz yiyecek, içecek bulmak için, şöyle yakınlarda ama pek de kalabalık olmayan neresi vardı acaba? Hendon! Tamam; iyiydi burası. Pek yol üstü değildi ve oldukça yakındı da! Katil o yönü tuttu bu sefer. Kâh koşuyor, kâh, bir garip kaprisle, kaplumbağa gibi yavaş yavaş yürüyordu. Arada da tamamen durup, aylâk aylâk, sopasını çitlerin üzerinden geçiriyordu.

Ama Hendon'a vardığı zaman herkes (kapı önlerindeki çocuklara varıncaya kadar) kendisine kuşkuyla bakıyormuş gibi geldi ona. Öylece gerisin geriye döndü — bir yudum içecek, bir lokma yiyecek almaya cesaret edemeden. Oysa saatlerdir ağzına birşey koyduğu yoktu.

Ama buralarda oyalandıkça nereye gideceğini büsbütün bilmez oluyordu.

Kilometrelerce yol yürüdü. Dönüp dolaşıp aynı yere geliyordu hep. Öğle olup geçmiş, saat ikindiye varmıştı: o hâlâ dönüp dolanıyor. İleri geri, aşağı yukarı, hep ayni yerlerin göbeğini çeviriyordu.

Sonunda buralardan uzaklaştı ve Hatfield yolunu tuttu.

Gecenin saat dokuzunda bitkin bir adam ve hiç alışık olmadığı uzun yürüyüşlerden sonra topallamakta olan bir köpek sessiz ve sakin Hatfild köyünün kilisesinin yanından yokuş aşağı döndüler ve dar sokakta zorlukla yürüyerek, loş ve ıssız gördükleri için seçmiş oldukları küçük meyhaneye girdiler.

İçerki salonda ateş yanıyor ve bir gurup köylü ve işçi, ateş başında içki içiyorlardı. Aralarında yabancıya yer açtılar ama o gidip en uzak köşeye oturdu ve tek başına yiyip içti. Daha doğrusu, ara - sıra önüne bir kaç parça yiyecek attığı köpeğiyle başbaşa karnını doyurdu.

Ocak başındaki köylülerin konuşmaları, cıvardaki tarlalara ve rençberlere ilişkindi. Bunlar bitince bir önceki Pazar günü toprağa verilmiş olan bir yaşlı adamın yaşı konuşuldu. Orada bulunan gençler öleni iyice yaşlı, yaşlılarsa gepgenç yerine koyuyorlardı. Ak saçlı bir dede, ölen adamın kendinden pek de büyük olmadığını ileri sürdü. Daha on - onbeş yıl yaşıyabilirmişmiş — dikkat edeymiş, kendine bakaymış...

Bunlarda katili ilgilendirecek ya da ürkütecek hiç birşey yoktu. O da hesabını ödedikten sonra köşesinde çıt çıkarmadan ve kimsenin dikkatini çekmeden oturmayı sürdürdü ve uyuklamağa başladı. Tam uykuya dalmak üzereydi ki, içeri, paldır küldür, yeni bir müşterinin girişiyle uyandı.

Bu, yarı seyyar satıcı ,yarı şarlatan, gülen, söyleyen

ve güldüren bir adamdı. Köy köy dolaşarak ustura, kayış, traş sabunu, eyer cilası, atlar ve köpekler için ilâç, ucuz esanslar ve buna benzer şeyler satıyordu. Bütün bunlar, boynuna asılı bir kutunun içindeydi. İçeri girer girmez köylülerle şakalaşmağa başladı. Bu şaklabanlık yemeğini yerken de sürdü ve ancak, sonradan, kutusunu hazinelerini ortaya çıkarınca biraz yavaşladı. Gezgin satıcı bu kez, büyük bir ustalıkla, eğlenceyle işi birarada yürütmeye koyuldu.

Köylülerden biri kutudaki bir kalıbı göstererek, «Ya bu nesne nedir ki?» diye sordu. «Yenecek birşey mi bari, Harry?»

Seyyar satıcı kalıplardan birini eline alarak. «Baylar bu öyle eşsiz, öyle paha biçilmez bir icattır ki,» diye konuşmaya başladı. «her çeşit ipekli, saten, keten, pamuklu, yünlü, müslin, merinos, basma ve patiska kumaşların, halı, perde ve döşemelerin üzerindeki her türlü kir, çamur, küf, yemek ve içki lekelerini, nokta ve sıçramalarını hiç iz bırakmadan tamamen temizler ve çıkarır. Bu eşsiz ve paha biçilmez kalıpla lekelerin üzerini bir kez silmek yeterlidir!»

«Bu arada bir bayanın, namusu lekelenmizse, temizlemesi için bu kalıplardan bir tanesini yutması yeterlidir, çünkü bu buluşun bileşimi zehirdir! Bir beyefendi bunu kanıtlamak istiyorsa ufacık bir kalıbı gövdeye indirmesi yeter de artar bile! Bu buluş tabanca kurşunu kadar etkili olduğu gibi tadı da bin kat daha kötüdür. Yani bunu almak, beynine kurşun sıkmaktan iki kat daha iyidir. Fiyatına gelince, kalıbı bir peni! Bütün bu yararlarına rağmen sadece bir peni!»

Kalıplara hemen iki müşteri çıkmıştı. Dinleyicilerin arasında duraksayanlar olduğu görülüyordu. Bunu gören satıcı çenesini büsbütün işletmeye başladı:

«Bu buluşun sürümü öyle çok ki üretimine yetişemi-

yoruz! Ondört tane su değirmeni, altı tane buhar makinası, bir de döküm bataryası gece gündüz, durmadan işleyip bu kalıpları üretiyor. Yine de yetiştiremiyorlar. Oysa işçiler öyle çok çalışıyorlar ki birer birer ölüp gidiyorlar. Neyse ki dul kalan karılarına hemen aylık bağlanıyor. Her çocuk için de yılda yirmi altın alıyorlar; ikiz olursa elli altın ikramiye!

«Evet, baylar; bir kalıbı bir peniye! İki tane yarım peni verseniz de kabul! Hele dört tane çeyrek verirseniz pek sevinirim! Kalıbı bir peni baylar! Şarap lekesi, meyva lekesi, bira lekesi, su lekesi, boya lekesi, zift lekesi, çamur lekesi, kan lekesi!..»

«Örneğin bu odadaki baylardan birinin şapkasında bir leke var ki daha o bana bir bardak bira ısmarlamaya vakit bulamadan ben bu lekeyi temizliyeceğim!»

Bill Sikes yerinden fırlıyarak, «Hey!» diye bağırdı. «Ver onu bana!»

Seyyar satıcı köylülere göz kırparak, «Sen gelip elimden alıncaya kadar ben lekeyi çıkartırım bile, bayım!» dedi. «Sayın baylar, bu bayın şapkasındaki şu koyu renkli lekeye hepiniz dikkat ediniz. Lekenin çapı bir şilinden büyük değilse de yarım krondan daha geniş. Bu leke ister şarap lekesi olsun, ister bira, ister su lekesi; ister boya, ister katran, ister pas, ister kan lekesi...»

Adamcağız sözünün gerisini getiremedi. Çünkü Sikes çirkin bir küfürle masayı devirdiği gibi şapkayı onun elinden kapmış ve dışarı fırlamıştı.

Katil peşinden gelen olmadığını, içerdekilerin kendisini herhalde ters, sarhoş herifin biri sandıklarını anlayınca, bütün gün yakasını bırakmamış olan o garip kararsızlıkla gene köyün içine girdi. Sokakta durmuş olan bir posta arabasının lâmbalarının ışığından kaçınarak yoluna devam etmek üzereydi ki bunun Londra'dan postayı getiren araba olduğunu farketti ve küçük bir posta-

nenin önünde duraklamış olduğunu gördü. Ne olacağını tahmin edebiliyordu ama arabanın bulunduğu kaldırıma geçti ve kulak kabarttı.

Kapıda duran nöbetçi posta torbasını bekliyordu. Kılığından koru bekçisi olduğu anlaşılan biri tam o sırada çıkageldi. Nöbetçi kaldırımda duran bir sepeti bu yeni gelene uzatarak, «Al, bu sizinkiler için,» dedi. Sonra, «Hey, içerdekiler, elinizi çabuk tutsanıza biraz!» diye seslendi. «Ne Tanrının belâsı torbaymış, yahu! Evvelsi gece de hazır değildi. Ama ben gelemem bu işe!»

Koru bekçisi, «Kentte ne var, ne yok, Ben,» diye sordu.

Nöbetçi Ben eldivenlerini eline geçirerek, «Bildiğin gibi, benim bildiğim kadarı,» diye yanıtladı. «Mısır fiatları biraz yükseldi. Sonra bir de cinayet olmuş, Spitalfield taraflarında ama neyin nesi olduğundan pek haberim yok.»

Arabanın içinde oturmuş, dışarsını izlemekte olan bir yolcu, «Sahiden de olmuş bir cinayet,» diye söze karıştı. «Hem de korkunç birşey.»

Nöbetçi elini şapkasına götürerek, «Demek çok korkunçmuş beyefendi?» diye sordu. «Afedersiniz efendim, kadın mıymış öldürülen, yoksa erkek mi?»

Beyefendi, «Kadın,» diye yanıtladı. «Tahminlere göre...»

Tam o sırada arabacı, «Ben! Hadi artık!» diye sabırsızlandı.

Ben, «Torba gibi, yerin dibine bat,» diye söylendi. «Hey, uyudunuz mu be?»

Posta memuru, «Geliyor! Geliyor!» diye bağırarak dışarı koştu.

Nöbetçi Ben, «Geliyormuş!» diye homurdandı. «Bana âşık olacak olan milyoner kız da geliyor, ama ne zaman? Tanrı bilir! Hele şükür! Tutun şunu! Ta - mam!»

Borazan bir kaç neşeli nota çaldı ve posta arabası yürüyüp gitti!

Geride kalan Sikes'e bakanlar bu dinlediklerinin onu hiç etkilemediğini ve şu anda en güçlü duygusunun, nereye gideceğini bilememekten doğan bir kararsızlık olduğunu sanırlardı. Sonunda Sikes gene gerisin geriye döndü ve Hatfield'den St Albans'a giden yola saptı.

İnatla yoluna devam etti. Ama köyü geride bırakıp da yolun ıssız ve karanlık yerlerine gelince üzerine öyle bir ürküntü, öyle bir dehşet çöktü ki, onu benliğinin tâ derinliklerine kadar sarstı. Gördüğü herşey, ister madde olsun, ister gölge, korkunç bir biçime bürünüyordu. Ama o sabah odada bırakıp gittiği o korkunç şeyin aklından çıkmayan ve onu adım adım izleyen hayali yanında, bütün bu korkular hiçti. Katil bu hayalin biçimini karanlıkların içinde bile seçebiliyor, en ufağına kadar bütün çizgilerini görüyor ve soğukluğunu, cansızlığını, kaskatılığını hissediyordu. Yaprak hışırtılarında onun eteklerinin hışırtısını buluyordu ve yüzüne çarpan her soluk rüzgâr onun o en son iniltisiyle dopdoluydu. Sikes durunca o da duruyordu. Sikes koşunca o da peşinden geliyordu. Ama koşarak değil! Keşke koşsa, daha iyi olurdu. Ama o, sadece hareket yeteneği olan bir ölü gibi; ne hızlanan, ne de yavaşlıyan, hep durmaksızın esen bir yaşlı rüzgâra kapılmış gibi, kayarak geliyordu.

Bazan Sikes çılgın bir kararla, bu hortlağı hayatı pahasına da olsa kovup uzaklaştırmak için arkasına dönüyordu.. Ama dönmesiyle damarlarındaki kan donuyor ve tepesindeki tüyler diken diken dikiliyordu. Çünkü hortlak da onunla beraber dönmüş ve kayıp onun arkasına gizlenmişti!

O zamana kadar hortlak hep önünde gitmişken bu gece peşinden gelmeğe başlamıştı. Bazan Sikes sırtını bir hendek kenarına yaslıyor ve onun yukarda, havada dur-

duğunu ve soğuk gece göğünün üzerinde bile gözle seçilebildiğini hissediyordu. O zaman sırt üstü yola atıyordu kendini ve hortlak da gelip baş ucuna dikiliyordu — sessiz, hareketsiz, dimdik: canlı bir mezar taşı ki, yazısı kanla yazılmış!

Adaletin pençesinden kurtulmuş katillerden dem vuran olmasın bana! Ve Tanrının arasıra uyuya kaldığını imâ eden bulunmasın! Katilin çektiği şu korku işkencesinin bitmek bilmeyen her dakikasında, belki yüz tane, korkunç ölüm vardı!

Geçtiği tarlaların birinde, geceliyebileceği bir baraka buldu. Kapının önündeki üç uzun kavak ağacı içersini karanlığa boğmuştu ve rüzgâr dallar arasında inim inim inildiyordu. Ama Sikes artık daha fazla yürüyemiyeceğini hissediyordu. Onun için barakaya girip duvar dibinde uzandı ve kendini yepyeni işkencelere bıraktı.

Çünkü şimdi karşısında bir hayalet belirmişti: kaçtığı hortlak kadar inatçı ama daha da korkunç! O, ardına kadar açılmış sabit bakışlı gözler, donuk ve cam gibi belirmişti karanlığın içinde! Sadece iki göz; ama her yerdeydiler. Sikes bunları görmemek için gözlerini kapayınca bu kez de odayı görüyordu — herşey yerli yerinde, ölü de yerli yerinde ve gözleri yine aynen öyle, bırakıp çıktığı zamanki gibi.

Katil yerinden fırladı ve dışardaki tarlaya attı kendini... Hayalet peşindeydi. Katil yine barakaya girip duvar dibine büzüldü. Bu kez de gözler belirdiler gene karşısında.

İşte böyle, katil, kendinden başka kimsenin bilemiyeceği bir dehşet içinde, her yanı titreyerek ve gövdesinin her yanından soğuk terler boşanarak orada büzülmüş duruyordu ki gece rüzgârı birden uzak haykırışların yankısını ve telâşla, korkuyla yükselmiş seslerin bağırışını getirdi. Bu ıssız yerde herhangi bir insan sesi duy-

[illegible] için gerçek bir tehlike olasılığı taşımakla [illegible] gerçek bir tehlike olasılığı karşısında yeniden güç bularak yerinden fırladı ve hemen dışarı koştu.

Gökyüzü boydan boya alev almış gibiydi. Havaya tutam tutam kıvılcımlar fışkırıyor, dalga dalga alevler ortalığı kilometreler boyunca aydınlatıyor ve Sikes'in bulunduğu yere doğru duman bulutları üflüyordu. Şamataya yeni sesler katıldıkça bağırışlar yükseliyordu. Sikes şimdi, «Yangın var!» haykırışlarını, çan seslerini, yere düşen ağır şeylerin patırtısını ve alevlerin yeni bir yemin üzerine atılıp iyice beslenmiş gibi boy attıkça çıkardığı çatırtı ve harıltıyı duyabiliyordu.

Gürültü arttıkça artıyordu. İnsanlar da görünüyordu şimdi. Telâş içinde koşuşan kadın ve erkekler. Bu, Sikes'e yeniden can verdi âdeta. Dosdoğru, ileriye atıldı ve çalıların, çitlerin arasından geçerek, parmaklık ve kapıların üzerinden o hızla atlıyarak koşmağa başladı. Onun heyecanını kapmış olan köpeği de yüksek sesle, uzun uzun havlıyarak, efendisinin önü sıra gidiyordu.

Katil yangın yerine vardı. Yarı giyinik bir takım kişiler koşuşup duruyorlardı. Kimi ürkmüş atları ahırdan çıkarmağa çalışıyor, kimi sığırları avlulardan ve samanlıktan dışarı koşturuyorlardı. Yangının içinden, kıvılcım sağanaklarının ve kıpkızıl kor çubukları halinde yıkılıp çöken atkıların arasından, elleri kolları eşya dolu olarak fırlayıp çıkanlar da vardı. Bir saat önce kapı ve pencere olan boşluklar şimdi kudurmuş alev yığınlarını çerçeveliyordu. Duvarlar sallanıyor, sonra param parça dökülerek yangın kuyusunun içine düşüyorlardı. Erimiş kurşun ve demirler, beyaz ateş halinde, toprağa dökülüyordu.

Kadın ve çocuklar çığlık çığlık bağırırken erkekler de uğraş ve çabadan yana sözlerle birbirlerine cesaret vermeye çalışıyorlardı. Yangın arabasının tulumba takırtısı,

alevlerin içine serpilen suların hiç- o fir-
künç hırıltıyı bastırıp artırıyordu.

Sikes de sesi kısılıncaya kadar bağırdı, çağırdı. Kendi kendinden ve hâtıralarından kaçarak, kalabalığın en civcivli yerine atıldı.

Bütün gece koşuşturdu durdu. Kâh tulumbaları çalıştırıyor, kâh duman ve alevlerin arasına dalıyordu. Ama gürültü ve kalabalığın en civcivli yerinden bir an bile ayrılmıyordu. Merdivenlerden inip çıkıyor, damlarda koşuyor, ağırlığını çekemiyecekmiş gibi sarsılıp zangırdıyan tahta zeminlerden, taş ve tuğla yağmurlarının arasından geçiyordu. O korkunç yangınla haşır neşir olmuştu ama şerbetliydi sanki. Ne bir yeri çizildi, ne de ufacık bir bere aldı. Hiç düşünmeden ve yorulmak nedir bilmeden sabahı etti.

Şimdi artık yangın yeri sadece dumandan ve isten kararmış yıkıntılardan oluşuyordu.

Bu çılgın heyecan tükenince Sikes'i gene, eskisinin on misli güçle, işlemiş olduğu suçun bilinci sardı. Çevresini kuşkuyla süzmeye başladı. Çünkü adamlar gruplar halinde başbaşa vermiş, konuşuyorlardı. Sikes de onların konuştuğu konuyu öğrenmekten korkuyordu.

Köpeği, onun parmağının anlamlı buyruğuna boyun eğdi ve ikisi birlikte gizlice uzaklaştılar oradan. Bir yangın arabasının yanından geçerken arabadaki adamlar ona seslendiler ve gelip karnını doyursun diye buyur ettiler. Katil biraz ekmekle et yedi. Birasını içerken, Londra'dan gelmiş olan itfaiyecilerin, cinayetten konuşmakta olduklarını duydu.

Birisi, «Birmingham'a kaçmış diyorlar!» dedi. «Ama sonunda yakalanacaktır. Peşinden bir sürü adam çıkarmışlar. Yarın geceye kalmaz, ülkenin her köşesinde duyulur.»

Sikes hemen oradan kaçtı ve yorgunluktan yere yı-

kılacak hallere gelinceye kadar yürüdü, yürüdü Sonra bir kır yolunun kıyısına oturdu ve uzun, fakat kırık ve tedirgin bir uyku çekti. Uyanınca gene yürümeğe başladı; kararsız, bilinçsiz, yapayalnız bir ikinci gece geçirmek korkusuyla içi kararmıştı.

Birden gözünü karartarak, Londra'ya dönmeğe karar verdi.

«Orada hiç olmazsa konuşacak birileri olur!» diye düşündü. «Saklanacak doğru dürüst bir yer de bulurum. Madem taşraya kaçtım sanıyorlar artık beni Londra'da aramak akıllarının ucundan bile geçmez! Bir hafta filân gizlensem, sonra da Fagin'den biraz mangiz koparıp Fransa'ya kaçsam — neden olmasın yani? Anasını sattığım — bir denemeli!»

Sikes bu kararını hiç gecikmeden uyguladı ve ıssız yolları seçerek dönüş yolculuğuna başladı. Niyeti büyük şehrin yakınlarında bir yere gizlenip, alaca karanlıkta, dolambaçlı bir yoldan Londra'ya girerek dosdoğru, varmak olarak seçtiği semte gitmekti.

Gelgelelim, şu köpek! Polis, katilin eşkalini çevreye yaymışsa, köpeğin de ortadan kaybolduğu ve efendisiyle birlikte gittiği herhalde unutulmuş olamazdı. Bu yüzden köpek onun yakalanmasına neden olabilirdi. Sikes köpeğini boğmağa karar verdi. Şimdi yolda yürürken çevresine bakarak bir su birikintisi aranıyordu. Bir ara gözüne ilişen iri bir taşı yerden aldı ve mendiline bağladı.

Bu arada hayvan sahibinin yüzüne bakıyordu. İç güdüsüyle bu hazırlıkların amacını mı sezinledi, yoksa haydudun ona doğru fırlattığı yan bakış olağandan daha mı lânetti? Her nedense hayvan sahibini her zamankinden daha geriden izlemeğe ve başı önünde, kulakları dikilmiş bir halde, yavaş yavaş yürümeye başladı.

Sahibi bir su birikintisinin başında durarak arkası-

na bakıp da onu çağırdığı zamansa, köpek düpedüz durdu.

Haydut, «Çağırdığımı duymadın mı, lan?» diye bağırdı. «Gel şuraya!»

Hayvan alışkanlığın etkisiyle ilerledi. Ama Sikes mendili onun boynuna bağlamak için eğilince Anasınıngözü alçak sesle hırladı ve geriledi.

«Gel lan!...» diye bağırdı haydut.

Köpek kuyruğunu salladı sallamasına, ama yerinden kıpırdamadı.

Sikes bir ilmik yaptı ve gene köpeği çağırdı.

Köpek bir kaç adım ilerledi, sonra geriledi gene. Bir an durdu, sonra döndü ve olanca hızıyla koşup uzaklaştı!

Haydut tekrar tekrar ıslık çaldı ve oturup, belki köpeği döner diye bekledi. Ama köpeğin döneceği filân yoktu. Sonunda katil gene kalktı ve yolunu sürdürdü.

KIRK DOKUZUNCU BÖLÜM

Monks ve Bay Brownlow nihayet buluşuyorlar. Aralarında geçen konuşma ve bunu yarıda bırakan haber...

***

Alaca karanlığın adamakıllı bastırdığı bir sırada Bay Brownlow kendi evinin önünde bir kira arabasından indi ve yavaşça kapıyı çaldı. Kapı açılınca arabadan güçlü kuvvetli bir adam çıkıp araba basamaklarının bir tarafında durdu Yine arabadan inen bir ikinci adam da merdivenin öbür tarafına geçti. Bay Brownlow'un bir işareti üzerine bu iki kişi arabadan bir üçüncü adam indirdiler ve onu aralarına alarak apar - topar eve soktular.

Bu adam Monks'du.

Üç adam aynı pozisyonda ve hiç konuşmadan üst kata çıktılar. Onların önü sıra yürüyen Bay Brownlow arkadaki bir odaya girdi. Ama zaten arabadan istemiyerek inmiş olan Monks buraya gelince durdu. Diğer iki adam, talimat bekler gibi, yaşlı beye doğru baktılar.

Bay Brownlow, «Diğer şıkkın ne olduğunu kendisi biliyor!» dedi. «Duraksar, ya da herhangi bir şekilde size karşı gelirse tuttuğunuz gibi sokağa götürüp hemen polis çağıracaksınız. Benim kendisinden şikâyetçi olduğumu söyliyeceksiniz.»

Monks, «Benim hakkımda, hangi cüretle böyle konuşabiliyorsunuz?» diye sordu.

Bay Brownlow da onun gözlerinin içine bakarak, «Sen de ne cüretle beni buna zorluyorsun, bayım?» diye sordu. «Şu anda bu evden çıkıp gidecek kadar akılsız mısın yoksa? Çocuklar, bırakın şunu! İşte, beyefendi: serbestsiniz artık. Gidebilirsiniz. Ama kutsal saydığım herşeyin üzerine yemin ederim ki sokağa ayak bastığın anda sahtekârlık ve hırsızlıkla suçlayıp yakalattıracağım seni! Kararım karar. Dönmeğe hiç niyetim yok. Sen de aynı şekilde kararlıysan, kendin bilirsin! Kendi başına geleceklerden yine sen sorumlu olursun artık!»

Monks iki yanındaki adamların birinden öbürüne bakarak, «Bu köpekler beni ne hakla sokakta yakalayıp buraya getirebiliyorlar?» diye sordu.

Bay Brownlow, «Benim kendilerine verdiğim yetkiyle!» diye yanıtladı. «Onlara ben kefilim. Kaçırılmaktan şikâyetçiysen yolda gelirken kaçmağa yeltenebilirdin. Ama sessiz sedasız gelmeyi yeğledin. Yine söylüyorum sana: Git, adaletin korumasına sığın! Ben de adalete başvuracağım. O zaman sakın benden merhamet dilenme. Çünkü yetkiler o zaman başka ellere geçmiş olacak. O zaman, kendi kazdığın kuyuya kendin düşünce, sen attın, diye beni suçlama!»

Monks besbelli kararsızdı. Bir hayli de telâşlanmıştı.. Duraladı.

Bay Brownlow oldukça dingin ve kesin bir tavırla, «Lütfen çabuk karar ver!» dedi. «Senden resmî olarak mı şikâyette bulunayım? O zaman çarpılacağın cezaya razı mısın? Bu cezanın çapını, gerçi tüylerim ürpererek tahmin edebiliyorum ama, belirlemek benim elimde değil... Yok, eğer benim insafıma ve kendilerine kötülük etmiş olduğun kişilerin merhametine sığınıyorsan, çeneni kapa da otur şuraya! Bu koltuk iki gündür seni bekliyor.»

Monks anlaşılmaz bir kaç kelime mırıldandı. Hâlâ kararsızdı.

Bay Brownlow, «Çabuk ol!» dedi. «Ağzımdan tek bir söz çıkarsa bu fırsatı sonsuza kadar kaçırmış olursun.»

Adam hâlâ kararsızdı.

Yaşlı bay, «Pazarlığa niyetim yok!» dedi. «Zaten başkalarının da en önemli bazı çıkarlarını temsil ettiğim için, pazarlık emeğe hakkım yok.»

Monks, sesi titreyip dili dolaşarak,

«İki... ikisinin ortası... yok mu?» diye sordu.

«Yok.»

Monks kaygı dolu gözlerle yaşlı adama baktı ama onun yüzünde sadece sertlik ve kararlılık okuyabildiği için içeri girdi ve şöyle bir omuz silkerek gösterilen koltuğa oturdu.

Bay Brownlow adamlarına, «Kapıyı dışardan kilitleyin!» dedi. «Çıngırağı çaldığım zaman gelin!»

Adamlar çekildi ve Brownlow'la Monks odada başbaşa kaldılar.

Monks pelerisiyle şapkasını çıkarıp bir kenara bırakarak: «Babamın en eski dostundan böyle bir uygulama göreceğimi hiç ummazdım, efendim!» diye söylendi.

Beriki, «Babanın en yakın dostu olduğum için sana karşı acımalı davranıyorum ya!» diye yanıtladı. «Babanla ben, o mutlu gençlik yıllarının bütün umut ve düşlerini paylaşmıştık. Gencecik yaşında Tanrısına kavuşup beni yapayalnız bırakan o güzel yaratık babanın biricik kız kardeşiydi. Bir sabah benim karım olacaktı ama Tanrının buyruğu başka türlüymüş: o sabah babanla beraber onun ölüm döşeğinin başında beraber dize geldik. O sabah dağlanan yüreğim, babanın bütün çektiği dertler, bütün yaptığı yanlışlar boyunca ona bağlı kaldı ölümüne kadar: Yüreğim hâlâ eski anılar, eski duygularla dopdolu olduğu için; seni görmek bile bana babanı

anımsattığı için... evet, Edward Leeford, işte bütün bu nedenlerden ötürü, şimdi bile, bu adı taşımağa lâyık olmadığını gördükçe senin hesabına utanıyorum.»

Genç adam yarı düşünceli, yarı meraklı bir duruşla; yaşlı adamın heyecanlı halini süzdükten sonra, «Adımın ne ilişiği var bu işle?» diye sordu. «Bana ne bundan?»

«Hiç! Sana göre hiç bir şey değil! Ama onun da adıydı bu! Bunca yıl sonra bile, şu yaşımda bile duyunca içim titriyor, kanım tutuşuyor.»

Kendisine Monks denen adam, «Bütün bunlar iyi, hoş ama benden istediğiniz nedir?» diye sordu.

Bay Brownlow serinkanlılığını takınarak, «Senin bir erkek kardeşin var!» diye yanıtladı. «Sokakta arkandan yaklaşıp onun adını kulağına fısıldadığım zaman öyle afalladın, öyle telâşlandın ki, benimle beraber buraya geldin.»

Monks, «Kardeşim filân yok benim!» dedi. «Anamın babamın tek evlâdıydım! biliyorsunuz bunu. Bu kardeş sözünü de nerden çıkarıyorsunuz? Böyle birşey olmadığını siz de benim kadar bilirsiniz.»

Bay Brownlow, «Benim bazı bildiklerim var ki sen bilmiyebilirsin!» dedi. «Onun için iyi dinle; ilgileneceksin... Baban daha çocuk denecek yaştayken, ailesi tarafından, tutkuların en bayağısı, yani para ve yer tutkusuyla, oldukça mutsuz bir evlilik yapmağa zorlanmıştı. Bu mutsuz birleşmenin tek meyvası sen oldun. Ama senin, o babanın çocuğu olduğuna inanmak için bin tanık gerekir!»

Monks alaycı bir gülüşle, «Hakarete uğramaktan hoşlanmam!» dedi. «Babamın tek evlâdı olduğumu biliyorsunuz ya — bu bana yeter.»

Yaşlı adam, «Ama ben o uygunsuz evliliğin nasıl bir işkence, nasıl uzayıp giden bir acı ve mutsuzluk olduğunu da biliyorum!» dedi. «Dünya eşlerin ikisine de zin-

dan olmuştu. Evliliği, yorgunluk ve bıkkınlık içinde bir zincir gibi sürükleyip gidiyorlardı. Birbirlerine karşı takındıkları soğuk resmîlik zamanla acı sözlere yer verdi. İlgisizlik zamanla bir antipati, antipati nefret, nefret de bir tiksinti olup çıktı. Öyle ki sonunda bu ağır zinciri koparıp ayrı yaşamağa başladılar. Ama zincirin birer parçası ikisinin de üzerinde kalmıştı, tabiî. Bunları ancak ölüm çözebilirdi. Ama ikisi de yeni çevrelerde, neşeli tavırlar takınarak bu zincirleri gizlemeğe çalışıyorlardı...

Annen bunu daha iyi başardı. Babanla evli olduğunu çarçabuk unuttu. Ama bu zincir babanın ruhunu yıllar yılı ezdi, paslandırdı, kemirdi durdu.»

Monks, «Her neyse!» dedi. «Ayrı yaşıyorlardı. Sonra?»

«Ayrı yaşamağa başladıktan bir süre sonra, annen Avrupanın eğlence âlemlerine dalmış ve kendinden on yaş küçük olan genç kocasını unutup gitmişti. Geleceği tamamen yıkılmış olan genç adam ise İngiltere'de kalmış ve kendine yeni dostlar edinmişti. Hiç olmazsa bunu biliyorsun ya!»

Monks başını çevirdi ,ayağıyla yere vurarak, herşeyi inkâr etmeğe kararlı olan bir adam tavrıyla, «Kesinlikle» diye yanıtladı. «Hiç haberim yok.»

Bay Brownlow, «Yaptığın işler kadar şu halinden de belli ki sen bunu biliyorsun; hiç unutmadın ve buna diş bilemekten biran bile vazgeçmedin!» dedi. «Onbeş yıl önceyi konuşuyorum şimdi. Sen onbir yaşından fazla değildin. Babansa ancak otuz birindeydi. Çünkü, tekrar ediyorum, babasının buyruğuyla evlendiği zaman gerçekten de çocuk denecek yaştaydı... Bu yeni edindiği dostlar da emekli bir deniz subayıyla iki çocuğuydu. Subayın karısı bir süre önce ölmüş bulunuyordu. Dünyaya getirdiği birçok çocuktan da sadece iki tanesi hayatta kalmıştı. İkisi de kızdı bunların. Bir tanesi, ondokuz yaşın-

da dilber bir yaratık, öbürüyse ancak iki, üç yaşlarında bir bebecikti.»

Monks, «Bunlardan bana ne yani?» diye sordu.

Bay Brownlow onu duymazlıktan gelerek: «Baban, annenden ayrıldıktan sonra yaptığı yolculuklar sırasında memleketin başka bir yerine gidip yerleşmişti!» diye anlatmasını da sürdürdü. «Bu aileyle orada tanıştı. Tanışıklık çarçabuk arkadaşlığa ve arkadaşlık da içtenliğe döküldü. Baban, eşine az raslanır, yetenekli, cevherli bir adamdı. Hem yüz, hem de ruh bakımından, ölmüş kız kardeşine benzerdi. Emekli subay onu yakından tanıdıkça daha çok sevmeğe başladı. Keşke iş bu kadarla kalsaydı! Ama subayın kızı da babanı sevmeğe başlamıştı.»

Yaşlı adam duraladı. Monks, gözlerini yere dikmiş, dudaklarını kemirip duruyordu. Bunu gören Brownlow hemen hikâyesini sürdürdü:

«Aradan geçen bir yılın sonunda baban bu kıza bütün varlığıyla bağlanmış ve ondokuz yaşındaki o masum kızın da ilk aşkının bütün ateşi ve bağlılığıyla sevdiği erkek olup çıkmıştı.»

Monks oturduğu yerde rahatsız olmuş gibi kıpırdanarak: «Hikâyeniz de amma uzunmuş!» diye sızlandı.

Yaşlı adam, «Bu gerçek bir çile ve üzüntü hikâyesidir de ondan, bayım!» diye yanıtladı. «Bu çeşit hikâyeler çoğu zaman uzun sürer. Eğer katıksız bir mutluluk ve sevinç hikâyesi olaydı kısa sürerdi...

«Her neyse, sonunda babanın, uğruna kurban edildiği zengin akrabalardan biri öldü ve bütün serveti babana kaldı. Babanın derhal Roma'ya gitmesi gerekiyordu. Çünkü bu zengin akraba tedavi için oraya gitmiş ve bütün işlerini karman - çorman bir halde bırakarak, orada ölmüştü. Baban böylece Roma'ya gitti ve orada kurtuluşu

olmayan bir hastalığa tutuldu. Paris'te bulunan annen bunu haber alır almaz, seninle beraber hemen Roma'ya gitti. Baban sizin Roma'ya varışınızın ertesi günü öldü. Vasiyetname bırakmamıştı ,onun için bütün serveti annene ve sana kaldı.»

Monks, yaşlı adamın yüzüne bakmamakla beraber, hikâyenin bu kısmını heyecandan âdeta soluğu kesilerek, merakla dinlemişti. Bay Brownlow susunca o da, birden ferahlamış gibi yerinde döndü ve terlemiş olan yüzüyle ellerini kuruladı.

Bay Brownlow gözlerini genç adamın yüzüne dikerek, ağır ağır, «Baban Avrupa'ya gitmezden önce,» diye ekledi; «Londra'dan geçerken bana uğradı.

Monks, «Bundan hiç haberim yok!» dedi.

Gerçi inanmazlık belirtmek istemişti ama sesinin tonunda, hoş olmayan bir sürprizle karşılaşanların ifadesi okunuyordu daha çok.

«Evet, baban bana uğradı. Ve bana bazı şeyler verdi. Bunların arasında, o zavallı kızın, kendi eliyle çizdiği bir portresi de vardı. Baban bunu arkada bırakmak istemiyordu. Biçare çocuck; vicdan azabıyla üzüntüden eriyip bitmiş, hayal gibi kalmıştı. Çılgın bir dille kendisinin neden olduğu bir felâket ve rezaletten konuşup duruyordu. Niyetinin bütün mülkünü, ne kadar zararına olursa olsun, paraya çevirmek olduğunu açtı. Bunun bir kısmını annene ve sana verdikten sonra başka bir diyara kaçmayı umuyordu. Onun bu yolculuğu tek başına yapmıyacağını ben gayet iyi biliyordum. Ama baban benim kadar eski bir dosta bile ayrıntılı itirafta bulunmaktan çekindi. Oysa bizim dostluğumuzun kökleri, ikimiz için de kutsal olan o toprak yığınındadır. Bana gittiği yerden mektup yazıp herşeyi anlatacağına ve sonra yeniden görüşeceğimize söz verdi. Heyhat, bu onu son görüşümmüş! Ne mektubunu aldım, ne de onu bir daha görebildim.»

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Bay Brownlow:

«Herşey bittikten sonra,» diye hikâyesini sürdürdü: «Kalktım, babanın... günahkâr aşkına sahne olan yere gittim Bu beylik sözü kullanıyorum, çünkü artık yeryüzündekilerin günah ve sevap anlayışlarının onca önemi yok. Kararım o zavallı, yolunu şaşırmış kızcağıza, barınacak bir yuva, sığınacak bir dost yüreği verebilmekti. Ama yazık ki kızın ailesinin bir hafta önce oradan ayrılmış olduğunu öğrendim. Bütün borçlarını (ki ufak - tefek şeylermiş) ödemişler ve geceleyin yola çıkmışlar. Nereye ve niçin gittiklerini bilen yoktu.»

Monks şimdi daha ferahlamış gibi rahat rahat nefes alıyordu. Bir zafer gülümseyişiyle çevresine bakındı.

Yaşlı adam sandalyesini ona daha yakın çekerek:

«'Rastlantıdan daha güçlü bir el senin küçük erkek kardeşini benim karşıma çıkardığı zaman!» diye ekledi; «O kılıksız, bakımsız çocuğu elinden tutarak felâket dolu, sefil bir hayattan kurtardığım zaman...»

Monks, «Ne?» diye bağrarak onun sözünü kesti.

Brownlow, «Evet, ben!» dedi. «Anlattıklarımın seni ilgilendireceğini söylemiştim. Bendim ya! Kurnaz suç ortağın benim adımı senden gizlemiş besbelli. Senin beni zaten tanımadığını bilememiş. Evet, erkek kardeşini ben kurtardım. Benim evimde hasta olup yattığı sırada, yüzünün, o demin söylediğim portreye tıpatıp benzeyişi dikkatime çarptı ve beni şaşalattı. Zaten onu ilk gördüğüm zaman da, bütün o pis, sefil haline rağmen yüzünde öyle bir ifade vardı ki, tanıdık gelmişti bana: rüyada görülen eski bir dost yüzü gibi... Onun kimliğini öğrenemeden elimden kaçırıldığını anlatmama gerek yok.»

Monks hemen, «Neden?» diye sordu.

«Sen olayı çok iyi bilirsin de ondan!»

«Ben ha!...»

«İnkâr yararsız. O sorun hakkında daha bile çok bil-

gi sahibi olduğumu yakında göreceksin.»

Monks, «Hiç... hiç bir kanıtınız yok!» diye kekeledi. «Aleyhimde hiç bir şey kanıtlayamazsınız. Kanıtlayın kanıtlayabilirseniz!»

Yaşlı adam onu keskin bir bakışla süzerek, «Görürüz!...» dedi. «Çocuğu elimden kaptırdım. Ne yaptımsa bulamadım bir türlü. Annen ölmüş olduğu için biliyordum ki bu sırrı çözebilecek bir kişi varsa o da sendin. Son duyduğuma göre sen de Batı Hint Adalarındaki malikânendeydin. Annen öldükten sonra, burada sürdüğün kötü hayatın sonuçlarından kurtulmak için oraya kaçmıştın... Bu yolculuğu yaptım. Ama sen oradan aylar önce ayrılmış bulunuyordun. Londra'ya gittiğin tahmin ediliyordu ama adresini bilen yoktu. Gene yurda döndüm. Acentanın temsilcileri de senin nerde oturduğundan habersizdiler. Her zamanki gibi, oldukça esrarlı bir biçimde gelip gittiğini; bazan günlerce üstüste gelip bazan aylarca görünmediğini söylüyorlardı. Baskısız, zalim bir delikanlıyken de hep bayağı çevrelerde gezer, aşağılık kimselerle vakit geçirirdin. Gene öyle yaptığın anlaşılıyordu. Her gün başvurup haber sora sora acentadakileri deusandırdım. Gece gündüz, sokak sokak dolaşıp seni arıyordum. Ama iki gece öncesine kadar bütün çabalarım boşa gitti. Seni bir türlü bulamıyordum...»

Monks cüretle ayağa kalkarak, «İşte, buldun artık!» dedi. «Şimdi ne yapacaksın? Hırsızlık, sahtekârlık — büyük sözler bunlar! Küçük bir sokak serserisinin yüzünü ölmüş bir adamın çok eskiden karaladığı bir resme benzettin diye sen bana bu suçları yüklemekte kendini haklı görüyorsun. Kardeşimmiş! O enayi çifte kumrularım bir çocuğu dünyaya geldi mi, gelmedi mi, bunu bile bilmiyorsun. Bilmiyorsun işte.»

Bay Brownlow da ayağa kalktı ve kelimenin üstüne basarak. «Bilmiyordum!» dedi. «Ama şu son iki hafta

içinde öğrendim. Senin bir erkek kardeşin var. Sen de bunu biliyor ve kardeşini tanıyorsun...

«Baban bir vasiyetname yazmıştı ama annen bunu ortadan kaldırdı. Öldüğü zaman da hem sırrı hem de serveti sana geçti. Baban vasiyetnamesinde, talihsiz aşkının meyvası olan bir çocuktan sözediyordu. Sen bu çocuğu Londra'da rastlantıyla görünce babana benzeyişinden tanıdın hemen. Onun dünyaya geldiği yere gittin. Çocuğun ana - babasının kimliğini gösteren ipuçları vardı. Sen bunları ortadan kaldırdın. Suç ortağın olan Fagin'e dediğin gibi, onun kimliğinin kanıtları artık ırmak dibinde yatıyor; bunları genç anadan almış olan kocakarı da toprak olmuş bulunuyor... «Hain evlât, tabansız, yalancı adam! Geceleyin karanlık yıkıntılarda hırsız ve canilerle anlaşmalar yapan alçak! Senin çevirdiğin oyunlar yüzünden, senden bin kat değerli bir zavallının canına kıyıldı! Dünyada ne kadar kötü tutku, ne kadar günah, ne kadar çürümüşlük, bozukluk varsa senin ruhunda için için kaynayıp mayalandı, çocukluğundanberi. Sonunda içinin bütün kötülükleri iğrenç bir hastalık halinde patlak verdi... Öyle ki yüzün bile ruhunun bir haritası olup çıktı... Edward Leeford! bütün bu anlattıklarımdan sonra bana hâlâ meydan okuyabiliyor musun?.»

Korkak adam, bu üstüste suçlamalardan yılmış bir halde, «Yok, yok, yok!» diye inledi

Yaşlı adam, «O alçak suç ortağınla aranda geçen her sözü biliyorum!» dedi. «Duvarlardaki gölgeler, fısıltılarınızı dinleyip bana haber getirdi. Gadre uğrayan zavallı yavruyu gören günahkâr bir ruh baş kaldırdı ve çocukcağıza yardım etmek cesaretini buldu. Bu sayede erdem kazandı âdeta. Sonra da bir cinayete kurban gitti. Doğrudan doğruya değilse bile vicdanen sen sorumlusun bu cinayetten.»

Monks, «Yok, yok!» diye onun sözünü kesti. «O... o işten hiç haberim yok benim. Karşılaştığımız zaman ben de sorunun ayrıntısını öğrenmeğe gidiyordum. Ölüm nedenini bilmiyordum. Sıradan bir kavga sanıyordum.»

«Ölüm nedeni sizin sırlarınızın kısmen ortaya çıkmasıydı. Bütün bütün ortaya çıkaracaksın artık; değil mi?»

Monks, «Evet, evet!» diye yanıtladı.

«Gerçeği ve olan bitenleri anlatıp imzalıyacaksın; tanıklar önünde de tekralıyacaksın, değil mi?»

«Buna da söz veriyorum.»

«Böyle bir yazı hazırlanıncaya kadar burada oturacak mısın? Sonradan da benim uygun bulduğum yerlere benimle beraber gelerek yazıda söylenenlerin doğru olduğuna yemin edecek misin?»

«Israr edersen bunu da yaparım.»

«Daha fazlasını bile yapman gerekiyor. Kimseye kötülüğü olmayan suçsuz bir çocuğa çektirdiklerinin kefaretini ödemelisin. Gerçi bu çocuk yasak bir aşkın meyvası ama kendisi günahsız. Babanın vasiyetinde ona neler bıraktığı herhalde hatırındadır. Bu şartları yerine getir; sonra artık dilediğin yere gidebilirsin. Bu dünyada kardeşinle bir daha yüz yüze gelmene gerek kalmaz.»

Monks, korkusuyla kininin arasında bocalıyarak, odayı arşınlar ve yüzünde hain, kapkara bir bakışla bu öneriyi ve bu durumdan yakasını nasıl sıyırabileceğini düşünürken kapının kilidi aceleyle açıldı ve içeri, oldukça heyecanla, bir bey girdi.. Bu, Doktor Losberne'ydi.

Doktor, «Herif yakalanmak üzere!» diye bağırdı. «Bu gece tutarlar artık!»

Bay Brownlow, «Katili mi?» diye sordu.

«Evet. Köpeğini, onun eskiden kaldığı bir yerin civarında görmüşler. Herifin de ya orada gizlendiğini, ya da karanlık basınca oraya geleceğini tahmin ediyorlar. Her

yana gözcüler dikilmiş durumda. Onu yakalamakla görevli olan kimselerle görüştüm. Diyorlar ki, kaçmasına imkân yokmuş. Hükümet bu gece yüz altınlık bir ödül ilân edecekmiş.»

Bay Brownlow, «Ben de elli altın koyuyorum!» dedi. Bay Maylie nerde?»

«Harry mi? Dostunla senin sağ esen arabaya bindiğinizi görünce gidip katil hakkında bilgi aldı. Sonra atına bindi, gitti.»

«Ya Fagin? Ondan ne haber?»

Doktor. «Ben duyduğumda henüz tutuklanmamıştı. Ama edilecek; belki şimdiye kadar edilmiştir bile. Ona çantada keklik gözüyle bakıyorlar!» diye yanıtladı.

Brownlow Monks'a dönerek alçak sesle: «Kararını verdin mi?» diye sordu.

Monks, «Evet,» dedi. «Ama... beni... beni ele vermiyeceksin, değil mi?»

«Vermem. Sen de ben dönene kadar buradan ayrılma Senin için tek güvenilir yer burası.»

İki yaşlı bey dışarı çıktılar. Oda kapısı gene dışardan kilitlendi.

Doktor fısıltıyla Bay Brownlow'a, «Ne yaptınız?» diye sordu

«Bütün umut ettiklerimi, hatta daha bile fazlasını becerdim. O zavallı kızın verdiği bilgileri benim daha önceden bildiklerime ve son zamanlarda öğrendiklerimize katınca adama kaçacak delik bırakmadım. Yapılan bütün hainlikleri gün gibi serdim önüne... Lûtfen yazın da, yarından sonra akşam saat yedide buluşabileceğimizi söyleyin. Biz daha önceden gideriz de biraz dinleniriz. Hele Rose'nin herhalde bu görüşmeden önce kendini toplamaya hayli ihtiyacı olacak... Ama o zavallı kadının cinayete kurban gittiğini düşündükçe kan tepeme sıçrıyor, valla-

hi! Onun öcünü almak için can atıyorum. Ne yana gittiler?»

Doktor Losberne, «Dosdoğru yazıhaneye giderseniz yetişirsiniz,» dedi. «Ben burada kalıyorum!»

Bunun üzerine iki yaşlı adam ayrıldılar. İkisi de heyecandan yerlerinde duramıyacak haldeydiler.

ELLİNCİ BÖLÜM

Takip ve kaçış...

***

Rotherhithe kilisesinin Taymis ırmağının kıyısına doğru çıkıntı yaptığı noktanın yakınlarında; kömür yığınlarından yükselen tozla, alçak damlı, sıkışık evlerden yükselen dumanla kıyılardaki yapıların ve ırmaktaki teknelerin en isli, en pis olduğu yerde; Londra'nın en garip, en ilgi çekici semtlerinden biri gizlidir ki şehirde oturanların çoğunluğu buranın değil varlığını, adını bile bilmez!

Bu mahalleye varmak için ziyaretçi, birbiri içine girmiş, kargacık burgacık, çamurlu sokaklardan, bu sokakları dolduran son derece yoksul ve kabadayı «ırmak kıyısı» tiplerinin arasından geçmek zorundadır. Bakkallarda en ucuzundan ve en bayağısından gıda maddeleri yığılı durur. Dükkân kapılarında ve evlerin pencere ve balkonlarında giyecek eşyalarının en ucuzları, en bayağıları dalgalanır.

Buraya gelen ziyaretçi sokaklarda, en aşağı tabakadan işsiz güçsüzler, taş ve kömür taşıyan hammallar, kaldırım kadınları, partal çocuklar ve ırmak hayatının bütün döküntüleri ve serserileriyle itişe kakışa, kendine zor belâ yol açarak ilerlerken, sağa. sola açılan sokuntu sokakların pis görüntü ve kokularıyla serseme döner ve

her köşede yükselen ardiye ve depolardan yığın yığın yük taşıyan havaleli arabaların tangırtısından kulağı adeta sağır olur.

Bunlara oranla daha ücra ve daha ıssız sokaklara varınca, kaldırımın üzerine doğru abanmış sallantılı cumbaların; her adım atışında sarsılır gibi duran sıvası dökük duvarların; yarı yerleri çökmüş, ha yıkıldı - ha yıkılacak bacaların, demirleri yılların pası ve kiriyle yenip aşınmış pencerelerin — kısacası her türlü sefalet ve bakımsızlık nişânelerinin önünden geçer.

İşte böyle bir semtte, Southwark bucağındaki Dockhead'ın gerisinde Jacob'un Adası durur. Etrafı, sular kabarınca onbeş - yirmi ayak, çekilince yedi - sekiz ayak derinliğinde olan çamurlu bir hendekle çevrilidir. Daha eski zamanlarda Değirmen Deresi denilen bu su, hikâyemizin geçtiği sıralarda Hayırsız Hendek adıyla anılıyordu. Tayınis nehrinin küçük bir kolu olan bu dere Lead Değirmenlerinin su setlerinin açılmasıyla doldurulabiliyordu ki zaten eski adını da bu değirmenlerden almıştı.

Böyle zamanlarda, derenin üstündeki tahta köprülerin birinde duran bir yabancı, Değirmen Yolunun iki yanındaki evlerde oturanların, arka kapı ve pencerelerden kova ve bakraçlar sarkıtarak su çektiklerini görecektir. Eğer yabancı dikkatini sudan ayırıp evlere verecek olursa, karşısında bulduğu görüntü onu şaşkınlıklar içinde bırakacaktır: Beş, altı evin arkasına boydan boya çekilmiş, sarhoşcasına çarpık tahta balkonlar; bunların tabanlarında, alttaki pis suları seyretmek için açılmış delikler; camlarının kırık yerlerine kâğıt ve bez yamanmış pencereler; çamaşır asılsın diye pencerelerden dışarı uzatılmış olan, fakat üzerlerinde hiç bir zaman temiz çamaşır görülmeyen direkler; o pis ve pasaklı çevreye göre bile fazla dar, fazla havasız, fazla çöplükmüş gibi gelen izbe odalar; çamurlu suyun üzerine sarkan ve içine dü-

şüverecekmiş gibi duran (ve bazan da düşen) cumbalar; pislik içinde duvarlar; çürük temeller; yoksulluğun en iğrenç çizgileri; kokuşmuşluğun, çürümüşlüğün her türlü, gönül bulandıran belirtileri ve çöpler... Hepsi de Hayırsız Hendeğin kıyılarının süsleridir.

Jacob'un adasındaysa depo ve ardiyeler çatısız ve boş durur. Duvarlar yıkılmakta, pencere camlarının yerlerinde yeller esmekte, kapılar sokaklara devrilmektedir. Bacalar kapkaradır ama dumanları tütmez olmuştur artık. Otuz yıl önce burası işlek bir yermiş, gelgelelim şimdi tam anlamıyla biz ıssız adadır. Evler sahipsiz... Cüret edebilen giriyor bunların içine. Girenlerin çoğu ömürlerini buralarda geçirip, buralarda ölüyorlar. Bir adam Jacob'un Adasına sığınmak zorunda kalmışsa bilin ki gizlenmesi için çok önemli bir neden vardır ortada; ya da gerçekten perişan duruma düşmüştür.

Arkası Hayırsız Hendeğe bakan bu evlerden birinin (oldukça büyük, tek başına duran ve her yanı dökülmekle birlikte kapı ve pencereleri iyice sağlam olan bir ev) üst katındaki bir odada üç adam oturmaktaydı. Bu adamlar, birbirlerine, durup durup merak ve şaşkınlıkla bakarak bir süre derin ve kasvetli bir sessizlik içinde beklediler. Bunlardan biri Toby Crackit, öbürü Bay Chitling, üçüncüsü de elli yıllık bir hırsızdı. Bu kişinin burnu eski bir kavgada hemen hemen tamamen yassılmıştı. Yüzünde de, herhalde aynı olayın anısı olan, korkunç bir yara izi vardı. Bu, adı Kags olan bir sürgün kaçağıydı.

Hırsız Toby sonunda Bay Chitling'den yana dönerek, «Öbür evler gözetlenmeye başlayınca buraya geleceğine keşke başka bir yer seçseydin, küçük beyciğim!» dedi.

Kags, «Neden öyle yapmadın, odun kafalı?» diye sordu.

Bay Chitling hüzünlü bir tavırla, «Yahu, beni görünce biraz olsun sevinirsiniz sanmıştım!» dedi.

Toby, «Bana bak, kardeşim!» diye yanıtladı. «Bir adam, benim gibi, bağımsız ve tek başına bir hayat sürerse, rahat bir yuvası vardır ve buraya hiç kimsecikler burnunu sokmaz, etliye sütlüye karışmaz, demektir. Senin durumunda bir küçük beyin de birden böyle bir kimseyi onurlandırması, ne de olsa şaşalatıcı bir şeydir. Gerçi seni severim ve boş zamanımda seninle iskambil oynamağa bayılırım ama o başka.»

Kags de, «Hele bu bağımsız hayat süren adamın yanında gece yatısına kalan bir dostu varsa ve bu dost uzak diyarlardan vaktinden önce dönmüşse ve yargıçları yeniden rahatsız etmekten çekiniyorsa...» diye ekledi.

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Toby Crackit, her zamanki, dünyayı umursamayan, çalımlı halini takınmağa çalışmanın boşuna olduğuna karar vermiş gibi:

«Pekâlâ.» dedi. «Söyle bakalım, Fagin ne zaman tutuklandı?»

«Tam yemek zamanıydı bugün, öğleden sonra saat ikide. Charley'le ben hemen çamaşırhanenin bacasından kaçtık. Bolter de boş duran su fıçısına, baş aşağı daldı. Ama bacakları öyle upuzun ki fıçının üstünden görünmüş. Onu da götürdüler.»

«Ya Bet?»

Bay Chitling, yüzündeki hüzün gitgide artarak, «Zavallı Bet!» dedi. «Ölüyü görmeğe gitmişti. Yani onunla... onun eski haliyle konuşmaya. Aklını kaçırmış. Başlamış çığlık çığlık bağırmaya; kafasını yerden yere vurmaya. Deli gömleği giydirip hastaneye götürmüşler. Orada şimdi.»

Kags, «Charley Bates'e ne oldu peki?» diye sordu.

Chitling, «Gizleniyor,» diye yanıtladı. «Karanlık basmadan buraya gelmeye niyeti yoktu ama nerdeyse gelir. Gidecek başka hiç bir yerimiz yok artık. Üç Sakatlar'dakiler de hep tutuklandı. Her yan aynasız dolu.»

Toby dudaklarını ısırarak, «Bomba bu!» diye akıl yürüttü. «Herkesi toptan götüreceğe benzer.»

Kags, «Mahkemeler açık!» diye söze karıştı. «Sorguyu hemen bitirirler de Bolter ifade verirse (ki elbet verecek) Fagin'in cinayet suçuna katılması kesinleşir. Altı gün sonra da sallandırırlar onu!»

Tam Chitling, «Halkın homurdanmasını duyacaktınız!..» dedi. «Polisler pençe pençeye savaştılar, yoksa halk Fagin'i linç edecekti: Bir keresinde Fagin yere düştü ama polisler çevresinde çember oldular. Zorla alıp götürdüler onu...

«Görecektiniz, Fagin nasıl çevresine bakınıp duruyordu. Üstü başı çamurlu; kan revan içinde. Polislere, öyle bir sarılıyordu ki — can dostuymuşlar gibi. Şimdi bile gözlerimin önünden gitmiyor, valla! Halk öyle bir bastırıyordu ki polisler dik duramayıp eğiliyorlar, Fagin'i de aralarında sürükleyip götürüyorlardı. İnsanlar ona yetişmek ister gibi sıçrıyor, dişlerini gıcırdatıp homurdanarak ona doğru uzanıp atılıyorlardı. Saçındaki, sakalındaki kanlar hâlâ gözümün önünde. Bir sokağın köşesinde kadınlar bağıra çağıra kalabalığın tam orta yerine kadar geldiler. İlle Fagin'in yüreğini deşeceğiz, diye tutturmuşlardı. Bağırışları hâlâ kulaklarımda çınlıyor!»

Delikanlı, yeni baştan dehşet içinde kalmış gibi ellerini kulaklarına bastırıp gözlerini yumarak, odanın içinde çılgınca bir aşağı, bir yukarı dolaşıp duruyordu.

O böyle odayı arşınlar ve iki hırsız gözleri yere dikilmiş olarak otururlarken merdivende bir patırtı oldu, ardından Sikes'in köpeği koşarak içeri daldı.

Odadakiler önce pencereye, sonra aşağıya, sonra da sokağı koşup baktılar. Köpek bir alt kat penceresinden atlıyarak içeri girmişti besbelli. Onların peşinden de gelmemiş, yukarda kalmıştı. Sahibiyse görünürlerde yoktu.

Yeniden yukarki odaya çıktıkları zaman Toby, «Bu da ne demek ola?» diye söylendi. «Tutup buraya gelmiyor ya bu herif! Gel... gelmez inşallah!»

Kags eğilip yerde soluk soluğa yatmakta olan hayvanı yoklayarak, «Geliyor olsaydı köpeğiyle birlikte gelirdi elbet!» dedi. «Biraz su ver şuna. Koşmaktan baygın düşmüş hayvan.»

Tom Chitling hayvanı bir süre ses çıkarmadan izledikten sonra, «Son damlasına kadar içti be!» dedi. «Üstü de çamur içinde. Ayağı topallıyor; bir gözü kapanmış. Çok uzak bir yoldan geliyor herhalde!»

Toby, «Nerden geliyor acaba?» diye sordu. «Herhalde önce öbür yerlere gitti; her yeri yabancılarla dolu görünce buraya geldi. Ama daha önce nerelerdeydi acaba? Sonra nasıl oluyor da öbüründen uzakta dolaşıyor?»

Chitling, «Sakın kendi canına kıymış olmasın, öbürü?...» diye söylendi. Hiç biri katilin adını ağızlarına almıyorlardı nedense. «Ne dersiniz?»

Toby, hayır, gibilerden başını salladı.

Kags, «Öyle olsaydı köpek bizi oraya götürürdü!» diye akıl yürüttü. «Yok, yok. Herhalde kaçtı o; köpeğini geride bıraktı. Bir çaresini bulup köpeği atlatmış olsa gerek. Yoksa öyle kolay kolay beceremezdi!»

En akla yakın gelen bu olasılık odadakilerce benimsendi. Köpek de bir sandalye altına büzülüp çöreklenerek uykuya daldı. Artık onunla ilgilenen yoktu.

Dışarda karanlık basınca pancur kapatıldı ve bir mum yakılıp masanın üzerine dikildi. Şu son iki günün korkunç olayları odadakileri fena halde sarsmış, kendi durumlarının tehlikesi de üstüne tuz biber ekmişti. Sandalyelerini birbirlerine yaklaştırıp oturdular. Çıt olsa irkiliyorlardı. Gayet az konuşuyorlardı — o da fısıltı halinde. Öldürülen kadının cesedi öbür odadaymışcasına bir sessizlik ve ürküntü içindeydiler.

Bir süre böyle oturduktan sonra birden, aşağıki kapıya telâşla vurulduğunu duydular.

Kags kendi korkusunu bastırmak ister gibi öfkeyle çevresine bakınarak, «Charley Bates olsa gerek!» dedi.

Tekrar vuruldu kapıya. Hayır. Charley değildi bu. O böyle vurmazdı.

Toby Crackit pencereden baktı. Başını yeniden içeri çektiği zaman tiril tiril titriyordu. Odadakilere gelenin kim olduğunu söylemeğe gerek yoktu. Hırsızın sapsarı kesilen yüzü yeterdi. Köpek de o an kulaklarını dikmiş ve mızıldanarak kapıya koşmuştu.

Toby Crackit mumu eline alarak, «İçeri almamız gerek.» dedi.

Kags boğuk bir sesle, «Başka çare yok mu?» diye sordu.

«Yok. Çaresiz gelecek.»

Kags, «Bizi karanlıkta bırakmasana!» diye söyleyerek ocak başından bir mum alıp yaktı. Ama elleri öyle titriyordu ki o mumu yakıncaya kadar aşağıki kapıya iki kez daha vuruldu.

Crackit kapıyı açınağa indi ve peşinde bir başka adamla döndü. Bu adamın boynuna bağladığı mendil, yüzünün alt tarafını gizlemişti. Başında, şapkasının altında da bir mendil bağlıydı.

Adam ağır ağır çekti çıkardı bunları. Kül gibi atmış bir beniz, çukura batmış gözler, avurdu avurduna çökmüş yanaklar; üç günlük bir sakal, zayıflamış bir yüz, kesik, hırıltılı soluklar. Sikes'in kendi değil, sanki hortlağıydı bu!

Elini odanın ortasında duran bir sandalyeye attı. Ama oturmak üzereyken şöyle bir ürperdi ve omuzunun üstünden arkaya doğru bakarak sandalyeyi tuttu, duvara doğru çekti, çekebildiği kadar. İyice yapıştırdı duvara — sonra oturdu.

Aralarında tek bir kelime bile geçmemişti. Katil, sessizlik içinde, odadakilerin bir birine baktı, bir öbürüne. İçlerinden biri gözlerini gizlice ona çevirse bile onun bakışlarıyla karşılaşınca hemen indiriyordu. Onun kof, boğuk sesi odadaki sessizliği bozunca diğerleri irkildiler. Sanki şimdiye dek hiç duymamışlardı bu sesi.

«Nasıl geldi bu köpek buraya?»

«Tek başına. Üç saat oluyor.»

«Akşamki gazete Fagin tutuklandı, diye yazıyor. Aslı var mı? Yoksa yalan mı?»

«Doğru.»

Gene sustular.

Sikes elini alnından geçirerek, «Tanrı hepinizin belâsını versin be!» diye söylendi. «Söyliyecek bir sözünüz yok mu bana?...»

Üçü de pirelenmiş gibi kıpırdandılar ama kimse konuşmadı

Sikes yüzünü Toby Crackit'e dönerek :

«Sen bu evin sahibi sayılırsın!» dedi. «Beni ele mi vereceksin, yoksa durum yatışıncaya kadar burada gizlenmeme izin mi vereceksin?»

Toby, biraz duraksamadan sonra, «Eğer burası sana güvenli gibi geliyorsa kalabilirsin!» diye yanıtladı.

Sikes başını doğru dürüst döndürmeden bakışlarını arkadaki duvarda gezdirerek, «... şey... o... yani ceset, gömüldü mü?» diye sordu.

Diğerleri başlarını yandan yana salladılar.

Katil gene gözünün ucuyla arkasına bakarak, «Neden gömülmedi sanki?» diye söylendi. «Öyle pis şeyleri neden ortada bırakırlar ki!.. Kim o? Kapıyı çalan?»

Crackit başıyla, merak edilecek birşey olmadığını belirterek dışarı çıktı ve bir an sonra, Charley Bates'le birlikte geri geldi. Sikes kapının tam karşısına oturmuştu.

Öyle ki çocuk içeri girer girmez onu gördü. Sikes'in kendinden yana baktığını görünce geriliyerek:

«Toby!» dedi. «Bunu bana neden söylemedin, aşağıda?»

Diğer üçünün kendinden geri durmaları o kadar fenasına gitmişti ki, katil bu genç çocuğun dostluğuna bile razıydı. Onu başıyla selâmladı ve tokalaşmak ister gibi elini uzattı.

Çocuk büsbütün geriliyerek, «Ben başka bir odaya gitmek istiyorum,» dedi.

Sikes. «Charley!» diyerek ilerledi. «Charley! Beni tanımadın mı?»

Çocuk geri geri çekilmeyi sürdürerek, «Yaklaşma bana!» dedi. Katilin yüzüne bakan gözleri korku doluydu. «Canavarsın sen!...»

Sikes yarı yolda durdu. Bir an bakıştılar. Sonra katil bakışlarını yavaş yavaş yere doğru çevirdi.

Charley Bates yumruğunu sıkıp sallıyarak, «Üçünüz de tanığım olun!» diye bağırdı. «Tanık olun korkmuyorum ben bundan! Polisler ardından buraya gelirlerse kendi elimle teslim ederim. Vallahi ederim. Peşin söylüyorum işte size. İsterse beni de öldürsün ama ben onu ele vereceğim. Diri diri kaynar kazana atacaklarını bilsem gene teslim ederim onu. Katil! İmdat! Üçünüzün yüreği tek erkek yüreği kadar olsa bana yardım ederdiniz. İmdat! Katil! Yıkın şunu!...»

Çocuk böyle bağırıp çılgınca kollarını kaldırarak, tek başına o güçlü kuvvetli adamın üstüne atıldı. O hırsla ve birden atılışının şaşırtmacasıyla, koca adamı bütün ağırlığıyla yere yıktı.

Üç seyirci tam anlamıyla sersemlemiş gibiydiler. Hiç araya karışmadılar. Adamla çocuk yerde altalta, üstüste yuvarlanıp duruyorlardı. Çocuk, üzerine inen yumruk-

lara hiç aldırış etmeden katilin sırtındakilere sımsıkı yapışmış, durmadan, var gücüyle, imdat çağırıyordu.

Ama bu derece dengesiz bir boğuşma elbet uzun süremezdi. Sikes çocuğun sırtını yere getirip dizini boğazına bastırmıştı ki Toby Crackit korkulu bir yüzle onu geriye doğru çekti ve pencereyi gösterdi.

Aşağıda ışıklar parlıyor ve yüksek, heyecanlı konuşma sesleriyle en yakındaki tahta köprünün üstünden koşan (ve insana âdeta sayısız gibi gelen) ayak patırtıları duyuluyordu. Kalabalığın içinde bir de atlı var gibiydi, çünkü eğri büğrü taşların üzerinde nal sesleri duyuluyordu.

Işıklar yaklaştıkça yaklaştı; ayak seslerinin patırtısı arttı. Sonra kapıya gürültüyle vuruldu ve öyle çok sayıda, boğuk, öfkeli söylenişler yükseldi ki en cesur bir insan bile duysa, yılardı.

Charley Bates havaları yırtan çığlıklarla, «İmdat!» diye bağırıyordu. «Katil burada! Yıkın kapıyı!»

Dışardan, «Kral adına!» diye sesler duyuldu.

O boğuk homurtular da yükseldi gene; ama bu kez daha hızlı.

Charley, «Kırın kapıyı!» diye haykırdı, «Yoksa açmazlar. Dosdoğru ışık yanan odaya koşun. Kırın kapıyı!»

Onun sesi kesilir kesilmez aşağıdaki kapının ve pencere pancurlarının üzerine şiddetle, güm güm vurulmağa başlandı ve kalabalıktan büyük bir bağırış koparak, dinleyenlere, ilk kez olarak, bu kalabalığın büyüklüğü hakkında yeterli bir fikir verdi.

Sikes öfkeyle, «Bir oda filân açın da şu çığırtkan sırtlan yavrusunu kitleyeyim!» dedi. Şimdi Charley'i elinde boş bir çuval gibi sürüklemekteydi. «İşte şu kapıyı açın. Çabuk!» Çocuğu içeri atıp kapıyı sürmeledi ve kilitledi. «Aşağıki kapı kapalı mı?»

Diğer iki arkadaşı gibi, solgun ve çaresiz, bakakalmış

olan Toby Crackit, «İki kez kilitledim; zinciri de vurdum!» diye yanıtladı.

«Kanatlar sağlam mı?»

«İç yanları demir levha kaplı.»

«Pencereler?»

«Pencereler de!»

Gözü kararmış olan haydut koşup pencere camını açtı ve aşağıdakilere doğru yumruğunu sıkarak. «Ananızın!...» diye haykırdı. «Kudurun, kudurabildiğiniz kadar! Sizi atlatmasını bilirim ben!»

İnsan kulağının duyabileceği en korkunç haykırışların hiç biri, şu anda aşağıki öfkeli kalabalıktan yükselen haykırıştan daha korkunç olamazdı. Arkadakiler öndekilere, «Evi ateşe verin!» diye; öndekiler polislere. «Onu vurun!» diye bağırıyorlardı. Ama at üstündeki adamın gösterdiği öfkenin yanında hepsi hiç kalırdı! Bu adam yere atladığı gibi kalabalığı, suları yararcasına yardı ve pencerenin altına varınca, bütün sesleri bastıran bir sesle :

«Merdiven!» diye haykırdı. «Merdiven getirene yirmi altın veriyorum!»

Ona yakın olanlar bu bağırışı yinelediler ve sonra yüzlerce ses, yankı gibi, aynı şeyi bağırmağa başladı. Kimi merdiven istiyordu, kimi çekiç! Bazıları, ellerinde meşaleler, bu istenenleri arar gibi ordan oraya koşuşuyorlardı Sonra yine dönüp, hep bir ağızdan kükrüyorlardı. Kimi yararsız küfür ve lânetlerle soluk tüketiyor; kimi çılgınca kendinden geçmiş ileri doğru atılarak, arkadakilerin ilerlemesine engel oluyordu. Daha gözü pek olanlar su borusuna ve duvardaki oyuklara tutunarak yukarı tırmanmaya yeltenmekteydiler. Ve bütün kalabalık, sokağın karanlığı içinde, kızgın bir rüzgârla sallanan bir mısır tarlası gibi dalgalanıp duruyor ve arada bir, hep bir ağızdan kükrüyordu.

Katil onların yüzlerini görmemek için geri geri sendeliyerek, «Su!» diye bağırdı. «Sular yüksekti ben geldiğimde. İp verin bana, uzun bir ip. Hepsi ön taraftalar. Hayırsız Hendeğe atlayıp oradan kaçabilirim. Bir ip verin, diyorum bana! Yoksa üç cinayet daha işleyip sonra da canıma kıyacağım.»

Panik içindeki adamlar eşyaların durduğu yeri gösterdiler. Katil hemen, bulduğu urganların en uzununu ve en sağlamını seçerek çatı arasına koştu.

Evin arka tarafındaki bütün pencereler çok eskiden tuğlayla örülmüş durumdaydı. Sadece Charley Bates'in kilitli olduğu odada bir tavan kapağı vardı ki bu da onun bile sığamıyacağı kadar daracık bir şeydi. Ama çocuk bu delikten dışarı doğru bağırarak dışardakilere, arkayı tutmalarını söylemekten bir an bile geri kalmamıştı. Onun için katil sonunda, çatı arasındaki kapaktan dışarı, evin damına çıkınca, arka sokaktakilerden yükselen bir bağırış durumu öndekilere ilân etti. Öndekiler de, ardı arkası kesilmeyen bir çığ gibi birbirlerini iteliyerek arkaya doğru akmaya başladılar.

Sikes yanında bu amaçla getirdiği bir tahtayı tavan kapağına öyle bir dayadı ki içerdekiler bunu açabilmekte herhalde büyük güçlük çekeceklerdi. Sonra kiremitlerin üzerinde sürünerek kenardaki alçak parmaklıktan aşağıya baktı.

Sular çekilmiş, hendek bir çamur yatağı halini almıştı.

Kalabalık bir kaç dakikadan beri, katilin hareketlerini izlemekte ve amacını tahmin edemiyerek susmaktaydı. Ama onun tasarladığı şeyi anlayıp da bunu yapamıyacağını görür görmez öyle bir zafer ve lânet haykırışı kopardılar ki bunun yanında bütün önceki bağırışları fısıltı gibi kalırdı. Kükreyiş tekrar tekrar yükseliyordu. Uzakta olup bunun ne anlama geldiğini bilmiyenler bi-

le araya katıldıkça sokaklar inim inim inliyordu.

Sanki koca kent, bütün nüfusunu, katili yuhalasınlar diye sokaklara boşaltmıştı.

Kalabalık, evin çevresinde birikip sıkışmayı sürdürüyordu: öfkeli yüzlerden oluşmuş, dalgalı bir deniz. Arada yükselen meşalelerin parıltısı bu yüzlerdeki kızgınlığı ve hırsı olanca açıklığıyla göstermeye yarıyordu.

Hendeğin karşı yanındaki evleri açıp girenler olmuştu. Pencere camları açılıyor, ya da olduğu gibi kırılıp atılıyordu. Her pencereden üst üste yığılmış kafalar uzanmaktaydı. Damlarda küme küme insanlar birikmişti. O küçük köprülerin her biri (ki görünürde üç tane köprü vardı), üzerindeki kalabalığın ağırlığıyla çökecek gibiydi. Ama sel hâlâ akmayı sürdürüyor; insanlar bir köşe bulup durarak bağırmak ya da katili bir dakikacık görmek için ilerliyorlardı.

En yakın köprünün üstündeki bir adam, «Tamam, artık ellerinde sayılır!» diye bağırdı. «Yaşasın!...»

Şapkalar çıkartılıp havaya fırlatıldı ve gene bir bağırış yükseldi.

Deminki ihtiyar, «Onu canlı ele geçirene elli altın veriyorum!» diye bağırdı. «Gelip ödülünü istiyene kadar da burada bekliyeceğim!»

Bir kükreyiş daha oldu. Bu arada kalabalığın arasında, kapının nihayet kırılıp açılmış olduğuna ve demin merdiven istiyen adamın tavan arasına çıktığına dair bir haber dolaştı. Bu haber kulaktan kulağa yayılınca kalabalığın seli aniden yön değiştirdi. Pencerelerdekiler, köprü üzerlerindekilerin gerisin geriye aktığını görünce yerlerinden ayrıldılar ve sokağa koşarak kargaşaya katıldılar. İtişen itişene, ezilen ezilene; herkes, polisler katili dışarı çıkarırken görebilmek için kapıya yaklaşmaya çalışıyordu. Bu kargaşalıkta nefessizlikten boğulur gibi olan ya da yerlere düşüp çiğnenenlerin attıkları çığlık-

lar çok ürkütücüydü. Her yer tıklım tıklım doluydu. Kimi sokak kapısına yanaşmak kimi de kendini kalabalığın baskısından kurtarmak için boş yere didişirken, dikkatler bir an dağılmış ve katilin üzerinden çekilmiş gibiydi.

O, kalabalığın yırtıcı öfkesinin ve kaçış imkânsızlığının karşısında tamamen sinmiş, büzülüp kalmıştı. Ama aşağıdaki ani değişikliği o an farketti ve hemen ayağa fırladı. Boğulmak tehlikesini de göze alıp hendeğe atlıyarak ve bu karanlıkta, kargaşalık arasında kaçıp gitmeye çalışarak canını kurtarmak için son bir çaba göstermeğe kararlıydı.

Kalabalığın eve girmiş olduğunu gösteren gürültüyle kamçılanmış gibi yeni güç ve çaba kazanarak, ayağını bacaların pervazına bastı ve ipin bir ucunu baca kaidesinin çevresine sımsıkı bağladı. Öbür ucunu da, ellerinin ve dişlerinin yardımıyla, bir anda bir ilmik haline getirdi. Böylece kendi kendini aşağa sarkıtarak hendeğe iyice yaklaşacaktı. Sonra, yere atlıyacağı zaman ipi kesmek için kullanacağı bıçak da elinde hazırdı.

İlmiği, tam koltuğunun altından geçirmek üzere başından aşağı indirirken, köprünün parmaklığına sıkı sıkıya yapışmış olduğu için kalabalığın itişine karşı koyabilmiş olan deminki yaşlı bey gene bağırdı ve katilin aşağıya atlamak üzere olduğuna çevrenin dikkatini çekti. İşte tam o sırada, arkaya doğru bakan katil birden kollarını başına doğru kaldırdı ve dudaklarından müthiş bir korku çığlığı koptu.

İnsan sesine benzemiyen bir sesle, «Gözler! Gene o gözler!» diye haykırdı.

Yıldırımla vurulmuş gibi sendeliyerek dengesini yitirdi ve parmaklıktan dışarı yuvarlandı. İlmik boynundaydı. Onun ağırlığıyla yay gibi gerilerek bir anda çekiliverdi. Katil on - onbeş metre kadar düştü. Anlık bir kasılma, bir sarsıntı oldu. Kollar, bacaklar çılgınca debe-

lendi ve sonra Bill Sikes orada. asıldı. kaldı. Katılaşmaya başlıyan eli bıçağının sapına sımsıkı yapışmıştı.

Köhne baca bu sarsıntıyla bir sallandı ama yiğitçe dayandı. Katil, canısız bir halde duvara çarpıp duruyordu.

İçerden Charley Bates, dışarıyı görmesini engelliyen cesedi eliyle itti ve aşağıdaki halka, Tanrı aşkına gelip kendini kurtarmaları için bağırdı.

O zamana kadar gizlenmiş olan bir köpek şimdi ortaya çıktı ve ürperten bir ulumayla parmaklığın kenarında bir kaç kez bir aşağı, bir yukarı koşuştuktan sonra gerilip hız alarak ölünün omzuna doğru atladı. Ama tutturamıyarak boşluğa yuvarlandı. Havada tam bir taklak attı: sonra o hızla başı bir taşa çarpınca kafası yarıldı ve beyni dışarı aktı.

ELLİ BİRİNCİ BÖLÜM

Bir kaç sırrın çözülmesini sağlıyor ve çeyiz, ağırlık gibi lâflara yer vermiyen bir evlenme önerisini içine alıyor.

Önceki bölümde anlatılan olayların üzerinden ancak iki gün geçmişti ki Oliver öğleden sonra saat üçte, kendini, doğduğu kente doğru hızla ilerliyen bir arabanın içinde buldu. Bayan Maylie'yle Rose, Bayan Bedwin ve saygı değer doktorumuz da yanındaydılar. Bay Brownlow ise, yanında adı söylenmemiş olan bir kişi olduğu halde, bir posta arabasıyla onların arkasından gelmekteydi.

Yolda çok konuşmadılar. Çünkü Oliver öyle bir heyecan ve merak içindeydi ki aklını başına toplayacak ve hatta konuşacak hali kalmamıştı. Onun heyecan ve çarpıntısını en az onun kadar paylaşan yol arkadaşları da aynı durumdaydılar. Bay Brownlow çocuğa ve iki hanıma, Monks'un ağzından zorla aldığı itirafın özünü anlatmıştı. Yaptıkları yolculuğun amacının, çok iyi başlayan bu işi sonuçlandırmak olduğunu da biliyorlardı. Ama gene de bütün mesele öylesine bir esrar perdesine bürülüydü ki onları meraktan çatlatmaya yetiyordu.

İyi yürekli dostları aynı zamanda, Doktorun da yardımıyla, onların son korkunç olaylara ilişkin haber ala-

bilecekleri kanalları kapamak gibi bir güvenlik önlemi almıştı.

«Evet, gerçi doğru, yakın zamanda herşeyi öğreneceksiniz,» diyordu. «Ama öğrenmeniz için bundan daha iyi bir zaman olabilir de, bundan daha kötüsü olamaz!»

Böylece, sessiz sedasız, yollarını sürdürüyorlardı. Her birinin kafası onları bir araya getirmiş olan amaçla doluydu ama zihinlerine üşüşen düşünceleri hiç birisi yüksek sesle ortaya vurmuyordu.

Bu etkiler altında, bilmediği bir yoldan doğum yerine doğru yol alırken Oliver sessiz durmuştu. Ama araba onun bir zamanlar yaya olarak geçtiği tanıdık yola sapar sapmaz kafası tamamen eski günlere döndü ve içinde yığın yığın anılar uyanıverdi. Elinden tutacak bir dostu, başını sokacak bir çatı altı olmayan, o zavallı, kimsesiz çocuğun yollara düşüşü gözünün önünde canlandı yine.

Çocuk Rose Maylie'nin elini hevesle kavrayıp araba penceresinden dışarısını göstererek, «Bak, işte burası, tam burası!» diye bağırdı. «İşte üstünden atladığım çit. İşte, bir gören olacak da beni yine zorla geri döndürecek diye korkumdan şu çalılığın arkasına gizlendimdi. İşte, şu arkadaki, tarlaların arasından, çocukken oturduğum çiftliğe giden yol! Ah, Dick! Sevgili kardeşim Dick! Seni görebilsem!»

Rose onun ellerini usulca kendi avuçlarının içine alarak, «Yakında görürsün onu,» dedi: «Ona ne kadar mutlu olduğunu, ne kadar zengin olduğunu söylersin. Ama ona kavuşup onu da mutlu yapabilmenin, bütün öteki sevinçlerden daha üstün olduğunu söylersin.»

Oliver, «Evet, evet, öyle,» dedi. «Hem biz onu... biz onu alıp götürürüz burdan. Giydirir, okuturuz. İyileşsin, gürbüzleşsin diye temiz havalı, sakin bir yere göndeririz. Böyle yaparız! değil mi?»

Rose, evet, der gibi başını eğdi. Çünkü çocuk öyle mutlu göz yaşları dökerek gülümsüyordu ki kızcağız konuşamadı.

Oliver, «Sen de onu bağrına basar, sevgi gösterirsin,» diye sözünü sürdürdü: «Çünkü herkese karşı böylesin sen. Onun çektiklerini dinlerken ağlıyacaksın, biliyorum. Ama aldırma. Çünkü nasılsa çilesi dolmuş olacak. Sen de bunu görünce sevinip güleceksin.» Sonra Oliver, içi sevgi ve minnetle dolup taşarak, «Ben kaçarken o bana, Tanrıya emanet ol, demişti,» diye ekledi. «Bunun ne kadar makbule geçtiğini göstermek için ben de şimdi ona, Tanrıya emanet ol, diyeceğim.»

Kente yaklaştıkça ve en sonunda içine girip o daracık sokaklardan geçmeğe başladıkça Oliver'i tutabilmek iyice güçleşti. İşte, cenazeci Sowerberry'nin yeri gene olduğu gibi duruyordu! Yalnız Oliver'in anımsadığından daha küçük, daha gösterişsizdi. İşte, çok iyi bildiği, hemen hepsiyle ilgili bir anısı olan dükkânlar, evler. İşte eski meyhane kapısında duran Gamfield'in o eski, aynı arabası. İşte Yoksullarevi: sokağa kaşlarını çatmış gibi bakan o pencereleriyle, çocukluk günlerinin o korkunç zindanı! Kapıda gene aynı zayıf kapıcı duruyordu. Onu görünce Oliver ister istemez köşeye büzüldü. Sonra kendi aptallığına güldü. Sonra ağladı, sonra yine güldü. Kapı ve pencerelerde iyi bildiği sayısız yüzler gördü. Buradan daha dün ayrılmış da son olup bitenler mutlu bir düşmüş gibi, herşey gene yerli yerinde duruyordu.

Ama hayır — son olup bitenler katıksız ve sevinçli birer gerçekti. Dosdoğru kentin en belli başlı otelinin önünde durdular. (Oliver eskiden buraya huşû içinde bakar ve görkemli bir saray gibi görürdü ama otel şimdi nedense büyüklüğünden ve görkeminden bir şeyler yitirmiş gibiydi.)

İşte Bay Grimwig, karşıya çıkmış, onları bekliyordu.

Arabadan inenleri, büyük, küçük hepsinin dedesiymiş gibi öptü. Etrafa gülücükle sevgi saçıyor ve bir kez bile, kendi kafasını yemek önerisinde bulunmuyordu. İşte, yemek sofrada, yatak odaları hazır bekliyordu; herşey büyü yoluyla olup bitmişcesine...

Bütün bunlara rağmen, o ilk yarım saatin telâşesi geçince, üzerlerine gene yol sırasındaki gibi bir sessizlik ve gerginlik çöktü. Bay Brownlow yemekte onlara katılmayıp ayrı bir odada kalmıştı. Diğer iki erkek, kaygılı bir havayla girip çıkıyorlar ve daha çok başbaşa konuşuyorlardı. Bir ara Bayan Maylie'yi dışarı çıkardılar. Yaşlı kadın hemen hemen bir saat dışarda kaldıktan sonra, gözleri ağlamaktan şişmiş bir halde döndü. Bütün bunlar Oliver'le Rose'yi çok tedirgin ediyor ve kaygılandırıyordu. Merak içinde, sessiz oturuyorlardı. Bir kaç lâf etseler de kendi seslerini duymaktan ürker gibi, usul usul konuşuyorlardı.

En sonunda saat dokuz olup da o gece herhangi birşey öğrenmekten umudu kesmeğe başladıkları sırada, Bay Losberne ile Bay Grimwig içeri girdiler. Peşlerinden de Bay Brownlow'la başka bir adam geliyordu. Bu adamı görünce Oliver bir çığlık kopardı. Ona, ağabeysinin geleceğini söylemişlerdi. Oysa bu, kasabada rasladığı sonra da Fagin'le birlikte pencerede gördüğü adamdı.

Monks, o anda bile gizliyemediği bir garezle şaşkın çocuğa doğru şöyle bir baktı, sonra kapıya yakın bir yere oturdu.

Elinde bazı kâğıtlar bulunan Bay Brownlow, Oliver'le Rose'nin oturduğu yerin yakınındaki bir masaya doğru yürüdü.

«Üzerime üzücü bir görev almış bulunuyorum,» dedi. «Ama, Londra'da bir çok kişilerin huzurunda imzalanmış olan bu itirafların konusunun burada da tekrar anlatılması gerekiyor. Seni bu şekilde küçük düşürmek

istemezdim. Ama ayrılmazdan önce herşeyi senden dinlememiz gerek. Bunun nedenini sen de biliyorsun.»

Monks yüzünü öte yana çevirerek, «Devam edin,» dedi. «Ama çabuk olun. Şimdiye kadar hemen hemen bütün isteklerinizi yerine getirdim. Beni fazla tutmayın burada.»

Bay Brownlow Oliver'i kendine çekti ve elini onun başının üstüne koyarak, «Bu çocuk senin üvey kardeşin olur,» dedi. «Senin baban ve benim sevgili dostum Edwin Leeford'la, doğum yaparken ölen zavallı genç Agnes Fleming'in oğlu.»

***

Monks, yüreği nerdeyse karşıdan duyulabilecek kadar şiddetle atan ve tiril tiril titriyen çocuğa yiyecek gibi bakarak, «Evet,» diye yanıtladı. «Onların piçi bu.»

Bay Brownlow, «Kullandığın söz, yeryüzünün cılız yargısının ulaşamıyacağı bir yere göçmüş olanlara sitemdir,» diye sertçe söylendi. «Hayatta olanların hiç birine leke süremez — bu deyimi kullanan senin kendinden başka. Geçelim bunu... Kardeşin bu kentte dünyaya geldi.»

Monks somurtarak, «Bu kentin Yoksullarevin'de,» diye yanıtladı. Sonra, «Hepsi orda yazılı ya!» diyerek sabırsızlıkla, yaşlı adamın elindeki kâğıtları gösterdi.

Brownlow etrafına bakarak, «Senin ağzından işitmeleri de gerek» dedi.

Monks, «Dinleyin öyleyse!» dedi. «Hepiniz! Bu çocuğun babası Roma'da hastalanınca ondan çoktandır ayrı yaşıyan karısı, yani benim annem, onun yanına gitti. Beni de birlikte götürdü. Amacı herhalde kocasının işlerini düzene koymaktı — çünkü ona karşı fazla bir sevgi filân beslediği yoktu. Al kocasından da okadar! Babam bizim geldiğimizi bilmedi, çünkü kendinde değildi. Ertesi güne

kadar da uyumayı sürdürdü ve sonra öldü... Yazı masasının üzerindeki kâğıtların arasında bir zarf vardı.» Monks şimdi Bay Brownlow'a dönerek, «Bu zarfın üstü size yazılmıştı,» diye ekledi. «Ama babam ancak ölümünden sonra gönderilmesi için bir not eklemişti. Zarfın içinde ilk hastalandığı gece size yazdığı kısa bir mektupla birlikte bir de Agnes denilen kıza yazdığı mektup ve bir vasiyetname vardı.»

Bay Brownlow, «Bu mektupta ne deniliyordu?» diye sordu.

«Mektup mu? Bir çok satırları karalanmış bir kâğıt parçasıydı. Pişmanlık dolu itiraflar ve Tanrının kıza yardım etmesi için dualar. Meğer babam kıza, hemen evlenmemize engel olan gizli bir neden var, zamanı gelince anlatırım, filân diye bir martaval yutturmuş. Kız da ona inanıp güvenmeyi sürdürmüş. Sonunda bir gün gereğinden çok güvenmiş ve bir daha geri alamıyacağı bir varlığını vermiş...

Babamın ölümü sırasında kızın doğum yapmasına bir iki ay varmış. Babam kıza, ömrü yetse onun yüz karasını gizlemek için neler yapmayı tasarladığını birer birer anlatıyor ve ölürse anısına lânet okumaması için yalvarıyordu. Kıza, içinde adı yazılı madalyonla yüzüğü verdiği günü anımsatıyor; günün birinde bu adın sonuna kendi soyadını kazıtabilmek hayaliyle yaşadığını söylüyor ve madalyonu daima yüreğinin üzerinde taşımasını diliyordu. Sonra artık hep aynı şeyleri, aynı sözleri tekrarlayıp duruyordu. Çılgın bir ifadesi vardı — aklı başından gitmiş gibi. Bana öyle geliyor ki o sırada gerçekten aklını oynatmış durumdaydı.»

Oliver'in göz yaşları iplik gibi akarken Bay Brownlow, «Ya vasiyetname?» diye sordu.

Monks'un sesi çıkmadı.

Bay Brownlow onun adına konuşarak, «Vasiyetname

de mektubun ruhunu taşıyordu,» diye anlatmaya başladı. «Baban karısının kendine çektirdiği eziyetleri anlatıyor; tek oğlunun nasıl annesi tarafından babasının aleyhine kışkırtıldığını ve küçük yaştan itibaren başkaldırıcı, hain, muhteris kötü ruhlu bir insan olup çıktığını yazıyordu. Karısına, yani annene ve sana yılda sekiz yüzer altınlık birer gelir bırakıyordu. Mülkünün ana kısmını ikiye ayırmış, birini Agnes Fleming'e, diğerini de ondan olacak çocuğuna bırakmıştı. Çocuk kız olursa kendine düşen paya kayıtsız şartsız sahip çıkacaktı. Ama erkek olursa, mirasa konabilmesi için bir şart koşulmuştu; rüştüne erinceye kadar hiç bir namussuzluk, hainlik, döneklik ve haksızlık yapmamış ve adına bu şekilde bir leke sürmemiş olacaktı...

Baban bu şartı, Agnes Fleming'in karakterine güvendiği için ileri sürdüğünü söylüyordu. Doğacak çocuğun anası gibi iyi yürekli ve soylu ruhlu olacağına inanıyordu. Ölümün yaklaştığını sezmek bu inancın büsbütün pekleşmesine yaramıştı. Eğer bu umudu boşa gider de oğlu kötü çıkarsa paranın çoğu sana, ilk çocuğuna düşecekti. Çünkü o zaman, çocuklarının ikisi de birbirine eş olunca, büyük evlâdın hakkı teslim edilebilirdi.»

Monks deminkinden daha yüksek bir sesle, «Annem, herhangi bir kadının yapacağı şeyi yaptı,» diye araya girdi. «Babamın bu vasiyetnamesini yaktı. Mektubu da yerine ulaştırmadı. Ama diğer kanıtlarla bir arada, günün birinde gerekir, diye sakladı. Kızın babasına işin aslını kendi eliyle ve korkunç nefretinin verdiği bütün acılıkla yazdı. Nefretinin ve kininin şiddetini düşündükçe anneme yeni baştan hayran kalıyorum...»

«Kızın babası bu rezilliğe ve şerefsizliğe dayanamıyarak çocuklarını aldı ve Wales Eyaletinin uzak bir köşesine kaçtı. Nerde olduğunu dostları bilemesin diye adını bile değiştirdi. Pek çok geçmeden de yatağında ölü

bulundu. Agnes'e gelince, bir kaç hafta önce gizlice evinden kaçmıştı. Babası civardaki bütün köy ve kasabaları yaya olarak dolaşıp onu aramıştı. Kızının, aile adına sürdüğü lekeyi temizlemek için kendi canına kıymış olduğuna inanç getirip evine döndüğü gece, yaşlı baba, kahrından öldü.»

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra hikâyeye yine Bay Brownlow devam etti:

«Bundan yıllar önce bu adamın, yani Edward Leeford'un anası bana geldi. Oğulcuğu daha onsekiz yaşındayken onu soyup soğana çevirmiş; mücevherlerini, parasını kumarda, dalâveralı işlerde yiyip bir sürü sahtekârlık yapmış ve sonra Londra'ya kaçmış. Şimdi iki yıldır orada en aşağılık serserilerle vakit geçiriyormuş. Kadın gayet acılı ve iyileşmesi imkânsız bir hastalık çekiyordu. Ölmeden oğluna kavuşmak istiyordu. Araştırdık, soruşturduk. Uzun zaman bir sonuç alamadık ama sonunda onu bulduk. Anasıyla birlikte Fransa'ya döndü.»

Monks, «Annem uzun süren bir hastalıktan sonra, orada öldü,» diye ekledi. «Ölüm yatağında bu sırları bana açtı. Babama, Agnes'e ve onların çocuğuna karşı beslediği derin, sönmez kini de anlattı. Oysa buna gerek yoktu, çünkü bu kini ben çoktan kapmıştım ondan! Annem Agnes'in kendine kıydığına inanmıyordu. Bir erkek çocuk doğduğu ve bu çocuğun yaşadığı içine doğuyordu. Anama and içtim: günün birinde raslarsam bu çocuğa rahat ve huzur vermiyecektim. Amansız bir hınçla ona diş bileyecek, ondan öç almak için, elimden gelirse, onu darağacına kadar sürükliyecektim.

Anam haklıymış meğer. Bu çocuk gerçekten de günün birinde çıktı karşıma! İşe iyi girişmiştim. Çevremdekilerin çenesi düşük olmayaydı. başladığım gibi de bitirecektim!»

Kötü ruhlu adam kollarını sımsıkı kavuşturmuş, ya-

vaş sesle küfürler savurarak, muradına eremediği için kendi kendini lânetlerken, Bay Brownlow, dehşet içinde kalmış olan dinleyicilere döndü ve açıklamalarını sürdürdü: Monks eskiden tanıdığı ve birlikte iş yaptığı Fagin'e Oliver'i tuzağa düşürsün diye büyük bir para vermişti. Ama Fagin çocuğu elinden kaçırırsa bu paranın bir kısmını geri verecekti. Aralarında bu yüzden bir tartışma çıkmış ve sonunda Oliver'i bulup görmek için o sayfiye köyüne kadar gitmişlerdi.

Bay Brownlow gene Monks'a dönerek, «Ya o yüzükle madalyon?» diye sordu.

Monks gözlerini yerden kaldırmaksızın, «Onları size o bahsettiğim kadından satın aldım,» diye yanıtladı. «Kadın bunları hastabakıcıdan çalmış; hastabakıcı da ölüden. Sonra ne olduğunu biliyorsunuz.»

Bay Brownlow sadece arkadaşı Grimwig'den yana bir baş işareti yapmakla yetindi. Grimwig gayet çevik adımlarla dışarı çıktı ve az sonra. Bay Bumble'yi kendi önü sıra itip isteksiz Bayan Bumble'yi de ardından sürükliyerek geri geldi.

Bay Bumble pek de inandırıcı olmayan bir sevinçle, «Gözlerim mi yanlış görüyor yoksa, bu benim küçük Oliver'im mi?» diye bağırdı. «A - ah, Oliver'ciğim, senin için nasıl yas tuttuğumu eğer bilmiş...»

Bayan Bumble, «Kıs çeneni be, alık!» diye mırıldandı.

Yoksullar evinin yönetmeni, «Ama bundan doğal ne olabilir, hayatım?» diye eşine sitemde bulundu. «İmkânı mı var içim kalkmasın? Ben ki onu bu sıcak yuvada, elimde büyüttüm, şimdi burda, en kibar cinsinden beylerin ve hanımların arasında görüyorum da... Oldum olasıya onu... onu...» Bay Bumble uygun bir kıyaslama yapabilmek için duraladı. Sonra, «Onu kendi dedemmiş gibi sevmişimdir,» dedi. «Oliver'ciğim, küçük beyim — hani o

beyaz yelekli mübarek beyefendiyi hatırlarsın, değil mi? Aah, ah! Kendisi geçen hafta cennete gitti, Oliver'ciğim; sapı gümüş kaplamalı, meşe bir tâbut içinde!»

Bay Grimwig sertçe, «Rica ederim, beyefendi, duygularınıza hâkim olunuz!» diye onu payladı.

Bay Bumble, «Elimden gelen çabayı esirgemem, efendim,» dedi. Sonra: «Nasılsınız, beyefendi? Afiyettesiniz ya inşallah?»

Bu selâm sözleri saygı değer çiftin yanına yaklaşmış bulunan Bay Brownlow'a hitaben söylenmişti. Yaşlı bay, Monks'u göstererek,

«Bu adamı tanıyor musunuz?» diye sordu.

Bayan Bumble gözünü kırpmadan, «Hayır,» diye yanıtladı.

Bay Brownlow bu kez onun kocasına dönerek, «Acaba siz de tanımıyor musunuz?» diye sordu.

Bay Bumble, «Ömrümde görmedim,» diye yanıtladı.

«Ona herhangi birşey satmışlığınız da yok mu?»

Bayan Bumble, «Yok,» dedi.

Bay Brownlow, «örneğin, bir zamanlar sizin elinizde altın bir madalyonla bir yüzük var mıydı acaba?» diye sordu.

Hatun kişi, «Ne münasebet!» dedi. «Bizi buraya getirtip de böyle saçma sapan sorulara yanıt vermek zorunda bırakmanızın nedeni nedir?»

Bay Brownlow gene Bay Grimwig'den yana bir baş işareti yaptı ve o sayın bay gene şaşılacak bir çeviklikle topallıya topallıya dışarı çıktı. Gelgelelim bu sefer yanında tıknaz bir karı - koca değil de, titrek ve zayıf iki kocakarıyla döndü. Yaşlı kadınlar yürüdükçe sendeliyorlardı.

En öndeki kocakarı Bayan Bumble'ye dönerek, «Sally Nine'nin öldüğü gece kapıyı kapattın,» diye elini salladı. «Ama bizim kulaklarımızla anahtar deliğini de tıkayamazdın ya!»

Diğer kocakarı o dişsiz çenesiyle geviş getirip çevresine bakınarak, «Ne gezer!» diye söylendi. «Ne gezer! Ne gezer!»

Birincisi, «Biz duyduk onun sana herşeyi anlattığını.» dedi. «Onun elinden bir kâğıt parçası aldığını gördük. Ertesi gün senin rehinciye gittiğini de gördük.»

İkincisi, «Yaa!» diye söze karıştı. «Rehin makbuzundaki şeyler altın bir madalyonla yüzüktü. Bunu öğrendik biz. O şeylerin sana verildiğini de gördük. Biz de ordaydık. Yaa, ordaydık işte!»

Birinci kocakarı, «Hem dahasını da biliyoruz,» diye konuşmasını sürdürdü. «Sally Nine bize tâ eskiden anlattıydı. Doğum yapan o kızcağız ona söylemiş. Demiş ki, öleceğini sezmiş de, hastalandığı zaman: çocuğunun babasının mezarına yakın bir yerde ölmek için yollara düşmüşmüş.»

Bay Grimwig kapıya doğru elini sallıyarak, «Rehinciyi de bizzat görmek ister misiniz?» diye sordu.

Bay Bumble, «Yok» diye yanıtladı. Sonra Monks'u göstererek, «Madem ki bu herif herşeyi itiraf edecek kadar tabansız davranmış (ki bu her halinden belli zaten); siz de madem bütün kocakarıları sorgudan geçirip bunları ortaya çıkarmışsınız, benim başka sözüm yok. Evet, sattım o şeyleri ben. Artık bir daha bulmanıza da imkân yok. Ne olmuş yani?«

Bay Brownlow, «Hiç,» diye yanıtladı. «Yalnız bize bir iş düşüyor: sizin ikinizin de bundan böyle, sorumluluk taşıyan hiç bir memuriyete alınmamanızı sağlamak! Dışarı çıkabilirsiniz.»

Bay Grimwig iki yaşlı kadınla birlikte ortadan kaybolmuştu.

Bay Bumble, oldukça tasalı bir ifadeyle çevresine bakınarak, «Umarım ki,» diye söylendi. «Umarım ki bu ufak

pürüz beni belediye ve kilise katındaki yerimden yoksun bırakmıyacak ?»

Bay Brownlow, «Elbet bırakacak,» diye yanıtladı. «Bunu aklına koy da bu kadarla yakanı sıyırabildiğin için oturup kalkıp dua et.»

Bay Bumble, «Hepsi eşimin başının altından çıktı,» diye öne sürdü. Ama önce şöyle bir çevresine bakınmış ve eşinin dışarı çıkmış olduğuna inanç getirmişti. «O tutturdu, ille bu işi yapacağım diye!»

Bay Brownlov, «Bu gerekçe değil,» diye yanıtladı. «Bu eşyanın ortadan kaldırılışı sırasında sen de vardın. Hatta yasa gözünde karından daha suçlusun. Çünkü yasa karının, senin yönlendirmene göre hareket ettiğini kabul eder.»

Bay Bumble şapkasını iki eliyle iyice eğip büzerek, «Yasa böyle varsayıyorsa,» diye söylendi. «Demek ki yasa şapşalın biriymiş. Yasanın gözü böyle görüyorsa, demek ki yasa henüz bekârdır ve evlenmemiştir. Şu anda yasaya edebileceğim en büyük beddua da şudur: inşallah kendi başına gelir de gözleri açılır yasanın — deney sahibi olup gözleri açılır inşallah.»

«Deney» sözcüğünün iyice üstüne basan Bay Bumble şapkasını sımsıkı başına geçirdi ve ellerini ceplerine sokarak, hayat arkadaşının arkasından aşağı kata indi.

***

Bay Brownlow şimdi Rose'ye dönerek,

«Güzel kızım, bana elini ver,» dedi. «Titreme öyle. Geri kalan bir kaç çift sözümüzü duymaktan korkmana hiç gerek yok.»

Rose, «Eğer,» diye mırıldandı, «Gerçi hiç olasılığı yok ama, eğer bu sözler benimle ilgiliyse, ne olur, başka bir zaman dinliyeyim. Çünkü artık yüreğim tükendi; güçsüz düştüm.»

Yaşlı beyefendi onun kolunu kendi kolundan geçirerek, «Yok,» diye yanıtladı. «Senin cesaretin bundan fazladır — eminim.» Monks'a dönerek: «Beyefendi, bu küçük hanımefendiyi tanıyor musunuz?»

Monks, «Evet,» diye yanıtladı.

Rose ölgün bir sesle, «Ben sizi şimdiye kadar hiç görmedim,» diye karşı çıktı.

Monks, «Ama ben sizi çok gördüm,» dedi.

Bay Brownlow, «Bahtsız Agnes'in babası iki kız çocuk sahibiydi,» dedi. «Acaba... öteki kızının sonucu ne oldu?»

Monks, «Öteki kız,» diye anlatmağa başladı; «Babası yabancı bir yerde, takma bir ad altında, arkada kimliğini belirtecek ne bir kâğıt, ne bir mektup, ne de başka bir ipucu bırakmadan ölünce, öteki kızı yoksul bir köylü ailesi evlerine aldılar ve kendi çocukları olarak büyüttüler.»

Bay Brownlow, «Devam edin!» dedi.

Ve yaklaşması için Bayan Maylie'ye işaret etti.

Monks, «Bu köylü ailesinin gittiği yerin adresini siz bulamadınız,» diye anlatmasını sürdürdü. «Ama bazan, sevginin yetersiz kaldığı yerde nefret başarıya ulaşır. Annem, bir yıl, oldukça kurnazca yürüttüğü bir arama sormadan sonra bu adresi buldu. Evet, adresi de buldu. çocuğu da.»

«Çocuğu onlardan aldı — öyle mi?»

«Hayır. Bunlar çok yoksul bir karı - kocaymış. Çocuğu almakla gösterdikleri soylu ruhluluktan bezmiş durumdaymışlar — yani adam. Annem onlara biraz para vermiş ve daha göndereceğine söz vererek çocuğu onların yanında bırakmış. Verdiği paranın uzun zaman yetmiyeceğini biliyormuş, tabi. Daha çoğunu göndermeye de hiç niyeti yokmuş. Gelgelelim annem bu çocuğun iyice mutsuz ve sefil olmasını diliyormuş. Sadece ailenin yoksul oluşu gözünü doyurmamış. Çocuğun ablasının rezilli-

ğini, kendi işine geldiği gibi süsleyip püsliyerek onlara anlatmış. Çocuğa göz kulak olmalarını, çünkü onun soyunun bozuk olduğunu söylemiş. Gayrimeşrû bir çocuktur, mutlaka günün birinde kötü yola sapacaktır» demiş... Olaylar da bu iddiaları doğrular nitelikte olduğu için köylüler buna inanmışlar. Küçük kız da böylece, beni ve annemi bile için için sevindirecek derecede sefil bir hayatı sürdürmüş. Sonra, o zaman Chester'de oturan dul bir hanımefendi, bir gün bu çocuğu görmüş, acımış ve yanına almış... Ne diyeyim: bizim işlerimizin ters gitmesi için biri bir büyü mü yapmış, nedir! Bütün çabalarımıza rağmen, kız, hanımefendinin yanında kaldı ve mutluluğa kavuştu. İki üç yıl önce onun izini kaybettim. Sonra bir kaç ay önce yeniden gördüm.»

«Şimdi de görüyor musun?»

«Evet. Sizin kolunuza yaslanmış duruyor.»

Bayan Maylie baygınlık geçiren kızı kucaklıyarak, «Herşeye rağmen benim yeğenim o,» diye hıçkırdı. «Benim sevgili kızım. Şimdi artık dünyanın hazinelerini verseler onu elimden bırakmam. Tatlı can yoldaşım benim, öz çocuğum!»

Rose da yaşlı kadına sarılarak, «Hayatımda bildiğim tek dost!» diye ağlamaya başladı. «Dostların en iyisi, en hakikatlisi. Ah, içim öyle dolu ki! Dayanamıyacağım!»

Bayan Maylie onu sevecenlikle bağrına basarak, «Sen daha nelere dayandın!» dedi. «Bütün çektiklerine rağmen de dünyanın en iyi, en munis yaratığı olmaktan hiç geri kalmadın. Bütün tanıdıklarına mutluluk ışığı serptin. Bak, kuzum benim, burda senin kollarına atılmak için bekliyen zavallı bir çocuk var. Onun kim olduğunu anımsa. Haydi, aç kollarını ona!»

Oliver kollarını genç kızın, boynuna dolayarak, «Teyzem değil o benim!» diye bağırdı. «Taş çatlasa teyze demem ona. Ablam o benim biricik öz ablam! Boşuna

değil daha ilk baştan kanım kaynadı sana. Rose! Sevgili, bir tane Rose!»

Bu iki öksüz ve yetim kucaklaştıkları zaman akan gözyaşları ve konuşulan kırık dökük sözler, bırakın, kutsal kalsın! O bir tek ânın içinde bir baba, bir kardeş, bir anne, yitirilmiş ve kazanılmıştı. Sevinç ve üzüntü ayni kadehte birbirine karışmıştı ama dökülen gözyaşları acı değildi. Çünkü o anda üzüntü bile öylesine yumuşamış ve öyle tatlı, öyle içten anılara bezenmişti ki acıdan büsbütün sıyrılarak buruk bir zevk olup çıkmıştı.

Rose ve Oliver uzun, çok uzun bir zaman yalnız kaldılar. Neden sonra kapıya usulca vurulması dışarda birinin varlığını duyurdu. Oliver kapıyı açtı ve sonra süzülüp giderek yerini Harry Maylie'ye bıraktı.

Harry güzel kızın yanıbaşına oturarak, «Herşeyi biliyorum!» dedi. «Canım Rose, herşeyi biliyorum!»

Aralarında bir sessizlik uzadı, gitti. Sonra genç adam,

«Burada rastlantı sonucu bulunmuyorum,» diye ekledi. «Bütün bunları bu gece de duymuş değilim. Gerçi ancak dün naberim oldu. Buraya, sana verilmiş bir sözü anımsatmak için geldiğimi tahmin edebiliyor musun?»

Rose, «Dur,» dedi. «Herşeyi gerçekten biliyor musun?»

«Hepsini. Son görüşmemizde bana izin vermiştin — bir yıl içinde bu konuya tekrar dönebilirim, diye.»

«Evet.»

Genç adam, «Sana, kararını değiştirmen için ısrarda bulunacak değildim,» diye sözünü sürdürdü. «Sadece o zamanki durumumu ve konumumu senin ayaklarının dibine serecektim. Sen yine eski kararında ısrar ediyorsan. ben de söz ya da hareketle, bu kararı değiştirmeye kalkışmıyacaktım — buna söz vermiştim.»

Rose kesinlikle, «O zaman beni etkiliyen nedenler şimdi de etkiliyecektir,» diye yanıtladı. «Eğer beni sefalet,

mutsuzluk içinde sürünmekten kurtaran koruyucuma bir minnet borcum varsa, bunu herhalde en çok bu gece aklımda tutmam gerekir. İçimde bir mücadele olduğu muhakkak ama bu onurlu bir mücadeledir. Acı çekiyorum ama yüreğim bu acıya katlanabilir!»

Harry, «Bu gece ortaya çıkan gerçekler...» diye söze başladı.

Rose yumuşacık bir sesle, «Bu gece ortaya çıkan gerçekler benim sana karşı olan durumumu ve tutumumu değiştirmez,» diye yanıtladı.

Genç adam, «Yüreğini zorla bana kapatıyorsun, Rose.» dedi.

Kızcağız gözlerinden yaşlar akarak. «Harry, Harry!» diye hıçkırdı. «Ah. keşke öyle yapabilseydim; yüreğimi sana kapatabilseydim! Bari acı çekmezdim.»

Harry onun elini tutarak, «Öyleyse neden acıya mahkûm ediyorsun kendini?» diye sordu. «Düşün, sevgili Rose, bu gece duyduklarını düşün.»

Rose, «Ne duydum peki ben bu gece?» diye inledi. «Ne duydum? Babam öylesine rezil olmuş, öyle utanmış ki bütün insanlardan kaçıp... Ama yeter, Harry. Yeter artık bu kadar konuştuğumuz.»

Genç adam onun kalkmasını önliyerek, «Yo, yetmedi, daha yetmedi,» dedi. «Benim bütün umutlarım, dileklerim, duygularım ve geleceğim; sözün kısası hayatımdaki herşeyi değişti, Rose sana olan sevgimden başka! Ben şimdi sana, telâşlı kalabalıklar içinde sivrilmiş bir mevki; iki yüzlülük ve hainlik dolu bir dünya sunmuyorum. Şimdi sana bir yuva sunuyorum, Rose seni seven bir yürek ve sıcak bir yuva. Evet, biricik Rose, şimdi artık sana sunabilecek bunlardan başka hiç birşeyim yok.»

Genç kız, «Ne demek istiyorsun?» diye titrek bir sesle sordu.

«Sadece şunu: geçen sefer senden ayrıldığım zaman kesin bir karar vermiş bulunuyordum: senin aramızda bulduğun bütün engelleri yıkacaktım. Madem ki sen benim dünyama giremiyordun, öyleyse ben senin dünyana girecektim. Hiç kimse sana soyundan sopundan ötürü dudak bükemiyecekti çünkü ben bu çeşit kimselere sırtımı çevirecektim...

Bu dediğimi yaptım da. Bu yüzden bana sırt çevirenler senden de sırt çevirenlerdir. Senin haklı olduğun ortaya çıkmıştı. Eskiden yüzüme gülen itibar ve nüfuz sahibi kimseler, ünvan ve mevki sahibi yakınlar şimdi benden uzak duruyor. Ama İngiltere'nin en verimli bölgelerinden birinde, insana gülümsiyen tarlalar ve rüzgârda salınan ağaçlar var. Orada, bir küçük köy kilisesinin yanında da... Rose, sevgilim benim... bir küçük köy evi var. Eğer sen kabul edersen, bu evde oturmak, geri çevirdiğim bütün o parlak imkânlardan bin kez daha fazla gurur verir bana. İşte benim mevkiim ve durumum şimdi bu Rose. Sana bunu öneriyorum?»

***

Bay Grimwig kestirdiği şekerlemeden uyanıp mendilini yüzünden çekerek, «Çifte kumrular yüzünden yemeği bekletmeye de can dayanmıyor, yani!» diye söylendi.

Doğru söze ne denir? Yemek gerçekten de makul sayılmıyacak kadar uzun bir zamandanberi bekletilmekteydi. O sırada hep birlikte içeri giren Bayan Maylie, Rose ya da Harry de herhangi bir açıklamada ya da mazeret beyanında bulunmadılar.

Bay Grimwig, «Bu gece kendi kafamı yemek, ciddî olarak aklımdan geçti,» dedi. Çünkü başka yiyecek şey bulamıyacağımı sanmağa başlamıştım. Şimdi, izin verirseniz, yarınki gelini kutlamak cüretini göstereceğim!»

Bay Grimwig bu niyetini, pespembe kesilmiş olan

genç kızın yanağına uygulamakta gecikmedi. Bu örnek bulaşıcı olsa gerek ki hem doktor Losberne hem de Bay Brownlow hemen Bay Grimwig'i izlediler.

Kimi kişilerin dediğine göre, bu örneği ilk olarak, karanlık bir yan odada Harry Maylie vermiş. Ama bilirkişiler bunun düpedüz iftira olduğunu söylüyorlar: Harry gibi genç bir din adamından umulmayacak bir şey!

Bayan Maylie, «Oliver, çocuğum nerelerdeydin sen?» diye sordu. «Hem neden öyle üzgün duruyorsun? Aa, bak hâlâ ağlıyorsun. Ne oldu, yavrum?»

Dünyamız bir kırık düşler dünyasıdır. Ve kırılanlar da çoğu zaman en özenerek beslediğimiz, ruhumuzun en soylu yönünü yansıtan düşler ve umutlardır.

Zavallı küçük Dick ölmüş meğer!

ELLİ İKİNCİ BÖLÜM

Fagin'ın yeryüzündeki son gecesi.

***

Mahkeme salonu, tabandan tavana, insan yüzleriyle döşenmiş gibiydi. Her yerden meraklı ve heyecanlı gözler bakmaktaydı. Kürsünün önündeki parmaklıktan balkonun en dip köşesinin en gizli açısına kadar, bütün bakışlar tek bir adamın üzerinde toplanmıştı: Fagin! Fagin önünden ve arkasından, sağından ve solundan, çepeçevre bir gökle kuşatılmıştı sanki; öyle bir gök ki meraklı gözlerle ışıl ışıl!

Fagin orada, göz alan, çiğ ışıkların altında durmuştu. Bir eli önündeki tahtanın üzerinde, öbür eli kulağında; sanık aleyhindeki suçlamaları jüriye anlatmakta olan yargıcın her sözünü iyice duyabilmek için başını öne doğru uzatmıştı. Ara sıra, kıl payı kendi lehine olabilecek bir ifade geçince, bunun jüri üzerindeki etkisini gözlemek için bakışlarını hemen jüri üyelerine doğru çeviriyordu. Aleyhine olan noktalar korkunç bir açıklıkla öne sürüldüğü zamanlarda ise avukatından yana bakıyor ve şu geç saatte bile kendi adına şefaat dilemesi için sessizce yalvarıyordu. Bu kaygılı bakışların dışında ne elini oynatıyordu, ne ayağını. Duruşma başladığındanberi hiç kımıldamamış gibiydi. Şimdi yargıcın konuşması bittikten sonra bile Fagin hâlâ, gözleri büyük bir dikkatle

ona dikilmiş olarak, hâlâ dinliyormuş gibi öylece duruyordu.

Salonda dolaşan hafif bir kımıltı dalgası onu kendine getirdi. Çevresine bakınınca, jüri üyelaerinin, karar vermek için toplanmış olduklarını gördü. Gözleri balkona doğru kayınca, seyircilerin kendini görebilmek için, ayağa kalkarak ve birbirlerinin omzunun üzerinden uzanarak bakmakta olduklarını fark etti. Kimi alelacele dürbününe sarılıyor, kimi de, yüzlerinde nefret ve tiksintiyle fısıldaşıyorlardı. Bu arada ona hiç aldırmayarak sadece jüriden yana bakan ve kararın niçin geciktiğini anlıyamadıkları belli olan bir kaç kişi de vardı. Ama hiç bir yüzde, hatta (sayıları kabarık olan) kadınların yüzlerinde bile Fagin kendine karşı en ufak bir acıma izi bulamıyordu. Yüzlerde okunan tek duygu kendisinin hüküm giymesi için bir sabırsızlıktan ibaret gibiydi.

Fagin bütün bunları tek bir şaşkın bakışıyla görüp anlamıştı. Sonra o ölüm sessizliği salona yine indi ve Fagin arkasına bakınca jüri üyelerinin yargıçtan yana dönmüş olduklarını gördü. Şşş!

Ama jüri üyeleri sadece içeri çekilerek görüşmek için izin istiyorlardı.

Üyeler dışarı çıkarken Fagin, çoğunluğun hangi yandan olduğunu anlıyabilmek ister gibi, yalvarırcasına yüzlerine baktı, birer birer. Ama boşuna. Gardiyan Fagin'in omzuna dokundu. İhtiyar sanık makina gibi gardiyanı izledi ve karşı tarafa doğru yürüyüp bir sandalyeye oturdu. Sandalyeyi de gardiyan gösterdi. Yoksa Fagin görmiyecekti.

İhtiyar balkona baktı yine. Bazı kimseler öte beri yiyorlar, bazıları da mendilleriyle yüzlerini yelpazeliyorlardı, çünkü içersi kalabalık ve çok sıcaktı. Bir genç adam küçük bir deftere Fagin'in resmini çizmekle uğraşıyordu. İhtiyar merak etti: acaba resim nasıl oluyor diye. Res-

samın bu ara kaleminin ucunu kırıp çakısıyla yontmasını da, bu işle hiç ilişiği olmayan biriymişcesine izledi.

Aynı şekilde, dönüp yargıca baktığı zaman ihtiyarın kafası yargıcın üzerindeki kıyafetle; kaç paraya çıkıp nasıl giyildiği gibi sorunlarla uğraşmağa başladı. Yargıç kürsüsünde oturan yaşlı, şişman bir adam daha vardı ki yarım saat önce dışarı çıkmış ve şimdi dönmüştü. Fagin, içinden, «Acaba bu adam yemek yemeğe mi gitti? Ne yedi? Nerde yedi?...» diye kurmağa koyuldu ve bu başıboş düşüncesini sürdürdü gitti — tâ ki gözü yeni bir şeye ilişip aklı ona takılana kadar.

Ama sanmayın ki ayakları dibinde açılmış duran mezarın ezici, iç karartıcı görüntüsü bütün bu süre içinde, bir an bile aklından çıkmıştı! Hep aklmdaydı ama silik ve yaygın bir biçimde. Fagin düşüncelerini bu görüntünün üzerinde toplıyamıyordu.. Öyle ki, kapıya dayanan ölümün görüntüsüyle içine ateş basıp titrerken bile, önündeki parmaklığın demir uçlarını saymağa koyuluyor; bunlardan birinin nasıl olup da kırıldığını merak ediyor ve acaba onaracaklar mı, yoksa olduğu gibi mi bırakacaklar diye tahminler yürütüyordu.

Sonunda, «Susun!» diye bir bağırış yükseldi; bütün soluklar kesildi ve gözler heyecanla kapıya dikildi. Jüri üyeleri döndüler ve sanığın hemen yakınından geçtiler. İhtiyar hiç bir şey öğrenemedi onların yüzlerinden: taştan yapılmış olsalar bu kadar olurdu.

Mutlak bir sessizlik indi salona. Ne bir hışırtı, ne bir soluk.

Suçlu.

Bütün yapı muazam bir haykırışla çın çın çınladı sonra bir daha bir daha! Sonra korkunç homurtular doldu salona.. Şiddetli gök gürültüsü gibi yükselip kabardı. Bu, dışarda birikmiş olan halktan yükselen ve Fagin'in Pazartesi günü öleceğini kutlayan haykırıştı.

Gürültü yatıştı, mahkûma, ölüm cezasına karşı yapacağı bir itirazı olup olmadığını sordular. O gene dinler durumunu almıştı; kendine soruyu soranın yüzüne de dikkatle bakıyordu. Ama soruyu ancak iki kez tekrarlandıktan sonra duyar gibi oldu. O zaman da sadece, «Ben yaşlının biriyim... yaşlı bir adam... yaşlı!» diye mırıldandı ve sonra sesi bir fısıltı haline gelerek sustu.

Yargıç kara takkesini giydi. Hükümlü hep aynı hal ve tavırla duruyordu. Bu korkunç ve ağır havaya dayanamıyan bir kadın balkondan birşeyler bağırınca Fagin, bu saygısızlığa sinirlenmiş gibi bir baktı, sonra daha bir dikkatle yargıca doğru eğildi.

Yargıcın seslenişi ciddî, ağır, etkileyiciydi — hükmü dinlemek yüreklere korku salmıştı. Ama Fagin, mermer bir heykel gibi duruyordu — tek bir siniri oynamadan. O avurdu avurduna çökmüş yüzü hâlâ yargıçtan yana dönüktü; çenesi sarkıp kalmış, gözleri yerinden uğramış. Gardiyan koluna dokunup gelmesini işaret edince yaşlı adam bir an aptal - aptal çevresine bakındı, sonra denileni yaptı.

Onu salonun alt katındaki taş döşemeli bir odadan geçirdiler. Burada bazı tutuklular kendi sıraları gelsin diye beklemekte, bazıları da avluya açılan parmaklığa üşüşmüş olan arkadaşlarıyla konuşmaktaydılar.

Fagin'in konuşacak kimsesi yoktu. Ama o geçerken tutuklular açıldılar ve onu dışardakilerin gözü önüne çıkardılar. Bu insanlar da onu yuhalamağa, ıslıklayıp lânetlemeğe başladılar. Fagin yumruğunu sıkıp salladı. Yüzlerine tükürecekti ama gardiyanlar onu çarçabuk oradan çıkarıp bir kaç sönük lambayla aydınlanmış kasvetli bir koridordan geçirdiler ve hapishanenin daha içersine götürdüler.

Burada, yasadan önce davranıp canına kıymasın diye üstünü aradılar. Bu iş bitince onu hükümlü hücrele-

rinden birine soktular ve orada bıraktılar — tek başına.

Fagin kapının karşısındaki, hem kanape hem yatak yerine geçen taş bir sıranın üstüne oturdu ve kan çanağına dönmüş gözlerini yere dikerek düşüncelerini toparlamaya çalıştı. Bir süre sonra, yargıcın sözlerinden bazı kopuk-kopuk parçalar aklına gelmeye başladı. Oysa o sırada söylenenlerin tek kelimesini duymamış gibi gelmişti ona. Zamanla bu parçalar yerli yerine oturdu ve başka parçaları aklına getirdi. Öyle ki kısa zamanda bütün söylenenleri, hemen hemen aynen söylenildiği gibi anımsamış bulunuyordu. Boğazından asılarak idam edilecek. Bu en sonuncusuydu söylenen sözlerin. Boğazından asılarak idam edilecek.

Karanlık iyiden iyice bastırdıkça Fagin, tanıdığı insanlar arasında, darağacında can vermiş olanları anımsamaya başladı. Bunlar öyle çabuk çabuk gözünün önünde canlanıyorlardı ki Fagin onları saymakta zorluk çekiyordu. Kimilerinin ölümünü görmüştü. Hatta alay bile etmişti: dudaklarında dualarla öldüler diye. Bir tangırtıyla kapak açılırdı ve ne kadar da çabuk, daha şimdi güçlü - kuvvetli, hayat dolu olan adamlar sallanan birer paçavra yığını haline geliverirlerdi.

Kimbilir, bunlardan bazıları belki bu aynı hücrede kalmış, aynen burada oturmuşlardı. Çok karanlıktı çevre. Neden bir ışık getiren olmuyordu? Hücre yapılalı yıllar vardı. Sayısız suçlu son saatlerini burada geçirmiş olsalar gerekti. Zemini ölülerle dolu bir mahzende oturmakla birdi bu. Takke, ilmik, bağlanmış kollar ve o korkunç peçenin altından bile tanıyabildiği yüzler... Bir ışık, Tanrı aşkına, bir ışık yok mu?

Sonunda, Fagin'in elleri o ağır kapı ve duvarları dövmekten kanayınca iki adam çıkageldi. Birinin elinde bir mum vardı. Bunu duvara çakılı bir demir şamdana dikti. Öteki adam, geceyi üstünde geçirmek için bir şilte sürük-

leyip getirdi. Çünkü hükümlü artık yalnız bırakılmayacaktı.

Derken gece oldu — zifiri, iç karartan, sessiz gece. Uykusuz bekleyen başka kimseler kilise çanlarının çalındığını duyunca sevinirler. Çünkü bu sesler hayatın sürdüğünü ve başlayan günü haber verir. Fagin'eyse umutsuzluk verdi bu sesler. Her bir demir çanın sesinde aynı kof, derin ses gizliydi: ölüm!... Tâ hücreye, kulaklarına kadar gelen neşeli sabah şamatalarının ona ne yararı vardı? Her ses bir başka ölüm çanıydı hem de uyarısına alaycılık katılmış bir ölüm çanı.

Gün geldi geçti. Gün mü? Yoktu böyle birşey! Gelmesiyle geçmesi bir oldu ve gece indi gene — bir gece ki hem alabildiğine uzun, hem de kısa mı kısa! O korkunç sessizliğiyle upuzun — saatlerin uçup geçmesiyle kısacık.

Bir an geliyor Fagin lânet savuruyordu. Bir başka zaman saçını başını yolarak uluyordu. Kendi dininden olan saygın Tanrı adamları onun yanında dualar okumaya gelmişlerdi ama Fagin onları küfrederek kovmuştu. Din adamları insancıl önerilerini yinelediler. Fagin onları, üzerlerine saldırarak kovdu.

Cumartesi gecesi. Fagin'in yaşıyacak tek bir gecesi kalmıştı. O daha bunu düşünürken şafak söktü: Pazar.

Fagin'in kavrulmuş ruhuna, durumun umutsuzluk ve çaresizliğinin tam ve kahredici bilinci, ancak bu en son, korkunç günün gecesinde işleyebildi. Gerçi hiç bir zaman belirli ve kesin bir bağışlanma umudu beslemiş değildi ama böyle hemencecik ölmek olasılığını ancak belli belirsiz düşünmüştü. Onun yanında nöbetleşe kalan iki gardiyanla çok az konuşmuştu. Onlar da hükümlüyü oyalıyabilmek için çok az çaba harcamışlardı.

Fagin hep oturmuştu — uyanık ama düşler görerek. Oysa şimdi durup durup yerinden uğruyor ve soluk alamıyormuş gibi ağzı açık, yüzü ateş içinde, öyle bir korku

ve gazap çırpıntısıyla odayı arşınlıyordu ki gardiyanlar bile, böyle görüntülere alışık oldukları halde, korku içinde kaçınıyorlardı. Sonunda Fagin günahkâr vicdanının çektiği azaplar yüzünden öyle korkunç bir hal aldı ki, gardiyanlar onun yanında tek başlarına durmağa dayanamaz oldular ve böylece, ikisi bir arada nöbet tutmağa başladılar.

Fagin bazan da taştan yatağının üzerine büzülüyor ve geçmişi düşünüyordu. Yakalandığı gün kalabalık arasında bazı kimselerin vurmasıyla yaralandığı için başı beyaz bezle sarılıydı. Kızıl saçları bembeyaz yüzünün üzerine düşmüş, sakalı yolunmuş ve tutam tutam bükülüp burkulmuştu. Gözleri ürkünç bir ışıkla parlıyordu. Pis derisi içinde tutuşan humma yüzünden çatlak çatlak olmuştu.

Saat sekiz... dokuz... on. Eğer bu onu korkutmak için yapılan bir aldatmaca değil de böyle ardarda yuvarlananlar gerçekten saat başlarıysa, bu saatler yeniden dönüp geldiği zaman kendisi nerde olacaktı? Onbir! Daha geçen saati vuran seslerin titreşimi sona ermeden, bir saat başı daha olmuştu. Saat sekizde, kendi cenazesindeki tek matemli kendisi olacaktı. Saat onbirde...

Şu Newgate zindanının korkunç duvarları, tarifsiz azap ve sefaletleri insanların sadece gözlerinden değil, çok uzun zaman, düşüncelerinden de gizlemiş olan bu duvarlar hiç böyle korkunç bir görüntüye tanık olmamışlardı. Zindanın önünden geçerken adımlarını yavaşlatarak, yarın asılacak olan adamın ne yaptığını merak eden bir kaç kişi, eğer Fagin'i görebilselerdi herhalde o gece rahat uyuyamazlardı.

Akşamın erken saatlerinden başlıyarak, hemen hemen gece yarısına kadar, iki - üç kişilik küçük gruplar, kapıya gelerek ,kaygılı yüzlerle, bir af kararının çıkıp çıkmadığını sorup durdular. Soruya olumsuz yanıt alınca

bu gruplar hayırlı haberi sokaktaki insanlara iletiyorlardı Herkes birbirine idam mahkûmunun çıkacağı kapıyı ve sehpanın nereye kurulacağını gösteriyor ve istemiye-istemiye uzaklaştıktan sonra yeniden dönüp gelerek, idam sahnesini gözlerinin önünde canlandırmaya çalışıyordu. Kalabalık yavaş yavaş, birer birer dağıldı ve gecenin en kör saatinde sokak bir süre yalnızlık ve karanlığa terkedildi.

Zindanın önündeki alan boşaltılmış ve siyah boyalı, sağlam setler daha şimdiden, umulan kalabalığın baskısına karşı yerleştirilmiş bulunuyordu. Tam bu sırada Bay Brownlow ve Oliver kapıda belirdiler ve hükümlüyü görebilmeleri için, şeflerden biri tarafından imzalanmış bir izin kâğıdı gösterdiler... Kapıcı onları hemen içeri aldı.

Kendilerine yol gösterecek olan adam, «Küçük bey de gelecek mi, efendim?» diye sordu. Sonra, «Çocukların göreceği birşey değil bu!» diye ekledi.

Bay Brownlow, «Gerçekten de değil, yavrum,» diye yanıtladı. «Şu var ki benim mahkûmla olan işim bu çocukla çok yakından ilgili olan birşey. Zaten bu çocuk onu, uğursuz mesleğinin en görkemli devrinde görmüş olduğu için şimdi şu haliyle de görmesi ibret verici olur sanıyorum — biraz korksa ve üzülse bile.»

Bu konuşma, Oliver'in duyamıyacağı bir şekilde geçmişti. Adam elini şapkasına götürdü ve Oliver'den yana hayli merakla bakarak, onların girmiş oldukları kapının karşısına raslıyan bir başka kapıyı açtı ve onları karanlık ve kıvrım kıvrım yollardan geçirerek, hücrelere doğru götürdü.

İçinde iki işçinin derin bir sessizlikle bir takım hazırlıklar yapmakta oldukları kasvetli bir koridorda durarak, «İşte burası onun geçeceği yer!» dedi. «Şu tarafa gelirseniz çıkacağı kapıyı görebilirsiniz.»

Böyle diyerek adam onları taş zeminli bir mutfağa götürdü. Burada, hapishanenin yemeklerinin hazırlanmasında kullanılan bakır takımları duruyordu. Adam bir kapıyı gösterdi. Kapının üst kısmında parmaklıklı bir aralık vardı ve burdan dışarıya, konuşma seslerine karışan çekiç gürültüleri ve yere atılan tahta parçalarının patırtısı taşıyordu. İçerde, idam sehpası kurulmaktaydı.

Sonra, içerdeki nöbetçilerin anahtarlarıyla açılan, daha bir kaç tane sağlam kapıdan geçtiler ve üstü açık bir avluya çıkıp dar bir merdivene tırmanarak, sol duvarında oldukça kalın ve sağlam kapılar sıralanmış olan bir koridora girdiler.

Gardiyan yanındakilere ,oldukları yerde kalmalarını işaret ederek bu kapılardan birine, elindeki anahtar destesiyle vurdu. İçerdeki iki nöbetçi, biraz fısıldaştıktan sonra koridora çıktılar ve bu kısa kurtuluşa bile sevinmiş gibi görünerek ziyaretçilere, gardiyanın peşinden hücreye girsinler diye işaret ettiler. Onlar da içeri girdiler.

İdam mahkûmu yatağının üstüne oturmuş yandan yana sallanıp durmaktaydı. Yüzü insan yüzünden çok, tuzağa tutulmuş bir yırtıcı hayvan yüzünü andırıyordu. Kafası besbelli eski hayatının düşünceleriyle doluydu ve biraz da sapıtmıştı... Çünkü gelenleri sadece, gözünün önünde canlanan görüntülerin bir parçası sanmış gibi, kendi kendine söylenmeyi sürdürdü.

«Aferin, Charley, iyi oğlansın sen!» diye mırıldanıyordu. «Oliver de öyle, keh, keh, keh! Oliver, demek! Tam bir küçük, kibar bey olup çıkmış. Tam anlamıyla — alın şu çocuğu be!... Götürün, yatırın!»

Gardiyan Oliver'in öbür elini aldı ve fısıltıyla, korkmamasını söyliyerek, hiç ses çıkarmadan seyre devam etti.

Fagin, «Götürün, yatırın şunu!» diye bağırdı. «Duy-

muyor musunuz — birinizden biriniz! Her şey... nasıl oldu bilmem... herşey onun yüzünden oldu! Onu kapana kıstırmak için harcanan paraya değer. Bolter'in gırtlağına atıl, Bill! Boş ver sen şimdi kıza! Bolter'in boğazını kes, şöyle derinden. Kopar kafasını!»

Gardiyan, «Fagin!» diye seslendi.

İhtiyar derhal, mahkemedeki gibi dikkat kesilerek, «Fagin benim!» diye bağırdı. «Yaşlı adamın biriyim, Yargıç hazretleri. Çok, çok yaşlı bir adam.»

Gardiyan onu göğsünden itip yerine oturtarak, «Dur!» dedi. «Bak, seni görmeye gelen var. Birşeyler sormak istiyor, herhalde Fagin! Fagin! Sen de adam mısın be?»

Fagin başını kaldırdı, öfke ve korkudan gayri hiç bir insancıl ifade taşımayan yüzüyle bakarak: «Adamsam bile çok sürmeyecek!» diye yanıtladı. «Tanrı hepsinin canını alsın! Ne hakları var beni gebertmeye?...»

Konuşurken gözü Oliver'le Bay Brownlow'a ilişti. Sıranın en dip köşesine büzülerek, onlara, burada ne aradıklarını sordu.

Gardiyan elini onun üzerinden çekmeden, «Sakin ol!» dedi. Sonra, «Beyefendi, ne söylemek istiyorsanız söyleyin. Ama çabuk olun, lûtfen. Çünkü gitgide kötüleşiyor.»

Bay Brownlow ilerliyerek, «Sizde bir takım kâğıtlar var!» dedi. «Monks denilen bir adam bunları güvenlik altına almak için size teslim etmiş.»

Fagin, «Hepsi yalan!» diye yanıtladı. «Kâğıt mağıt yok bende.»

Bay Brownlow ağır ağır, «Tanrı adına, şimdi, ölümün eşiğinde bari yalan söylemeyin de bu kâğıtların yerini bana bildirin!» dedi. «Biliyorsunuz, Sikes öldü; Monks herşeyi itiraf etti; artık kurtuluş umudu kalmadı. Nerde bu kâğıtlar?»

Fagin çocuğu işaretle çağırarak. «Oliver!» dedi. «Gel, gel! Kulağına birşey fısıldıyacağım.»

Oliver alçak sesle, «Korkmuyorum!» diye fısıldıyarak Bay Brownlow'un elini bıraktı.

Fagin Oliver'i kendine doğru çekerek, «Kagıtlar bir bez çantada!» diye fısıldadı. «En üst kattaki ön odanın bacasının içindeki küçük bir delikte. İki gözüm, evlâdım, seninle konuşmak istiyorum ben. Konuşmak istiyorum.»

Oliver, «Evet!» dedi. «Bırak senin için bir dua okuyayım. Ne olur. Sen de benimle birlikte diz çök de kısacık bir dua söyle. Sonra sabaha kadar konuşalım seninle.»

Fagin çocuğu kapıya doğru itti ve boş, bön gözlerle havaya bakarak, «Onlara söyle, uyuyor de!» diye mırıldandı. «Sen söylersen inanırlar. Elimden şöyle tutarsan kurtarabilirsin sen beni. Hadi, çabuk, çabuk!»

Çocukcağız, gözlerinden yaşlar boşanarak, «Tanrım! Bu zavallı adamı bağışla!» diye bağırdı.

Fagin, «Öyle ya, tamam,» dedi. «Böyle dersen geçeriz. Önce şu kapıyı aç. İdam sehpasının önünden geçerken titrer, ürperirsem bile sen bana hiç bakma, yoluna devam et. Ama hemen şimdi. çabuk!»

Gardiyan, «Soracak başka birşeyiniz yok mu, efendim?» diye sordu.

Bay Brownlow, «Yok başka soracağım!» diye yanıtladı. «Eğer onun bilincinin yerine gelip de durumunu kavrayabileceğini umsam...»

Gardiyan, «Bunun artık imkânı yok, efendim!» diye başını salladı. «Artık gidelim bari.»

ELLİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ve... En son...

***

Bu hikâyede rol oynayanlar hakkında anlatılacak şeyler hemen hemen bitmek üzere. Hikâyecinin geriye kalan şeyleri anlatması da çabucak olur biter.

Aradan üç ay geçmeden, Rose Fleming'le Harry Maylie, bundan böyle genç rahibin çalışma yeri olacak olan köy kilisesinde evlendiler. Aynı günde de yeni, mutlu yuvalarının sahibi oldular.

Bayan Maylie oğluyla gelininin yanına yerleşti ve ömrünün geri kalan huzur yıllarını, olgunluk ve yaşlılık çağının en büyük mutluluğu içinde geçirmeğe hazırlandı: yerine harcanmış, ölçülü bir hayat boyunca durmadan sevip el üstünde tutmuş olduğu yakınlarının mürüvvetini görmek.

Tam olarak, dikkatle yapılan incelemeler sonunda anlaşıldı ki Monks'un elinde kalan (ve ne annesinin, ne de onun zamanında toparlanamamış olan) mülk onunla Oliver arasında eşitlikle pay edilirse ikisine de üçer bin altın liradan biraz daha fazla düşecekti. Babasının vasiyetine göre bu mülkün hepsi Oliver'in hakkıydı. Ama bay Brownlow, büyük kardeşi, eski kötü huylarından vazgeçip, doğru yolu izlemek fırsatından yoksun bırakmamak

için bu bölüşme biçimini önerdi ve küçük kardeş de buna sevinçle razı oldu.

Monks, yine bu adı taşıyarak, kendi payına düşen parayla yeni dünyanın uzak bir köşesine çekildi. Burada paranın çabucak altından girip üstünden çıkarak yine eski yaşayış biçimine döndü. Yeni bir sahtekârlık ve dü zenbazlık fiilinden ötürü uzun zaman hapiste yattıktan sonra, sonunda eski illetine yakalandı ve hapishanede öldü. Dostu Fagin'in çetesinin geri kalan üyeleri de, onun gibi, vatanlarından çok uzaklarda öldüler.

Bay Brownlow Oliver'i evlât edindi. Onu ve yaşlı kâhya kadını alıp köydeki papaz-evinin bir buçuk kilometre kadar yakınına taşınarak Oliver'in o sıcak ve içli yüreğinin en büyük isteklerinden birini yerine getirdi ve böylece, bu durmadan, değişen dünyadan umulabilecek en kusursuz mutluluğa yaklaşan küçük bir toplum oluşturmuş oldu.

Gençlerin düğününden az sonra değerli doktorumuz Chertsey'e döndü. Burada, eski dostlarından yoksun kalınca, eğer yapısı böyle bir şeye uygun olsaydı herhalde mutsuz olur ve yordamını bilse hayli huysuzluk ederdi. İki üç ay kadar, kentin havasının kendine dokunmaya başladığını ve bu yerin artık eski zevkinin kalmadığını imâ etmekle oyalandı. Sonunda muayenehanesini asistanına devrederek, genç dostunun rahiplik yaptığı köyün hemen dışında bir bekâr evine yerleşti ve hemen sağlığını ve neşesini yeniden kazandı. Köy evinde Doktor Losberne bahçıvanlık, balıkçılık, marangozluk ve buna benzer işlere daldı. Bu işlerin hepsine de, kendini, her zamanki heyecan ve hevesiyle veriyordu. O zamandan bu zamana, bu mesleklerin hepsinde ve her birinde bir usta olarak, bütün yöreye ün salmış bulunuyor.

Köye taşınmazdan önce doktorumuzun Bay Grimwig'e pek kanı kaynamıştı. Bu dostluk duygusuyla, tuhaf

huylu bay Brimwig şimdi sık sık doktorun ziyaretine gider ve büyük bir hevesle bahçıvanlık, balıkçılık, marangozluk yapar. Hepsini de, o zamana kadar görülmedik, bambaşka bir yöntemle yaptığı halde, her zamanki gibi, kendi yönteminin doğru olduğunu iddia etmekten geri kalmaz. Pazarları kilisede dinlediği vaazı genç papazın yüzüne karşı eleştirmekten asla geri kalmaz. Sonradan da, her seferinde Doktor Losberne'ye, aslında vaazı pek mükemmel bulduğunu ama bunu açıklamamayı yeğlediğini, bu sözün kendi aralarında kalması kaydıyla açıklar.

Bay Brownlow'un ona, Oliver hakkında yürüttüğü o eski kehanetinden dolayı takılması ve aralarında saat, çocuk dönsün diye bekledikleri akşamı anımsatması artık eski bir aile şakası haline geldi. Ama bay Grimwig aslında haklı olduğunu ileri sürüyor ve bunun kanıtı olarak da, Oliver'in o gece geri gelmeyişini gösteriyor. Sonra buna kendisi de gülüyor ve keyfi yerine geliyor.

Fagin alehine ifade verdiği için affa uğrayan Neoh Claypole mesleğini pek de gönlünce emin bulmayarak, bir süre hayatını nasıl kazanacağını bilemedi ve işsiz dolaştı. Bir süre düşünüp taşındıktan sonra jurnalcılık sahasına atıldı. Şimdi bu meslekte, Charlotte'yle birlikte şikâyet etmeyecek kadar geçimini sağlamakta.

Bay ve Bayan Bumble, mesleklerinden olunca yavaş yavaş düştüler ve pek yoksullaştılar. Sonunda da, bir zamanlar Ali kıran baş kesen oldukları yoksullar yuvasına sığındılar. Bay Bumble'nin bu rezillik ve düşkünlük içinde, karısından ayrıldığına şükredecek kadar bile keyfi kalmadığını söylediği anlatılıyor.

Bay Giles'le Brittles'e gelince; birincisinin kafası kabak oldu, adı geçen ikinci çocuğunsa saçları adamakıllı kırlaştı ama ikisi de yerlerinde duruyorlar. Papaz evinde yatıp kalkıyorlar. Ama hem bu evdekilerin, hem Brownlow'ların hem de Doktor Losberne'nin hizmetini

aynı gayretle gördükleri için, köyde oturanlar bugünedek onların hangi evin adamı olduğunu doğru dürüst keşfedemediler.

Sikes'in işlediği cinayet karşısında korku içinde kalan Bay Charley Bates külâhını önüne koydu ve başladı uzun uzun, acaba namuslu bir hayat yaşamak, eninde sonunda daha iyi değil mi, diye düşünmeye. Daha iyi olduğu sonucuna varınca geçmişteki hayatına sırt çevirdi ve yeni bir hayat kurarak eski kötülüklerinin kefaretini ödemeye karar verdi. Çok çırpındı, çok acı çekti bir süre. Ama neşeli bir yaratılışı ve güçlü bir iradesi olduğu için sonunda başarıya ulaştı. Önceleri çiftçi yamaklığı ve arabacı çıraklığı yaptıktan sonra şimdi Northamptonshire'de şen - şatır bir sığır sürücüsü olup çıktı.

Bu satırları yazan el artık görevinin sonuna yaklaşmış olduğu için duralıyor. Ama bu serüvenlerin şeritlerini daha bir süre birbirine örmekten kendini alamıyor.

Ne zamandır hareketlerini izlediğim kişilerin arasında biraz daha oyalanmak ve onların mutluluklarını, kaleme almak yoluyla paylaşmak istiyorum. Rose Maylie'yi genç kadınlığının bütün büyüsü ve görkemi içinde, çevresine hayatının asude yolunu kendisiyle paylaşanların üzerine vuran ve ruhlarını aydınlatan bir ışık serperken göstermek istiyorum. Onun ocak başı söyleşilerinin ve keyifli yaz bahçelerinin sevinç kaynağı olarak resmini çizmek istiyorum. Öğle sıcağında bunalan tarlalar arasında onu izlemek ve ay ışıklı gecelerde yapılan yürüyüşler sırasında tatlı sesinin o yumuşak tınısını duymak istiyorum. Onun çevrede yaptığı bütün iyilikleri ve hayır işlerini, ve evinde, yorulmadan, gülümsiyerek ev-hanımlığı görevlerini yerine getirmesini seyretmek istiyorum. Onun ve ölmüş ablasının çocuğunu başbaşa mutlu göstermek istiyorum.

Bay Brownlow'un manevî evlâdını gün günden oku-

tup eğitmesi; çocuğun karakteri gelişip de, gelecek için bütün umulan erdemler filizlenmeğe başladıkça adamcağızın çocuğa büsbütün bağlanması; çocukta eski dostunun kişiliğinden izler bularak hem hüzünlü, hem de tatlı ve avutucu anılara dalması; bütün bunları birer birer saymaya gerek yok. Onların gerçekten mutlu olduğunu söylemiştim. Yüreklerinde güçlü sevgi ve insanlık olmayan, merhametli ve cömert Tanrıya minnet duymayan kimseler asla mutluluğa ulaşamazlar.

Eski köy kilisesinin mihrabının içinde beyaz bir mermer levha var ki üzerinde sadece tek bir kelime yazılı: AGNES.

Eğer ölmüşlerin ruhları gerçekten bazan yeryüzüne dönüyor ve hayattayken tanıdıkları kimselerin sevgisiyle — ölümden de güçlü olan sevgiyle — kutsallaşan yerleri ziyaret ediyorlarsa, Agnes'in ruhu da bazan bu kuytu köşeye gelip dolaşıyordur herhalde. Buna inanırım. Gerçi bu kuytu köşe bir kilisenin içindedir; Agnes de hayatta zayıf davranıp hata işlemiştir — ama bunlara rağmen ruhunun buraya geldiğine inanıyorum.

SON

CHARLES DICKENS
(1812-1870)

Bulunmuş bir çocuğun oldukça melodramatik hayat hikâyesi. Bir süre Çalışma Yurdu nda kaldıktan sonra, haydutların eline düşer. Yaşlı bir adamın şikayeti üzerine mahkemeye verilir, ama bu arada bu yaşlı adamın dikkatini çekmekten geri kalmaz. Yaşlı adam onu kötülük ve sefaletten kurtarmak ister ve çok geçmeden çocuğun bu yaşlı adamın yakın bir akrabası ve mirasçısı olduğu ortaya çıkar. İnsanca duygularla dolu olan bu roman İngiliz ayaktakımının dikkate değer tasvirlerini içerir.